

Jan 1869. I. 29.

Incun. 172 & 173. GW. 2137
H.X.8167 Bibl. 189.

172-173

Inc.

Inam. 173

P. Pulchre mentiri non est peccatum.
Gld 2137 Ann.

**Cōfessionale dñi
Antonini archie
piscopi Florētini**

Reverunt et opes et opum iuxta libito

Si cum possiderent plurima, plura petunt

ne quibus crederentur iuxta dicitur: Tenet ab ulla

Libileto me sapientia clauit

Charitatis deo

BIBLIOTHECA
VNIV. & ANGEL.
GRACIENSIS

Incipit sum

mula confessionis vtilissima in q̄ agit quō se habere debeat p̄fessor erga penitētē in cōfessionibz audiēdis. quā edidit Reuerēdissim⁹ vir . ac in xpo pater dñs frater Antho- nius archiep̄s Florentinus ordinis fratrum p̄dicatoz.

Efecerūt

Scrutātes scrutinio ps. lxxij. Scrutini- um q̄dem est cōfessio vel inq̄- sitio. in q̄ ⁊ penitens scrutat cōsciam suam ⁊ cōfessor cum eo. Scrutans ergo est confes- sor q̄ in h̄ p̄t tripliciter defice- re. Quia vlt̄ p̄ maliciā absol- uēdo quē scit nō posse. vel p̄ ignorātiā nesciēdo discerne- re inter leprā ⁊ leprā. ⁊ quem possit vel non possit absolue- re. vel p̄ infirmitatem cōcupi- scētie idē sumendo occasiōes maloz ex auditu dum incau- te se bz. Unde Aug. de pe. di. vi. c. i. Caueat spūalis index vt sicut nō p̄misit crimen ne- quitie. ita non careat mune- re scientie. Ex q̄bz verbis in- nuat q̄ p̄fessor siue sacerdos d̄z habere illa tria ex autorita-

te Aug. p̄allegata. Primo po- testatē in foro cōscie. vt scz sit index spūalis. Sc̄do cōser- uare puritatē vite sue ne com- mittat crimen nequitie. Ter- tio habere sufficientē scientie claritatem. vt non careat mu- nere scientie.

¶ Caplm primū de potestate seu autoritate confessoris ⁊ quis possit vel nō possit au- dire confessiones.

Standuz

N p̄mo est q̄ non sacer- dos ⁊ si possit audi- re p̄fessiōes in cāu mortis. n̄ tñ absolvere p̄t. al̄s si absol- uit vt sacerdos iudicatiue p̄m q̄sdam incurrit irregularita- tē sicut si celebraret. Hoc ta- men est dubium. q̄ non ē in iure exp̄ssum sicut de celebrā- te. Un̄ nō videt̄ irreglar̄. ex- tra de senten. ex cō. c. is q̄. lib. vi. Ibi em̄ d̄z q̄ nō incurrit q̄s irregularitatē p̄pter aliq̄d delictum qñ nō est in iure ex- p̄ssum. Et cōfessus tali nō sa- cerdoti tenet̄ itez confiteri rō est. quia solis sacerdotibz d̄i- ctū est. q̄ruz remisistis petā. ⁊c. Johannis. xx. Nec tamē a quolibet sacerdote potest quis absolui. sz a proprio aut

Prima pars libri primi

altero delicta et. Un. d. 2.
d. pe. 7. remis. in. ca. ois. q. q. li/
bet semel in anno pfitetur oia
pcta sua pprio sacerdoti. 7. d.
pe. di. vi. c. placuit. Rō est. qz
nō pōt qd solvere vel ligare cū
q. sibi pfitetur nisi habeat iuris/
dictionē sup eum. Si aut sit
pprius patus 7. nō sacerdos
sicut curatus 7. ep̄s. nō sacer/
dos pōt absolvere p alius cō/
mittendo hoc alteri. ¶ Sed
nota q. pprius sacerdos alie
intelligitur cum dicit q. q. li/
bet d. 3. cōfiteri pprio sacerdo/
ti. 7. aliter cum dicitur q. de li/
centia pprii sacerdotis pōt al/
teri confiteri. Nam primo ca/
su dicitur pprius sacerdos q.
eumq. habet potestatem ab/
soluendi ordinariam vel dele/
gatam. siue sit cōmunis. siue
sit singularis. quia actor sedet
forum rei. sed est in electione
eius quem forum de multis
sequat. nisi sit actio realis in
qua sequitur forum rei d. qua
agitur. Et qz in foro peniten/
tie idem est actor 7. reus. inde
est q. idem seipm pōt accusare
coram quocunq. cōfessore de
omnib. qui illū possit absol/
vere de crimine vbiq. com/
misso. quia hmoi absolutio nō
respicit territoriu. sicut alia

rōne rei vel delicti. Propter
quod dicit Hostien. q. q. lib. 3.
h. tres sacerdotes pprios oz
dinarie. s. curatū. de cui⁹ pa/
rochia est. ep̄m suū 7. papam.
Sed in secundo casu pprius
sacerdos de cui⁹ inia pōt alte/
ri confiteri intelligitur stricti
us ille qui de iure suo ordina/
rio hoc habet. nō ex cōmissi/
one. 7. sic intelligit. c. ois equi/
uocelo q. de pprio sacerdote
fm ois. Nam cōstat q. ad i/
plendū illud pceptū de pfiten/
do semel in āno oia pcta sua
pprio sacerdoti. ita suffic cō/
fiteri vicario curati sicut ipsi/
met curato. Et tñ ad cōfiten/
dum alteri nō sufficeret acci/
pere licentiam ab eius vica/
rio sicut sufficeret ab ipomet
curato. Unde respectu pmi
vicarius est pprius sacerdos
sed non respectu secundi. vñ
7. si possit quis confiteri vica/
rio curati. tamen ip̄e vicarius
nō pōt dare iniam illi q. alte/
ri pfitetur. Hec p̄e. de pal.
in. iij. distin. xvij.
¶ Caplm secūdū de ordina/
rio p̄fessore q. ad ecclesiasticas
psonas 7. clericos.

Liedum

est q. pape quia non

habz supiorē a xpo. nec a con
cilio q̄q̄ bz p̄p̄iū cōfessores
quē duxerit eligēdū. q̄ autori
tate xpi p̄t eū absoluerē v̄l li
gare in foro p̄niali. nō autem
in foro extiori. qz ipe nō p̄t li
gari vinclo excōicatiois a q̄ i
digeat absolui. ⁊ p̄t s̄ non
op̄et a xpo sibi p̄mitti. qz tū
pōt ligari vinculo p̄cti sicut ⁊
aliq̄. p̄pterea idiget ī medio. si
cut ⁊ aliq̄. qz nec xpus dimisit
eū sine remedio. iō hoc cōces
sit vt sicut a p̄ncipio q̄libz po
terat quēlibet volentem se si
bi s̄b̄icere absoluerē. itaz nūc
q̄ ad illū q̄ nulli ē subiect⁹ sic
papa. Si q̄o excōicat⁹ eliga
tur in papā anteq̄ cōsentiat
supiorē bz a q̄ absolui p̄t. s̄ si
p̄us assentiat absolui postea
n̄ pōt. sed nec indiget. qz nul
li legi subest. Unde lex positi
ua q̄ arcet excōicatum a cōio
ne fidelīū ⁊ p̄ceptione ⁊ colla
tione sacroꝝ ip̄m non ligat. p̄
pter qd̄ excōicatio nō impe
dit electum nec electionez ip̄
sam. ¶ Qui q̄o sunt defami
lia pape h̄nt sūmū penitenti
ariū propriū sacerdotē cuz
papa. qz nulli aliq̄ subsūt. Se
cus ē aut de capellanis ei⁹ q̄
p̄ mundū sunt dispersi. qui p̄
pter hoc non sunt ab alijs ex

empti.

Decardinalibz.

¶ Cardinalibz autē q̄ se
d epi ip̄i nō min⁹ h̄nt q̄
aliq̄ epi. q. s. libere p̄nt
eligere. Idē si sūt legati. qz se
plati vel exempti. Si q̄o sint
simplices cardinales nec epi
nec legati. dicit Hosti. eos n̄
habere. nisi papam ⁊ sūmū
penitentiariū. ⁊ q̄uis immer
diatesunt sub papa. ⁊ p̄ q̄is
exempti. non tamē p̄nt sibi e
ligere confessorē sine ip̄ius
aut sūmū penitentiarij l̄nia. qz
nō sūt plati sed coadiutores
plati ⁊ pastores. licet sint pre
byteri cardinalis. ⁊ iō tutius
est q̄ habeant l̄niam a papa.
¶ Familia q̄o cōmēsalis co
rum de l̄nia corū de cardinaliū
p̄nt sibi eligere cōfessorē. qz d̄
cōsuetudine sunt subditi eis.
siue sacerdotes sint siue non.
¶ Vel forte sūm⁹ penitentiariū
qz est q̄si curat⁹ respectu oīm
mansionarioꝝ curie pape q̄z
ipe papa ē q̄si ep̄s p̄p̄i⁹. Nec
De. de pal. in. iij.

De p̄riarchis ⁊ alijs.

¶ Patriarche. Archiepi.
p epi. h̄nt p̄p̄ios sacer
dotes suos īmediate
supiores. vt ep̄s archiep̄m. il
le p̄matē ille p̄riarcham. ille

Prima pars libri primi

papā. ⁊ h̄ nisi sint exēpti. ni/
hilomin⁹ oēs isti p̄nt sibi eli/
gere p̄fessorē. extra de pe. ⁊ re.
c. fi. Qui p̄nt eos absoluerē
solū de occultis s; etiā de ma/
nifestis ⁊ notorijs etiā archi/
ep̄o iūto. ⁊ etiā a vinculo ex/
cōicariōis maioris ⁊ mīoris
⁊ mutare vota. ⁊ relaxare iura/
menta. ⁊ oīa alia. p̄p̄ q̄ nō es/
set p̄sulēda sedes ap̄lica. licet
Hosti. dicat p̄riū. ⁊ illud p̄ri/
um tenet frat̄ bartholomeus
in pisanella. Confessio. iij. §.
xpi. Nec obstat q̄ in illo. c. fi.
nō sit mentio nisi de absoluti/
one a peccatis. q̄ cū intērio pa/
pe sit ip̄is ep̄is q̄b; est graue
sp̄ ad archiep̄m recurrere ⁊ ḡ/
uius ad papam. ita. p̄uidere
eis p̄ cōfessores ab eis electū
sicut p̄uissum est inferioribus
ep̄oz p̄ ip̄os ep̄os. Jō de oī/
petō ⁊ vinculo de q̄ pōt ep̄s
absoluerē inferiore ⁊ electus
ab eo p̄t ip̄m absoluerē. ⁊ i oī/
casu in q̄ p̄t ep̄s disp̄sare cū
inferiori. ⁊ ille cū ep̄o. q̄ ibi
eadē rō ⁊ idē ins. Et sicut be/
nedicit Hosti. istud p̄uilegiū
n̄ p̄dit p̄ h̄ q̄ venit romas. q̄
ibi nō distinguit vbi cūq̄ sit.
S; si d̄sinat eē ep̄us. puta q̄
cedit loco ⁊ dignitati forte p̄/
dit p̄uilegiū datum ep̄is. q̄a

ip̄e nō plus habet ep̄i digni/
tate. si p̄o cedit loco ⁊ nō dig/
nitati n̄ p̄dit. Rō q̄ aliq̄ p̄bāt
q̄ p̄fessor ab ep̄o elect⁹ nō p̄t
eū absoluerē a vinculo excōi/
catōis est. q̄ n̄ h̄z p̄tatem nisi
ex electōe ep̄i. Sed ad h̄ r̄n/
det q̄ n̄ ab ep̄o eligente sed a
iure p̄mittēte h̄z p̄tatem ille.
sicut q̄ eligunt ab illis q̄ p̄ lit/
teras penitentiarioz; h̄nt q̄
possint sibi eligere p̄fessorem
ab ip̄is p̄uian̄s. nō ab eligē/
tib; h̄z auctoritatē Sic cū ep̄us
p̄mittit sibi q̄s p̄or eligit ip̄/
si sūt p̄missarij p̄latoz; nō eli/
gentiuz. Et q̄ etiam dicūt q̄
si ille elect⁹ ab ep̄o in p̄fessorē
ess; excōicatus minori. nūq̄
cū eligeret ad h̄ possit absol/
uere. q̄ ligat⁹ minori licet pos/
sit p̄ferre sacramenta. nō tñ e/
ligi pōt. Rn̄. q̄ n̄ valet istud
q̄ itelligit de electōe ad dig/
nitatē. imo ⁊ si qñ ab ep̄o eli/
gat⁹ p̄fessor esset tñc ambo ip̄/
le ⁊ electus ligati maiori. ad/
huc nō ip̄ediret factū dūmō
elect⁹ ille q̄ absoluit n̄ sit liga/
tus maiori n̄ susp̄sus. Nec
pe. de pal. in. iij. dis. xvij. q̄.
iij. ¶ Prelati exēpti h̄nt sile p̄/
uilegiū cū ep̄is in eligēdo li/
bere cōfessores. nā ex q̄ sūt exē/
pti ⁊ prelati. sic multi sunt ab

bates. ex hoc ipso hñt istud pui
legiū. qz gñe eēt eis sēp adire
papā nouū lñap pñtēdi. Si
aut sic sūt exēpti q nō plati n
hñt istud pñlegiū. vbi gñā.
Dēs subditi collegij exēpti se
culares vel regulares. qd est
exemptū in capite et in mem/
bris. hi em īmediate suis pla
tis pñtēri pñt n alijs nisi d li
centia ipoz. Si aut sic sūt ex
empti q cñtra papam nec de/
canū nec pñpositū hñt q habe
at curam ipoz. et adhuc n pos
sūt sibi eligere. sed petñt hoc
ipm a papa vel eius peniten/
tiario cum alias nullus possit
eos absoluerē.

¶ Abbatissa quid possit ī spi
ritualibus.

Imilit nulla abbatiss/
sa qñuis iura epālīa ex
erceat ponēdo officia/
les. nisi in hoc habeat specia/
le pñlegium. qñtūcūqz exē/
pta n pōt hoc hñre. qz nō ē pla
ta cum nō habeat clauēs iu/
risdictionis. et q ei official ex
cōicat qd p se ipā n pñt. n ē au
toritas ipi s pape. Sñt q/
cūqz pñt qbuscūqz ex pñssī
one alteri. et ē delegat. nō pñ
dici plat. vñ qñtūcūqz exēp/
t. qz tñ nō ē plat. nō hñt p
uilegiū. puta subpor ī religio

ne vel por n pñtēnal aut pñtē
nalis sub abbate. nō p electi
onē sed ab ipso abbate ex con/
silio senioz possit. vl īstituit
nisi forte qñ mortuo abbate
vel pore ipi fuerint qñ ordia
rñ. qz tñc actio subrogata hñ
pñlegiū ei loco cui subro/
gat. s pōr q p electiōz cano/
nicā īstituit plat. est. et ideo
sic exēpt. hñ idē pñlegiū p/
pter qd nō optet q pñfirmās
det sibi pñtē eligēdi pñfessorē
sic nec pñfirmās vel pñsecrans
epm. Nec obstat decretal. ne
p dilator. extra de pe. et remis.
Istō ei pñlegiū d eligēdo cō
fessorē eqñlī pñcedit epīs et mī
noribz plat. exēptis. Tñ cūz
epi lī īmediate subsint archi/
epīs. nihilomin. sine eozum
lñia s pñtētiā q sūt nō exem
pti. s ipozes s pñt. lī subsint
abbatibz vel maioribz sine li
centia eoz cum sint ordiarij.
Si aut sūt in dignitate cōsti
tuti. non tñ plati. sicut cantoz
thesaurari. sacrista et hñmōi p
sone. nō hñt pñlegiūz. qñuis
sint exēpti. ¶ Si hō esset pla
ti s n esset plat in foro peni/
tentiali. sicut sunt archidia/
coni de parī cōcurrētes cum
episcopis in foro causari ad
buc nō pñto eos habere hoc

Prima pars libri primi

privilegiū. s. solos p̄latos. hoc
dico q̄ h̄nt curā aīaz. Sic at
dixi de ep̄is q̄ q̄diu sunt ep̄i
q̄ ad dignitatē fr̄nāt h̄ privile/
giū. ita ⁊ de istis q̄diu sūt in
p̄latōe. ⁊ s̄l̄r elect⁹ ab eis pōt
agere cū eis absolūdo ⁊ dis/
p̄sādo q̄qd p̄r ep̄s si ei sub/
essent. Sic elect⁹ ab ep̄o n̄ p̄r
t̄m q̄tū archiep̄s excepto in
sn̄a lata a sup̄iori ⁊ eos. pu/
ta ab archiep̄o ⁊ suffraganeū
suū. ab abbate ⁊ p̄orē cōuen/
tuale sibi subditū ab h̄mōi ei
nō p̄r absolūere elect⁹ tal⁹ p̄f̄s/
sor. ¶ Quicūq; ei pōt eligere
vno electo siue mortuo siue n̄
mortuo pōt aliūz mutare ad
placitum. ⁊ eo ip̄o q̄ talis qui
p̄r eligere confitē alicui. vide/
tur ip̄m eligere q̄ p̄r est fac/
tis ⁊ mentis intētiōe eligere
q̄s ⁊ b̄is. iij. q. vi. c. i. ⁊ de ma/
to. ⁊ obe. c. legebat. h̄. Pe. de
pal. vbi sup̄. Inferiores p̄la/
ti nō exempti si subsūt imedi/
ate ep̄o ip̄m solū habēt cū su/
p̄ioribz p̄po sacerdote. sic ab/
bates. decani. p̄positi et archi/
ep̄i rurales. curati ⁊o decanos
rurales ⁊ ep̄m q̄n ille decana/
tus ē annexus cure. S̄l̄r po/
res qui sunt sub abbatibz illi
subsūt ⁊ ep̄is. nō p̄lati ⁊o sub/
sūt imediate suis curatis. siue

abbatibz siue p̄oribz. siue d̄ca/
nis q̄n sūt de collegio vel sim/
plicibz curatis q̄n i parochiis
suis p̄morāt. Clerici ⁊o cho/
rales subsūt ei q̄ p̄est choro.
siue sit cantor siue succentor i
exterioribz. S̄z q̄tū ad forū
p̄scie sol⁹ decan⁹ videt cura/
tus eoz. Hec Pe. de pal. vbi
sup̄a distin. xvij.

¶ Capitulū teritiū cui debeat
laici ordinarie confiteri.

Opera

i tor fm Host. d̄ an
tiq̄ssima p̄suetu/
dine p̄fite capellanis suis. s.
sic d̄ extra de pe ⁊ re. c. ij. lib.
vi. Nulla p̄suetudine intro/
duci p̄r. vt p̄ter p̄p̄ij sacerdo/
tis l̄niam aliq̄s possit sibi eli/
gere p̄fessore. nisi de l̄nia pa/
pe. ¶ Rex habet ep̄m siue ar/
chiep̄m. in cui⁹ ciuitate est se/
des regni. dicit̄ aut̄ sedes vel
metropol̄ regni nō in q̄ plus
morat̄. s̄z i q̄ iungit̄ ⁊ coronat̄
¶ Principes minores si h̄nt
sub se ciuitates plures. s̄l̄r a
sede p̄ncipali ducat⁹ vel co/
mitat⁹ domiciliū sortiuntur
Sed si h̄nt vnā ciuitatē alia
p̄ncipaliorē ab vtroq; ep̄o
vl̄ metropolitāo l̄niam cōfi/
-

redi capiāt fm Hosti. Sz h
nō ēvez q̄tū ad metropolita
nū. qz null⁹ subdit⁹ suffraga
neoz ē ei subdit⁹ imediate. ni
si qñ vīſitat. sz solū ipi suffra/
ganei. Un cū dñs illaz ciuit/
tatū i spalibz ita subsit ep̄is i
spūalibz ac si eēt seru⁹ sic dñs
castri subest in spūalibz cura/
to. Jō sic metropolitan⁹ non
posz dare lñiam cōfiteri ho
mini bñti domos in dyocesi
suffraganeoz. ita nec pncipi
¶ De illo ho pncipe q̄ habet
dñium in diuersis dyocesi
sed nō sup ciuitates videt q
ipe multo magis ab ipis ep̄is
petere debeat h. s. in cul⁹ dyo
cesi hz pncipalr dñiuz. vl ab
viroz si eqliter in duabz. nā
absurdū eēt q̄ a tot curat⁹ ha
beret petere q̄t in suo dñio in
cludunt. Dñi ho q̄ in eadem
dyocesi in diuersis villis hñt
dominium. si in vna habent
pncipale dñium in q̄ n̄ sit ni/
si vna parochia tñ. sine vn⁹
curat⁹ tñ illi videt⁹ bēſſe Sz
qñ nullū hz dñiū in illa villa
q̄ sub señ p̄iet p̄les parochi/
as. maxime si vna n̄ ē pncipa
lioz altera. tñc nulli curato sb
est sed imediate ep̄o. Si ho i
vna villa sit pncipale dñiuz.
in q̄ nō est nisi vna parochia

tñ. vel sunt multe z vna pnci
palis curat⁹ illi⁹ ē sibi ppri⁹
sacerdos citra ep̄m. ¶ Baliaui
si nullibi haberent mansiōez
nisi fm q̄ assistere req̄runtur
mō huc mō illuc discurrent.
vbicq̄ confiteri pñt. vel ep̄is
ciuitatū. vel curat⁹ illi q̄rum
parochijs hospitii eligunt.
Si ho pncipalr alicubi de/
gūt ibi curatū hñt illū i cuius
parochia hospitii suū situm
ē. z sic d̄ p̄posit⁹. sz habeāt do
mos parentū extra baliuiā et
seneschaldia vel p̄posituram
qz p̄ h̄ officiū q̄si p̄hēdo sorti
unt⁹ for. ¶ Ceteri ho burgē/
ses z alij laici n̄ i p̄tate p̄stitu
ti. illis curat⁹ subsūt in q̄rum
parochijs degūt pncipalitē.
Vel si i duabz eq̄lr. in q̄ tunc
manēt qñ p̄fiteri volūt illius
parochie sūt. hec Pet. d̄ pal.
Regularitē ḡ cōfessio fienda ē
p̄po sacerdoti. Un diē In
no. in. c. ois. extra de pe. z re.
Si q̄s alieno sacerdoti iusta
de cā p̄fiteri pctā sua volue/
rit. lñiam prius postulet z ob
tineat a p̄po sacerdote. cum
aliter ipse non possit soluere
vel ligare. Nec ibi.
¶ Capitulu⁹ q̄rtū in q̄ notāē
octo casus in q̄bz q̄s pōt alte
ri cōfiteri q̄ pprio sacerdoti

Prima pars libri primi

sine eius lnia.

Nota

e fm Pe. d. pal. La
sus octo in qbo qd
pt alteri pfiteri qd ppo sacer/
doti sine eius lnia. qd ponit
Hosti. in suma. ¶ Prim^o ppe
indiscretioz sacerdotis ppij
z sub h casu pphedit qn ipse
sacerdos ppius est sollicitu/
tor ad malu. vel reuelator co/
fessionis. vel est talis q ex co
fessioe iminet piculum pfite/
ri vel confessori. In h igit ca
su dicit Hosti. q coipo habz
lniam a iure alium a deudi. d
pedi. vi. c. placuit. Sz alij di
cunt q tuc dz petere lnam ab
eo vel a supiori. qz ca. ois. dic
q q ex iusta ca voluerit alteri
cofiteri petat lnam a ppo sa/
cerdote. Et quis qdam hoc
intelligat. nisi ex culpa sua h p
cedat. videt tñ melius q etiā
si h sit ex culpa sua. quia cul/
pa sua nō dz alteri nocere. pu
ta supiori. Sicut ppo sacer/
dote mortuo vel excoicato. n
eoipo licet ire ad alium. sz op/
ter recurrere ad epm. si supior
adiri nō pt. vel etiam si est eq
defectuosus. tamen qz ad pa/
pam nō est facil recursus. eo

ipo ad alium ire pōt. ¶ Qñ g
ppri^o sacerdos oino indifere
tus z inept^o ē. z q tñ nō pōt
adiri sine lnia petita. velsaltē
cum lnia petita. z nō obtema
potest ire ad aliū. dico autē pe
tita. qd z si sit indign^o audire
nō est tñ ipotes pmittere. Et
in hoc. s. q dz petere lniaz ab
ipo. vel ire ad supiorem pcor
dat Tho. Pe. Alber. Inno.
z Tul. q si negatur ab eis li/
centia. tñ dicunt predicti q
idē iudiciū ē d eo qd z de illo
q nō h copia pfessoris. Tñ
magis dz eligere laico confi/
teri. nec in hoc trāsgredit pce
pta ecclesie. quia precepta iu/
ris non se extendunt vltra
charitatē. n^o etiā fit iniuria sa/
cerdoti. qz privilegiū meret a/
mittere q pcessa sibi abutitur
ptate. ¶ Sz Pe. de pal. dicit
q tñ pt libere ire ad aliū. ve
p3. s. Et si nō posset aliū hfe.
zneccitas imineat dicunt p
dicti doctores q confiteatur
peccata sua in genere sine eos
quo posset malum puenire.

Secundus casus.

¶ Scds casus est qñ paro/
chian^o trāstulit domiciliū su
um. qz tñ desinit ēē parochi/
anus pmi sacerdoti. z fit pa/
rochian^o illius ad cui^o paro/

chia se trāstulit. Sz si in dua
bus parochijs h̄er domū et
in vna maneret tpe estiuāli. i
alio tpe hiemali. vtrobiq;
fortit foruz nō simul. sz succes
siue fm q̄ habitat mō h̄ mō
illuc. z hic tunc recipiat sacra
menta vbi tunc habitat alias
alibi.

Tertius casus.

¶ Tertius casus ē cū ē vaga
bund⁹ nec h̄ns nec petēs do
miciliū. tūc iste pōt p̄fiteri cui
libet curato velepo in cuius
parochia ē. imo etiā n̄ curato
vt videt. qz nulli subdit⁹ sed
subdit se cui vult. Nam oīs
sacerdos p̄tāre hz ordīs z iu
risdictionis ex sua ordiatiōe
Sed subditos hz solum eos
q̄ se ei submitunt. nisi q̄ fm
iura q̄ se semel alicui submitit
factus est ei⁹ parochian⁹ nec
pōt se alijs submittere q̄usq;
de pmo se subtrahat simplr.
nisi d̄ voluntate illius. vñ d̄
extra d̄ pe. z re. c. si. p̄mittim⁹
eligere. q. d. iure diuīo licebat
eis eligere. sed electione eis s̄
tracta p̄mittimus relac̄tes
retentionē q̄ possunt eligere.
Unde in dicto. c. placuit. de
pe. dist. vi. d̄. Sine consensu
eius cui pmo se cōmisit. z po
stea cui penitēs cōfessus est.

Quartus casus

¶ Quartus casus est si que
rit domicilium quo se confe
rat quominus se alibi habe
at. Et de peregrinis q̄dez dī
cendum est. q̄ si sine licentia
curatorum z ep̄oz p̄fecti
sunt. nil priuilegij habent i h̄
Si aut̄ de lnia ep̄oz z cura
toz p̄fecti s̄. eo ip̄o h̄nt lniaz
interpretatiuam cōfrendi cūz
sine cōfessione digne pegrina
ri neq̄ant. Si etiā supueniat
pasca cōicare p̄nt ppter can
dem lniām implicitam. z de
casu episcopali absolui. quia
ep̄s n̄ retinēdo sibi auctē licē
tandi pegrinos ex h̄ ip̄o vi
det̄ eis dare lniām cōfrendi
de casibz ep̄alibus. sicut cura
t⁹ de parochialibz. ¶ De mer
catoribz at si nūsq; h̄rent do
miciliū. nisi sp̄ seq̄ndo nundī
nas idem iudiciū est qd̄ d̄ va
gabundis. z idem si in loco
suo tenent hospitium. sed nō
declinant illuc i pasca cōmu
niter. Nō em̄ tūc vident̄ sibi
habere domicilium quo ad
sacramenta. Et idem de fa
milia principis vel balini q̄
nunq; in eodē statu pmanēt.
ex q̄ licet ip̄i teneant hospitij
alibi. nec tamē illuc declināt.
nisi ad horam. isti vagabūdi

Prima pars libri primi

cēlent. Idē de familia epī lai
ca. qz nō sic bz ius in ea sicut
cardiales. Sed si essēt d̄ dyo
cesi ipa de eius lnia p̄fiteant̄.
Si aut̄ de alia ex q̄ ei⁹ hospi
tū dimiserūt. qz p̄ dyocesim
vaganē respectu illius dyoce
sis vagabundi reputāt. vt d̄
lnia epī illius vl̄ cuiuslibz cu
rati. ad cuius parochiā veni
unt p̄fiteri p̄nt. Concordat i
h̄. s. q̄ pegrini. negociatores ⁊
aliū viatores. si nō hñt lniām
a suis curatis vel epīs. vel si
nelnia eorum iter arripiunt
non possunt absolui ab alijs
Innocen. Host. ⁊ Tul.

Quintus casus

Quit⁹ casus ē rōne d̄licti
vi. q. iij. c. placuit. qd̄ qdā di
cunt eē verū tūc solū qñ p̄p̄
h̄ ē excōicat⁹. qz si eēt excōica
tus a p̄lato loci illi⁹ p̄p̄ illō
p̄ctm̄. sicut p̄suenit fieri i fur
tis ⁊ h̄mōi qz igrāt autores
mittēd⁹ ē tal̄ ad excōicatores
absoluendus ab eo. sed si pec
cati ē occultū. ⁊ p̄pter h̄ n̄ sit
excōicat⁹ p̄t de hoc p̄fiteri p̄
prio sacerdoti. vt d̄r in sūma
pisana. Frā. zaba. refert Lā/
dul. tenere q̄ curati ⁊ etiā fra
tres admissi ad audiendū cō
fessiones p̄m formā clemētie
audū. p̄nt audire ⁊ absoluerē

p̄ctā p̄missa. nō solū in dyo
cesi. sed etiā extra territorium
dyocesi. dū tñ cōfiteres p̄nt
illis p̄fiteri. i. q̄ sine illi⁹ dyo
cesi vl̄ parochie q̄ ad curatos

Sextus casus.

Sext⁹ rōe studiū. vt scho
lares etiā si nō sūt moratūri.
nisi p̄ ānū i studio. vl̄ qz non
hñt pl⁹ d̄ spacio vl̄ ab epō vl̄
capitlo de cui⁹ lnia ibi sunt.
vl̄ qz sic disponūt. vel de pa
rochia in parochiā mutant̄.
De ill̄ sō scholaribz q̄ veni
unt de oī p̄ter regnū ad plamē
tū p̄fisi⁹. cū rex reputz se fisci⁹
ñ recogscēs supiorē i toto or
be. vidē q̄ ibi possint p̄fiteri
epō ⁊ curato i q̄rū parochijs
domos p̄ducūt. sic oī i tpe i
patoz Rome erat ibi cōis pa
tria. ⁊ q̄cūqz illuc vēiebat ha
bebat iudicē suū. s. p̄tores pe
grinū. Sz priū ē vez. s. q̄ nō
p̄nt absolui rōe plamēti. si nō
hñt lniām a suis p̄lat̄. qz rex
p̄fisi⁹ nō bz p̄tātē in spūalibz.
nec in ceteris partibus regni
¶ Ep̄s aut̄ p̄t in spūalibz so
li sue dyocesi. soluz em̄ roma
vbi est sedes papei spūalibz
oibz ē p̄ria cōis. sic ecclia ca
thedral̄ oibz de dyocesi. vnde
in curia romana sicut curato
suo summo p̄nario. d̄ omni

loco mōi pōt p̄fiteri. ⁊ peniten
tiarū simplicibus sicut vica
rijs sui curati.

Septimus cas⁹.

Septim⁹ casus ē rōne ne
cessitatis qñ cēt in mortis ar
ticulo. tūc oīs sacerdos ab ec
clesia n̄ p̄cūsus auctoritate iu/
ris sit p̄p̄ri⁹ sacerdos. extra d̄
off. or. c. pastoral. ex b̄ qd̄ h̄r
de p̄se. dis. iij. c. sanctū. videt̄
q̄ etiā laicus in h̄mōi necessi
tate possit etiā excoīcatum re
cōciliare eccl̄ie. si nō est ip̄e p̄
cūsus. non tñ pōt absoluere a
peccatis audiēdo cōfessionē
Octauus casus quem ponit
Host. ē si sacerdos nō p̄p̄ri⁹
ponat spem in ratihabitōe p̄
p̄ri⁹ sacerdotis. Sed vt d̄r i
sūma p̄isana ⁊ bñ. **Iste cas⁹**
cōiter nō tenet. cuius rōne as
signat. Pe. de pal. Nulla em̄
ratihabitio p̄firmat sac̄z qd̄
nullū fuit. qz et si nō in sacra
mentis ratihabitio salte⁹ pa
pe valere p̄t. quia ille solenni
tatē mutare p̄t. sicut de eccl̄ia
p̄ nō ep̄m d̄dicata sola ratiba
bitōe pape d̄dicata vel recō
ciliata reputat. extra de p̄sec.
ec. c. aq̄. tñ in sac̄is valere nō
pōt. qz illa papa mutare non
pōt. quia regula iuris ē q̄ ra
tihabitio retro trahitur ⁊ mā

dato p̄pat qñ solo mandato
⁊ a p̄ncipio res agi pōt in ta
libz aut locum nō h̄z. quādo
scz essentia sac̄i d̄ficir. qz tūc
totū iterādū ē. ¶ De essentia
aut̄ absolutionis ē p̄tās iuris
dictiōis. quā p̄tatem ergo ta
lem nō habet ex hoc q̄ ponit
spem in ratihabitioe.

¶ Quis possit p̄mittere ⁊ q̄s
non audientiam cōfessionū.

Capitulum q̄ntum

Ota scōz

n Pe. de pal. i. iij. dis.
xvij. q̄ oīs sacerdos

p̄p̄rius q̄ iure ordinario pōt
audire p̄fessionē. p̄t hoc ip̄m
alteri p̄mittere. qz h̄z cām me
ri imp̄ij. ⁊ quia q̄cūqz per ele
ctionē habet curā aīarū ē or
dinarius. id̄ oīs tal̄ p̄t licen
tiare quēlibet subditum cure
sue alteri p̄fiteri. Itē ordinari
us ē quicunqz ex officio sibi
annexo hoc habet. licet nō sit
p̄ electionem. ¶ Item gerens
vicē curati p̄ legē vel p̄suetu
dinē. sicut fact⁹ p̄or p̄ abbatē
q̄ viuēte abbate erat delegat⁹
non potens subdelegare eo
mortuo vel amoto eius vicē
i oībz obrinēs ē q̄si ordinarius
delegatus q̄tū ad b̄. vñ lñia

Prima pars libri primi

re p̄t sibi subditos d̄ p̄fessioe.

De archiep̄sbytero.

¶ Archiep̄sbyter civitatis d̄ q̄ iura loquūt̄ videt̄ q̄ sit ordiari⁹ sicut si eēt p̄benda sacerdoti cui ex officio eēt annexum officium audiendi cōfessiones illor̄ de dyocesi extra civitatē et multo magis si de civitate. Sed si penitentiarius nō h̄z officiū ex sua p̄benda. s̄ ex cōmissione viue vocis ep̄i. q̄ reuocat q̄n vult. quia iudiciū soluit veritate eo q̄ iudicare ius sit. tal̄ ē delegat⁹ et nō ordiari⁹.

De archidiacono.

Archidiacon⁹ licet sit iudex ordiari⁹ de p̄suetudine n̄ tñ i foro p̄scie. nisi sit sacerdos et tñc audit ex p̄missione. vñ nō pōt subdelegare.

Delegato

Legat⁹ est ordiari⁹ i vtroq̄ foro. vñ sicut in exterioribus dat iudices delegatos ita et h̄z suos penitentarios.

Sūm⁹ penitentiarius

Sūm⁹ penitentiari⁹ ē ordiari⁹ i sp̄ualibz tñ. vñ h̄z penitentarios suos. et p̄cedit etiam lñiam eligēdi cōfessores. S̄ simpliciter penitentiarij p̄p̄rio sint delegati pape q̄ solus eos ponit n̄ sūm⁹ penitentiari⁹. p̄nt q̄dē om̄s audire

de toto mūdo. sed nō p̄nt sumere adiutores. nec etiā dare lñiam eligendi confessozem.

Decanus

Decan⁹ rural̄ q̄ etiā archiep̄s vocat̄. si iste decan⁹ est āner⁹ alicui cure sp̄ali reputat̄ ordiari⁹ in parochijs sui decan⁹ p⁹ ep̄m. Sup̄curatus videt̄ etiā ordiari⁹ curator̄. et sic curati de lñia eius (n̄ solum ep̄i) p̄nt cōfiteri. Si āt ep̄s seu archidiacon⁹ confert illū decanatum mō huic mō illi curato videtur delegatio. et hoc respectu cōium casuū. Nam respectu casuum ep̄ali um tā de curato q̄ d̄ decano q̄b̄ de speciali gr̄a committit absolueret. de ill̄ vidēz distiguēdū an sint retēti d̄ iure vel cōsuetudie. et tñc i ill̄ nulluz ius h̄z d̄ se inferior ep̄o. Un̄ cuiq̄ q̄ illos p̄mittit aucte delegata illos absoluit. Itē nota q̄ q̄n p̄as iurisdicōis ē vna a pud p̄les et n̄ ap̄d quēlibz in solidū. tñc n̄ p̄t q̄libz p̄ se eam p̄mittere sine p̄sensu alior̄. s̄ q̄d oēs tāgit ab oibz d̄z app̄bati. Un̄ si capl̄m sede vacante gerat voces ep̄i i sp̄alibz null⁹ d̄ capl̄o ēt decan⁹ p̄t ponere officialē sine p̄sensu alior̄. s̄ capl̄m d̄ p̄sensu maior̄ p̄t

Præs autē absoluedi a pctis
vna ⁊ cadē pōt eē apd plures
⁊ n̄ penes vñi. sicut penes ca
pitulū sede vacāte qñ hz prā
tē eius in spūalibz. dico qñ
ad cōmissione n̄ qñ ad exe/
cutiōz. qz p̄fessio soli est fiēda
Un̄ totū caplm̄ n̄ vn⁹ cano/
nic⁹ ponet p̄nariū. Sed qñ
iurisdicctio p̄fecte ⁊ insoliduz
remanet apud quēlibet eoz.
ita qz vn⁹ sine alio p̄t p̄ seipm̄
de cā cognoscere. tūc qñlibz eo
rū cui vult p̄t p̄mittere. ⁊ mī/
nor sine maiore. m̄to magis
ecōuerso. qz Et qz præs absol/
uēdi q̄ est apd curatū papā ⁊
ep̄m n̄ ē vna. s. qñlibz p̄t se au
dire sine p̄sensu alteri⁹. ita eti
am qñlibet eorum sine consen/
su alterius p̄t p̄mittere alteri
Un̄ vicariū curatū sine lñia
ep̄i p̄t audire cōfessionē illoz
s. q̄ sūt subditi curatoz ⁊ n̄ a/
lioz. ⁊ m̄to magis ecōuerso. s.
de lñia ep̄i audire eoz p̄fessi/
ones q̄ sunt subditi curatoz
sine lñia vel consensu eorum.
De hoc extat bullata declara
tio clementis ⁊ alexandri. p⁹
cui⁹ bullationem nullus pa/
risius dixit fr̄um. Qui autē
ex cōmissione solum audit cō/
fessiones nō pōt alteri p̄mit/
tere audientiam p̄fessionū.

¶ Quid ⁊ qñ curat⁹ vñ p̄bz pa
rochial possit dare vel d̄nega
re lñiam alteri p̄fite di s̄bdito
si petat illā. Caplm̄. vi.

Qta scōz

n Pe. de pal. in. iij. di.
xvij. qz si parochian⁹
petat lñiam alteri cōfite di s̄/
det m̄iate n̄ det curat⁹. nisi sit
visile qz penitēs n̄ eligeret ni
si eq̄ bonū vel meliorem. Si
ho noiat sibi aliū d̄ q̄ visile ē
qz sit eq̄ bon⁹ vñ melior ad cō
fessionē audiēdā nō neget. qz
forte hz pctm̄ qd̄ erubescit cō
fiteri sibi. ⁊ pus moreret sine
cōfessione q̄ sibi confiteret.
Si ho apparet qz n̄ est eq̄ bo
nus. aut p̄ famā. aut p̄ visuz
sue p̄sone. vel p̄ p̄uerationez
p̄sonaz sibi cōfite ntū q̄ mī
nus religiose p̄uersant. ⁊ tūc
simplr̄ d̄z negare. inotescēdo
qz ille n̄ p̄t eū absoluerē. qd̄ tñ
itellige cū ille ad quē vult ac/
cedere prochiā⁹ n̄ hz auctē nī
si ex cōmissione ip̄i⁹ curatū de/
clarādo etiā qz ip̄e ē par⁹ euz
audire. si tñ ē tal⁹ qz ad h̄ sit suf
ficiēs. vñ ēt qz ē par⁹ sibi dare
vñū aliū loco sui. i. q̄ casu bñ
videat vñ det sibi ad hoc suf
ficiētē. Nā si insufficiētē darz
sibi imputaret d̄rimētū qd̄

Prima pars libri primi

Inde seq̃ret̃ ouī sue. q̃z fm iu-
ra. q̃ pap̃ diligēti socio suā rē
custodiēdaz p̃misit. facilitati
sue iputari d̃z si perijt. Si at̃
ille pet̃it a parochiano l' d̃is
famat̃ h̃z p̃tatem sup̃ioris:
puta q̃z ē vicari⁹ ep̃i. vel p̃f̃el
sor deputat⁹ in ordie mioruz
vel p̃dicatoz z h̃mōi. nō p̃p̃t
h̃ p̃hibend⁹ est simplr. q̃z iu-
dex mal⁹ ordinari⁹ vel dele-
gat⁹ nō p̃dit iurisdictionē suā
sed d̃z dicere p̃tenti nō expe-
dit tibi vt tu vadas ad illū vl'
ad aliū. nec iſtis de volūtate
mea. nec assensu n' lnia. Sz
ip̃e h̃z p̃tatem ab alio maiore
vñ nō possū tibi. p̃hibere. sed
parat⁹ sū te audire. vel p̃ vica-
rium. vel extraneū idoneū. et
fm h̃ soluit instantia illi⁹ re/
gule. s. q̃ nō p̃tēē pastoris ex-
cusatio si lup⁹ oues comedit
et pastor nescit. q̃z h̃ vez ē qñ
pastor scire d̃z z p̃t. Et h̃ ali
q̃s sp̃ debeat reputare alium
meliozem se simplr. nō tñ q̃z
tum ad oīa. puta q̃z tuz ad of-
ficiū h̃ vel illud. Item suspi-
tiones habere possumus nō
ad iudicādū primū. sz ad ca-
uendū nobis. Nam si video
pauperem uō iudicabo furē
tamen ne forte sit. fur custodi-
am rē meam ab eo. et sic in p̃-

posito. tamen si tr̃ium nō ap-
pareat. plus d̃z homo p̃sume-
re de his q̃s papa vel ep̃us p̃
totam dyocelīm p̃fecit q̃z d̃ se
q̃ deputat ad vnā parūa pa-
rochiam:

Dereligiosis q̃ nō possūt
audire cōfessiones sine lnia p̃
lati sui.

Capitulū septimū.

Ota q̃ re

n ligiosus nō d̃z audi-
re p̃fessiones etiā illo-
rū q̃ h̃nt lniām sibi eligendi
p̃fessorem quēcūq̃ etiā si ha-
berēt a papa sine lnia z auto-
ritate sui sup̃ioris. q̃z sine suo
sup̃iori velle z nolle nō h̃z. p̃z
hoc p̃ simile. extra de elec. ca.
si religiosus. li. vi. ad h̃mōi of-
ficiū. vbi dicitur q̃ electioni
de se facie nō debet nec p̃t as-
sentire sine licentia superioris
sui. Sed vbi papa nomina-
tim eligit religiosū ad aliq̃d
officiū p̃sumit noscere p̃so-
ne industriam. vnde n̄ requi-
rit̃ alteri⁹ lnia. siue p̃ inquisi-
tione siue p̃ predicatione. siue
p̃ audientia confessionum si-
ue p̃ platione. siue alio q̃cun-
q̃ officio. Sed ex hoc q̃ pa-
pa daret alicui licentiām qd̃
posset sibi eligere quemcūq̃.

etiā religiosū p audiēdo cōfessiones vlt p dicationē. ex ista tali lnia nō dī religiosus audire cōfessiones vel p dicationē sine licētia sui supioris vel plati vlt abbatis. ar. ad b extra de iude.

Jo. c. qd qd sic laudabile. Si tñ in dicto casu audirz religios sine lnia sui supioris vel plati teneret absolutio. ita q nō eēt reiteranda talis confessio. q̄ nīs malefaceret talis sic audiendo. Pe. de pal. vbi supra. qōne. liij.

¶ De pte audiēdi cōfessiones attributa fribz p dicatoribz. z minoribz a iure p tectū clem. tunc. dudū. §. ij. de sepul. quō fieri possit. et quō exponit.

Caplm. viij.

Quarta tex

n tū clementine dudū §. ij. de sepul. vbi dicitur. Statuim⁹ et ordiam⁹ vt in singulis ciuitatibus et dyocēsi bus in qbz loca fratꝝ ordīs p dicatorū z minorum cōsistere dinoscunt. z i ciuitatibz. dyocēsi bz z locis ipis vicinis. in qbz loca hmōi n̄ habent m̄grī pōres puñciales ordinis p dicatorū aut eoz vicarij z generales. puñciales ministri z custodes mioꝝ ad

pñtiā platorū eozū dē locorū se pferāt p se vel p fies q̄s ad hoc idoneos fore putauerint hūilr petitori. Ut fies q̄ ad hoc electi fuerint in eoz ciuitatibz z dyocēsi bz cōfessiones suoz subditoꝝ p fiteri sibi uolentiū audire libere valeāt. z hmōi cōfiteñtibz put p m deum expedire cognouerit pñias i ponere salutes. atq̄ eisdem absolutōis bñficiū impendere de lnia z grā z bñplacito eoz Deinde p fari m̄grī puñciales z m̄stri ordinū p dicatorū eligere studeant psonas idoneas z sufficientes vita pbatas discretas honestas atq̄ peritas ad tā salubre misterium exequēdū. q̄s sic ab ip̄is electas repñtent vel faciēt representari plati. vt de ip̄oz lnia grā z bñplacito in eoz ciuitatibz z dyocēsi bz hmōi psonae sic electe cōfessiones audiant sibi confiteri uolentium. z i ponāt pñias salutes z bñficiū absolutōis impendant put supius est exp̄ssum z c. extra ciuitates et dyocēses in qbus fuerint deputate. p quas eas z non puñcias volumus deputari confessiones nullatenus audire. Numerus autem personarum assu

Prima pars libri primi

mendarū ad huiusmodi officiū ex
ercēdū eē dī put vniuersitas
cleri ac ppli mltitudo. l. pau/
citas exigit eorū dē. Et si idē
plati petita iniam p̄fessionū
audiendarū p̄cesserint. illam
p̄fata recipiāt cū grātū actōe
q̄ si forte dicti plati quēcūq̄
ex huiusmodi fr̄ibz p̄sentatis eisdē
ad huiusmodi officiū nollēt h̄re v̄l
nō ducerent ad mittendū esse
qui amoris vel subtracō loco
ip̄i s̄līr eisdē p̄nand⁹ possit
ali⁹ subrogari. Si v̄o idē p̄/
lati p̄fatis fr̄ibz ad p̄fessionē
v̄t p̄mittit audiedas electis
huiusmodi exhibere iniam recusa/
uerint. nos extūc ip̄is v̄t p̄fes/
sionē sibi p̄fiteri libere volen/
tū. licetq̄ audire valeant. ⁊
b̄nficiū absolutōis ip̄endere
gratiose p̄cedimus de aplice
plenitudine p̄tatis. Per hu/
iusmodi aut p̄fessionē neq̄q̄ i/
tendim⁹ p̄sonis seu fr̄ibz ip̄is
ad id talī deputatis p̄tatem
i s̄ ip̄edere ap̄liorē q̄ i eo cu/
ratis seu parochialibz sacer/
dotibz ē a iure p̄cessa. nisi for/
san eis ecclīaz plati v̄teriorē
in hac pte grām sp̄ealē duce/
rēt faciēdā. ¶ Petūri. Pau.
p̄t peti hec inia a platis extra
suū territoriū. q̄ est volūtariē
iurisdicōis. ¶ Custodes. gl.
p̄ores q̄ p̄uēctuales q̄ ad p̄dī

catores. ⁊ gardiani q̄ ad mi/
nores hoc nō p̄nt. Humilr.
Pau. si petat ista inia aspe nō
videt satisfactū p̄stitutioni. ⁊
iō itēz cēt repetēda p̄p̄e omī/
sionem forme. Vinistri. glo.
Nota q̄ de vicariis p̄p̄z p̄u/
cialiū ⁊ de custodibz n̄ repe/
tit de q̄b⁹ p̄misit. l. 3. ḡ illi peti/
tionez possint facere d̄ q̄ p̄mi/
sit. nō tū electōz de q̄ h̄ loq̄t.
P̄ntari. glo. ḡ p̄sonal p̄ntarō
fieri d̄. nā d̄ p̄ns q̄ p̄bet sen/
sibz corp̄is. Facit d̄ p̄. dist. i.
i p̄ncipio. Idē d̄c Pau. sup
p̄. rep̄ntēt. ¶ Exigit glo. Si
v̄o ep̄s p̄cedat cū fr̄ibz dicēs
minorē nūcū sufficere. reci/
piat ep̄s nūcū q̄ sibi videt. d̄
reliq̄s recurrat ad arbitrium
boni viri. i. indicis. ff. d̄ p̄bo.
obli. l. p̄rinuus. Loc esserūt.
glo. quā iniam sine cā reuoca/
re n̄ p̄nt. c. decet. d̄ re. in. li. vi.
Subrogari glo. Si non re/
cipit iusta de cā. q̄ sc̄z n̄ ē talī
q̄lis sup̄ describit. sibi ip̄utēt
q̄ malū elegerunt. ⁊ sic posset
oēs recusare cū nō sūt apti. s̄z
si sine cā facit hoc succedit li/
centia pape. Recusauerunt.
glo. Si non recusat exp̄sse. s̄z
non dat nec negat. videtur q̄
locū haberet p̄ pu. legum p̄/
trin am monitionem v̄l req̄si/
tionē. p̄. c. l. extra d̄ sup̄. ne p̄.

¶ Volētū. glo. Forte n̄ itelle
rit de religiosis q̄ fm̄ statuta
suoꝝ ordinū p̄latis suis p̄fite
ri dñt. Libere. glo. dñotat q̄
n̄ ē necesse h̄re inīam sacerdo
tis parochial. c. p̄riuz dicit
Jo. mo. sed ei nō stat. Imp/
tū glo. Absoluti q̄ n̄ hñt ne
cesse vltiꝝ cōfiteri p̄po sacer
dori. Nec obstat. c. oīs. in p̄n
ciplo. de pe. z re. q̄ illud intel
ligit d̄ eo q̄ alteri n̄ ē p̄fessus
legitime. Jo. mō. dicebat p̄ri
um. s. male dixit. Idē pau. s.
q̄ absq̄ inīa parochialis sa
cerdotis p̄t q̄s alēi p̄fiteri. n̄
tñ ex h̄ seq̄t q̄ sint curati isti.
rō est fm̄ glo. q̄ nec ipsi frēs
sūt astricti ad executiones vel
exercitiū istoꝝ actiū. nec fide
les sūt astricti vt i his ad eos
recurrāt. Itē nota vt d̄r in
summa p̄isana z bñ. q̄ p̄t ep̄s
acceptare frēs ad audientiaz
p̄fessionū. et h̄ sine solēnitate
p̄dicta p̄sentatōis si vult. cō/
mittēdo eis iurisdictionē suaz
q̄ etiā sine isto p̄uilegio possz
eis dare licentiam audiendi.
De effectibz q̄ sequunt̄ ex
cōmissiōe audientie p̄fessionis
alteri facte. Caplm. ix.

¶ Cōmissiōe
at alteri facta

de audientia p̄fessionū siue p̄e
dicto mō. siue p̄ aliū modum
sequūt isti effect. vt dīc pe. d.
pal. i. iij. di. xvij. Primus
qdē q̄ tal cōmissari p̄t audi
re et absoluere alteri p̄ licentia
mīme req̄sita. nec ille q̄ vult
p̄fiteri tenet petere licentiaz a
p̄prio sacerdote. ar. efficac. ex
tra de p̄cu. ca. is q̄. li. vi. Nec
obstat q̄ curatus d̄z cōgscere
vultū pecorū sui. nā vultū ex
teriores poterit cōgscere sic et
p̄us. z etiā itueri et corrigere
fraterna correctōe z p̄na ad/
monitōe sic p̄us. z q̄tū ad ex
teriorē vultū attinet nō min⁹
honeste viuūt q̄ p̄fitent frībz
q̄ q̄ p̄fitent secularibz curat.

Quātū p̄o ad iteriorē vul
tū meli⁹ poterūt reddere rōez
de p̄fessis frībz z h̄mōi. q̄ de
p̄fessis sibi vlt suo vicario. q̄a
d̄ iteriori vultu parochiano/
rū q̄ se respueit. z sine licentia
sui vicariū pape vlt ep̄i elegerūt
nō hñt red d̄e rōez. q̄ p̄ eū
n̄ stetit q̄ min⁹ eos audiret z i
strueret. s. p̄ supiorē q̄ eis co/
adiutores dedit. z p̄ parochi
alē q̄ eū elegit. hec pe. d. pal.
Dīc tñ tbo. i. iij. di. xvij. q. iij.
ar. iij. q. vi. q̄ si alicui p̄cedat
p̄as a supiori iudice p̄fessio
nes audiēdi parochiaoz alic⁹

Prima pars libri primi

curati. ex hō nō fit illi p̄indici/
um. qz p̄as iurisdic̄tōis n̄ ē
p̄missa alicui i fauorē sui. sed
ad vtilitatē p̄mi z p̄ploz z
dei honorē. Idē ē tenet Jo.
an. in. c. si ep̄s. de pe. re. li. vi.
in p̄ma glo. Idē ē t̄z Jo. an.
in cle. dudū. de sepul. vt. s. pa
tuit. s. q̄ non teneat petere li
centiā a suo curato q̄ vult ip
sis fr̄ibz p̄fiteri. Idem t̄z exp̄s
se Pau. vnde glo. Bern. q̄ h̄
dicebat dānata fuit tanq̄ fal
sa p̄ clemētē. iiii. in q̄dam p̄i
uilegio q̄b̄ incipit. q̄daz teme
re. ¶ Scd̄s effectus h̄ p̄mis
siōis fm̄ dictū Pe. est q̄ p̄mis
sarius p̄t audire p̄phibitōes
alterius p̄lati. in q̄ est differē
tia inter sup̄iorē z inferiorem
nā inferior p̄ inhibitionē su
p̄ioris non p̄t alicui p̄mittere
re. sicut nec p̄ seip̄z audire eū.
ita q̄ possit eū sus̄pendere ab
audiētia p̄fessionū p̄aliū. sic
p̄t p̄ semetip̄m. econuerso aut̄
p̄ inhibitionem inferioris su
p̄ior p̄t ita p̄mittere sicut p̄t
audire eo iuito. Silt̄ si esset
duo curati de pari. z vtr̄q̄ in
solidū vnus p̄ inhibitionē al
terius p̄t audire z p̄mittere.
q̄a par in parē non habet im
piū. Nū ḡ inferior phibet ne
subdi⁹ p̄fiteat cuicunq̄ sine

sui l̄nia d̄z excipe nisi sup̄iori
vel ei⁹ vicario. al̄s temere a
git. nisi illo q̄ret talibz q̄ b̄n̄ sci
unt q̄ non intendit. vel nō p̄t
phibere q̄n cōsueant tales su
p̄iori suo. sicut in religioni
bus. cū p̄oz phibet ne q̄s cō
fiteat de tali p̄ctō sine l̄nia sui
Certū est oibz q̄ nō itēdit q̄n
possit p̄fiteri mḡso ordinis
vel puinciali v̄l eoz vicarijs
qz si phiberet spuerem⁹ ei in
faciē. z multo magis sub p̄oz
q̄ nō p̄t dare l̄niam alteri con
fiteā cū sit vicari⁹ hoīs. q̄/
diu p̄oz viuūt. si inhiberet ne
q̄s sine sui l̄nia p̄fiteret zc. de
rideret Sed mortuo v̄l amo
to p̄oze vices eius gerit p̄ cō
stitutiōes. vñ reputat ordiari
us. Curat⁹ ḡ phibēs subdi
to suo ne aliq̄ p̄fiteat d̄z excipe
ep̄m papam legatū sumū pe
nitentiariū z archiep̄m dū vi
sitat. z h̄ntes ab eis p̄tatem.
Ep̄s h̄o non d̄z excipe oēs p̄
dictos. nisi seip̄m. z sic q̄libet
excipiat suos sup̄iores a tali
phibitōne. ¶ Tert⁹ effectus
h̄ p̄missiōis ē q̄ tenet cura
tus ei eucharistiā m̄strare et
etiā alia sac̄ra. ex q̄ dic̄ se p̄fes
sum illi q̄ potuit eū absoluerē
nec est absurdū q̄ det eucha
ristiā illi c̄ tñ p̄scias ignorat

sz cū eā bōa z tuta pscia imo
tutiori pte cōicare q̄ p̄fessul
ē sine sui lnia habenti p̄tatez.
sic illū qui p̄fessus est de lnia
sua. vel sibi. qz nec etiā vicari
us curati reuelat sibi confessi
onem. cū idem curat⁹ dat illi
cōionē. vñ eātr̄ scire d̄z p̄sciē
tiā p̄fessi vicario supioris. sic
scit cōsciaz tal cōfessi vicario
suo. Et d̄z curat⁹ p̄sumere q̄
meli⁹ cōfessus ē q̄ p̄fessus ē ei
quem papa vel ep̄us eligit in
p̄fessorē p̄ totū mōm vel dyo
cesim suā. q̄s q̄ p̄fessus est illi
quē elegit ip̄e p̄uidēdo de ip̄o
suis subditis. cū ep̄s n̄ de
beat s̄ p̄mittere nisi viris po
tētibz ope z f̄mōe. vt d̄ of. oz.
c. in cetera. vel etiā q̄s ei q̄ cō
fessus est illi quē elegit ip̄e p̄
p̄o arbitrio de lnia curati ge
neralis. z s̄ nisi cū eēt excōica
tus vel notori⁹ p̄ctōr. nā tūc
aūq̄s det eucharistiā d̄z ei cla
reptare absoluōe ab h̄mōi
q̄ Quat⁹ effect⁹ ē q̄ p̄ctā cō
fessa h̄nti tale p̄missiōez nō te
net itez p̄fiteri p̄po sacerdoti
vt declarat Johannes. xxiij. i
extrauaganti q̄ incipit. Uas
electionis. Qui iustus effectus
est q̄ p̄ h̄ac p̄missionem fit iu
dex qui p̄us non erat. Cum
em̄ ad absolnendum req̄rat

p̄tās ordīs z iurisdicciōis. l̄z
ab h̄ntē ordinē z iurisdicciōz
vel iurisdicciōez t̄m. possit b̄
audiētia p̄mitti h̄nti ordines
l̄z n̄ habeat iurisdicciōz. puta
simplici sacerdoti. ita nō cu
rato sic curato. n̄ t̄m ecōuerso
Sacerdos n̄ curatus p̄t s̄
p̄mittere vel curato vel sacer
doti. z rō diuersitatis ē. qz nō
eqlit̄ be due p̄tates trāsfun
duntur. Habens enim ordi
nē ex sola p̄missione non trās
fert ordinem. sed solū ordina
tio sacramentalis trāsfert. si
ue sit iudex siue non. sed iuris
dictō ab h̄ntē eā ordinarie so
la p̄missione trāsfert indiffe
rentē priuato q̄ nullam habe
bat. z ei qui habebat aliquā.
sz n̄ istā respectu isti⁹. Scit⁹
effect⁹ ē q̄ q̄ audit p̄fessionez
nō iure suo p̄dit p̄tātē suam.
delegātē mortuo vel amoto.
z idē forte ē ip̄o excōicato vl
suspensio. nisi in p̄fessione iaz
inchoata q̄haz audiuit ext̄nc
q̄si ex iure suo. sicut etiā p̄dit
p̄tatem illo reuocante. quia
soluit iudiciūz. phibēte illo q̄
iudicare iussit. Cū sicut ep̄o
mortuo vl trāsato officialis
cessat in causis. sic d̄z cessare
penitētiari⁹ i p̄fessiōibz audi
endis. nisi q̄ absolvere d̄z de

Prima pars libri primi

petis iā auditis. glo. in. c. gra
tū z relatū. d. offi. z ptā. indi.
dle. qz mādātū expirat p mor
tez mādatoris. Silt si dedit
pfefforem monialibz expirat
ptās. nisi eēt rector eaz. cui ex
officio qli pōrat? vel rectorie
eēt audiētia ānexa. z tūc eēt q
si ordinari? Uideret tū q n
silt ita expiraret ptās delega
ti delegante excoīcato vel su
spenso. sic mortuo vel amoto
qz in pmo cāu retiet delegās
iurisdicōz. lz nō vsū. i scōo
sūt neutz retinet. Ad h autē
q delegat? vtaf iurisdicōe re
qrit q delegat? in delegādo
qdē habeat iurisdicōez z v/
sum ei? quia delegare est vs?
iurisdicōis. sed postqz dele
gauit non requirit q habeat
vsū. qz vsus eius nihil facit. g
zē. Posset tū dici pbabilr q
si eps nō exns excoīcat? vel
suspensus istinuit officialē vl
penitentiariū. z postea excoī
cet. nihilominus vterqz pōt
pcedere in officio suo. qz vti
viceci? q iurisdicōez habet
licet nō vsū p se. Si aut iā e
rat excoīcatus officialis nil
agit. qz institutio vl pmissio
nō tenuit. De pniario pō vi/
det sec? qz etiā nō sacerdos vl
nō psecrat? q minus bz qz ex

coīcat? cōmittere pōt. qz nō mi
nus ē pmissio qz pmissio. qz
iure suo sacerdos audit pfe/
sionē z pmittēs tū ē cā sine q
nō ppe parochiaz diuisionē
z ecclie phibicōez. qn āt cō/
mittēs moritur vel amouet
non est differētia int pmissa
rium in foro penitentiali aut
iudiciali. quia vtriusqz ptās
expirat q̄tum ad negocia nō
incepta.

¶ Caplm decimū de differen
tia intres pntatos fm for
mā cle. dudū. z differētia in
ter sacerdotes curatos.

Ratres p

f dicatores bñt puile
giū q epis mortuis
q ipis suā dederūt autorizatē
vel pmisserūt pnt vti ea auto
ritate qusqz fuerit pmissum ec
clesie de pāstore. ¶ Item no
ta q p istos effectus non bz
pmissio effectus in personis
ordinū reprobatoz. de qbus
dē in. c. i. de reli. do. li. vi. Nec
pe. de pal. ¶ Nota vlti? dif
ferētiā inter pdictos fratres
sic presentatos z curatos. nā
predicti fratres ex tali presen
tatiōe z pmissiōe pnt audire
oēs parochianos oīm cura
toz illi? dyoces vbi sūt pscn/

tati. s. nō aliaz dyocesiū. z nō
pnt s. pmittere alicui. S. cu
rati nō pnt audire in q̄tū cu
rati. nisi prochiāos suos tm̄
alios nō nisi cū licētia epi. vl'
curatoz eoz. z pnt s. pmitte/
re alteri. s. audire suos prochi
anos. Nota etiā aliā differen
tiā fm̄ Lan. z Fran. zaba. in
cle. dudū. Nā curati possunt
audire p̄fessiones z eoz vica
rj sibi subditoz i dyocesi sui
epi. z etiā extra dyocesiū. sed
fratres electi et presentati fm̄
formam cle. dudum. de sepul.
de qua supra. nō possunt au
dire seu absoluerē extra dyoce
sim vbi sunt p̄sentati. z si sec⁹
fieret q̄uis cōfessi possent ex
ignorantia excusari. tamen q̄
ad ecclesiam nō essent absolu
ti. sed si p̄staret eis deberēt ite
rū confiteri eis et intra dyoce
sim absolui a predictis Sed
si sine predicta solennitate cō
mitteretur fratribz ab episco
po vel a curatis auctoritas au
diendi p̄fessiones simpliciter
tūc possēt etiā extra dyocesiū
audire sicut alij vicarij eozun
dem. De casibz epis reservat
is. nec curati nec dicti fra
tres p̄sentati possunt absolue
re. nisi in q̄tū fuerit a dyocesa
nis concessum.

Decasibz multiplicibz epi
scopo reservatis de q̄bz agit
in fine cle. dudū. de sepul.

Capitulū. xi.

Liēdū q,

varie sūt opiniones
doctoꝝ i dictis casi
bus. Aliq̄ em̄ ponūt plures.
aliq̄ pauciores. Un̄ materia
ipoz casuū nō ē bñ clara. Et
in sūma pisana dicit q̄ benedi
ctus papa scōs i extranagāti
inter cūctas. declarauit q̄tu
or esse casus epales de iure.
Prim⁹. s. p̄ctm̄ clerici p̄ qd̄ i
currisz irregularitatē. Scōs
de incēdiarijs. Terti⁹ d̄ p̄ctō
p̄ qd̄ iducēda ē solēnis p̄nīa.
Quart⁹ de excōicatis maiori
excōicatione. Itē declarauit
q̄nq̄ esse casus epis reserva
tos de approbata p̄suetudie.
Primus est p̄ctm̄ homicidij
volūtarij Scōs est p̄ctm̄ fal
sarioꝝ. Terti⁹ est p̄ctm̄ violā
tium ecclesiasticā libertatem.
Quart⁹ est p̄ctm̄ violentium
ecclesiasticaz immunitatem.
Quit⁹ ē p̄ctm̄ sortilegioꝝ di
uiatoꝝ z icātatoꝝ. Q̄uis autē
dicta extranagās fuerit reuo
cata p̄ cle. dudum. extra de se
pul. tñ q̄tū ad dictos casus
nil innouatū fuit. et si alia ibi

Prima pars libri primi

ptēta sint. et sic videt q̄ adhuc illi remaneāt. et addit in p̄sa/ nella q̄ p̄nt nihilominus ep̄i in suis ep̄aribz casus eis referuare. p̄nt videt eis expedire. si cur p̄nt p̄stitutōes facer̄ et m̄l to magis p̄siliū synodale vel puiciāle. a q̄z s̄n̄is religiosi n̄ valēt absoluerē. Jo. an. in. c. si ep̄s. de pe. et re. in glo. iij. lib vi. p̄dictis casibz addit p̄o cri men enozme et publicū homi cidii et for̄ilegiū opp̄ssionez p̄neroz etiā ex cān. incestum corruptiōz monialiū. coituz cū brutis. m̄fimonii clādesti ne p̄ctū vel p̄ inēdictū ecclie. piuriū. falsū tēstimonii. blas phemiā dei et sc̄rōz. Hostiē. Et i sūma ponit oēs p̄dictos casus. et addit p̄ctm̄ p̄ naturā et p̄ctm̄ q̄libet enozme. q̄d p̄ ricularis vel ḡnalis p̄suetu do refuat ipsi ep̄is. in q̄bz a liq̄n ep̄i remittūt p̄ctōres ad sedem aplicā p̄p̄t enozmita tē criminū. et ad terrorē alioz. Hec hosti. Ego t̄n̄ n̄ legi ad huc eē aliq̄d p̄ctm̄ p̄cise ita e/ nozme a q̄ n̄ possit absoluerē ep̄s subditū. dum t̄n̄ n̄ habe at aliquā sniam excoīcaciōis annexā. q̄uis aut̄ possint ab soluere si aliq̄n ad curiā mit rāt b̄n̄ faciūt. Buil. durāū. et

speculator in reposito suo vl tra p̄dictos casus addit alios s. deflorantes virgines vi op pressas vel seductas. p̄trahē tes p̄o votū castitatis emissū Fornicatiōem cū iudea vl sa racena. Concipientē plem p̄ adulteriū. quā vir credit suā Procuratē abortum vel steri litatē in se vel in alio. Cōtra hentes m̄fimonii post spon salia iuramēto firmata. Cog scentē carnalr baptizataz ab eo. vel cui p̄fessioez audiuit. Tenentē ad baptisimū vl cō firmatiōez filios vel filias ex tra necessitatē. Baptisante p̄ prios filios extra necessitatē. Uerberatē p̄fem vl m̄fem. et vsurarios. et tādē sic p̄cludit. Tot casus ponere nihil aliū est q̄s sacerdotū p̄rātē restrin gere que eis plenarie data ē a xp̄o. Unde breuiter dico sacer dotes oīa posse q̄ ad for̄z sp̄iri tuale q̄ non sūt sp̄ealit̄ in iure ep̄is refuata. et q̄ nō sūt ip̄is sacerdotibz directe vel p̄ ali quā p̄secūtiām inēdicta. Et. c. at si. extra de re iudi. et. c. nu per. de sen. excō. Hoc t̄n̄ fate or q̄ vbiq̄nq̄ fuerit aliq̄d ḡ ue delictū vel enozme sup̄io ris est iudiciū req̄rendum. et idem dico in oibz casibz i q̄bz

plures
casus

est generalis consuetudo ecclesie
 q̄ sint ipsi reservati. Conclusio
 Joh. de lignano. Jo. de lig-
 nano in declaratōe quā facit
 sup. ca. ois. de pe. 7 re. pbat et
 pcludit ex dictis immediate p
 Buil. 7 Specu. 7 ex clemen-
 dudh. f̄res p̄dicatores 7 mīo-
 res p̄natos p̄ audientia cō-
 fessionū posse absolueſ ab oī-
 bus casibz p̄ctoꝝ. exceptis p̄-
 cise illis q̄ i iure reseruat̄ ep̄is.
 S3 a casibz q̄s sibi reseruat̄.
 vel de consuetudine sue dyocesis
 vel ex suo beneplacito vel p
 cōstitutiones suas synodales
 vel puinciales posse absolue-
 re. etiā si ep̄i dictos casus nō
 pcedāt. 7 pbat sic cle. duduz.
 d̄ sepul. itamit q̄ dicti f̄res n̄
 possint absolvere. nisi a casibz
 a q̄bz p̄nt curati absolvere q̄
 eis p̄mittūt a iure. nisi ip̄i ep̄i
 vellent aliqd plus p̄ferre eis.
 Sed 7 Buil. d̄r q̄ nō obstat
 q̄ doctores ponāt mltos ca-
 sus ep̄is reservatos. curati em̄
 p̄nt absolvere ab oībz occul-
 tis q̄ n̄ sūt i iure ep̄is reserva-
 ta. 7 n̄ sūt ip̄is sacerdotibz di-
 recte vel p̄ aliquā cōsequētiā
 iudicta. l3 ḡep̄i possint reser-
 uare certos cas⁹ q̄ de iure cō-
 petūt inferioribz. non tñ s̄ p̄nt
 simplr. nisi in duobz casibz.

fm Buil. duplr. s. d̄irecte. scz
 cū aliq̄ fuerint legitime in cri-
 mine dephensi q̄ merito fue-
 rint tali p̄tate p̄uadi. Sc̄o
 indirecte. s. p̄ aliquā p̄sequētiā
 vt cū aliq̄s casus euenerit i q̄
 ad vtilitatē cōem expediat q̄
 talē casū retineat. et nō aliter.
 xxv. q. ij. c. de eccl̄iasticis. Ad
 aut̄ expedit vtilitati cōi refer-
 uare tot cas⁹. s3 s̄ ponere la-
 q̄os in via salutis. Sed si a
 liq̄s pure velit defendere plu-
 res casus posse ep̄os rōnabi-
 lit̄ reseruare q̄ ad sacerdotes
 parochiales. sint d̄ foro ep̄oz
 7 eoꝝ p̄stōibz subiecti. tñ s̄ nō
 p̄nt facere ep̄i erga p̄dictos
 f̄res q̄ exēpti sūt. n̄ eoꝝ ordi-
 natōibz subiecti. vt extra d̄ ex-
 ces. pla. c. nimis p̄ua. Cū ḡn̄
 possint dicti f̄res absolvere a
 casibz reservatis i iure ep̄is. vt
 d̄r i dicta cle. dudū. ḡ p̄nt ab
 oībz alijs absolvere. vicz d̄ cō-
 suetudine reservatis p̄iculari lo-
 ci vel sinodali p̄stitutione vnū
 negādo. aliud tacēdo. consen-
 tit. dis. xxv. c. q̄lis. n̄ p̄nt pla-
 ri dictā p̄cessionē reuocare vlt̄
 defalcare. nec directe negan-
 do l̄niam audiendi. qz nihil
 om̄inus h̄nt eā p̄ cle. dudum
 nec indirecte phibēdo paro-
 chianos ne p̄fiteāt eis extra

Prima pars libri primi

de puil. c. q̄to. nec p̄tentionē multoz casuū. q̄z fieret ī frau de legi. qd̄ fieri n̄ d̄z. vi. c. c̄sti tut. d̄ p̄ces. p̄bē. Sileat ḡ io. mo. h̄ q̄ d̄ic q̄ si ep̄s p̄t artare p̄tātē ordinariā curatoz. p̄t m̄lto magis artare p̄tātē extra ordinariā ip̄oz frat̄z. q̄z qd̄ p̄ sup̄iorē p̄cedit p̄ īferiorē arta ri vel reuocari n̄. p̄t. vi. di. xxi. c. īferior. Ad c̄stitutōz āt cle. de puil. rel. vbi d̄z q̄ a casibz ordinaris reſuatis quēq̄ ab/ soluere n̄ p̄sumāt. R̄ndēdū ē q̄ h̄ itelligēdū est d̄ casibz ī iu rereſuatis. sic̄ intēdit cle. du/ dū. nō āt p̄ p̄suetudinē v̄l sta/ tuta alioz prelatoz. q̄z illa re mouet papa ī dicta cle. dudū a q̄bz p̄nt dicti fr̄es absoluere z p̄ c̄ns vid̄z q̄cqd̄ dicat per modernos v̄l antiq̄s d̄ talibz casibz p̄ ep̄os reſeruatis totū reuocat p̄ cle. dudū specialit̄ q̄tuz ad dictos fr̄es. Si em̄ c̄stitutio posterior licz nō fa/ ciat mētionē d̄ p̄ori ip̄az reuo care noscat. c. licz. d̄ c̄sti. li. vi. m̄lto magis reuocare debent dicta doctoꝝ si in p̄riū p̄mul gen̄t. Hec Jo. de ligna. Sz Fran. zaba. post Lādul. dic̄ q̄ d̄ casibz ep̄alibz nō p̄t dari doctrina cū depēdeat ex c̄sti/ tutionibz ip̄oz ep̄oz z doctri na. z q̄nis Landul. dicat q̄

h̄ns irregularitatē quā sol⁹ pa pa tollere p̄t non p̄t absolui a peccato ante disp̄sationem. Frā. zaba. dicit p̄riū. s. q̄ p̄t absolui a p̄cō remanēte ma/ cula irregularitatis. Quia ḡ nō est claz q̄ sūt casus ep̄is reſuati in iure cōmuni. iō tu/ tior via ē ī h̄mōi q̄ fr̄es si p̄nt sciāt ab ep̄o q̄s casus vult si/ bi reſuare. z de illis nō se īpe dire. oēs p̄o alios casus sibi faciāt p̄cedere. Certū ē aut̄ fm̄ oēs q̄ absolutio ab excō/ municatōe maiori reſeruatur ep̄is. Itē disp̄satio vel p̄mu tatio votoz. Itē relatio q̄/ rundā iuram̄toz Disp̄satio vero incertoꝝ. an p̄tineat ad ep̄m vel ad aliū. h̄es s̄ i. ij. p̄te sūme. ri. d̄ resti. c. iij. z ibi dif/ fuse. Frā. zaba. ī de dudū. in glo. sup̄ h̄. p̄cessa. diē glo. Jo han. an. Lādul. Pau. Ste/ pha. z zen. tenere q̄ ep̄s possit reſuare casus de q̄bz curati poterāt ante hāc c̄stitutionē dudū absoluere. ita q̄ reſerua tio p̄iudicet fratribz. i. q̄ etiaz nō poterunt tūc ab ip̄is reſer uatis casibz absoluere. qd̄ est p̄ h̄ qd̄ hic dicit Jo. d̄ ligna. Et intelligit̄ ista reſervatio ca suū ep̄aliū de actibz exteriori/ bus cū effectu. et nō de interi/ oribz. videlicet si q̄s desidera

uit vel etiā q̄siuit aliū occide
re. istud homicidiū cordis n̄
est de casibz reservatis ep̄is.

*Item si
et multo
p̄m q̄* Dicit etiā p̄. de pal. q̄ ice
st^o q̄ p̄mittit a pueris q̄ n̄ ha/
bēt vsū rōis nō ē de refuatis
ep̄is. q̄z nec p̄ h̄ tollit h̄gitas
nec causat affinitas.

¶ Caplm̄ duodecimū de sa/
cerdote q̄ absoluit aliquē a ca/
su a q̄ nō pōt absoluerē.

Nota q̄

e si p̄fessor q̄cunqz ali/
quē absoluerit d̄ aliq̄
pctō a q̄ nō p̄. siue q̄a ē refer/
uat^o ep̄o. siue q̄z nullā h̄z au/
toritatē. Quis ḡuit peccet. p̄/
cipue q̄n absoluit sciēt^r v̄l ex
ignorātia iuris crassa. tñ ex h̄
nō incurrit aliquā cēsura. vel
excoīcatōez. siue sit cleric^o se/
cularis. siue religiosus tal^r ab/
soluens fm̄ Fran. zaba. z zē.
Sed tenet illū quē sic absol/
uit auisare de errore suo. si co/
gnoscat. vel p̄t inuenire. ille tñ
q̄ ad deū excusat. dū h̄ igrat.
Et q̄ dictū ē q̄ p̄fessor d̄z il/
lū auisare quē absoluit. cū n̄
posset intelligit q̄n fieri n̄ p̄t
sine scādalo notabili. vñ i cō/
sil. Basilien. q̄dā multū p̄ti
habita sup̄ h̄ collatōe. dixerūt
q̄ talis p̄fessor petat autorita

tē a supiori sup̄ h̄ casu a q̄ nō
potuit absoluerē. et tñ absol/
uit. q̄ habita vocet illū quem
absoluerat cū nō posset. z per
aliquē modū coop̄tū itroget
de aliq̄b̄ q̄ sibi est p̄fessus q̄si
volēs se meli^o informari. ac
si plene n̄ itellexissz. z si q̄ alia
criminalia postea p̄miserit. z
sic ab oibz itez absoluat d̄ tūc
al̄s auditis z pus. Vel si ma/
gnū scandalū ex h̄ timeret. sic
q̄ p̄dict^o modus seruari non
possz absoluat absente. si ab/
vltia p̄fessione credit p̄suerat
se talē i gr̄a. Aut vt alijs pla/
cuit cū ex h̄ timeret notabile
scādalu eueniri. p̄mittat x̄po
summo sacerdoti. p̄sertim q̄n
m̄ltitudo ē sic neglecta. l̄ mul/
tū distat a loco vbi ē p̄fessor.
Sed si religiosus absolueret
aliquē ab aliq̄ snia excoīcati/
onis suspēcionis vel interditi
in iure posita incideret in ex/
coīcationē. a q̄ non posset ab/
solui citra sedē aplicā. cle. de
reli. p̄uil. Sec^o si absolueret
a snia hoīs. q̄z tūc n̄ icurreret
fm̄ pau. Quis ḡuit peccaret.
sz clerici sc̄lares absoluēdo a
sn̄is iur̄ Quis z ipi male fa/
ciāt n̄ tñ aliquā icurrūt cēsura
Caplm̄. xij. an in genera/
li p̄fessione p̄tineat specialis

Prima pars libri primi

Nota etiam

n q^{uo}d v^{er}o dicit Jo. an. su/
per. c. tua nobis. i. gl.
extra de off. vic. Si ep^{iscopu}s dedit
vicariu^m generalē. et in māda/
to aliqd^{am} exp^{re}ssit de his q^{ue} req^{ui}
rūt sp^{eci}ale mandatū secuta ge/
nerali clausula. et oīa alia q^{ue} p^{ro}
nos possum^{us}. etiā si mādatū
exigant speciale. fm^{at} Hostiē.
satis videt^{ur} q^{uo}d tal^{iter} etiā possit
specialia instar pcuratoris. se
cus si aliqd^{am} de sp^{eci}alib^{us} n^{on} fuit/
set ibi exp^{re}ssum. hec Joh. an.
qd^{am} videt^{ur} intelligēdū q^{uo}d
est de virtute p^{ro}porū. et in foro
cōtētiōso. nā si iⁿ foro p^{ro}scie ali
ter p^{ro}staret de intentōe p^{ro}ferēt^{ur}
autoritatē q^{uo}d ille itēderit h^{oc} eti
am si n^{on} exp^{re}ssiss^{et} aliqd^{am} iⁿ g^{en}ali
p^{ro}cessiōe intelligerent sp^{eci}alia.
xxij. q. v. c. hūane. et h^{oc} idē dici
p^{ot}est de autoritate data ab ep^{iscop}o
p^{ro}fessorib^{us}. q^{uo}d. i. dicēdo do vo
bis autoritatē meā in p^{ro}fessio
ne. n^{on} intelligit^{ur} p^{ro}pter h^{oc} cōces/
sisse casus suos. nisi alicui cō
staret q^{uo}d p^{ro} bec p^{ro}ba generalia i
tendit casus suos p^{ro}cedere. s^{ed}
dicēdo istū et illū. et oēs alios
meos casus. tūc intelligit^{ur} to/
tum dedisse.
¶ Cap^{itulum} m. xiiij. q^{uo}d possint pe
nitentiarij curie romane.

Nota q^{uo}d

e p^{ro}uarij minores iⁿ cu
ria p^{oss}unt absoluerē v^{er}ū/
cūq^{ue} veniētes ab oīb^{us} casib^{us}
p^{ro}ctōz. et sentētijs ep^{iscop}is refua/
tis. h^{ab}ent em^{en} autoritatē q^{uo}d ep^{iscop}a
lem in foro p^{ro}nie et maiores q^{uo}d
ad q^{uo}dā casus excōicatiois
et dispensatiois. Sūm^{us} vero
p^{ro}uarius adhuc h^{ab}et maiores
in p^{ro}lib^{us} alijs casib^{us} excōicatis
et dispensationis.
¶ Cap^{itulum} m. xv. q^{uo}d fienduz q^{uo}d
p^{ro}fessor n^{on} intelligit^{ur} penitēte.

Nota v^{er}o

n ro q^{uo}d cū p^{ro}fessor n^{on} itel
ligit penitēte. aut ex
ip^{ro}p^{ri}ia ligue. aut ex dormitōe.
aut ex distractōne mentis ad
alia applicate. l^{et} ex alia cā fm^{at}
Jo. neapol. in q^{uo}dlibet. q^{uo}d cum
sacralis absolutio p^{ro}tergat cō
fessiōez. cōfessio p^{ro} ip^{ro}ptat r^{ati}one/
latōz q^{uo}d n^{on} p^{ro}ter ee nisi flatōe v^{er}ni^{us}
s. p^{ro}fitēt^{ur}. et p^{ro}ceptōe alt^{er}i^{us}. s. cō/
fessor. q^{uo}d si alt^{er}z istoz d^{omi}n^{us} iⁿ
p^{ro}fato cāu credo d^{omi}n^{us} illo p^{ro}ctō n^{on}
ee factā p^{ro}fessiōz. et p^{ro} p^{ro}ns ip^{ro}e
di absolutōz. h^{oc} ille. Si em^{en} n^{on}
h^{ab}et facit. et p^{ro}fessus q^{uo}d d^{omi}n^{us} h^{ab}et n^{on}
p^{ro}dit absolut^{us} ē coraz d^{omi}n^o. n^{on}
tenet itare q^{uo}d q^{uo}d sciat illū nō
p^{ro}cepisse. seu intellexisse p^{ro}ctā

sua. et hec ha sunt de pctis gui-
bus. i. mortalibz q sunt de ne-
cessitate pfutenda. no aut d ve-
nialibz. ad q qd n tenet d ne-
cessitate. et vbi talia modica
raro obaudiunt ab eo q alias
agnoscit personam.

¶ Finit pma ps q fuit de po-
testate seu auctoritate pffessoris

Incipit scda

ps libri pmi. q erit de scia co-
fessoris. q erit duplex. Primus
s. s. q duplex e clauis ordis.
scz scie et poterie.

Acto de

o prate pffessor. nuc vi-
dendu e de ipoz scia

Est em duplex clauis ordis.
scz clauis scie. et clauis poten-
tie. Un xps petro dixit. Tibi
dabo clauis regni celorum.
Mat. xvi. Nota tame q ista
scia n dicit clauis sed ipa po-
testas discernedi atq exami-
nandi. sine cognoscendi i fo-
ro pscie. et potestas determi-
nandi seu diffiniendi causaz.
id e ligadi et soluendi dz clauis
poterie. Ista fo duplex pote-
stas e vna in essentia sed du-
plex in effectum. Scia aut acq-
sita no est clauis sed bn iuuat

uti clauis. et de his clauibz ha-
bes dist. xx. p totum.

¶ Quata scia reqrat in pffes-
sore. s. ij.

E qntitate scie pffesso-
ris. qntam. s. opreat eu
hfe pntia. dicit Augu.

de pe. dist. vi. c. i. optet vt spi-
ritualis iudex sciat agnoscere
qcd dz iudicare. Dic Tho.
in. iij. dist. xvij. in expositione
lfe. Nec scia et si n sit maior.
tn dz ee tanta vt sciat discer-
nere int pctm et n pctm. et pec-
catu mortale et veniale. et si in
aliq cer dubitatio sciat dubi-
tare vt possit ad pitiores re-
currere. Alb. aut in. iij. dic q
no tenet sacerdos scire discer-
nere. nisi in coi q sint capita-
lia. et q mortalia coia. et q veni-
alia ex genere. Sed hec nesci-
ens dicit ide. puto q peccat
mortali tal audiendo. et eu in-
stituens pl peccat q ipse et euz
pmittens institutu ministrare si
sua interest tale phibere. Dic
etiā q in pplexis casibz sacer-
dos eccle parrochial dz esse
ita discretus vt talia difficilia
esse sciat. nec esse pcedenduz
in eis sine superioris cosilio vl
auctoritate. Nec Alb. in. iij.
Guil. duran. in sūma sua di-
cit q qnties pffesor se ingerit

Secūda pars libri primi

ad p̄fessiones audiēdas. toti
ens se offert ad r̄n dēdū d̄ q̄li/
bet z inēdū d̄ casibz inopiatis
z alias iaudiis. z q̄onibz seu
casibz valde p̄plexis. Debz ḡ
p̄fessor scire discernere inē pec
cata z differēcias p̄ctōz. Un̄
scire d̄z p̄fessor si ea q̄ exp̄mit
sibi penitēs sint p̄ctā vel nō.
puta an bella p̄ncipū z ip̄oz
exactōes sint licita v̄l n̄. z v̄t
p̄ct? q̄ sūt sint liciti v̄l illiciti
z q̄n ad restitutōz teneat z q̄n
nō. z an ei debeat p̄hibere cōi
onem. vel concedere. quia si
confessor iudicat licituz q̄d ē
illicituz. tā p̄fessor q̄s penitēs
in foueā cadūt. nisi forte p̄ba
bilis ignorantia eum excuset
puta si h̄z aliquem doctorem
autenticū z famosū cui op̄i
nioni innit̄. Un̄ si p̄fessor n̄
est exptus in casibz. ita q̄ nec
nouit dubitare n̄ per se iudi
care. cū piculo anīe sue audit
p̄fessiones. Nec Guil. q̄ Pet.
de pal. in. iij. disti. xix. oñdit
maiorē sciam req̄ri in eo q̄ se
ingerit q̄s in eo q̄ ponit ad h̄
a sup̄ioribz suis ex obediētie
inūctōe. z de p̄mo p̄t intelli
gi dictū rigorosū. Guil. du
rañ. de sc̄do dictū. Tho. z Al
ber. Dicit em̄ ip̄e Pe. Dis sa
cerdos h̄z clauē sc̄ie z potētie

l. autoritatē discernēdi z po
tentia ligandi z soluendi. licz
multi nō habeāt sciam debi
tā z ecōuerso. V̄lti em̄ sacer
dotes habent sciam q̄ n̄ h̄nt
autoritatē discernēdi. sc̄di q̄/
dem sine p̄ctō. s̄z p̄mī cū p̄ctō
suo si h̄ p̄curaret. als si inui
ti ponerent excusati sūt si p/
posuerūt impedimentū n̄ se
audiri. V̄dun̄. i. officiū iudi
candi necessariū est. z p̄t ad h̄
compelli. s̄z ad officiū iudi
candiz ad p̄latōz carens sc̄ia
z tūc nō peccat sicut i religio
nibz p̄suetū est fieri. Et q̄d d̄t
Brego. q̄ si indignus est nō
debet obedire. z si dignus d̄z
obedire. intelligendum est d̄
illo q̄ h̄z defectus q̄ sūt iuris.
viz irregularitatis. z tūc nō
d̄z obedire nisi ab eo p̄ disp̄
sationem moueat. als tenet
religiosus obedire. alioquin
q̄libet religiosus bonus q̄ re
putaret se indignū refugeret.
z sic soli indigni p̄mouerent̄
z ponerentur. Qui h̄o nō co
act? s̄z sp̄ōte accipit p̄ratē siue
p̄latōis. siue audiēdi cōfessio
nes nō h̄nt sufficientē sciam
peccat. Sed q̄ inui? z coact
us nō accipit s̄z suscipit non
peccat Un̄ sine p̄ctō ab īscio
haberi z suscipi p̄t. s̄z accipi

nō p̄t p̄tāl iudicādi sine p̄ctō
Hec p̄e. Si in eo eēt tāta iḡ
rātia q̄ oīno inep̄t eēt. q̄ n̄
etiā scit q̄ Tho. ⁊ Alb. dicūt
sup̄. credo q̄ non excusaret a
peccato. etiā si ex obedientia
iniuncta poneret se ad id ad
quod omnino ineptus est cū
periculo animarum.

¶ An p̄fessor teneat scire an
p̄ctā in cōfessione audita sint
mortalia vel venialia. §. iij.

¶ Tz aut̄ p̄fessor teneat
scire de oīb; q̄ sibi di-
cūt in p̄fessione an sint
mortalia vel venialia. ¶ Hē/
ric⁹ in quolibet sic r̄ndendo
distinguit. Peccata sūt i du-
plici genere. Quedā sūt p̄ctā
q̄ phibita. q̄ si n̄ eēt phibi-
ta non essent p̄ctā. vt sūt oīa
que sunt de iure positivo. vt
audire missā die dñico. semel
in āno p̄fiteri ⁊ cōicari. ⁊ hu/
iusmōi Et talia tenetur q̄libz
cōfessor scire. nisi habeat cāz
rōnabile q̄ eū excuset. vt si for-
te tpe phibitōis erat in t̄ra lō
ginqua vel in carcere. Alia sūt
peccata nō q̄ ab homine p̄-
hibita. sed de natura sui ma-
la sunt etiā si nō phibeant. et
hōz q̄dam sunt capitalia. vt
superbia luxuria ⁊c. H̄c enī
sunt q̄si elementar p̄ncipia q̄

de necessitate quēlibz p̄fessor
rē scire optet. ¶ Quedā hō se
p̄ctā q̄ sūt spēs p̄ctōz capita-
liū. vt illa q̄ recipiūt hōz p̄ di-
catōz vt fornicatō ⁊ ebrietas
⁊ h̄mōi. Fornicatio vero lu-
xuria q̄dam est. ⁊ ebrietas q̄-
dam gula. Et hōz p̄ctōz spe-
cies q̄dā sūt q̄ ip̄ortāt maluz
d̄ suba sui act⁹. eo q̄ statī no-
mīata habeāt ānetū malū
vt fornicatio. ⁊ d̄ talib; ē cō/
fessor scire tenet vtz sint mor-
talia vel nō. vel v̄ialia. Que-
dā hō d̄ suba sui act⁹ n̄ h̄nt d̄
formitātē. s; ex libidine faciēte
sicut cōgscere vxorē. ppriā n̄ ē
p̄ctm̄ d̄ se. tñ possz q̄s vxorē
cū tanta libidine cognoscere
q̄ eēt p̄ctm̄ mortale. vt si eam
cognosceret si etiā n̄ eēt vxor
ei⁹. ⁊ de talib; nō optet q̄ cō/
fessor sciat vtz sint mortalia
vel v̄ialia. q̄ n̄ p̄fiterē frequē-
ter scire optz. Alia sūt p̄ctā q̄ se
filie p̄ctōz capitalium. vt illa
p̄ctā q̄z fines t̄minant ⁊ or-
dināt ad fines capitaliū. sicut
dol⁹ ⁊ acq̄sitiō rei iniuste. ⁊ d̄
talib; p̄ctis frequēnt opinionēs
sūt p̄rie inter doctores. ⁊ d̄ ta-
lib; non tenetur simplex cura-
tus non ordinarius scire vtz
sint mortalia vel nō. Curat⁹
āt ordian⁹ vt ep̄s ⁊ archiep̄s

Secūda pars libri primi

et ceteri alij supiores plati te-
 nent scire. qz ipi sūt purgato-
 res. et tenent alios purgari fa-
 cere et illuminare. et iō tenent sci-
 re nouū et vet^r testamētū. hec
 ille. Caueat aut cōfessor ne sit
 pceptus ad dādā sniam d mor-
 tali qñ nō ē cert⁹ et clarus. et
 vbi in aliq matia varte opio-
 nes sūt qpluriū et solēniū do-
 ctōz. vtrū sit licitū vel illicitū
 sicut de non soluēdo decimas
 vbi nō ē p̄suetudo. pati tñ se
 ad dādū si ecclia peteret. q d
 dā dicūt eos eē in statu dāna-
 tiōis. vt Inno. Alij pō dicūt
 qñ. vt Tho. Jo. an. et archi.
 et de emprōne iuriūz montis
 Florentie. vlt imp̄stis venetoz
 qd qdaz dicūt eē vsuram aliq
 licitū dicūt. et mlti hmoi Cō-
 sulat tñ sp q tunc ē a talibus
 abstinere. extra de spō. c. In-
 uenies. nō tñ p̄dēnet p̄riū faci-
 entes. seu p̄riā opinionē tenē-
 tes. nec ppter hoc denegat ab-
 solutionē. Sed vt dic Guil.
 dicat p̄fessor q illud faciēdo
 non est tutū s; dubiū. et iō bñ
 sibi pvideat. Si aut oīno cō-
 scia p̄fessoris dicat illud eē
 mortale et nō posset p̄scia et de-
 ponere. qd tñ d; . ad p̄silium
 sapientū recurrat et nullo mō
 d; facere p̄ cōsciam. qz pecca-

ret mortale. xxviii. q. i. c. de in-
 cepis. §. ex his. iūtra glo. S; cū
 illud tale esset p̄ cōem opi-
 nionē doctōz. et cōter sic ser-
 uat a sapientiorib;. Quis ali-
 quē doctorem audiret p̄riūz
 tenere nō debet illi de leui ad-
 herere. Quō pō quis debeat
 deponere in hoc p̄sciam erro-
 neam vel scrupulosam habet
 supra in prima parte. ti. ij. ca.
 de conscientia.

¶ Q; iterāda est p̄fessio i sex
 casibus. §. iij

Lire etiā tenet p̄fessor
 q sunt illi casus i qb⁹
 tenet qd iterare p̄fessi-
 onē. et sūt qtuor fm Pet. de
 pal. duo pō sūt ex pte cōfite-
 ris. ¶ Prim⁹ fm Pet. Tho.
 Ray. et Hostiē. et oēs alios. s.
 qñ aduertēt tacet aliqd qd ē
 mortale vlt credit. vel pbabi-
 lit^r dubitat eē mortale ex vere-
 cūdiā vel alia cā iniusta. tunc
 etiā mortāl^r peccat p̄mittēdo
 fictionē in sacramento et no-
 tabilē irreuerentiā. et iterare te-
 net talē p̄fessionē. Si tñ tal^r
 p̄fiteret eidē cui et prius et ille
 habet in memoria pctā eius
 sufficit dicere illō occultatuz
 et illam fictionē fm Guil. du-
 rañ. imo etiā si n̄ h̄ret i memo-
 ria. vt patz in fine. iij. casus

Sed si dimitteret ex aliq in/ sta cā. puta quia p babilr du/ bitat eū sollicitatē ad malū de q̄ p̄fiteri vel reuelatorē p̄fessio nis. l. dicēdo id cū sit p̄fessor manifestaret pctm qd audi/ uit. puta si iniuste absoluit cū nō debeat. zin his casibz non hūdo copā. nisi tal p̄fessoris cui p̄fitendo aliqd p̄dictorū seq̄ret. tūc satis videt q̄ sit ex/ cusatus. Dicit etiaz p̄dictus Duran. q̄ si ex igrātia crassa z supina aliqd retinuit mor/ tale. qz noluit cogitare de suis peccat̄s tenet totū iterare Se/ cus si ex ignorantia p babili qz tūc solū illud qd dimisit. ¶ Scdus ē fm Tho. z Pe. qñ nō impleuit pñiam seu sa/ tisfactioēz iniunctam p mor/ talibz ex p̄temptu vel ex negli/ gentia. z est oblitus ei⁹. si em̄ rius recordaret adhuc possz p̄ficere. z tūc p̄ficiendo itera/ re non tenet. et p̄cipue qñ nō est sibi p̄fite⁹ terminus quē nō possit trāsgredi. q̄uis sibi sit declaratum in q̄ ipaz debeat facere. vel i alio tpe ipam sup/ plere. eo ipso aut q̄ facit sibi p/ positū nō implendi pñiam si bi iniunctam p mortalibz ex negligentia vel p̄temptu pec/ cat mortaliter. qz tenet ad il/

lā sub p̄cepto. Sectus fo est de pñia iniuncta p venialibz ad quam nō tenet de necessi/ tate fm Tho. Idēz si pñiaz iniunctaz p mortalibz dimit/ teret ex impossibilitate. puta ex infirmitate z hmoi. Possz tñ pñia iniuncta ab vno con/ fessore mutari ab alio cui cō/ fiteret. etiā sine audientia pec/ catorū illoz p qbz erat impo/ sita fm Pe. de pal. de hoc in/ fra vide. ¶ Tertius casus fm Pe. Tho. Ray. z Hostiē. est ex pte cōfessoris. qñ vicz no/ tabiliter est ignorās sacerdos ita q̄ nescit discernet inē mor/ tale z veniale de cōibz pctis. z p̄cipue cum penitens ha/ bet casus intricatos z diffici/ les. Concordat Duran. z ad/ dit. z b nisi penitens sit peri/ tus. z instruat confessorem. Cum aut vadit ad eum quē scit idiotam z ignorātē tenet iterare. b Duran. Qd videt i/ telligendū qñ pōt h̄re alium sufficientē. nam si alium h̄re non potest. z m̄ro magis qñ est in piculo mortis pōt z de/ bet confiteri ei quem hz. Un̄ Aug. dicit de pe. dist. vi. Qui vult p̄fiteri vt inueniat grāz sacerdotē q̄rat scientem solue/ re z ligare. ¶ Quartus casus

Secūda pars libri primi

est ex pte p̄fessor is. est aut̄ im-
potētia absolūdi fm̄ Petrū
Tho. Ray. ⁊ Hosti. qđ p̄t ēē
dupl̄r fm̄ Pe. de pal. ⁊ Du-
rañ. v̄l qz h̄z p̄tātē artatā ab-
solūdi. qz sc̄z ab aliq̄b p̄cis
ñ p̄t absolūere sup̄ior refuā/
te sibi illos. ⁊ tñ ab illis d̄ fa-
cto absoluit. Et p̄fess̄ illi cuz
ei p̄stat tenet̄ itez p̄fiteri. non
qđ dē oīa fm̄ Pe. de pal. s̄ illa
tñ de q̄b nō potuit absolue-
re. aut hoc est qz nullam ha-
buit potestatem. ⁊ h̄ qz ñ erat
sacerdos q̄uis reputaretur.
vel qz nō subditus. vel qz in-
trusus. aut qz excoīcatus vel
suspensus ab officio h̄mōi. et
absolutus a tali cū illi h̄ con-
stat tenet̄ iterū confiteri qz re-
aliter non ē absolutus. q̄uis
ignorantia facti excuset eum
in conspectu dei. ac si esset ab-
solutus. dñ nescit. fm̄ Tho.
in q̄libz. S̄z pe. de pal. i. iij.
dis. xvij. q. vi. sic distinguit. ⁊
notabilr. qz aut impedimen-
tū qđ h̄z absolūtiō ē iur̄s dñi
vel hūani. Si iur̄s diuini. vi/
delic̄z qz ñ fuit baptisatus ta-
lis. v̄l nō ordinat̄. ⁊ i h̄ casu
absolut̄ a tali tenet̄ iterū p̄fi-
teri h̄ sc̄ito. nec papa posset d̄
p̄trario dispensare. Si p̄o i/
pedimentū est iur̄s humani.

puta qz suspensus est vel ex-
coīcatus ⁊ h̄mōi. tñc impedi-
mentū aut ē notoriū aut oc-
cultū. Si notoriū. puta qđ
manifeste v̄l publice p̄bera-
uit clericū. p̄p̄t qđ est excoīca-
tus notorie. aut manifeste in-
trusus. sc̄z p̄pter p̄cessiōez se-
culariū positi⁹ in ecclia cura-
ta. ⁊ nō p̄ canonicā p̄cessiōez
p̄p̄t qđ titulum nō h̄z. n̄ po-
testatē sup̄ parochianos illi⁹
ecclie. ⁊ talis p̄fessus isti tene-
tur itez p̄fiteri h̄ sc̄ito. Si p̄o
ip̄edimentū est occultū. tunc
aut p̄fessus sc̄it illud impedi-
mentū. aut nescit Si sc̄it p̄fite-
do illi tenet̄ itez p̄fiteri. ⁊ pec-
cat mortāl̄r cōicādo illi i di-
uinis. Sed si nescit ip̄edimē-
tū qđ etiā alijs occultū ē. ⁊ h̄
ignorantia facti. puta qz per-
cussit clericū nullo viden-
te. tñc ñ tenet̄ iterare. Argum̄
tū ad h̄ d̄ sc̄ia serui q̄ liber pu-
tabat publice q̄ rata est. Sed
si hoc nesciret ignorantia iur̄-
ris. puta quia sc̄it illum p̄cul-
sisse clericū. sed credit nihilo-
minus ip̄m posse audire cō-
fessiones. non excusatur p̄p̄t
h̄ qñ teneat iterare confessiōez
fm̄ Pe. d̄ pal. Quit̄ casus ē
qđ q̄s tenet̄ iterare p̄fessionem
fm̄ Pe. d̄ pal. vbi. s̄. est impe-

dimētū ex pte p̄fiteri scitū vel
oblītū v̄l ignoratū p̄babilie
puta qz erat excōicat⁹ maiori
vel minori excōicatōe. licz ne
sciret. z cū postea sciuit tenet
itez p̄fiteri absolut⁹. qz ligat⁹
excōicatōe absoluti nō potuit
a pctis. z p̄babilis ignorātia
p̄seruat a culpa z a pena irre/
gularitatis. s3 nō facit eū nō eē
excōicatū. p̄p̄t qd si tūc elige
ret vel sibi b̄nficiū p̄ferretur.
ignorātia nō faceret qd sibi ali
qd ius acq̄rere. c. aplice. ex/
tra de cleri. excō. minis. Est at
min⁹ capax sacramētōz a qz
p̄ncipatōe directe excluditur
qz quorūcūqz alioz. z ideo ab/
solutio nulla. Et dicit idem
Pe. qd i b̄ casu z in alijs i qbz
q̄s tenet iterare p̄fessionem si
p̄fiteret eidē nō oporteret ite/
rare pctā explicite. s3 solū im/
plicitate dicēdo. Peccaui in ill⁹
q̄ al⁹ vob̄ dixi. sic si nlla fuis/
set absolutio de facto. Dila/
ta em̄ absolutio p̄ multos di/
es fieri p̄t. etiā si ip̄e oblīt⁹ fue/
rit. dū tñ p̄nā ei p̄us inotue/
rit. qz si nō taxasset penitētiāz
tūc opteret ad memoriā redu/
cere. vt moderaret iuste. p̄p̄t
qd remittens ad ep̄m si nō ab/
soluat debz p̄nāz inotescere.
quē post reditū ab solūes in/

iūgit dicēs. facias quod tibi
dixi. qz ligare nō debuit aūqz
absolueret. ita z in proposito.
Hec Pe. Buil. etia3 dicit qd
p̄nā uō redit tātā p̄tinuita/
tē agēdoz z dicēdoz sic alia
sacra. S3 i vna die p̄t fieri p̄
p̄fessiois. et in alia die altera.
v̄l in vna die p̄fessio audiri. z
i alia impendi absolutio. z in
iungi p̄nā pctōz. ¶ Sextus
casus est qñ q̄s facit p̄fessio/
nē in mortali sine p̄posito ab/
stinendi. sed qz iste casus ha/
bet varias opiniones z satis
difficiles. ideo declarabit in
sequenti. §.

An valeat p̄fessio ab incō/
trito facta vt eam iterare non
oporteat. §. v.

Na ex cō

v̄ dicōibz p̄fessiois ē qd
sit lacriabil. i. cū do/
lore seu displicētia de peccat⁹
saltē fm̄ rōnez. Un̄ querunt
doctores. Utz p̄fessio facta
a nō p̄trito. qz. s. nō dolet suffi/
cienter. vel nō p̄ponit se absti/
nere a pctis valeat ita qd non
teneat eam iterare. et respon/
det Pe. de pal. l. iij. di. xvij.
qd ad arg. b̄ ē triplex modus
dicēdi. Prim⁹ est qd nō va/
let ad remissionem culpe nec

Secūda pars libri primi

pene. nec tūc n^o recedēte ficti
one. vñ 7 tūc tenet iterare. 7 b^o
ē opinio Boss. i. q̄libet. Ray.
7 Hosti. in suma. Bonauētu.
in. iij. Durān. Rob. holcot.
Vincen. in speculo hystoria.
¶ Scōs mod^o dicēdi ē q̄ ta
lis cōfessio valeat ad remissi
onē culpe. qñ impenitēs cō
fitef 7 absoluit. l3 tūc nō reci
piat fructū cōfessionis tñ re
cedente fictione recipiet. sicut
dicif de baptismo. 7 rō b^o for
te est. qz sicut in baptismo im
primif character ad quē rece
dente fictōe sequif grā. ita in
pnia impmif qdā ornat^o ad
quē recedente fictōe seqf grā
Et b^o ē opinio Pe. Tho. Ri
car. in. iij. Jo. 7 Bern. in gl.
videt etiā esse d pe. di. i. c. mē/
surā. s. seqnti. Dicit em̄ q nō
ē necesse q peccata q̄ semel sa
cerdoti pfessi sumus eadē de
nuo pfiteamur Est et tertius
modus dicēdi p cordās am
bos. Aut em̄ talis nō h3 intē
tionem confitendi sacramen
taliter 7 absoluendi. sed deri
dendi. aut h3 intentionem cō
fitendi. In pmo cāu non li
berat a precepto dīno de pfes
siōe. qz sine intētiōe nō pōt su
scipi essentia sacramēti qd cō
sistit in vsu. vñ tenet iterum

pfiteri. Si aut intēdit tūc di
stinguēdū est. qz intēdēs ipse
re pceptū 7 suscipere verū sacra
mentum qd ecclia pfert. aut
nullā h3 pniam de suo pctō.
aut aliq̄. si nullā tūc pnīe sa
cramētū n̄ suscipit. qz ptās
hmōi sacramēti essētiāl q̄ cō
sistit in actu suscipiētis ē act^o
interior. vnde sine eo nō ē. sic
nō ēēt m̄rimoniū si qd inten
deret vcz sacramētū suscipe
nō tñ consentire nisi i carna
lem copulā 7 ad tps. Sed si
aliquam h3 pniam de pctis
suis. tūc itēz distinguendum
est. qz aut talē h3 pnīaz q sus
cipit cum sacramēto. puta cō
tritus accedit ad confessiōez
ex quo sit ibi contritus vi cla
uium vnde fugat fictio. 7 sic
non habz dubiū. qz 7 sacramē
tū suscepit 7 effectum eius. s.
remissionem pctoz. vñ nō te
net iterare. 7 silr imo fort^o si
accedit cōtrit^o. Si vō habz
talem pniam q non sufficiat
cū sacramēto ad grām. qz n^o
etiā attritus accedit. tūc ē ve
ra opinio Tho. s. qz recedēte
fictiōe. tūc incipit valere con
fessio. 7 nō tenet pfiteri nisi fi
ctionē suā. puta si habuit qn
daz dolorem impfectum. s3 n̄
sufficienter discussisset cōfctō

etia sua. putabat autem discussis
se quod sufficiebat. vel si dole-
bat de peccato preterito. non pro-
prie cauere in futuro. aut econ-
uerso. vel dolor non erat maxi-
mus sicut debebat. ipse tamen secundum
proscia sua non erat fictus. sed secundum
finitatem esset. et sic nihil celauit
quod crederet mortale. et per proscia
secundum suum iudicium percurrerent
omnia que erant necessaria. postea
autem certificatus de errore sue
proscie penitet de illo defectu.
Potest igitur opinio Thome. mul-
tis modis saluari. Uno modo lo-
quendo de eo qui fictus est prout
ueni non possit. quod scilicet habet dolo-
rem. sed ita imperfectum quod nec cum
sacramento actu suscepto suf-
ficiat ad contritionem. nihilomi-
nus tamen habet imperfectiorem quam est
fictio non confitetur. quia credit esse
sufficienter dispositus. et sic non
scienter celat peccatum quod fuit in
hoc. quod scilicet non examinavit con-
scientiam suam sicut debuit. et sic
quod erat error iuris diuini non
tollit fictionem respectu ultimi
effectus sacramenti. quod in-
probabilis. unde non exclu-
sat. sed tamen eo ipso quod error tollit
fictionem que excludit essentiam
sacramenti unde verum sacramentum fu-
it. tali ergo quod verum sacramentum suscipit
ornatus imperius. sed gratia non da-

tur. sed postea quando redit ad cor
et recolligit se non bene fecisse de-
bitum suum ex negligentia sua ob-
litum. tunc incipit valere confessio
et non tenet confiteri illa que
prius confessus fuit. sicut fictus
quia non fuit dimidiata ex in-
tentione. sed solum illam fictionem
tenet iterum confiteri Si autem fuis-
set fictio positiva. quod scilicet non do-
let. et scienter celat. fuisse confessio
nulla. vel si confessus fuisset non
debuisset sibi dari absolutio.
sed si data ei fuit dubium est.
utrum ornatus sit imperius.
quo casu Thome. non potest intel-
ligi. Secundo modo potest intelligi op-
pinio Thome. quando est positiva fictio.
quod tamen ad hoc quod non dolet nec pro-
ponit abstinere. tunc ista fictio
non occurrit sibi ut confitenda.
nec actu cogitauit quod teneatur
eam confiteri. tunc enim sicut
de peccato quod occurrit quod de-
bet. sed non credit quod sit peccatum.
aut quod sit mortale et de necessi-
tate confitendum. proinde est ac si fu-
isset oblitus per negligentiam. nec fe-
cisset debitum suum de scrutando
proscia sua. in quo casu solum illud
confitendum est. et est verum sacramentum
licet sit hic ignorantia iuris
diuini. et hoc modo potest sustineri di-
ctum Thome. xxij. dist. ar. i. in
solutione ultimi arg. ubi di-

Secūda pars libri primi

cit q̄ igrātia iuris diuini nō
excusat a fictione. ⁊ ficta lēvo
cat fictū. ¶ Tertio mō pōt su
stieri opinio Tho. loq̄ndo d
illo q̄ p̄fitec̄ eidē cui p̄us. ⁊ tē
nō optet iterare p̄fessionē pri
mam factā ei. licet fictam. eti
am si ip̄e sacerdos non reco
leret pctā prius sibi dicta. qz
nec q̄ cōfessio integra ē optz
q̄ recolat actu a p̄ncipio vs/
q̄ ad finē. ⁊ maxime qz h̄ suf
ficti. s. absolvere ab oībo. ⁊ in/
iūgere p̄niam p̄ fictione. ⁊ p̄
alijs q̄ tūc faciat p̄niam sibi
iniunctaz. Itē paulopost d̄t
idē ip̄e. Pe. d̄ pal. q̄ cū p̄fitec̄
exp̄m̄t fictiōez suā. puta dic̄
se nō posse vel non velle p̄po
nere abstinere in futurū quē
absoluit sacerdos. q̄uis nul
lo mō debeat absolvere. alio
peccaret abutēs clauī. nec va
leret sibi tūc illa absolutio. tū
exq̄ intēdit absolvere ⁊ sac̄z
vez p̄ferre. videt̄ q̄ cōferat. ⁊
si tunc non h̄z effectū p̄p̄ il
lius indispositiōez. bēbit. tū
postea q̄ cōteret̄ vel ex expe
ctatōe vel dispositiōe ornatu
manente. Et si dicatur q̄ q̄
uis sit ibi forma. non tū ma
teria. q̄ n̄ ē sac̄m. mat̄ia em̄ ē
pctōz p̄rit̄. Dōm q̄ q̄ sibi
sua fictio n̄ occurrit vt p̄fitec̄

da. tūc n̄ ē p̄fessio dimid̄ata.
⁊ q̄ suā dic̄t fictiōez cū alijs
pctis est p̄fessio itēgra. Et sic
materia p̄fecta. cui mat̄ie p̄t i
primi forma q̄ si fiat verū sa
cramētū erit. q̄uis fieri nō d̄
beat. Sic sacerdos h̄ns ho
stiam sup̄ altare pollutū non
deberet q̄dem celebrare. si ta
men celebrando s̄ba p̄ferret
eucharistia vera cēt. peccator
em̄ est materia sed imūda. ni
si saltem sit attritus. vel p̄fel
tio sine attritiōe est materia i
mūda. Nec Pe. de pal.

De attritiōe ⁊ contritiōe.

T q̄ dictū est de p̄tri
e tiōe ⁊ attritiōe quō pe
nitēs sup̄ ip̄ia debe
at instrui a confessorē. Jō de
ea clarius dōm est. ¶ Nota q̄
fm̄ Tho. in. iij. disti. xvj. q̄
differentia est inter attritiōez
⁊ p̄ritōz. Nā attritio ip̄ortat
q̄ndā displicentiaz de pctis
sz ip̄fectā. Un̄ attritus. i. aliq̄
mō tritū. sed p̄ritō ip̄ortat
p̄fectam displicentiam d̄ pec
cati s. vnde p̄ritū. id est siml̄
totum tritum ⁊ in puluerem
redactum. Est autem contri
tio fm̄ Pe. in. iij. dist. xvij. do
lor voluntarie assumptus p̄
pctis cum p̄posito confiten
di ⁊ satisfaciendi voluntarie

Contro
D. 54

Et fm eundē ea. dist. oportet
q̄ cōtritiō habeat de oī pctō
mortali. et rō est. qz in oī pctō
mortali ē actualis auersio vo
luntatis a deo. Et qz p̄traria
p̄trarijs curant. ideo oportet
q̄ in omni remissione pecca
torz sit actualis conuersio ad
deū z auersio a pctō. z hoc ē
p̄tritiō. De pctis aut obli
tis sufficit p̄tritiō general' cū
conatu ad recordandū z do
lendū. dolere etiā debet d ob
liuione pctōz q̄ p̄tingit ex ne
gligētia. Si at q̄rat si specia
lis p̄tritiō de q̄libet pctō req̄
rat. vl' sufficiat vna generalis
p oībz. sic r̄p̄det tho. i. iij. di.
xvii. q̄ q̄ntū ad p̄ncipiū p̄tri
tionis. s. cū q̄s de pctis suis
cogitans dolet. z si nō dolore
p̄tritiōis saltē dolore attritio
nis oportet q̄ sit specialis do
lor d pctis q̄ q̄s hz in memo
ria. s. q̄ntū ad terminū q̄ est
dolor iam gr̄a informat'. suf
ficit q̄ sit vna cōmunis p̄tri
tiō de oībz. tūc em̄ motus ille
agit virtute dispositionū p̄ce
dentiū. z quia nemo scit vtrū
habeat gr̄am q̄ requirit ad
p̄tritionē. ideo nemo pōt esse
certus de sua p̄tritiōe nec per
p̄ns de remissione. Et dicit
Ricar. in. iij. di. xvii. q̄ si p̄si

tens in pctō mortali ē attrit'
d suo pctō vt p̄babiliter possit
p̄sumere se esse dispositū non
peccat absolutionē recipiēdo
imo fr̄q̄nter p̄tute clauis per
suspensionē absolutionis for
mas sua attritio z sit p̄tritiō.

Itē nota q̄ duplex ē p̄tri
tionis dolor fm Tho. z Pe.
in. iij. di. xvii. s. intellectualis
q̄ ē q̄dā p̄fecta detestatio pcti
fm rōnez. z dolor sensibilis q̄
est dolor excitat' in p̄sensu
tina cū alteratione z afflictōe
corpis. Prim' dolor req̄ri
tur de necessitate ad remissio
nē peccati. et ille etiā solus est
sufficiens. qz sic pctm̄ morta
le sufficiēter p̄mittit p̄ solum
actū volūtatis. z p̄ cōplacen
tiā deliberatā ratōis. ita suffi
cienter destrui pōt p̄ detestati
onē volūtatis z displicentiaz
rōnis. et hoc est etiā in p̄tate
nostra p̄supposita gratia.

Secūdus dolor. id est. se
sibilis etiā valet ad remissio
nem peccati. s. nō est necessa
rius. s. de p̄fectōe contritiōis
nec est in p̄tate nostra etiā p̄
supposita gratia. Item do
lor intellectualis non potest
esse nimius. sicut nec chari
tas a qua procedit potest es
se nimia. sed sensibilis potest

Secūda pars libri primi

essenimis. Et ideo optet quod su-
mas per mensura debita ad con-
servatiōem subiecti. sic ex iei-
niis et alijs corporis afflictōibz
Ite nota secundum Tho. in. iij. di.
xvij. quod vera contritio semper debet re-
manere in habitu. id est quod semper
debet habere istam dispositiōem
quod quando recordatur de peccatis commissis
habeat displicentiā. saltem
secundum rationem. Item secundum Pet. in
iij. di. xvj. dolor maior intel-
lectualis debet esse de maiori peccato
habitualmente non actualiter. si
considerentur peccata in corde inquantum
sunt offensa dei. sed etiam in spe-
ciali dolor debet esse maior de
maiori peccato. quia maiorem rationem
doloris habet maius peccatum.
Dolor hoc sensibilis conveni-
ens etiam est ut sit maior de ma-
iori. quoniam non sit de necessita-
te. Ite secundum Tho. in quolibet et
Inno. Contritio debet magis di-
ligere deum quam seipsum. culpa au-
tem est contra deum. pena hoc est se-
ipsum. Ideo debet contritus eligere po-
tius omnem penam sustinere quam de-
um offendere. Descendere autem
ad hanc penam vel ad aliam non
tenet. imo faceret fatue descen-
dendo ad ista particularia vel
alium super hoc sollicitando.
¶ Sedecim conditiones que re-
gunt in omni bona confessione.

¶ Omnia autem Tho. in. iij.
di. xvj. quod confessio boni-
tatis debet habere sedecim condi-
tiones que in his continentur phi-
bus. Sit simplex. id est confes-
sio pura fidelis. Atque frequens
nuda discreta libens secun-
da. Integra secreta lacrima-
bilis accelerata. Fortis et ac-
cusans. et sit parere parata.
Sit simplex. id est non recitet in
confessione. nisi id quod pertinet ad
declaratiōem sui peccati. et etiam quan-
titatem. et non alie hystorie misce-
ant. Sit humilis. ut se miser ac
peccatorem cognoscat sine ficti-
one. ¶ Pura. id est recta intentiōe
id est ut non repuset bonum vel
laudet ab hominibus. ¶ Fide-
lis. id est vera et sine ulla falsitate.
ut non dicat quod non fecit. vel
etiam habeat fidem de remissi-
one peccatorum suorum si se ipsum pe-
nitet. Atque frequens. id est sepe con-
fiteatur. istud tamen est de bonis esse con-
fessiōis. et non de necessitate.
Nuda. ut sepe non involvat ob-
scuritatem phrasum. sed dicat ver-
ba ut intelligat peccatum suum cum
circumstantiis saltem necessariis.
¶ Discreta ut maiora cum ma-
iori potest dicat. vel non plu-
ra simul. sed distincte loquendo
et dicendo numerum si fieri vel
scire potest. Ut etiam ut discre-

*ut supra in libro
prima de contritione*

to et sufficiens ac perito confessor
ri confiteatur peccata sua. Libera
voluntaria non coacta timo
re verborum. ut pueri. vel timo
re penarum temporalium vel infernali
um principaliter. ¶ Verecunda
ut erubescat et non se iactet vel
mente gloriatur propter seculi va
nitates aliquam. et precipue ibi
confundatur ratione respectu di
uine maiestatis offense. ¶ In
tegra. ut nihil retineat de his
quod commisit. precipue de mortali
bus. ¶ Secreta ut non publi
ce sed occulte sacerdoti dicat
peccata sua quod cum possit ab
soluere. Lacrimabilis ut do
leat de peccatis commissis. et de
testetur ea saltem intellectu rationis.
¶ Accelerata. ut quod citius potest con
fessione peccata confiteatur. hoc tamen
est de bene esse. ¶ Fortis. ut
nihil dimittat pro verecundia
¶ Et accusans se et non ali
os. nec in confessione se excu
set et alios inculpet. Et sit pa
rere parata. id est adimplere peni
tentiam sibi iniunctam. et face
re ea que habet necessario fa
cere. ut aliena restituere si ha
bet et homini.

¶ Finit pars secunda libri primi
que est de scientia que requi
ritur in confessore.

Incipit pars
tertia primi libri de bonitate con
fessoris. et habet decem. §. Et primo
quod confessor duo debet habere. scilicet timorem
dei. et zelum animarum. §. i.

E bonita

De timore confessoris in se et in ex
ercitio talis officii di
cit Aug. de pe. di. vi. ca. Qui
vult confiteri. Sacerdos ante
quem statuit omnis languor in nul
lo illorum sit iudicandus quam
alio iudicare est promptus.
Iudicans enim alium qui est
iudicandus condemnat seip
sum. cognoscat igitur se et pur
get in se quod videt alios sibi of
ferre. Curet ut a se proiciat
quicquid in alio damnosum re
perit. animaduertat quod de quod
dicitur. Qui si ne peccato est ve
strum et ceterum enim liberavit pec
catricem. quia non erat qui per
ceret lapidem. quod lapidaret
qui se lapidandum cognosceret.
Nullus enim erat in peccato. in
quo intelligit omnes fuisse reos
nam venialia peccata sepe remis
cebantur ceremonias. Si quod
in peccatis in eis erat criminale e
rat. Detiores ergo in his sunt sacer
dotes se prius non edificantes

Tercia pars libri primi

illis q̄ dñs obſuabāt iſidijs
fm em Aug. Tho. ⁊ Alber
audiēs p̄ſſiōz cū p̄ſcia mor
talis p̄ccī mortalit̄ peccat. tñ
effectū ſacramenti p̄fert cum
ſac̄o. ſi non eſt p̄ciſus vel
ſuſpenſus q̄rūcūq; alias ma
lus. Un̄ Aug. i. q. i. c. dictuz
ē a dño. Nūmeri ad Aaron.
Vos ponite nomē meū ſup
filijſ iſrl. ⁊ ego dñs bñdicaz
eos. vt grāz traditā p̄ ministe
riū ordinati trāſſūdāt hoīb:
Nec volūtas ſacerdot̄ p̄deſ
ſe vel obelle p̄t. ſz meritū bñ
dictionē poſcēt. Qd̄ at̄ d̄ ea
dē. q. Remiſſionē p̄ctōz non
dant auari ⁊ ſilia. itelligit fm
glo. vel ſimplicit̄ d̄ p̄ciſis. vel
ſi intelligat̄ de tolerariis. tales
nō dant ex merito vite. i. non
ſunt digni dare.

Duo q̄ debet h̄re p̄feſſor.

Ebet at̄ p̄feſſor p̄ci/
d p̄ue h̄re duo. ſ. timo/
rē vñ fiat circūſpect⁹
⁊ zelū aīaz vñ ſit ſollicit⁹ cir/
ca ea q̄ neceſſaria ſūt. Quātū
ad p̄mū p̄ſiderare d̄z q̄ ip̄e eſt
mare enēū in tēplo dñi vbi la
uabāt ſacerdotes ⁊ lenite aīa
lia offerēda in ſacrificiū. vñ
ex immūdicijſ a q̄b̄ illa ab/
luebant̄ efficiebant̄ immūdi.
Unde Bre. in paſtorali dicit

q̄ ſit p̄ lerūq; vt anim⁹ paſto/
ris audita tentatione ouis et
iſe tene. Et ideo cū timore et
tremore debet poni. ⁊ non ſe
ingerere. ⁊ cū leuitate ⁊ cū riſi
bus inſtare. Unde in figura
moysi vt d̄z Exo. xxxviii. ſcē
labiū enēū de ſpeculiſ mulie
ruz in q̄ lauarent̄ ſacerdotes
ſac̄a ſanctoꝝ ingreſſuri. ⁊ ſig
nificat ſc̄pturā. vbi ſūt exem
pla ſanctoz animaz. ad quaz
debet ſepe inſpicere ad vidē/
dum maculas ſuas ad intel/
ligēdū inſidias diaboli. Un̄
ſubdit Greg. vbi ſupra. Nec
nequaq; ſunt timenda paſto
ri. qz deo p̄ſante cūcta ſubti/
liter. tanto facili⁹ liberat̄ q̄s
a ſua. q̄nto miſericordi⁹ tenta
tione fatigat̄. Quātū ſo ad
zelū d̄z Bre. q̄ nullū ſacrifi
ciū ita deo acceptū ē vt zelus
aīaz. Et fructū h̄mōi oſtēdit
Jac. v. c. vbi poſt p̄mulgati
ones p̄ſſiōis dicit. Qui cō/
uerſi fecerit p̄ctōrem ab erro
re vite ſue. ſaluabit̄ animam
eius a morte. et caritas ope
rit multitudinē p̄ctōz. Non
aut̄ min⁹ trahunt̄ ad deū per
confeſſionē anime quādo dī/
ligenter ſit q̄ p̄ predicatorē
moderno tēpore. vt experien
tia docet. debet ergo non tar

Nullū ſacrificiū ita deo acceptū
vt zelus aīaz

dare q̄ vocatur ad h̄mōi.

¶ Quō se h̄re debeat p̄fessor
erga penitēte. 7 de q̄bus in-
terrogandū est in p̄fessione. 7
ibi p̄sūs decē p̄ceptoz d̄calo-
gi. 7 p̄sūs septē p̄ctoz morta-
liū. 7 q̄ in p̄fessōe tria debet
observare interrogando con-
fessor. §. ij.

Scit s̄u

gusti. de pe. di. vi. ca.
i. post mediū dicens.

Diligēs inq̄sitor subtilis in-
uestigator sapiēter 7 quasi a-
stute interroget a p̄ctōre. qui
forsitan ignorat vel p̄ verecū-
dia vellet occultare. cognito
aut crimine varietates ei⁹ nō
inuestigare dubitet 7 locū et
t̄ps 7 c. q̄bz cognitio adsit be-
nivol⁹ parat⁹ corrigere. 7 se-
cū on⁹ portare. h̄eat dulcedi-
nē in afflictōe. pietatē in alte-
rius crimie. discretiōz i varie-
tate. adiuvet p̄fiteē orādo et
alia p̄ eo bona faciendo. sp̄ in-
uet leniēdo. p̄solando. sp̄ez p̄-
mittēdo. 7 cū op⁹ fuerit etia3
inreparādo doceat loquendo.
instruat opando. sit p̄nceps
laboris si vult esse particeps
gaudiū. doceat p̄seuerantiam.
Hec augu. ¶ Ex his verbis
Aug. patz q̄ nō sufficit audī

reconfessionē eoz q̄ sibi dicunt
a p̄ctōre 7 ip̄z n̄ interrogare. ni-
si eēt p̄sona in his bene p̄ita 7
sciētificata q̄ sufficientē scit di-
cere que optet. Sed cū p̄sōe
cōiter sint grosse in istis. etia3
ille q̄ sūt in alijs negocijs mū-
di vel scientijs acuti. Iō per-
mittendū est dicere vnicuiq̄
id quod vult. 7 eo ordine quo
vult. 7 de p̄ctis q̄ p̄ se sufficiē-
ter dicit nō est itez interroga-
dus. ne molestes eū in q̄ non
optet. Sed si aliq̄d nō bñ in-
tellerit. p̄cipue de mortali-
bus faciat sibi itez declarare
vt meli⁹ itelligat. De his p̄o
q̄ n̄ plene dixit. puta qz n̄ di-
xit circūstācias necessarias t̄-
numez interroga eū de his vt
plene dicat q̄ntū est necessari-
um. De illis p̄o peccatis q̄ n̄
dixit. nec scit p̄ se dicere inter-
roga eum.

¶ Quo ordine fieri debeāt in-
terrogatōes. 7 de q̄bz.

Ed Ray. 7 Host. i. sū-
ma dicūt q̄ it̄rogati-
ones fieri debēt de sep-
tē vicijs capitalibus 7 eoz3
sp̄ibz 7 filiabz. de q̄bz h̄cs. s̄.
diffuse. i. ij. pte. p̄ totū. nō in ē
interrogandū d̄ oībz. sed pl⁹
7 min⁹ p̄m p̄ditōz p̄sonarū.
Sicut aut̄ q̄ p̄fiteē nō habet

Tertia pars libri primi

necesse tenere magis vñ oz/
dinē q̄ aliū dicēdo p̄cā sua.
ita nec p̄fessor interrogādo. m̄
ad meli⁹ memorie p̄mēdādū
de q̄b⁹ dz interrogare. ⁊ de q̄/
bus iā interrogauit ne āplius
habeat triplicare ⁊ grū ē te/
nere aliquē ordinē. ⁊ si placet
interrogare de decē p̄ceptis.
q̄ p̄tinent in istis p̄sib⁹. Unū
cole deū. nec iures vane p̄ ip/
sum. Sabbata sc̄ifices. ha/
beas in honore parētes. Nō
occisor eris. fur. mech⁹. testis
iniquus. Nō vllī nuptaz. nec
rem cupias alienā. Declarati/
onē hor⁹ versuū habes infra
Post hō interrogatōem sup
decē p̄ceptis p̄ueniēs erit in/
terrogare sup septē vicij⁹ ca/
pitalib⁹. q̄ in h̄ p̄su p̄tinentur
Ubi sit vita sp̄ saligia vi/
ta. In ista dictōe saligia sunt
septē lre. a q̄b⁹ incipiūt noīa
septem capitaliū vicioz. Per
S hō intelligitur supbia lb
q̄ p̄phendit vana glia. Per
A auaricia. Per L fetida lu/
ruria. Per I inidia. p̄ B gu/
la. Per I ira. Per A accidia
S ante q̄ interroget de pec/
catis prius querat de excōi/
catione maiori. ⁊ si inuenit eū
aliqua snia irretituz. si habet
autoritatem super hoc absol/
uat prius. Si vero non ha/
bet autoritatem remittat ad
eum qui potest eū absoluerē.

¶ In interrogatiōib⁹ siēdis
tria debent obseruari.

Ho. in. iij. dic q̄ p̄fes/
sor tria debet obserua
re in interrogatiōib⁹ siē

dis. ¶ Primū est q̄ nō inro/
get oēs de oib⁹. sed interroge/
tur p̄sone de p̄ctis q̄ cōsueue/
rūt repiri in hominib⁹ illius
p̄ditionis ⁊ status. vt stipen/
diarij de rapinis ⁊ incendijs
Clerici de symōiaz horis ob/
missis. Adolefcentes de luxu/
rijs ⁊ hmōi. Unde a p̄ncipio
p̄fessionis decens est interro/
gare confitētē de cōditōe sua
de exercitio ⁊ statu an cleric⁹
an laicus. an solutus vel p̄u/
gatus. ⁊ hmōi. vt prudenti⁹
inde possit formare interroga/
tiones. Et q̄tū est t̄pis q̄ fe/
cerit vltimā p̄fessionē. ⁊ si fe/
cerit penitentiam sibi iniun/
ctam. Et vtrum in statu gra/
tie vel peccati mortalis.

¶ Secūdū quod debet obser/
uare confessor est vt interro/
gentur ipsi a remotis de pec/
catis. ⁊ in genere. non in vlti/
tima specie ⁊ modo pecca/
ti subito. Ut si nesciebat

tale peccatū committere illud addi-
scat. et sic ducat in tērationē.
Verbi grā. Si fateri se com-
misisse viciū luxurie. nō statim i-
terroget confessor si seipm suis
manibz polluit. et hmoi. sz ita
paulatim interroget de mō et
circūstantiis talis peccati commi-
si et hmoi. ¶ Tertius est q in
peccatis carnalibz non descen-
dat nimis ad pēculares cir-
cūstātiās non necessarias. qz
hoc est seipm in tentatōz idu-
cere. et ad inuentionem peccatō-
rū docere eos q ignorāt. et ali-
qn postea talia referunt i pla-
teis in derisum et scādaluū sa-
cerdotū. Vbi grā. Si vir fa-
ter polluisse mulierē extra vas
debitū. nō vltiori qrat confesso-
res i q pre corpis et quō. qz tā-
bz vltimā spēz peccati. Alio ve-
ro turpitudines qz miseri ho-
mines inueniūt. ipimet si vo-
lunt exprimant.

¶ De circūstātiis peccatōz. et ibi
plur eaz. et q circūstātie sunt
in qntuplici specie. s. iij.

Ed nota

i q confessor nō solū dz
interrogare d mortali-
bus. sz etiā de circūstātiis q
aggrauāt vel alleuiāt. Unde
Inno. in c. omnis. d pe. et re-

dicat. Sit discret⁹ sacerdos et
caut⁹ vt more piti medici su-
perfundat vinū et oleum vul-
neribz sauciati. diligēter inq-
rens peccatū et eoz circūstātiās
qbus diligēt et prudenter i-
qstis intelligat qle ei debeat
pōnere pōsiliū. et cuiusmodi re-
mediū dbeat adhibere diuer-
sis vtendo expimentis ad sa-
nandū egrotū. hec ibi. Ad il-
lud facit qd dicit Aug. de cir-
cūstātiis peccatōz. de pe. di. v
c. pōderet q̄litate criminis i lo-
co. in tpe. in p̄seuerātia. in p̄so-
ne varietate. q̄li s fecerit intē-
tōne. et de ipi⁹ viciū mltiplici
executōne. Vis ista varietas
p̄fite da ē et defenda. Dole dū
est nō solū qz peccauit. sz qz se
p̄tute et grā puauit. doleat ali-
oz vitā in sua fuisse corrup-
tā. s. suo exemplo. et cōmoduz
qd dedisset pximo suo exem-
plo bono. doleat de tristitia
quā intulit bonis peccando
et de leticia quam eis non ad-
hibuit. b. Aug. Que oīa itel-
lige fm q declarātur hic. Il-
las aut circūstātiās q trahūt
peccatū in alteram speciem op-
tet necessario confiteri scdm
Tho. Alb. et alios doctores.
Alias em circūstātiās p̄fite-
ri. quz sint peccatū vēitalia p̄fectū

Tercia pars libri primi

orſ e pcurſ. nō tñ ē neceſſariū
 Pe. d. pal. i. iij. diſ. xvi. diē. q.
 nūer⁹ circūſtātiar⁹ pphēdit B
 ſu. Quis qd vbi p qſ qb
 auxiliſ. cur q mō qñ. Rey. ſo
 addit octauā. ſ. qñes. ⁊ vbi i
 ſu dī qb auxiliſ. ipe diē p
 qſ. Dicit g qſ p varietate p
 ſonaz. ⁊ ſtat⁹ etatis ſapie ⁊ or
 dinis. et ſic ſuit grauiffimum
 pctm̄ ade. qz qnto g d⁹ altior
 tāto caſus gūior ⁊ ingratitu
 do maior. Quid. vtz malum
 qz phibitū. vel ex genere ſuo.
 vtz mortale vl⁹ veniale. an oc
 cultū vel maniſeſtū. ⁊ q̄tum
 ad hāc p dītoez gūi⁹ ſuit pec
 catū chayn q̄ ade. quantitas
 em̄ generſ homicidū grauior
 eſt pctō gule vl⁹ ſupbie. Ubi.
 qz i loco ſacro graui⁹ peccat.
 Per qſ. quia trapiſ alios ad
 peccādū. qd eſt ppiū diabo
 li. vel qſ poſuit mediatores
 ad malū ppetrādū. qz pctōz
 illoz eſt princeps. vl⁹ cū qbus
 p qb. ⁊ p qſ. Quotiēs nō ſo
 lū qntū ad pſuetudinē ſz etiā
 qntū ad nūez. q numerus re
 fert ad actionē. nō ad obie
 ctū actōis. ſbi gſa. Si hō in
 iniuſta pſtreſatione accipiat
 ſaccū plenū mille florenſis. eſt
 tñ vnū furtum. Si aut tres
 florenſis accipiat diuerſi acti

bus ſucceſſiue erūt tria furta.
 qz i ipſo actu ē pctm̄ ſp cēntia
 lit. ⁊ iō nō p̄ vnū eē i pluribz
 actibz. Cur. An ex ifirmitate
 vel ignorātia vl⁹ elatōe. vl⁹ q̄li
 intentōne fecerit. qz mortalia
 pctā trabunt ſpēm a fine. iō B
 diligēter eſt explicandū. Qui
 em̄ furat vt mecheſ mag⁹ di
 cēd⁹ ē mech⁹ q̄ ſur. ⁊ tñ vnū
 pctm̄ ē i vno actu. ſz hñs plu
 res deformitates. Quo mō.
 naturali vel innaturali. qz ſp
 ē gūi⁹ i eodē genere. ſ. agēdo
 q̄ patiēdo. Qñ. ſi i ſacro tpe.
 puta diēbz feſtiuiſ vl⁹ alio tpe
 ⁊ de pſeuerātia i pctō.

Circūſtātie pctōz pſitēde
 ſūt in multiplici genere.

De decla

a rationē huiſmodi
 ſz qñ circūſtātie
 peccatoz ſunt conſtitende. ſic
 dicit Pe. de palu. Circūſtan
 tie ſunt in quintuplici genere
 Prime ſunt que nō alleniant
 nec aggrauant. ſic ille q nullā
 importāt puenientiā vel diſ
 cōuenientiā ad rōnem. nec ex
 ſe nec ex ſuſpitiōe. vt furari cū
 manu dextra vel ſiniſtra. et
 iſtas pſiteri eſt ſupfluū. Se/
 cunde ſunt que alleniant. ſz
 que important puenientiā

vt facere malū ex bona inten-
tione vel ignorātia. et istas pfi-
teri ē impfectū. nisi tieret scā/
dalū pfectoz. Tertie sūt q̄ im-
portāt discōueniētiā ex suspi-
tione. vt furari multū. et istas
cōfiteri est pfectum. quia ag-
grauāt pctm̄. nisi imineret p-
iculū sui vel cōfessoris vel al-
terius terrū. Sed qz nō mu-
tant speciē nec aggrauāt i in-
finitū nō ē necessariū eas pfi-
teri fm̄ Tho. Sed Pe. dic̄.
q̄ quis ista sit cōis opinio.
tutior tū est alia. s. vt pfitent̄
eas. s. cū notabilr aggrauant
vt furari cētū multo grauius
est q̄ furari vnā. Quarte sūt
q̄ aggrauāt et mutāt speciē
nō tū in infinitū gūat vt qū
verūqz est veniale. vel qū pri-
mū est mortale. scdm̄ veniale
vt in speciebo gule. qrum vnā
aduenit alteri. et sunt qūqz ve-
niales et quādoqz mortales.
et istas confiteri nō ē necessariū
um. nec illud est p̄ hoc qd̄ dic̄
Tho. et cōmuniter alij. s. q̄ q̄
mutāt speciē necessario sunt
pfitēde. qz loq̄r de illis q̄ sūt
mortalia. Rō aut̄ quare nō ē
necessariū eas pfiteri ē ista. qz
circūstantia est pfitēda neces-
sario. nō qz mutat speciē. vt
patet in veniali. sed quia mu-

tat in infinitū. vt patet i mor-
tali. Sed circūstantia non
mutans in infinitū nūqz ag-
grauat in infinitū. quia intē-
dit penas et nō extendit. Ex-
tensio em̄ est infinita nec pōt
crescere. sed intensio est finita.
et semp pōt crescere. Nulla ḡ
talis q̄ non mutat seu aggra-
uat in infinitū est necessariū
pfitenda. Quinte mutant et
qūqz aggrauāt in infinitū. vt
quādo veniali actui puta ad-
gulam studiosē pparatā ad-
ditur ebrietas vel notabilis
anticipatio hore in ieiunio si-
ne causa. Sed vtz in religio-
so sit mortale qd̄ alteri est ve-
niale. dicendū q̄ nō. puta di-
cendo verbū ociosū et hmōi.
nisi spēm mutaret. qz nubere
vl' vellenubere qd̄ secularibz
nō ē pctm̄ si h̄ fiat causa pro-
lis generande. vel veniale p-
pter voluntatem est mortale
religioso pfecto. clerico vel or-
dinato. quia sacrilegiū est. nō
autem primi motus luxurie.
furti vel inuidie. quia nullus
vouet se non habiturum pri-
mos morus qui non sunt in
nostra potestate. Nec Pe. de
pal.

Circūstantie q̄ trahūt pctm̄
ad aliud gen⁹ sunt pfitende.

Tertia pars libri primi

E nota s^m Tho. in q^{da} ep^{la} q^u ille circūstā
tie dicunt trahere pec
catū ad aliud gen^{us}. et iō d^{icitur} ne
cessitate p^{ro}fitende q^{uod} h^{abent} sp^{eci}a
lem repugnātiā ad aliq^{uod} p^{re}ce
ptoz d^{icitur} ne legis Sicut furtū
simpl^{iter} repugnat huic p^{re}cepto
nō furtū facies. Si vero fiat
furtū in loco sacro circūstan
tia loci illa repugnantiā h^{abere}
ad aliq^{uod} p^{re}ceptorum q^{uod} est
de veneratione sacramentoz
et addit noua species peccati
et sic de alijs

¶ Peccatū p^{ro}missuz die festo
trahit ad circūstātiā aliā.

Icir^{co} Rico. de lyra sup
d^{icitur} Exo. q^{uod} p^{ec}ctū mortale
p^{ro}missum die festo ha
bet speciale repugnantiā ad
p^{re}ceptū de sc^{ri}ptificatiōe festozū
et sabbati. q^{uod} magis ē op^{us} ser
uile op^{us} p^{ec}ti q^{uam} op^{us} manuale
Opus aut^{em} seruile ibi p^{ro}hibet^{ur} et
sic ē mortale vltra p^{ro}priā d^{if}for
mitatē sue materie Et s^{ed} q^{uod} cō
mittit^{ur} i die festo h^{abere} aliq^{uod} d^{if}for
mitatē quā oportet confiteri.
et in fine dicit idem Tho. q^{uod}
illud q^{uod} d^{icitur} circūstātiās non
trahentes p^{ec}ctū ad aliud ge
nus sine specie si ē d^{if} n^{ecessita}te
p^{ro}fitendas. nō ē referendū
ad nūm^{erum} p^{ec}toz et eiusdez spe

ciei. q^{uod} numerus tenet p^{ro}fiteri
si p^{ossit}. q^{uod} non est vnū sed ml/
ta. et hoc nota diligēter.

Ora tertio q^{uod} cū cogita
tio cū deliberatiōe rō
nis in actū p^{ec}ti morta
lis. s. deliberādi illū actū age
re. ē absq^{ue} ope sit p^{ec}ctū mor/
tale. iō ad singulas p^{ec}toz spe
cies post p^{ec}ctā op^{is} interro
ga etiā de p^{ec}tis cogitationū
illi^{us} p^{ec}ti t^{em}p^{or}is. et de p^{ec}tis or^{is}. et
cū op^{us} alicui^{us} p^{ec}ti et delibera
tio mentis ad illud agendū
absq^{ue} ope sit eiusdem speciei
specialissime. s. differt s^{ed} ma
gis et minus. vel p^{er}fectū et im
p^{er}fectum. q^{uod} s. maius p^{ec}ctū est
in ope q^{uam} in sola cogitatione
iō etiā de circūstantijs h^{abent} mōi
cogitationū interrogādū est
puta si dicit penitēs se p^{ro}fitis
se cogitatōib^{us} luxuriosis. q^{uod}
hoc p^{ossit} ēē multipl^{iter} et i diuer
sis speciebus. iō interroget^{ur}
q^{uod}litate ip^{arum} cogitationum.
vt si deliberauit tale peccatū
p^{ro}mittere cū soluta. q^{uod} tūc for
nicatio est si ipse solutus est.
aut cū iungata. q^{uod} tūc adulte
rium est. aut cū p^{ro}sanguinea.
quia tunc incestus est. et sic d^{icitur}
alijs luxurie speciebus. et alio
rum viciozum.

¶ Peccatuz diuiditur in tria

Ro aliq̃li declaratiōe p
 p dictozuz nota qđ dic
 Tho. i. ii. q. xii. q. p̃m
 diuidit p h̃ tria. scz p̃m cor
 dis oris z opis. nō sicut p di
 uersas spēs p̃lectas sic dis
 ferūt speciebos z leo z capra
 sed sicut p diuersos gradus
 peccati. sicut dom⁹ in funda
 mentū diuidit in parietes et
 tectū sicut in spēs incōpletas
 Cōsumatio igit̃ peccati est i
 ope. vnde p̃m opis hz spe
 ciē p̃lectas. Sed p̃ma incho
 atio ei⁹ est q̃si fundatio i cor
 de. Scđus gradus ei⁹ est in
 ore. fm̃ em̃ q̃ hz in mente. p
 rūpit facile ad manifestandū
 p̃ceptū cordis. Tertiu⁹ grad⁹
 est i cōsumatiōe opis. Patz g̃
 q̃ hec tria p̃inēt ad vnā p̃fe
 ctā spēs. cū ab eodez motuo
 p̃cedāt. Traciū⁹ enī ex eo q̃
 appetit vindictā p̃us turbat
 in corde. scđo i p̃ba p̃uēlio
 sa p̃umpit. tertio p̃cedit ad
 facta iūriosa. vt p̃cussionem
 z h̃mōi. z sic d̃ alijs q̃buslibz
 vt de luxuria. Nec tñ sic itelli
 gendū ē p̃ctā cordis eē spēs
 incōpletas. q̃si n̄ sint morta
 lia. imo q̃ i eis ē cōsensus de
 liberatiū⁹ ad act⁹ q̃ de se sunt
 p̃ctā mortalia. tales cogitati
 ones sunt p̃ctā mortalia. et si

non ita g̃nia sicut p̃ctā opis
 vt dictū est Et q̃n simul sunt
 cogitatio cū locutiōe z opere
 vnū est p̃ctm̃. vt p̃tz de luru
 ria z alijs p̃ctis. Qñ p̃o qđā
 tpe deliberat fornicari. z alio
 tpe diuerso et distāti fornica
 tur sunt duo peccata morta
 lia. ¶ De declaratiōe vero mo
 rosa aliq̃d dicetur suo loco.

¶ Regule q̃nqz cognoscendi
 p̃ctm̃ mortale a veniali.

D cognoscēdū p̃o q̃n
 a p̃ctm̃ ē mortale vl' veni
 ale nota q̃nqz regulas
 ¶ Prima est. quādo amor vl'
 affectio ad aliquā creaturā. s.
 se vel aliā tñ crescit vel ē tam
 magnus q̃ in eo cōstituit vlti
 mus finis. id est q̃ nec actu.
 nec habitu ordinat illam cre
 aturā. aut eius dilectiōez aut
 etiam scipm̃ fm̃ deum. z vel
 let cū tali creatura contenta
 ri. z nō curaret deū offendere
 aut ei⁹ p̃cepta trāsgredi p̃p̃e
 illā creaturā. ita q̃ ibi ē aliq̃l'
 p̃cept⁹ dei. si nō ē formal'. ta
 men interpretatiuus. z ē frui
 tio creature. quia p̃ponitur
 creatura deo. vnde cuz aliq̃s
 vellet h̃c cum creatura semp
 manere. nō curādo de eterna
 beatitudine. licet non sint sc̃p

Tercia pars libri primi

rudēs de hoc interrogādi vltentandi. tamē tal' amor creature sp est pctm mortale. Qñ aut aliqd diligit aliquā creaturā plus q̄ deuz. sed pp ē h nollet deum offendere aut eo carere. nec eius amicitia pderē. talis amor creature nō est peccatum mortale. ¶ Secunda regula satis p̄cordat cum p̄cedenti. s. cum notabilē cōtra dilectiōez primi aliqd cōmittit. tūc est mortale peccatū. qñ hō nō. tūc est veniale. qñ hō aliqd fit p̄ dilectiōem dei p̄t attendi penes h qd repugnat charitati vel amicitie quā debemus ad deū h̄re super oīa. qñ at aliqd fit p̄ dilectionē primi p̄t attendi penes ista p̄cepta legis naturę. s. qd tibi nō vis fieri alteri ne facias. et qd tibi rōnabilr z ex debito vis fieri. alteri facias. z pōt etiā attendi penes scandalum actiū qd ego infero primo meo p mala exempla sed in qntū importat aliquid p̄ dilectionē. vel quantū sit illud scādalu ad hoc q sit mortale non precise determinatū est. qz in modico facere p̄ pri mū nō ē mortale. aut i quo scandalizare. vnde q̄libet attendat seipm qd sibi vellz sic

ri. et qd sibi nollz fieri. z p qd factū z non factū solueret in se et. primū suū amicitia quā sil h̄nt. ¶ Tercia regula quādo omittuntur p̄cepta dei z ecclesie. vel legis nature. vlt superioris q̄ p̄cepta sūt d̄ necēitate salutis. vel p̄ votūz publicū vlt puatū. vlt p̄ iuramētūz licitū. z tunc ē mortale pctm. qñ hō citra tūc nō ē mortale. ¶ Quarta regla cū aliqd fit l̄mittit vlt omittit p̄ cōsciam vere vel false dicantem aliqd pctm mortale. vel p̄ cōsciaz formidantem p̄babiliter vel dubitative an aliqd pctm sit mortale. tunc semp est mortale. si cōscia non sit sufficientē instructa. ¶ Quinta regula d̄ actibus intus manentibus qñ qdem solam habz cogitationem de aliquo q̄ntūcunqz turpez vlt malā absqz p̄placētia seu delectatōe vel cōsensu tūc nūq̄ est peccatūz mortale. vlt nullū. vlt veniale. Qñ hō est cōsensus in actū q̄ ēē peccatū mortale. tūc sp est peccatū mortale. quia de' volūtate p̄ facto acceptat. qñ autē cum cogitatione aut cōplacētia est delectatio morosa in aliq̄ turpi. specialiter in libidinosis. tūc est mortale fm di/

*Debaget aliquam
et a mura plus
et sum*

*De q̄
et de
a p̄p̄
d̄m
m*

etum Augustini esto qd nō sit
psensus in actū. fm h̄ dicitur
August. iudiciū ē de pctis in
terioribz. Ad qd etiā facit di
stinctio sup̄ posita. de sensua
litate ⁊ rōne. ⁊ de pctis prene
nientibz ⁊ seq̄ntibz deliberati
onē. Applicādo igit̄ septē vi
cia capitalia q̄ nō sp̄ sūt mor
talia. sed sūt male radices in
homie. ex quibz oriunt̄ septē
venialia.

Que debeat seruare et scire
confessor vtilia et necessaria ī
ipso exercitio confessionis. s.
iij.

Ultra ex

a cōicationē inr̄ cō
munis sciat cōfel
sor si penitens incidisset ī sen
tentiā cōstitutōis synodalis
ideo debet inuestigare de cō
stitutōibz illi⁹ dyocesis. si q̄s
haberet. vel etiaz puincie vel
legationis. Ut melius possit
penitentibz puidere diligēter
querat de numero peccati. q̄
tēs incidit in id vel illud. q̄a
homies sepe transeunt illud
leniter. et de circūstancijs nō
necessarijs. ⁊ de pctō qd alte
ri iam rite pfessus est nō que
ras. cū nō teneat nisi in casu
in quo tenetur quis confessi

ones iterare. de q̄ plene supra
in titulo precedenti. Et non
solum de peccatis opere per
petratis. s. etiā peccatis cor
dis. et de numero eoz que p
sone pui pendūt interrogan
dum est. Et qz fm Tho. i. ij.
peccatū cogitōis ⁊ operis
in eadē materia sunt vnus ⁊
eiusdem speciei. sed differunt
fm mag⁹ ⁊ min⁹. qz. s. pecca
tū opis est grauius pctō cor
dis. ideo etiā interrogandus
est de pctō specie ⁊ circūstan
tijs necessarijs peccatoz cor
dis. verbi gr̄a. Si dicit se in
mente solū deliberasse mulie
rem cognoscere. interrogādū
est utrū solutā vel nuptā. vir
ginē vel aliam. et qua die. ⁊ h̄
quia ipse faciunt illud pecca
tum esse diuerse speciei. Et si
mulier est. facias eam ex trās
uerso stare nec faciem ei⁹ aspi
cias. quia facies earum ven
tus est vrens. vt ait prophe
ta. Sed nec virum decet fre
quenter aspicere in facie. ne
enim erubescere facias ultra
q̄s oportet virosq̄ etiam gra
ues et sapientes dulcius et
vrbanius oportet reprehē
dere. Rusticos grossos ac y
diotas durius. ne peccata
sua paruipendant ex lenitate

Tertia pars libri primi

sermonis. Stimulatos ho
er dolore et despatioe. q̄tūcū
q̄ pctā pmissa sint graua cō
fortare et aiare expedie indu
cēdo exēpla David. Bagda
lene. Pauli. Petri. latronis.
Et hmoi induratos et se exen
santes aggravare peccata eo
rum oñdendo eoz picula. ex
emplo Ade. Saul. Jude et
hmoi q̄ seipos desperarunt.
Nota s̄m **D.** Ube. li. d. off.
ordi. q̄ illoz p̄fessioes p̄us se
audiēde et libēti⁹ q̄ magis idi
gere putant. v̄l q̄ raro veni
re solēt. vel q̄ sūt extranei. v̄l
quia sūt in maiori statu. vel d̄
quoz confessioe speratur vri
litas futura.

¶ Quō se h̄re debeat cōfessor
audiendo mulieres.

Idem dicit de audiē/
i tibi mulieres. caueant
ne nisi in publico au/
diant. et nisi ab aliq̄ videant.
nec mltū imorent nisi q̄rum
necessitas p̄fessiois req̄rit. et
eis q̄ nimis frequēter cōfiteri
volūt assignēt certū tps extra
q̄d ipas n̄ audiāt. n̄ alijs col
loquijs se eis exponāt. et sēp
duris ybis et rigidis vtāt cir
ca illas poti⁹ q̄ mollibz. **H̄**
ille. Et h̄ est p̄ illos q̄ q̄tidie
audiūt mulierculas. et faciūt

eis longas p̄dicatioes. vñd
amittūt multū tps et scāda
lū seq̄t cōit ipis et in pplis.

¶ Qual^r et q̄nta debeat iūgi
satisfactio seu p̄nia a p̄fessore
penitētibz. et q̄lit se h̄re debe/
at p̄nias iniūgēdo. **s. v.**

Ota q̄ Pro

n q̄libet pctō mortali essz
regularit̄ septēnis p̄nia
iniungenda seu imponenda.
vt habetur. xxij. q. i. ca. p̄dicā
dum. in glo. et. xxxij. q. ij. ca.
hoc ip̄m. et. s. sequenti. quod
seruabatur antiquitus. et ista
septennis p̄nia magis v̄l mi
nus aspera s̄m varietatez cri
minum maioz vel minoz et
circūstātiāz et p̄pūctōis erat
q̄ vt dicit Hiero. Ap̄d deūz
nō t̄m valet tps mensura q̄
doloris. nec t̄m abstinētia ci
boz q̄ mortificatō criminū.
de pe. dis. i. c. mēsurā. S̄z ho
die p̄nie oēs sunt arbitrio cō
fessoris taxāde p̄siderat^r cir
cūstātijs criminū et p̄sonarū
et hmoi. extra d̄ pe. et re. c. de⁹
q̄. Dicit em̄ Leo papa. xxi.
q. vii. c. Tēpa penitudis tue
moderationis arbitrio sunt
p̄stituenda. put diuersorum
aīos p̄speter^r eē duoros Ray
Buil. et Spe. i suo reposito.

pro p̄nias a p̄fessore iniungenda

hoc tenent. et general' consuetu/
do sic se habz. nec est id qd dicit
Breg. de pe. di. v. c. falsas pe/
nitentias dicim' qd nō s'm au/
toritatez scōz patz p q̄litate
criminū ponūt. Hoc em̄ in/
tellige s'm Ray. cū sine neces/
sitate rōnabili dīmitteret pe/
nitēcie antiq̄t' tarate. Hā vl/
tra illā cōem pniām septēnez
p q̄libet pctō mortali i gene/
re ponūt alie pnie maiores l'
minores p certis pctis put
habēt in diuersis capitul' de
cretaliū et decretōz. q̄ qz cōit
nondant hic non pono que
pleni' habēt in sūma p̄fesso
rū. li. iij. ti. xxxiij. q. cccv. tit.
de pe. et re. vbi ponūt casus.
xvi. de h'mōi. ¶ Est autē satis
rōnabilis cā nō dandi h'mōi
pniās indispositio penitētiū
et etiā aliqñ nō sufficeret tps
vite. Nam et Ray. et Hostiē.
dicūt. dz cōfessor talem dare
pniām quā verisiml' credat il/
lū implere. ne ipam violādo
deteri' sibi cōtingat. q̄ si ma/
gna pctā p̄misit. et dicit se pe/
nitere. s; nō posse aliquā du/
ram pniām facere. animet etiā
ad h' cōfessor ei oīdendo gūi/
tate pctōz. et p p̄nō pniāz pe/
naz sibi p̄p̄t h' debitarū. et sic
tandē iniūgat ei pniām quā

libēt suscipiat Et si sacerdos
nō pōt gaudere d' omimoda
purgatōe ei'. saltē gaudeatq̄
liberatū a gehenna transmie/
rit ad purgatoriū. Itaqz vt
dicit Hosti. cōfessor nllō mō
dz pmittere pctōrez despera/
tū a se recedere. ar. xxvi. q. vi.
p̄sbyr. sed poti' iponat ei vñ
p̄r n̄r. vel aliud leue. et alia bo/
na q̄ fecerit. vel mala q̄ tolera/
uerit sint ei i pniāz. Concor.
Tho. in hoc. Hoc tñ sanc in/
tellige. vitz si ipm al's penitet
et dicit se patū facere qd de/
bet sed h' on' pnie sufferre n̄
posse. tūc p̄p̄t h' q̄ntūcūqz de/
liq̄rit nō debz dīmitti sine ab/
solutōe ne desperet. S; si di/
cit se nō posse dīmittere odiū
vel caste viuere. vel alienum
nō velle restituere. vel artē dī/
mittere quā sine mortali pec/
cato exercere non potest. vel
aliud h'mōi. cuz possit. nullo
mō debet absolui s'm Tho.
Pe. de pal. et Alber. qz vt dicit
Breg. xi. q. iij. c. Tūc vera est
absolutio sacerdotis. cū inte/
rim sequit' arbitriū iudicis. i.
dei. qui nunq̄ absoluit impe/
nitentē. de pe. disti. i. c. nemi/
nem. Sacerdos autem nul/
lam debet cōmittere falsitatē
in sacramētis veritatis. vñ et

Tercia pars libri primi

de pe. di. v. c. ffres nros amo
nemas vt falsis penitētijs a/
nimas laicoꝝ decipi nō pari
ant. falsas pñias dicit cū sic
agit de vno vt nō recedat ab
altero. Vt si tal' pctm pure
vult p̄fiteri. d3 audiri ei⁹ con
fessio. vt d3 extra de pe. 7 re. c.
q̄ qdam. 7 sibi aliqd debz in
iungi. nō tamen absoluendo
eū. sed ei declarando q̄ ppter
hoc nō est absolutus. sed tam
satisfaciat p̄cepto ecclesie an
nual' p̄fessiois fiende. 7 horte
tur eū q̄ faciat oē bonū quod
p̄t. vt de⁹ cor eius illustret ad
pñiam. vt d3 de pe. di. v. c. fal
sas. 7 sic n̄ ē dimittendus sine
p̄fessione ne desperet. q̄ si in
stet p̄ absolutiōe oñdēdo scā/
dalū et desperationem si non
absoluat nullo mō debz ei as
sentire. l3 tamen ei declarare
q̄ fieri nō p̄t. nec iuuaret euz.
Et si pmanet in scandalo nō
est curandū. quia est scanda
lū phariseoꝝ. xi. q. iij. ca. inter
verba.

¶ Qualiter se habere debeat
confessor penitētijs iniūgen
do penitentibz.

¶ Imponēdo pñias
ne vilescat auctoritas
eccleie arbitretur cōfes
sor. et ne prās clauū p̄tēnat.

de pe. di. i. c. sūt q̄ arbitrant. l.
di. c. absit. 7. c. si q̄s p̄postera.
minus malum est si qñq̄ cō
tingat errare q̄ erret dando
nimis parua q̄ nimis mag
nam. vt dicit Lbr̄y. xvi. q.
vii. c. alligant. q̄ vt ibi d3 me
lius est reddere rōnez dco de
nimia miscdia q̄ de nimia se
ueritate. Si est benign⁹ ē de
us. vt qd sacerdos vult eē au
sterus. exemplū habemus a
xpo. vt dicit Ray. Qui nulli
vnq̄s grauē imposuit pñiam
sed dixit. Uade 7 ampli⁹ no
li peccare. 7 ad hoc maxie d3
attendere confessor excidere
ab eo causas 7 occasiōes pec
catoꝝ. puta si conuersatio ei⁹
cum aliquo vel aliqua est oc
casio ei alicui⁹ ruine. debet i/
ponere sibi q̄ dimittat si pōt
7 hmoi. de pe. di. iij. c. satisfi
ctio. aliqui imponere p̄t ei lo
ci mutandi q̄ ei ē ad scanda
lū si fieri p̄t. dis. lxxi. c. valet.
Aliquādo m̄ res sic se bñt q̄
fieri non potest.

¶ Contraria pñia debet impo
ni delicto.

¶ Imponēda ē peni
tētia p̄ria ad malū qd
commisit s̄m Ray. vi
delicet. Supbo opa humi
lia. Buloso ieiunium. Auaro

elemosine et bonis. quia scripta. commo-
trariis curant. d. pe. dis. ij. c. ij.
Quod intellige si credit illud vel
le et posse perficere. Hoc enim est
ad bene esse imponere magis
istam quam illam. Item si est negli-
gens ad audiendum verbum dei si
bi potest iniungere secundum Iohannem. quod
audiat certum numerum predicati-
onum. Debet tamen cauere confessor
ne det tale penam per quam fiat
alteri preiudicium. puta si seruo
iniungat longa peregrinatio. vel
ieiunium plurimum. ita quod dominus re-
cipiet detrimentum de seruitio
suo. si etiam imponeret torum
daret multas elemosinas da-
bit de bonis viri si paraferma-
lia non habet.

¶ Pro peccato occulto non debet
dari manifesta penam.

Item pro peccato occulto
non est manifesta penam ini-
iungenda. scilicet talis ut pos-
sit inde oriri aliquod suspitio pec-
cati premissi.

¶ Nota secundum Iohannem. an. su-
per cle. dudum. de sepul.
super verbo audire quod presbiter
debet sacerdos imponere penam
et facere absolutionem a pec-
cati. quod probat ex ipso textu cle.
quod presbiter loquitur de penam iniun-
genda. postea de absolutione
tamen etiam ex ratione. quia cum absolutio

fit complementum et forma in penam
presbiter debet esse satisfactio que est per
materialis penam. saltem in actu
ali propositum. ut expressa satisfac-
tione que debet imponi per sacerdotes
acceptet eam penitentem sic con-
fessus est. et doluit. et inde sequitur
absolutio. Sed scriptum debet esse
etiam. c. si. ubi debet quod archiepiscopus presbiter
in visitatione absolueret et penam
imponere. quod si de necessitate non
preedit. quia tamen contra sit scriptum.
ut scilicet presbiter absoluat et postea
iniungat penitentiam quodcum-
que fiat. vel ante vel post suffi-
cit. Presupponit enim confes-
sor illud habere propositum eam fac-
endi quod sibi iniungit cum ipsum pe-
niteat. Sed Iohannes. si penitentem
absoluis cuius generalis confessi-
onem audiisti. absoluas eum et
a penitentibus obliis iniunctis
ab aliis sacerdotibus. et si ali-
quam penarum iniunctarum me-
mor sit quod non impleuerit eas.
si iudicaueris expediens con-
mutes eas. nisi esset in casu a quo
non posses absolvere.

¶ De permutatione peniten-
tie habes supra titulo prece-
denti. ca. finali. ubi etiam in-
ta de satisfactione.

¶ Memoriale domini peniten-
ti circa penitentiam facien-
dam.

Tertia pars libri primi

C Autū ē etiā sibi decla-
rare et promittere qd si
aliq die ex obliuioe vel
ex negligentia dimitteret pe-
nitentiā ipositā. puta ieiuni-
um vel orōnes. et hmoi. qd pos-
sit alia die cōmutare. Et fm
Pe. de pal. cōsulendū ē diuiti-
bus et nobilibus qd qdāt pici-
patōez bonoz qd sūt in religi-
onibz. in qbz sunt et plures pe-
nalitates qd alibi. et magis dō
accepte. et qd in pniā ipona-
tur eis qd nō solū qd faciēt p se-
ipos. s; etiā qd pcurabūt ab a-
lijs. et oīa qruz specialit sunt
participes. Dicit etiā Pe. de
pal. in. iij. qd debet cōfessor cū
minorem penitentiam debi-
to iponit innotescere ei qd illa
penitentia sibi imposita non
ē digna. ne decipiat putans
sufficere. sed qd deberet p qli-
bet mortali septennem agere
penitentiam. quam si hic nō
pficiet i purgatorio luct. Si
tamen per illam declaratiōez
crederet eum incidere in de-
sperationem. non debz sibi h
dicere.

¶ Quid fiendū quando peni-
tens non confitetur peccatū
aliquod mortale qd confes-
sor scit esse in eo.

D E cōfidente autē qd nō cō-
fiteat aliqd mortale qd
nouit de eo cōfessor ex
eo qd non reputet illud pctm.
Dicit Boff. in qlibet. ix. qd si
est certū illud ē mortale tūc
qd cūqz cōfessor dz ei facere con-
sciam de eo. cū cōfessor ordi-
neur ad vtilitatē ei. Sed v-
tilitas eius est qd sciat statuz
suū. nec debet eū absoluerē s;
reputare eū idignū et idispo-
sitū ad recipiendū absolutōez
dū manet in tali statu. Sz si
dubium est utrū sit mortale.
et opiniones sunt doctorum
diuerse. vtz utrū sit licitū e-
mere reddit? ad vitā. tūc aut
cōfessor est ordinari? eius.
ita qd tenet cōfessionem eius
audire. et tūc si sit opiniōis il-
li? qd illud nō sit pctm dz eū ab-
soluere simplr. Si at credit
qd sit pctm debet ei facere cō-
sciam qd confitens se diligen-
ter informet de illo facto vtz
sit pctm. sed dato qd ille nō vel-
let recognoscere illud ē pec-
catū. nihilomin? ex qd est ordi-
nari? tenet eū absoluerē
dz eū reputare inhabilem ad
absolutionem. qz h ex errore
et nō pterua opiniōe pcedit.
Ordinari? autē absoluedo de-
bet seq cōe iudiciū ecclie. nō

suum. Si aut sit p̄fessor dele-
gar? q̄ in nullo tenet p̄fidenti
nisi velit. si credit illd eē mor-
tale non debet euz absoluerē.
qz ex mera volūtatē dependet
vt absoluat vel dimittat. dz
cū seq̄ p̄p̄iū iudiciū in ab-
soluendo. z peccaret si absol-
ueret. Dec Boff.

¶ Sacerdos dz soluere vel li-
gare triplr. z de mō z forma
absoluedi. §. vi.

Nota tan

n dē fm Ray. q̄ sacer-
dos dz soluere vel li-
gare triplr. Uno mō p̄ osten-
sionē. i. ostēdendo solutū vel li-
gatū. ligatū dico cū nō absol-
uit. licet cū sit p̄ctōz p̄tricio
nē a deo absolutus. tñ in fa-
cie ecclie adhuc manet ligat⁹
z sic intelligitur. c. q̄ntūlibet.
de pe. dis. i. Alio mō ligat sa-
cerdos dādo p̄niam ad quā
obligat p̄ctōrē. z soluit cū pe-
nā sibi debitā dimittit. vlt ad
sacramēta admittit. d̄ pe. dis.
i. c. multiplex. Tercio mō p̄ ex-
cōicacōez z absolutiōz ab ea.
xi. q. iij. ca. nemo fit. tñ fit fm
Pe absolutio a peccatis rea-
lit p̄ ministeriū sacerdotis. n̄
q̄dem p̄ncipaliter z auctorita-
tue. qz hoc est p̄p̄ium dei.

de pe. dis. i. c. p̄bū. Nec soluz
ostēsiue. qz z h̄ faciebāt sacra-
mentis legis siue testamēt. nec
solū de p̄catue. qz sic magis ab-
solueret bon⁹ laic⁹ q̄ malus
cleric⁹. n̄ soluz p̄ p̄tricionem
p̄fidentis. qz tūc nūq̄ q̄s effi-
ceret ibi d̄ attrito p̄rit⁹. Sed
op̄at instrumentalit̄ absolu-
tio ad remissionē disponēdo
ad grām. z nisi opponat ob-
staculum fit de attrito contri-
tus. z iam p̄tricio adauget ḡ-
tiam. Dec Pet. de pal. Cui
p̄cor. Tho. z fit h̄ virtute cla-
uium q̄ dicunt plures in effe-
ctu. quia vna est p̄tās discer-
nendi. alia diffiniendi. Una
tñ ē essentialr. scz potestas in
dicandi in foro anime collata
a deo. z in anima impressa in-
delibiliter p̄ susceptiōem sacer-
dotij. Dec Pet. Scdm̄ p̄o
Ray. nota q̄ triplex est iudici-
um. scz di. petri z celi. In pri-
mo absoluit p̄ctōz p̄ p̄tricioz.
In scdo. i. iudicio Petri. id ē
p̄fessiois p̄ absolutiōem. si tñ
p̄us sit absolut⁹ a dō salte or-
die. alioqn n̄. vñ dz. xxiij. q.
i. c. manet petri p̄uilegiū q̄h
ex equitate fertur iudicium.
In tertio i. iudicio celi. i. cu-
rie celestis absoluit p̄ appro-
baciōez. de pe. di. i. nūqd̄ cayn.

Tercia pars libri primi

Alio mō z alijs p̄bis d̄r tri/plex iudiciū. Primū dī. secū/duz petri in ecclia militanti. tertiu sursū in ecclia triūphāti. ¶ Primū ē q̄ de^o mundat aīam in p̄trōe. z hoc p̄cedit reliq̄ duo. s̄ tūc dignitate z ef/fectu. est ei ille q̄ claudit z ne/mo apit. aperit z nemo clau/dit. ¶ Scdm qd sequit p^o il/lud est iudiciū sacerdotis qui auctoritate clauis ligat vt sol/uit eo mō quo paulo ante di/ctū est. ¶ Tertiu qd sequit est iudiciū approbatōis. s̄. cele/stis curie z angeloz.

¶ Forma verborū absoluen/di penitentem.

¶ **I**cit Pe. de pal. q̄ hō qz ignorat vtruz vnq̄ fecerit vnā p̄fectaz cō/fessione. expedit q̄ in oī p̄fel/sione sacramentali p^o oīa sua p̄ctā sp̄alīe enumerata seq̄t̄ ḡnal clausula. s̄. De oībz alijs mortalibz et venialibz p̄fessis z non p̄fessis ac oblitis dico meā culpā. z sic seq̄t̄ absolu/tio. z hoc valebit ad remissio/nem culpe z pene etiam mor/talis. z scite ac etiaz oblite. ad quam tū non tenebat̄ al's in speciali p̄fiteri iterū. qz. s̄. sūffi/cienter confessus est.

¶ De forma p̄boz q̄ requirū

tur in absolutōe.

¶ **O**rma aut̄ absolutōis f̄m Tho. in tractatu de forma absolutōis ē

hec q̄ntū ad substantiā. Ab/soluo te. z p̄uenit addi ego. z a peccatis tuis. z si nō dicere tur subitelligeret. quia ei ī sa/cramētis p̄ba h̄nt efficaciaz ex instōne dīna. tenenda sunt determinata p̄ba p̄sonantia ī stitutiōi dīuine dicenti. Que cunqz solueritis. z ista verba pueniūt ego te absoluo. Idē

Inno. z Hosti. Et meli^o ad/ dī f̄m Pe. de pal. ab oībz p̄ctis tuis q̄ dicere a peccat̄ tuis p̄fessis z oblitis. z meli^o d̄r ab oībz p̄ctis q̄ cōfess^o es in generali vel speciali d̄ q̄bz intendis. ¶ De ista z alijs for/mis diuersis absolutōis ab excoicatione et peccat̄ dicef̄ infra ī fine interrogatoriū. So/let at̄ papa aliqui tāta facere ḡtiā q̄busdā vt ab oībz cēsu/ris z penis simplr iuris z ab hoīe latis possit absolui fo/ro saltē p̄scie. z tūc p̄fessor p̄t ista forma vti quā a curia ro/mana habui z vsus sum.

¶ Forma absolutōis ab oī/bz cēsuris z penis tā a iure q̄ ab homīe latis.

¶ **E** plenitudie p̄ctis

aplice cur⁹ auctoritatē p pre-
senti gero. Absoluo te ab oi-
bus cēsuris ecclesiasticis sūis et
vinculis excoicationū. suspen-
sionū et inedicri. tā ab homie
q̄ a iure lat. ne non ab oīb;
negligētijs et defectib; pmissis
in sacramentoz admissa
tōe. officijs. actib; tuis vlt no
mine tuo factis supplēdo et so-
lita aplice sedis clemētia oēs
defect⁹ eorū dē. Absoluo et oēm
maculā infamie et inhabilitat^{is}
vnde cūq; p̄ctis. dispēsoq; te
si sup oī irregularitate symo-
nia in ordīe. et bñficio actiue
vel passiue q̄cūq; occasiōe vlt
cā etiā circa te i collatōe ordi-
nū et alioz sacramentoz p̄ctis
seu pmissis. Restituo et habi-
lito te ad statū famā honorez
et executionem officiorum ec-
clesiasticorum q̄cūq; ac ad
omnes q̄d⁹ dignitatē et ho-
norē. ad bñficia ecclesiastica
habita et habēda. et tibi et his
q̄ habes et nouo pūdeo relā-
tando tibi fructus q̄s male
pcepisti. seu lesa p̄cia ex eis dē
ac alia q̄ in ludo ex successio-
ne ac al^{is} ad te puenērūt que
subiacēt restōni vage in for-
ma plenissima. In noīe pa. et
fi. et spūs san. amē. Si āt aliq⁹
dubitat an p̄ist⁹ spēal⁹ exigat

forma absoluēdi necessaria q̄
a sede aplice hñt pūilegiū q̄
in articulo mortis dūtarat se
possint absolui et hñe plenam
remissiōem oīm suoz pecca-
minū. i. a culpa et a pena vlt a/
liq̄ expmūt. Rñdetur fm q̄ a
magis tā in cōcilio p̄stanciēsi
q̄ basiliēsi dictū fuit q̄ non
sed sufficit q̄ ea oīa et singula
faciat p q̄b; p̄fata indulgen-
tia datur. pur in bullis vel p
uilegijs taliū expmūt. Nec
putet aliq⁹ q̄ qñ in articulo
mortis fuit semel absolutus
plenarie. et vsus est semel illo
pūilegio q̄ postea in alio ar-
ticulo mortis vti illo iterum
valeat. nisi papa latiores aucto-
ritatē daret q̄ dat qñ ponit
q̄ in articulo mortis dūtarat
semel. et ita rñsum est i cō-
cilio p̄stanciēsi alio a claris-
simis viris p̄lib; de h̄ requisit⁹
Nec mirū. quia pūilegiū d
indulgentijs tantū valet vel
dat q̄tum sonat. nō aut extē-
di debet vltra.

¶ Quid fiendum qñ p̄fessor
absoluit penitentem de quo
non debuit.

Ed qd d̄ p̄fessore q̄ ob-
solutuit p̄fentē de q̄ nō
debuit a ut ex iḡan-
tia vlt p̄ccūdia vlt festinatōne

Tertia pars libri primi

vel hmoi. et confessor postea ex-
perit se errasse. nūquid tenet cō-
fitemi se dicere. Rñdetur fm
oēs q̄ confessus excusatus est et
corā deo absolutus. interī q̄
nescit. lz confessor n̄ dicat. qd̄ ḡ
faciet. Collatio facta fuit d̄ h̄
cum multis notabilibus do-
ctoribz theologie i scilio ba-
siliensi. Hā qdā dixerūt q̄ cō-
fessor d̄z auctoritatē a supiore
impetrare absoluendi eū. et si
sine magno scādalo fieri pōt
vocare nō absolutū et sibi di-
cere ac eū absoluerē p̄ audi-
tā confessiōez. vel si magnū scā-
dalū timere absoluat eū ab-
sentē. si ab vltima confessiōe ad
huc sperat eē in grā. Aut et a-
lijs placuit si notabile scāda-
lū tīeret. sūmo sacerdoti deo
pmittat. et solā pdignam pe-
nitentiā per negligētiā pagat
confessor. p̄sertim qñ multitudo
sicē neglecta. vel mlti eoz dī-
stāt a loco vbi ē confessor.

¶ Quid de confessore q̄ nō intel-
ligit penitentiā.

¶ Quid etiā sentiendum
q̄ est d̄ eo q̄ p̄fiteat. et p̄fes-
sor nō intelligit eū aut
ex dormitiōne. aut ex iperitiā
vel distractiōe nimia. vel sili
causa. Rñdet Johā. de bar.
theolog⁹ antiqu⁹ doctor in q̄

libet suis. Sacramentalis ab-
solutio p̄exigit confessiōz. Dis-
vero confessio importat reuela-
tionē q̄ nō pōt eē sine relatiōe
vni⁹ et p̄ceptiōe alterius. cū
ergo alterz istorz deficiat. s. p̄ce-
prio sacerdotis in p̄fato casu
de illo pctō n̄ credo eē p̄fessi-
onē. et p̄ p̄nā nec impendi ab-
solutionē. Nec ille. Sz istud
videt debere intelligi vbi ob-
audita sunt pctā gūia q̄ sunt
de necessitate salutis p̄fiteāda
nō de alijs que cadūt sub p̄si-
lio. et vbi talia modica obau-
diuntur raro ab eo qui alias
noscit p̄sonam debet confessor
facere iterare ea que ex sōno n̄
intellexit.

¶ An penitens teneat iterare
pniam ei iniūctam in pecca-
to mortali factā i toto li p̄te. et
an dicta pnia talr facta ei va-
leat i foro militāis eccie. s. vi.

Trum de

v ro p̄niam seu satisfac-
tiōez impositaz per
absolutionē debitam in pec-
cato mortali factā. vel in p̄te
teneat hō iterare. Sup hoc
sunt varie opiniones. In h̄
tñ omnes p̄cordāt. q̄ satisfac-
tio facta in mortali ita n̄ va-
let. sicut nec alia opa facta in

mortali valēt ī foro dī ad tol
lendū v^t minuēdū debitū pe
ne p^pctis. ad qđ ordiā^t oīs
satisfactio. qz cū n̄ sit ibi ami
cicia cū deo n̄ p^teē acceptum
tale op^o dō sic factū. S^z vtz
valeat in foro ecclie militā^t
ita q^o nō teneat eā iterare. ī h̄
ē varietas opinionū. z aliqui
dicūt q^o tene^t iterare. qz euz n̄
potuerit satisfacere deo n^e eti
am potuit satisfacere sacerdo
ti. q^o in p^osona dei sibi illud in
iunxit. Sed Pe. taran. z Jo
hā. parisiens. vident^r simplici
ter dicere sine distinctione q^o
talis nō tene^t iterare tales sa
tisfactiones. qz satisfecit in fo
ro ecclie militantis in q^o date
sunt. z vbi n̄ indicat^r d^o dispo
sitione interiori. Idē vident^r
sentire Uinē. in speculo hysto.
li. ix. z d. Annibal. in. iij. Et
pista opinione videt^r satisfi
cere iposilio septēnis pnie. q^o
reglarit^r fiebat p^o q^olibet mor
tali antiquus. vt. xxiij. q. i. r. p/
dicandū. Et visile est q^o ī tā
to intervallo aliqđ mortale cō
mitterbāt. vñ si optuisset itera
re fuisset laqueum imponere
aiab. Tho. vero cū Albert. ī
iij. distinguunt de satisfactō
ne. dicit em̄ q^o qdam sunt sa
tisfactiones in q^o b^o remāet ali

qđ effectus in satisfaciētibus
etiā postq^o actus satisfactio
nis transit. vt ī ieiunio rema
net corporis maceratio vel de
bilitatio. z ex elemosina sube
diminutio. z tales satisfactio
nes ī p^octō n̄ optz itare. qz qn/
tū ad illud qđ ex eis remanet
p^o p^onam seq^untē accepte sunt
Ellie hō satisfactōnes sūt q^o n̄
relinquūt effectū in satisfacti
one. postq^o trāsīt actus sic in
orōne z h^omōi. Actus em̄ ite
rior q^o total^r trāsīt nullo mō
viuificat. vñ optet q^o tales sa
tisfactiones iterent^r. Eādē opi
nionē t^z Pe. de pal. mag^o de/
clarās. dicit em̄ q^o in satisfi
ctiōib^o hūitib^o effectū dereli
ctū post op^o. vt elemosyna p^o
uationē eris. ieiuniz corporis
debilitatōz. z h^omōi. si postea
peniteat et p^oseueret. sicut bap
tisma^t character habet effectū
recedente fictione. sic et istud
derelictūz ex sac^o qđ opat^r ex
ope opato icipit valere ex se
q^untier^o approbatiōe z sacer
dotis ratihabitōe. cū illuz de
penitet. z n̄ ex simplici viuifi
catōe. qz op^o opans mortuū
nūq^o viuificat. z sic illa peni
tētia satisfactit. nō solū in foro
ecclie s^z etiā in foro dī quan
tū ad illud derelictum. vt nō

Tercia pars libri primi

oporteat iterare sic ieiunium
elina et hmoi. Sed si non hz
effectū derelictū vt oratio. ta
lis pnia facta in mortali nul
lo mō satisfacit. qñ hic vel a
libi oporteat satisfacere. qd vi
detur intelligēdū in foro dei.
qz nec rōe ipsius opis cū fac.
nec rōe derelicti. cūz postea
peniter eū cū nō habeat effec
tū derelictū. sed in foro ecclie
satisfacit. qz nō ē necesse eā ite
rare si vult eē in statu salutis
postea penitēdo. sic necesse ha
bebat ipam implere cū fuit si
bi iposita. Un idē Pe. dicit
paulo supi. qz qñ hō ē de oi
bus pñitus et pñesus. et acci
pit pñiam cū absolutōe. si re
ciduans pagat eaz i mortali
ipe qdem se liberat ab iniun
ctōe sacerdotis. nec incurrit
pñm inobedientie qd icurre
ret si eam nō pñecisset. qz nō ē
fortius vinculū pñecissōis qz
dei vel ecclie. Sed in morta
li existēs iplēdo pñceptū dei. s.
de honore pñtū. vel pñceptū
ecclie. vt de ieiunio et elemosi
na. ab illo absolute se liberat.
g. 2. Nec Pe. Cū g pnia in
iuncta ordinē ad tollendum
vel dīminuendū debitūz pe
ne tpalis. talis q pñiam sibi i
positā non habentē effectum

derelictū vt oratōes pñecit in
mortali. si reuertit ad pñiam.
et eādem mori in statu grē. ex
q illam non iterauit. cum per
ipam nū sit solutū de debito
pene tpalis soluet eam i pur
gatorio. nisi p alia bona h sa
tisfaciat. qz si non reuertat ad
pñiam. qui pñiam pñecit in
mortali quātūqz. siue haben
tem effectū siue nō habentes
derelictum soluet illud debi
tūz in inferno sēp. sicut ille q
mori cū mortalibz et venia
libus. de vtrīqz soluet penaz
eternam in inferno. Quāuis
em p veniali debeatur pena
tpalis q sinē hz. tñ p accidēs
est q veniale puniatur in i fer
no pena eterna. s. rōne status
qz in inferno nulla est redem
ptio. Nō em ē ille stat⁹ expiā
di culpā ad quā sequit pena.
et iō sp remanēte culpa venia
li durat et pena. Ita tenet tho
mas i. iij. di. xxiij. Sed de pe
na tēpali debita p mortali p
pñitionē Pe. 8. pal. sic decla
rat in qrtō. Peccator postqz
est deo recōciliat⁹ est debitor
pene finite nō qualitercūqz
soluende. sed i statu gratie in
q solut⁹ est deo accepta. Alio
qñ est debitor pene tante qñ
tā meret culpa. et illa est infli

nita. Un pctori p se debebat
qdem pena infinita si erat in
mortali. sz mutata fuit in tpa
lem. supposito q pseueraret i
amicitia. Acceptauit em de
absolutioz a pena etna. z im/
positioez pene finite sub pdi/
tione si in gra fieret. Et si gra
qre de magis acceptauit ab/
solutioz a culpa sine coditoe
q absolutioez a pena. ddm e
q culpa trasit z macula tran/
sit. z gra in momento adueit.
sed satisfactio futura est. Fu/
turis aut solet coditio appo/
ni. no aut puniunt nec pteritis
vel si apponat certa est. qz si
est in gra ptuc no pote e sine
gra. Jo remissio culpe fit si/
ne pdictoe. vel fit simplr. qz
pdictio existit. ¶ Un sic p sa/
cramentu n remitteret culpa
nisi adessz gra. sic n postea p
satisfactoez remittit pena ni/
si adsit gra. Talis g dimissa
culpa puniet i inferno pena
ifinita. no ppter comutatioez
finite i infinitu. sz qz debitor
e pene ifinite. ex q non soluit
pena finita sub pditoe q obu/
it. sicut pdens puilegium cle/
ri incidit d foro meriti ad fo/
ru sanguis. sic q declinat foru
ecclesie icidens i mortale ad for/
iusticie exterminatis inuenit

pena etna. Hoc qd dicit Pe/
trus videt intelligeduz de eo
q pnam iniuncta no hntem
effectu derelictu facta i mor/
tali scito ab eo. vel de quo du/
bitabat ptenit iterare. vel et
cu credit vel dubitat se debe/
re iterare ex negligetia dimittit.
z ex labore recusans hic z
i purgatorio facit emeda do
Sz si qs dimittit iteratiuem
tal pnie ex impossibilitate. qz ei
deficit tpa. vel credit se eaz se
cisse in statu gfe. vel si fuerit
in mortali cognito ab eo. vel
etia si scit se ea fecisse i morta/
li iterare facit paliu que cre/
dit bonu. vl etia si nec p se n
p aliu iterat credit sibi suffice/
re ad salute q impleuit sibi i/
iuncta. intedes q hic min fe/
cit satisfacere i purgatorio. z
sic deo facere emeda p hmoi
omissionem talis non dam/
natur. Unde z ipse Pe. dicit
dist. clv. q. ij. q q facit pnam
iniunctam i mortali p se pro/
tanto non tenet iterare. quia
potest in purgatorio satisfacere.
Et si dicitur q videtur in/
conueniens q tantum qs pu/
niat p peccato dimisso. sic p
no dimisso. qz pena etna. z sic
n videt i aliq pssisse pteritio z
pfessio. Rndet Pe. q licz m

Tertia pars libri primi

puniat extensiuē nō tñ intēsi-
ue. sic p vno pctō ita diu q̄ p
mille. sed n̄ tā acerbe. Si etiā
p̄tēpnie fecit. s. in statu gr̄e. et
vñ^o dies remāsit p illa die. et
nā luet penā si nō penitet. ta-
men nō tā acerbe ac si nunq̄
p̄trit^o nec p̄fessus ēēt. nec i a-
liq̄ satisfecisset. alio peccatum
rediret. **Hec Pe.**

¶ **Remediū tui^o** siue p̄siliuz
dandū penitenti qualiter p̄fi-
cere debeat penitentiam sibi
iniunctam. et q̄ p̄nia debeat si
bi dari securior.

Ota tñ q̄ dñz q̄s facit
n p̄niam sibi iniūctāz si
labat i mortale. q̄uis
bonū sit q̄cūq̄ p̄fiteri. tñ cū
p solā p̄ritōz pctm̄ dimittat
et gr̄a restituat q̄cito ip̄e p̄te-
rit. etiā anteq̄ confiteat p̄se-
quēdo dictam p̄niam. etiam
si sit talis p̄nia q̄ nō reliquat
effectū post se in foro dei rea-
liter satisfacit. qz in statu gr̄e
est vñ in nullo tenet iterare.
Ad tollendū aut̄ om̄e dubiū
tui^o videt̄ q̄ p̄fessor et si dat
p̄nias diutinas det p̄nias vt
ieiuniorum. elemosinarum.
p̄grinationum. et h̄mōi. put
regrunt pctā. nō tñ iniungat
diutinas p̄nias orationū. et
p̄cipue his de q̄b. potest du-

bitari de recidino

¶ **De celatione cōfessionis.** et s
p̄nia sacerdotis cōfessionem
reuelantis. s. viij.

Stat tho

n mas in. iij. disti. xxi.
q̄ audies p̄fessōz te-
net celare audita in ip̄a. qz in
sacramētis id qd̄ gerit ext̄ius
est signū ei^o qd̄ gerit interi^o.
vnde sicut deus hōi p̄fidenti
regit pctm̄ interi^o. ita et sacer-
dos debet celare ext̄ius. vñ
tanq̄ violator est sacramen-
ti reuelator p̄fessionis. Est et
alia rō. quia scz p̄ h̄ hōies ma-
gis trahūt ad cōfessōz et sim-
plici^o p̄fiteat. vñ et si ex h̄ ali
qd̄ piculū futurū imineret. et
h̄ solū sciret p̄ p̄fessionem. vt d̄
heretico q̄ corrumpit fideles
vel de m̄rimonio illicito. qd̄
aliq̄ volūt p̄bere. vel de p̄di-
tōe ciuitat̄ fieda. nō p̄p̄ hoc
d̄z reuelari cōfessio ad ip̄ediē
dū malū. vt qd̄dam dicit̄. sed
falsuz est. Debet aut̄ monere
eos q̄ p̄fiteat vt obuiet̄ vel de/
sistat. et plato dicere q̄ vigilet
sup gregē suū. et h̄mōi. sine vl
la reuelatōe. **hec Tho.** Qd̄ si
iudet̄ i q̄reret ab aliq̄ an sciat
aliqd̄ de illa materia p̄ cōfes-
sionem. vel per alium moduz

Dicit Buil. qd si non p̄t alio
mō declinare iniquū iudicē
p̄r̄ndere. nihil inde scio. qd
subintelligit vt hō. vel etiam
nihil scio p̄ p̄fessionē. qz subin-
telligit tibi reuelandū. Sic
exponit illud Mat. xxiij. ca.
De die illo ⁊ hora nemo scit.
nec fili⁹ hoīs. ⁊ subintelligit
reuelandū vobis. Pōt ⁊ hoc
variare hō. cū nō adducit in
testimoniū. nisi vt hō. Et id
absqz lesiōe p̄scie p̄t iurare se
nescire id qd scit tū vt deus.
Sed neqz etiā fm̄ p̄e. d̄ pal-
in. iij. dist. xxi. p̄ lūiam vel p̄-
ceptū cuiuscūqz sup̄ioris sa-
ctū etiā pape sub pena excoi-
caciōis n̄ licet reuelare cōfes-
sionē. quia sigillū p̄fessionis ē
de iure diuino. ⁊ de necessita-
te sacramenti. Papa aut̄ licet
aliqū dispenset in p̄ceptis di-
uinis vt i vobis. qz redditio ē
de iure diuino. nō tū p̄r dispē-
sare in sacris. s. vt quis nō ba-
ptizet vel p̄firmet vel n̄ p̄fite-
atur. Et qd dictū ē celatōz cō-
fessionis eē de necessitate sacra-
menti non sic intelligit qn̄ sic
verū sacramentū. etia⁹ si ipsa
p̄fessio n̄ celaret. qz vtiqz esset
sacramentū etiā si sacerdos
reuelaret. quia nec sic est d̄ ne-
cessitate qd deus tegat. qd si n̄

satissaciat deus non tegit sed
reuelat ad penam. aut si acce-
dat fict⁹ de⁹ nō tegit ⁊ nihil/
ominus sacerdos tenet cēla-
re. sed d̄ celatio p̄fessionis de
necessitate sacramenti. qz na-
tura sacri necessitat eū ad ce-
landū. natura dico ⁊ q̄tū ad
id qd ē sacm̄. qd sit in occul-
to solus cū solo. ⁊ q̄tū ad id
quod est sacramentū ⁊ res. s.
p̄uā interior que etiā est oc-
cultā. ⁊ q̄rum ad rem tū q̄ ē
remissio p̄cōz. p̄ q̄ tecta sunt
peccata. ¶ Nota fm̄ Pet. de
pal. quia quod dicit Tho. qd
occultatio confessionis est de
essentia sacramēti. non sic ē i-
telligendum qd sit eius mate-
ria vel forma eius. sed qd est d̄
natura eius obligatio ad oc-
cultationē. sicut si dicerem⁹.
de essentia leui est ferre sursum
vel d̄ essentia matrimoniū est
reddere debitum. id est obli-
gatio ad ipsum. Est autem
peccatū mortale reuelare cō-
fessionem. quia est contra ius
diuinum ⁊ positium. vnde
et grauit̄ punitur ab ecclia

¶ Penitentia confessoris cō-
fessionē reuelantis.

f Sacerdos reuelans cō-
fessionem de iure anti

Tercia pars libri primi

quo debet deponi. et toto tpe vite sue ignominiosus perigrari. d. pe. di. vi. c. sacerdos. Sed fm. c. ois. de pe. et re. d. deponi. et ad agenda ppetua pnam in monasterio arto intrudi. sed fm. Hostien. faciet pnam certo tpe. et exinde aliam. Sed hec pna imponenda est qm. qd. in iudicio conuictus de hoc vel facit de iure. Nam alius in foro penitentie videt esse arbitraria. sicut pro alijs peccatis. Quamuis autem possit confessor de lnia penitentis manifestare eius peccatum alteri fm. Tho. et Pe. non tamen d. vi. licentia tali. nisi ad euandandum aliquod malum. tenet tamen illi cui aliquid reuelatur de licentia penitentis illud celare. nisi forte peccator velit quod ille absolute et libere sciat. Lnia tamen quam dat penitens confessori de reuelatione peccati quam tunc generalis non intelligitur nisi ad bonum confitetur. fm. Pe. d. pal. q. Sed nota fm. eundem quod si iudex diceret alicui capto pro maleficio. da licentiam confessori quod dicat si tu es confessus de hoc vel de illo. non tenet dare. nec est si cum debet haberi suspitio de delicto. quia forte facit pro

pter vitandum scandalum. sed et si daret lnia m. sic licentiatum non debet dicere peccatum illud si esset commissum. Item si precipiet prelatum alicui confessioni quod diceret sibi peccatum alicuius quod est omnino occultum. etiam si confessus dedisset lnia illi quod diceret non teneatur dicere neque obedire ut reuelet illud. quia prelatum non est iudex occultorum. imo etiam si confessus esset diffamatus de illo peccato. et per infamiam puniret illud ad cognitionem iudicis quibus ipse confessus interrogatus a iudice siue prelatum teneat se manifestare. tamen confessor eius etiam habita lnia ab eo dicendi. non tenet dicere iudici sibi precipienti ut dicat etiam si scit. nec d. q. fori non sunt commiscendi. scilicet penales et penitiosus. Sed si confessor scit peccatum alicuius non solum per confessionem sed etiam per alium modum. puta quia vidit vel audiuit per talem et talem modum potest dicere quod illud vidit vel audiuit. dummodo non dicat se scire illud per confessionem. nec refert utrum prius per confessionem audiuerit. et postea per alium modum sciuerit. reconvertio. In quo casu. scilicet si prius sciuit pec

catū ante confessionē nō oportet q̄ p̄stet se nō recipere illud in confessione. q̄ sine p̄statiōe pōt dicere q̄tū scit extra confessionē. nec tñ debet hoc dicere sine magna cā et rationabili. Item s̄m eundē. Pe. cū confessione nō auferat p̄fessori ius suum. nec p̄ferat ei ius nouum in alio foro q̄quid videt cōfessori faciendum vel omittēdū p̄ bono ip̄ius p̄sentis. l' p̄ bono cōi pōt facere l' omittēre. dū modo. p̄pter hoc non reuelatur cōfessio ad q̄d solū obligatur. licet al̄s illud non eēt facturū. Unde si p̄ confessionē p̄oris vel alteri⁹ scit abbas q̄ nō expedit p̄ori tenere monasteriū. et sit talis q̄ alias ad libitū pōt amoueri. expectet q̄sq̄ sine nota reuelatiōis possit eum amouere. et tūc statim amoueat. cū enim ex audientia confessionis nō obliget ad aliqd nisi ad celandū et si obligaret ad aliqd h̄ esset ad medendū aīe penitentis si cut medic⁹. absq̄ tñ reuelatiōe confessionis. ex q̄ aliquē i cura suscipit tenet sibi dare r̄medū. et recidivū. et sic in p̄posito q̄ cito p̄t amouere amoueat q̄ etiā sine h̄ amouere poterat. Si autē tal' erat qui nō

sine iusta causa amoueri poterat cum audientia confessio nis nullum ius sibi p̄beat in alio foro in quo non p̄stet sibi ut iudici amoueri nō pōt. Idē Tho. Item q̄ p̄lat⁹ iniam intradi civitatem siue villam subdito dare p̄t ad libitū vel negare. licet alias nō esset negaturus p̄pter periculum quod ex sola confessione nouit negare potest. dū tamē ex hoc suspitio non oriatur. In occulto tamen semp mōnere pōt illum qui confessus est. quia hoc non est reuelare confessionem. Similr curatus p̄pter confessionē pōt negare cōtionem quando eam dare al̄s tenetur ut in pascare. alias sic dicens. Tibi non tenet nunc dare. non obijciens de crimine. confessor non p̄pter hoc dicitur reuelare confessionē. Sed si alicui p̄q̄renti p̄tra suū parochiale sacerdos. quia non vult sibi dare eucharistiā. ip̄e sacerdos corā alijs dicit q̄ hoc facit. quia habet peccatum a quo nō p̄t absolueret et ip̄e non vult ire ad ep̄um. hoc eēt reuelare cōfessionem. Quis ip̄e non intenderet hoc. quia grauitatez peccati expressit. Nec Petr⁹

Tertia pars libri primi

Et idē ē euz dicit se audiuisse
qñdaz noīando eū. ⁊ n̄ absol
uisse. Sicut de epō q̄ p̄fessio
nē nouit corruptōez monial
que petit benedictionem. qz
aut est casus in quo tenetur. ⁊
tunc negare non debz. qz si p̄
confessionem eiusdez sibi cō
stat. non tamen sibi constat vt
iudici i illo foro in q̄ sicut ab
ordinario mōasterij petit mo
nialibus bñdictiōez. et q̄libet
p̄ seip̄a. Si aut̄ h̄ scit p̄ p̄fes
siōē ei⁹ q̄ vidit. vel q̄ eā cor
rupit. non sufficiens cōstat et
si extra confessionez dicat. vñ
negare nō debet. Si autē ali
ter scit nō tenet bñdictiōez i
partiri. ⁊ p̄t sine reuelatiōe cō
fessionis negare. ita confiten
ti sicut non confitenti. Et qd̄
dictum ē de benedictiōe mo
nialiū. s. virginū idem ē d̄ bñ
dictiōe abbatissarū. vbi vir
gines cōiter bñdicūt fm̄ q̄s
dam q̄ dicūt q̄ licet aliq̄ pos
sit esse abbatissa vidua. sicut
Paula mater eustochij. tamē
absurdum eis videtur q̄ mo
nialibus bñdictiō possit ab
batissa p̄esse carens illa bene
dictione. sicut etiam fm̄ iura
p̄fessis nō debet nouitiā p̄fer
ri in abbatissam. imo nec pro
fessam tacite nec expresse. de

elec. c. indēnitatibz. i. p̄ncipio
li. vi. quia tñ qd̄ nō ē p̄hibitū
cōcessum ē. iō videt q̄ bñdi
ctio abbatissarū quarūcūqz
non requirat virginitatē ma
gis q̄ abbatum. cū non sit iu
re cautū. sicut de benedictiōe
virginum. Pe. de pal. Simi
liter qz hō hz liberam electio
nem p̄ solam cōfessionem. lz
p̄ solam p̄fessionem sciat ali
quem indignū ad p̄lationem
ad quā eligitur quē alias pu
tabat dignū non debet elige
re ex conscia sibi sic dictante.
quia eligendo scienter dignū
vel indignum negocium ge
rit inter ipsum et deum. Tñ
pōt etiā ex his q̄ scit vt de⁹ iu
dicare. ita ⁊ in p̄posito. Sed
bene putaret q̄ pateret penas
iuris. puta q̄ esset p̄uar⁹ iure
eligēdi. ⁊ a fructibz p̄ triēniuz
suspensus qui eligeret illum
quem scit vt deus indignum
sz nescit vt homo. quia d̄ his
que scit hō vt deus. solū deū
habet eltozem. non hominez
⁊ hmōi. Pe. Quāuis aut̄ di
midia dō p̄fessionem non sit
ibi sacramentū. tenetur tamē
sacerdos celare. quia pars est
sacramenti. Pe.
¶ Qui teneantur ad sigillum
p̄fessionis. s. ix.

scilicet p̄fessio
et c. abbas

l. q. d. de iur.
et c. de iur.

Scit pe

o trus de pal. vbi. s.
 qd ad celandū pessi
 onē tenet is qd pfitet licite vel
 illicite. mediate vl' imediate.
 Unz nō sacerdos qd i cau ne
 cessitatis audit d mortali bus
 z venialibz. Itē iterpres quē
 p se penitens adhibet. Item
 qui casum audit. Itē cui de
 lntia cōfiteatis reuelat. Item
 qd se cōfessorem fingit. Item
 qd latenter abscondit? pessi
 nes audit. qd est sacrilegiū. z
 iniuriā facit sacro. Item cō
 fessor ante qd absoluat. z etiaz
 qn non absoluit tenet celare.
 Itē nota qd cū qd recipit ali
 qd sū sigillo pessiōis. qd quis
 ei nō fuerit confessus. dicens
 illud. tamen dz ita secretū te
 nere ac si haberet in confessio
 ne. nō qdem rōne sacramen
 ti qd ibi nō est. sed rōne pmi
 si si pmissit illd sic celare. Hc
 fm Tho. z Pe. d pal. Dicūt
 tñ Tho. z Pe. qd homo nō dz
 aliquid de facili recipe in cō
 fessione. Addit qz Pe. d pal.
 qd q tradidit vel accepit i cō
 fessione aliquid quod non est
 confessio. videt facere irreue
 rentiā sacramento cum nil sit
 eque celandum eo qd scitur

in confessione. Similiter cū
 qd accepit ab aliq pssiliū reco
 mendāo vt illud teneat secrē
 tum tenet ad celandū. z fran
 gens quodlibet istoz sigillo
 rū siue secreti siue cōfessionis
 peccat mortaliter. Et tamen
 que quis recipit sū sigillo cō
 fessionis. et non in confessiōe
 non plus obligant qd si quis
 iurat tenere secretum aliquid
 Unde cum aliquis qū iurat
 celare aliqd malū qd manife
 stando cum alijs possit impe
 diri. z illud malum aufertur.
 vt pditio aliq z hmōi. tenet
 manifestare non obstante iu
 ramēto. xxij. q. iij. c. Inter ce
 tera. Ita et quod accepit sub
 sigillo confessionis et non cō
 fessione.

Qd que se extendat sigilluz
 confessionis. §. si.

Scit tho

o mas i. iij. qd directe
 nō nisi ad illa que ca
 dunt sub sacramentali pessiōe
 Indirecte aut nō solū se extē
 dit ad ea que audiuit sub cō
 fessione vt pctā. sz oīa alia p q
 possit pctōr vl' pctm dphēdi
 vt si dicerz qd nō absoluit euz
 vel talem cuius impedimen
 tū cognouit per cōfessionem

Tercia pars libri primi

Solū. non ē talis vroz. nihilo-
minus alia etiā q̄ in p̄fessione
dicunt nō p̄tinentia ad p̄fessi-
onē sūmope sūt celāda. tū p̄-
pter scandalū. tū p̄pter p̄nitentē
q̄ ex p̄suetudine sequit̄ ad di-
cēdū audita i p̄fessione. Tho.
Pe. de pal. melius p̄fess̄ istā
materiā dicēs q̄ directe 7 p̄ni-
cipalr p̄ctā cōfessa 7 circūstā-
tie in q̄nrū h̄mōi. 7 p̄sona ter-
tia cū qua quis cōfitē se pec-
casse cadūt sub sigillo p̄fessio-
nis. licet q̄dam h̄ negent d̄ p̄-
sona cum q̄ q̄s confitē se pec-
casse. q̄d tū ip̄e reprobāt. 7 q̄n
p̄ locutiōez d̄ peccatis cōfel-
sis p̄t deuenire p̄ se vel p̄ acci-
dens directe vel indirecte. v̄l
p̄ quēcūqz aliū modū in ali-
quā cognitionem vel dubita-
tionem vel opinationem vel
suspicionem de confessione. v̄l
in q̄ntū potest ei euenire detri-
mentū in aia sine in corpe. si-
ue in fama possessionibus v̄l
amicis. v̄l p̄pter h̄ scandalū
in pp̄lo generari. vel cōfessio
magis odiosa vel nimis dila-
ta. v̄l magis onerosa vel min⁹
p̄ciosa reputari d̄; p̄fessor ab
h̄mōi locutiōibz abstinere. et
quia raro vel nunq̄ pōt con-
tingere quī ex reuelatōe p̄ctō
rū in confessione scitozum. 7

non p̄ aliam viā possit sequi
aliq̄d de p̄dictis incōueniēti-
bus. q̄uis forte nulluz p̄tin-
gat. debz multū cauere q̄ nō
dicat peccata audita in p̄fel-
sione q̄ntūcūqz generaliter
loquat̄. v̄l quō dicat D^o Pe.
Et magister humbert⁹ dic̄ q̄
cauendū ē ne vnq̄ dicat q̄s i
sermone vel in alia locutiōe.
Ego audiui hunc casū in cō-
fessione. nec vnq̄ etiam debz
dicere q̄ in illa abbazia v̄l ca-
stro vel villa vel ciuitate in q̄
bus audiui confessiones sūt
multa peccata. 7 h̄mōi. quia
propter hoc credūt simplices
q̄ hoc sit reuelare p̄fessionem
q̄uis nō reuelat p̄ illa verba
Nisi ex h̄mōi locutiōe posset
peccatū alicui⁹ deprehendi. di-
cēdo aut̄. Iste est mihi p̄fess⁹
sua p̄ctā. nō est reuelare q̄ nil
ponit in palā. q̄ si dixerim⁹.
q̄ p̄ctm̄ non habemus rē.
S; dicēdo sibi fuisse p̄fessū
de magnis 7 mltis p̄ctis h̄ ē
reuelare p̄fessionem s̄m̄ Per.
q̄ Bona autē alicuius opa q̄
q̄s scit ex p̄fessione. puta q̄ est
virgo. v̄l quia nunq̄ pecca-
uit mortali. 7 h̄mōi l; dicere.
nisi q̄ ex h̄ q̄ vnus laudat d̄
h̄mōi q̄ si alterius p̄ctm̄ reue-
let cū nō laudat de eodē. quia

qđ de vno dicit de alio negatur
dis. xxv. c. q̄lis. Un̄ si de duo/
bus p̄fiteb̄ dicit p̄fessor q̄
est h̄go eēt statim suspitio cō/
tra aliū si idē nō diceret. Un̄
Pe. d. pal. ista dicit. et m̄ḡ hum/
bertus dicit simplr abstinēduz
ab h̄mōi locutōib̄. addēs eti/
am q̄ p̄fessor debet cauere ne
vnq̄ p̄ aliqđ gen^o p̄cti osten/
dat p̄fitei minōrē familiari/
tatē vel signū mioris dilecti/
onis. Alia q̄ dicūt in p̄fessio/
ne nec p̄ctā. nec valētia duce/
re in manifestatōz p̄fitei. pu/
ta q̄ in tali terra sūt bona vi/
na n̄ cadūt s̄b sigillo p̄fessōis
¶ Quid fiendū qñ p̄fessor in/
diget p̄filiio sup vno cāu.

Ora etiā q̄ qñ p̄fessor
n̄ indiget p̄filiio alterius
nisi habeat l̄niam a cō/
fite de p̄sona manifestan/
da d̄z loqui ita obscure et cau/
te et a remotis vt nullo modo
p̄sulens vnq̄ possit imagina/
ri de p̄sona. Unde d̄z p̄fide/
rare p̄sonam et tps idoneum
nā si q̄s audierit vnū clericū
aduenientes. si p̄fessor vadat
subito ad interrogandū d̄ ali/
qua symonia et h̄mōi. nonne
facis pbabiliter et q̄si violen/
ter habebit ille suspicari d̄ il/
lo clerico. et ideo in h̄mōi ma/
-

gna cautela est adhibēda q̄ si
p̄fessor nesciret vl̄ n̄ possz ca/
sū exp̄mere sup q̄ indiget p̄fi/
lio qñ ille p̄fultor intelligeret
p̄sonā et illa non vult sciri d̄z
ire ad aliū p̄ p̄filiio. q̄ si aliuz
sufficientem habere non pōt
nō se itromittat. Un̄ petr^o d̄
pal. dicit. Si nō posset p̄fite
ri p̄ctm̄ ppriū nisi dicēdo ali/
qđ p̄ctm̄ p̄ qđ manifestat cō/
fessio alterius. nō d̄z illud cō/
fiteri. etiā si esset mortale. q̄a
sufficit tūc p̄fitei cū p̄posi/
to p̄fitei qñ ip̄e habebit co/
piam talis sacerdotis. cui il/
lud p̄ctm̄ suū p̄fitei nō ma/
nifestet alteri p̄fessio. Rō est.
q̄ fortior est obligatio ad cel/
landū q̄ ad p̄fitei. Si q̄s
aut̄ reuelat in p̄fessione debi/
ta sua et credita sua. et h̄mōi.
Et qñ. et an sacerdos possit
al̄s reuelare. vide d̄ hac mate/
ria plene in tertia p̄te summe
Explicit tractat^o
de confessore.

Incipiūt tri/
ginta sex excoīcatōes reserua/
te sedi aplice tam a iure q̄ p̄
p̄cessum. siue p̄ extranagātes
et breuiter recollectz. Deinde
sequunt̄ excoīmunicationes

De excoicatione

reseruare episcopis vninscu/
iusq; dyocesis.

E inicie

D tibi man⁹ violētas l^r
temerarias in clericū
vel religiosū vel monialē. vel
alteram religiosam personaz
papalis est absolutio si iniu/
ria est enormis. Huinsmodi
tamen declarationem vide ī
iij. pte. in titu. de exco muni/
cationibus. z. xvij. q. iij. ca.
Si quis suadente diabolo.
in decretis. ¶ De incendiarijs
eccliarum vel aliorum locoz
sacrorum vel religiosorum vel
cimiteriorū est papalis exco
municatio postq̃ sunt denū/
ciati. sed percipm possunt ab/
soluti ante denunciationem. d̃
hac vide in ca. conquesti. z. in
ca. tuā nos. extra de sen. exco.
¶ De effractoribus predicto/
rum locoz sacrorum qui etiā
postq̃ fuerint denunciati est
absolutio papalis. s; ante de/
nunciationē est epalis abso/
lutio. extra de sen. exco. c. con/
questi. ¶ De incendiarijs ali/
ozū locoz non sacroz. de cō/
sulēribus aut fautoribus. ca/
les non sunt exco muniti a
iure cōmuni. sed sunt excom/
municandi. Si tamē fuerint

excoicati aliquo iure pticulā
ri. puta excoicationē synodali
vel ab hoīe. z fuerint denun/
ciati est papal absolutio. Tū
de de hoc in. c. Tua. d̃ sentē.
exco. ¶ De falsantib⁹ lras pa/
pales vel falsis scient vtenti/
bus. extra de crimine falsi. ca.
dura. ¶ De apponentib⁹ ma/
num ad corrigendū etiā mi/
nimā lram. vel punctū mini/
muz in his lris. exceptis his
quibus est cōmissum. est pa/
palis absolutio fm Hosti. p
sniam curie laram. ¶ De fin/
gentibus nouā heresim vl iā
dānatā scq̃ntib⁹. xxiij. q. i. ci.
z. ij. extra de here. c. ad abolē/
dam. z nunc est casus papal
p extranagantē Martini qn
ti. vt patet in pcesso ipius an/
nuali. ¶ De scismaticis z pci/
pue de scq̃ntib⁹ scisma petri
de luna. z successorū ei⁹ z fau/
toz ipi⁹ scismaticis. ē papalis
absolutio p processum curie.
¶ De credentib⁹ receptorib⁹
defensoribus z fautorib⁹ he/
reticorum. est papalis abso/
lutio. z quō intelligā ista no/
mina. vide in sūma. ti. d̃ exco
municatiōib⁹. in. iij. pte sum/
me. De cōmittētib⁹ symo/
niam siue pordib⁹ siue p bñ/
ficijs vl officijs vl placuris

ecclesiasticis. vel pro ingressu
in religionē. vel p alijs spūa/
libo est absolutio papal' p ex/
trauagantē Martini qnti. vi
de de hac i. ij. ptesūmc. tit. de
symonia. ¶ De facientib' pa/
cium vel pmissionem vel re/
cipientibus ex pacto vel pro
missione occulta vel māifesta
aliqd etiā parū p aliq iusti/
cia vel gratia p alio vel p se i
causis iudicialibus seu p lris
obtinendis ab aplica sede. ē
papalis absolutio p extraua/
gantē Bonifacij octauij. ¶ De
scienter vtentibus talib' gra/
tijs vel lris sic obtētis. est ab/
solutio papalis per extraua/
gantem Bonifacij. ¶ De pi/
ratio et quibuscunq alios in
mari depredantibus est pa/
palis absolutio p processū cu/
rie. ¶ De ipediētib' depdanti/
bus vel inuadentib' adducē/
tes victualia seu alia ad vsuz
romane curie necessaria. vel
ne talia deferant aut adducā/
ad curiā. et de defendentib' ta/
lia facientes. est absolutio pa/
palis p processum curie. ¶ De
capientibus detinentib' dep/
dantib' romipetas et pegrīos
ad urbem romā accedentes.
tam causa deuotionis q̄s pe/
grinationis. et similiter in ea

morantes et recedentes ab ip/
sa. ē absolutio papal' p processū
annualē q̄ fit in curia. Et sifr
de dantibus consilium et fa/
uorem ad talia supradicta fa/
ciendum est papalis absolu/
tio per processum. ¶ De por/
tantibus arma. equos. et alia
necessaria ad impugnanduz
xpianos vel transmittentib'.
seu galeas et naues vendenti/
bus. vl' in piraticis saraceno/
rum gubernationem exercen/
tibus. vel dantibus auxiliuz
consilium et fauorem in dispē/
dium terre sancte. extra de iu/
deis ca. ad liberandam. et est
casus papalis p extrauagan/
tem clementis. et p processum
curie. ¶ De portantibus etiā
victualia et alia q̄cunq mer/
cimonia in Alexādriā. vel in
alia loca saracenoꝝ terre egi/
pti. vel mittentib' ipa vel de
suis portub' vt eis deferāt ex/
trahentibus vl' extrahi pmit/
tentibus. aut dantibus auxi/
lium et fauorem. et est papalis
p processum curie. ¶ De portā/
tibus predicta vel aliquo mo/
do predictoruz. et ad hoc ope/
rantib' ad omnes terras sol/
dano subiectas. est papalis
absolutio. p extrauagantē cle/
mentis. ¶ De cunctib' ad terrā

De excōicatione

1871

Den regnendsten
in den anstehenden

¶ Excomunicationes papa
les concernentes religiosos
religiosasqz.

E clericis et religiosis
 inducentibus ad vouē-
 dum iurandum vel p-
 mittendum de eligēdo apud
 eos sepulturā vlt' vt eā vltē-
 n' mutet iā electā excoīcatio ē
 papalis. p. de. cupiētes. d. pe-
 nis. ¶ De religiof q' absq' spe-
 ciali lnia ppzj sacerdotis so-
 lennizaret mīmonia aut mi-
 nistrarent sacramentum eu-
 charistie vel extreme vinctio-
 nis. cle. i. d. huile. reli. ē excoī-
 catio papalis. ¶ De religiof
 q' excoīcatos a canone absol-
 uunt a casibus non concessis
 aut qui absolunt a sentētijs
 per statuta synodalia vel pro-
 uincialia promulgata. aut ab-
 soluūt a pena et a culpa est ex-
 coīcatio papalis. p. de. i. de p-
 uil. rel. ¶ De inq'sitoribz here-
 ticoz q' odio g'ra vel lucro et
 amore contra iusticiam et cō-
 sciam omiserint p'tra quēpiā
 pcedere. vel ipam heresim a-
 lienis imponerent. aut ipone-
 rent q' impedirent officium
 suū est excoīcatio papalis p-
 de. mulorum. de here. ¶ De
 mendicantibz p'fessis q' tran-
 seūt ad aliquā religionē mo-
 nachalez excepto ordine car-
 thusiēsiū. et recipientibz tales
 sciēter est excoīcatio papal'

p'stitutōez Martini factas
 p'stantie. ¶ De clericis sciēte
 et sponte cōicantibus excoī-
 catis a papa in diuinis est ex-
 coīcatio papalis fm Hosti.
 Ista excoīcatio tñ habet du-
 bium. extra de sen. excom. ca.
 significasti. ¶ De participan-
 tibus in crimine pp't q'd ali-
 quis est excoīmunicatus aliq'
 predictarum excoīcationum
 est excoīmunicatio papalis.
 per. c. si concubine. extra d. se-
 ten. excom. ¶ De his qui ab-
 soluuntur ab aliqua predicta-
 rum excoīmunicationum ci-
 tra sedem apostolicam p'ret'
 q's in articulo mortis. qui ta-
 liter absoluti si non se rep'sen-
 tent q' citius possūt ei a q' pos-
 sunt absolui. vel mittant pro
 absolutione reincidunt in eā
 dem scilicet papalem excom/
 municationem. p. c. eos. d. sen.
 excom. l. i. vi.

Excoīcationes episcopis
 ex iure reseruate.

E verberantibz cleri-
 cos religiosos vlt' mo-
 niales. seu talibus ma-
 nus violentas inijciētibz
 seu temerariis est episcopalis
 excoīmunicatio si fiat leuio
 iniuria talibus. per capitulū

De excoicatione

peruenit. extra de sentē. exco.
¶ De his q̄ inniunt ordina-
 tionibus seu alienationibus
 a scismatis factis est ep̄al. p. c.
 l. extra de scisma. **¶** De his q̄
 vsurpant de nouo vacantiu;
 eccliarū monasterioꝝ vel alio
 rū pioꝝ locoꝝ custodiam. seu
 guardia titulu aduocatōis
 seu d̄fensiōis. q̄ pp̄te sūt noia
 patronat⁹. vel ip̄oꝝ locoꝝ va-
 cantiu bona occupant vel re-
 galia. i. collectā q̄ fit rōe regis
 vel impatoris. seu tributū re-
 gi debitum. vt. c. generali. de
 elec. li. vi. **¶** De clericis v̄l mo-
 nachis ip̄oꝝ locoꝝ vacantiu
 q̄ hoc fieri pcurant. ⁊ hec ex-
 coicatio cum p̄iori habet. et
 excoicatio est ep̄alis. p. c. gene-
 rali. de elec. in. vi. **¶** De his q̄
 ab ecclesijs vel psonis ecclia-
 sticis per se vel per aliū suo
 nomine vel alieno p psonis
 vel rebus quas non causa ne-
 gociationis deferūt vel defer-
 ri faciūt seu trāsmittūt exigūt
 aliqđ pedagū vel gnidagiū
 est excoicatio ep̄al. p. ca. q̄q̄.
 de censu. li. vi. **¶** De his q̄ fece-
 rint statuta contra libertatem
 ecclesie. ⁊ qui scripserint ea. q̄
 sunt potestates consules rec-
 tores et consiliarij locoꝝ v/
 bi dicta statuta seu etiam cō-

suetudines edite sunt vel ser-
 uate. ⁊ qui seruare ea fecerint
 ⁊ fm ea iudicauerint. vel q̄ in
 publicam formā redigerint
 iudicata. est excommunicatō
 ep̄alis. p. c. nouerit. de sen. ex.
¶ De rectorib⁹ ciuitatum fa-
 cientibus exactiones indebi-
 tas clericis religiosi vel ec-
 clesijs eorum. si postq̄ fuerit
 moniti non desistant. est ep̄al
 excoimunicatio. p. c. non mi-
 nus. extra de imuni. eccle. ⁊ c.
 aduersus consules. **¶** De his
 qui absolutionem ab aliqua
 excoimunicatione vel reuoca-
 tione eius suspensiōis v̄l in-
 dicti extorquet p vim vel per-
 metū. neq̄ valet absolutio. s̄
 incurrūt nouaz excoimunica-
 tiōē. est ep̄alis excoicatio. p.
 c. i. d̄ his que vi metus ve cā-
 fiunt. lib. vi. **¶** De his qui p
 assassinos. id est quosdam īfi-
 deles qui ex falsis suis opini-
 onib⁹ de facili mittebātur ad
 occidendū christianos ⁊ q̄
 interfici fecerint vel manda-
 uerint aliquem christianum
 etiam si mors non fuerit sub-
 secuta ⁊ de receptoribus ⁊ d̄
 seu soribus ⁊ occultatoribus
 eoz est excoimunicatio ep̄i-
 scopalis. p. ca. pro humani.
 de homicid. libro sexto.

*De his qui gaudet
 l. q̄m. in gaudet*

*De his qui gaudet
 l. q̄m. in gaudet*

¶ De potestatibus capitaneis rectoribus consulibus iudicibus consiliariis et alijs officialibus qui statuta faciunt scribunt vel dictant. per que de appellat solvere usuras. vel solutas non recipere est episcopalis excoicatio cle. ex graui. de usuris. ¶ De his qui occasione sententie excoicatis vel interdicti late dant licentiam grauari illos qui tulerint eas vel suos in personis vel rebus hic tamen casus est episcopalis vel ad duos menses ab incurisione snie. abinde vero est papalis excoicatio. p. c. quicquid. de senten. exco. libro. vi. ¶ De his qui indicant statuta edita in fauorem usurariorum. et qui habent super hoc potestates. nisi statuta ipsa dileuerint. aut si ea promiserint obseruari Unum illi qui faciunt capitula cum inde. is. ut dñi et coitantes pertinencia que possint fenerari. et que non possint repeti in iudicio usure ex parte ab eis. et homini videntur incidere in hac excoicationem. et dñi qui ea faciunt. et ciues qui consulunt. cle. ex graui. de usuris. ¶ De his qui concedunt reppsalias contra personas ecclesiasticas specialiter aut generaliter est episcopalis excoicatio. p. c. si pignorationes. de

iniur. et dñ. da. li. vi. ¶ De rectoribus secularibus vel quibuslibet officialibus eorum qui cognoscerent de crimine hereticorum aut captos liberarent. vel dyocessanos vel inquisitorum officium impedirent est episcopalis. p. c. ut inquisitionis. de here. li. vi. ¶ De his qui scienter contrahunt matrimonia in casibus non concessis et prohibitis consanguinitatis et affinitatis. et de absentibus cum monialibus est episcopalis. ut cle. eos. de consa. et affi. ¶ De dñis temporalibus qui subditis inedicunt. ne platis vel personis ecclesiasticis quicquid vendant vel emanant ab eis. bladium molant panem coquant et homini obsequia exhibere presumant. est episcopalis excoicatio. p. c. eos de immu. ecclesia. li. vi. ¶ De his qui impediunt quando coram iudicibus ecclesiasticis vel legatis vel ordinariis in casibus qui ad eos pertinent illi qui contrahunt iusticiam possint obtinere excoicatio est episcopalis. p. c. quoniam. de immu. ecclesia. li. vi. ¶ De his qui percellunt peratores litterarum apostolicarum. vel alios recurrentes ad foras ecclesiasticum in causis que de iure vel antiqua consuetudine ad ipsum pertinent. vel ad desistendum vel litigandum

De dñis temporalibus

De excōicatione

duz de eis i foro suo seculari.
grauando indices eccliaſti-
cos. vel impetrantes seu liti-
gantes. seu volentes coram
eis litigare. vel grauando p-
pinquos corū. vel capientes
res vel eccleſias taliū. vel q̄cū
q̄ alio mō. dicto. c. qm̄ ē ep̄a-
lis. 7 ſiſr dedantibus cōſiliū
7 fauorem 7 auxiliū ad oīa p-
dicta in duobz. §. p̄cedentibz
¶ De his qui prelatos capitu-
la seu alias pſonas eccliaſti-
cas compellūt ad ſubmitten-
dum laicis vel alienandū bo-
na immobilia seu iura ecclia-
rum. 7 ſiſr laici q̄ uſurpant ſi-
bi illicite huiusmodi. 7 ſi non
deſtiterint poſtq̄ fuerint ad-
moniti eſt ep̄alis excōicatio.
per. c. hoc p̄ſuliffimo. de re.
ecclie. non alienā. libro. vi. ¶ De
his qui fingunt fraudulente
aliquem caſum. p̄ quem aliq̄s
iudex mittat ad aliq̄ mulierē
p̄ teſtimonio eſt excōicatio e-
piſcopali. p. ca. mulieres d̄ in.
lib. vi. ¶ De his qui vocant
ad dirigēdas moniales i ele-
ctōibz. niſi abſtineant ab his
p̄ que poſſet diſcordia nutri-
ri eſt excōicatio ep̄alis. p. c. i.
dēnitatibz. de elec. libro. vi.
¶ De his qui grauant cleri-
cos vel alias perſonas ecclia-

ſticas ad q̄s ſpectat aliq̄ ele-
ctio. p̄ eo q̄ rogati ſeu alias i-
ducti eū p̄ quo rogabant ſeu
inducebant noluerunt elige-
re. vl̄ p̄ſanguineos coruz aut
ip̄as ecclias ſeu loca bñficiū
ſeu alijs bonis ſpoliādo. ſeu
alio iniuſte p̄ſcādo. c. ſciant
cuncti. de elec. 7 eſt ep̄alis ex-
cōicatio. ¶ De his qui loquū-
tur ſecrete. vel mittūt ſcriptu-
ras vel nuncium alicui cardī-
nali. qm̄ ſunt recluſi occaſiōe
electionis pape. eſt ep̄alis ex-
cōicatio. p. c. vbi piculum. de
elec. li. vi. 7 de dñis 7 rectori-
bus 7 officialibz q̄ imminente
dicta electione nō ſeruāt ip̄as
p̄ſtitutiōem. p. c. vbi piculum
¶ De his q̄ pcurāt q̄ p̄ſerua-
tores dari ſe intromittant de
his q̄ nō licent. id eſt de alijs
q̄ de manifestis iniurijs 7 vi-
olentijs. eſt excōicatio ep̄alis. p.
ca. ſtaruimus de offi. dele. li.
vi. De dominis rectoribz
ad regimen vrbis Rome. et
electis 7 fautoribus qui fece-
runt contra conſtitutiones ſu-
per hoc factam. eſt ep̄iſcopa-
lis excōmunicatio. p. ca. fūda-
menta. de elec. li. vi. De ele-
ctis magiſtris doctoribz vel
ſcholaribz tractantibz eū ali-
quo ciue Bononiēſi de cō-

Ducendo hospitium irrequisi-
tis inclinis. nisi ipsa ductio
his fuerit elapsa est episcopo/
palis excommunicatio. p. c. Ex
rescripto. extra de locato.

¶ De doctoribus seu magi-
stris qui scienter illos religio-
sos qui dimiserunt habitum
docent lras. s. legē vel phisicaz
est excommunicatio episcopalis. p. ca. vt
p. culosa. ne clerici vel mo. li.
vi. ¶ De dominis vel rectori-
bus tpalibus q non fecerint
obfuar ea que statuunt s i/
secutores cardinaliuz. seu ali-
cuius de familia eoz vel pa-
pe est excommunicatio episcopalis. p. ca.
felicio. de penis. lib. vi. ¶ De
his qui impediunt visitato-
res monialiū vel canonicaz.
si moniti non desistant est epi-
scopalis excommunicatio. p. cle. at-
tendentes. de statu monach.
¶ De impugnātib⁹ lras pa-
pe ante coronationem ei⁹. et ē
benedicti pape. xi. ¶ De qui-
busdā mlieribus que beghi-
ne dicunt. et s religiosis fauē-
tibus eis in illo statu. et erant
iste certum habitum assumē-
tes nulli obedientiam pmit-
tentes. nec renunciantes pro-
prijs. nec regulā habentes li-
cet quibusdam religiosis spe-
cialiter inbereant. de bere. ca.

ad nostram. Nec intelligunt
sub hoc nomine ille que etiā
beghine vel vestite dicuntur
de penitentia beati Domini-
ci. vt patet in declaratiōe Jo-
han. xxi. et idē dicitur s tertio or-
dine beati Francisci. imo ex
illa cle. videntur dici beghi-
ne ille excommunicate que ha-
bent illos errores ibi positos
qui cum sapiant heresim est
hodie forte casus papalis. et
extra tales beghinas. ¶ De
his qui absoluti ab excom-
municatiōe in articulo mor-
tis. vel ppter aliud impedi-
mentū non representant se q̄
citius cōmode possunt ei a q̄
debeant absolui. quia rein-
cidunt in eandem. de senten-
exco. c. eos. li. vi. ¶ De partici-
pantibus cum excommunica-
to in crimine propter quod
est excommunicatus dando ei
psiliū et fauorē. c. si concubi-
ne. de sentē. excom. ¶ De his
q̄ absoluunt a sede apostoli-
ca. vel legatis. et iniungit eis
q̄ se representent ordinarijs vt
alijs suscepturi penitentiam
et passis iniuriā seu alias ob-
ligati eis quibus scient satis-
faciant si hoc non faciunt cū
p mū pmode potest. qz rein-
cidūt in eādē mām. d. c. eos

De excoicatione

¶ De illis q̄ p̄tūmacie assertit
romanā eccliam nō eē caput
oīm eccliarū. nec ei tanquā
capiti esse obediendū. dis. xix.
c. nulli fas. ¶ De his q̄ sepeli-
unt corpora in cimiterijs tpe
interdicti in casibz nō p̄cessis
a iur. cle. eos. d̄ sepultu. ¶ De
his qui cōicatos publice aut
nominatim interdictos vel
vsurarios manifestos scient
sepeliunt in cimiterijs. dicta
cle. eos. ¶ De clericis qui ma-
nifestis vsurarijs ad exercen-
dum fenus domos locant vlt
alio titulo cōcedunt. est excoi-
catio ep̄alis. p. c. vsurarum. d̄
vsu. li. vi. ¶ De eo q̄ nō est ele-
ctus a duobz p̄tibz cardinali-
um. et se gerit p̄ papa. c. licz. d̄
elec. ¶ De monachis et cano-
nicis regularibus archidia-
conis decanis p̄positis ple-
banis cantoribz et alijs cleri-
cis p̄sonatum habentibz. aut
etiā q̄buscūqz p̄sbyteris q̄ au-
diunt leges vel p̄biscam. est
ep̄alis excoīcatio p̄ c. n̄ mag-
nope. ne cleri. vel mo. ¶ De re-
ligiosis q̄ temerarie vbiqz
habitu suē religiōis dimittūt
excoīcatō est ep̄iscopalis per
c. vt piculosa. ne cler. vel mo.
lib. vi. ¶ De religiosis q̄ acce-
dūt ad studia. nisi a suo p̄lato

cū p̄cilio maioris p̄tis con-
tus lnia sibi sit concessa. dic-
to. c. vt piculosa. lib. vi. ¶ De
religiosis q̄ decimas debitas
ecclesijs sibi appropriant vel
vsurpant. siue q̄ non permie-
tunt solui ecclesijs decimas d̄
animalibus familiarū et pa-
storū suoz. vel alioz imiscen-
tiū ip̄a animalia gregibz eoz
tales si non habent admini-
strationes et beneficia sunt ex-
coīcati. si bñt sunt suspēsi. ni-
si requisiti destiterint infra mē-
sem. cle. religiosi. de deci. Et ē
ep̄alis excoīcatio. ¶ De
monachis et canonicis regu-
laribz non habētibz aliquā
administrationem qui se con-
ferunt ad curias principum
sine licentia suozum p̄lato-
rum. vt damnum aliquod in-
ferant suis p̄latis aut mōa-
sterijs. et qui sine lnia arma te-
nent infra septa monasterij. ē
ep̄alis excoīcatio. p̄ cle. ne in-
agro. de sta. mo. ¶ De religio-
sis vel monialibus professis
et clericis in sacris ordinibz
cōstitutis qui cōtrahunt ma-
trimonium de facto est excoī-
municatio ep̄iscopalis. cle. eos
de consang. et affini. ¶ De in-
quisitoribz hereticorum. qui
preceptu officij inquisitionis

Causas excoīcatōis

quibus suis modis illicite pecuniam extorqunt. vñ scienter bona ecclesiarum ob obliuio clericorum fisco ecclesie applicat. nec possunt absolui. nisi quibus extorsione plene satisfecerint de pecunia. est episcopalis excommunication. clericis nolentes. de here. ¶ De religiosis qui non seruant interdictionem quod seruat sancta mater ecclesia romana. vt clericus ex frequentibus. de sen. exco. ¶ De religiosis qui confidentibus sibi non faciunt conscientiam scienter de decimis soluendis. tales ab officio predicationis sunt suspensi donec comode possint faciant eis conscientiam. et si interim predicant se excommunicati episcopalis excommunicatione. et si religiosi qui dicunt alia verba vt retrahant audientes a solutione decimarum episcopalis excommunication. per clericum cupientes. de pe. De religiosis medicantibus qui domos ad habitandum vel loca de nouo recipere. aut de nouo recepta mutarent vel alienarent. c. i. de excess. pla. in cle. De fratribus minoribus qui tempore interdicti recipiunt ad diuina fides vel sorores de tertio ordine sancti Francisci est episcopalis excommunication. c. cum ex eo. de senten. ex. in clemen. Ingressantes

monasteria monialium ordinis predicatorum extra casus necessarios qui declarant in constitutionibus suis. puta ad dandum sacramenta infirmis ad medendum eis. ad reparandum edificia et hominibus non habitantibus a papa vel a magistro ordinis. sunt excommunicati. non possunt absolui. nisi a papa vel a magistro ordinis. vel ab alio cui fuerit concessa talis absolutio. vt patet in bulla ipsius ordinis. cuius bulle transsumptum vidi ego. ¶ Ingressantes monasteria monialium ordinis minorum extra casus necessarios concessos in constitutionibus suis sine licentia pape vel ministri ordinis. excommunicationem dyocesanis reseruata incurrunt. put audiuimus a quibusdam fidedignis. ¶ Nota quod ab excommunicationibus que fiunt ab homine siue a iudice regulariter non possunt absolui. nisi a suo excommunicatore. vel ab habente plenariam iurisdictionem super eum. vel a superiori suo. nisi in articulo mortis. ¶ Item nota quod fratres predicatorum et volentes ingredi eorum religionem possunt absolui a prelatibus ipsius ordinis a sententiis excommunicationis

De excoicatione

nicationis. suspensionis. et in
terdicti. latis ab hoie vel a iu
re. saltē ab illis quoz absolu
tio referuat epō. ¶ De matia
qiz supdictarū excoicationū
tam pontifici summo. q̄s epi
scopis vniuscuiusq̄ dyoces.
tā a iure q̄s p extrauagantes et
pcessus curie. vide plen^o et
clar^o ac diffus^o si vis videre
in titulo de cēsuris ecclīasti
cis in tertia pte sūme compi
late p me fratrē Antoniū ar
chiepm Florentinū.
¶ Et sic est finis omniū casu
um tam summo pontifici q̄s
epīs referuatorum.

Rimo notanduz est q̄
p sunt due species excoi
cationis. s. maioris et
minoris. Excoicatio maior
semp est pctm mortale. et tal^{is}
est primo separatus a deo. et n̄
pōt cōicare p aliqua vtilitate
aie sue. Secūdo est sepatus
a sancta ecclīa. i. a cōione et p
ticipatione fidelium. excep
tis casibus qui supra specifi
cati sunt. Et sunt quinqz in q̄
bus ipse excoicatus n̄ potest
pticipare. qui cōtinent i his
p̄sibus. Si p delictis ana
thema q̄s efficiat. Os orare
uale cōmunio mensa negatur
Qui sic intelligunt. Os. id ē

locutio. Orare. i. oratio cum
alijs in ecclīa. Cōmunio id ē
cōmunicatio sacramentoz.
Vale. i. salutatio. Vēsa. i. ci
bus et potus. Excoicatio po
minor aliquē est mortale pec
catū. aliquē veniale. s. ante q̄s
dicat q̄n sit mortale vel veni
ale. ¶ Hora pus q̄ non ē mo
dis hō p̄currere excoicatōz
minore. ¶ Primo q̄n q̄s par
ticipat cū excoicato excoica
tiōe maiori aliquo illoz mo
doz supius dictoz. ¶ Secū
do q̄n q̄s cōmittit sacrilegiū.
sicut q̄ furat in ecclīa vel i ea
illicitū qd facit. ¶ Tercio q̄n
quis est publicus p̄cubinari
us vel fornicator. ¶ Quarto
q̄n q̄s acceptat aliquā ecclēsi
am a laico. et illaz sic tener. vt
xxvi. q. ii. c. si q̄s. ¶ Quinto q̄n
q̄s est symoniacus q̄ est etiā
excoimunicatus excoicatiōe
maiori. ¶ Sexto fm q̄sdam
q̄n in bello iniusto cōtra xp̄ia
nos exercet q̄s artem balista
rū aut sagittaz. Septimo
oppressores inopū et paupe
ruz. publici p̄dones. publici
vsurarij. meretrices. qui om
nes largo modo loquendo
possunt dici excoimunicati
pro quanto talium oblatōes
non debēt admitti ad altare.

sanctū domini. ¶ Octavo il-
loz q̄b̄ denegat eccl̄astica se-
pultura. sicut sunt illi q̄ mori-
unt in torneamentis. q̄ dato
¶ penitentes moriant nō po-
nunt i cimiterio. s̄l̄ et̄iā d̄r̄ d̄
illi s̄ q̄ nō cōdicant semel i an-
no sine necessitate ⁊ causa. vt
c. ois. de pe. ⁊ re. ¶ Non om-
nes publici pctōres. Om̄es
autē casus sup̄dictos ponit
Innocen. Ray. et Hostien. ⁊
in q̄libet p̄dictoz casuuz pōt
absoluere simplex sacerdos ⁊
ēps. p̄terq̄ forte in symoniar
excōicatione maiori. In pri-
mo ergo casu. s. in participati-
one cū excōicatis maiori ex-
cōicatioe pōt hō peccare mor-
taliter ⁊ venialiter. Mortali-
ter tripliciter. Primo qū parti-
cipat eodem crimine p̄pter
q̄d ipse est excōicatus dando
p̄siliū. auxiliū. ⁊ fauorez.
rōne cuius pct̄i cōmittitur
Sec̄do qū pticipat cū excōi-
cato in aliq̄ alio crimine mor-
tali ab illo p̄pter q̄d ipse est ex-
cōicatus. Sed in p̄mo casu
nota q̄ participās cū excōi-
cato i eodē crimine vt dictuz
est incurrit excōicationez ma-
iozē. sed in sec̄do mō cadit t̄m̄
ēn minozē excōicationez et̄iā
si mortāl̄ peccat. ¶ Terzio q̄

cōdicaret cū excōicato maio-
ri excōicatione in sacris. pur-
ta accipe corpus xp̄i cum eo.
vel sacros ordines. incurrit
excōicationem minozem pec-
cat t̄m̄ mortaliter. In alijs ac-
casibus sup̄dictis nō pec-
cat quis participando cū ex-
cōicatis. nisi p̄ q̄nto aliquis i
cōtēptū p̄cepti ⁊ phibitiōis
facte audacter cū excōicato
⁊ ad libitū ouersaret. aut i sa-
lutādo aut in loquendo sine
necessitate. aut in morando
cōicando. Sed nota q̄ sacer-
dos recipiens aliquem excōi-
catum maiori excōicatione ad
officiū ecclesie. aut ad sacra-
menta. aut ad eccl̄asticam se-
pulturam non solū mortali-
ter peccat. sed subito est suspen-
sus ab administratione. ⁊ si-
bi est interdictus introit⁹ ec-
clesie q̄usq̄ sit absolutus. ⁊ ef-
ficic q̄i irregularis. ⁊ si talis i-
terdict⁹ moriat nō d̄z poni i
cimiterio. nec d̄z p̄pter timo-
rem sacerdos desistere q̄n tal-
em excōicatū expellat de ec-
clesia. q̄ n̄ excusat rōne timo-
ris. nisi talis eēt timor q̄ pos-
set cadere i p̄stātē virū. tūc ei
sm̄ q̄s d̄a excusat ab interdicto
Hosti. aut dicit q̄ br̄s erit
talīs sacerdos si se preparet

Interrogatorium

ad martiriū. Nota igit quō
habuisti q̄ in nouē casibus
homo cadit in excommuni-
cationem minorem. ratione
cuius sepat̄ est ab effectu sa-
cramentorum. et q̄tum ad de-
um. Nā pctm̄ mortale aīam
sepat a deo. et excoīcatus quō
cūq̄ est in pctō mortali. p̄ter-
q̄ p̄cipando cum excoīca-
to maiori excoīcatōe in loq̄n-
do. salutando. orando. cōmu-
nicando et comedendo. in q̄-
bus casibus s̄m Tho. hō n̄
peccat mortaliter. nisi p̄p̄ cō-
temptū. dato q̄ excoīmunica-
tiōez incurrat. et ideo qui ē in
pctō mortali quocūq̄ aliter
est excoīcatus. etiam quantū
ad ecclesiam est separatus ab
effectu. id est a gratia et sacra-
mentis. quia nullus qui est i
peccato mortali cum sit indi-
spositus potest consequi gr̄am
spūs sancti. pōt tñ intrare i ec-
clesiam. et stare in officio diui-
no. et etiam potest cum alijs i
alijs participare. sed nō p̄t pa-
cem in ecclesia recipere. cum
par ipsa sit loco cōmuniōis.
Sed hec omnia plenius ha-
bentur in decretis et decretali-
bus. et in summis. ideo cū ex-
pedit videre quere diligenti-
us in ipsis.

Incipit inter
rogatoriū. qd̄ est liber scōus
hui⁹ opis. et h̄z tres p̄tes p̄n-
cipales.

Quas

p̄ ille qui vult cōfiteri
dixit ex se ea q̄ voluit
de pctis suis. si non dixit suf-
ficienter. qd̄ q̄si sp̄ accidit. in-
terrogandus est plene d̄ his
q̄ nō dixit put̄ videbit fore ex-
pedit̄. Si v̄o modicum vel
minus dixit potes interrogā-
re s̄m ordinē infra positū. v̄icē
p̄mo d̄ decē p̄ceptis. postea d̄
v̄icē capitalibz. n̄ aut̄ oēs d̄
oibz. sed de illis q̄ solēt in tali-
bus repiri. et non solū d̄ istis
pctis interrogandi sunt. sed
de oibz circūstantijs pctōrū.
put̄ supra satis ostensū est.
Nō tñ ē necesse de q̄libet pec-
cato mortali oēs circumstan-
tias p̄dictas p̄fiteri. sed solū
illas q̄ trahunt peccatum in
alia m̄ specie. q̄. s̄. h̄nt sp̄ealem
defo et imitacōem oppositas alicui
p̄ceptoz. Sed et de numero
pctōz mortaliū. s̄. q̄rit̄s mor-
tale pctm̄ p̄missū est in q̄libet
pctōrum specie diligenter in-
terrogandū est.

Incipit priā

ps libri scđi de mō iterrogā/
di penitētes a p̄fessore fm̄ de
cē p̄cepta legis. ⁊ habet cap/
tula. cxiij.

¶ Prīmū p̄ceptum continet
tria capitula. Prīmū.

Ruz co

v le deū. Circa hoc
primū p̄ceptum
sic potes interro/
gare. ⁊ primo de votis.

De votis.

Ora fm̄ mḡm sn̄az
n in iij. dist. xvij. q̄ vo/
tum est testificatio q̄/
dam p̄missionis spontanee
q̄ sit deo de his q̄ dei sūt ⁊ fie
ri dñt. Uel breui⁹ fm̄ Tho.
Uotū est p̄missio deo facta d̄
aliq̄ qđ sit deo acceptuz. Ad
qđ requirunt tria. s. delibera/
tio voluntatis. p̄positū ⁊ p̄/
missio. vltimū orit̄ ex secūdo
scđm ex primo. Si trāsgres/
sus est seu omisit implere aliqđ
votū licitū. ⁊ si aduertent̄ euz
possit ē mortale. Et toties q̄
t̄ies frāgit. Sec⁹ si ex obliui/
one. v̄l qz n̄ potat v̄l ifirm⁹ ie/
iunare. ⁊ hm̄i. ¶ Si vouit

se aliqđ mali facturū. v̄l vidi/
ctam v̄l maioris boni īpedi/
tiū. v̄l nō ingredi religionē
hoc ē mortale. ⁊ sine aliq̄ dis/
pensatōne d̄ illud infringere
Si nimis tardauit implere
p̄pt̄ qđ a memoria excidit ol/
no. v̄l venit ad statum nō va/
lendi īplere cum prius potu/
isset mortale videt̄. Idēz qñ
dimisit p̄positū īplendi cum
tū possit. al̄s mora īplendi
votū qñ sibi n̄ p̄fixit ips nō
videt̄ mortale. nisi mora esset
valde nimia. et nisi ex hoc ei ī/
mineret piculum nō valendi
implere. v̄l de voto ingredien/
di religionē. cum tamen n̄ ha/
beret cām legitimā cogētē di/
latōis. tūc etiam est mortale.
¶ Si fecit votū ⁊ de re licita
v̄l de elemosyna. ieiunio. ⁊ hu/
iusmodi. s. ob malū finē. pu/
ta v̄l possit facere vindictam
adulteri ⁊ hm̄i. mortale pec/
catuz ē. nec tenet̄ illud īplere.
¶ Si fecit votū abstinētie ⁊
hm̄i. ⁊ dubitat vtrū possit ī/
plere v̄l non. ⁊ sine dispensa/
tione v̄l p̄mutatiōe sup̄ioris
euz possit facilt̄ recurrere ad
eum. v̄l ad p̄fessore suū p̄ cō/
silio frāgit mortale videtur.
¶ Nota tū q̄ v̄ri p̄nt irrita/
revota v̄porum. s. abstinētie

Interrogatorii pars prima

pegrinationis. elemosyne. et
accessus ad talē locū. et maxie
votū elemosynarū si nō hnt.
nisi dōtē absq; alia supio: um
dispensatiōe. et si fiat talis ir/
ritatio etiā sine cā rōnabili a
viro. amō nō tenet vxo: i ple
re talia vota. Dubiū est d vo/
to hierosolimitano. qz hoc in
favore fidei emittitur. ¶ De ir/
ritatiōe votoz ipubez et filio
rū familias et religiosoz. vide
in scda pte sū me. tit. vi. ¶ Si
habens votū castitatis vī re/
ligione intrandi et mīmonī/
um p̄xit. mortale est. et nō pōt
psumere illud absq; morta
li pctō. quia adhuc p̄t illud i
plere. et d; añ psūmatiōem ma/
trimoniū. post psūmatiōz hō
reddere tenet debitū etiā i/
terptatiue petenti. Sed ex/
gendo sēp peccat mortaliter.
vnde psulendū esset ei petere
sup h dispensatiōem a papa.
fm Buil. Posset etiā eps dis/
pensare. nisi esset talis conti/
nens et observans ipm. Si
fecit votū stultū et irrōnabile
vt ieiunare dñica die vel non
pectinare caput. vel lauare in
sabbato. et hmoi mortale nō
est. sed phibendum est illud
implere.

De voti trāsgressiōe.

¶ Nota qz a trāsgres/
sione votoz p̄t de iur/
re cōi et psuetudie cō/
fessor absoluerē. qz nō ē de ca/
libz reservatis. s; de dispensa/
tiōe et pmutatiōe votoz nō p̄t
se iromittere sine speciali cō/
missiōe dyocesanoz vel alteri
us q possit illam dare. Ep̄s
aut in oibz p̄nt pmutare vel
dispensare. nisi in voto casti/
tatis vī religiōis et tribz voiz
pegrinatōis. s. hierosolimita/
ni ad sanctū Jacobū. et ad li/
mina aploz. i. romam. in qui/
bus votis papa vel sūm⁹ pe/
nitentiarius soli dispēsan vel
pmutant.

De votis habes in secun/
da parte summe.

De superstitiōibz. Ca. ii.

¶ I fecit ip̄e vel fieri fe/
cit aliqd maleficiū m/
seu iuxta vulgare ma/
lias in qbus semp fiunt incā/
tatiōes occulte vel manifeste
demonum inuocationes. qd
semp est mortale. et dignum
morte corporali.

De incantationibz

¶ I fecit vel fieri fecit
vī pcuravit aliquaz
incātatiōez cum sacra/
mentalibz ecclie. vt aq baptis/
mali oleo scō. et hmoi ob sa

Aqua baptismi.

nitatem vel aliā cām est mor-
tale et grauissimū.

¶ De adoratiōe creaturarū.

¶ I adorauit aliquā cre-
aturā faciendo orōnē
ad eā. vt ad lunā soles
et stellas cū pmo apparent. et
hmoi est mortale pcrim.

¶ De diuinatiōibz

¶ I fecit vel fieri fecit a/
liquā diuinatiōem ad
inueniendū furta vel
ad sciendū occulta vel futurū
qđ sibi ptingere pōt est mor-
tale.

¶ De arte notoria.

¶ I didicit artē notoriā
vel vsus ē ea ad scien-
dū aliqua. vel si vsus ē
arte nigromātica. mortale est
et si hz librum inducendus ē
vt eū pburat. al's non est ab-
soluendus. sicut est liber Al-
madel Seriphoras. et alij li-
bri comburendi sunt. qz mor-
tale est vti eis.

¶ De pstellationibus.

¶ I ex pstellationibz vel
planetis sub qbz natus
ē aliqd indicauit d ter-
minate de conuersatiōe eius.
¶ Idē si ex phisonomia. Cre-
dere em hoiez ex fato vl pstel-
latiōe vl pplexiōe cogi ad bo-
nū vl ad malū est hereticū.

¶ De sortibus.

¶ I vsus est sortibz diui-
natorijs. quod est mor-
tale. ex leuitate autem
veniale. ¶ Si dedit aliquod
turpe vxor viro ad comeden-
dum. vel alteri vt amaret eaz
vel fecit vel dixit aliqd turpe
ad hmoi. ē mortale. interrogā-
dum est qđ fuit illud.

¶ De incantatiōibz.

¶ I fecit vel fieri fecit a/
liquā incantatiōez ob-
sanitatē psequendā et qn
do hoc fit sciendo eē phibi-
tū est mortale cōiter. qñ vero
ex simplicitate fieret putan-
do esse bonas orōnes videt
veniale. Sed si noller in fu-
turum abstinere neganda est
ei absolutio. qz ex obstinatio-
ne et malicia videt eē morta-
le. et interrogandū est de ver-
bis qbz vtunt. et de obserua-
tiōibz quas addunt.

¶ De breuibz.

¶ I fecit vel fieri fecit
vel vsus est breui-
bus. que comuni-
ter sunt supersticiose ex verbis
vel carta in qua fiunt vel mo-
do imponendi vel portandi
vel tempore scribēdi. et inuen-
ta superstitione earum impo-
nendum est qd comburant. et
si nollerit nō sunt absoluendi

Interrogatoriū prima pars

qz tūc est mortale. Si pō pu
tabant talia esse licita tanquā
orationes. veniale videtur
¶ De observatōibz rēpoz.

Job servavit rñā diē
f magis q̄ aliā. in nō in
cipiendo aliqd tanq̄
malū. vt dies egyptiacos. vl'
diē in q̄ occurrit decapitatio
sancti Johis baptiste. vl' diē
ascensionis in colligēdis her
bis. z hmōi. veniale videt qñ
ex simplicitate s̄ sit. siue scri
bendo aliq. vel portando ad
suspendenduz in aliq loco. si
simplr credit veniale est. Si
pō hec crederet anio obstina
to. tunc mortale esset talia ob
servare.

De somnijs

Job servavit somnia fa
f cīs aliq̄s orōes z ob
servatiōes. z postea ex
his que somniat volendo de
futuris z occultis iudicare z
pnūciare mortale est. al's aut
sine obfuarōe adiūcta adhi
bere fidē nimis somnūs pec
catū ē. z si ex se nō sit mortale
pīculosū est. qz sic diabol' ml'
tos decipit. ¶ Si ex effusioe
olei de lucerna vel cracatione
aliquarum avium. vel vlula/
tu canum. vel magnitudine z
continuitate ventoz z hmōi. e

stimavit aliqd mali eventuz
qd fatuum est. ¶ Si existima
uit mulieres conuerti in cat
tas vel alia animalia. z ire de
nocte z sugere sanguines pue
rorum z hmōi. qd est impos
sibile nisi deo. et ideo fatuum
ē credere. De hac materia di
uinationū incārationū z oīz
supstitionū. vide clari' in de
cretis. xxvi. causa p totū.

De blasphemia mltiplici.
dei z sanctorum.

Caplm tertiū

¶ Blasphemavit de
f um. vicz dicēdo euz
non ē iustū z oīa in/
iuste disponere. z ē accepto
rem personarum. vel non vi
dere que fiunt. vel non curare
de actibz hoīm. vel p̄ditorem
vel sine merito punire et fla
gellare eum. vl' non posse istū
vel illud facere. et hmōi. qd li
bet hoz ē mortale. cū aduer
tit quod dicit z intelligit.
¶ Si blasphemavit deuz vl'
aliquem sanctum. q̄ pprie dī
maledictio. vt maledictus sit
zē. vt sit ex ira sēp est mortale
si aduerbie ipa verba.

¶ Secundum p̄ceptum de su
ramentis z periurijs. z babz
capitula duo.

Primum.

Ec iures

n vanep ipm. Prio de
piurio. Si iuravit i
aliq curia coram iudice men
daciōse. mortale est qntūcun
q alias haberet iustā causā
z qui inducit ad hoc aduertē
ter vt iudex aduocatus pec
rator z hmoi mortaliter pec
cat. Si iuravit etia extra iu
diciū in pūni sermone q
cunq ex causa vel leuitate vl
vilitate vel locositate. vel qli
cunq modo nō solū ad san
cia dei euangelia z per corp⁹
xp̄i et scōrum. sed etiam p si
dem. p deū. si deus me adiu
uet. p gēnem mariā. p crucē
p aiām suam. z hmoi. hoc sp
est mortale quando aduertit
se iurare z falsū dicere. z to
tiens quotiens sic iurādo ad
uertit. ¶ Si iuravit aliquid
p certo de quo dubitat viruz
sic sit mortale est. z precipue
iurando in iudicio. ¶ Si iu
rauit perpetrare aliqd quod
est mortale. vt facere vidictā
non dimittere concubinā.
seruare iniusta statuta. tenere
secretā iniquaz iurationem
mortaliter peccauit. nec dz il
lud seruare. ¶ Si iurauit te

nere secretum aliqd qd est tra
ctatum in p̄silio. vel aliud qd
nulli est nociuum. si aduertē
manifestat peccat mortaliter
ipse et qui stimulat euz ad ma
nifestandum. sciens illud esse
secretum. ¶ Si iurauit serua
re statuta alicuius ciuitatis
vel vniuersitatis aliquod sci
enter ex illis transgrediendo.
statutis peccat mortaliter.

¶ Si tamen aliquod statu
tum est abrogatum per p̄riā
p̄suetudinez. quia quotidie
per omnes fit contrarium et
diu. non videtur piurus si nō
seruat illud. eo q non bz vim
statuti. dist. iiij. §. leges. Si
iurauit p aliquem modū op
probriōsum per dei mēbrā vl
sanctorum. vt faciūt ribaldi
mortaliter peccauit. qz blas
phemia reputatur. xij. q. i. c.
si quis per capillum. Si
pmisit se aliquid facturum li
citū in honorem dei vel alio
rum sanctorum. si non inten
debat obfuare mortāl̄ pec
cauit. Si aut̄ intendebat ob
seruare. sed veniente termino
quo debet implere nō seruac
promissum. cum tamē possz
licet cū icōmoditate sua pec
cauit mortāl̄. nisi ille cui pro
misit añ terminuz relaxet iur

Interrogatoriū pars prima

ramentū qđ facere p̄t. si p̄mīsum in illi⁹ vtilitatē t̄m cedat nā si i vtilitatē aliorū v̄l i honorē dei 7 sc̄tōz nō p̄t ille relaxare. sed ad ep̄m v̄l papā p̄t nec relaxatio vel p̄mutatio. si autē non p̄t implere excusat a peccato p̄ tūc cū non potest. ¶ Si qđ etiā p̄mittat cū iuramento se aliqd facturū. qđ non est alicui⁹ importatiois. boni vel mali. vt mī d̄ p̄berā dō filiū. v̄l de bibēdo. vel nō 7 h̄mōi videt veniale iuratio 7 periuratio. Si iurauit sine eā rōnabili p̄ quibuscūq; minimis. dicendo etiā veritatē veniale est. nisi faceret in contemptū. 7 inducendus est vt abstineat p̄pter piculam piurū. ¶ Si induxit aliquē ad iurandum. quēz oīno credebatur falsum iuraturū mortali peccauit. nisi esset iudex hoc faciens ex officio suo fm iur̄ ordinem.

De adiuratiōe La. ij.

¶ E adiuratiōe que ē inducere aliquem ad aliqd faciendū ob inuocatiōem alicui⁹ rei sacre. 7 si ē p̄ modū coactiōis intendens eū obligare p̄ modū iuramētī ad aliqd faciendum vt ad superiores 7 alios in q̄b nō h̄

potestatem est mortale. sicut adiuratio cayphe cōtra dñm Ad sibi subditos p̄o est licita eo cāu qđ liceret eis p̄cipere. al̄s non. 7 tūc adiuratus tenet illud facere vel dicere. al̄s esset mortale sicut transgressio p̄cepti. ¶ Si adiurauit p̄latos vel socios vel inferiores p̄ modū depeccatiōis intendens reducere ad iuramentū ad aliqd boni faciendū. nō ē malum vel veniale. ¶ Si leuiter 7 sine causa est adiuratus. nō faciens illd̄ n̄ peccat. Tho. Si adiurauit demōes p̄ modū p̄cis vel ad fiendū aliqd ab eis. vel aliqd obtinendū auxiliū est mortale. nisi qđ faceret ex familiari consilio spiritus sancti. vel nisi ex quadā simplicitate q̄rēs ab obsessis a diabolo. sed per modū coactionis licet eos adiurare ne nobis noceant.

¶ Si adiurauit creaturas irratiōales ne diabolus eis vtatur in nostrum nocumentum. licet. Si autē vt demon operetur in eis mortale est. vt incantatores serpentum.

¶ Si in cantilenis et turpibus fabulis miscuit deum et sanctos. et in narrationibus turpibus 7 amatorijs est.

mortale. al's ventiale. nisi face
ret in contemptu dei.

Tertium preceptum de observa
tione festorum potest duo capi.

Primum

Abbata

sanctifices. Quia
primum ad determi
nationem dicitur istud preceptum
de iure positivo. Ideo hanc an
nectere potes de ieiuniis ecclesie
et de auditu missae. Primo
ergo si fecit aliquod manuale o
pus diebus dominicis et festiuis vel
alio preceptis ab ecclesia extra ne
cessitatem. quod mortaliter pecca
uit si per notabile spacium secus
si fuerint aliquae punice. Si vero
ex necessitate. videlicet quod ho
mines expectant vel veniunt i
undationes agrorum et hominum. tunc
liceret remouere blada et sup
pellectilia et huiusmodi. et de
bent observari de vespera in
vesperam. id est de sero ad se
ro. de consuetudine. dist. lxx. c. pronuncia
tum. et hic requiritur magna
prudencia in consulendo.

¶ Si vendidit vel emit die
bus festiuis non mestibilia de
die in diem. ut panem. vinum
caseum. carnes. et hominum. mor
taliter peccauit. ¶ Si per mo
dum negotiationis non in casu

magne necessitatis. In nun
dationis tamen ex quo prelati eccle
siarum tolerant si non dimic
tunt audire missam secundum Petrum.
de pal. videntur excusari qui
mercantur in diebus festiuis
scilicet a peccato mortali. Si fie
ri fecit aliquod predictorum a
suis filiis. discipulis. seruis
laboratoribus sine necessita
te peccat mortaliter mandans
et exequens. Si tamen man
dans seu magister vel patronus
non habet necessitatem. sed di
scipulus eius vel seruus vel
rusticus habet necessitatem.
ita quod aliter non posset vivere
vel quod discipulus non obedit
aliqui magistro in his diebus
vendendo vel faciendo aliquod
exercitium eius artis pro ali
quo tempe. Et nec iste nec al
lius de illa arte vult producere
eum secum. et aliud exercitium
nescit facere videtur ipse excu
sari. Nam si in obsequium ec
clesiarum pauperum alius
quando licet aliquod laborare
diebus festiuis secundum doctores
quanto magis licet per sustentati
one vite eius in necessitate. ruti
us tamen est eligere aliam artem si
posset. Similiter de scriptori
bus pro precio et conficiendi
bus instrumenta et iudicantibus

Interrogatorii pars prima

z facientibz lōgas dietas nō cā cupiditatis. sed necessitatibz. qz nō bñ aliter pōt fieri.

¶ De barbitonforibz z hmoi Medicinalia aut sp lz facere z medicari z talia vēdere.

¶ Si p votū diē festiū vacat iudic. venatōibz. aucupibz choreis z alijs vanitatibus mundi. Freqñter effi in his occurrūt mortalia peccata. z si de se ista non sint mortalia. Qz etiā mortale pctm diebz festiuis pmissum sit grauius patet. zideo de hmoi confitendum est.

De auditōe misse diebz dominicis z festiuis.

¶ I nō audiuit totā missam diebus illis. sed omisit. vel ex pceptu vlt ex cupiditate lucrandi. vel cā eundi ad solaciū. vel ad puiuiā. seu ex negligētia vel ignorantia crassa mortaliter peccauit. z toties qñiens dimisit. Idē si audiuit sz nō totā. dimittendo notabilē ptē. de cōse. dis. i. c. missas. Sec^o pō est si modicā ptem misse dimisit.

¶ Qz aut qd audiat in parochia sua vel alibi missā ppiam d die. vlt aliā audiēdo vlt nō intelligēdo fba. vel nō audiēdo. qz sub misse dicif. vlt

audiat alibi seu ap cubinario seu symoniaco. z hmoi vlt nō symoniaco z cōcubinario. ex q plati non pudent sup buiūsmōi non vident simplices sollicitādi. sz dimittēdū psciētijs eoz vbi talia abūdāt. fm Pe. de Pal. z Guil. duran.

¶ Dimittēs fō auditōz misse ex infirmitate vel ex tali occupatione quā nō pōt dimittere. vt seruire infirmo. l' alia iusta cā. puta qz manet in castris excusat. ¶ Excusant etiā am puelle que dimittūt a parētibz domi. non tamen euntes ad choreas. vidue etiā q manent in domo clausē p mēses nō excusant. secus si p dies. xv. vel per mensem.

De obseruatōe ieiunioz Caplm scdm

¶ Quis di

¶ mittit ieiunia ecclie l' qdragesime. qtuor tpm. z vigiliās festozū xpī ac aploz z scōrum post viginti unū annos peccat mortalit. nisi habeat cām legitime euz excusātē vlt saltē existet se hñe puta cū ē satis debil' vlt videt sibi eē ppter qd credit nō posse ieiunare sine notabili corpis

Detrimeto. licet fm veritatē
possit. talis nō videt de faci/
li p̄demnand⁹ d̄ mortali. ex q̄
paratus erat obedire p̄cepto
si credidisset se posse. aliter est
mortale. ⁊ torrens q̄rens di/
misit aliquem diem ieiunij. q̄
libet em̄ dies est sub p̄cepto.
sed ante. xxi annū inducendi
sunt iuvenes ad ieiunanduz.
sed etiā interrogan dū ē d̄ nu/
mero dierū quos dimisit. ⁊ q̄
de causa. ¶ Si p̄o notabiliter
anticipauit horam comedendi.
puta circa horam terciā si/
necā legitima nō est ieiunius
vñ ⁊ mortale. hora autē p̄grua
est circa nonam. tardare autē
post nonam non ē viciū. nisi
fiat ex superstitione. ¶ Si cum
ieiunauit ex statuto ecclesie l̄
ex voto vel ex iniunctione cō/
fessoris comedit d̄ sero fructū
panis. vel de pluribus fructi/
bus aut confectionibus. vel
de vno genere tm̄. sed in maḡ
q̄ntitate ieiunium fregit. Si
p̄o aliquid confectionum su/
mit in parua quantitate non
soluit ieiunium. nisi fieret in
fraudem ad nutriendum. sed
sumēdo aliqd fructuū p̄ mo/
dū medicine. ne. s. vinum la/
uet stomachū n̄ videt eē ma/
lū. Potest autē q̄si die plu

ries bibere sumpto prandio
et non fregit ieiunium. nisi fiat
in fraudem. vt dictū ē. De/
biles ⁊ multū laborantes. iti/
nerantes ⁊ pegrinātes. p̄gnā/
tes ac nutriendes. paupes et
hmōi. quō ⁊ q̄n a ieiunio ex/
cusent. vide plen⁹ in sūma

Quartū p̄ceptū de bono/
re parentū. ⁊ h̄ duo capitla

Primum.

Si beas in

b honore parentes. q̄/
re p̄mo. Si dixit p̄/
ba contumeliosa vel oppro/
briosa parentibus mortaliter
peccauit. ⁊ multo maḡ si p̄/
berauit etiā leuiter. Idez si pa/
rentes irrisit. ¶ Si blasphemauit
vel maledixit ip̄is defunctis ⁊ uiuis.
¶ Si nō obediuit eis in licitis ex p̄ceptu
peccauit mortaliter etiā i par/
uis rebus. secus si ex negligē/
tia in rebus non multum pō/
deris. ¶ Si non prouidit ne/
cessitatibus eorum cum pos/
set mortale est. ¶ Si non im/
pleuit legata facta ab eis ad
pias causas. sed multum di/
stulit propter incommodita/
tem. cum tamen posset pecca/
uit mortaliter. Si non re/

Interrogatoriū pars prima

nerenter se habuit. sed ptem/
psit vl dure locutus ē. vel p/
nocauit ad irā. vl nō suppo/
rauit eos. vel diligēt nō pui/
dit. veniale est

De gubernatōe familie.

Caplm scōm.

Inō pro

uidit magnis neces/
sitatibz vict⁹ et vesti/
tus filioz. vxoris. seruoꝝ. cū
posset ex auaricia vel crudeli/
tate mortale ē. ¶ Item si ppter
hoc illegitimos filios misit ad
hospitale. vl seruos q̄ sibi bñ
seruierūt. ¶ Si nō adhibuit
diligentiā ad hoc vt boni es/
sent ⁊ mandata dei et ecclesie
obseruarent. vt de confessio/
ne. cōmunionē. auditiōe mis/
se. ⁊ honestate ⁊ hmōi. ⁊ si no/
tabile in h̄ pmissit negligētiā.
non curando vel non corrigē/
do mortale est vel veniale g/
ue. ¶ Si dixit vxori pba cō/
tumeliosa vocando scortū et
hmōi. vel verberauit aspere
sine causa rōnabili. sed ex in/
iuria mortale ē. secus si alias
ei duraz aspera loquitur. Si
vxor contendit cum viro in
licitis rebus nolens obedire
ex hoc puocans cum ad blas/
phemādū deū vl sanctos vl

ad aliud grande incōueniēs
mortale est. si est occasio data
ad h̄. ¶ Si vir pmittit vxor/
em facere vanitates aut oz/
natus vel tripudiat⁹ ⁊ hmōi
⁊ alia mltū puocātia ad lasci/
uiam mortale videt. si hō nō
videt multus excessus venia/
le. ¶ Pater q̄ mittit filias ad
choreas ⁊ alias mundi vani/
tates. ⁊ non ducit ad missam
p̄fessionē. p̄munionē. peccat
mortale. ⁊ non videt posse ex/
cusari a mortali. ¶ Si dñs vl
dñā non puidit necessitatibz
corporalibus seruorum ⁊ an/
cillarū. ⁊ infirmos mittit ad
hospitale. ⁊ non curat de ne/
cessitate eoꝝ. vl n̄ dat eis ha/
bilitatē ad p̄fitendū cōmuni/
candū. audiendū missam cū
possit. vel facit in festis labo/
rare. mortale est in quolibet
horum. ¶ Si nimis dure vl
nimis remisse alias se habu/
it in gubernatione familie in
quo omnes delinquūt etiaz
p̄fecti cōmuniter veniale est.
dist. xxv. c. q̄lis.

¶ Quintum p̄ceptum de ho/
micidio. c. vnum.

On occi

foreris. ⁊ pmo q̄/
re. Si occidit ex

tra ordinē iuris aliquem vo-
luntarie. vel prater intentiōez
a casu dando operam rei illi/
cite. vt in ludo noxio. vt ad sa-
ra. vel etiā rei licite. sed nō ad
bibendo debitam diligētiāz
vt pūciēdo regulas de tecto
mortale est. et casus episcopis
reseruat. Itē si ex necessita-
te euitabili et etiam inuitabi-
li. ad quā puenit ex culpa. pu-
ta quia adulter est inuentus
a viro mulieris adultere qui
viri ortem euaderet eum oc-
cidit. interrogandum est de
cā homicidij. Si iudex oc-
cidit aliquē innocentē sū iu-
ra. vel aliquē nocentem. s; p-
ter ordinem iuris. vel sū p-
cessum ordinariū. sed nō ha-
bens legitimū dominiū. vel
habens ptātem sed nō ex iu-
sticia sed ex vindicta vel aua-
ricia. vel crudelitate. et est ca-
sus episcopalis. nisi in vltio
puncto. Si mulier graui-
da quesuit abortum p medi-
cinas. vl labores. vel paliū
modū. etiam si non sequat ef-
fectus ē mortale i ea. et in qū-
bet cōsulente et coopante ad h-
non tamen est casus episco-
palis. ¶ Si vero sequitur ef-
fectus et puerperium erat for-
marū i vtero. homicidij ē in

ea. et in coopante et cōsulente
vnde casus episcopalis ē. In
aliqbo etiā locis si nō sequit
effectus p synodales pstituti-
ones est episcopalis. et alicu-
bi est excommunicatio. Si
occidit mater filium vel fili-
am sponte ad occulrandum
crimen suum grauissimum ē
et multo plus si non baptis-
tum. Si pater filiam. vel
frater sororem fornicantem.
si vir vxorem. si vxor virum
propter odium vel amorem
ad aliquem aliū. si filius pa-
trem vel matrem ex ira vel a-
uaricia. vel fratrem frater. g-
uissima sunt et digna magna
penitentia. et episcopo reser-
uata. ¶ Et nota q episcopi so-
lent communiter eos mitte-
re qui ire possūt pro casu ho-
micidij ad penitentiarios cu-
rie ad terrorem incutiendūz.
Si tamen nolunt. possunt
absoluere tales per se vel per
alios. Ideo pape non reser-
natur. ¶ Si mater vel nutrix suffo-
cat filium vel filiam quem te-
net iuxta se inaduertenter op-
primens eum mortale est p-
pter negligentiam. et est epis-
copalis.

Interrogatoriū pars prima

¶ Si mulier grāvida p̄ter in-
tentōz abortiū. si commississet
ibi notabilē negligētiā puta
q̄ nimis saltauit. v̄l quia ni-
mis inordinate laborauit. v̄l
p̄pter inordinatas lasciuias
non esset absq̄ mortali pctō.
¶ Idem in viro vel alio p̄cu-
tiente eam vnde hoc sequit̄.
Secus s̄o si non esset in cā.
Si quis etiam non occidit.
t̄m mutilat aliq̄ membrum
vel reddit inutile. aliter extra
ordinem iuris. vel vulnerat
vel alias p̄cutit aliquem ex i-
uriā peccat mortaliter. Itēz
si iniuste incarcerat. vel tenet
p̄ violentiam. ne liber possit
abire. nisi faceret p̄ punctū tē-
poris ad impediendū maluz
ei⁹. ¶ Si clericū h̄ntē t̄m p̄-
mam tonsurā est excoīcatus.
¶ Si quis s̄bo v̄l mandato
sc̄z mandando. p̄suadendo.
p̄ulendo. ratificādo vel inci-
tādo coopatur aliq̄ p̄dicto-
rum vel mortem vel corpora-
lem lesionez peccat mortalit̄.
etiam si non sequatur effect⁹.
Sed si sequitur effectus gra-
uius est. z si p̄cussit vel h̄mōi
in carceratus esset clericus v̄l
religiosus in q̄libet p̄dictoz
casuū p̄cutiens v̄l includēs
est excoīcatus. nisi esset p̄lat⁹

eius q̄ hec faceret cā correcti-
onis. ¶ Et vbi in p̄dictis. sc̄z
mandato p̄silio coopatōe v̄l
facto si esset enormis iniuria
facta clerico vel religioso nō
pōt absolui citra sedem apli-
cam vel legatum vel summū
penitentiariū. Secus s̄o si
n̄ eēt enormis iniuria. De hu-
iusmodi materia habes diffu-
se i. iij. p̄te sūme. ¶ Enormis
iniuria dicit̄ q̄n ad mutilatō-
nem membri seu effusionem
sanguinis magnam. s. p̄ vul-
nus illatū p̄cessū fuerit. Aut
si in ep̄m v̄l in abbatē p̄p̄riūz
manus violēta iniecta sit. vt
ca. cum illorum. de sen. excō.
Aut em̄ dicit̄ enormis arbi-
trio boni viri ex circūstantiis
locoz. tempoꝝ. p̄sonarū. vt i-
st̄it. de iure naturali. §. atrox.
¶ Vel si est facta religioso. q̄
non absoluitur talis citra se-
dem apostolicam vel legatūz
eius. vel eius summū penitē-
tiarium. Secus vero est si n̄
esset enormis. ¶ Si quis in-
terfecerit vel mandauerit vel
fecerit interfici aliquem chri-
stianum per assassinos. etia3
si nō sequatur effectus est ex-
cōmunicatus et depositus oī
gradu ordine z dignitate se-
culari v̄l ecclesiastica. similiter

receptor et defensor homini assasinoꝝ. c. p. humani. de homici. li. vi. Dicitur assassini quidam heretici. vide d. h. in. iij. pre sume. ti. i. Si quis desiderat mortem alterius deliberata ratione in malum alteri. siue ex odio siue inuidia siue ex auaricia. ut habeat ei bona. vel ex luxuria ut aliam accipiat vel ex superbia ut in platiōe succedat vel ex accidia ne habeat causam gubernandi eum. vel ut sit magis liber et non habeat corripientem. in quolibet horum est mortale. secus autem si desiderat ne ipsemet vel ille deum ampletur offenderet vel ne peior efficeretur. aut ne bonis personis vel ecclesie dei noceat. sicut tyranni. Si homo quis ex impatiētia et iracundia seipsum iniuriose peccat mortali. et si clericus sit est excommunicatus. secus si ex zelo deuotionis ad reprehendam carnem vel teratōes. non tamen abscondere aliquod membrum. alio peccaret mortali et efficere irregularis. et si esset laicus esset excommunicatus. Si occidisset vulnerasset aliquem in loco sacro esset sacrilegium et ecclesia violata. Si per violentiam etiam si sit offici alio eduxerit malefactorē vel debitorē de loco sacro. vel fece

rit capi eum peccauit mortali
¶ Si fecerit fieri secus torneamentum. vel aliquod spectaculum ubi sit periculum vite. mortale peccatum est
¶ Sextum preceptum de luxuria actuali et speciebus eius. c. vñ

On me

n caberi. Luxuria actualis que committitur extra matrimonium spiritus est mortale peccatum in omnibus speciebus suis. que omnes hic ponuntur. quia distincte oportet eas profiteri vel interrogare penitentes si a seipsis non dicunt. nullo modo tamen necesse est interrogare de his omnibus. nisi necessitas cogat. ne quis addiscat quod nescit. sed putet peruenit personis que confitentur. et cum habent ultimam spem non est ultra descendendum ad alias particulares circūstācias que necessariae. et cauto ac honesto modo interrogandum est
¶ Si cognouit solum solutam. que dicitur fornicatio. et si est meretrix vel serua sua vel alterius. vel vidua. et etiam si tales induxit ad peccatum
¶ Si tenuit concubinam. et quanto tempore. quia ultra fornicationem est ibi scandalum primorum. quia publicum licet sit fornicatio.
¶ Si virginem deflorauit extra matrimonium. quod dicitur stuprum. et

Interrogatorii pars prima

si seduxit eā pmittēdo ducere in vxorē cogēd⁹ ē i foro cōscie. vel ducere eā in vxorem si bi. vel eā dotare si pōt. et iuriat⁹ ē pēnitēdo eiusdē si hoc nescierūt. Si ipse solutus cognouit vxorē alteri⁹. vel ipse vxorat⁹ cognouit solutā. qđ dicitur adulteriū. et est duplex qñ vterq; est coniugatus Si intulit violentiā alicui. qđ dicitur raptus. et si cōtra volūtatē parentū grau⁹ est. Si nupte vel virgini vel moniali q̄ uiissimū est. Si cognouit consanguineam suam. vel cōsanguineā vxoris sue vsq; ad quartū gradum cōsanguinitatis vel affinitatis. et dicitur incestus. Idem de muliere q̄ pmitit se cognosci a cōsanguineo viri sui. Si cū moniali scelus est opatus vel cū habente p̄fessionē castitatis et dicitur sacrilegiū. Idē si mulier cū clerico r̄ligioso p̄lato oz dinario et h̄mōi. Si cognouit p̄matrē vel quā tenuit ad baptisimū filiā spūalē vel crisma. vel quā audiuit in cōfessione. et dicitur incestus vel sacrilegiū. Idem de muliere q̄ cum p̄patre se miscuit voluntarie. Si p̄semetipm vigilās et volūtari⁹ se polluit. et dicitur mol-

licies. sine manib; p̄p̄ijs vel alijs modis. de mō nō est interrogandū. Si cū masculis opatus ē turpitudine. v̄l semina cū femina. vel vir cū muliere extra vas debitu. et dicitur viciū sodomiticū. Si cū brutis opatus ē nephas et cū d̄b; et dicitur viciū bestialitatis.

Si dieb; festiuis aliquod horū opatus est. q̄ grauius ē fm alijs hō necesse ē confiteri h̄mōi circūstanciā. q̄ mutat speciem peccati. Si in ecclesia vel in loco sacro aliqđ p̄dictorū p̄misit. q̄ dicitur sacrilegiū. et p̄ hoc violat ecclesia. et si istud ēēt manifestū ēēt recedēda ecclesia. De peccatis hō q̄ p̄mittit in iungio. scilicet in actib; inhonestis et osculis ac p̄bis et h̄mōi dicitur in capitulo de luxuria. ¶ Hora tñ q̄ de iure cōi peccata luxurie non sunt reservata ep̄is. n̄ p̄ aliquo illoz est lata sententia excommunicationis a iure. Sed cōmuniter p̄ synodales constitutiones ep̄orum aliquos ex dictis casib; sibi magis reservant. vt incestum. sacrilegiū. scilicet cum moniali. Aliqui vero ep̄scopi viciū bestialitatis. aliq̄ etiā viciū sodomiticum. et quedā

alia in qbus est lata snia excom-
municationis per synodales
constitutiones. Et ideo que-
re in dyocesis in quibus au-
dis confessiones.

¶ Nonū pceptum de luxuria
mērali. 7 ei⁹ spēb. ca. vnū.

Notaq

e cogitatōes pmittēdi
aliq⁹ pctm luxurie q
sūt cū p sensu rōis semp sunt
peccata mortalia. 7 ptra hoc
pceptum. Non desiderabis
uxorem pxiimi tui. Et sunt di-
uersarum specierum sicut sūt
opa carnalia. licz non ita gra-
uia mortalia sicut opus exte-
rius cōmissum. Et cum dic
penitens se habuisse cogitati-
ones qbus ex ratione consen-
sit. interroget confessor erga
q⁹ psonas. 7 cū qbus habue-
rit. quia si erga cōiugatam ē
adulterium. Si ad solutam
7 ipse sit solutus est fornicatō
Si cū p sanguinea est icest⁹.
Si cū masculo est sodomiti-
cū. Si cū p gē extra mīmo-
niū est stuprū. Si cū religio-
sa est sacrilegiū. Si per violē-
tiā est raptus. Interrogādū
etiaz est qtiens habuit hmōi
cogitationes ad aliquam. qz
totiēs peccauit mortāl^r. Si

p intualia tpm hmōi fecit. vi-
delicet ex rōne desiderat forni-
cari cū aliq. postea p se occu-
pat in aliq negotio. vel cogi-
tat de gubernatōne dom⁹ et
hmōi. 7 exinde itez deliberat
fornicari. peccat denuo mor-
taliter. 7 sic deinceps. Sed si
p⁹tinue pstat in tali cogitatio-
ne p horas. vnū tm peccatuz
est. sed tāto grauius qnto di-
utius perseverat cogitando.
Itē si mutat cogitatōnes de
vna psona ad aliā. vel ad di-
uersam speciem cum eadē p-
sona deliberans p se de qlibz
semp de nouo peccat morta-
liter. Unde si centū mulieres
videret vnā post alias. 7 ad
quālibet specialiter animum
determinat centum mortalia
pmittit. Secus si vna cogi-
tatiōe hoc appetit. quia vnū
est habens deformitatem tot
pctorum. Interrogandū est
si diebus festiuis dū currit p
ecclesias prouocando mulie-
res. 7 si phyllocaptus ex aliq
secutus est eam. 7 quanto tē-
pore. Quod dicitur de viro
idem dicendum est de mulie-
re erga virum.

¶ De delectatōe morosa i co-
gitatiōe supra dictum est i ca-
pitulo de luxuria.

Interrogatoriū prima pars

¶ Si mulier tentat habere a/
matores. et cū ppēdit aliquē
vel aliq̄s procari vel eā ama/
ri carnalr. pōit se ad fenestrā.
vel vadit p aliquem locū vt
videat ab eo. vel ponit se i ec/
clesia vel alio loco publico v/
bi discurrūt iuuenes ad pēā/
dū. mortale ē. etiā si nō appe/
tat peccare cū talibz qz occasi/
onem ruine pstat. extra de in/
m. et dam. da. c. fi.

¶ Septimū pceptū ē furto
nō faciēdo. et ē vsura. q̄ diuer/
sis modis fit. et hz. viij. cap.

Urtū nō

f facies. De usurpatō
ne rei aliene q̄ in h p/
cepto pbibet. Nota q̄ in oī/
bus infra scriptis spcibz ē mor/
tale pectm. et tenet ad restitutō
nē etiā q̄ res capta ē. Q. si ille
ignorat vl nō inuenit paupi/
bus erogāda ē. et nō solū qui
accipit. sz etiā heres ei⁹. si tñ
ē bonis ei⁹ ad eū puenit. c. mi/
chael. extra de usuris.

¶ Circa vsuram q̄re pmo.

¶ Mutauit pecuniam
numeratā. vl aliqd eo
rū q̄ vsu sumunt. vt
frumētū vinū oleū. et hmoi. i.
tentiōe aliqd recipiendi vltra
suū capitale. et illud plus qd

accepit tenet restituere. ¶ Si
mutauit sup pignus rei mo/
bilis. pnta vestis equi et hu/
iusmodi. vel immobil. vt do/
mus agri et hmoi. et interiz ac/
cipit vsufructū pignoris dū
alius tenuit pecuniam suam
vsura est. Excipit tamen cas⁹
quādo gener accipit possessi/
onem in pignus a socero suo
q̄usqz dat sibi dotem. et susti/
net onera matrimoniū nutriē/
do vxorem suam. extra de vsu/
ris. ca. salubriter. Si posuit
pecuniam pence mercatores
vel artificem cum intentōe a/
liqd p̄cipiendi vtilitatis. licz
nō fiat pactū de h. sed ponit
i discretōe ei⁹ volens in oī ca/
su capitale suū saluū vsura ē.
sed si vult ita participare de
damno sicut de lucro. tunc lz
etiā cum pacto. et in hoc so/
lent etiā offendere mulieres
de donibus suis. et dicuntur
vulgariter deposita. sed est v/
sura. c. pleriqz. xliij. q. iij. in te/
xtu et glo.

¶ De soccedis aialium.

¶ In soccedis anima/
liū pecorū bonz et hu/
iusmodi. ita pacificē vt
capitale sit saluū est vsura. sz
si nō est saluū. sed nimis gra/
uatur vna ps non ē vsura sz

in iusticia. ¶ Si in emptione fructuū terre vel aliarū rerum ex eo ante p̄ aliq̄s menses q̄ recipiet fructus. vel alias res soluit p̄ciū. et p̄p̄t h̄ emit m̄/ nus iusto p̄cio. vel si valebat decē emit p̄ nouē. vsura est.

Secus si faceret h̄ q̄ p̄simi lie p̄t etiā min⁹ valere q̄ illd̄ qd̄ soluit. vix octo.

¶ De venditōe ad terminū.

I vendit ad credētiā seu terminū p̄anos laneos. lineos. de serico vel alia q̄cūq̄ maiori p̄cio q̄ ad cōtātos. q̄ si vendidit sic plus iusto p̄cio rōne dilatiōis vsura ē. Si p̄o nō vendidit plus iusto p̄cio. sed nō vult facere ita bonū forei sicut illi q̄ dat pecuniā nūerataz sibi. n̄ est vsura. Tho. ⁊ extra de vsuris ca. nauiganti. ⁊ ca. in ciuitate tua.

De cambijs.

I fecit cābia minuta. puta de vno floreno aureo ad monetam vlt̄ ecōuerso accipiēdo aliqd̄ fm̄ cōdem cursum nō ē illicitum.

Si fecit cambia realia p̄ lras de loco ad locū. ⁊ n̄ ficta est licitū moderatū lucrum.

¶ Si fecit cambia q̄ vulgari ter dicunt sicca. vt p̄ venetos

a libredē grossi. vsura est. q̄ realiter est ibi mutuū. sed sub spe lucri. hec frequant̄ Florentie. ¶ Si tutor vel curator pupilloz vel procurator ⁊ factor cuiuscūq̄ pecuniam pupilloz vel patronoz dedit ad vsuram in vtilitatē illoz. vltra p̄ctm̄ mortale p̄missum i casu q̄ illi nolint vlt̄ neq̄ant restituerē. q̄ illi q̄ habuerūt vtilitatē p̄ncipalit̄ tenent. sed n̄ restituentibz illis tenet p̄curator tutor ⁊ curator ⁊ h̄mōi.

Si quis emit agrū vlt̄ domū multo maiori p̄cio q̄ valeat. intendens q̄ venditor reumat ab eo deducens h̄ i p̄actū. ⁊ ip̄e interim fruct⁹ recipiat. vsura palliata est.

De mutuantibz sub spe.

I q̄s p̄p̄t pecuniam mutuataz aliq̄n̄ petie vlt̄ sperat p̄ncipalit̄ habere ab eo aliqd̄ obsequiū vlt̄ vtilitatē q̄ p̄cio possit estimari. vt opa laboratoz vel boi ad colendū terras vel mutuationē iumentozum. vel aliqd̄ donum. vel vt p̄curet ei offi/ ciū vel beneficiū ecclesiasticū vel seculare. Vel q̄ det sibi p̄pter hoc plus de fructibz terreius q̄ colit. vsura est. Et quando p̄pter hoc non ab eo

Interrogatorii pars prima

eni mutauit. sed ab alio ut a dño vel a cōitate recipit uti-
litatem exindez illud pan-
peribus erogare.

¶ De accipientibus ad vsuras

Ihs accepit mutuo
f ad vsurā nō ad puidē
dū sue necessitati. s; ut

det ipse ad vsuram. vel lndat.
ut alias malevras peccat mor-
talr. Idē si eū inducit q̄ alias
nō erat feneraturus. Petrus
de palu.

¶ De facientibus statuta in fa-
uorem vsurariozum.

I fieret statutuz i aliq̄
ciuitate l' castro vello
co q̄ vsure soluant. vl'

q̄ solute n̄ possint repeti. aut
repetite nō debeāt restitui. ex
cōicati sunt q̄ faciunt hñdī
statuta. z qui iudicāt fm ip̄a
Uñ illi q̄ faciūt capitula cū
indeis. ut dñi z cōitates p̄inē
tia q̄ possint fenerari. vl' q̄ n̄
possint repeti in iudicio vsu-
re extor.te ab eis z hñdī vidē
tur icidere in hāc excōicatōz
Dñi s; q̄ h̄ faciūt z ciues q̄
h̄ p̄sulūt. extra de vsuris. cle.
ex graui

Laplm. ij.

Emptiōe s; denari
ozū mōis vt Florentie.
vel imp̄stitorz vt vene

tij. vel locoz vt Janne. q̄a
aliqui ponūt cōtractum esse
vsurariū. aliq̄ s; nō. s; s;rium
tenentes. Ideo nemini cōsu-
las vt faciat cōtractū. factuz
s; si potes inducere vt post
mortē ip̄ius vel vnus alteri-
us finiat vel satisfaciāt cōita-
ti. vel det paupibz. bonū erit.
Si s; nō vult adherens o-
pinioni s;rie. nō facile cōden-
nes. qz in hñdī fm doctores
non est precipitanda snia. de
his z alijs supradictis habet
in secunda pte sūme. titu. ij. d
vsuris.

De fraudulentia q̄ multis
modis p̄mittit. Laplm. iij.

E fraudulentia q̄ fit vl'
d in rei suba. vendendo
vnā rem p̄ alia vt vinū
limphatum p̄ puro. carnes
pecudinas pro castratis. ce-
ram z aromata cum alijs mī-
xturis. vel in quantitate dan-
do mensuras et pondera di-
minuta. puta vncias nouem
p̄ libra. vel in qualitate vt rez
pranam p̄ bona. vt p̄nū fer-
rū. coriū. aromata animalia.
defectuosa fructus. z hñdī. z
in his si notabiliter damni-
cauit. p̄mū peccauit morta-
lit. z tenet ad restitutōez. Si
parū vl' plus itēdēs vcialiter

7 paupibz eroget. ¶ Si ven/
didit rem aliquā mltō maio/
ri p̄cio q̄ valebat p̄m cōem
estimatiōez illius t̄pis aduer
tenē peccauit mortali 7 tenet
ad restitutiōz. si p̄xim⁹ nota
bilis ledit secus si parum.

Idē si emit minori p̄cio q̄
valeat ex ignorantia v̄ditorz

Si fraudauit iustas ga/
bellas et pedagia tenet cōita
ti restituere. si mltū vel ēt paz
sz tū intēdēs mltū mortle ē.

De falsificatiōe. Ca. iij.

¶ Ihs falsificauit aliq̄d
instrumentū. vl falso
scienter vitit vltra mor

tale tenet ad omne damnum
quod idē sequitur. ¶ Si q̄s
falsificauit litteras papales l'
falsificatis scienter vititur est
excoīcatus. cuius absolutio
pape reservatur. ¶ Si q̄s ex
falsa causa suggesta qua exp̄s
sa non obtinisset beneficiū
q̄d recepit. licet non sit excoī/
catus tamen tenetur ad resti/
tutionem eius quod sic reci/
pit seu ad renunciationez b̄n
ficij vel reassignatiōz 7 hmōi
¶ Si q̄s falsificauit mōetas
vltra peccatū tenetur ad resti/
tutiōem. Idē si falsis sciēter
vititur. 7 etiā ip̄e qui in hmōi
fuit deceptus. ¶ Si quis fal

sat mensuras vel pondera ci
nitatis vel cōitatis vel falsis
scienter vititur. vltra mortale
tenetur ad restitutiōz 7 omni
um dānoz inde sequentiū.
Si quis falsat litteras p̄lato
ruz vel sigilla vel alioz vltra
mortale tenet ad satisfactiōez
oim dānoz idē seq̄ntiū. Idē
de falsificante libros vel alias
scripturas in damnū alioz
¶ Et nota q̄ cōtra falsifican
tes instrumenta vel constitu/
tiones p̄ synodales litteras
vel alia in aliquibus locis la
ta est sententia excoīcatōis.

Excoīcatio papalis

¶ Ihs in bullis papali
bus apponit vl remo
uet vnā l̄raz vel p̄metū p̄m
Host. ē excoīcat⁹ excoīcatio
ne papali q̄ fit i curia. nā i iu
re cōi nō habet. 7 hoc si bulle
h̄nt vigorem. nā si exp̄rasset
earz valor. puta quia erat gr̄a
ad tēpus 7 exp̄rasset si totuz
raderet nō icurreret q̄s excoī
cationem. nec in aliquam pe
nam. Richard⁹.

Lapl'm d̄ntū d̄ iniusticia
q̄ fit in iudicio.

¶ E iniusticia p̄o q̄ fit a
iudicibus assessoribz
aduocatis pcuratoribz 7 no

Interrogatoriū prima pars

tarijs. et de q̄b debent intro/
gari diceſſi fra. ¶ Si official/
q̄cūq; dariniuſtā ſniam. ſciē/
ter vel ex ignorātia crassa et ſu/
pina. tenet parti leſe ad ſatis/
factiōz oīs damni. niſi ſatiſſa/
ciat ille p q̄ lata eſt ſnia. et ſilr/
aſſeſſor vel alius q̄ ad hoc co/
opatur. et peccant oēs morta/
liter. Aduocatus et pcurator
q̄ ſciēter defendit iniuſtam
cām. Si obtineāt ſilr tenen/
tur pti leſe ad ſatiſſactionē in/
ſolidū. ¶ Si n̄ ſatiſſaciat cliē/
tulus Idem ſi pdidit iuſtam
cauſam ex ignorantia crassa
vel negligentia. Accuſator
et teſtis ſciēter pcedentes p̄/
aliquem falſo tenentur de oī/
dāno ipſi accuſato. et peccant
mortaliter. Domini q̄ gra/
uant ſubditos in collectis i/
uſtis. tenentur ad reſtitutio/
nem. et de vicijis eorū de q̄b
ſunt interrogandi habes in
tertia pte. c. ij.

De furto. Caplm. vi.

I q̄s rē aliquā occul/
ſe inuitro dñō nō ſoluz
abſtulit ab extraneo. ſz
etia; ſilr p̄entibz. vroz viro.
ſu^o dñō. diſcipulū m̄ḡro. ſo/
ci^o ſocio. p̄ſanguine^o p̄ſangui/
neo. furtū eſt. Si ē qd no/
tabile damnū vnde et morta-

le. et tenet ad reſtitutiōz. Se/
cus ſi qd minimū. vt aliq̄s
fructus. et quatrūm et h̄mōi
¶ Si rem ſibi mutuataz reti/
nuir. vel etiam rez alterius ve/
nientem ad manus eius non
reſtituit. furtum fecit. niſi ille
tantundē haberet de ſuo cer/
titudinaliter quod non vult
reſtituere. Si inuenta que
non habentur p derelicto nō
reſtituit ſed ſibi retinuit Et ſi
poſt inquisitionem non repe/
ritur cuius ſunt inuenta. de/
bet paupibus erogare. al̄s eſ/
ſet mortale. niſi ipi vt indigē/
ti darentur. ¶ De theſauris i/
uentis multum ſtatur p̄ue/
dini. Si vſus eſt p̄ignore ad
ſui vtilitatē cōtra domini rei
voluntatem. Si vſus eſt re/
p̄modata ad aliū vſum q̄
fuerat p̄modata vel re depōſi/
ta ſine licentia deponentis ni/
ſi p̄ſumar dñm rei eē conten/
tū. tenet h̄mōi de illa vtilitate

Si religioſus dedit de bo/
nis monaſterij ſine licētia ſu/
piorz babita vel p̄ſūpta. Idē
ſi aliqd occulte recipit vel re/
tinet. qd ē mortale et p̄p̄ria/
rius Si p̄elatus expēdit
bona ecclie turpes vſus de/
putata reparōi ecclie v^t pau/
peribz v^t bona monaſterioz

peccat mortali. ¶ Si aliq̃s recipit a religiosis aliq̃d sine cā rōnabili. vel p̃ turpitudine vel lucri acq̃sitione. vel cā amicitie et parentele sine aliq̃ indigentia.

De sacrilegio qđ mittit circa res sacras. Ca. vii.

¶ Sacrilegio quod est circa res sacras.

Si imposuit vel dedit sup̃ hoc consilium ut imponent collectas clericis siue ecclesiasticis p̃sonis nō habita inia a romano pontifice. et si secutus est effectus ultra mortale tenet ad restōz. et nisi post admonitōz desistat ē excoicatus. Si fecit vel fieri fecit statuta cōtra libertatem ecclesiasticam. vel cōsultuit fieri. ultra mortale tenetur de damnis factis. et q̃s excoicatus ip̃e. necnō sc̃ptores et iudicantes fm̃ ea. Si usurpauit patronatum de nouo alicuius ecclesie vacantis vel monasterij. vel locorū pioz. vel bona ip̃oz locorū vacantium est excoicatus Si abstulit res sacras ut calices et paramenta de loco sacro aut rem sacram de loco nō sacro. et furas in ecclesia res nō sacras. Si effregit locū sacrum. ut portas eccle-

sie vel locū religiosus. vel portas conuentus. ultra p̃cām et obligatōem ad restōz tenet de iniuria et de dāno. et ē excoicatus. et ante denūciatōem p̃t absolui a dyocesano Post denūciatōem sō solū a papa vel penitentiario. c. q̃sti. extra de sen. excō. Si fecit incendiū studio se in loco sacro vel religioso. idem iudiciū est sicut de effractore. ut dicto. cap. puenit. Incendiarij aut̃ alioz locorū de iure cōi n̄ sunt excoicati. In aliq̃b̃ aut̃ locis sic p̃ synodales constitutiones.

¶ Si legata facta ecclesijs vel alijs p̃ijs locis aut paupib̃ non soluit integre. et si nimis differt peccat mortali. nisi impossibilitas eū excuset. et alibi est excoicatio synodalis

¶ Si clericus recipit b̃nficiū symoniace. ultra viciū symonie omnes fructus illius b̃nficii furtiue accipit et tenetur ad restōnem. Si p̃lat̃ ecclesie ex dolo vel lata culpa amittit b̃nā ecclesie tenet ad restitutionē. Si n̄ dedit laico decimas ubi p̃suetū ē dare tenetur ad restōnem

De rapia violēta. Ca. viii

¶ Rapina est q̃n res iniuste aufertur per violē-

Interrogatorii pars prima

tiam. ¶ Si re alteri⁹ rapuit
ultra mortale et restōnem ad
quā tenet⁹ dz etiā petere veni/
am si pmode p^t de iniuria vl
olens illata. ¶ Si q^s ē pirata
p^dans in mari q^scuq³ indif/
feret. ultra mortale z restitōez
ad quā tenet⁹ ē excōicatus pa
pali excōicacōe. vt patet p^r p/
cessum qui sic annuatim iⁿ cu
ria h^mōi. secus p^o ē de illis
qⁱ faciūt hoc p^rse h^mōs cū
qⁱ b^o h^uit bellū. Si q^s ē depre
datus romipetas vel euntes
vel redeuntes ab vrbe roma.
vel depredatus est portantes
necessaria ad vsū curie ē excōi
catus a papa. ¶ Si in bello
iniusto dep^dat⁹ ē etiā inimi
cos. ultra mortale z restitōez
n^o dz absolui. nisi disponat in
illo z in oī alio iniusto nunc^q
serepire. ¶ Si in bello iusto
abstulit ab amicis. sic faciūt sti
pendiarū vl^o ab ecclⁱis inimi
corum. tenet⁹ restituere. ¶ Si
inuasit hostiliter vel discurrie
per terras ecclⁱe ultra p^rctm z
restōez est excōicatus excōica
tione papali p^r p^rcessum curie
annualem. ¶ Nota q^o oēs dā
tes p^rsiliū ad aggrediendum
siue sumendum aliq^o bellum
iniū stū. sine q^rum p^rsilio non
fuisse factum. vel fieri nō po

terat. tenent⁹ insolidū de oīb^o
dānis inde securis. Decray.
z ali⁹. ¶ Si p^ricipauit in cri
mine rapine vel furti vel alte
rius iniuste dānificacōis iⁿ ali
q^o infra scriptoz modoz qⁱ cō
tinent⁹ in his p^rsib^o. Iussio cō
siliū p^rsensus palpo recursus
Participans mutus nō ob
stans non manifestans. tenet⁹
insolidum. i. in totū de oī dā
no secuto q^usq³ isti qⁱ passus
ē satisfactū sit. Intelligetam⁹
h^o cū distincōe. viz ad p^rmū
p^rsium de tali iussioe vl^o p^rsilio
vel cōsensu coopationis vel
palpo. i. adulariōe. vel recur
su. i. receptōe latronū vel rez
ablatay. tali dico adulariōe z
recurfu q^o sine h^mōi n^o fuisset
facta rapina vel damnu⁹. al^o
nō teneret⁹ nisi inq^untū puenis
set ad eum de re rapta. vel de
q^unto dāno fecisset cum suis
vl^o q^untū pl⁹ fuisset factū ppter
aliq^o p^rdictoz ab eo factor.
¶ Quātū ad scōmversum no
ta q^o non obstans nō manife
stans. z etiam mutus tenent⁹
q^u sūt officiales z p^rnt ipedi
re dānū z non faciūt. al^o nō
tenent⁹ ad restitūōz. l³ peccēt
si p^rnt ipedire dānū z nō faci
unt. Tho. i. iij. di. xxiij. Pe. z
Alb. ¶ Itē etiā pl^a dicit vel

plura de his referunt sup ca.
sicut dignū. de homi. Quan
tū ad pncipatōez istō fieri pōt
mūltiplr. Uno mō coopādo
cū alijs ad rapiēdū. 7 tūc ad
istud tenet qđ recepit. vel dā
nificat si n̄ fuit in cāu pncipa
li vel qđ. Secūdo mō recipi
endo p viā doni de rapina. 7
ad illud tenet qđ recepit. Ter
tio mō p psumatōez rapine.
vt victus 7 vestitus. 7 hmoi
sicut famuli raptorū 7 famuli
vsurarioz. vel ipoz vsurario
rū qđ habent omnia de rapia
vel vsura. 7 tenent ad illud qđ
consumunt. Quarto mō per
dotationem. vt maritus qđ sci
ebat socep n̄ h̄re nisi bona ra
pta 7 vsuraria. non pōt recipere
dotē. 7 si recipit tenetur resti
tuere. Si aut filia remāet vi
dua tenet restituere dotē. qđ
alieno est. sed si nesciebat esse
tūc diuersa est opinio int̄ do
ctores vtz teneat maritus ei
vel filia. sed filia videtur tene
ri. Quinto p emptiōem rei ra
pte vel furtiue. 7 si sciens fecit
ob sui vilitatem. vltra mor
tale tenet ad restōem si innēit
dñm rei. si pō nō repit paup
bus erogare tenet vel pciu m
n̄. etiā si tam psumpsisset. si
pō igranter. siue igrātia iuris

siue facti a pctō pōt excusari.
sz qñ scit tenet ad restōz si nō/
dū distraxit. etiā sine p̄cio pe
rito a dñō rei. sed repetat a v̄
ditore si pōt. Idē de oibz qđ suc
cessiue emerent rē hāc. nisi p
distraxerint illā rē. quia bona
fide distraxerūt vendendo. n̄
tenent ipi sed emens eaz. De
hac materia vide in. ij. pte sū/
me. ¶ Qui ipedit aliū iniuste
a psecutiōe alicui⁹ officij vel
bñficiij. v̄l officij ecclesiasticil
secularis vbi sibi erat iā ius
acq̄situm. tenet ad satisfactōz
talis damni. Si autē nōduz
erat sibi ius acq̄situm. sz erat
in v̄sa acq̄rendi tenet ad arbi
triū boni viri q̄stum pōt illō
damnū in ipō dubio estima
ri. Sitr 7 qđ deijcit iniuste ali
quē ab obr̄eto iuste. vel alit p
curat eijci. secus est iuste pce
dit. Thomas in. liij. disti. xv.
Qui infert damnum qđ i spe
cie restitui nō pōt. vt mutila
tio mēbz cū qđ ille lucrabat.
vitz manū i scribēdo. 7 gita
rē alit auferēdo p̄cipue p vio
lētā 7 seductōz. mortē inferē
do alicui qđ solo labore nutrie
bat familiā. qđ sciet dādo ad ve
cturā l̄ v̄dendo equū claudi
cātē l̄ alr nociū 7 n̄ illi idicā
do. vñ p̄tori l̄ p̄ductorī seq̄t

Interrogatoriū prima pars

nocumentū. tenet satisfacere de hmoi ad arbitriū boni vi-
ri. ¶ Si mulier supponit sibi
alienū pti. vl ꝑcepit ꝑ adul-
terio nesciente viro. tenet vi-
ro de oibz expensis factis. li-
lio putatino ꝛ cōsanguineis
ꝛ filiis vl alijs heredibz ꝛ his
q̄ puenerūt ad eā bonis. Nō
tñ tenet mulier illa manifesta
refactum cū piculo vite sue.
Ray. sed quō agendū si vide
in scōa pte sūme. ti. de restitu.
¶ Si existens camerariꝝ siue
thesaurariꝝ comitatus. q̄ vul-
garit dicit camerlingus seu
notarius. seu aliqđ hñs offi-
cium p q̄ est sufficienter sala-
riatus. ꝛ nñhilominus ab his
psonis cum quibus exequit
officium suū. puta faciendo
cedulas ꝛ hmoi aliqđ exigit
vsurpatio est. nec puto q̄ ex-
cuset euz consuetudo sicut nō
a rapina. ppter h cñ statuit
salaria ne petat ab illis. vnde
ꝛ peccat. ꝛ dꝛ paupibz eroga-
ri. h dico. qz difficile eēt dare
tale qđ pꝑrijs psonis euz qđ
modicū sit. xiiij. q. v. c. nō sa-
ne. Si cū pecunijs cōita-
tis q̄s hꝛ in deposito negoci-
atur. ꝛ si qđ cū eis lucrat per
ꝑctus vsurarios tenet resti-
tuere vsuras et a q̄ accepit.

Si ho p ꝑctū licitū videat te-
neri cōitari saltē p ꝑte. vel ꝑꝛ
paupibus erogare tenetur.
¶ Si q̄s ingressum in religi-
onē educit. vel p violētiā vel
p suadiōes. vltra ꝑctū mor-
tale missum ē excoīcatus cū
violētiā infert ꝑsone. ꝛ tenet
illū vel aliū inducere ad reli-
gionē in satisfactiōez. Uel te-
net iꝑe ingredi si nō hꝛ iꝑedi-
mentū. fm ꝑe. ꝛ Joh. De co-
ho q̄ oīno intēdit ingredi re-
ligionē. hꝛ nō dum ingressus
reuocat p aliquē ab illo ꝑꝑo-
sito. idē dicit qđā. qñ. i. nō ex-
cā iusta. puta qz in illa religi-
one malevixit. sed ex cā rōna-
bilit.

¶ Decimū ꝑceptū ꝛ ꝛsiderio
hñdi res alienas. c. vnū.

Utra ꝑre-

ceptū opis iniusteꝝ
surpatōis diuersarū
spēz de q̄bo dictū est. etiā ine-
rogandū ē de desiderio habi-
to circa res aliēas hñdas seu
acq̄redas iniusto mō. qđ de-
sideriū siue cogitatio si est cū
ꝑsensu rōnis. ꝛ alicuiꝝ rei no-
tabilis sēp est ꝑctū mortale
eiusdē speciei cui ē opꝑ illius
iuste acq̄sitiōis. Sic hñi grā
ꝛsiderās hñe ꝑvsuras. ē spēz

vsure. Si p rapinas ē rapia.
 Si p viā occultā ē furtum.
 Si rem sacrā est sacrilegiū. ⁊
 sic de alijs. iō interrogādū ē q/
 mō desiderauit rem alienam
 vt habeat spēs pci q est neces
 saria pferri. In his tñ pctis
 cordis nō tenet ad restitutōz
 ¶ Hora etiā cuz quis aliquē
 dānificat primū in minimo
 si hz ppositū dānificādi in
 multo si posset. peccat morta
 lit. Unēmetes ⁊ vēdētes qñ
 cūqz pati sūt dēcipe primū in
 mltō si pñt pmode. mortalit
 peccāt. l. actu i modico dēci/
 Octauū pceptū (plant.
 Nō eris testis iniquus.

De mendatio Ca. p mū

E menda

tio. Si dixit mēdaci/
 um pñciosū. i. qd sit d
 bonorez dei. vt in his q sunt
 fidei vel damnū notabile pñ
 spūale l. pūale. mortale est fm
 Tho. ij. ij. q. i. Si dixit
 fornicatōez vel fornicam non
 esse pctm mort. Si negat
 q ipse vel ali⁹ dz dare primo
 suo qd ipse vouit. ⁊ h mōi Si
 dixit mēdaciū in iudicio int/
 rogar⁹ a iudice. pñtus est et
 mortalit peccauit. fm beatus
 Tho. Si dixit mendaciū

in pñssioe de ncēario pñten/
 dis. mortale ē. Idē si in pñdi/
 catioe studiosē. mortale ē. nisi
 ex subreptōe vl subita locuti/
 one impmeditate. ¶ Si pñsa
 q dicit mendaciū etiā officio
 ium est pñsa auctoritatis et
 magne reputatōis seu pñcti/
 onis possz per accidens tale
 mendaciū ē mortale. si inde
 seqret graue scandalū in mēti/
 bus hoim. ¶ Si dixit mēda
 ciū iocosū. i. causa solaciū vel
 officiosū. id est ad vtilitatem
 aliquam cōsequendā pñales
 vel tpalem sine nocumēto al
 teri⁹ sp ē veniale pctm Tho.
 ij. ij. q. ij. ¶ Si dixit falsuz te/
 stimoniū pñra aliquē in iudi/
 cio. vel accusauit iniuste. vl/
 tra mortale peccatū tenet de
 omni dāno leso. ⁊ etiam ad re/
 stitutōz fame. vt. s. dicat se fal
 sum dixisse. sed postqz ille est
 pñtus nō tenet ppter picu
 lū qd ei imineret.

De detractioe Ca. ij.

Extractione ē p quaz au/
 fert fama alteri⁹ ⁊ mlt/
 ripliciter. Si quis
 imponit alteri aliquid falsuz
 qd sit notabile. mortale est. et
 tenet ad restitutōez fame. nisi
 ex hoc imineret ei magnum
 piculum. Tho. ij. ij. Si ad

Tunc q
 vult
 qd
 pñtus

qñ

qñ

Si dixit
 mēdaciū
 mortale
 pñtus

Interrogatoriū pars prima

pctm̄ alteri⁹ quod narrat ad/
 dit aliqđ notabile ultra pecca-
 tum tenet ad restitutōem fa-
 me. nisi ex h̄ imineret ei mag-
 nū piculuz. Tho. ij. ij. Si
 ad pctm̄ alteri⁹ qđ narrat ad
 didit aliquid notabile ultra
 pctm̄ tenet ad restōem fame.
 si illud dictū iporat infamiā
 ¶ Si pctm̄ alterius mortale
 cum essz occultū ad diffamā-
 dū manifestavit aliis. pecca-
 uit mortalit̄. et tenet ad restitu-
 tiōem fame in q̄tum pōt. nisi
 illud crimen postea p̄ aliā viā
 esset publicatum. Si pec-
 catū alteri⁹ occultū māifesta-
 uit n̄ intēdens diffamare. vel
 alio nocere. sed ex q̄dam loq̄ci-
 tate. nō videt mortale. nisi p̄
 accidens. vīc; si ex hoc seq̄ret
 diffamatio illi⁹. puta qz audi-
 entes publicant. ¶ Si accu-
 savit in iudicio vel denuncia-
 vit plato crimen alterius. nō
 zelo iusticie. s; ex malivolētia
 peccavit mortalit̄. sed ad resti-
 tutiōez fame nō tenet servato
 ordie iur̄. Si fecit libellos fa-
 mosos. i. cedulas sine scripta
 in detractiōz alterius. ponēs
 in loco publico vt legant. aut
 cantiones et h̄mōi. mortaliter
 peccavit. et tenet ad restōez fa-
 me. Si pctm̄ alterius etiā

manifestū narrat ex odio et i-
 tentōne nocēdi peccat mortā-
 liter. sed ad restitutōem fame
 non tenet. si aut̄ ex loq̄citate
 narrat peccat venialit̄. Si
 defectus alioz q̄ sunt pecca-
 ta venialia cōiter recitavit ex
 loq̄citate vel aliq̄ indignatio-
 ne nō ē mortale pctm̄. nisi ex
 h̄ intenderet etiāz diffamare.
 ¶ Si significavit pctm̄ alter-
 rius mortale et occultū plato
 v; penitib; p̄fessori vel aliis q̄
 sūt p̄sōe mature. vtpossit me-
 lius pvideri. qđ p̄cipue h; lo-
 cū cum timef de recidiuo. nō
 est pctm̄ sed caritas. ¶ Nota
 tū cum q̄s tenetur ad restōez
 fame. si falsum dixit debet di-
 cere his q̄b; dixit se falsū di-
 xisse. nec excusatur quia fit ei
 verecundia magna. Si aut̄
 dixit verū nō debet dicere ill-
 se falsum dixisse. quia essz mē-
 dacium sed iniuste et male di-
 xisse. Si q̄s narrat crimen
 alterius put̄ audiuit. dicens
 se audiuisse sic ab eo dici licet
 occultum ex loquacitate vel
 levitate. n̄ videt mortale. nec
 tenet ad restōem fame. vel si ē
 dubiū. Si q̄s bona facta
 ab alio dixit mala intentōe eē
 facta. videlicet propter hypo-
 crisim et inq̄biam et h̄mōi. in

vbi p̄t h̄mōi et q̄s
 et p̄t h̄mōi

tendens euz infamare peccat mortaliter. Idem si negat bona facta ab aliq. si et tacz bōa q̄ scit cū est necessariū ad liberandū prim. ¶ Si audiuit infamatores et diffamatores alioz. Nam si h̄ facit qz delectat d̄ infamia eoz peccat mortalit. Si autē h̄ facit qz delectat de loq̄ citate. sed displicet ei infamatio alioz. non videtur mortale. In platis autē q̄ p̄nt h̄mōi. phibere et nō faciunt. mortale videt. dis. xxv. §. alio ca demū. in glo.

Incipit secū

da ps in q̄ tractat de mō in rogādi penitētes a p̄fessore d̄ septē vicij capitalibz. et eoz speciebz. et p̄mo de auaricia et h̄z capitula. ix.

¶ De auaricia que est p̄mum vicij capitale.

Titulus p̄mus

Auaricia

trip̄l̄r p̄petrat. scz in iuste acq̄rēdo. retēcie retinendo. et inordinate amādo. habetqz multas species. ¶ Primus mod⁹ scz iniuste acq̄rendi de quo supra dictū est in ca. Non surtū facies. re

stant tñ aliq̄ d̄ q̄bz dicitur Secund⁹ mod⁹ retinendi tenaciter. et tertius scz amandi ior/dinate. postea inferius ponet

Desymonia.

Capitulū p̄mū.

ymonia q̄ ē circa spiritalia. et est sp̄ p̄mū mortale in omni casu.

¶ Nota qz pecunia q̄ recipitur symoniace non debet restitui ei qui dedit. sed de necessitate debet paupibz erogari. vel illi eccleie in cuius iniuriā data est. Si dedit pecuniam v̄l aliqd aliud qd p̄cio possit estimari p̄ habendo aliq̄ sacram̄to vel baptismo. eucharistia. b̄ndictōe nuptiarū. p̄nia. ordinationē crismate. et extrema v̄nctōe. q̄si p̄cium huius sacramenti. cuius signum ē qz datur vt p̄cium. et sit pactō cum dante. Idem p̄sumit qñ negatur sacramentū. si nō datur pecunia. symonia ē. n̄ excusat consuetudo. secus h̄o est si dat vt elemosynam. et ḡris non coactus sed sponte. et ad seruandum cōsuetudinē non coactus. Si clericus existens accepit aliquid tpa/le. p̄ aliq̄ sacramento dato vel dando vt p̄ciū ei⁹. vel quia aliter nō dediſſ. symonia est

Interrogatoriū scōa pars

¶ Si dedit aliqd quod pre-
cio possit existari p aliq bñ-
ficio ecclesiastico. simplici vel
curato obtinendo. symonias
pmisit. sz soluēdo tacā curie z
bullas nō reputat symonia.
Jō si p aliq bñficio ecclesiasti-
co vel dignitate bñda aliqd
tpale dedit. symoniā pmisit z
idē de pferentibz bñficia z of-
ficia bñmōi ptpalibz. Si e-
mit vel vēdidit aliquā capel-
lā ecclie. symonia est. Si e-
mit vel vendidit sepulturam
ecclesiasticam siue sepulchruz
vbi ponit cadaver. siue offici-
um ecclesiasticū. symoniā pmi-
sit. Si psona existēs p pe-
cunia elegit vel p̄sentavit isti-
tuendū. symoniam cōmisit.
¶ Si emit vel vēdidit aliqd
ius patronatus alicui capel-
le. vel ecclie. symonia ē. Si
porrerit p̄ces cardiales p ali-
quo indigno ordinādo v̄l be-
neficiādo. symonia ē. si inten-
dit v̄l p̄lat⁹ rōne p̄cū p̄ncipa-
liter assentire. Si fuit medi-
ator ad pcurādū alteri aliqd
spūale. v̄l bñficiū. ordinem z
bñmōi. p aliq tpali. Si p̄du-
xit aliquē ad p̄dicandū pac-
tiōe pecunie z bñmōi. symoni-
am pmisit. z simplr p̄dicator
q̄ hoc mō accepit. symoni-

am pmisit. ¶ Si filiaz v̄l cō-
sanguineā vel seruā misit ad
mōasteriū pactōe facta d cer-
ta q̄ntitate p̄ ingressū mona-
sterij. symoniam pmisit. nec
nō moniales. nisi forte mona-
steriū esset adeo tenue q̄ n̄ suf-
ficeret illi puidere. ¶ De symo-
nijs clericorū vide in tertia p-
te. c. de clericis. De hac vero
materia symonie habes ple-
nius in. ij. pte. ti. i. d symonia
p totum.

¶ De p̄dicōe. Capl'm. ij.

Roditio frequenter ex
p auaritia fit. Si p̄di-
dit ciuitatē. vel castrū
vel psonā inimicū. v̄ltra mor-
tale tenet de omni dāno inde
secuto. ¶ Si p̄didit res alte-
rius iniuste auferentibz idem
¶ Si p̄didit secreta alterius
iniuste. v̄ltra mortale tenet de
damnis inde secutis. Sec⁹
si secreta iniuste v̄t p̄iuratōes
z tractatus p̄ ciuitatem v̄l no-
cumenta psonarū manifestat
qz tūc bene facit z facere tene-
tur. ¶ Si recepit aliqd s̄b s̄-
gillo p̄fessionis. sed non in cō-
fessione. si reuelat peccat mor-
taliter. nisi illud eēt quid ini-
quū. cui possit obuiare mani-
festando. z si de hoc perpen-
dit q̄ndo promisit. peccauit

mortaliter. s; nec d; tenere se/
cretū. quia etiā tūc peccaret.
¶ Si legit lras alteri? clau/
sas videt mortale. nisi pone/
ret spem in ratihabitōe mit/
tentis. vel eius cui mittit.

¶ De acceptōe psonaz. Ca. iij.

¶ Accipit psonā in iu/
dicio. vitz q; magis au/
dit vnā psonā q; alias
vel credit vni magis q; alteri
nō seruato ordine iur; vl ma/
gis declinat ad vnā pte q; ad
alterā rōne amicitie z hmōi.
posset eēt mortale. Si in di/
stribuēdis bñficijs l' officijs
ecclesiasticis vel secularib; ad/
mittit indignos. peccat mor/
taliter. z tenet dedānis ide se/
cutis psonis. Si in faciēdis
cedulis q; vulgarit' dicūt scru/
tinia scient' admittit idignū.
vel q; phiberet admitti vel ex/
cludi dignum peccat morta/
lit'. Si in distribuendis o/
nerib; vel iponendis collec/
tis ciuitatis scienter quat ali/
quē cōtra vel vltra debitū vl'
allenuat peccat mortalit'. z si
solū ex eius determinatiōe fie/
ret talis distributio. tenet dā/
nificatis de dāno. secus s; o ē
si ponūt cū eo plures alij. Et
si cū haberet distribuere ele/
mosynas alicuius societatis

vel testamenti z hmōi nō fide/
lit distribuit. et si dedisset nō
indigentibus. vltra mortale
tenet ad restōem.

Deturpi lucro. Ca. iij.

¶ Iudex accepit pecu/
niam vt iudicaret. aut
bñ iudicaret. aut nō iu/
dicaret. aut iniuste iudicaret
peccat mortaliter. z tenetur il/
lā restituere dāri. nisi dedisset
vt male iudicaret. q; tūc tene/
tur dare paupibus. Idē d' te/
ste p testimonio falso ferēdo.
q; peccauit mortalt'. z tenet
restituere. ¶ Si fecit instrumē/
tū in fraudē vsurariū. vt nota/
rius peccauit mortalt'. z mer/
cedē quā accepit d; paupib;
erogare. Si fuit vsurario
in arte vsuraria. vt notarius
peccauit mortalt'. z si bonav/
surarij essent obligata restōni
non posset retinere solariū. s;
d; restituere creditorib; vsu/
rarij. al's aut posset. sed illud
dare d; paupibus. de bone/
state tamen non de necessita/
te. nisi ipse esset paup. ¶ Si re/
cepit pecuniā p turpitudine
vt meretric' vel alia mala mu/
lier. debet illam pauperibus
erogare. non tamen de necessi/
tate. sed de consilio honesto.
¶ Si quis facit aliquā artēz

Interrogatorii pars scda

vel artificium cuius usus ut plurimum est mortalis. ut facere taxillos vel cartas et homini peccat mortali. nisi debet absolui nisi disponat illud dimittere. Lucrum propter hoc factum debet pauperibus dare. ex consilio non precepto.

Si dicto festiuis emit vel vendidit negociando. nisi forte in nudinis. vel fecit scus alius non necessarios tunc. vel scripsit vel fecit aliquid manuale pro lucro. ultra pretium secundum aliquos debet illud lucrum pauperibus dare. et hoc potius videtur de honestate quam de necessitate. Si tempore messis vel vindemiarum emit bladium vel vinum vel fructus ut alio tempore vendat cari non ex his talis rei negociator. neque propter aliquem honestum finem. sed propter cupiditatem turpelucrum est non tamen tenetur in aliquid. Si accepit aliquid ut aliquem eligeret ad dignitatem aliquam temporalem vel officium seculare vel vendidit homini officia secularia turpelucrum est non tamen tenetur ad restitutionem aliquam.

Si mercator vel alius portavit vel portari fecit ferrum ligna et quaecumque mercimonia ad terras infidelium non habens intentionem applicam est excommunicatus excommunicatione papali. incurritque alias penas. ut habes in tertia parte

tituli xxv. per totum. Idem de dictis titulis in hoc auxilium et consilium. Si negociator exercet negociationes non ad aliquem finem honestum. vide licet gubernare familias. utilitatem patrie et homini. sed principaliter ob immensam cupiditatem committit turpelucrum. Non tamen tenetur de necessitate dare lucrum pauperibus. sed unam partem de consilio et honestate.

De ludo multiplici.

Capitulum v.

Udus. si lusit ad taxillos vel cartas. vel ad alium ludum fortune. Si vicit per fraudem vel per falsos taxillos vel mendaciose. tenetur illud quod sic vicit restituere amittere ultra mortale commissum. nisi sit quid pium. Si vicit ab eo qui alienare non potuit. ut seruo. religioso. uxore filio familias. et homini. tenetur restituere his qui habent curam illorum. et est mortale si est quod notabile. et si ex cupiditate accendit ludum. Si per multam importunitatem traxit alius qui non intendebat. recedere. vel retinuit volentem recedere. ultra mortale tenetur illi si est quod notabile. Si acquisit seu vicit per ludum homini in

locis vbi phibet lud⁹ ⁊ man
dat fieri restitutio. sine legib⁹
impialib⁹ siue municipalib⁹
⁊ suat q̄ntū ad utrūq̄. debet
tunc fieri restitutio illi q̄ ami
sit. secus si leges ille sunt ab
rogate p̄ serariam cōsuetudi
nē. Si vici⁹ p̄ ludū in alijs
casib⁹. exceptis p̄dictis nō te
net illi restituere q̄ amisit. q̄
uis possit elemosinalit̄ si sit
paup̄ elargiri. s; debet paupi
bus erogare de honestate et
cōsilio. s̄m alijs tenet de ne
cessitate. qd̄ tuti⁹ est. nō opor
tet tñ tales strigere ita ad cer
tam restitutio⁹ sicut in furtis
vsura ⁊ hmōi. s̄m vero Ray.
sunt q̄dam p̄sone q̄b⁹ indisti
cte tenet q̄s restituere q̄cqd̄
ab eis lucrat⁹ fuerit in alea et
rapilloz ludo. vici⁹ furiosi. p/
digi. minores. xxy. annoz. et
maxime pupilli. Itē mēte
capri surdi muti ceci. ⁊ quī p̄
petuo morbo laborant. quia
tales rebus suis supesse. id est
puidere non possunt. ppter
quod dandi sunt eis tutores
⁊ curatores. Idem videt̄ di
cendū de seruīs. monachis ⁊
ceteris claustralib⁹ et filijs fa
milias q̄ non hñt peculū ca
strese vel q̄si. et de vxore q̄ nō
bz bona paraferalia. ⁊ etiaz

⁊ administratorib⁹ rez eccle
siasticaz que sunt paupe⁹. et
de similib⁹ p̄sonis. tñ illes pe
cunie nō sunt restituende eas
p̄dentib⁹. s; tutori. curatori.
patri. monasterio. dñō. mari
to eccleie et hmōi. De restitū
tiōe taliū vide plenius i sum
ma. in. ij. parte d̄ restōne ludi.
De alijs ho que cōtingūt in
ludis. vt fraudes. blasphemie
amissio tempis. et hmōi. ba
bes in capitulis alijs.

De inq̄etudine. Ca. vi.

Agendo circa sp̄alia
i acquirenda ⁊ p̄serua
da Si habuit im
mēsam sollicitudinē circa hu
iusmodi. ⁊ ppter hoc dimisit
aliqd̄ necessariū ad salutē. vt
missam ⁊ hmōi. est mortale.

Si ho nō dimisit necessa
ria s; remissor fuit q̄ ad sp̄ua
lia. veniale est. Si habuit
nimiam sollicitudinē circa
hmōi et parua p̄fidentia au
pili⁹ dei in se non est mortale.
sed videt̄ veniale. est tñ mltū
impeditiū denotōis ⁊ alio
rū bonoz sp̄ualium.

De inhumanitate retinen
di tenaciter. Capi. vij.

a Paricia in retinendo
tenaciter seu inhūanitat
non faciēdi eleōsynas.

b ⁊

Interrogatoriū sc̃da pars

*Supplua
que ad
naturā*

corpales indigentibz qñ p̃t h
p̃su p̃tinet. s. Visito poto ci/
bo redimo tego colligo p̃do.
¶ Si hñs supflua q̃ ad natu
rā. 7 q̃ ad decentiā status sui
p̃ se 7 familia sua nō subuenit
necessitatibz alioz etiā nō ex/
tremis sed magnis q̃s nouit
mortale ē. ¶ Si hñs de super
fluo q̃ ad naturā 7 si nō q̃ ad
decentiam status p̃ se 7 fami
lia sua. nō subuenit paupibz i
extrema necessitate q̃s nouit
mortale cōiter iudicat. sed h
oportet multa cōsiderare ad
bene intelligendum. vide de
h in sc̃da p̃teti p̃mo. ¶ Si n̄
subuenit indigentibz de indu
stria 7 arte sua cuz potuit. vt
medicus medendo et visitan
do ifirmos pauperes sine sa
lario. Aduocatus in aduocā
do. pcurator in pcurando. et
h̄mōi. videtur mortale. Si
quis non subuenit pauperi/
bus necessitates extremas pa
tientibus cum posset. vel tar
dauit dare. 7 exasperauit pau
peres veniale est. ¶ Si para
uit pauperibus nimis sum
ptuosa vel nimia q̃stuantibz
sine causa indigentibz vl̄ vtē
tibz male elemosynis. p̃ctm̄ ē
potius q̃ meriti. ¶ Si labo
rantibz p̃ eo in quocunqz mi

*Dare
meritū
dare*

nisterio nimis distulit eis da
re mercedē vltra puentōes fa
ctas. cū tñ possit soluere pos
set eē mortale si incurreret q̃/
ue damnū vel scandaluz idē
si aliquid defraudauit.

De auaricia amādi res in
ordinate. Capl̄m. viij.

¶ Ita q̃ si q̃s res etiam
iuste acq̃sitas ita inor
dinate amat vt inhere
at eis vt fini. cuius signū est
qñ p̃pter eas non amittēdas
eēt parat⁹ facere cōtra aliq̃d
p̃ceptoz dei peccat mortaliē
quia plus diligit creaturam
q̃ deum. ¶ Si aut nullo mō
vellet facere p̃tra salutem suā
p̃pter h̄mōi t̃palia. q̃ uis in
ordinate afficiatur seu amet
ea veniale est.

¶ De prodigalitate tria au
arie. Capl̄m. ix.

¶ I supflue expēdit suā
substantiā. vel in edī/
ficijs sup̃tiosis. vel in
eq̃s. vel in putiūjs deliciofis
vl̄ frēq̃ntibz. vel palestris. vl̄
ludis vel ornamentis vel tur
pitudinibz. 7 p̃cipue mulierz
vl̄ in crenijs vel hystrionibz.
7 h̄mōi p̃ctm̄ ē. et quando est
notabilis excessus sed est sine
consensu. est veniale. vel nul
lum etiam de re notabili fm

pportionē sui stat⁹ ē mortale
vel in modico est veniale. De
scēdere sūt ad p̄ticularia pu-
ta d̄terminare qm̄ ē mortale vl
veniale nō de facili pōt dari
iudiciū certū a q̄ p̄gscat.

De inuidia q̄ est scdm̄ vici-
um capitale.

Tiulus. ij. de inuidia ⁊ ei⁹
speciebus. iij. ⁊ h̄z capla. iij.

Caplm̄ p̄mū.

Inuidia ē

tristitia de aliēo bo-
no inq̄ntū desiderat
vt diminutiū p̄pe excellētie
⁊ si sit ex p̄sensu rōnis morta-
le est. nisi eēt de aliq̄ re pua. si
eēt puer q̄ inuidet alteri pue-
ro q̄ habeat plures fructus ⁊
hm̄oi. sed si sit fm̄ mortū sēsu
alitaris. ⁊ cū displicentia rō-
nis ē veniale vel nullū. etiā d̄
re notabilie Inrogādū ē fm̄
statum de hm̄oi inuidia. sc̄z si
platus alteri plato inuidet d̄
maiori platiōe vel dignitate.
Si est officialis d̄ maiori et
digniori officio. Si doctor
de maiori scia ⁊ cōkursu. Si
scholaris d̄ acutiori ingenio
alterius scholaris. Si ciuis
de maiori honore ⁊ reputatiōe
alterius. Si spūalis de ma-
iori fama alterius. Si muli-

er de alterius marito. filiis. or-
namentis. pulchritudine. et
hm̄oi. Si artifex de artificij
artis sue ⁊ lucro. ⁊ sic de alijs
Si q̄s cū dolet de bono pri-
mi sui. nō ex eo q̄ ille habeat.
sed de defectu suo. qz ip̄e illo
caret. contrētus tñ q̄ p̄rimus
habeat nō p̄tinet ad inuidiā.
⁊ s̄l̄r si doleat de bono inimi-
ci. ex hoc solū qz timet inde si
bi nocumentū. nō p̄pe p̄tinet
ad inuidiam.

De odio ⁊ alijs filiabus iui-
dic. ⁊ p̄mo de odio. Ca. ij.

I habuit odiū ad de-
um. qz flagellauit eum.
vel ip̄edinit mala desi-
deria ei⁹. vel alia de cā. morta-
le ē. Si habuit odiū ad p̄-
ximū desiderans malū ei⁹ vt
malū. ⁊ si ē malū notabile qd̄
ille appetit rōne deliberata.
mortale ē. siue malū sit in p̄so-
na vel fama vel substantia vl
alio mō. sec⁹ aut̄ si nō p̄sensit
rōne. vl sit qd̄ nō m̄l̄rū dāno-
sum. Si p̄o desiderauit ma-
lū alterius. vīz infirmitatez
in bonū ei⁹. vt. s. bonus effici-
atur. l̄ ne peior. vl ne alijs no-
ceat. nō est odiū. Interrogan-
dū ⁊ inuestigādū est hoc cau-
te. nam laici omnem displicē-
tiam solent appellare odium.

Interrogatorii pars scda

q̄m̄ ē nisi mō dicto. Itē odi-
um ē vnū reputat̄ tm̄ vnum
pctm̄. Sz nota q̄ sicut i alijs
sic in isto. quotiēs reuocādo
iniuriā menti de nouo habu-
it odium ad illuz cum p̄sensu
rōnis. totiēs peccauit morta-
lit̄. Interrogandū ē etiā de tē-
pore. s. q̄ntū p̄seuerauit quō
freq̄nt̄ odiuit Itē q̄ dimittat
omne odiū. sed nō oportet imo
non debet ille petere veniam
quem odiuit si peccatum est
occultum. nisi publice euz p̄-
bis vel alijs modis offēdisz
¶ De susurratiōe q̄ ē ponere
dissensiones int̄ amicos pro-
pter malā intentionē.

Capl'm. iij.

¶ Itē si uir pōere discor-
diam int̄ amicos vel
consanguineos. dicēs
malū vni de altero. vel econ-
tra. vel referens studiose que
p̄nt causare hmōi. q̄ mortale
ē. z nūrus ergo socrū. z soci-
ergo nurū solent his vacare.
¶ Si dixit aliq̄ p̄ba vñ orta
est discordia int̄ amicos vel
p̄sanguineos. sed nec hoc in-
tēdes sed incaute. de se nō est
mortale. s. possz cōrōne scan-
dali. ¶ Si q̄s intēdit dissol-
uere malas amicitias. vel cō-
uersationez alicuius cū alijs

ne decipiat congruis reme-
dijs non est malum.

De exultatiōe in aduers.

Capl'm. iij.

¶ Ividēs dāna euenire
s. z mala his q̄b̄ iudet
vel odiū hz letat̄ dībe-
rato aīo d̄ malo illi? mortale
est. sec̄a aut̄ si nō deliberato a/
nimo. Letari aut̄ d̄ malo ini-
mici. nō inquit̄ malū ei? s. z
in q̄ntū nō poterit nocere. vel
aljs iniuste eū opprimere pōt
ē sine pctō.

De tristitia in p̄spis.

¶ Tristitia in p̄spis q̄
d̄ h̄ differt ab inuidia. q̄
tristat̄ de bono primi.
z p̄t hoc cogitat quō male
habeat z desiderat. sed p̄tin-
git sepe q̄ nō patit̄ ille dāna
que ei appetit. s. z magis p̄spa-
tur z d̄ h̄ tristat̄. z est mortale
vbi est p̄sensus rōnis.

¶ De ira q̄ ē tertiuū viciū capi-
tale. ii. iij. z hz. ca. ij.

Ita est ap

petitus vindicte z vi-
ciū capitale. z frequē-
ter miscetur cum odio. Si p̄-
pter aliquem defectum in se
vl̄ in altero cōmissum deside-
rauit vindictam seu punitōz
quōcūq̄ vt p̄ se vel a deo vel

ab alio intendens solū satiffa-
cere aīo suo irato. ⁊ ē mortale
qñ scz solū intēdit punitiōez
p̄ter ordinē rōnis. si notabile
malū est ⁊ cū p̄scu rōnis alio
veniale. vt ira q̄ttidiana ī gu-
bernatōe familie. ¶ Si irat⁹
īn seipm p̄pter aliquē d̄fectū
turbat cōtra se veniale est cōi-
ter. ¶ Si iratus ē deum p̄pter
aliquē flagellum murmurat ī
corde vel ore impatienter fe-
rēs. ⁊ potest esse mortale ⁊ ve-
niale. s̄m modū impatiē.

De indignatione alīis si-
liab ire.

Capl'm scdm.

Indignat⁹ ē aliquē
s̄ nō valēs audire eum
vel videre. reputās eū
indignū eo q̄ sibi displicue-
rit cū debuit seruire. potius ē
veniale cōiter. ⁊ si p̄pter hoc re-
tinet sibi loq̄lā. vel aliud sig-
nū ōndit displicētie. qz aūse-
rēda sūt p̄pter scandalū prio-
rum ⁊ op̄inōē odiī.

De timore mentis.

Excogitant diuer-
s̄ las vias ⁊ modos ad
vindicanđ se de in-
furia. ⁊ his implicauit men-
tem cogitationibus altercati-
uis s̄m processuz potest esse
mortale et veniale.

De clamore.

Ex ira clamauit
s̄ aliquē inordinate et
p̄fuse ⁊ furiose loquē-
do. est veniale cōiter.

De p̄tūmelia

Dixit alīi p̄ba cōtu-
s̄ meliosa vel iniuriosa
īportātia vicia v̄l op-
probria aīo iniuriandi nota-
biliter. vt vocādo eū p̄dītore
vel inhonestā p̄sonā. ⁊ dicen-
do mala de parentibz ⁊ h̄mōi
mortale est. Si dixit p̄ba
opprobriosa familie sue l' dīf-
cipulis vel sibi subditis cau-
sa correctōis. si mō debito et
honesto est sine p̄ctō. vel cōi-
ter est veniale. nisi īfamatoria di-
ceret. ⁊ sequeretur scandalum
magnum.

De blasphemia et maledi-
ctione creaturarum.

Blasphemaui ant
s̄ mo deliberato aliquē
vt peueret tali male-
dictōe ī malū. esset mortale
nisi hoc affectaret ī emēda-
tionem eius. ¶ Si vero hoc
non desiderauit s̄m rationez
sed s̄m subitum motum ire
eius. Cuius signū est. quia
si hoc contingeret valde do-
leret. sicut fit a parentibus
communiter est veniale.

Interrogatoriū scd'a pars

¶ Si maledixit creaturas ir-
rōnables. qz si fecit in detestati-
onē creatoris. vel i dānū dñi
ei? ē mortale. al's veniale z o-
ciosum. **¶** Si blasphemavit
aias defunctorū suoz parētū
vel alioz hoīz. videt mortale
qz videt irēdere uorabile ma-
lū. Idē cū seipm maledixe-
rit ex ipatia. Si blasphema-
uit diabolū malū est. qz ocio-
sum saltem. De maledictōne
dei z scōz dictū est sup pzo
pcepto.

De ira

¶ Ira p quā ex ira se/
inuiat hoīes pēnit. **¶**
vīz cū sit aīo nocendi
vel iniuriādi. vt in adultis ē
mortale. in incipiente veniale
Idem in psequente aīo vin-
dicatiuo. scus si aīo defendē-
di sētū. vel etiam ad exerciti-
um. vt pueri

De seditione.

¶ Seditiō ē qz qñ vna
ps ciuitatis insurgit
aliā. ex pte eius qz iniuste mo-
uet. est mortale cum oibz seq-
cibz eius. z tenet de oibz dā-
nis inde secutis alteri parti.
Ex pte autē eius qz resistit sedi-
tiōi iniuste morte ptra se vel
bonū ciuitatis. nō ē fm se pec-
catū. nisi misceant odia z vin-

dicatōes. put cōiter accidit.
Nū ex resistentia alteri pti se/
querent multa picula z mala
cedendū ē. al's nō euaderet
multa peccata qz pfectu pti/
um seqrent. **¶** Si qz etiā ita
partialis est vt guelfus z gi-
belinus. seu aliter ptiā ita ob-
stinato aīo qz appetit exterminū
alteri? ptiū seu exiliū per-
phas z nephas. paratus ē
am in malis seq ptem suā nō
est sine mortali. z in malo ita/
tu pdisōis.

De bello

¶ I qz mouet bellū iū-
stus mortali peccat. z
omnis qz dat auxiliū piliū
z fauorē sistr peccat mortalit
De dānis autē qz ibi sunt.
z de restōibz. z qd sit instum
vel iniustū bellū. vide in ter-
tia pte. De homicidio dic-
tum est. s. c. v.

¶ De accidia qz ē qrtū capita-
le viciū. q. iij. z h3 ca. v.

¶ Primū caplm de eadem

Accidia i

¶ portat tediū bñ opā-
di. Si ita contri-
status z tediāt? est qz habuit
i horrozē bona dīna. z i abo-
minatōz spūalia z opa bona
ad qz tenet vt pcepta dei z ec-

am d. de fido.
xij. p. 2. m.

ms. p. 2. m.

clesie et homini. quoniam adesse consensu
suo ratio est mortale. sed si hoc ta-
le mortu in se per sensualitates
cum displicentia ratio est veniale
¶ Si autem tristatur est de morte
per sanguinem vel alio causa quod pe-
nitentia cum bene fecisse. vel proponit
amplius non bene facere mortale est.
¶ Si ita tristatur quod vellet non
quod fuisse creatus a deo. seu non
esse natus in mundo. vel esse sic brutum
animal. vel mori quocumque siue
bene siue male de se. posuit dum non
hinc exiret. talis tristitia cum
sensu rationis est mortale.

Si etiam ita tristatur de aliquo
casu aduerso quod incurrit quandoque
infirmum propter nimiam tri-
sticiam perdens somnum. dimittit
cibum et homini. videtur
mortale quoniam potest se iuuare con-
tra homini Si contristatur
ex consideratione bonorum quod habet
aliquid quod ipse est perueniens vilipen-
dens omnia sibi data a deo et in-
de sumens tedium bene operandi.
per sensum rationis illa acci-
dia est contra veniale. et in perso-
nis spiritualibus reperitur. Si con-
tristatur ex hoc quod bona proposita quod
fecit sepe fragitur. ex hoc incurrit
tedium bene operandi quasi sibi vi-
deatur non posse perficere acidia est
in spiritualibus incipientibus deo per-
uicere. Si ex frequentia tenta-

tionum attendatur in laborando
et resistendo veniale est. si tamen re-
sistat in incipientibus contra in-
git sepe. Si attendatur in bo-
nis operibus vel bene operando o-
rando audiendo legendo le-
ctiones vel predicationes. aut
dicendo officium et homini. non
tamen dimittit de necessitate
fienda contra est veniale. et sa-
tis etiam in spiritualibus reperitur.
¶ Si tristatur de aliquo defectu
magis ex eo quod apparuit defectu
osus coram hominibus quam coram deo
acidia est. et frequenter veniale per-
cedens ex superbia.

De filiabus acidie. Ca. ij

Et filiabus acidie in quibus

Difficile est cognosce-
re quando ibi sit pec-
catum mortale. nisi permisceatur
cum aliquo peccato. ut cum omit-
titur aliquod preceptum. nisi de-
premat ita mentem quod tollat cari-
tatem dei et proximi.

De desperatione.

Desperavit de mise-
ricordia dei. existimans
non posse vel non vel-
le ei perire etiam reuertenti ad
penitentiam. vel non posse ab-
stinere a peccatis cum adiuto-
rio dei est mortale secundum delibera-
tionem et consensum. secus

Interrogatorii pars scda

si fm aliquē impulsū tēratio/
nis. ¶ Si despauit se n̄ pos/
se euadere aliquas misērias
mundi vel picula ppter q̄ de
creuit se occidere est mortale.
Et si aliquid ad hoc fecit m̄/
to magis.

De malicia

¶ Si contempsit diuina et
spūalia bona ex tristi/
tia aggrauante mentē
mixta cū accidia mortale est.

Si autē tēneret et refugeret
ea p̄ q̄ posset vitare peccatū.
qz tūc p̄inet ad blasphemias
in spūritum sanctum. vt infra
dicetur.

De pusillanimitate.

¶ Si subtraxit se ab illis
bonis ad q̄ erat aptus
timore deficiendi. vt a
ieiunijs. ab ingressu religiōis
a p̄latiōe iniūcta ab officio p̄/
dicatōis et audientia cōfessi/
onis iniūcte. et h̄mōi. est cōit
veniale. nisi esset p̄ceptum in
eo qd̄ dimittit.

De rancore

¶ Si habuit displicentiā
et tediū in corrigentes
eū ppter correctionem
est veniale. nisi illos odiret. et
tunc odium est mixtū
¶ De ociositate que procedit
ex tedio.

¶ Si stetit ociosus nihil
boni opans corpale
vel spūrituale. vñ amic/
tit tempus irrecupabile. vide
tur veniale. nisi ex ocio adda/
tur aliquod viciū quod fre/
quenter accidit. et quanto tē/
pore stetit ociosus.

¶ De torpore seu pigricia bñ
opandi.

¶ Si fuit tardus ad bene
opandū. licet illō fece/
rit. tardus ad ecclias
ad orandum. ad elynas dan/
dū. et h̄mōi. cōiter est veniale.
nisi ex tarditate omitteret p̄ce/
ptū. vt qz cito nō subuēit pa/
tienti extremam necessitatem
euz tenet vt infirmo. vñ scd̄
mors et h̄mōi. tūc ē mortale.

De euagatōe mentis.

¶ Si habuit distractiōez
mētis in orōne. et fuit
in ea. vel cū volūtate e/
uagat. vel audiendo p̄dicati/
onē et diuina mente cogitauit
vana et inutilia. est cōiter ve/
niale. nisi addat aliqd̄ specia/
le peccatū. vel p̄ totū officiū
ad quod obligatur ex p̄cepto
vel audit noua. vel si loq̄tur
inutilia. vel ex tedio mutat lo/
ca hinc inde vel distrahie
sensus et membra diuersi/

mode ē veniale cōiter.

¶ De negligētia seu tepedita/
te. Caplm. iij.

¶ Ue est remissio volun/
q tatis circa ea q̄ d̄z face
re. In hac q̄tidie oēs
offendūt. sed venialit̄. nisi o/
mittat aliq̄d necessariū. Si
fuit negligēs circa opa mise/
ricordie spūalia. q̄ hoc versu
p̄tinēt. Cōsule castiga dimit
te solare fer ora. ¶ Nota q̄ s̄b
cōsule p̄hendit doctrina. et
docere ignorantes p̄cipue ad
salutē vtilia. ¶ Si fuit negli/
gēs ad addiscēdū necessaria
ad salutē. vt p̄cepta deir̄ eccle
sie generali. q̄ h̄mōi ignoran
tia nō excusat. vel ad eunduz
ad p̄dicatiōem. vtile est in iū
gere idiorū vt p̄dicatiōes aliq̄s
audiant. ¶ Si fuit negligēs
ad pcurandū sibi sacramēta
z sue familie. z si ex negligē
tia z dilatiōe mortua est ples
sine baptismo. est mortale.

¶ Si infirmus mortu⁹ ē si/
ne p̄fessione z cōione vel extre/
ma vñctōe. cū ex negligētia
crassa p̄cedit. videt̄ mortale l̄
grauē veniale s̄m q̄ plus ille
indigebat. Si fuit negli/
gēs ad pcurandū sacramētuz
p̄firmatiōis. Si iterū fecit
set dare sacramenta baptisimi

p̄firmatiōis vel ordinē sciēte
sacrū. est mortale. z p̄trahit ir
regularitas in suscipiente.

¶ Si fuit negligēs ad frater
nā correctiōem. cū tenet vicē
de p̄ctō occulto z mortali. et
inde sperabat emendatiōem
illi⁹. tūc esset mortale dimitte
do oīno illam. veniale p̄o re/
tardando. vel de his q̄ nō sūt
mortalia Si non seruauit
ordinē debitū in fraterna cor
rectiōe vel nimis aspere vlt̄
pore vel loco indebito. pecca
tum est.

De negligētia p̄fessiōis

Caplm. iij.

¶ Omisit ad minus se
mel in anno p̄fiteri. vt
ex negligētiā vel igno
rantia mortaliter peccauit.
¶ Sec⁹ si ex impotētia. videli/
cet q̄ nō h̄z copiā cōfessoris
sed si postea cum habet copiā
am p̄fessoris n̄ supplēuit des
fectū. mortale est. Si fecit
cōfessiōez fictā sciēte dimitte
aliq̄d mortale. vel quod du/
bitabat vel credebat eē mor/
tale. etiam si non esset morta/
le. mortaliter peccat. z tenet
iterare p̄fessionem Si di/
cit se esse contritū de omnibz
peccatis z dispositū ad absti
nendū z satisfaciēdū. cū s̄ nō

In vltimis suis
confessione

in fessio
ficta

Interrogatoriū scōa pars

Intenderet mortāl' peccauit
z tenet iterare p̄fessionē. Si
pniaz sibi iniūctā p̄ mortali/
b' ex negligētia omisit facere
peccauit mortaliter z tenetur
iterare cōfessionē. si ē ill' obli/
tus p̄nie. Si sciēter p̄fessus
est ei quez sciuit excōicatum
vel suspensum. v'l nō hūtez au/
ctoritatē. puta qz symoniace
accepit bñficiū. vel qz intru/
sus ē p̄ laicā ptātez. peccauit
mortāl'. z tenet iterare cōfes/
sionē. Si p̄fessus est in ex/
cōicatione maiori existens.
quā nesciuit ipse nec cōfessor
ei'. absolutus tñ fuit a pctis.
oportet itēz cōfiteri. qz nō fu/
it capax absolutōis tūc p̄p̄
excōicationēz. Si p̄fessus ē
ei q' nō hz sufficientem sciam
peccat. z si fuit adeo igrās q'
nesciuit discernere pctā eius
p̄cipue cōmunia. tenet itera/
re cōfessionem.

De negligētia circa cōmu/
nionem. Capl'm. v.

¶ I omisit cōicare semel
f anno. s. in pasca resur/
rectōis post annos di/
cretōis. peccauit mortāl' ni/
si fuisse legitime impeditus. vt
qz alterat' stomacho v'l excō/
municat'. q̄rēs tñ absolutio/
nē. vel de licētia p̄p̄ij cōfessio

ris p̄ aliq̄ dies differret. et in
bmōi casibz debz supplere de/
fectū qñ pōt. Si nō cōica/
uit ieiun'. ita. s. q' p̄ mediam
noctē aliqd sup̄sit p̄ modū ci/
bi vel pot'. peccauit mortali/
ter. nisi esset grauiter infirmus
qz tūc lz. ¶ Si cōionem sum/
psit cum sit aret cū p̄posito ali/
cuius pcti mortalis. vel cum
ēet excōicatus hoc sciens vel
ignorās ignorātia crassa pec/
cauit mortāl'. ¶ Si nō p̄fes/
sus de aliq' mortali pctō com/
misso aduertent ex verēcūdia
vel inaduertent p̄pter indis/
cussionem cōscie. vel ex igno/
rantia crassa z supina sup̄sit
cōionem. peccauit mortāl'.
¶ Et nota q' si q̄s omittit cō/
fessionem vel cōionem in tpe
statuto conari debet p̄fessor.
vt inducat eum ad supplen/
dum defectum. nisi sit oīno nō
bene dispositus. Item cū
regitaliquem dedituz vicijs
turpibus z alijs vsqz ad finē
quadragelime cautū videtur
ne subito admittat eū ad cōi/
onem. sed plonger sibi temp'
p̄ aliquas hebdomadas. De
alijs hō defectibus q' cōmit/
tunt circa cōionē z missā. vi/
de in. iij. pte d' clericis. Si exi/
steno excōicatus maiori sciēt

Confessio
et iteratio

Si
p̄fessus
est
in
ex
cōi
catione
maiori
existens.

participavit. audiendo divina i
eccl'is. aut sacramenta percipie
do. peccavit mortaliter. ¶ Si p
ticipavit in crimine cum aliquo p
pter quod ille cum quo participavit e/
rat excommunicatus. vices quia ver/
beravit clericum. vt. c. si cubi/
ne. de sententia. exco. Vel si aliquis
clericus subiicit se alicui lai/
co verberandum ad placandum
eum de iniuria sibi illata. clericus
ille efficitur excommunicatus. et mor/
tale est. c. p'igit. de sententia. exco.
¶ Si exco. excommunicatus maio/
ri scienter participavit cum a/
liis fidelibus. etiam extra diui/
na precipue in his que continen/
tur in hoc versu. Quod os are va/
le communio mensa negat. Et
si fecit ex contemptu p'ra p/
hibitoz sup'ior. peccavit mor/
taliter. alio venialiter. et efficitur ex/
communicatus minori. a quo p' absol/
vere ois que habet cum audire in co/
fessione. ¶ Excipiuntur tamen que
casus in quibus licet parti/
cipare cum excommunicatis. que p'ti/
nent in h' p'su. Utile lex hui/
leres ignorata necesse. Nec
anathema quod facit ne pos/
sit obesse. Quos vide in quarta
parte summe.

Quintus titulus de inani
gloria et h' tria capla. Primum
capitulum de inani gloria.

¶ Participavit in crimine

Eiani glo
ria que est quantum capitale
viciu iportans iordiam
tum appetitu laudis humane seu
inordinata placentia eius
cui offertur. et cum sit aliquod opus
principale p'pter laudem p'pria
amittit ei' merces et p'ctum in
currit. et interrogandus est p'm
statu hominis de diuersis mate/
riis in quibus homines querunt sibi lau/
dem. vices a doctore de scia et do/
ctrina. a scolari de ingenio et di/
sputatōe. a rectore de regimi/
ne. a mulieribus de ornatu et hu/
iusmodi. Si quis inuit laudem et glo/
ria de opere p'cti mortalis. mor/
taliter peccavit. si p'm rationem de
liberata h'egit. secus si p'm mo/
dum sensualitatis vel etiam si de
aliquo veniali gloria. ¶ Si opa
sua de genere bonorum vt ieiun/
nia. elemosyne et huiusmodi. quasi
omnia ad laudem humanam
fecit. mortale videtur cum ibi
constituit finem. secus si ali/
quid horum aliquando fecit alio
fine. Si ita ordinate acce/
pit laudem de aliquo opere. quod p'
ptereat p'sequenda p'act' erat fa/
cere de aliquo p'cepto et peccavit
mortaliter. In aliis autem casibus
videtur veniale.

De immodestia ornat' ca. ii

Interrogatoriū pars sc̃da

E immodestia orna-
d tus q̃ pcedit frequenter
ex inani gl̃ia. l̃z etiaz ex
alijs causis possit pcedere. et
p̃cipue mulieres iuuenes de
hoc interrogāde sunt. s. de or-
natu capilloz. fucoz. gēmaz
vestiū p̃ciosaz. z foderaturis
z caudis eaz. z planellis ni-
mis altis z coronis capit̃is.
z h̃mōi. in q̃b̃ aliqui ē morta-
le. aliqui veniale. ¶ Si vsus l̃
vsa est fucis ṽl alijs ornamē-
tis ad ostentatiōez z inanem
gl̃iam. si d̃ h̃mōi supbiuit ṽl
gliata ē mortale ē. si tāta de-
lectatiōem habuit ad laudem
et gl̃iam illam q̃ non curauit
trāsgredi mādata dei z eccl̃ie
¶ Si vsus vel vsa est fucis z
alijs ornamentis ad inducē-
dum hoīes ad sui p̃cupiam
extra matrimonium. morta-
le est indubitatū. ¶ Si ita
inordinate delectatur in hu-
iūsmodi. ita q̃ etiā si sc̃irz ho-
mines ex sui ornatu scandali-
zari. id ē trahi ad sui p̃cupiaz
non curans de ruina p̃imi
mortale est. ¶ Si ad p̃placen-
dū viro suo. vel ad inuenien-
dum virū si ē inupta. vel ne d̃
spiciat ab alijs. vel ex aliq̃ le-
uitate vsa est fucis ṽl alijs or-
namentis supfluis de se non

est mortale sed poti⁹ veniale.
nisi hic sit notabil̃ excessus i
h̃mōi. ṽt possit iudicari d̃ oc-
casīōe data alioz ruine. z nō
r̃m̃ accepta q̃d est difficile iu-
dicare. ¶ Si habuit nimia d̃i-
ligentiā z studiū z tps ad or-
nandum se. vel fecit excessum
in portatura vestiū ṽltra suū
statum vel conditionem ṽl ñ
p̃m̃ morem patrie. vel vestibz
nimis delicatis pctm̃ ē.

Caplm̃ tertiū de filiabo in-
anis glorie. Et primo de
hypocrisis.

Si simulauit sanctitate
h̃ie p̃ ieiuniū orōnem
z h̃mōi. cū malus est
si hoc egitat ad p̃sequēdam lau-
dem hūanā. cōstituens ibi fi-
nem. mortale est. al̃s veniale
nisi aliud viciū adiungat.
¶ Si simulauit sanctitatez p
hypocrisim̃ incēdēs aliqd q̃
sit cōtra honorē dei ṽl ṽtilita-
tē p̃imi. ṽt seminare errores
adipisci indign⁹ eccl̃iasticaz
dignitatē. decipe em̃ p̃imū
t̃paliter vel sp̃ualiter mortale
est. ¶ Si simulauit sanctita-
tem existens malus ṽt dētur
ei elemosine sicut sc̃rō viro ṽl
p̃curatiōes eccl̃iarum ṽt cre-
tañz filiis. mortali p̃ccauit

Si simulauit maiore san-
ctitate q̄ habuit. vel occulta-
uit suū defectū ad edificatiōz
primorum. non est peccatūz
vel leue vel veniale est. aut si h̄
facit ob aliquam vanitatem
vel inanem gloriam. est veni-
ale

De iactantia

I laudauit seip̄z d̄ ali-
f q̄ ope pcti mortalis.
mortali peccauit. Si
aut̄ de ope veniali. venialiter
peccauit quantum est de se.
¶ Si laudauit se d̄ aliquo o-
pere bono. vtz de virtute. de
scia. de industria. vel diuitijs
vel potentijs. z h̄mōi. ex sup-
bia z inani gloria. mortale est
vel veniale s̄m radicem ipsi
supbie vel inanis glorie vñd̄
procedit. ¶ Si laudauit se cō-
remnēdo alios. vt phariseus
publicanum mortale est.
¶ Si aut̄ ex aliqua leuitate l̄
vtilitate consequenda venia-
le vel nullum est.

De ironia

I vilificauit se verbis
f vl̄ factis plus q̄ sen-
tiat in seip̄o in mēte. di-
cens aliqua mala de se q̄ in se
non cognoscit veniale est. z d̄
ironia.

De contencione

I q̄s p̄tendit aduers^{us}
f aliū p̄tra veritatē sciēz
in rebz alicui^{us} impo-
tantie mortale est. secus in re-
bus p̄uis z inaduertenter.
¶ Si cōtēdit p̄ p̄tate. s̄z ni-
mis inordinate cōtēter ē veni-
ale. s̄z possz ibi eē tāta toridia-
rio q̄ rōe scādali seq̄ntis effec-
ibi mortale.

De discordia

I h̄ns tractare aliqua
f cum alijs in cōi nolit
p̄cordari cum alijs de
his que ordinant̄ ad honorē
dei vel primorum vtilitatem
ex eo q̄ male afficitur ad eos
vel vt ostēdat se plus scire q̄
aliq̄. mortale est. secus autem
si n̄ p̄cordat vtz q̄ sibi videt̄
esse magis s̄m deum z rōnez
q̄d̄ ip̄e intendit. q̄ tūc vel nō
est peccatum vel leue nisi sit
nimis p̄inar.

De p̄tinacia

I fuit p̄tinax in sentē-
f tijs suis discrepans a
cōmuni ceteroz consi-
lio vel iudicio. cōmuniter est
veniale p̄iculosum z inducti-
uum erroris.

De singularitate nouitatis

I fecit singularitates
f Inouitates i p̄uersatō-
ne vite vel vestibus vl̄

Interrogatoriū scđa pars

cerimonijs vel alijs adinuetōi
bus peccatū est. et si adinuet
aliquā malā p̄suetudinē oīa
ei imputant

De inobedientia.

Inō obediuit supio/
rity suis spūalibz vel
tpalibz legibz canonicz
vl' ciuilibz rōnabilibz et si qdē
transgredit supiorz ordinatō
nes hñtes vim p̄cepti. vt qñ
mā dat fūari verbo vel scrip
to in p̄te scē obediētie vel
sub pena excoīcatōis vel car
ceris. vel alijs penis gñibz et
hmōi equipollētijs peccauit
mortalr. In alijs p̄o ordiati
onibz simplr factz trāsgrediē
do est veniale. nisi fiat ex p̄tē
ptu. qz tūc ē mortale qñcūqz
leuibus

¶ De gula. vi. ci. et bz ca. iij.

Prīmū caplm

Bla ē se

Sxtū capitale viciū. et i
ordinatū appetitum
seu delectationē circa cibū et
potuz. ¶ Hora qñqz species
seu modos q̄ continent in h
p̄su. Pre ppere laute nimis
ardenter studiosē ¶ Si come
dit vel bibit extra horam de
bitam sine rōnabili cā et vrgē
te. ¶ Si est vsus cibis vl' po

tibus lautis nimis et delica
tis vltra p̄ditōez sui star. ali
ter em̄ decz p̄medere infirmū
qz sanū. ciuē qz rusticū. ¶ Si
comedit vel bibit in nimia qñ
tate fm̄ exigentiā sue cōple
xionis. qd̄ em̄ vni parū ē ni
miū ē alteri. ¶ Et pl' comede
re in die ieiunij qz altera die n̄
ē de se malū p̄ vna comestiōe
¶ Si comedit vel bibit cū ni
mio ardore gule seu cū nimia
p̄placencia p̄tē magis satis
facere delectatōi gule qz neces
sitati p̄uidere. ¶ Si adhibu
it vel adhiberi fecit nimīū stu
diū et diligētiā circa cibaria
delicata p̄panda. vt cum va
rijs saporibz et diuersis mōis
et hmōi. In his oībz sp̄ebz vl'
modis gule tūc ē mortale qñ
delectatio gule q̄ritur vt finis
parat' facere p̄tra p̄cepta vt
satisfaciat delectatōi gule. vl'
cum comedit vsqz ad crapu
lam vel vomitum aduerten
ter. sicut fit a plerisqz i carnal
p̄iuiio. vel vritur aliquo cibo
ex quo verisimilit' credit i cur
rere magnā lesionem persone
In alijs p̄o casibz cōmuniē
est veniale. ¶ Si comedit
carnes in quadragesima vel
in alijs ieiunijs ecclesie. vel
in sexta feria. aut in sabbato

Secundū canonicū

De totū annū nisi vrgēte cā ne
cessitatis vel infirmitatē pec
cauit mortalitē si sit sine p̄silio
medici. Si v̄sus ē lacticiuīs
tpe q̄dragesime sine cā infir
mitatis. ⁊ d̄ p̄silio medici pec
cauit mortalitē. In alijs v̄ro
ieiunijs ecclie fuari p̄t mos
p̄rie q̄ntū ad v̄sum lacticiuīs
rū q̄ mos si non appareat ru
tius est abstinere.

De ebrietate.

Ibibit vsq̄ ad ebrie
tate aduertēs se nimis
bibere. vel potentiam
vini sufficientē ad iebriāduz
vel de hoc dubitās p̄babilē
peccauit mortalitē. secus si ig
rauit potentiam vini. vt noe.

Si fuit cā inebriationis
alterius aduertenter inducen
do ad nimium potum v̄l po
nendo sal i vino. ⁊ h̄mōi mor
talitē peccauit. secus si fecit cā
medicīne. Si induxit ali
quē ad frangendum ieiuniū
ecclie sine cā legitima suis p
suasionibus peccauit morta
litē. Si induxit pueros et
iuuenes ad lambacitates ⁊ ta
bernas ⁊ h̄mōi. vt puerrat ad
turpia. Si frequitauit ta
bernā sine cā rōnabili. vel cō
iūta dissoluta p̄ctm̄ est.

De insensibilitate.

Abstiniuit se nimis a
cibo ⁊ potu ⁊ alijs ne
cessarijs vite p̄p̄t qd̄ i
currit infirmitatē cōiter ē ve
niale. nisi fiat notabilis excels
sus. ⁊ addat obstinatio ⁊ ad
monitiōes ex h̄mōi defectu.
qz tūc videt mortale rōne p̄v
culi inde sequentis.

De filiabz gule. ⁊ p̄mo de
ebetudine. Ca. iij.

Ex fumositatibz ior
diate comestitiōis ⁊ po
tus incurrit scurrilita
tē seu grossiciē intellect⁹ et ex
hoc ineptitudinē intellectus
vel ineptitudinē legēdi oran
diq̄ ē veniale cōit.

De loquacitate.

Nimis locutus ē seu
dixit p̄ba octosa ⁊ sine
necessitate ⁊ rōnabili
tate cōiter est veniale.

De scurrilitate

Fecit act⁹ seu gest⁹ i
ordinatos. ⁊ si sint p
uocātes ad libidinem
extra m̄rimonium est morta
le. Si p̄o ad dissolutōz v̄l le
uitatez. vt ventositatē ⁊ h̄mōi
veniale est.

De inepta leticia.

Habuit ineptā letici
am ⁊ vanā in ludis ⁊
iocis. cōiter veniale ē.

Interrogatorii pars scda

nisi addatur aliquod vitium.

De choreis.

C Horre q̄ sūt cū inor/
diata leticia sūt morta
lia q̄nq̄ modis. p̄mo cū sūt
ex libidine. scdo cū sūt i eccle/
sijs. qz sacrilegiū ē. tertio cuz
sūt a clericis ⁊ religiosis cuz
mlieribz rōe scādali. q̄rto cuz
sūt ex inani glia vel vana leti
cia tā iordiana q̄ ibi p̄stuitat
finis. q̄nto cū tles chorizātes
nō curāt de scādalo. p̄mi ē
mortale. In alijs aut casibus
cōit est veniale. Posset it̄ qū
qz cē mortale. nec de facili de
bmōi p̄dari iudiciū.

De immundicia.

E imundicia q̄ p̄telli
gicū q̄s imūde p̄me/
dit. ⁊ cēt veniale. p̄eci
pue si ex h̄ p̄turbat alios. vel
qz vomitū facit. ⁊ si h̄ facit qz
nimium p̄medit. vel qz auid i
us comedat p̄ctū est. secus si
cā medicane. vl̄ p̄t intelligi d̄
imundicia pollutiōis q̄ cuz ac
cidit in somnijs nō imputat̄
ad p̄ctū s̄ p̄ctū p̄t cē in cā ē
sc̄z si p̄cessit ex crapla vl̄ tur/
pi cogitandō p̄cedēti. vl̄ ex ne
gligētia. l̄ etiā p̄ vigiliā reco
lēo d̄ ip̄a imundicia habita in
somnia turpibz delectat̄. ⁊ si
ē p̄sens us rōis d̄ bmōi turpi

delectatōe ē mortale vel venia
le. vel nullū si sit ex alleviatōe
nature. ¶ De immundicia seu
pollutiōe pcurata. ¶ Hora q̄
si q̄s qd agit hac intētiōe p̄n/
cipalr vt pollutiōez habeat si
ue vigilando siue dormiēdo
mortalr peccat. etiāz si fac cā
sanitatis. Si aut ip̄a pollutiō
cē p̄tigat i vigilia p̄t volūta.
tē ⁊ sine pcuratōe n̄ ē mortale.
¶ De luxuria titul⁹. xij. ⁊ h̄z
capla duo.

Primu.

Luxuria ē

I septimū capitale vi
ciū. sed qz sup̄ in p̄ce/
pris dictuz est satis de sp̄bo
ei⁹ in ope. ac etiā in cogitatōe
oī. illis omissis vidēduz ē de
q̄busdā alijs p̄inētibz ad ip̄a
sā luxuriā ⁊ delectatiōem mo
rosam. ⁊ p̄mo. Si tetigit ali/
quē vel aliquā vel osculat⁹ ē
libidinosē extra cōiugū mor
taliter peccavit. etiā si n̄ seq̄t
turpis actus. nā talia exerci
tia i ope ip̄o p̄vno p̄ctō habē
tur cū ope isto. s̄z tāto gravi⁹
q̄nto in bmōi p̄currūt pla. si
aut̄ fiāt diuersi t̄pibz diuersa
sūt p̄ctā. Si sc̄p̄it l̄ras l̄ por
tauit vl̄ misit vel recepit. con
tinētes amatoriaz p̄uocantia
ad lasciuia aduertent mor/
taliter peccat.

taliter peccauit. Si fecit
cantatōes vl' cātāuit vl' legit
vel audiuit p̄ba lasciue. vel
turpia dlectabilr ad puocan
dū sevl' alios ad lasciuiā mor
taleē. Si associauit aliquē
quē sciuit ire ad puocādū. vl'
turpis agēdū. vel ad faciēdū
serenatas vel matutinatas.
peccauit mortaliter. Si fuit
mediator int' aliq̄s ad hmōi
turpia. vel posuit aliq̄s medi
atores int' se z int' alios z hu
iusmōi. peccauit mortāl'r. Itē
si r̄cepit exeniū l' donū qd cū
q̄s. l' misit ex amore libidis.
¶ De delectatōe morosa.

De delectatiōe morosa
d qd viciū repit in tepi
dis z mltū negligētibz
nā seruidi subito cogitatōes
expellūt noxias. z frigidī de/
siderijs opis acquiescunt.

Si habuit cogitatōes im
mūdas z carnales in q̄bz tra
bit morā postq̄ rōne ppēdit
ppt delectatōez ipam cogitā
di hmōi peccauit mortāl'r.
Nō solū qn q̄s cogitatōibz lu
curie rōe cōsensit deliberans
facere malū si adesset cōmo/
ditas. sed etiā nolendo opus
ppetrare. s̄z n̄ curādo ipas co
gitatōes libidinosas expelle
re postq̄ ppēdit. s̄z i eis volū

tarie imorādo peccauit mor
taliter.

De filiabz luxurie. Ca. ij.

Filiabz luxurie de q̄
d bus nō optet mltū in
trogare. qz difficile est
intelligere nisi cū mixta aliorū
vicioz. z p̄ma ē cecitas mēt̄
E cecitate mēt̄. si fuit
d ita mēte occupat' cir
ca mūdāna z carnalia
q̄ nesciuit de deo cogitare. vl'
de rebz spūalibz.

De p̄cipitatōe.

E p̄cipitatōe. si fuit p̄
d ceps et subdit' i opi
bus suis sine p̄silio et
examiatōe mēt̄ obita agēs.

De incōsideratōe.

d E incōsideratōe. si fuit
icaut' i factis suis. n̄ bñ
iudiciās circa occurrentia

De incōstantia

d E incōstātia. si i eo q̄
deliberauit boni age/
refuit icōstās z mutabilis ex
passione. De amore sui.

E amore sui. si nimis
d seipm dilexit querēdo
corpis delectatōes et
p̄moditatē et hmōi.

De odio dei.

d E odio dei. si habuit
deū l' legē ei' i displicē
tia. qz p̄hibz p̄cupiāz z hmōi

Interrogatoriū scd'a pars

De amore vite pñtis.

D Amore vite pñtis si nimis amauit vitam istā pñtē ppter voluptates carnis qbz est deditus ita amare vitam pñtem q aliqz vellet hic ppetuari. fm Pet. est mortale.

¶ De horrore futuri seculi.

D De horrore futuri seculi si horrorem habuit ad vitā futurā. De alijs ho q pñtēt ad viciū luxurie circa cōiugiū. vide infra de coniugatis.

¶ De supbia titul^o. viij. et hz capitula duo. Prīmū.

Superbia

S fm Grego. 2 regina oīm capitaliū vicioz. Et ē viciū multū subtile et difficile ad cognoscēdū. et pñstie in appetitū iordinato. ppter excellentie. et hz quattuor species siue modos de qbus potes interrogare. put videbitur expe dire si nō penitens intelligat. Si bona naturalia spūalia vel spalia q habuit sibi attribuit. et a deo nō recognouit. Si bona ipā a deo recognoscena meritis suis pncipalitē accepisse estimauit. videlicet ppter sua ieiunia. oratōes

et hmoi. Si bona q nō habuit sibi attribuit. vel plus q habuit cum estimat se habere multū hūilitatis charitatis patie et hmoi cū non hz. Si reputauit se meliōrē esse ceteris alijs pñtēs. in qlibet bonū modorū ppter eē mortale vel veniale. fm q ratione consentitur vel non.

De filiabo supbie. Cap. ij. Et pmo de derisione.

D Derisione q aliqui pcedit ex supbia. Si irrisset sacramenta et alia diuina vilipendens ea. aut sanctos viros. aut prelatos. aut deo fuisse volētes. ut sic retrahat eos peccauit mortaliter.

Si irrisset intrēdens ex h in iuriā et vilificatōez. vel notabile pcurbatōez ei⁹ mortāl^r peccauit. sz si ex leuitate vel cā ioci secus. De ambitōe.

D Ambitōe q pcedit ex supbia et iportat in ordinatū appetitū honoris. et multū reputat in platis et dñis. Si desiderauit aliquā dignitatē vel bñficiū curatū rōne deliberata pncipalitē ppter honorē vel dignitatē vel vtilitatē tpalem peccauit mortāl^r Si desiderauit dignitatē vel bñficiū ecclesia/

sticu vel seculare ad qd est in dignu vl iepu. vitz qz crimi nosus z hmōi peccauit mortalit. Si desiderauit vel qsi uit ad hmōi puenire etiā faciendo pcepta mortle. Si qsiuit honore d qcuqz re ita i ordinate q ibi pstituat fines mortale. In alijs po casibz videt veniale.

De psumptioe

Resumptio q pcedit
p ex supbia pstitit i b q bō pōit se ad ea q se su pra vires suas. vel nō ptnēt ad pdisoz suā. vt seculars ad iudicādū clericos. vel eos q nō sūt sibi subiecti. vel d his de qbz nō hz pātē peccauit mortali. Si posuit se ad faciendū ea exercitia ad q nō erat aptu. vñ p se q spūale vel tpa ledānū alteri. vt medicu ignarus medicine. vel aduocatus ignaru ad aduocandū. iudex ad iudicādū. cōfessor ad audiedū pfeSSIONes z hmōi. peccauit mortali. secus aut si cōpetent in arte illa pītus erat. Si psumēs de hūte sua ex posuit se pculis pctōp vt vadens ad loca ihonesta. vl fre qntās puerfatōz muliez leuim z hmōi. vbi de facili pōt labi i mortali pctō. mortle vi

det. Si nimis de se psumēs nō puidet necessitatibz vl pculis occurrentibz spūalibus vel tpalibz expectās effectuz miraculosū a deo. s. vt cum sanet infirmū sine medico z medicinis. vel ministret ei cibū sine labore est mortale. z dē rare deum.

De temeraria iudicatōe.

I facta alit q dubia
f sūt q aio fiant in malā pte interpretat e seu iudicauit. z sine signis sufficiētibz indicantibus maliciam alterius deliberate iudicauit aliquem de pctō mortali mortaliter peccauit. Si po iudicauit de veniali venialit peccauit. Idē si iudicauit d mortali sed nō deliberato aio.

De curiositate.

I fuit curiosus circa
f cognitiōem intellecti uā. vt qrendo scire q se sup capacitātē suam. vitz de trinitate. de pdestinatiōe. vel qrendo scire a qbus non dz. vta demonijs. vel p sortes l qredo scire paz vtiliaz dimitrendo magis necessaria. vl qredo scire solū ad scienduz et nō ad deū pgnoskendū vl ad aliquā vtilitatē pctm ē qnqz mortale. quandoqz veniale.

Interrogatorii pars scda

Si fuit curiosus circa usus sensuum. s. oculis aspiciendo. auribus audiendo. naribus ad odorandum. gustu ad gustandum. etiam ad tangendum sine necessitate vel utilitate s. solum delectatione sensuali. peccatum est contra veniale. et quicquid potest esse mortale. Si repperit se in spectaculo ad videndum. ut torneamenta palestras. currere ad brauium et hominem nam si hoc sit periculum mortis spiritualis vel temporalis. ut quoniam sunt spectacula reprobationis turpitudinis. cum recipit notabile lesiones corporis et mortis. et multo magis exerceat per beatam occasionem hominis in spectaculo. alio est veniale. nisi propter hoc aliquis ita delectatur quod mens eius auerteretur a deo. ita videtur quod pariter est transgredi mandata dei et ecclesie illa aspiceret vel faceret. Et hoc idem intelligo de quicquid peccato. quod si se est veniale. quia per hunc modum potest effici mortale.

De ingratitude.

Ingratitudo reperitur in peccato mortali. s. ut circumstantia aggravans ipsam. quia ubi homo debet se servire deo cum offendit. Est etiam unum speciale peccatum in quantum. s. recipiens beneficia a deo vel ab homine et non recogitat et regradatur et

recompensat. vel quod peius est videtur lipendit beneficia recepta vel murmurat de eis. vel iniuriatur benefactori. contra autem reperitur mixtum cum aliquo genere peccati quoniam mortale. quoniam veniale est.

De scandalo.

De scandalo quod quicquid non est peccatum speciale s. circumstantia aggravans peccatum. in quantum videtur ex dicto vel facto alterius non recto datur aliter occasio ruine spiritualis. et hoc est scandalum. et si hoc intendatur est circumstantia aggravans peccatum. et mutans speciem unde est necessaria propter quod est tale quod visum trahens ad ruinam peccati mortalis. et precipue cum hoc sequitur Si autem hoc intendatur. s. ducere aliquem ex dicto vel facto suo ad aliquam ruinam est mortale et speciale peccatum si intendatur inducere ad mortale. alio veniale.

De adulatione.

Adulatio quod contra est scandalizatio. et consistit in hoc quod quis verbis vel factis suis inordinat quare placere alijs ad benivolentiam captandam. et si in malo adulatur est criminalis. puta laudans aliquem de vindicta facta vel turpitudine et hominem. est mortale. Si adulatur vel laudat aliquem intendens eum decipere notabiliter

tpalibz vel spūalibz ē mortale
secus si aliqd iustum intendit
ab eo habere vel qd pūm re
cipe p modū doni vt histrio/
nes. Si nimis laudauit ali/
quē ex quo ille sumpsit occa/
sionē supbie vl' inanis glorie
cōster est veniale. ⁊ potest etiā
aliquē ēē mortale. Si hō lau/
dauit aliquē ad eū excitandū
magis ad virtutē. vel ad pfor
tandū eū in tribulatōibz et
tentatōibz. ⁊ obfuaris debi
tis circūstātijs est pūosum ⁊
meritoriū. al' veniale.

De blasphemia in spīritū/
sanctum.

De blasphemia in spī/
ritū sanctū q̄ procedit
ex malicia. vīz inq̄n/
tū q̄s nō ptemnit vel refugit
ea cogitare mēti occurrentia
p q̄ possz retrahi a pctō. et hz
sex spēs. s. Presumptio. De/
speratio. Inuidētia fraterne
gratie. Impugnatio verita/
tis agnīte. Obstīnatio. Im/
penitētia. De his hō interro/
gandū est put videt. et cōiter
n̄ repit nisi i multū sceleratis
Presumptio autē dicit h̄ cū q̄s
presumit d̄ dei misericōdia existi/
mās q̄ parcat sibi ad bñpla/
ciū suū. vel q̄ saluet cū pseue
rantē in pctō. Desperatio autē

cū credit deū nō posse nec vel
le sibi parcere etiam penitenti
vel voleri saluari. Impugna
tio p̄tatis agnīte d̄r cū q̄s cō
tradicit p̄tati sibi qm nouit
Inuidētia fratne gr̄e est cum
dolet q̄s de gr̄a dei ⁊ gl̄ia cre
scente in hoibz. Obstīnatio cō/
firmat volūtātē suā in pctis
cōmissis. Impnia autē d̄r cū
q̄s pponit firmē se i saturuz
nō penitere. De scismate.

De scismate. h̄ peccatū
d̄ cōmittitur cū q̄s rece/
dit ab obediētia roma
ne ecclesie sumens sibi aliud
caput vel sequēs aliquē cano
nice nō electū. ⁊ sp̄ ē mortale ⁊
excōicatio 3 tales. nisi forte
cū essent duo q̄z q̄libz habe/
ret p sūmo pōrifice a suis se/
q̄cibz. ⁊ nescit clare q̄s sit ca/
nonice elect⁹. In h̄ em̄ videt
ppli excusari si nō sunt p̄ina
ces. s. pati illi adherere quem
sciunt vere esse electū canonit
ce. Si inicit ordiatōibz alie/
natiōibz factis a scismaticis ex
cōical⁹ ē. extra de scisma. ca. i.

De infidelitate paganorū
hereticorū ⁊c.

De infidelitate pagano
rum hereticorū vel in
deorū q̄z q̄libet est
grauissimū pctm ducens ad

Interrogatoriū tertia pars

dānatōez. nō optet h̄ dicere i/
ter hos. Soli ei heretici sūt
excōicari. s. z cū alijs p̄cipue
iudeis n̄ d̄z h̄ri domestica cō
uersatio. z p̄cipue idiote. Po
tes circa h̄mōi iſterrogare p/
ut tibi videt. s. si habuit aliqđ
dubiū in his q̄ sūt fidei. v̄iez
de sacro altaris z h̄mōi. z si d̄
h̄ bz displicentiā nō ē curādū.
Si aut volūtarie et sp̄te du
bitat esset mortale. Heretic⁹
q̄dem est excōicatus z nō p̄t
absolui circa sedem aplicam.
vt p̄t in p̄cessu curie. Ite re
ceptor credens vel fautor he/
retic⁹ est excōicatus. extra d̄
bere. c. q̄cūqz. li. vi.

Incipit ter
tia z vltima ps i q̄ tractat de
mō iſterrogādi fm stat⁹ diuer
sos p̄sonaz. z p̄mo ad p̄iuga
tos. c. i. z h̄z. s. xxij.

Hinc ve
ro formā de se iſtro/
gatiōes p̄tinentes nō
qd oēs s. solū ad q̄sdā status
hoim. z p̄mo ad p̄iugatos i/
terrogādi sūt n̄ oēs. s. put vi
det. Si d̄ facto p̄xerūt in ali/
q̄ cāuphibito mortale ē. qz d̄
p̄bibitiōez. nisi iſgrauia facti

p̄babilis eos excusaret. S. z
sciendū est q̄ sūt q̄dā ipedi
ta q̄ ipediūt m̄rimoniū p̄hen
dū et dirimūt iā p̄ctū q̄a nul
lū ē. qđ intelligēdū ē q̄n dicta
ipediēmēta p̄us int̄ eos inue
niūt q̄s sūt p̄ctū m̄rimoniū. et
ea p̄tinent i iſtis p̄hib. Error
p̄ditio vorū cognatio crimē.
Lul⁹ disp̄itas v̄is ordo liga
men honestas. Si sis affinis
si forte coire nequibis. Nec
associāde verant cōnubia fa/
cta retractant. ¶ Pro horum
aliq̄li breuissima declaratiōe.
¶ Nota q̄ error intelligit d̄ p
sona n̄ d̄ fortuna v̄l bonitate
cū. s. q̄s p̄bit cū berta credēs
ēē katherinā. cūz q̄. s. itēdebat
p̄bere. Condiōio intelligit d̄
p̄ditōe fuit. s. cū q̄s p̄bit cū
serua credēs eā ēē liberā. Nā
si liber p̄bit sciens cū serua i/
m̄rimoniū. z s̄lt si p̄bit fuit
cū libera credens esse seruam.
Idē videt si seruus cū fua i/
credere ēē libera. Notū. s. so/
lēne p̄ p̄fessionem tacitam v̄l
expressam alicui religioni ap
probate. tal̄ etiā ēēt excōicat⁹
Cognatio q̄ est triplex. scz na
tural. sp̄ūalis et legalis. Na
turalis d̄ consanguinitas. z
b̄ h̄z tres lineas. s. ascēdētiū.
vt p̄t z au⁹ z h̄mōi. descendē

filii. ut filius nepos et huiusmodi. collateralium. ut fratres sorores et huiusmodi. et huiusmodi quilibet linea quatuor gradus exclusiue precipue collateralales. nam inter ascendentes et descendentes videtur esse perpetua prohibitio habet etiam excoicatio. Cognatio spiritualis huiusmodi etiam tres gradus et prohibetur in baptismo et confirmatione. Primus est inter tenentem et ad baptismum vel confirmationem et cum qui tenet. qui dicit paternitas vel filiatio. Secundus est inter patrem et matrem carnalem et qui tenetur et cum qui tunc cum uxore eius. et dicitur copaternitas. Tertius est inter filios naturales et qui tunc et illam qui tenet et dicitur fraternitas. Cognatio tertia. scilicet legalis qui fit per adoptionem huiusmodi tres lineas latus gradus. Primus est inter ipsum adoptantem et filiam quam adoptavit ac etiam filiam ipsum adoptati. Secundus est inter uxorem adoptantis et ipsum adoptatum. ac etiam uxorem adoptati et ipsum adoptantem. Tertius est inter filios naturales et legitimos adoptantis et ipsum adoptatum. et hoc tamen cum ipsi filii sunt in potestate patris. Crimen istud quod huiusmodi dirimere prohibetur et impedire prohibetur intelligitur tamen de duobus criminibus in duobus casibus. Quod Primus est quod cum mulier maculat cum effectu in

mortem uxoris alterius ut habeat illam in virum. vel contra virum in mortem alterius viri ut habeat illam in uxorem etc. Secundus est cum quis dat fidem alicui coniugate ducere eam in uxorem post virum sui mortem. et cum ista promissione sequitur adulterium. Tercius est disparitas ut si fidelis habeat cum in dea vel pagana permanente in infidelitate. secus si haberet cum heretica. nam tunc tamen. sed cohabitare non debent si esset ei periculum incurrere in heresim. et peccare ut mortaliter contrahens cum tali. Ubi. scilicet violentia. scilicet absoluta impedit et dirimit. et si violentia per metum qui potest cadere in constantem virum. et continetur in his. Stuprum atque statim prohibetur atque necesse. nisi postea de inuito efficiat voluntarius. Ordo intelligitur de ordine sacro. scilicet subdiaconatu. et super. et talis prohibens est excoicatio. Greci in sacris viri possunt deo. sed non possunt habere. Ligamen. scilicet si sit alteri ligatus per coniugium. etiam per verba de presenti non dicitur presumari. nam talis nullo modo potest alteri matrimonialiter copulari. nisi ille cum qui contraxerat proficeret in aliquam religionem. Et si recederet unus coniugium ita quod per multos annos alter uirum audiret de eo non liceret alteri

Interrogatoriū pars tertia

contrahere. nō ī sciret de mor/
te ei⁹. Honestas. i. publice
honestas iusticia que orit⁹ ex
sponsalib⁹ tractis cū aliqua
cū q̄ postea nō sequit⁹ m̄rimo
niū ppter mortē vel aliā cām
naz cū nulla consanguinea illi⁹
vsq; ad quartū graduz cōtra
here potest. Affinitas est p
rimitas q̄ trahit⁹ p eum qui
ducit vxorem. et oēs consan/
guineos vxoris vsq; ad quar
tum graduz. ⁊ vxorem ipaz ⁊
oēs consanguineos viri eius
vsq; ad quartū gradū. nec il
la mulier pōt trahere cū ali/
quo. Et nota q̄ affinitas
trahit⁹ etiā p fornicariū co
itum. ita q̄ ille q̄ fornicat cū
aliqua nō potest trahere ma
trimoniū. cū consanguinea
aliq̄ eius vsq; ad q̄rtum gra
dū. neq; illa mulier pōt tra
here cū aliq̄ consanguineo for
nicantis cū ipa vsq; ad q̄rtū
gradū. et scienter trahēs in
hōi gradib⁹ affinitatis est
excoīcat⁹. Si forte coire ne
quib⁹. Impotētia exercēdi
actū coniugale que pōt proue
nire vel ex frigidityte natura
li. vel ex maleficio v̄l indispo
sitione membri genitalis viri
vel mulieris. De his oib⁹ im
pedimētis habeo plene in q̄

ta parte summe titulo. i. Sed
nota q̄ nō optet nec expedie
interrogare oēs coniugatos
singillatim de his impedimē
tis sed de illis tñ de quibus
possit p̄sumptio haberi. et p̄
cipue de impedimēto crimi
nis vel cognationis vel pub
lice honestatis. sed multo ma
gis d̄ affinitate. Si tñ q̄s co
gnosceret consanguineam ei⁹
cum qua iam cōtrahit p ver
ba d̄ presenti. et multo magis
si iam cōsumauit matrimoni
um. matrimoniū q̄dē tale nō
diuidit. sed amittit ius peten
di debiti. ita q̄ petere nō po
test absq; mortali peccato. te
netur tamen reddere exactus
Idem de muliere q̄ pmittit
se cognosci a cōsanguineo vi
ri sui. Si hō anteq̄ cōtrahit
p verba de presenti cum aliq̄
cognouit consanguineaz ei⁹.
ita q̄ semē admisit intra clau
stra pudoris non potest iam
habere illam. et si iam cōsum
masset cum illa non tenet ma
trimonium. nec in hoc potest
dispensari cum illa nisi per pa
pam. Unde antedispensatio
nem semper peccat mortali
ter exigens et reddens debi
tum sciens dictum impedi
mentum. Alter vero coniū

gum nesciēs excusat de peccō
et ignorantia facti. p̄babilis
de his et oib⁹ alijs qñ cas⁹
occurrit vide plenius in sū/
mis. ¶ Si cōtraxit m̄rimo/
niū. clandestine qz mortale ē
p̄pter p̄hibitōē ecclesie. Si
habens votū simplex cōtinē
tie contraxitqz matrimoniū
peccauit mortalit̄. nisi sit dis/
pensatus a papa p̄us. ⁊ tenet
adimplere votum vsqz ad cō/
summationem matrimoniū.
nam ipso cōsummato impo/
tens fit ad implendum. ⁊ ex/
actus omnino tenetur redde
re exp̄ressē vel inter̄p̄tatiue pe/
tenti. sed exigere non potest si
ne dispositione. alias peccat
mortaliter. Si contraxit cu⁹
aliqua vel mulier cum aliquo
per verba d̄ futuro. ⁊ post ma/
trimoniū cum aliqua con/
traxit vel de futuro vel de pre/
senti mortaliter peccauit pro/
pter fractam fidem. nisi de cō/
muni consensu mutuo se ab/
soluerint. quod fieri debet p̄
iudiciū ecclesie. Vel nisi ali/
quis septem casuum superue/
nerit. quibus solui possunt
sponsalia. quod habes i sum/
mis. Si post matrimoniū
contractum per verba de pre/
senti contraxit cum aliq̄ mor

taliter peccauit. nec tenet ma/
trimoniū etiam si esset con/
summatum. ⁊ filios genuiss⁹
sed oportet redire ad primū.
nisi ille cum quo prius cōtra/
ctum est ingressus esset religi/
onem ibide⁹ professus. v̄l ni/
si cum eo papa dispensasset i
secūdo. in quo tamē fm̄ theo/
logos dispensare non potest.
sed quia difficile est disputa/
re de potestate pape si sine s̄b/
reptione obtenta est forsitan
transire potest. ¶ Si contra/
xit matrimoniū. vel filios.
vel filias iuxta matrimoniū
ante etatem legitimam. quia
prohibitum est Eras autem
legitima fm̄ iura est in duode/
cimo anno si est femina. in q̄r/
to decimo si est masculus. sci/
licet ad contrahendū per v̄/
ba de presenti. ⁊ ad consum/
mandum matrimoniū.
¶ Si consummauit matri/
moniū ante benedictiones
nuptiarum est mortale. vbi
scilicet consuetum est benedi/
ci nuptias. quia contra pro/
hibitionem ecclesie.
¶ Et hic aduertendum est.
Quamuis sponsi non con/
summent matrimoniū cu⁹
sponsis ante benedictionem
in multis tamē locis multas

Si contraxit
de futuro

in duodecimo
anno si est
femina
in quodam
loco

Interrogatoriū tertia pars

turpitudines et corruptelas faciūt cū eis. illas visitando vñ interrogandū est d̄ his vbi ista repiūt. Si celebrant in nuptias tpe phibito ab ecclesia qz mortale ē. Tpa aut phibita sunt ista. s. ab aduentu vsqz ad epiphaniā. et a septuagesima vsqz ad octauā pasce. et a tribus diebus aū ascensionē vsqz ad octauam penthecostes exclusiue.

¶ De actu et peccatis cōmissis in eodem.

Sciendū est qd i actu huius coniugali aliq sunt vbi ē dubiū verū sint mortalia an venialia. Aliq vero sunt que sunt manifeste mortalia. Aliq in quibus est veniale. Aliq in quibus nullū peccatū ē. ¶ Primo qd mortale ē si exerceat tal act⁹ extra vas debitū. vñ etiā si intra vas debitū est nō suscipit semē ad euicandū gñatōem. ¶ Si ex actib⁹ impudicis extra actū mīmo-riū sequit pollutio i altero ipsorum. Si exercēs actū coniugale hz appetitū deliberatū ad aliā. ¶ Si se hz ad eam ita iordinato affectu in actu coniugali. ac si nō esset vroz ei⁹ qd etiā op⁹ carnale ageret cū illa vel alia. difficile tñ est hoc dū

cernere et cognoscere. ¶ Si alter alteri oīno exigēti denegat debitū sine cā legitima. ppter qd exigēs incurrit in cōtinētiā vel grauescandalū. Esset aut cā legitima si notabiliter timeret notabile nocumētū psonę vel cōiugis vel plis in vtero. vel quia ex adultio cōmissio pdidit ius petendi debitū. vel etiā si i loco sacro peteret. qz sic locus violaret. vñ etiā in publico. quia cōtra debitam honestatem. Nō est aut legitima cā oīno denegandi debitū petenti in die ieiuniorum vel festorum solennium. vel ira quā habet adinuicem per parū tps. ¶ Dubiū ē mortali quando qdez seruat vas debitum. sed modis indebitis. puta si lateraliter vel a parte posteriori accedat ad vas debitum. vel mulier supgradiatur virū. i quibus modis et p̄cipue i ultimo aliq dicūt ē mortale. Alij vtroqz Tho. et Alber. dicunt qd nō ē mortale de se. sed potest esse signū mortalis concupiscentie. nec per hoc impeditur generatō et si non ita apte procreentur. Unde in huiusmodi noli precipitare sententiā. nec denegare scz absolutionem

Conspicienda

pſcuerāti in hmoi. Sz dete/
 ſteris 7 phibeas qntū potes
 qñ ſo ſ etiā fieret pmo 7 ſe/
 cūdo mō ppter piculū aborti
 forte tunc eſſet ſine peccato.
 ¶ Dubiū etiā de mortali ē tpe
 meſtruoz. 7 p̄cipue in exigē/
 te ſciēte talē defectū. quē qdā
 ponūt eē mortale. p̄cipue qñ
 nō ē qñ cōtinuus ſz p̄ſuetus
 vt meſſuratum. Alij dicūt ſi/
 riū. vt Pe. de pal. et hec opl/
 nio ē p̄munioz. Unde nec p/
 pter hoc deneges abſolutiōz.
 ſed phibeas q̄ntū potes de ex/
 actiōe exigēti. 7 exactū admo/
 neas vt nō aſſenſiat exigenti
 niſi ex ſ timet de ei⁹ incōti/
 nētia. ¶ Dubiū eſt etiā de exi/
 gente debitū a iunge pmanē/
 te in adulterio ſine occulto ſi/
 ue manifeſto qđ ip̄e nouit.
 Hoc qdā dicūt eſſe morta/
 le in exigente. qz facit contra
 p̄ſtitutiōem ecclie. vt notatur
 xxij. q. i. ca. ſi q̄s vxorem. 7 ſ
 firmat in ſūma piſana. Sed
 in ſūma cōfeſſoz 7 archidia/
 conus in roſario mitigāt hūc
 rigore excipientes caſuz vt ſ
 cū faceret exigēs ad puiden/
 dū incōtinētie ſue. Sed Pe.
 de pal. multo magis mitigat
 hūc rigorez. vt cū non ſperat
 emendatio ex hoc pmanēti⁹

in adulterio ſed potius dete/
 rioratio n̄ peccat exigēs ſalre
 mortali. Veniale autē ē cū ex/
 igi⁹ actus iugal. 7 ſi debito
 ſeruato vaſe 7 modo. tñ p̄nci/
 palit̄ intētiōe delectatiōis cō/
 ſeque. ita tñ q̄ ſter intētiō in
 fra limites m̄rimoniū. Si ex/
 erceat actus iugalis ppter
 ſanitatē corpale. pctm̄ ē. qz n̄
 ad hūc finē ordinatū eſt. ve/
 niale tñ puto eē pctm̄. In ſo/
 lenitatibus 7 ieiunijs exigere
 debitū in aliqua infirmitate.
 ſcz p̄cupiē ductus ſine cōtē/
 ptu tñ ſacti t̄pis vel ecclieſia/
 ſtice exhortatiōis veniale eſt.
 ſm Tho. 7 Ray. ſed reddens
 non peccat cū timet de incō/
 tinentia vel ſcandalo iugis
 peccaret autē ſi negaret oīno.
 ¶ In tpe ſo p̄gnatiōis erige/
 re veniale eſt. ſi tñ nō eſt picu/
 lū abortus. reddere ſo nullū
 pctm̄ ē. ¶ Ante purificatiōez
 poſt partum exigere ſeruatis
 alijs circūſtantijs non videt̄
 mortale ſm Guil. Reddere
 ſo non voluntarie. nullum.
 Exigere etiam vel reddere de
 bitum ante ingreſſum ecclie/
 ſie poſt partum de ſe nō vide/
 tur pctm̄. 7 poſſunt mulieres
 intrare ecclieſiaz ante quadra/
 geſimum diem abſqz peccato

In ſolennitatibus
 et ieiunijs

p̄ p̄gnatiōis

p̄ p̄gnatiōis

Interrogatorii pars tertia

In q̄ tñ 2 seruanda p̄suetudo
p̄rie. Act⁹ impudic⁹ q̄ ibi ex/
ercent nō p̄tinētes ad opus.
sz ad exercitiū delectatiōis vt
tactus ⁊ oscula ⁊ hmōi inor/
dinate cōit sūt venialia. q̄uis
ibi poss⁹ eē tāta actū inordi/
natio q̄ posset esse peccatum
mortale. Sine pctō aut̄ exer/
cet act⁹ coniugalī cum sit cāp/
lis suscipiēde. vlt̄ etiā cū sit cā
reddendi debitū. seruatis tñ
alijs debitis circumstantijs.
Debet tñ eractus oīno redde/
re. ⁊ p̄cipue vir vxori. nō solū
exp̄sse sed etiā p̄ signa petenti
nec vir d⁹ vxores auertere ne/
perat p̄pter p̄iculum. Fit in
tertio modo s̄m aliquos sine
pctō. s. cū sit cā vitande forni/
catōis in se vel in coniuge sua.

¶ Interrogatōes fiēde circa
statū matrimoniū.

Irea p̄dicta sic p̄nt fi
eri interrogatōes. ⁊ p̄
mo. Si v⁹ ē m̄rimo/
nio extra vas debitū. Si ali/
qd fecit ad euitādū plem mō
indebito. sz in vase debito. et
hmōi. Si v̄tēdo m̄rimonio
habuit intētiōem ad aliam.
Si tpe menstruoz exegit vlt̄
reddidit. Si in dieb⁹ festozū
vlt̄ ieiunioz. Si tpe p̄gnatō/
nis.

p̄cipue p̄pe partū. vel aſi
purificatōz post partuz. Si
exegit vel reddidit a p̄manen/
te in adulterio. Si p̄ncipalr
cā delectatiōis. aut alia et q̄ cā
⁊ circa hmōi iudicandum est
de pctō mortali vel veniali in
tra p̄dicta. vt patet in sum/
mis. Si oīno negauit debi/
tum petenti. Si extra actus
coniugij per tactus secuta ē pol/
lutiō in altero ipozum. Si
excōicatus aliquo vinculo p̄
rit matrimoniū. s. excōmu/
nicatōe maiori. peccauit mor/
taliter. ⁊ p̄cipue quādo sci/
uit. ⁊ hoc qz participauit i di/
uinis. s. sacramento m̄rimōij
Idem videtur de minori ex/
cōicatiōe si eam nouit. qz se/
pat a susceptōe sacroz. ⁊ m̄ri/
monium est vnū ex sacramē/
tis ecclesie. Si existens i pec/
cato mortali p̄traxit m̄rimo/
nium videt̄ mortale. qz sacra/
mentū suscipit in mortali sciē/
ter. p̄cipue hō videt̄ mortale
p̄hēdo p̄ s̄ba de p̄nti. qz ibi ē
essentia sacramenti. Si p̄re/
cū aliq̄ p̄sona p̄ s̄ba de p̄nti
vel de futuro non intendens
habere illū vel illam in cōiu/
gem. sed tñ copulā carnales
exorq̄re mortāl̄ peccauit. ⁊
q̄uis non sit ibi realr mat̄ri/
monij.

exorq̄re copulā carnali.

moniū. cogendū tñ est in foro
p̄sciētie illā ducere. vel alit il/
li satisfacere. maxie si est secu/
ta copula. in q̄ tñ casu ecclia
iudicaret m̄imoniū et coge/
ret illū cui obedire tenet. Si
vir nō puidit vxori z familie
de necessarijs nō tñ supfluis
Si nimis eam exaspauit mi/
nis p̄bis vl̄ factis. Si zelori/
pus. z ex h̄ nimis suspectio/
sus p̄ eā fuit. vel nimis remis/
sus i cura et. Si vxor inobe/
diēs z p̄tentiosa et sui sensus
fuit erga virū. Si nimis i cul/
ta z negligens circa guberna/
tionē domus. Si irreuerēs
z discola ad soceros z cogna/
tos. Si nimis dedit de rebz
viri penitibz suis vel paupibz
plusq̄ debuit. Si dedit licē/
tiā viro cocundi cū alijs mu/
lieribz cū pegriaret ē mortale
Si mlier nō vult seq̄ virum
transferentē domiciliū ad qd̄
tenet nisi eā traheret ad p̄c̄m
aut dubitaret de morte sua.
aut essz vagabūd. Si vter/
q̄ filios educavit in rōre dei
z in obediētia mādator ei.

De principibz rectoribz et
baronibus. Capl̄m. ii.

Arca p̄ri

c cipes rectores et ba

rones seculares sic p̄nt fieri
interrogatiōes. put fuerit ex/
pediēs p̄m p̄ditōez p̄sonarū.
z p̄mo. Si p̄ vsurpatōez z in
iusto titulo obtinuit dignita/
tem regimē vel dominiū ciui/
tatis vl̄ castri. qz mortāl̄r pec/
cauit. z semp i ip̄o manet dū
tenet h̄mōi vsurpatiōem nisi
postmodū titulū sibi iustifi/
casset. nec ibi añ iustū titulū
p̄t exercere iudicia sine morta/
li. Si ambitiosus fuit ad di/
gnitates et regimē nimis a/
spirans. z si intendit negligē/
re iusticiāz ad req̄rendū ami/
cos. vt sic i dominio p̄mane/
at mortāl̄r peccat. Si pla/
tis ecclesiasticis vel alijs su/
perioribus suis nō fuit obe/
diens. et admonitiōes z cor/
rectiones ab eis factas non
sustinuit patienter. z si cōrem/
psit mortāl̄r peccauit. Si
sententias excommunicatio/
nis vl̄ interdicti non curauit
aut sic ligatus diuinis se in/
gessit. qd̄ est mortale. Si
propter crimen eius ciuitas
est interdicta quod est sibi ad/
maius iudicium Si pro/
pter excommunicationem latā
in se iudices vel actores vel
ministros grauauit. quia vl̄
tra mortale ē excommunicatus

Admonitiōes
et correctiones

Interdictum
et excommunicatio

Interrogatoriū tertiā pars

Si de factis aut defectibus ec-
clesiasticarū personarū ad euz nō
pertinentibus se intromisit. vlt' tra-
hēdo ad suū iudiciū et hmoi
peccauit mortali. Et si cepit
vel cape facit vel pcutere vel
incarcerare clericos vel religi-
osos etiā delinquentes est ex-
cōicatus si nō habuit pū licē-
tiam a p̄lato suo. Si electōz
alicuius maliciose impediuit
vel p violentiā aliquā intromi-
sit. vel si gūauit aliqđ mona-
steriū vel collegiū. eo q nōle-
batur eligere p q rogabat
est excōicatus vltra mortale.

Si prohibuit subditis ne vē-
derēt clericis necessaria. vlt' e-
is panem coqrent. ex quo nō
habuit ab eis quod voluit.

Si patronatus ecclesiarū
de nouo sibi usurpauit. vlt' bo-
na vacantiz ecclesiarum aut
monasteriorū vltra mortale ē
excōicatus Si posuit talli-
as vel collectas vel alia gra-
uamina clericis vel alijs pso-
nis ecclesiasticis sine licentia
pape. si non desistat post am-
monitionem est excōicatus.

Si fecit statuta vel leges
contra libertatem ecclesiasticā
vel iudicauit p̄m ea. vel dedit
p̄siliū ad hmoi. vlt' non remo-
uit si potuit vltra mortale pec-

catum est excōmunicatus.

Si noua pedagia institu-
it nō habens autoritatē a p̄n-
cipe sup hoc. vel antiqua seu
noua pedagia augmētauit ex-
cōicatus ē. secus si fecit s cū
līnia p̄ncipis et cā rōnabili. et
nō tenuit stratā publicā secu-
rā vt debuit peccauit morta-
liter. et tenetur ad restitutionēz

Si a clericis et religiosis
thelonium pedagium seu ga-
bellā accepit p his que dese-
runt vel deferri faciūt nō cā
negociatiōis gūiter peccat et
est excōicatus. Quāuis aliq
vt Jo. cal. hāc nō admittant
qz nō est recepta et papa scit et
tolerat. imo ipse facit in terris
suis. sed tutius est vt obserue-
tur. Si publicos usurari-
os alienigenas et non inde o-
riundos ad sen^o exercendū i
ciuitatib^o suis admittit. vel
admissos inde infra certum
tps nō expellit. est excōicat^o.
Et idē. si ciuis exis dedit ad
h p̄siliū vel fauorem. hoc ve-
rū est si talis est p̄sona ecclia-
stica. habens dominium. scz
tpale. nā dñs secularis nō est
excōicat^o s; est excōicand^o. c.
usuraz. d. vsu. li. vi. nō tñ ep̄z
supra incurrunt. sed alij non
Itē si ciuis exis dedit ad

publicos usurarios

hoc p̄siliū vel fauorē. Si na-
uigātes indistincte dep̄dar̄ ē
vel dep̄dari fecit. v̄l h̄ factum
noīe suo ratū habuit vt pira-
ta excōicat̄ ē excōicatiōe pa-
pali. Si nauigātes expolia-
uit. vel res eorū ad portū ter-
rarū suarū a mari delatas sibi
appropauit. qđ ē rapina. et ex-
cōicatus est s̄m aliq̄s. Si
incēdia fecit vel fieri fecit. di-
ruit vel fregit eccl̄ias v̄l loca
religiosa est excōicat̄. et si ess̄
denūciatus esset casus papa-
lis. Si emunitatē eccl̄iarū
violauit. videlicet faciendo ca-
pere hoīes in eis p̄pter debi-
ta aut maleficia in eccl̄ia vel
locis p̄uilegiatis sacrilegiū
cōmittit. et p̄t̄ excōicari. et est
mortale. sec̄d̄ ēt̄ si cōbustores
eccl̄iarū illuc fugiētes. vel vi-
olatores eccl̄iarū. quia tunc
p̄pter hoc non gaudent imu-
nitate eccl̄iarū. Si eccl̄ias
v̄l p̄sonas eccl̄iasticas siue p̄-
uilegia earū violauit. vt multi
tyrāni faciūt. Si fecit rep̄s-
alias vel p̄misit fieri. aut ab
antiq̄ cōsuetas fieri fecit con-
tra p̄sonas eccl̄iasticas est ex-
cōicatus. nisi illas reuocauit
infra mensem. c. et si p̄igno-
rationes. de iniur. et dam. da.
li. vi. Clerū. at̄ liceat facere re-

*fauorē h̄oīū et p̄p̄i
de bono aut malo facere*

p̄salias p̄laicos. vide in. iij. p̄-
te summe. ti. ij. Si ad eccl̄ias
in q̄bus patron̄ fuit nō po-
fuit idoneos vel rep̄sentauit.
sed ineptos et idiotas vel cō-
cubinarios et alios malos p̄-
sentauit. vel subditos suos ec-
clesiarū patronos tales elige-
re aut suos p̄sētare p̄sualit̄
sic mortaliter peccauit. ¶ Si
recepit pecuniā vt aliq̄ p̄sē-
taret cū ēt̄ patronus v̄l sup̄-
plicaret pape vel ep̄o p̄ b̄n̄fi-
cio alicui p̄ferendo symoniā
p̄misit. vel etiā absq̄ pecuniā
si porrexit p̄ces p̄ indigno est
mortale et symoniacus. ¶ Si
fuit fautor vel defensor here-
ticoz aut etiam scismaticoz
peccauit mortaliter. et ē excōi-
catus. ¶ Si impediuit volē-
tes recurrere ad forum eccl̄ia-
sticum super causas que ad
ip̄m for̄ p̄tinent. ne. s. corā ec-
clesiastico indice h̄ mōi cause
agitant̄. vel ad h̄ d̄as p̄siliū
auxiliū vel fauorē ē excōicat̄.
¶ Si bellū assūpsit iniuste
fuit adiutor iniuste bellar̄. qz
oīa mala q̄ inde sequūt̄ ei re-
putat̄ ad culpā. et tenet̄ ad re-
stitutōz oīm dānoz ide sc̄q̄n-
tiū. et h̄ nisi ad adiuvādū euz
teneret̄ et seruiedū. vicz qz mi-
les aut eius vasallus. talis ē

Interrogatorii pars tertia

adiunās cū est dubiū an bel-
lum sit iustum excusat. xxiij.
q. i. c. ad culpā. nō aut excu-
saret si sciret bellū esse iniustū.

Si consuluit existēs in offi-
cio cōitatis q. s. assumat iuv-
stū bellū tenet ad oīa mala et
dāna. nisi pponeret in pilio
maria mō falso tanq̄ esset iu-
stū. tūc em̄ igrātes vidēt excu-
sari. De materia belli et qū iu-
stū dicat. vide in sū. i. ij. pre-
ti. ij. ¶ Si idiscretos et tyrā-
nos officiales fecit seu ppo-
suit terris suis. tenet dedānis
et mal' eoz. si sciebat eos eē ta-
les. sec⁹ si igrabat. nisi cū au-
disset n̄ remouerit eos si po-
tuit. ¶ Si iniustas exactiones
seu collectas iposuit rapinaz
pmisit q̄ dicat iniusta tallia
seu collecta. et quō satisfacere
debeat vide i. ij. pre. ti. ij. Si
posuit indeos in officiis pub-
licis. qd̄ phibet. xxiij. q. iij. c.
pstituit. Si ea q̄ sunt cōitatis
appropauit sibi. vicz siluas et
cāpos et hmōi. mortalit' pec-
cauit et tenet ad restitutionem.
¶ Si liberos hoies in suos
sibi subiecit. xpiani em̄ n̄ pnt
redigi in seruitutē rōne belli. l'
etiā capti nō pnt licite emi in
suos. vel empri vendi et emi
ab alijs n̄ pnt. sed infideles

bene redigunt in fuiturē. et e-
mi et vendi pnt capti in iusto
bello. q̄ si postea efficiat xpia-
ni. nō tū ex hoc liberant a ser-
uitute. Quis sit piū h̄ facere.
¶ Si a decedētibz sine filijs
accepit bōa ipoz nō pmittēs
eos testari legare ad placitū
nisi talis patria haberet talez
subiectiōem a tpe cuius nō ē
memoria in pū. Si nimis
vindictari⁹ fuit Si homici-
dia mutilatiōes incarceration/
nes vulnera. et hmōi seu a si-
ne iusticia. vel cū iusticia s; ex
odio et vindicta fecit pcura-
uit vel pmisit et hmōi gūia se
mortalia. ¶ Si torneamenta l'
duella fieri fecit vel pmisit vl'
ludos vel spectacula piculo/
sa aie vel corpi. vt pūcere lapi-
des adiuicē. vel repñtatiōes
turpitudinū fieri fecit vel p-
misit et nō phibuit. si sine gūi
scādalo potuit remouere mor-
taliter peccauit. dis. lxxxiij. ca.
error. ¶ Si leges statuit q̄s n̄
debuūt vel potuit. qz se; iniq̄s
mortaliter peccauit. ¶ Si ni-
mis durus fuit ad dispensan-
dum vl' pcedū i dō potuit l'
ecōtra nimis facilis ad par-
cedū olinq̄nubz in pñdiciū
iusticie et utilitatis cōis. Si
feuda vassall' suis abisq̄ iusti-

De iusticia

Compos
filios
pūm

De iusticia
pūm
pūm

et l' iusticia d' iusticia ad pūm

Folium

LXXIII

cia denegauit. vñ fuitiū ī debi
tū ab eis exegit. aut fidē n̄ ser
uauit. Si tpe existēs vāsal/
l' alteri? n̄ fuit fidel' dñō suo
vñ debuit fm q̄ i iuramēto fi
delitatis exp̄mī. vñ obsequium
debitū nō p̄stitit. vñ aliq̄m in
iuriā fecit dñō. s. alienādo seu/
dū aut diminuēdo. vel aliq̄
h̄mōi mortale ē z tenet de dā
nis. Si tutelā alicui? sibi cō
missaz nō fidelit' egit. s. bona
ill' p̄sūpsit z dissipauit mor/
tale est. z tenet de dānis. Si
in terra sue iurisdicōis susti
nuit iniustas mēsuras aut iu
sta pōdera. aut iniusta p̄cia re/
rū venaliū sciēter. mortale est
z teneri videt' si cōmode p̄t ob
uiare. Si l' peccat si inducit
vñ sustinet malas p̄suetudines
aut corruptelas. Si tollera/
uit aut sustinuit publicos v/
surarios ide p̄t h̄ recipiens
certā q̄tā vel summā annuatī
mortale ē. z tenet illd̄ sic acce
ptū restituere. nō vsurario. s. z
creditoribz ei? a q̄bz vsure se
extorset fm Tho. Si pign?
aliq̄d habuit cui? fructus nō
cōputauit in sortem vsura est
Et de alijs sp̄ebz vsure si i ali
q̄ offendit vel fuit p̄ticeps. de
q̄bz. s. in. ij. p̄tēritu. de vsuris
Si penas vñ emēdas i pecu

niā p̄pter cupiditatē vñ odifi
nō p̄tē correctiōez delinq̄nti
um accepit. vel vltra debituz
extorsit. vel penas corpales
aut mortis i pecuniariā p̄tē
anariciā p̄ iusticiā p̄mutauit
mortale ē. Si p̄misit i terris
suis latrōes iuallescere. vñ ma
liciose eis fauēs. vel ex anari/
cia nolēs expēdere ad securā/
dā p̄riam mortale ē. z tenet d̄
dānis z rapinis factis si p̄mo
de poterat obuiare. Si iu/
sticiā vēdidit vel mūera iniq̄
accepit scz. p̄ administratiōe iu
sticie. vel alias iniusticiā fecit
in indicādo vñ fieri fecit. mor
tale est. Si fidē p̄missam vio
lauit etiā inimico. nisi p̄us il
le violasset mortale ē. Si ob
sides suos n̄ liberauit. morta
le ē. Si viduos z pupillos p̄
opp̄ssores n̄ d̄fedit cū potuit
Si treugas n̄ seruauit. Si ni
mis sūptuosus fuit et curio
sus i vestitu z apparatu eq̄z et
familie. cū cāibz z auibz. edifi
cijs. p̄uiijs. nā vt possint fa
cere h̄mōi pōpas emungunt
p̄p̄los vsqz ad s̄gñiez facien
tes m̄lta iniusta. Si fecit edifica
ri domos suas. l' laborare i a
gr̄s suis l' vineis. l' lig portari
p̄ rusticos l' colonos z nō sol
uit eis plene d̄ labore suo. nisi

k ij

¶ p̄tēritu aliq̄d h̄mōi

*Comm
lun
p̄tēritu*

*Comm
p̄tēritu
p̄tēritu*

Interrogatorii tertia pars

ad h' ex debito tenerent. v'l si dieb' festiuis fecit p' se labora re mortale ē. sic i' p'mo cāu qd tñ multi faciūt z male nec s' b' diri debēt obedire. ¶ Si ni mis se occupauit i' venatōib' z aucupijs. v'l qd p'ci' ē sub ditos in his g'uado inducēs ad h'mōi. z qd pessimū i' die bus festiuis z audis' diuis vt missa. p'p' quod dñs peccat mortāl' z omēs. z ipe reus ē oīm. ¶ Si p'p' discursus in h'mōi destruxit segetes alioz tenet eis de dāno. vel p'misit accipe vel fecit de blado z fe no alioz a suis p'p' eq's suos tenet de dāno. Idē z de alijs fructib'. ¶ Si histrionib' su p'p'ue dedit. vel nimis turpia rep'ntātes in curia nutriuit. vel p'cubinā vel ludentes ad aleas z h'mōi. q' oīa sūt dāna bilia. ¶ Si de castitate fami lie sue n' curauit. s'z in honeste se hñtes cū femis z masculis retinuit nec correxit eos cum posset mortāl' peccauit Si hō sit iugatus interroga de his q' habent in ca. p'cedenti. put videbit fore expediens.

De iudiciis. Ca. iij.

¶ Ircā in

c. dices seu q'mcūq' ha

bentē p'ratem ordinariā v'l de legatā inq'rendū est p'mo. Si iurisditiōez aut p'ratem rece pit symoniace. vt si iudex ec clesiastic' aut vsurpatiuē. qz vsurpata p'ras non dat auto ritatē. vñ iudicādo peccaret mortāl'. ¶ Si excessit fines mādari siue p'ratīs sue peccat mortāl'. si sciēt vel ex ignorā tia crassa. ¶ Si official' vel iu dex alius timore. odio. cupi ditate vel amore. vel alia cā iniquam tulit sniam aduertē ter. mortale ē. z tenet ad oē in teresse p'ri lese. z si ille p' q' de dit sniam nō vult satisfaccere vel n' p't qm pncipalit' ipe te net. d'r Ray. Si p' i' grantiam crassaz ipe tulit iniquā sniaz i iudicio aīe tenet. z peccat vt pus Ray. qz debuit scire se i sufficiētez z n' iudicare. ¶ Si p' negligētiā. qz sufficiens erat z si laborasset ad inq'rendū z le gēdū p'ratē iuenissz. s'z negle xit h' agere tenet vt pus Di tius tñ agit cū eo q' ex i' gran tia crassa q' cum eo q' ex ma licia. z h'z locū in iudice or dinario nō delegato. Si dele gat' iudex iudicauit bona fi de. z de p'silio pitoz tulit iniquā sniaz n' vidz peccare aut teneri ad restitutionē leso. tuz

qz necessitate obediētie indi-
cauit. tñ qā sepe ex certa scia
delegatū assumit q̄ ē ignar⁹ iu-
ris. qz bon⁹ vir. qd ē vep. nisi
in qrendo p̄siliū fuisset negli-
gēs aut culpabil. tūc em̄ pec-
cat ⁊ tenet ad restōnē. Buil.
Si assessor inducit iudicem
ad ferēdam iniquā sniam. ex-
cusat q̄dem iudex si simplex ē
⁊ h3 bonā p̄sciam. s. credēs se
rētiā cē iustā. ⁊ si n̄ fuit i culpa
eligēdo assessorem qz bonus
⁊ sufficiens cōit̄ credebatur. s3 as-
sessor peccat mortāl̄ et tenet
ad satisfactiōz lesō. siue dolo-
se. siue i grāt̄ i ducat iudicē ad
iudicādū iuste. Ray. Si iu-
dex ignar⁹ iuris secū ducit as-
sessorē q̄ cōit̄ non reputat suf-
ficiēs vel iniquus si de consi-
lio ei⁹ fert iniquā sniam. licet
credat iustaz. vterqz mortāl̄
peccat. ⁊ tenet ad restōem in-
solidū. Si accepit pecuniā
in iudicio. qd p̄t cē qnqz mo-
dis. ⁊ sp̄ videt mortale. P̄rio
si accepit vt male iudicaret p̄
iusticiam ⁊ p̄ consciām. ⁊ tūc
illa pecuniā debet dari ei i cu-
tus iniuriā data est. i. q. l. c. in-
bem⁹. Secdo si accepit vt be-
ne iudicaret. vel vt iudicaret
et daret sniam. v̄l si accepit vt
nō iudicaret cū deberet iudi-

care. vel vt nō male iudicaret
In his qnqz casibz debz resti-
tui ei q̄ dedit. q. iij. c. nō licz
Ray. sed fm̄ Buil. in foro pe-
nitentie p̄t paupibz erogari.
sicut ⁊ alia turpia lucra. d̄ cō-
silio tñ. ¶ Si iudex nullo mō
voluit ferre sniam cū deberet
⁊ ppter h̄ aliqz amittit ius su-
um mortale ē. ⁊ tenet illi resti-
tuere litis estimatōz. Raym.
xxij. q. v. c. administraciones
Si iudex accepit aliqd a p-
tibz. ¶ Un̄ nota q̄ ordinari⁹
nihil p̄t accipere etiā expensas.
nisi modera ta exenia sponte
oblata. vt esculētū et potulen-
tū. di. xviij. c. de enlogiis. De-
legat⁹ p̄t f̄cipere moderatas ex-
pensas. qñ. i. est paup. vel qñ
optet eū exire ⁊ eq̄tare pera-
minatōe cāel p̄ assessore. fm̄
glo. Si aut̄ papa alicui cām
delegauit. non videt q̄ aliqd
possit petere. nec etiā expēsas
si sua sibi sufficiūt. nisi opor-
teat eū exire. v̄l plus q̄ domi
expendere. Ray. et Buil. Si
iudex ecclesiasticus ordinari⁹
vel delegat⁹ p̄ p̄sciam ⁊ p̄ iu-
sticiam ⁊ in guamē alteri⁹ p̄t
i iudicio qcqz facit p̄ gr̄az v̄l
p̄ pecuniā icurrit suspēsiōem
ab executōe officij p̄ ānū cō-
dēnād⁹ ad estimationez litis

Interrogatorii pars terti a

de q̄ vide in tria pte. Si iu-
dex ecclesiasticus excoīcatōis
sniam. suspēnsōis. v̄l interdicti
nimis de facili fulmiat. aut si
ne p̄missa admonitōe vel sine
scriptis. v̄l al's p̄ ordine iuris
fuit peccauit. de his in. iij. p/
te. Si iudex q̄cūq; dilatoēs
aliq̄s p̄ ius fecit. et si ordines
iudiciariū n̄ seruauit. Si prez
alterā p̄ iusticiam grauauit.
Si p̄o fecit q̄ones vel positi
ones seu inq̄sitōes ad q̄s r̄n
dere nō tenebat. Si appella
tiōes legitimas nō admisit.
Si dolose locū appelladi de
dit. Si post appellatōez legi
timā nihilomin⁹ in cā pcessit
Si i dubijs magnis p̄tosū
p̄tulit. Si allegatōes friuo/
las admisit. Si paupibz. vi
duis. orphanis n̄ subuenit et
in aduocatōe nō puidit. in q̄
libz istoz videt eē mortale cū
scient delinq̄t. Si iudex illi/
cite relaxauit penā debitā reo
quod fit tripliciter. Uno mō
qz nō erat sup̄mus iudex. scz
p̄nceps. n̄ ei publica ptas ē
plenarie p̄missa. sed vt iudicē
fm̄ leges et statuta ciuitatis.
Secundo mō. qz et si hz ple
nariā ptatem. is tñ q̄ passus
est iniuriā nō assensit sibi re/
mitti sz vult eū puniri. Ter-

tio mō qñ et si habz iudex ple/
nariā ptatem. et lesus vult re/
mittere tñ nō ē cā iusta rei pu/
blice vtilis sz nocina. s. p̄bēs
icētiū delinq̄ndi. Tho. in q̄
libet. et peccat mortalit. ¶ Ho
ta q̄ q̄ fingit fraudulēter cāz
aliquā p̄ quā iudex aliq̄s va
dat vel mittat ad aliquā mu/
lierē p̄ testimōio ferendo ē ex/
coīcatus. c. mulieres. d. iudi.
li. vi. ¶ Si debitā penā aucti
vel minuit cū nō possit v̄l de
beret. qñ possit v̄l n̄. vide in
iij. pte. ti. iij. Si etiā mutare
posset vide ibi. Si iudicauit
fm̄ allegata et p̄bata p̄dēnās
quē nouit inocētē. q̄ tñ vtruz
peccet v̄l n̄. v̄l excuset. vide i
iij. pte. sū. ti. iij. Si minister
iudicis ex n̄s excusat ē iniquā
sniam et iustā. si p̄ certo scit i/
nocētē n̄ excusat a pctō Ray.
sec⁹ si dubitat. qz tūc excusat
p̄pter obediētiā. De p̄nētibz
p̄o ad iudiciū hēs i. iij. pte. ti.
iij. De aduocatis. p̄cura
toribz et notarijs. ca. iij.

¶ Irea ad

c. uocatos. p̄curatores
et notarios interrogā
dū est p̄mo. Si posuit se ad
aduocandum cū phibē i iu
re sciēt b̄ faciet vidē peccare

Prohibet autem infidelis excoica-
tus excoicatione maiori. nec
non religiosus nisi per monaste-
rio. et de mandato sui prelati. scilicet
et clerici in sacris vel etiam in minoribus
scilicet et beneficiis prohibent aduo-
care in iudicio seculares nisi in causa
propria et per ecclesiam suam. vel per priu-
atis vel miserabilibus personis.
Sunt et alie persone prohibere
de quibus habetur. iij. q. vij. §. tria. Et
inter alios prohibet sodomita. pro-
cipue notorii de iure vel de fa-
cto. Iudex vel assessor etiam non
potest esse aduocatus in causa in qua est iu-
dex. nec clericus per extraneis in
ecclesiis suis. Ray. Si aduo-
catus vel procurator sciens defecit
causam iniustam. peccat mortaliter. et
tenetur alii preiudicium de omni danno inde
bito. Tho. nisi satisfaciatur cliente
rulus qui principaliter tenetur si scit
iniusticiam. quoniam. scilicet. obicit omnes vi-
ctoriam cause. Si pro ignorantia
iniustam causam defendit. scilicet. putans
iustam excusat secundum modum et con-
suetudinem regionis que ignorantia
excusare potest. Tho. et si ex ig-
norantia crassa peccat mortali-
ter. Si in principio credebat iu-
stam. scilicet in processu cause videt iu-
stam deesse vel deferere eam et
non vult persequi. alio peccaret. et
si obtinet victoriam cause tenetur
leso ad satisfactionem. non de re

et perdere aduersario. vel secre-
ta sue cause reuelare. scilicet inducere
clientulum suum ad cedendum vel
proponendum cum aduersario suo
sine damno aduersarii. Tho.
dum autem est in dubio usque ad finem
licet persequi illas sine peccato.
Bul. Si aduocatus usus
est debito modo secundum Ray. Si pro-
duxit falsos testes vel produci se-
cit vel corruptos. Si inducit
falsas leges seu alias probatio-
nes falsas iuris facti. Si me-
ritum metiri fecerit. l' docet clien-
tulum suum in iudicio. Si dilati-
ones non necessarias querat in gua-
mine priuati. Si appellat sciens
non iustam sententiam. in quibus horum vi-
det mortale. Si non fideliter causam
foueat quantum iusticia suadet
omittendo de urgentibus ex ne-
gligencia l' notabili ingrati-
tia. in quibus possit esse mortale. Si peccat
aut dicendo puicia l' vociferan-
do. Si perdidit secreta aduer-
sario suo et si per predictum modum
vicit iniustam causam tenetur lesio de omni
danno inde securo. Si amittit
iustam causam propter suam infidelitatem l'
negligentiam l' ingrati-
tiam tenetur cliente
rulo suo de omni danno. Si aduo-
catus non prestauit procinnum iniusta
causa pauperum et miserabilium per se
nam si nouit tale causam. et scit illam
per se non posse iuari quod non habet; ad

Interrogatoriū tertia pars

soluendū. nec aliū videt q̄ ve
lit eū iuuare. pp̄ qd̄ amittit
cām. tenet q̄ iuuare si p̄t. ali
as videt mortale Tho. & Ray.
¶ Si imoderatū salariū acci
pit de sua aduocatōe. nā mo
deratū petere p̄t & aduocatus
& iuriscōsult⁹. vt d̄r Aug. cūq̄
q. v. c. n̄ sane. qd̄ moderatū su
mit ex q̄tuor. s. ex q̄ntitate cāe
ex labore aduocandi. ex scia &
facundia aduocandi. ex p̄sue
tudine regiōis & fm̄ h̄ magis
et min⁹ p̄t accipere fm̄ Ray. vlt
ab initio cū facit pactū vel ex
post facto p̄pleto. Sed ex q̄
cā ē incepta necdū finita. nul
lū d̄z facere pactum cū litiga
tore quē accepit in pp̄riam fi
dem. qz possz esse occasio ma
gni piculi. iij. q. viij. §. p̄terea.
Itē nō licet pacisci de q̄ta cū
aduocato. vitz decima vlt cē
tesima. sed de q̄nta licet mo
derate tñ fm̄ iura. De hac ma
teria vide plene. in. iij. p̄te sū
me. ¶ Si iurispit⁹ ex n̄s i cā
quā nouit iniustā p̄suluir q̄
mō obtineret mortale ē. & si vi
cif ex p̄silio ei⁹ tenet leso d̄ dā
no. Si ex igrātia crassa male
consuluir. Si non consuluir
paup̄ibz nō h̄n̄tibz ad soluen
dū. Si nimis petijt. idē d̄z
ē sicut de aduocato. Si pecu

rator ex n̄s defendit sciēt iuu
stam cām. Si nō fidelit̄ & sol
licite fouet iustam. Si pau
peribz h̄ p̄stauit p̄ocinium.
Si nimis petijt salariū. idē
d̄m qd̄ de aduocato. ¶ Si
notari⁹ ex n̄s aduertēt falsa
uit instrumēta peccauit mor
talit̄. & tenet de oī dāno secu
to ¶ Si maliciose occultauit
iura alioz seu instra. & nō assi
gnauit. aut d̄struxit. l̄ alijs de
dit. vltra mortale tenet d̄ oī
dāno. ¶ Si ex ignorātia no
tabili vel negligētia male di
ctauit instra vlt testamēta cum
defectibz. vñ oriūf litigia l̄ p
dunt h̄bōa alioz peccat morta
lit̄. & tenet de oī dāno leso ex
inde. ¶ Si fuit rogat⁹ in testa
mētis corz q̄ nō erāt sui sens⁹
sciēt tanq̄ vsū rōnis liberū
h̄n̄tiū mortale ē. & tenet de oī
dāno leso. ¶ Si in instris sus
is n̄ est vsus solēnitatibz lega
libz. vñ validat̄ p̄ct⁹ qz mor
tale ē. & tenet de oī dāno. Si
fecit instra in fraude vsurarū
sciēt mortale ē. & ē p̄iur⁹. Si
notarius in officio est salaria
tus insufficienter a cōitate & ac
cipit etiā ab his p̄ q̄b̄ scribit
l̄ras. gr̄as & h̄mōi. vel si nō sa
lariat⁹ a cōitate accipit d̄ cō
suetudine pro labore suo vlt

tra debitū et equitate peccauit
et tenet ad restōz. Si diebō fe
stiuīs sine necessitate s; ex cu
piditate fecit instrū. vel copi
auit vel extēdit scripturas cum
posset differre. mortale videt
Si fuit rogat⁹ vel dictauit l'
redegit in scriptis statuta s; li
bertate ecclīasticā mortl'r pec
cauit. estq; excoīatus. ¶ Si
notari⁹ ecclīe epī p scribēdis
noīb; ordinādoz vel l'ris or
dinationū accepit pecuniā si
salarīatus est ab epō symoni
am pmissit. Si vero non sala
riatus satis accepit. vt de lu
cro accipet ordinatoz. symo
nia est. De qua vide plenius
in scda pte. ti. i. c. i.

De doctorib; et scholarib;. c. v

Arca do

cctores et scholares in
qrendū ē et pmo. Si docens
publice leges vel pblicā ad
misit ad lectionem suam sciē
ter religiosos vel sacerdotes
seculares. vel alios clericos si
sacerdotes sed i dignitate cō
stitutos. qz excoīatus est qū
aliquē pdictoz aduertēter ad
mittit sil' cū ill. ca. sup. Spe.
extra. ne clerici vel monachi.
Si docēs aut legēs in qcun
q; facultate etiā in sacra theo

logia admittat religiosū exē
tē de monasterio cu; hīu ad
audiendū sine l'nīa plati sui
sciēt est excoīcat⁹ cū eo. qz p
ticipat in crimie. Itē si cū li
centia plati sui. sed sine babi
tu ad lectiōz recipit fm La
pū. Si mgt vel scholaris exi
stēs bonōie tractat cū aliq; cl
ue bononiensi de pductione
hospitiū irrequit⁹ i qlinis. nisi
tps pductōis fuerit elapsū ex
coīcat⁹ ē. extra de loca. c. ex re
scripto. Et hec excoīcatio nō
h; locū nisi bononie. Si qd
ex eo pacto recept⁹ ē i canonē
cū vt scholas teneat symonia
c⁹ ē. vñ et mortle. s; vacāte p
bēda p̄t ei anecti h on⁹ docē
diligēte. Host. et Ber. Si ali
qd exigat vel pmittat p l'nīa
docēdi. qūis fm Host. n̄ sit
symonia. est tñ p iura. vnde et
mortale. qd p; ex pena ppter
hoc iposita. qz exactū restitui
tur. et dñt exactores officiū et
bñficiū expoliari. extra eo. c.
i. Ray. Si mgt h; bñficiū
vl salariū sufficiēs p docēdo
si exigit a scholarib; symoniā
pmittit. precipue a clericis et
paupib; exlgēdo qz vedit do
ctrinā. et tenet ad restōz. Ho
stie. et Ray. Si autē n̄ sufficit
salarium ei. potest exigere. si

Interrogatorii pars tertia

an sit idoneus in docendo. alio non
Et pauperibus aut non debet exigere.
oblata hoc gratia spiritus per accipere. et
multo magis si nullum habet salari-
um per recipe collectam labore
Si magister festum colendum de iure
vel de consuetudine non vult cedere
re nisi per pecunia. contra non
colendum cedit colendum per pecu-
nia. symoniam committit. Ray.
¶ Si magisterium inde querit imp-
tus et valde ingratus vel recipit.
videtur esse mortale propter periculum
quod sequitur. quia ratione magisteris dat
fides in quibus requiritur. unde nocu-
mentum primo sequitur ex consilio
malo. et precipue in theologi-
ca facultate. et admittens tales
sciens ad magisterium etiam vi-
detur mortaliter peccare. ¶ Si qui-
rit gradus vel magisterium non ad
utilitatem aliarum et dei hono-
rem. sed ad sui sustentationem et
honorem pertinet ad ambitum.
tunc vide de ambitione quam mor-
tale est vel veniale. Si inde qui-
rit exemptionem vel diuitias
vel libertatem totum est damnabile
praesertim in religiosis. Si docu-
it publice theologiam extra in
mortali notorio peccauit mor-
taliter. Petr^o. Si scias prohibi-
tas legit vel didicit. ut nigro-
mantiam. vel artem notoriam et
hominum. mortale est. vel si nota

biliter ignorans se ad docen-
dum posuit. et errores notabi-
les docuit. est mortale. ¶ Si
non adhibuit diligentiam ad
perfectum scolarium in scia et mo-
ribus quam debuit faciens nimi-
as vacationes. vel non utilia sed
curiosa docens. vel de moribus
eorum non curans nec perscrutans in
quo ponit in hominum negligenti-
am notabiliter committens morta-
le est. Si vniuersitatis iura-
menta non impleuit mortale
est peccatum. Si se iactauit de
doctrina vel alijs detrahit se
preferendo. vel eis inuidit. vel
sectas nutriuit inter scolares
vel scolares alterius doctoris
ad se traxit iniuste. vel pom-
pose indutus est. de quibus
vide supra de huiusmodi gra-
uitate. ¶ Si scolares non fue-
runt obediens doctori in his
in quibus tenentur. Si rixas
inter se fecerunt. ¶ Si minus
aptum elegerunt ad legendum
et causa iniusta. Si dimiserunt ie-
iunia ecclesiastica cum ieiunare
possent. vel misse auditionem
in festis. vel alia sacra. Si con-
cedunt in disputatione veritatem
ne videant succumbere.
Si superbiunt ex scia. Si ali-
quem malum finem intendunt ex
scientia sua. vel lucra iniusta

curiositates. ambitōes ⁊ hu/
iulmodi. Si sūt negligētes in
studio. Si pdigi i expēdēdo
⁊ de alijs inq̄rēdi sūt put vide
bit expēdire de dictis. s. i. pri
ma pte. ⁊ i. ij. Si nimis ardē
ter studuit i libris gētiliū p/
pter ornatū. minus vacās stu
dio vtiliori vel necessario. v/
sacre scripture p̄cipue q̄ ad re
ligiosos. v/
i poeticis p̄pter ma
teriā turpē. qz istd est mortle.
xxxvij. di. c. iō phibet.

¶ De medicis ⁊ aromatarijs
Laplm. vi.

I posuit

se ad pratican in medi
cina sine sufficienti p
itia. qz si parum vel nihil stu
duit videt mortale. qz expo
suit se piculo occidēdi homi
nes. Si pius ⁊ sufficiēs cri
stēs omisit aliqd de p̄tingēti
bus circa ifirmos q̄s bz i cu
ra ex negligētia. qz ex negligē
tia notabili vñ secutū ē mag
nū nocumētū in infirmū vel
seq̄ p̄t male potuit excusari a
mortali. Si fo ex pua negli
gētia ē veniale. vt si nō visitat
infirmos sollicitet hmoi. vbi
tñ nō ē piculū. Si dedit me
dicinā vel p̄siliū p salute cor
pis in piculū tñ aīe ppter q̄

veniat q̄s ad pctm. i. s. p̄cep
ta. puta vt fornicet q̄s vt eui
tet certas infirmitates. v/
me
dicinam dat pregnantī ad oc
cidendum puerum pro con
seruatione matris. vel potuz
inebriatē. ⁊ hmoi. mortaliter
peccat. ⁊ h prohibetur i. c. cū
ifirmitas. extra d. pe. ⁊ re. Si
seruauit p̄ceptū factū medicis
s. q̄ iducant ifirmos qñ pmo
vocāt ad visitādū eos ad cō
fessionē faciēdā. qz omittēdo
h fm doc. peccat mortale. vt
d. c. cū infirmitas. de pe. ⁊ re.
Si paupes ifirmos q̄s no
uit nō valētes soluere nō visita
uit gratis. quia ad h tenet. et
etiā soluere pro eis medicinas
si potest. alias mortale est. di.
lxxxij. c. i. ⁊ in glo. sup. p. infe
ras. ¶ Si nimis largus fuit
ad inducendum debiles ad
frangendum ieiunia ecclesie
sine rationabili causa. quod
frequenter faciunt. non est si
ne peccato. Si vero etiā sa
nis dissuadet ieiunia ecclesie
dicens nociua esse. ⁊ sic indu
cunt ad frandendum ieiuni
um sine causa mortale est. de
peniten. dist. i. ca. noli. ¶ Si
dedit medicinam dubiam sa
nationis vel mortificationis
videtur mortale. et vt dicit

Interrogatoriū tertia pars

c. cū infirmitas. extra de pe. z
re. pot. d. dimitti in mani/
b. si q. expōi piclo medicie
¶ De emulatōe ho z detracti
one quā faciūt medici intro/
gandū ē put habes. s.

De aromatarijs.

I in pponēdis medi/
cinis n̄ ponūt q̄ ordi/
nat medic⁹ cū n̄ habēt
vel ita bona vt ē necesse. in q̄
offedūt medici n̄ faciētes an
se ppoi eā. nā si ex h̄ sedt̄ gūe
piculū i firmo. vl̄ n̄ opat̄ sanī
tatē quā fecissz si bñ fecissz il
lā mortale. z etiā i medico si
h̄ dissimulauit. ¶ Si docent
vel vendūt ea q̄ pcurāt abor/
sū ad illud faciēdū. vl̄ vēdūt
venena his q̄s credūt abusu
ros mortale pctm̄ ē. ¶ Si so/
phisticāt aromata qd̄ frēq̄nt
faciūt ponētes in eis vnuz p
alio. vl̄ in electuarijs sirupis
sp̄bo z pfectōibz. in cereis fa
cientes malas mixturas z vē
dentes p purz. qz vltra pctm̄
tenent ad restōnez illis ad q̄s
tales res vendūt seu erogare
paupibz cum incerti sūt. De
nimijs p̄cijs piurijs z men/
dacijs z diminutis pōderibz
q̄ faciūt interrogandū ē put
sup̄ in. c. de fraudulentia z a/
lijs vicijs. in. i. pte. c. i.

¶ De mercatoribz. campsozi
bum z p̄senetis. La. vii.

Mercato

a ribz. cāpsozibz z p̄sene
tis q̄rēdū est. Si mi

sit n̄ solū arma z ligamia. sed
etiā q̄cūqz mercimonia ad a/
lexandriā vl̄ p̄tes egypti. vel
terras saracenoz soldano sub
iectas exēdicatus est exēdica/
tione papali. si n̄ habuit l̄niaz
a papa. dicitur q̄ Tleneti bñt
¶ Si negociant non ppter
aliquē finē honestū puta su/
stentatiōz familie sue ex lucro
moderato. vel ppter sustenta
tionem paup̄ez. vel puisionē
eoz p ciuitate necessariorum
z hmōi. sed negociant ppter
auariciā z ad thesaurizādum
ē mortale pctm̄. si i lucro p̄sti
tuūt finem. vl̄ si intēdūt lucz
p fas z nefas si p̄nt. Si com
posuit se cū alijs mercatoribz
q̄ nō vēdāt d̄ aliq̄ miori p̄e
cio q̄ p̄uētū fuit int̄ eos qd̄ ē
excessiuū. vt sic cogant̄ p̄sone
emere charo p̄cio. pctm̄ ē. z le
gibz phibitū. Hostie. ¶ Si
vendūt merces pzo maiori p̄
cio q̄ valeant. et ex eo q̄ non
soluit fecit ei terminum. sed
etiam mutuat ei pecuniam
aliquam. vsuram committit

¶ Si vñdendo mercatias suas. puta lanā vel pānos reci-
piēdo p pñcio alia mercimōia
puta sericuz. paromatibz vel
alia. qđ vulgariter dīz barato.
multo maiori pñcio vendit sic
qđ recipet pecuniā peccatum
ē iniusticie 7 mortale. nisi ille
cui vendit etiā longe maiori
pñcio tradat res suas. tūc pōt
vñ excessus pñfari cū alio
si sunt quasi equalēs. ¶ Si vñ-
dendo ad terminū plus iusto
pñcio vendit rōne dilatiōis tm̄
7 diuersis spēbz cābioz. 7 va-
rijs modis cābioz vsuraru
7 fraudulentū in qñtitate 7 q-
litate 7 suba rerū. Interrogā
dū est put hēs. s. in. c. de vsur-
patione rei aliene. Si frau-
dauit vel fraudari fecit. vel ali-
us p eo iusta pedagia seu ga-
bellas mortale est et tenet ad
restitutionem. sec⁹ si de iniustis
vl cū nō tenet loca illa tuta a
latronibz. ppter qđ hec soluiūt
ppter defectū dñoz. Si dedit
falsas monetas l̄ diminutas
sciēte p bonis. vel eas dimi-
nuit est pctū 7 tenet. sec⁹ si ac-
cepit monetas valētes in lo-
co p eo qđ valēt ibi. 7 mittēs
ad aliū locū vbi pl⁹ valēt pl⁹
petit. Si faciēs societate cuz
alijs nō fidelit se habuit. aliq

occulta lucra sibi soli retinēs
tūc ad satisfactiōez tenet. nisi
cert⁹ eēt qđ socij tātūde occul-
te subtraxissent. Si fecit p
alijs securitatē cū fraudibus
nā sine fraude asscurare mer-
ces p mare vel p terrā. 7 inde
qñrere emolimentū pl⁹ vel mi-
nus fm qñritatē picli n̄ vidē
illicitū cū substat piclo mag.
Asscuratio p pecūie p mo-
dū satisfactiōis. qđ vulgarit dīz
sc̄pta. vbi nullū ē piculū 7 dā-
nū nō ē tutū qñtū ad pñciam.
sec⁹ si sibi est piculū ibi. Si
accepit pecuniā aliquam sub
noīe depositi recipiēs sex vel
octo p centenario. 7 cuz illis
pecunijs lucrat ipse mutuan-
do vel alijs illicitis sc̄tibz ad
rōnē decē p cētenario 7 bñmōi
pmitit duo mortalia. vñū est
accipiēdo. aliud mutuādo. et
tenet de vsura. Si se intro-
misit i barocholis ritracolis
achisimis. qđ vocabla n̄ decla-
ro ob breuitatē. s. de his vide
in sūma. pte. ij. qđ malicie sit
in eis. Achisinū dīz qñ qđ ge-
rit negocia stipendiariozum.
Idē si dñoz laborāo p eis 7
cuз mutuat eis pecūias cum
expēdit recipiēs inde certuz
lucrū vl salariū. 7 qñtū meret
labor p iustis causis p accipē

Interrogatorii pars tertia

vñ p bellatibz iuste nihil pl⁹
 p accipere rōe mutui. alio vsu
 rae. Si vsus ē piurijs z mē
 dacijs emēdo et redēdo q̄ so
 lē esse his cibz et pot⁹. Et de
 his dic vt sup̄ i pma pte i lo
 cis suis. et cū stat i tali pposi
 to vtēdo mēdacijs z piurijs
 z dolis qñ occurreret sp̄ ē in
 mortali. Tñ nō est absoluē
 d⁹ nisi disponat abstinere ab
 illis vbi ē mortale. Itē si emit
 res raptas vel furatas p ma
 re vñ p terrā. dic vt. s. i pma p
 te. c. ij. Si emit l' vēdidit die
 bus festiuis absqz necessitate
 sed p cupiditate. vel fecit rōci
 nia libroz vñ fieri fecit suis di
 scipulis. dic vt hī supra de ob
 seruatiōe festoz. Si fuit pse
 nera seu mediator q̄ dē sensa
 le scruū fraudulētoz scienter
 mortale est. z tenet leso satisfā
 cere Si fuit mediator scruū
 vsurarij intēdēs vtilitatē vsu
 rarij z suā magis q̄ accipiētis
 sub vsura mortale est. z si ipse
 induceret ad mutū ad n̄ alios
 ad vsuras q̄ hñ cogitabāt vi
 det teneri ad restōez. Si me
 diator extat in alijs scruibz vt
 vendendo domos eqs z alia
 aialia. z male p̄suluit empto
 ri in ei⁹ dānū vñ sui vtilitatez
 z vēditoris peccat mortāl^r z

tenet leso ad oēm satisfactiōz
 z ecōuerso tenet si i dānū vē
 ditoris p̄suluit. ¶ Si i fiedis
 mīmonijs vñ mēdacijs z
 hñmōi i notabile dānū p̄benti
 um peccat mortāl^r.

De artificibz z mechanicis
 Caplm. viij.

Fecit ar

te cui⁹ op⁹ ē cū p̄ctō
 vel ad p̄ctū mortale

vt plurimū. sicut facere taxil
 los. seruire vsurarijs i illa ar
 te. Militi i bello iusto. nauī
 gio pirataz. lenocinio intēdē
 do baratariā z hñmōi. optz q̄
 dimittat ex toto artēz. alio nō
 est absoluēdus. Si artē fecit
 cui⁹ artificij p̄tē ad bonū z
 malū finē et vsuz. vt gladios
 balistas. lāceas. venena. z hu
 iusmodi. si p̄sili pōt estiari q̄
 emptoz velit ad malū vsū
 nō pōt facere vel vēdere facta
 vtp̄ta in iniusto bello. secus
 si dubitat. Si q̄ etiam facit q̄
 sunt ad malū vsū qñ sp̄. vt
 facere fucos et serra et hñmōi
 dz dimittere. Si mendacijs
 vñ piurijs dolis mal' mēsu
 ris vel pōderibz. Si festiuis
 diebz laborauit. Si nō ieiū
 nauit cū posset moderādo la
 bore. de q̄bz dic vt sup̄ in p̄i

*Quia homo est animal
 rationale et per se
 non potest vivere
 sine ratione*

ma parte. c. xxiij. 7. ix

De lanificibz.

I vendidit pannū la
nelanifer min⁹ p̄ciose
p̄ p̄cio lane mag⁹ p̄ciose. 7 s̄b
isto p̄cio. vel vnus tincture
p̄ alia. vel cū aliq̄ue defectuz
habentē. ac si non haberet nil
minuēs de p̄cio. vel si in fest⁹
fecit lanā tendere sine necessi
tate. Vel cū non plene soluit
laborantibz 7 hmōi. i his em̄
ma⁹ 7 min⁹ est pctm̄ fm̄ ma
teriam.

De satariolo.

I textoribz serici p̄ci
um sui laboris dat nō
i pecunia s̄ i rebz diuersis. pu
ta panno. serico. tritico 7 hu
iusmodi. 7 cū ille nō indige
at illis. optet eū v̄dere mio
ri p̄cio q̄ ille recepit. peccat
mortaliter 7 tenetur ad restōz
de damno. nisi a p̄ncipio cuz
to sic puenierit q̄ daret d̄ hu
iusmōi tali p̄cio. tūc aut̄ n̄ v̄
det deceptio.

De tabernario 7 hospite.

I vendidit vnā sp̄z vi
ni p̄ alia. vel liphatuz
vinum p̄ puro. vel ad
clarificādū vinū fecit aut mi
sit aliqua nociua corpibz. vel
nō dedit pl̄as mēsuras. v̄l i
tabna tenuit meretrices 7 ri

baldos. v̄l lufores ad taxillos
vel aduertenter dedit his q̄s
vidit inebriari peccauit in d̄
busdam mortaliter. In alijs
vero venialiter. 7 tenetur de
damnis.

De macellario.

I vendidit carnes cor
ruptas pro sanis. qd̄ ē
mortale. Si vnā sp̄z
pro alia. vt capraz pro castra
to. 7 huiusmodi. vel diminū
tum pond⁹. vt. xi. vncias pro
libra peccauit mortaliter. 7 te
netur de damnis.

De pistore.

I fecit panē nimis p̄o
derosū. ita q̄ eientes
sint decepti vel mino
ris p̄deris q̄ d̄z. vel farinas
bonam alterius accepit cum
fecit panem 7 posuit minus
bonam. vel cum nimio farfu
re. peccauit et tenetur satisfā
cere.

De futoze pannorum.

I qd̄ restat sibi de seri
co vel p̄ano vel tela v̄l
alijs sibi datis p̄ fien
dis vestibus sibi furatur illd̄
si sit quod notabile. nisi ille d̄
minute dedisset sibi mercedē
laboris. 7 illud capit sibi ad
supplendum tantum. v̄l vbi
esset in pacto.

*I furore
v̄l furore
furore*

Interrogatoriū tertiā pars

¶ Si noctibz vel diebz solen
nibz absqz magna uecessitate
laborat. vel si faciat nouas i/
uentiones vanitatū.

De aurificibz

¶ Irit vel si vēdit au/
rū vl' argētū alchimia
tū p vero. vel aurū min⁹ puz
p magis puro. peccat z tene/
tur de dāno. ¶ Si emit cali/
ces sacros nō pflatos p se qd
phibetur

De cerdonibus.

¶ Vendidit vnā spēm
corū palia min⁹ bōa i
fotularibus.

De fabris.

¶ Ferrū calibevl' ma/
lū ferrum

De locatoribus equoz

¶ Sciēt locauit equoz
defectuosū vel piculo/
sū z hmoi. qlibet tene/
tur vltra pctm de dānis. z sic
discurrenduz ē p alias artes.

De histronibz

¶ Histrio fecit repñta/
tiōes z iocos in pbris
vel facti turpia pñentes. vl'
in eccl'ia vel in diuinis offi/
cijs vel tpibz indebitis ē pec/
catū plus vl' min⁹ graue fm
quantitatem.

De cytharizantibz

¶ Music⁹ cytharizauit

ad gregatōes illicitas vl' in
eccl'ia i organis pulsauit bal/
latas. puto mortale in pulsa/
te z pcurante.

De pñitoribz z laboratoribz.

¶ Infidelitropati sūt. i.

¶ nō bono mō ex icuria z
negligētia. vl' nō tm qn
tū pmode potuerūt pctm ē.

De agrico l' z rusticis.

¶ Credit explicite mi/

¶ steria q cōit solēizat
eccl'ia. vl' incarnatiōez

passiōem et resurrectiōz. Si
scit dñicā orōnem. De obser/

uatōe festoz z ieiuniorū si tm
pt. De auditōe misse in festis

De pfessiōe z cōione sel' in an/
no fienda. Si recepit sacrm

pfirmatiōis vel nō. qz tenet si
pt. Si tenuit ppos filios ad

baptismū vel pfirmatiōz. qd
est phibitum. De mendacijs

fo et piurijs z blasphemijs
z ebrietatibz interroga. ¶ Si

ad meretrices accessit. qd ali/
qui non credūt cē mortale n^c

tm talis ignorātia excuset eū.

Si decimas nō soluit saltez
fm pfuetudinē loci illius. qz

peccauit et tenet satisfacere d^o

pñito si sacerdos nō remittit
vl' et oblatōnes fm pfuetudi

nē loci nō dedit. Si de excōi/
catōnē curauit. sz ingessit se

De magis et minoribus

*Definendo amata
flumen*
biuinis. vel p̄p̄sit vitare ex
cōicatos. qđ est mortale pec/
catū. Si nocuit p se vel p fa/
miliā suā vel aīalia puta di/
scurrēdo p sara alioꝝ vel mī/
tēdo vel p̄mittēdo aīalia itra/
read pascendū. v̄l si mutauit
termios possessionū. Ul arā
do adunat de terra p̄imi vi/
cini agro suo in his peccauit
s̄m q̄ntitatem dāni qđ itēdit
facere. ⁊ tenetur satisfacere.

*finem
hinc*
Si doli p̄misit i agricultu
ra vel notabilē negligentia in
dānū p̄foni vt nō fimādo t/
ras vel cultiuādo vel seminā
do vel recolligēdo fruct⁹ de/
bito tpe p̄pter qđ deperūt l'
boues nimis fatigādo. v̄nō
destruūt. ⁊ p̄cipue ad lucrum
būdū suū peccat ⁊ tenetō dā
no. Si tenens possessionē
ad afflictū male tractauit Ul
si partian⁹ nō r̄ndet dñis de
q̄ntitate tota debita fingēs se
minus recolligisse. tenet do/
minis de dānis. Si aīalia
tenēs ad foccidā nō r̄ndet ex
integro dāni d lana caseo ⁊ fe
tibus ⁊ h̄mōi. In his est pctm
mortale v̄l v̄ciale s̄m q̄ntitate
damni. ⁊ tenetur satisfacere.
Si dicto festiuis laborauit
⁊ p̄cipue tpe messiu ⁊ vindē/
miaz absq̄ magna necessita

Deus festis laborat

te: v̄l detulit ligna. v̄l victua
lia dñis suis. mortale ē. Si
vacauit ludis choreis ⁊ alijs
vanitatib⁹. Si gubernauit
familiā s̄m p̄cepta dei ⁊ eccle
sie. De sup̄stitionibus ⁊ falsis
opinionib⁹ que solent abun/
dare in eis. Si habet vota q̄
impleuit vel non.

De pueris ⁊ puellis c.x.

Requien

i dū est de mēdacijs ⁊
piarijs. De votis nō
implet. q̄ tñ nō obligant si irri
tant a p̄ntib⁹ añ annos pu
bertatis. De missa si audita i
festis. De p̄fessione ⁊ cōiōe si ē
da semel i āno. De irreueren
tia ad p̄ntes v̄l maiores. De
ricis. Si p̄berauit eliciū. q̄ ē
dolicapax excōicat⁹ ē. De fur
tis factis dereb⁹ p̄ntū vel ma
gistroy suoy. De detractōib⁹
⁊ turpib⁹ s̄bis auditijs vel di
ctis libet. De cōtumelijs ad
inuićē. De inuidia et alijs p̄
ut videt plus ⁊ min⁹ s̄m era
tem ⁊ sensuz. p̄cipue de vicijs
carnalib⁹ cū mascul⁹ ⁊ femis
v̄l p seipos p̄missis. vel ad in
uicē q̄ hodie a būdāt i ipis p
p̄ malas societates ⁊ occultat
Interrogādis cū maḡ caute
la ⁊ a longe vt non addiscant

Interrogatorii pars tertia

que ignorat. Multo magis
seruandū ē erga puellas de
oibz p̄dictis si credūt tē habu-
isse vsum rōnis indicādū est
d̄ mortali aut v̄iali s̄m regu-
las i p̄ma ⁊ sc̄da pte d̄ illis.

De clericis i cōi. Ca. xi.

Arca cle-

ricos i cōi. a q̄libz cle-
rico p̄t interrogari cūz
videt expedire vt qñ tal̄ cleri-
cus ē ignor̄. Si accepit a-
liquē ordinē p̄ symoniā. qz p̄
h̄ peccauit mortalit̄. ⁊ ē suspē-
sus s̄m iura antiq̄. n̄ p̄t ex-
eq̄ susceptū. vel p̄moueri vltē-
rins. nisi p̄us p̄ papā dispen-
set. qd̄ v̄ez est si ip̄e fuit p̄sci⁹
symonie. qz si ignorante eo p̄t
p̄ aliū etiā dispensari alit̄ cū
sp̄ peccatz mortalit̄er exequē-
do. nec excusat eum iuris ig-
rantia. Nec Ray. Si acce-
pit aliquem ordinem. licz nō
p̄ symoniā. tñ a symoniacō i
ordine vel dignitate siue oc-
culto siue manifesto est suspē-
sus ⁊ indiget dispensatiōe pa-
pe. sed dū ignorat factū. s̄cūz
cē symoniacus excusat a pctō
exeq̄ndo officia sua. sed cum
certificat nō p̄t exeq̄ sine dis-
pensatiōe. Si suscepit ordi-
nem a symoniacō in ordie cō

ferēdo. l̄ b̄nificio notorio. s̄llr
est suspensus. secus si symo-
nia non est notoria. dum h̄o
nescit excusat mō p̄dicto. s̄ n̄
postea qñ certificat. s̄ indiget
dispensatiōe pape. als nō p̄t
exeq̄. Ray. Si recepit ordi-
nē habēs aliquā irregularita-
tē. vt homicidiū. mutilatiōis.
illegitimatiōis. ⁊ h̄mōi. si abs-
q̄ dispensatiōe. peccauit mor-
talit̄ n̄ p̄t exeq̄ absq̄ dispē-
satiōe. als peccauit mortalit̄.

Si recepit ordinem. ex cōi-
catus vel suspensus. vel inter-
dictus peccauit mortalit̄er ⁊
non habet executionem. Si
exequitur officium alicuius
ordinis. vt cantando episto-
lam. vel legendo euangelium
vt dyaconus in aliq̄ p̄dicto-
rū irretit⁹ sn̄ia peccauit mor-
talit̄er. nisi ignorātia facti eū
excuset. ⁊ est irregularis. Ray.

Si accepit ordinē in aliq̄
peccato mortali sc̄nter pec-
cauit mortalit̄er. ⁊ quotiescūq̄
q̄ exequitur officium alicui⁹
ordinis in mortali. vt accoli-
tātū subdyaconatum dyaco-
natum ministrando aliq̄ sa-
cramentū sollemniter. vt bap-
tizādō. cōmunicādo. p̄fessio-
nes audiēdo. ⁊ h̄mōi. Tho.
mortale est. Si cepit pub/

Folium

LXXXI

lic^{us} p^{ro}curari^{us} v^{el} al^{ius} notori^{us}
us fornicator. ē suspensus ab
exercent^e officio^{rum} suoz. preci^{us}
pue a celebratōe misse. z si ex
quit^{ur} sic suspensus efficit irre
gularis indigens dispensatō
ne pape. al^{ius} nō p^{ot}est exeq^{ue} Ho
stie. Si nō portauit consurā
ex leuitate z lasciuia. mortale
videt^{ur}. Si se exercuit in ne
gocijs secularib^{us} negociādo
z h^{ab}u^{er}it. vel si tenuit tabernac
lū ibi mīstrās. Vel si lusit ad ale
as z capillos. v^{el} se imiscuit e
n^{on} fornicatib^{us} v^{el} turpib^{us}. v^{el} tri
pudijs cū femis. Si v^{er}sus ē
officio ordinū sine debit^{is} or
namentis. v^{el} faciēdo subdya
conatū sine māipulo. dyaco
natū sine stola. celebrādo mis
sam cū defectu alicuius sacre
vestis ordinate. s. casula. ami
ctu. alba. z h^{ab}u^{er}it. vel nō etia^m
in lapide sacro. aut etiam si
in lumine aut sine adiutorio
z sine missali. z h^{ab}u^{er}it. q^{ui} i q^{ui}li
bet hor^{um} ē mortale p^{ec}ctm. si sci
enter dimittit. nec excusat iu
ris igrātia. Si ex^{tra} in sac^{ra}.
v^{el} in subdyaconatu. z sup^{er}omi
sit horas canonicas. q^{ui} i q^{ui}li
bet die q^{ui} omisit aliquā horaz
etiā bre^{ui} g^{ra}is cū poss^{et} p^{ec}ca
uit mortale. Si ex negligē
tia omisit. sec^{us} si ex obliuio^{ne}.

z tūc tenet dicere q^{uā} recordat
tur. aut si omisit ex ipotēcia i
firmitatis. z h^{ab}u^{er}it de cā. Si
dicēdo horas alijs exercitijs
se occupauit māualib^{us}. v^{el} fa
ciendo coq^{uā} z h^{ab}u^{er}it. videt^{ur}
mortale. q^{ui} nō satisfacit p^{re}cep
to ecclie. Si mente circa a
lia vagat^{ur} volūtarie nō curāz
q^{ui}si p^{er} totū officiū videt^{ur} morta
le. secus si p^{ro}ponit velle atten
dere z distrah^{er}it. s. cū aduer
tit displicet ei. Petrus. Si
recepit ordinē sac^{ra}ū aⁿte
legitimā. s. subdyaconatū aⁿte
xvij. annos. dyaconatū ante
xx. z sacerdotiū aⁿte xxv. z sus
ficit annus inchoat^{us}. p^{ec}ca
uit mortale. nec d^{icit} exeq^{ue} ante
etate legitimā. si tū faciat nō
efficit irregular^{is} s^{ed} cōez opi
nionē. sed p^{ec}cat. Si sacer
dos ex^{tra} omisit aliquam. sy
monia. puta audiendo p^{re}ses
siones. p^{ro}habendo pecuniam.
al^{ius} non auditurus. baptizā
do. cōicādo. inungendo. ven
dēdo sep^{ul}cras z h^{ab}u^{er}it. mor
tale ē. Si in p^{re}ssione. cōmu
nionē vel in collatione sac^{ra}
mentozum omisit debitam
materiam. vel formam. vel ri
tum. in quolibet aut horum
mortale est. siue ex certa scien
tia facit. siue ex ignorantia.

o. d. i. l. u. a. n. t. i. q. u. o. n. o. n. e. s. t. m. u. l. i. e. r. a. m. i. c. u. s.

Interrogatorii tertia pars

crassa vel notabili negligētia. nā inde sedetur magnū picu/ lū et irreuerētia dī. Interrogā/ dū ē cū dō formis. s. baptisimi eucharistie et aliorū sacramen/ torū q̄ sunt maioris ponderis si sciūt eas. q̄s habes infra c. vl. Si notorijs peccatoribus dedit eucharistiam vel alia sa/ cramenta nō penitentib⁹. Si occultis peccatoribus q̄s ipse sci/ nit denegauit publice eucha/ ristia. vel alia sacra. qz i vtro qz videt mortale. lz etiam ipi peccēt peccēdo et sumēdo. Si celebrauit cum mortali nō cō/ fessio lz p̄rit⁹ mortali peccat⁹ uit. nisi aliq̄ necessitate instan/ te. et sacerdotis copiam nō ha/ bēte tūc sufficit p̄ritia. sed si/ ne hac celebrauit mortaliter peccauit. Tbo. Si celebra/ uit nō dict⁹ matutinis mor/ tale ē. Si dicēdo missam nō p̄secrauit. puras ex h̄ enadere peccm mortale ē et quissimuz. Si celebrauit ad faciendūz beneficia seu maleficia. Si nō dixit ex integro corde sed dimisit notabiles p̄ces misse ex ingrātia seu festinacōne p̄ci/ pue canonis. Si dicēs vba nō itēdit p̄secrare. Si nō sūp̄sit sacm. Si non ieiunus. Si plures missas in vna die di/

xit in cāu nō p̄cesso. Si nō in azimo lz fermentato accipit. Si cū hostia q̄si corrupta vel vino acetoso l̄ quasi putrido Si sp̄ in missa occupat⁹ i va/ rijs cogitatōib⁹ voluntarie. vl nō curas fuit de attentōe. Si nō posuit aquam cū vino in calice ex ingrātia vel certa sci/ entia. in qlibet horū p̄dictorū est mortale. Si nō diligēter uauit eucharistiam sub scrap/ pter qd aliqd p̄dit vel a mu/ rib⁹ deuorat. Si nō defert in/ firmis apte et cum lumie mō debito. Si euomuit sacra/ mētū p̄p̄ ebrietatē vel ex vo/ racitate. Si nō renouauit vt dz p̄pter qd efficiū putrida vel marcida vel vermes generat Si dedit infirmo patiēti vo/ mitū sciēt. Si stilla sāguis cadit in terram. et in his fre/ q̄nter ē mortale. lz nō sp̄. Si nimis raro celebrauit. p̄cipue si non celebrauit in magnis solennitatibus videtur mor/ tale fm Tbo. Si p̄misit ali/ cui dicere missas recipiens e/ lemosynas. et nihil itendit fa/ cere videtur mortale. Si ha/ bens pollutionem noctur/ nam die p̄cedenti immedia/ te ex causa vbi fuit mortale vl dubitat fuisse mortale cele/

p̄o h̄mōdy and of the same

Si vult vniuersi p̄sentis

branit etiā p̄fessus videt mor-
tale. fm Tho. vel fm Pe. de
pal. qñ sic icōrit? accedit ad
celebranduz. veniale autē si ex
cā ubi fuit veniale. nisi subsit
necessitas. Si audiuit con-
fessionem alicui? nō hñs au-
toritatē ab aliq. Si absoluit
a casibz a qbz nō potuit. vt a
reseruatis siue ex certa scia si-
ue ex ignorantia crassa. Si
intromisit se de dispensatiōe
votoꝝ. vel absoluit ab excōi-
caciōe maiori absq̄ speciali cō-
missiōe. Si posuit se ad au-
diendū p̄fessiōes oīno igno-
rans z nesciēs discernere int̄
mortale z veniale. z cōia mor-
talit̄. est mortale. Si absoluit
quē inuenit excōicatu maiō-
ri. z a pctis. quia nō pōt. Si
absoluit eū q nō vult a pctis
discedere vlt̄ satisfacere qbz d̄z
Si reuelauit pctm̄. auditū
in cōfessione cognoscenti cō-
fessum illū sine lñia illius. in
quolibet predictorū videt
mortale. nec excusat ignoran-
tia. Si nimis festinavit in
audiēdo nō sufficienter inter-
rogando. Si implexis ca-
sibz p̄iores non consuluit.
Si incaut? in iniūgēdis pe-
nitentijs. qz vel nimis grauē
vel nimis quas dedit. Si

terrogauit de his de qbz non
debit. vtz nomen p̄sone cū
q̄ peccauit. vel incaute in tur-
pibz. Si p̄dicauit in pecca-
to mortli exñs peccauit mor-
talit̄. z toties q̄ties sic p̄dicat
Tho. Si p̄dicat aduertent
mendacia. mortale ē. Thom̄
Idem videt si scandalosavñ
p̄citat seditiōes in pp̄lo. Si
p̄dicauit indulgentias indi-
cretas. Si p̄dicauit ppter
pecuniā sibi pmissam vel dā-
dam symonia est. vñ z mor-
tale. Si p̄dicat ppter inar-
nem gl̄iam ibi p̄stituendo si-
nē mortale ē. Si p̄dicauit si-
nelñia. Si dixit nimis cur-
osa allegando poetas et phi-
losophos frequenter. Si fa-
bulosa et puocantia ad risū.
si ab hmōi se n̄ subtraxit cum
posset iūgere ei peccauit.
Si nimis familiar? ē cū mlti
cribz puerlando visitādo eas
extra necessitatē. ppter qd mlti
scādalizāt. z ipe nouit s̄. pos-
set eē mortale. Si visitauit
monasteria z q̄ decā. St
cognouit carnalit̄ illam quā
audiuit in cōfessione. vl̄ quā
suscepit ad baptismum vl̄ cō-
firmationem cōmatrem. qd
maximū z grauissimū est sce-
lus communiter reseruatum

Si p̄dicauit
indulgentias

Ca. m. l. x. v. i. v.

Ca. m. l. x. v. i. v.

Interrogatoriū pars tertia

ep̄is. De alijs ſo inhonesta/
tibo interroga put videbit expe/
dire. ¶ Si vestes ſacras cali/
ces exteſoria ⁊ alia p̄nētia
ad cultū diuinū ſi tenuit mū/
da ⁊ decet aptata. p̄pt mag/
nā irreuerentiā poſſet eē mor/
tale. ¶ Si b̄ndictiōem menſe
⁊ gr̄atiāctiōes n̄ dixit qđ di/
ccredz. xliij. di. c. nō lz. ¶ Si
ſi fuit b̄n̄ modēſt⁹ aspectu as/
piciendo hincinde mulieres
⁊ vana. qđ multū scandalizat
p̄ſonas. ſilr in inceſſu. ſtatu.
bitu. auditu ⁊ hmōi actibus
¶ Si nō obediuit mādāt⁹ iu/
ſtis ſuoz ſupioz ⁊ ſententijs
⁊ ſi p̄tēpſiſſet mortale ē. De
alijs ſo p̄ctis mortalib⁹ d̄ q
bus habes in p̄ma ⁊ ſcđa pte
ſ. interrogādū ē put expedit
ſm q̄litate p̄ſonaz.

De b̄n̄ficiat⁹ canonic⁹.

Lap̄m. xii.

Beneficia

b ti canonici de oibus
iā dictis in. c. p̄cedē/
ti p̄nt interrogari put credi p̄t
ip̄os in illis eſſe iuolutoz ⁊ e/
tiā de notariis in h. c. ¶ Si be/
n̄ficiū ſimplex ſiue curatum
obtinuit p̄ ſymoniā. cui⁹ ip̄e
fuit p̄ſci⁹. nō p̄t niſi p̄ papaz
diſpenſari q̄ retineat. Si ſo

ignorāte eo ſiue ſc̄l̄te ſymoni/
am p̄miſit talē optet renūcia/
re tali b̄n̄ificio ſi nō diſpenſat
alio ſurtine tenet. vñ cōtinne
ſtat tal⁹ i p̄ctō mortali poſtēz
ſi ſciuit q̄uſqz renūciat. nec fa/
cit fructus ſuos ſed tenet re/
ſtituere deductis expenſis fa/
ctis in vtilitatem b̄n̄ficij. ⁊
hoc maxime de ſymonia per/
munus a manu. Si autē ig/
norante eo poſſet etiam p̄ ali/
um diſpenſari. nō tñ p̄ eū cuz
q̄ p̄miſſa eſt. Sz ſi ſymonia
eſt notoria. eſt etiam ſuſpen⁹
quo ad executionem ordinū
ſed diſpenſari p̄t p̄p̄m ſi cuz
eo non eſt cōmiſſa ſymonia.
nō autē ſi eſt occulta eſt ſuſpē/
ſus quo ad ordines. ſed dum
tenet tale b̄n̄ficiū eſt ſuſpē/
ſus quo ad ſe. quia ſine mor/
tali peccato non exequi p̄t.
¶ Si recipit b̄n̄ficiū ſim/
plex vel curatum per p̄ces
carnales. id eſt pro indigno
porrectas cum eſſet male vi/
te. ⁊ hmōi. vel p̄ obſequiū tē/
porale factum ep̄iſcopo vel
ali⁹ conferenti. peccauit mor/
taliter. ¶ Si b̄n̄ficiū cura/
tū p̄ p̄ces ſuas recepit. etiam
ſi alias dign⁹ ſit. quia tales p̄/
ces eſtimant⁹ p̄ indigno tan/
q̄ ambitioſo ⁊ p̄ſumptuoſo

pmisit symoniam. vñ mortale
est fm Tho. forte tñ tenet re/
nūciare. Pro bñficio aut sim/
plici lz porrigere pces p se. si
als ē dign⁹. vñ etiā p bñficio
in generali. z b intendens ad
sui sustentatiōem. nō ad cu/
rā nᵃ magi curatū petēs q̄ a/
liud. Si qrit vel hz bñficiū
ñ intēdēs clicari lz vxorari. z
intēdēs gaudere de fructib⁹
bñficij videt vsurpatio reruz
eccliarū. z p intētiōē dotati/
um ecclias. z lō graue pctm
est. ¶ Si nō fuit elect⁹ a pfo/
nis vel a collegio. z pfirmat⁹
p supiorē ad quem spectat si/
ue p ep̄m institutus. sed d mā/
dato vel manu dñi tpalis vñ
p potentiā accepit. z dñ intru/
sus. qz fur est z latro. nec pōt
aliqd disponere in tpalib⁹ vñ
spūalib⁹. vnde nec absolvere
nec sacra pōt dare parochia/
nis illius ecclie. Sed in quo/
libet hñōi actu peccat mor/
talit. Si renūciauit alicui be/
neficio qd hz eo pacto qz def/
psanguineo vel propter pecu/
niā sibi ppe h datam symōia
est z mortale in vtroqz nec pōt
iste sibi retinere tale benefici/
um sic sibi collatū. Si p mu/
tatiōem sui bñficij vel ec cle/
sie fecit cū bñficio alteri⁹ pue

niendo int se absqz iudicio su/
pioruz ad qd spectat collatio
beneficioz. symonia reputat⁹
de his vide plenius in sūma
¶ Si recepit bñficiū exñs ille
giri m⁹ absqz dispensatiōe. qd
p iura. iō tenere n̄ pōt. Pōt ac/
cu⁹ eo dispensare de simplici
bñficio ep̄s. De curato pōt vñ
dignitate solus papa. ¶ Si
fuit electus p symoniam non
valet electio. vel si ipse aliquē
elegit per symoniā vel ad ep̄a/
tum vel canonicatū vel ad a/
liam eccliam. vt clerici colle/
giataz eccliarū vel si alias i/
dignū iḡrantē z publice mas/
lū elegit ad platuram ex ami/
cicia z hñōi. mortale z gñissī/
mū ē. z oīa mala q se quū ei i/
putant. Si male tractauit be/
neficiū seu eccliam. pmittēs
eccliam l edificia ruere l pos/
sessiōes icultuari. z alias res
depire mortaliter peccauit et
tenet ad restōnem seu satisfā/
ctionē si committit notabilē
negligentiam z damnum sic
notabile. Si fructus benefi/
cij nō bñ expendit. vñz vltra
sbuentiōem suā subueniendo
paupib⁹ lz dilapidauit i pui/
ujs z epib⁹. l et d dicit psagul/
neis n̄ idigētib⁹ mortale ē. sec⁹
si psanguinei idigēt. qz tūc pōt

Interrogatoriū tertia pars

dari eis. Si plā beneficia
bñtia curā tenet absq; dispē
satiōe fur ē 7 latro. nā bñs bñ
ficiū euz cura si recipit scdm
cū cura ipso iure vacat p̄mūz
c. de multa. de p̄ben. extra. 7 h̄
postq; habuit pacificā posses
sionē scdi vel habere potuit.
7 fruct⁹ ei⁹ p̄cepit. als nō va
cat p̄mū. videlicet si fructus
scdi bñficij p̄cedunt alteri p
papā. p̄ illo tpe nō vacat p̄
mū. extra de p̄ben. li. vi. c. si ti
bi p̄cesso. Si hñs p̄bendaz
bñtē dignitatē 7 si n̄ curaz
aiarū. si recipit scdm filii va
cat p̄ma. extra de p̄ben. ca. de
multa. 7 in isto cāu 7 p̄ori te
net ad restitutionē fructuū si
recepit. Si habens bñficiū
vnū violentē occupat secun
dū. vel si sciens se intrudit filii
p̄dit p̄mum. 7 si qđ habebat
ius in scdo etiam p̄dit 7 va
cat illud scdm. de p̄ben. c. euz
q. li. vi. Itē nō p̄t qđ h̄re dig
nitatē cū p̄benda absq; dispē
satiōe pape. Quicūq; recipit
p̄sonatū vel dignitatē vel of
ficiū vel bñficiū. cui cura aīa
rū sit annexa. si ante obtineat
filie cū sit puatus. p̄mo vt di
ciū ē. si n̄ dimittit p̄mū absq;
mora in man⁹ ordinarij in cu
ius ep̄atu est. ipso iure est etiā

puatus secūdo. et est inhabil
ad sacros ordines et ad qđ
cūq; aliud bñficiū p̄extrana
gātē Jo h. xxij. Itē absq; dis
pensatione nō p̄t qđ tenere
plures ecclias vel p̄bendas
q̄ tñ nō habeāt curā aīaz nisi
in qñq; casib⁹. Prim⁹ qñ sūt
ita tennes q̄ neutra illaz sus
ficiat ad sustentationē. Se
cūd⁹ si vna dependet ab alte
ra. Terti⁹ p̄pter raritatem cleri
corū. Quari⁹ si ecclia ē anne
ra p̄bende vel dignitati. Qui
tus si hz vnā inticularā 7 ali
am p̄mendatā: sed talis p̄mē
da de parochiali ecclia fieri n̄
p̄t. nisi ei q̄ attigerit vigesi
mū q̄ntū annū. 7 sit sacerdos
7 tali nō p̄t p̄mitti nisi vna ex
evidenti necessitate vel utili
tate. 7 durat nisi p̄ sex menses
extra de electi. c. nemo. in. vi.

Si habet plures ecclesias
vel p̄bendas habentes cu
ram aīarum absq; dispensati
one pape fur est 7 latro. 7 p̄ti
nue i mortli. nec ep̄s p̄t dispē
sare in h̄. Si etiā hz p̄ dis
pensatiōz pape sed sub retri
cie. puta quia p̄cedo vnū ta
cuit de alio qđ habebat vt di
xit se h̄re legitimā etatē cū nō
haberet et h̄mōi idem est iu
diciū. Si per dispensatiōz

Tunc in 9to
 epi bz plura bñficia. sz simpli
 cia. sz ad supfluitatē vl etiā p
 dispensatiōez pape simplicia
 vel curata. cū vnū sibi suffice
 ret fm statū suū nō videt tu/
 tus in pscia sua qz dissipatio
 est z nō dispēlatio. Si accepit
 eccliam parochialem a q̄cūqz
 cū nō attigisset. xxv. añū abs/
 qz dispensatiōe pape circa e/
 ratem nulla est dispensatio. et
 nullū ibi ius bz. c. licet canon
 de elec. in. vi. Si infra an/
 nū pputatū a die assignatio/
 nis sibi regimis ecclie nō fecit
 se ad sacerdotiū pmoueri est
 ipso iure pñatus. eo. c. licet ca
 non. Itē tenet psonalr reside
 re in residentia. Pōt tñ epus
 cā rōnabili dispensare ad tps
 tñ. Sz de pmonitiōe ad sacer
 dotiū infra añuz nō extendit
 ad ecclias collegiatas hñtes
 curā. n. ad assumptos ad earū
 dē regimen. de elec. c. statutū.
 li. vi. q. Possūt etiā epi dispē/
 sare cū ipis q̄ hñt l. habebūt
 ecclias parochiales. vt vsqz
 ad septēniū līarum stud so in
 sistentes pmoueri non teneā/
 tur nisi ad ordinem subdya/
 conatus. quē nisi istra añū su
 sciipiāt sūt ipso facto pñati ra/
 li bñficio. et medio tpe p vica
 rios illis ecclesijs pvideatur

de elec. in. vi. c. cum ex eo. Si
 bñs qd cūqz beneficium sim/
 plex et quātūcūqz parū nisi
 dicat hora sōi die peccat mor
 talit omittēdo ex negligentia
 etiā si nō sit in sacris constitut/
 tus. Si canonicus vel ali/
 clericus recipit q̄tidianas
 distributiōes q̄ dant interes/
 sentibus horis cuz nō infue/
 rit. furtū pmittit. z tenet ad re
 stitutōz. Si cū nō possit p
 se curā exercere ecclesie nō po/
 suit ibi loco sui idoneū q̄ bñ
 officiarer. sed malū z iḡrantē
 q̄ ex suo malo scandalizat vt
 notorius fornicator. z lusor
 z bñdī. vel q̄ nescit ministra
 re debite sacramenta z confes
 siones audire peccat mortali
 ter. qm̄ omnia mala q̄ sequūt
 ei imputant. Si qd nō p̄t in
 uenire idoneū p se exerceat vl
 si non p̄t aliter puidere renun
 ciet. Item non licet prelato
 sub p̄cio vel annuo censu cō/
 cedere vices suas seu iurisdī/
 tionem. qz spūale est. extra. ne
 plati vices suas. ca. l. ij. z. iij.
 vīcz si diceret. concedo q̄ ex/
 erceas vices meas. vel talem
 iurisditiōem. z totūz lucrum
 sit tuū. z dabis inde mihi tñ
 illicitum ē. sz pmittēdo pure
 vices suas. licet cōstituere ei

Interrogatoriū pars terti a

salariū. xij. q. ij. c. caritate tuā
vici dicendo. dabo tibi tñ. p
salario tuo. et totū lucrū erit
meū. Hec Inno. Si aliena
uit res ecclesiasticas. vici mo
bilia bona. vt res sacras. vl i
mobilia. vt possessiones sine
necessitate vel maiori utilita
te. vel si seruata forma iur. et
hmoi. gūter peccauit. Item
de exercitio cure aiaz quō se
habuit in audientia p̄fessio
nū. in collatiōe alioz sacram
toz. in visitatiōe iurmoz. p̄ci
pue ne deficiāt eis sacramen
ta cū expedit. In admonitio
ne subditoz. in correctiōe vi
ctoz. p̄cipue q̄ ad notorios
p̄ctōres. p̄cubenarios tenētes
inimicitias et hmoi. ¶ Si n̄
āmonuit nō p̄fuentes et non
cōicantes annuatiz q̄tū po
tuit significando ep̄o cū non
potuit. et hmoi. nam oues ex
negligentia p̄dite ab eo req̄rē
tur. de q̄to et alijs sup̄dictis et
hmoi habes satis in tertia p
te sūme. ¶ Si alienos paro
chianos audiuit nō habens
autoritatē specialē ip̄e vel ip̄i
q̄ n̄ p̄t eos absoluerē. ¶ Si e
mit aliq̄s res immobiles s̄ fru
ctibz eccle. q̄ tales debēt re
manere eccle. vñ si emit noīe
alteri vt sic posses dare et le

gare cui vellz fraus ē et furtū. et
ad restōnem tenet. ¶ Si idul
gentias p se dedit cū nō pos
set. vel plures dixit h̄re e eccle
siam suam q̄ habeat ad q̄tū
est mortale. ¶ Si reliq̄as no
uas exhibuit pp̄lo honoran
das nō approbatas ab eccle
sia. Si nimis facilis fuit ad
dispensandum in ieiunijs ec
clesie. Si elemosynas extor
sit a pp̄lo et a subditis ad q̄s
nō tenebant. ¶ Si q̄stōres di
cere mendacia in ecclesia sua p
misit. et q̄d p̄cius est si fecit pa
ctum cum eis de quora. Si
secūdas nuptias benedixit.
Si p̄misit xp̄ianas nutrices
seruire in domo iudeoz. Si
sustinuit sortilegas et diuina
trices in sua parochia. ¶ Si
p̄misit ludos vel malos p̄fue
tūdiēs si obuiādo q̄tū potu
it. Clerici q̄ manifestis v
surarijs alienigenis aut alias
oriūdis de terris ip̄oz ad fe
n̄ exercēdū domos locant l
alio titulo p̄cedunt ip̄o facto
sūt excoīcati. nisi sint ep̄i s̄ v
suris. c. vsurarū. li. vi. Clerici
archidiaconi. plebani. decāi
p̄positi. cantores. et aliq̄ clerici
personarum habentes ac eti
am sacerdotes qui audiunt
in scholis leges vel p̄hysicam

Pharisei in iudicio

Pharisei

Pharisei

Pharisei

post duos mēses si nō dimit/
tūt hmoi lectōes sūt excōica/
ti. c. sup specia. extra ne cleri. l.
mo. Clerici ⁊ religiosi q̄ indu/
cūt aliquē ad vouēdū vel iu/
rādū vel fide interposita. seu
als pmittēdū vt sepulturas
apō eos eligāt. vel iaz electā
nō mutēt sē excōicati. nē pos/
sūt absolui nisi p papā. nisi i
mortis articulo. cle. cupiētes
de penis. idē d̄ reli. Clerici q̄
scienter ⁊ sponte picipauerūt
cū excōicatis a papa. ⁊ ipos
in officijs receperūt sunt ex/
cōicati. ⁊ absolutio pape ref/
uat. c. significauit. extra d̄ se/
excō. q̄ Fallantes lras pape.
vel falsis sciēt vrentes. vel re/
monentes etiā vnaz lram de
bullis pape. sē excōicati. ⁊ ab/
solutio pape refuat. q̄ Cleri/
ci sepeliētes i eccl̄is vel cemi/
terijs eoz excōicatos a iure. l.
vsurarios manifestos. l. noia
tim int dictos tpe intdicti in
casibz n̄ pcessis sē excōicati.
cle. eos. d̄ sepul. Sepeliētes
ho se occidētes. l. in torneamē
tis morientes ⁊ hmoi. peccāt
mortalr. nec sūt excōicati.

De religiosis Ca. xiiij.

Arca reli

c. giosos ⁊ religiosos.

Si sūt clerici vel ordinati. i/
terrogari pnt d̄ his de q̄bz s̄
dicum est in. c. de clericis in
cōi. put erit expediens. Si
ho sūt bñficiati i ecclesijs cu/
ratis. de his habes in. c. p̄ce/
denti. Sed vltra p̄dicta etiā
de infra scriptis q̄ sūt p̄pa eo/
rū d̄m est. ⁊ p̄mo. Si fuit re/
ceptus ad monasteriū per sy/
monia mortale est. Si ho fa/
it symonia mentalis t̄m p̄nia
abolef. Si ho pactionalis.
qz sez monasteriū exegit tātū
als nolebat eum recipere. ⁊ in/
grediens vel p̄pinq̄ eius tātū
dederūt. vel minus p̄ ipo in/
gressu. nisi forte cū monaste/
riū est ita tenue q̄ nō sufficit
illi puidere. nam tūc oblaris
spūalibus gratis. i. ingressu.
licet petere ⁊ pacisci de tpali/
bus de q̄bz debeat viuere. vt
dicere illi. porta tecum si vis
comedere mecum. fm Host.
et aliquos alios. Secus si
monasterium est pingue. ⁊ p̄t
illi puidere. non p̄t fieri aliq̄
pactio vel exactio absq̄ vi/
cio symonie. tunc vltra p̄ctm
recipiens vel receptus vel re/
cepta debēt expelli de illo mo/
nasterio. extra de symonia. c.
qm̄. Potest in ep̄s i hmoi dī
spensare. scz vt non expellan.

sepulchras. legunt

lras pape

sepulchras

Interrogatorii tertia pars

tur de monasterio. Rarmū. 7
Buil. p̄cipue repit tal' symo-
nia in monialib' vbiq; terra-
rū. non sic p̄o ē de viris religi-
osis Si ingressus ē religio
nē nō pura intētiōe. s. seruiēdi
deo. s. alia d' cā. vīcz nō labo-
rādi. vel si est monial'. qz non
potuit nubere. 7 qā posuerūt
pentes ipam inuitam. l. ma-
lescerint. tñ pōt 7 d3 mutare
intētiōez. scz vt ibi manere ve-
lit ad seruiendū dō. 7 sic erit i
bono statu. al' erit in morta-
li. Sed si reppit se in mona-
sterio dissoluto nō viuēte re-
glarit qrat si p̄t mutare locuz
cū dispensatiōe si indiget. qd
tñ in moniali erit difficile. qd
si non pōt nō sequat' turbam
i. alios vel alias in malū. sed
seruet ipa ordinē suū si ad bo-
num nō pōt reducere alios l'
alias. Si ingrediēs mona-
steriū reticuit impedimēta q̄
habuit ad illud sciēt. vīcz qz
erat seru'. vel habebat occul-
tam infirmitatē vl' alterius re-
ligiōis p̄fessus p̄iugatus. de-
bitoz in multis. 7 hmōi. pec-
cauit mortāl'. p̄cipue si scie-
bat tale impedimētū. 7 p illd
nō posse recipi ad religionē
Vel de his interrogat' mēda-
ciū dixit 7 p̄t 7 d3 de monaste-

rio expelli si alie puideri n̄ p̄t

Si h3 votū religiōis arti-
oris anteq̄ intrer. latiorē p̄
us debet q̄rere dispensatiōez
si etiam eēt bona. 7 multo for-
tius post professione in vna
religiōe non pōt ad aliā tran-
sire equalem vel latiorē. 7 d'
mendicante ordine ad men-
dicantē. vel de mendicanti-
bus ad monachalem trāsire
n̄ p̄t sine dispēsatōe pape nisi
ad carthusienses. Si idu-
xit aliquē ad fligione p symo-
niā vel p fraudes. pura asserē
do ibi obseruari regulā qd n̄
fit. vl' dicendo se ad nihil ob-
ligari 7 reticendo seueritates
religiōis. q̄s ille n̄ intendit f/
uare. 7 hmōi. peccauit morta-
liter. De illis q̄ etiam volen-
tes ingredi religionem aliq̄s
in qua bene viuunt auertunt
vt trahant aquas ad suū mo-
lendinū infamantes illos et
crimina imponētes. suas at
vsq; ad tertium celū extollen-
tes non euadere damnatiōez
certum est. quia p̄ charitates
agunt p̄ iusticiam 7 contra sa-
crām scripturam agunt.

De voto paupertatis.

¶ In religiōe ex n̄s ob-
seruauit paupertatis
votum nihil retinēs l'

retinere deliberans. mortale ei ē p̄p̄riū h̄re. ⁊ toties q̄t̄ies illud p̄posuit. Dicit aut̄ p̄p̄riū qđ celat̄ p̄ori suo. vt si habeat ⁊ teneat pecuniā vel vestē nesciēte p̄lato. v̄l si sciat m̄ qđ volūtate ei⁹ ⁊ absq; l̄n̄ia. v̄l si de l̄n̄ia eius ⁊ voluntate. m̄ nō patius sibi tradere ad petitionem ei⁹. sed recusare si posset de facto. ⁊ multo prius si non solum mobilia. sed etia; immobilia. vt redditus ⁊ possessiones retinet vt p̄p̄ria dāf vendens et dissipans vt placet. nec p̄latus p̄dare l̄n̄ia; sic retinendi. nec papa potest in p̄p̄o disp̄sare. extra d̄ sta. mona. c. cū ad monasterium.

Si dedit bona monasterij siue cōuēt⁹ absq; sup̄iorū l̄n̄ia habita vel p̄sumpta. Si alii qđ occulte recipit vel tenet mortale est ⁊ p̄petas. Si replens se in loco vbi nō viuūt in cōmuni. p̄p̄t quod optz si bi puidere de necessarijs habet aliqua vestimenta vel pecuniam ⁊ aliqd h̄mōi cuius bona l̄n̄ia. b̄n̄i placito p̄latis aduertat diligenter. ¶ Primo qđ idem v̄t p̄ cum non steret oīa velit ponere in cōmuni si alij vellent. ⁊ ad hoc operat̄ quantum potest. ¶ Secūdo si

hec non pōt sp̄ sit parat⁹ simpliciter ponere oīa ⁊ dimittere in manibus p̄lati. ¶ Tertio vt de h̄mōi p̄cessis nihil det sine l̄n̄ia sup̄ioris sui generalis vel specialis. etiam in elemosynis. nisi in extrema necessitate. Quarto vt nō thesauriset nec sup̄flua teneat. n̄ de licioſa q̄rat. nec multū inq̄rēdo sollicitet. nec habeat inordinatū affectū in h̄mōi. ⁊ sic poterit trāsire si in alijs b̄n̄i se habeat. sec⁹ si agēdo n̄ religioſe. sed lateat r̄vuit. Sed ⁊ cū p̄dictis si posset locū inuenire vbi in cōi viuūt meli⁹ ei ēē

De voto castitatis.

¶ Seruauit votū castitatis nō solū ab oī carnali ope ⁊ p̄tractu venereo se abstinēdo sed etia; ab oī locutōe turpi ⁊ amatoria; ab oī cogitatione immunda deliberata. ⁊ delectatione morosa. qz in quolibet horū est mortale. vt dictū ē sup̄ circa scđm et nonum p̄ceptum. Est etiam sacrilegium qđ ḡnius est. ⁊ qz ad ista deuenit p̄ conuersationem ⁊ familiaritatem. id inq̄rendū est si h̄z domesticitatem cū aliq; si monialip. v̄l cū aliq; si religioſus

Interrogatoriū pars tertia

z si hoc repit eē extra casū ne-
cessitatis phibēd⁹ ē. al's non
absolūed⁹ q̄a q̄si ipossibile ē
q̄ tal' nō incidat in ruinā. di.
xxij. c. hospitaliū. z di. lxxi.
p. totū. Scādala etiā mltā z
oblocutōnes sequūt i pplis
z hmōi. z iō phibēd⁹ ē. z con-
sanguineoz etiā rarus fit ac-
cessus.

De voto obedientie.

I fecit p̄tra votū obe-
dientie quod ē sp̄ mor-
tale Et nota q̄ si sp̄ q̄n
q̄s agit aliqd p̄ regulā suā. v'l
trāsgredit regulam vel p̄stitu-
tōes facit p̄obedientiā. s̄z q̄n
facit p̄ p̄cepta p̄tenta in regu-
la z p̄stitutōibz suoz supioz.
vel q̄n aliqd trāsgredit ex cō-
tēptu q̄ntūcūq̄ illud sit mini-
mum. Qñ vero p̄latus v'l p̄-
latus iniūgit aliqd fieri p̄cipiē-
do vel mandando in p̄tente s̄a-
cte obedientie. vel sp̄ū s̄cti vt
facias s̄. v'l sub pena excōica-
tōis z hmōi. illud dī p̄ceptū.
cuius transgressio est mortal'
Idem esset q̄n p̄latus aliqd
mandaret subdito quomōcū-
q̄ loqueretur. declarans sibi
q̄ intendit obligare illum s̄b
peccato mortali ad faciendū
illud. z intellige si mandat qd
non sit illicitū. z tale qd q̄ te-

neatur subditus ei obedire.
Similr q̄n i regulā v'l p̄stitu-
tōibz est aliqd p̄ceptozie mā-
datū. vel sub pena excōicatō-
nis. vel sub pena carceris. v'l
sub pena grauioris culpe. v'l
p̄ s̄ilem locutōem cōit censet
obligari ad mortale. alias at
faciēdo p̄cerimonialia. vt frā-
gere s̄ilērium. tarde venire ad
chorum z hmōi. est veniale.
nisi q̄s faceret ex p̄tēptu. qz
tūc mortale. Cōsuetudo autē
q̄uis nō sit iō p̄tēptus m̄ ē i
ductiua contēptus. z iō caue-
ne assuecas alicui transgres-
sioni.

De officio diuino.

I dixit horas canoni-
cas z officiū defūcto-
rū q̄n dī dīci. Nā reli-
giosus etiā si nō h̄z ordinē sa-
crā tenet ex p̄cepto ad offi-
cium. p̄cipue si est professus.
vñ omittēdo aliquā horā pec-
cat mortalit'. z omi die qua o-
mittit ex negligentia. nō autē
ex p̄cepto tenet dicere istud l'
illud. q̄uis nec d̄beat ad pla-
citū suū mutare officiū. s̄z dī
dicere s̄m ordinem suū. Si
non fuit cum alijs in ecclia z
nimis tardauit ad dicendū
officiū. Si somnolens l' dor-
minit redicat. vel aliqd loco

eius dicat. sed si p. maiori p.
 te dormiuit totū reiteret. Si
 ibi incōposit? fuit z ocul' ve/
 gis. Si risit vel ridere fecit l'
 aliquā leuitatē vel locutōem
 fecit nō necessariā. Si mēte
 distract? p. cipue qñ n̄ aduer/
 tit. Si male legit l' cātauit v'l
 inclinavit ex negligētia. in q/
 libet hoz est pctm veniale cōi/
 ter. Si elegit plātū p. symoni/
 am. vel etiā z si non symonia/
 ce tñ indignū sciēt. Si n̄ il/
 lū quē iudicauit meliores ad
 officiū illud sed aliū rōe ami/
 cicie. vel aliū intentiōe mun/
 dana mortale ē. Si accusa/
 uit calūniose plātū vel sociū
 de aliq. criminali. vel testifica/
 t? ē. v'l destitit ab accusatiōe i/
 iuste. v'l alias infamauit plā/
 tū vel subditū dicēdo crimia/
 lia de eis. etiā si essent vera in/
 tētiōe infamandi mortale ē.
 Idē si secreta sui ordinis re/
 uelauit sine causa iustaz rōna/
 bili. z quō d's teneat ad resti/
 tutōem fame habes in sū. i. ij
 pte diffuse. Idē si in visitatiōe
 platorū nō reuelauit dicēda. q.
 sunt d' honestatē religiōis de
 platis et socijs. z p. cipue quā
 dō cōiter sic fuat. z fit pcep/
 tum a visitatore vt dicant q. i
 diget correctiōe. tūc em̄ omit/
 tere aduertēter que dicenda

sunt est mortale peccatū. Dz
 tamen intelligi pceptum ser/
 uato ordine fraterne correcti/
 onis. vnde omnino occulta
 de quibus pōt presumi emē/
 datio dici non dñt. vbi aut n̄
 speratur emendatio z p. uimē
 recidiuatio. vel aliqđ magnū
 scandalū dici dz. nō tñ accusā/
 do si sufficienter probari non
 pōt. quia tūc grauitur pecca/
 ret. sed simplr denunciando
 prelato. vt patri si speratur q.
 inde pūdebitur. Si fecit l'
 coopatus est ad aliquam cō/
 spirationem contra prelatos
 vel inuenit aut sectatus ē p/
 rialitates z sectas in monaste/
 rio. aut conuentu. aut diuisione/
 nes. quia mortale est. z crimi/
 na mundanorum vel demo/
 niorum potius q̄ religiosoz
 Interrogandi etiam sunt. d'
 cū. abusionibus clauſtri s'm
 Ray. que s'm Dugonem sūt
 iste. Prelatus negligens dis/
 cipulus inobediens. iuuenis
 ociosus. senex obstigatus. mo/
 nachus curialis vel causidi/
 cus. habitus p̄ciosus. cib' ex/
 q̄situs. rumor in clauſtro. lis
 in caplo. dissolutio in choro.
 irreuerentia circa altare. In
 his qñq. est mortale. quādo
 q. veniale s'm q̄uitatē facit z
 intētiōnez. Dagna etiā est

clauſtra
 vbi

infam.

in visitatione

Interrogatorii tertia pars

abusio religiosū iurare in cōi
locutiōe. etiam si dicat verita
tē. et etiam maledicere et blas
phemare. etiam si ex leuitate.
¶ Interrogandū etiā ē p̄cipue
de cerimonijs p̄ncipalibus
et de esu carnū extra iſmīta
tē. De lineis n̄ v̄edis ad car
nē. De lectis n̄ plumis et ieiū
nijs regule vel cōstitutionū. et
obſuantia ſilentij in certis ho
ris et locis. Ad q̄ oīa obligan
tur omnes monachi. et etiam
plures religiosi. et mōachi ſā
cti b̄ndicti. extra de ſtat. mo.
c. cum ad mōaſteriū et plures
religiosi alioꝝ ordinū ex con
ſtitutionibz ſuis. Et licet i hijs
platus poſſet diſpenſare. nō
tū p̄t diſſipare. qđ ē ſm̄ Bē
qñ ſit abſqz cā rōnabili et vr
gente. alio p̄t̄m̄ eſt diſpenſā
ti et diſpenſato plus et minus
ſm̄ et aſgreſſionem. ¶ Si i
obediendo male ſe habuit. vi
delicet qz obediuit i malo pu
ta dicendo mendaciū. vel ex
negligētia dimiſit cōe mādā
tū. vel tardus fuit ad obediē
dū. vel nō affectuoſe ſz q̄rulo
ſe vel diſſolute et nō cū matu
ritate. Si irreuerēs circa ma
iores egre ſuſtinendo rep̄hen
ſores cum indignatiōe cōiter
eſt veniale.

De exercitio.

¶ I vacauit oculo qđ ē ſe
tētia oīm maloz. et qñ
tū. Si inutilit̄ expēdit tps
faciēdo ea q̄ ſunt nullius va
loris. Si fecit exercitia mun
danoz. vt faciēdo burſas ve
ſtes ope polimiro. recamatō
nes et linea reticulata et hmōi
vel ſectiones nimis p̄cioſas
vel alia gulosa. qz magnū pec
catū et abuſio ē ac occaſio mlt̄
toꝝ maloz. et ideo. p̄hibendū
eſt. hoc malū etiāz rep̄it i mo
nialibz modernis. Si con
uerſando ſuit nimis leuis et
alios inducens ad leuitatem
vel riſum verbis. geſtibz et ſo
lacijs. q̄ aliquñ ſine p̄cto fieri
p̄nt ad recreatōz. vel ſubleuā
do ſeu alios ab accidia. raro
Si aliquñ irriſit vel geſtiuit
quod ſym̄is congruit et hy
ſtrionibz nō religioſis. Si
murmurauit circa victum et
veſtituz. Si i patienter tulit
graues mores alioꝝ. Si ſe ḡ
nez alijs reddidit. Si ſingu
laritatem q̄ſiuit in cibo veſti
tu. dormitu et alijs. vnde fre
quenter in iſſis oritur ſuper
bia. et in alijs murmuratio et
indignatio. Si fratres de
linquentem non fraterne ad

monuit. vel defectus aliorum pro
lato non significauit ut adhibe-
beret remedium. seruato tamen or-
dine fraterne correctionis. in
his contra est veniale. Si mur-
murauit pro sibi committente tamquam
indiscretum. Si impatiens se
habuit dure loquendo cum qui-
bus non habet se intromittere.

¶ Si non diligenter tractauit res
monasterij. Si nimis tenax
fuit in dando. vel si nimis per-
dus. vel acceptor personarum sine
causa rationabili dāns magis uni quam
alteri de rebus communibus. Si dedit
quibus non potuit. vicia quia non
habebat in iam. Si permisit res
perire ex negligentia. vel nimis
sollicitus fuit propter breuiem vacan-
do sibi propter multiplicationem tem-
porum. quod viciū hodie multum re-
gnat. Si non fuit sollicitus ad
addiscendum ea ad quae tenetur secundum re-
gulam et constitutiones peccat. et
ignorantia hoc etiam transgredi-
ens non excusatur a peccato. Si
est sacerdos deus querere scire quod pri-
nent ad debite celebrandum.
Si professor qui pertinet ad illud
officiū. Si in his est negligens
principue cum per grauius peccat.
sed debet etiam frequenter lege-
re scripturam vel doctores ex-
ponentes vel alios libros de
uotos et utiles. vnde instruat.

et confortetur ad bonum. ¶ Si le-
git curiosa et inutilia propter quod
retrahitur a magis necessariis.
vel doctores gentiliū. vel fic-
tiones poeticas. et huiusmodi. quia
peccatum est curiositatis. De
primis vero ad religionem ha-
bes diffuse in tertia parte su-
me.

De oratione et confessione.

I non orauit ultra of-
ficiū diuinū prout per
se et alios consanguineis bene-
factoribus viuis et defunctis pri-
cipue recomendaris ut debet
sollicite. Si non frequentauit
professionem et confessionem secundum regu-
lam suam et morem. Monachis
hoc nigris preceptum est quod coeant
semel in mense. cle. ne in agro.
de sta. mo. Si non vacauit
meditationi. quam maxime indu-
cit deuotionem. Si fuit tepidus
in dilectione dei et proximi. non
ardens affectus honorem dei
et salutem animarum ut decet. Si
gratus ad recogitandum et cog-
noscendum sua beneficia et reco-
pensandum deuote ipsi deo
seruendo. Si non prepara-
uit se ad diuina ut debuit.
Hec sunt peccata in quibus quod
ridic offendit deus. et impedit
perfectus religionis.

De amore parentum.

Interrogatorii pars tertia

Inimicis carnaliter dile-
 xit sanguineos nimis
 affectus eorum propter
 vel gaudes de ea. aut tristat
 nimis de aduersitate. Si ni-
 mis eos visitat vel querit gau-
 det visitari. Si cum eis loquitur
 secularibus que non expediunt
 vel etiam cum alijs de guerris. et
 hominibus frequenter interrogat
 et audit. Si pro eis procurat
 beneficia ecclesiastica vel ter-
 tia non aptis beneficijs in quibus
 posset esse mortale. De
 alijs pro vicijs committit. scilicet ira.
 superbia. inuidia et hominibus. vide
 supra in prima parte. De his pro
 que pertinent ad regulam suam ipse
 met videat pro se et dicat. Si
 penas aut penitencias taxa-
 ras vel iniunctas a regula vel con-
 stitutioibus vel a prelo non fecit
 peccauit. si ex negligentia.
 Si nullo modo esset paratus face-
 re etiam prelo precipiente mor-
 tale. si non intendit perficere in
 vita. sed que seruat inuitus fa-
 cit et male contentus est esse in re-
 ligione hypocrita et in statu
 danatoris. Tho. Qui vocan-
 tur ad dirigendas moniales
 in electionibus. nisi abstineant ab
 his per que possit oriri discordia
 inter eas sunt excommunicati. Religi-
 osi et clerici inducentes ad vo-

uendum. iurandum vel promitten-
 dum eligendo apud eos se-
 pulchra. vel ut eam ulterius
 non mutent iam electas sunt ex-
 communicati excommunicatione papali.
 cle. cupientes. de penis. Re-
 ligiosi qui absque speciali licentia per
 prius sacerdos solennizarent ma-
 trimonia. aut ministrarent sa-
 cramentum eucharistie vel extre-
 me unctionis excommunicati sunt ex-
 communicatio papali. cle. i. de pu. i.
 reli. Religiosi qui excommunicatos a
 canone absoluunt in casibus non
 processis. aut qui absoluunt a sen-
 tentijs per statuta synodalia vel
 puicilia promulgatis. aut ab-
 soluunt a pena et a culpa sunt ex-
 communicati excommunicatione papali per
 dictam clem. i. de puile. reli.
 Inquisitores hereticorum qui odio
 gratia vel lucro in iusticiis et con-
 scientiam omiserunt in que-
 ram preedere. vel ipsam he-
 resim alijs imponere. aut im-
 ponerent que officium eorum im-
 pedirent. sunt excommunicati excom-
 municatione papali. cle. multorum.
 de here. ¶ Religiosi mendican-
 tes preestri transientes ad ali-
 quam religionem monachalem ex-
 cepto ordine carthusien. et si re-
 recipientes sunt excommunica-
 ti excommunicatione papa-
 li constitutionem Martini

quinti factam Cōstātie. Clerici sciēt et spōte p̄ticipantes excoīcatōis a papa in diuinis sunt excoīcati excoīcatōe papali s̄m Hostiē. ista excoīcatō habet dubium. ¶ Participantes in crimine p̄pter qd̄ aliquis est excoīcatōis aliq̄ p̄dictarū aliarū excoīcationū sunt excoīcati p̄ papam. c. si cōcubine. de senten. exco. Albi soluentes aliquem ab aliqua p̄dictarum excoīcationum citra sedem apostolicā p̄terq̄ in mortis articulo qui taliter absoluti si non representant ei quo possunt absolui q̄ citius possunt. vel mittāt p̄ absolutione reīcidunt in eādē scz excoīcatōz papalē. c. eos. de sen. exco. i. vi. Sepeliētes corpa in cemiterijs tpe inēdicti in casibz nō p̄cessis a iure sūt excoīcati p̄ excoīcatōz episcopālē. cle. eos de sepul. Sepeliētes excoīcatos publice aut noīatim inēdictos vel vsurarios manifestos scient in cemiterijs sunt excommunicati. dicta cle. eos. Clerici locantes domos manifestis vsurarijs ad fenus exercēdū seu alio titulo p̄cedentes sunt excoīcati. c. vsurarum. de vsuris. li. vi. ¶ Nō electus a dua-

bz p̄tibz cardinaliū et se gerēs p̄ papa. est excoīcatus. c. licet. de elec. ¶ Monachi et canonici regulares. Archidiaconi. dyaconi. p̄positi plebani. cantores et alij clerici p̄sonati habentes. aut quiuis p̄sbyteri qui audiunt leges vel physicam sunt excoīcati. c. n̄ magnope. ne cleri/ vel monachi se rebo secu. i. mi. ¶ Religiosi dimittētes vbiq̄q̄ habitū sue religionis. et accedētes ad quēvis studia l̄rarū sine licentia prelati aut conuentus sui sunt excoīmunicati. c. vt p̄tiosa. ne clerici vel monachi lib. vi. ¶ Religiosi qui decimas debitas ecclesijs sibi appropriant vel vsurpant. siue qui non permittunt solui ecclesijs decimas de animabus familiarum et pastorum suorum. si non habent administracionem et beneficia sunt excommunicati. si habent sunt suspensi. nisi requisiti destiterint infra mensem. clementi. religiosi. de decimis. ¶ Monachi et canonici regulares non habentes administracionem. et se conferentes ad curias principum vt damnum monasterijs inferant. aut prelati sine licentia

longius vult
populus vult

Monachi
Iuramentum

Interrogatorii tertia pars

suorum platorum, siue qui tenent ar-
ma intra septa monasterii sunt
excoicati. cle. ne in agro. d. sta-
tu mona. ¶ Religiosi nec non
moniales professi debentes in
monium. et alij clerici constituti in
sacris de facto. s. sunt excoica-
ti. cle. eos. de sangu. et affini.
¶ Inquisitores hereticorum qui pre-
ter officij inquisitionis quibus-
uis modis illicite pecuniam
extorquerent. vel scilicet bona ec-
clesiarum ob delicta clericorum
fisco ecclesie applicant sunt ex-
coicari. nec absolui possunt. nisi
plene satisfecerint illis a qui-
bus extorserunt. cle. nolentes: ex-
tra de here. ¶ Religiosi non sua-
tes interdictum quod seruat sancta
romana ecclesia. cle. ex frequen-
tiis. de sen. exco. ¶ Religiosi
qui confitentibus sibi non faciunt
pseiam sciens de decimis sol-
uendis. tales ab officio predi-
cationis sunt suspensi donec eo
modo possint faciant eis pseiam et
si interim predicant sunt excoica-
ti. Si licet et religiosi qui dicunt ali-
quid perba ut retrahant audientes
a solutione decimarum sunt excoi-
cati. cle. cupientes. de penis.
¶ Religiosi medicantes quod do-
mos ad habitandum vel loca de
nouo recipient aut mutarent
absque licencia pape vel alienarent

de nouo recepta. cle. cupientes.
de pe. ¶ Fratres minores qui tempore
dicti recipiunt ad diuina fratres
vel sorores de tertio ordine san-
cti frascisci sunt excoicati. c. cum
exco. de sen. exco. in cle.

¶ Al platis in coram in quendum
est primo. Cap. xiiij.

Legitie

¶ Si aliquis est dignita-
te seu platione. an vi-
delicet aliquis irregularitate vel
sua fuit iuretur cum fuit assum-
ptus ad platuram in qua non fuit dis-
pensatus vel absolutus. vitz
si fuit bigamus. Si opatus
est in causa sanguis. Si illegitimus
Si excoicatus vel suspensus.
vel notorius concubinari. qui
bet horum si sciens tenet platuram
furrine. vñ est prout in morte
li. ¶ Nota quod illegitimus ad di-
gnitatem vel beneficium curatum
vel honoratum in religione qui creat
per electionem siue dispensatio-
ne pape promoueri non potest. Ex
privilegio tamen magistri ordinis
cum his potest dispensari ad pre-
laturas in ordine predicatorum.
de hoc habes in. iij. pte sume
ritu. de censuris ecclesiasticis.
¶ Si rite et absque vicio sy-
monie fuit electus. confirma-
tus et ordinatus. ¶ Si ince-

posuit pces p se. vñ pcurauit
 q ali⁹ porrigeret pces symo/
 nia ē. 7 si fuit symonia pactio
 nis indiget dispensatōe pape
 7 añq̃ sic dispensat⁹ tenet fur
 tive dignitatē. de h in scōa p/
 te summe. si de symonia. 7 in
 oibz q̃ habes. s. in. c. de bñfi/
 ciatis. 7 in. c. de clericis i cōi/
 pores interrogare put erit expe/
 diens. Et si est p̃latus religi/
 osus interrogādū est. de his q̃
 sunt in. c. pcedenti 7 de alijs q̃
 sequunt. ¶ Si aliqd̃ manife/
 stum pccm̃ in subditis dissi/
 mulauit 7 non correxit. aut si
 non manifesta que tamen ad/
 eius noticiā aliql̃iter puene/
 rūt vterius non q̃siuit. si po/
 ex negligentia dimitteret. pu/
 to mortale q̃ ad criminalia. si
 at ex aliq̃ rōne vt ad mai⁹ scā/
 dalū vitandū sec⁹. Si in ca/
 pitulo equus iudex non fuit
 Si de rebz monasterij dilapi/
 dator fuit. Si supioribz suis
 non obediuit. Si causas si/
 bi a supioribz cōmissas non
 fm̃ p̃siliū p̃roz sed fm̃ acce/
 ptōnem psonaz determinauit
 In oibz his est pccm̃ mortā/
 le vel veniale fm̃ q̃ntitatē ex/
 cessus et maliciam 7 negligē/
 tiā. ¶ Si indignos 7 n̄ ido/
 neos in officijs posuit. 7 ma/
 xime ad curā alaz. 7 male vi/
 det tal posse excusari a mor/
 tali. si eos quos scit malos 7
 i mortali pseuerare ponit ad
 curā alaz cum pōt repellere.
 nec credo q̃ excuset paucitas
 s. qz nō inueniūt alij. 7 etiā si
 iste alias sit industrius ml/
 cum. 7 bene officiet ecclesiā
 in exterioribz. Idem cum su/
 stinet tales si illos p̃t iuridice
 remouere. ¶ Si posuit ad au/
 dientiam cōfessionum nota/
 biliter ignorantes 7 ineptos
 vel criminosos. mortāl^r pec/
 cavit p regulam. Qui causas
 damni dat. ¶ Idem si tales
 tolerat cum possit remouere.
 nisi forte a superiori sint ad h̃
 positi. Sed quā curam d̃ ip/
 sis habebit cum ad sui dam/
 nationem exerceāt tales offi/
 ciū audiēdi p̃fessiōes. quō ac/
 dicat ineptus vel notabiliter
 ignorans habes in summa.
 ¶ Si fuit nimis p̃pōsus et
 curiosus in edificijs ecclesiē
 monasterij. in ornamentis 7
 hm̃oi. quod est contra sniam
 Hiero. 7 Ambro. xij. q. ij. ca.
 anz. 7. c. glia ep̃i. 7 etiā Be⁹.
 Et tamē a modernis fiūt ho/
 die multe supfluitates 7 curi/
 ositates. 7 placita s̃ exempla
 oīm scōz. 7 in his amittitur

prime ad curā alaz. 7 male vi/
 det tal posse excusari a mor/
 tali. si eos quos scit malos 7
 i mortali pseuerare ponit ad
 curā alaz cum pōt repellere.
 nec credo q̃ excuset paucitas
 s. qz nō inueniūt alij. 7 etiā si
 iste alias sit industrius ml/
 cum. 7 bene officiet ecclesiā
 in exterioribz. Idem cum su/
 stinet tales si illos p̃t iuridice
 remouere. ¶ Si posuit ad au/
 dientiam cōfessionum nota/
 biliter ignorantes 7 ineptos
 vel criminosos. mortāl^r pec/
 cavit p regulam. Qui causas
 damni dat. ¶ Idem si tales
 tolerat cum possit remouere.
 nisi forte a superiori sint ad h̃
 positi. Sed quā curam d̃ ip/
 sis habebit cum ad sui dam/
 nationem exerceāt tales offi/
 ciū audiēdi p̃fessiōes. quō ac/
 dicat ineptus vel notabiliter
 ignorans habes in summa.
 ¶ Si fuit nimis p̃pōsus et
 curiosus in edificijs ecclesiē
 monasterij. in ornamentis 7
 hm̃oi. quod est contra sniam
 Hiero. 7 Ambro. xij. q. ij. ca.
 anz. 7. c. glia ep̃i. 7 etiā Be⁹.
 Et tamē a modernis fiūt ho/
 die multe supfluitates 7 curi/
 ositates. 7 placita s̃ exempla
 oīm scōz. 7 in his amittitur

*Ad rufu
 Secundu
 19*

Interrogatori pars tertia

multuz tps ⁊ deuotio. ita vt
cōpletis edificijs exhaustus
videatur oīs spūs. ⁊ paupes
interea moriūt fame. q̄s d̄ su/
pfluīs coꝝ tenent sustentare.
xij. q. ij. c. ep̄s ecclesiasticarum
Si nimis fuit sollicit⁹ circa
temporalia ex hoc min⁹ debito va/
cans spūalibus in se ⁊ in sub/
ditis. vt lectio. orationi. ad/
monitio. vtiq; pctm̄ est plus
⁊ minus s̄m q̄ntitatem excelsus.
Principalis em̄ eius cu/
ra debet esse de spūalibz. Si
p curias nimis discurrit liti/
gando cum scādalo hoīm cū
posset p aliū modū mag⁹ pa/
cificū sua repetere. ⁊ si nō tñ
Si iura ⁊ p̄uilegia sue eccle
non seruauit ⁊ defendit vt de/
buit. Si in dispensando in/
discrete se habuit. vel quia ni/
mis de facili ⁊ sine causa rō/
nabili in ieiunijs dispēsauit.
In esu carniū. in retinēdis
rebus ad vsū. In penitentijs
taratis s̄m regulam vel con/
stitutiones h̄mōi. quia pec/
cauit inducendo relaxatiōes
⁊ rigore religiōis enervādo.
Unde br̄s B̄n̄dict⁹ i regu/
la dicit. q̄ de oī dispēlatōe h̄z
reddere d̄ez. Si fuit nimis
dur⁹ in dispensando cū debu/
it. p̄cipue cuꝝ debilibz ⁊ infir/
mis ⁊ h̄mōi. nō puidens eis

Si fuit exēplaris i incessu
moderato. habitu n̄ p̄cioso. i
modestia gest⁹. In locutiōne
rara graui ⁊ fructuosa. cauēs
discordias. pacem nutriend⁹
oēs patienter videns ⁊ tole/
rans. singularitates vitās. cō/
munia seq̄ns cū pōt. nemini
blandus affabilis cūctis. su/
surratiōes. detractōes. irrissio/
nes. p̄fabulatiōes. maledictiō/
nes p̄tēdēs i se ⁊ i suis elimi/
nās. circūspect⁹ i oibz. nō de/
lectat⁹ de p̄sidiētia s̄z nimis d̄
negligētia. cū de singulis ha/
beat reddere rōnē sibi cōmis/
sis. Ita curas alioꝝ habeant
q̄ sui nō obliuiscant. vt docet
Bregio. in pastoralī. Si in
corrigendo fuit nimis remis/
sus vel nimis rigidus vtrū/
q; cauendū est vt docet Bre.
in mora. ⁊ habet. xlv. dist. c. di/
sciplina. nam facilitas venie/
incentiuū p̄bet delinquendi
Elm̄b. xxiij. q. iij. c. est iniusta
⁊ aspitas nimie increpariōis
nec correptiōem recipit n̄ sa/
lutē. Leo dist. xlv. c. cū br̄s. ⁊
c. s̄z plerūq; ea. dist. P̄cipue
p̄o circa seniores vꝝ p̄latus i
corrigendo se habere huma/
num. vt dicitur i illo capitu.
nisi essent habituati in malo.

qz tūc durū fm Bre. vt. d. c. disciplina. 7. c. licet plerunqz. 7. c. cū brūs. 7. c. penitūdinis tpa. xxi. q. vii. 7. c. tanta. lxxxvi. di. Si nō inducit qntū potuit sbo 7 exemplo ad ob seruādū oia cerimonialia ordinis sui. Si malas cōsuetudines seu corruptelas regnare pmisit. Si cōtra regulā et decētā religiōis etiā qd in uenit iā inductas nō abstulit qntū potuit. vt viciū ppeta. tlo. discursū fratꝝ ad placitū familiaritatē cū mulieribꝝ vel viris. si ē monacha collatōez rerū amicis 7 sanguineis si ne licētia et rōnabili cā. esum carniū vbi nō debēt comedi. qd ē vniuersale oī monacho. de pte. di. v. c. monacho et p. cipue q sūt 3 essentialia vota religionis nullo modo debz pmittre. nec etiā ad receptio nē symoniacā monialium. si/ cur hodie sit quasi vbiqz. Q, si nō pē talia remouere nec est spes in futurū dimittat curā exemplo sancti benedicti. vii q. i. c. aduersitas. circa si. in. c. si. ea. q. als nec qetē suā amittat. et tandē damnatiōem cuz eis incurrat qcūqz sit ille abbas vel abbatissa. p. ior vel p. iorissa. vel alias qcūqz no/

mine censeat. nec sufficit q. p. latus corrigat vicia q ipsū nosse p. tegerit. s. debet diligēter agnoscere vultū pecoris sui considerando vias eius. Laueat autem ne crimīa sibi delata in foro p. scientie vel in secreto iudicet illis in foro cōtentioso seu in capitulo. vbi tū manifesta sunt puniēda nec foro miscēda sūt iudiciali

Si bz sub cura mōasteriū monialiū. de q materia dicet in. c. seqnti. Si indiscrete fecit pcepta i qbo multū dz cauerenisi sit res ardua. et si co/ geret p pceptū vl sniaz ad ali qd faciēdū l dicēdū i q n ess ei subditus. vel nō deberet ei obedire. vt reuelādo peccatū occultū oīno. esset ei mortale. In inq. sitōe vero criminū receptōe accusatōis vel denun ciatōis vel platōe snie excōi catōis et hmoi non sit pcepto non pcedat p suspitionez. sed p pbationes et modos veridicos alias incurreret graue peccatū. et aliquando senten ciā excōmunicatiōis. de his in. iij. pte summe. Si pla tus recipit aliquē ad ordinez mendicantiū ad p. fessionem ante annū cōpletū pbatiōis seu nouiciatus. est suspensio

Interrogatorii tertia pars

à receptōe aliorū ad p̄fessionē
et debitor pene grauioris cul
pe. vnde mortalit̄ peccat. ex
tra de regularibz. c. non solū.
libro sexto.

De ep̄is et p̄latz sup̄ioribz.

Caplm. xvi.

Arca epi

epicopos et alios sup̄i
ores p̄latos sic p̄nt
formari interrogatōes. Si
non sit talis litterature et scie
at p̄ se sciat exp̄licare q̄ d̄z. ad
q̄d tñ tenet cum habeat alios
sup̄ his informare et dirigere
Nam si bonus cōit ab hoibz
reputat et sufficiens. non esset
necessariū. nisi eū audire. et si
de aliquo negocio non intel
ligit cum p̄fessor vel dubitat.
p̄t de illo loq̄ p̄ sua serenitate.
Et si tale q̄d est in q̄ variant
opiniones. vel non pōt dari
certa snia. relinquendum est
sue p̄scie. Idez dōm q̄ alios
clericos religiosos p̄latos et
laicos p̄itos et timoratos q̄
sciunt dicere sufficienter fac
ta sua: Si vero non est talis
sed indiget adiutorio interro
gantis inquantū clericus est
inquiari ab eo p̄t p̄t expedire.
videt de his q̄ habes sup̄ cir
ca clericos in cōi. vt d̄ officio.

diuino. de celebratione et ad
ministracione sacramentorū
et mō. et h̄mōi. Si assumpt
ad ep̄atū ex religione interro
gandū est de his q̄ habes i. c.
circa religiosos q̄ ad multa.
nā adhuc tenet suare ordinē
suū. nisi in his q̄ nō patiunt
officiū pastorale. vt silentiū.
solitudo et vigilie et h̄mōi. In
q̄ntū q̄o b̄nficiatus seu cura
tus ē et p̄latos. interrogādūz
ē d̄ his q̄ habes sup̄ in. c. cir
ca b̄nficiatos. Et si f̄cepit di
gnitatē seu ep̄atū habes aliq̄
irregularitatē. v̄l p̄ symonias
vel p̄ intrusiones. dic vt in. c.
p̄cedenti. in p̄ncipio. Deinde
interroga de his q̄ sequunt̄ q̄
sunt sp̄alia cure et officij pa
storales. Si p̄tulit ordines sa
cros indebite. q̄d est vnū i q̄
multū offendūt. Si p̄tulit p̄
symoniā. sed occulte. mortali
ter peccauit. non tñ est suspē
sus ex hoc q̄ ad alios. sed per
symoniā notoriam est suspen
sus etiam q̄ ad alios. S; in
viroq̄ cāu ordiat̄ ab eo ē su
sp̄l̄. et idiget disp̄sarōe. Si
p̄tulit sciēt non habētibus le
gitimam etatem mortale est.
nec p̄t ip̄e dispensare de etate.
Si p̄tulit ordines p̄ saltum
sciēter. vel duos sacros sil.

vl̄ q̄ttuor miores cū subdya/
conatu peccat mortalit̄. Si
ptulit ordies sacros extra tē/
pora ordinationū mortale ē.
nisi ex dispensatōe papez or/
dinatus ē suspensus. Vno
res tñ ordines pferre p̄t die/
bus festiuis. Si in ordinatō
ne omisit aliqd faciendū. ⁊ si
omisit aliqd de substācialibz
in q̄bz imp̄m̄t caract. optet
totū iterare in alia ordinatōe
quattuor tēpoz. Si h̄o ē qd
nō ē subale. sed de simplici so/
lennitate nō dz iterari. sz sup/
pleri tñ omīssum in ordinati/
one alia. nec p̄us añ suppleri
onē iste ordinatus debet exer/
cere officiū. Peccat ep̄s i hu/
iusmōi si ex certa scia vl̄ cras/
sa ignorantia hoc facit. Idēz
videt̄ si ex notabili negligētia
¶ Si ordiauit aliquē sine li/
centia sui sup̄ioris sciēt. mor/
tale ē. ⁊ est suspensus p̄ annuz
ab ordinū collatione. Si nō
fecit fieri examinatiōez de or/
dinandis. de scia etate ⁊ mori/
bus ⁊ hmōi s̄m iura peccat
mortaliter. Idem si fieri fecit
examinationem p̄ septos ad
hmōi ordinandos. Si fieri
fecit p̄ tales q̄s estimabat p̄p̄
malam eoz p̄sciam admitte/
re indignos. si ad euz spectat

puidere de talibus vel reme/
diare. ¶ Si scienter admittit
indignum quem iuste repelle
re pōt. vt p̄cubinariū. illitera/
tū ⁊ hmōi. Si non ptulit sa/
cramentū p̄firmatōis qñ de/
buit. Soli cū ep̄i p̄nt illud
p̄ferre. et extra illud tps solitū
omni tpe anni ⁊ hora mortu/
ris p̄nt p̄cedere. ne sine h̄ mo/
riant̄ q̄uis sine h̄ saluentur.
Cōmittendo ḡ magnā negli/
gentiā vt p̄ multos ānos cre/
do esse mortale. Si nō d̄dit
sac̄m s̄m debitā formaz ma/
teriā ⁊ locū. mortale ē. Qz at
sit ieiunus non est necesse. ⁊ si
decens ⁊ de iure. Si bis de/
dit alicui sciēt peccauit mor/
taliter. vnde in hoc debet esse
cautus ne iteret. ⁊ etiam debz
aduertere q̄ aliq̄s chrismat̄
teneat chrismandum non cō/
sanguineus sed alius. Si in
cena dñi n̄ p̄secrauit chrisma
⁊ oleū factū vt debuit. qz ino/
uāda s̄t talia. ⁊ si n̄ fuanit de/
bitā materiā ⁊ formam ⁊ r̄/
tū eccl̄ie. mortale ē ⁊ hmōi.
Si p̄secratiōes eccl̄iaz vl̄ al/
tariū vel calicū ⁊ patenarū ⁊
benedictiones vestium sacra/
rū nō fecit vt debuit s̄m for/
mā ⁊ ritū eccl̄ie. vel si qd bo/
rū fecit p̄ symoniam. mortale
m j

par
3f

re

con
clon
dina

Sal
m

Interrogatoriū pars tertiā

est. Idem de bñdictōibz ab/
batū z abbatissaz. Idē de re
cōciliatōe ecclie violatē Do
nialē quā nouit eē corruptaz
non de facili dēz psecrare in p/
ginē. nec tñ manifestare cri
men si est occultū. sed mutare
nomē vgis in castā vt n̄ ppē
dat. Si p̄tulit bñficia p sy/
monia mortale ē. z si p noto/
riā est suspensus etiā q̄ ad ali
os. secus si p occultā. qz non
est suspensus. Si p̄tulit sciē
ter indignis bñficia siue sim
plicia siue curata. mortale est
Idem si acceptauit a patro
nis p̄sentatum ineptū. idem
si p̄firmavit idignū. Si p̄tu
lit plura bñficia in cāu n̄ cō
cesso vni. vlt plura officia aut
p̄bendas aut dignitates vel
st p̄sanguineis minus aptis
p̄tulit rōe p̄sanguinitatis p̄
ponendo aptiores mortale ē
Si admisit ad bñficia habē
tia curā aīaz seu ip̄a p̄tulit n̄
hñtibz annū. xxiij. mortale ē
Si eccl̄is de iure vacātibz
nō puidit de rectore sicut va
cant curata bñficia data abs/
qz dispensatione pape bis q̄
non attingunt annū. xxy. vel
si infra annū non faciūt se ad
sacerdotiū p̄moueri. nisi cau
sa studiū sit missum. de quo i

ca. circa beneficiatos. supra.
Si em̄ infra sex menses pri
mo post hoc nō prouidit nō
pōt postea se intromittere. ali
as vsurparet quod non p̄t. qz
mortale est z non tenet talis
collatio. z sic teneret errorem
suū manifestare. Idem qñ re
cepto secundo beneficio va
cauit p̄mū. vel scda p̄benda
vacauit p̄ma. de quo habes
sup̄. sed plene in t̄tia pre sum
me. Si ordinauit aliquē cle
ricū ad ordinē sac̄rū sine titu
lo vel beneficio. vel saltē p̄i
monio sufficēti. qz vltra pec
catū tenet ei expensas facere
quousqz de beneficio sit ei p̄
uissum. nisi aliqz ep̄us ei hoc
p̄misset determinando p̄so
nā. qz tūc ille p̄mittens tenet
ad id de h̄mōi. de quibz vide
in. iij. pre summe. Si in vi
sitatōe nō diligēter q̄siuit de
q̄bz debuit. z maxie de vita et
honestate sacerdotis offician
tiū. z quō se habeāt i admini
stratiōe sacramētoz. z de for
ma eoz. Si bñ p̄nūciant
p̄cipue baptisma. qd̄ ē maḡ
necessarium. De audiētia cō
fessionum quomodo se ha
beant. quomodo populum
admoneant. et in rebus ecclē
sie. precipue altaris q̄ tene

ant mūdās. Si autē inue-
nit in hmoi notabiliter exce-
dere et piculose. si nō punit et
puidet q illi se emēdent. vlt d
alio si iste est incorrigibilis et
omnino ineptus. grauit̃ pec-
cat. et omnia mala et damna
animarū que inde sequunt̃ ei
imputant̃. si p̃t obuiare et nō
facit. lxxxiij. dis. p. torū. Si
n̄ visitauit ep̃atum suū vt de-
buit. ¶ Si in visitatōe nimis
sumptuosus fuit. et cū nimia
familia et equitaturis nimis
vltra p̃scriptum numerum.
vel si ip̃e vel familia eius mu-
nera accepit. sup̃ quo ē specia-
lis pena. de quibus plene in
iij. p̃e summe. Si sustinet
in officijs et beneficijs noto-
rios ꝓcubinarior. quos dz
post admonitionem si nō di-
mittant etiam beneficio pua-
re graniter peccat. Si pro
alijs malis et scelerib⁹ mani-
festis non punit in vsuris lu-
dis tabernis aleis negocijs
secularibus. venatōnibus p
ditōib⁹ et hmoi. In his em̄ n̄
puniēdo videt̃ male posse ex-
cusari a mortali. nisi ex hmoi
punitōnib⁹ seq̃ret̃ scisma vel
magnū scādālū. di. i. c. vt cō-
stituerent̃. Si laicos sibi
subditos notorios ꝓctōres

q̃s p se nouit. vel sibi p paro-
chianos eoz denūciatos. vt
adulteros vsurarios inimici-
cias manifestas exercētes nō
corrigit per censuras et alios
modos. grauit̃ peccat. nisi
omittat. qz n̄ sperat̃ emenda-
rio. sed deterioratio e⁹. Sz tñ
n̄ videt̃ sufficiēt̃ excusare. sz
hoc aliud si timeret̃ q̃ue scan-
dalū in alijs. di. cliij. ca. co-
mesatōes. Si malas ꝓsue-
tudines q̃s reppit in sua dio-
cesi n̄ nit̃ auferre q̃tuz pōt.
vt v̄dere laborare et hmoi in
dieb⁹ festiuis. n̄ cōicari sel̃ in
anno. et ꝓfiteri et hmoi. triꝓu-
diare i eccl̃ijs. ꝓmittere vio-
lari eccl̃iasticā libratē. aut qd
elici ꝓueniāt p dlicis l̃ p d̃bi-
tis i iudicio seclari l̃ eccl̃iasti-
cā imunitatez. vt q̃ extrahāt
d̃bitores l̃ malefactores p vi-
olētiā d̃ loci sacri et hmoi i ca-
sib⁹ n̄ ꝓcessis. dz em̄ ꝓhibere
et si p̃ admonitiōz nolūt desi-
stere excoicare. et p ꝓmissis iā
pūire al̃s peccat̃ q̃uit̃ omittē-
do ex riore l̃ negligētia. di. xl.
iij. sit rector l̃ doctor. Si fru-
ct⁹ l̃ reddit⁹ ep̃at⁹ sui male ex-
pēdit dādo ꝓsāguineis suis l̃
alijs n̄ idigētib⁹ peccat̃ q̃uit̃.
et si distincta sūt ea q̃ deputant̃
ad mēl̃az ei⁹ ab alijs. et si ea q̃

malefactores

Si
fructus
redditus

Interrogatorii tertia pars

erogare d3 clericis. vel ad p/paratōem ecclie. vel paupib3 dat p sanguineis v3 alijs ami cis sine pbabili indigētia. re/ net restituere illa. q3 rapina3 fecit. Et s3 recipiētes ab eo. Si ho nō sūt distincta h3 bo na cū intelligant oīa p mitti fidei sue. ea q supfluit ad vsū sui z familie sue puenient d3 paupib3 erogare. al3 nō dan do paupib3 subtrahit. xij. q. ij. c. aurū. z. c. glia epi Tho. Si grauauit subditos suos in i/ debitis collect3. Si fecit cle/ ricos suos soluere collectas z tallias positas a dño spali vel gabellas ad eius instātia. ¶ Si sponte ipe dedit absq3 lnia romani pontificis. q3 p/ hibet. Si delicta clericorūz vel laicorū. vt blasphemantiū deū vel sanctos suffocantiūz paruulos ex inaduertentia z hmoi puniuit mag3 pena pe cuniaria ex auaricia z magis ppter lucrū q3 p salute eorūz ad refrenandū. Si uisitauit dyocesiū vel uisitari fecit ma gis ppter lucrū q3 ppter aīa/ rum salutes. Si alienauit bo na epatus sui sine lnia pape i cāu indebito in quolibet ho/ rū est mortale. ¶ Si iura alia rum eccliarū nō seruauit. Si

bona vacantū eccliarū sibi vsurpauit cū debeant succes/ sori referuari. Si iusta debi/ ta a pdecessorib3 cōtracta rōe ecclie non soluit. Si fruct3 alicuius beneficii ad tempus accepit. vel partem ab eo cui dedit vult habere. in q3lib3 ho rum est rapina. Si nō seruauit formam iuris circa manife/ stos vsurarios. s3 certa qnti/ tate pter nō facta debita re/ stitutions remittit sibi. tad sa cramenta z ad sepultura3 ad mittit. Si incerta pauperib3 dispensanda in vsu suū cō/ uertit sine necessitate. Si sen/ tentias ex cōicationis de faci/ li ppter lucrum pfert vel ab solutōes. Si pmissit q3tuari/ os vel alios pnunciare indi/ scretas indulgentias z falsas. q3libet est mortale et graue. Si exemptos vt predicato/ res patres et minores. heremi tas sancti Augustini. carme/ litas. seruitas. cistercienses. z alios habentes privilegia ex emptionis iniuste molestat non seruando eorūz puilegia vel pro audienda confessio/ num non admittendo sibi p sentatos idoneos. fm clem. dūdū. d. sepul. v3 sibi retinen do nūm3 cas3 l3 cōsuetos vt

indulgentias falsas

Quotidie habeat ire ad ipsuz
vel ad aliū cogēdo q̄tū ad id
in q̄ sūt puilegiati. vel eos ad
iudiciū trahēdo. cuz in nullo
possit eos uenire nisi p̄ bere
si peccat grauit̄ Si monaste
ria monachoz vel monacha
rū nō exēpta nō diligēt 7 ho
neſte uisitaui. 7 eos vel eas
ad ſuandum regulā induxit
deponendo abbates vel ab
batillas. p̄ relaxatione cū ex
pedit habēdo curā de hone
ſtate eaz. 7 q̄ n̄ habeat famili
aritātē cū clericis religioſis l̄
laicis. puidendo de diligēti
clauſura 7 de p̄ſſore ſecuro
docto 7 bone cōſcie. phiben
do ingreſſum ſymoniacuz et
p̄uina ſemiarū q̄ ibi ſiunt. 7
feſta vana in p̄ſecratōe earū.

De iudicando i foro con
tentioſo.

I nō tenuit vicariū pi
rū 7 bonū. p̄cipue q̄n
et ſe non habuit debi
tam ſufficiētiā iuris. Si
nō ſeruauit debitū ordinem
iudiciariū. Si fuit acceptor
p̄ſonaz. Si dedit iniq̄s ſen
tentias. dic vt. ſ. i. c. circa in
dices. Si n̄ ſeruauit debitam
formā iur̄ i ferendo ſnias ex
cōſcatōis ſuſpenſiōis 7 inter
dicti. qz vltz p̄ctm̄ mortale i

currit certā penā. ſ q̄ in. iij. p
te ſūme. p̄cipue in cauſis m̄i
mōialibz optet eē cauſiſimū
7 ponderoſū circa diuortia.

Si dedit l̄niam dño rēpali. l̄
iudici verberandi vel p̄onen
di in patibulo vel incarceran
di vel al̄s puniendi clericos
ſuos. niſi in caſu in quo eſſet
incorrigibiles p̄ eum. qz effi
ciſ cū p̄dictis excōicatus. ca.
vt fame. de ſen. ex. Heminem
tñ d̄z ſberare manibz ſuis n̄
tñ cū expedit p̄ laicū. ſz p̄ cle
ricum d̄z facere ſberare cleri
cū ſm iura. 7 a cauſis ſanguī
nuz d̄z abſtinere ope p̄ſilio et
mandato. Si hereticos dili
genter nō inq̄ſiuit in dyoceſi
ſua. 7 puniuit ſm iura. ¶ Si
teſtamenta 7 vltimas volun
tates non ſecit implere. preci
pue legata facta ad p̄ias cau
ſas. Si diſpensauit in vot̄z
iuramentis in q̄bz nō potuit
vel ſi potuit tñ indiſcrete 7 ſi
necā rōnabili p̄ctm̄ ē graue.
¶ Si abſoluia ſentētijs a q̄
b̄ n̄ potuit. vt pape reſuatis
vel diſpensauit in irregulari
tate de q̄ n̄ potuit. Si exēpla
ris fuit in habitu nō p̄cioſo l̄
pompoſo ſuppelleceſlibz.
non argenteis. 7 curioſus in
apparatu domus. 7 ornatu n̄

Vicarius
monachus

p̄ omni
a p̄ſentibz

Interrogatoriū pars tertia

seculari. in victu sobrio nō cō
tinali nisi p paupib. In vi
sitando eccliam. Interessen
do diuinis. z p̄cipue in dieb
festiuis. hec debet facere s̄m
tura in solennitatib p̄cipuis
cantando missas. dicendo of
ficiū deuote nō cursim. ordi
nando q̄ dicat in ecclia sua
debite. frequēdo orōnes p
uarias. vacādo lectōi. di. xxx/
vi. p totū. p̄dicando si scit. si
nescit puidendo gregi suo d
p̄dicatoribz vtilioribz nō cu
riosos. z de p̄fessoribz tenendo
honestā z deuotā familiā. sol
licit̄ de ei⁹ salute. vitādo mu
lierz puerfationem sicut p̄or.
In exitu dōmo raro nisi ad
eccliam sepe cōferendo. z q̄rē
do p̄silia a seruis dei quō pos
sit suo gregi puidere. adula
tōes vt yenenū abhorreat. p̄
viduarū. pauperz orphanoz
et opp̄ssorum existat. z causas
eorū sine expensis expediri
faciat. In iniurijs prop̄ijs
non sit vindicatiuus sed pa
tientiissimus. i verbo z gestu
non subit̄s z iracundus ne
mini mltū familiaris nisi s̄
uis dei. sup̄ioribus obediens
ēq̄libz n̄ inuidēs. n̄ gaudēs de
dignitate z honore. s̄ lugēs
p exteriori occupatiōe z pleb

offensiōe. z si in oibz diligētse
habuerit nil deo acceptabili
us. Si p̄o p̄fictorie z male.
nil miserius z dānabili⁹ ep̄i
dignitate. vt d̄t Aug. dis. xl. c.
an oia. ¶ De p̄lat̄s habes mlt̄
ta in. iij. pte sūme. ti. si. p totū.
Ep̄i et sup̄ concedentes vnā
domuz vsurarijs manifestis
alienigenis ad fenus exercen
dum sunt ipso facto suspensi
extra de vsuris. c. q̄q̄. lib. vi.
Sicr si pmittūt q̄ hmōi vsu
rarij alienigene exerceāt fen⁹ i
terris eoz subiectis iurisdici
oni nisi infra tres menses ex
pulerint eos suspensi sunt. vt
in. d. c. q̄q̄. de vsu. li. vi. Qui
se gerit p papa electus a mīo
ri pte q̄ a duabz p̄tibz cardī
naliū est ipso facto excoīcat⁹
Et sicr cardinalis qui p̄sū
pserit nominare talem papā
Et sicr omnes alij qui talem
recigent p papa. extra de elec.
c. licet. li. vi. Omnes clerici z
religiosi ac laici siue familia/
res curie. siue alij qui aliqđ
pactum fecerint. vel aliquid
magnum vel paruum promi
serint. vel promissionem rece
perint ex pacto. vel promissi
one occulta vel manifesta de
derint. vel etiam receperint
quid magnum vel paruum

p aliq iusticia vel grā p se vel alio in causis iudicialis. vel lris aplicis quibuscūq mo dis ab aplica sede obtinēdū ipso facto sunt excoīcati. In extrauaganti Bonifacii octauī. cuius absolutio pape re seruatur. Nec habent locum in curia romana. Joh. an. et Anto. de butrio eā allegat. ¶ De absolutōe et penitentie i iunctione.

Caplm. xvi.

Quas

p ho penitēs dixit ex se pctā sua siue ex in tēro gatōe p fessoris interrogantē pctā sua vt debuit. tandē cō cludat. In istis peccauī et in multis. cogitatōe. delectatōe locutōe. ope. et omisitōe. v l a liq de h mōi. de q b dico meā culpam. Cōfessor ho interro get cū si sit talis de quo n̄ du bitet. qz tūc supflūū et irrīsibi le. Si ipse dolet de omibus pctis venialibus et mortalibz p fessio. et si pponit firmē ab illis abstinere seu ab oībz mor talibz. ¶ Si vero talis hz ali qua restituere. vel famam v l vel res. vel pro iniuria satisfā cere et h mōi si est parus face re qz cū p absq dilātōe a

liq. q restitutio. quō faciēda sit et quo ordine quo ad certa et incerta. vide in. ij. pte sū. ti. deresti. p totum. q si dicat se nolle istud facere v l nō posse. cū tū possit nō ē absoluendū. Tho. vt dicit. xi. q. iij. c. tūc va. Pōt tū sibi dici Misereatur ei. sed nullo mō. Ego absol uo te. Potest etiam ei iniungi aliquod bonum faciendum nō tū in pniā. declarādo si bi hoc q infructuosa sit talis p fessio eiz sine remissione pec catōz. de pe. dis. v. ca. falsas. Sed si paratus ē facere oīa ad que tenetur. tunc si esset a liqua excoīcatōis sententia li gatus. si non potest eum ab soluere ab illa remitte eum ad episcopum seu ad alium qui possit absoluerē. vel tu vadas ad procurandum absolutio nem pro eo. et cum est absolu tus ab excommunicatione. postea tu eum absolue a pec catōis. et nō pus. Tho. Si at potes eum absoluerē habēdo in hoc spēalē auctoritatem si non absolūisti eum in pnci pio qd decentius fuit. n̄ tū ē multa vis si fiat in fine con fessionis dū mō fiat aū abso lutionem a peccatis absolue eum p bunc modum vt ifra.

Sicut dicitur
Lxxviii

267
Lxxviii

Interrogatoriū tertia pars

¶ Primo erigendū ē ab eo in
ramētū vt sit parat⁹ stare mā
datis ecclie q̄ illi fiēt p̄ illa cā
q̄ iuramēto p̄stito iniūgat ei
h. s. si incidit faciēdo q̄ aliquē
canonē pponat nō amplius
facere q̄ illū. Si q̄o p̄ offen
sa vel damno facto in aliū p/
mittat satisfacere q̄tū p̄t. et h
facto denudatis humeris cō
fessor seu absoluens cum dis/
ciplina vel virga pcutiat euz
dicēdo psal. Misere mei de⁹
l' aliū psal. p̄nālez dādo ictū
p̄ q̄libet psu. postea vero glia
patri. et sicut erat finitls sub/
iūgit kyrie eleyson. x̄pe eleyso
kyrie ele. P̄ n̄. Et nenos. h
Saluū fac seruū tuū Rñ. de
us me⁹ speratē in te. h. Esto
ei dñe turris fortitudinis. Rñ.
a facie inimici. h. Nihil pfici
at inimicus in eo. Rñ. et fili⁹
iniquitatis nō apponat nocere
ei. h. Dñe exaudi orōnē meā.
Rñ. et clamor me⁹ ad te veni
at. h. Dñs vobiscū. Rñ. et cū
spū tuo. Oremus. De⁹ cui p̄
p̄iū est misereri sp̄ et p̄cere. su
scipe deprecatiōez nr̄am. et hūc
famulū tuū quē snia excōica
tiōis ligatum tenet misratio
tue pietatis absoluat. p̄ x̄pm
dñm no. Auctoritate oipotē
tis dei. et brōz aploz Petri et

Pauli. et dñi pape vel archi/
epi vel epi mibi concessa ego
absoluo te ab hoc vinculo ex
cōicatiois quā incurristi p̄p̄t
iniectiōem man⁹ violentam
in clericū vel religiosū vel p̄
pter ingressum in monasteri/
um monialiū in cāu n̄ cōces/
so. et h̄mōi. Et si plurib⁹ sentē
tijs est ligatus. est dicendum
totiēs ego absoluo te ab excōi
catioe quā incurristi p̄p̄t talē
et talē cāz. et si pl̄ries p̄p̄t eādē
cām dñm est totiēns quotiēs
incurristi totiēns ego absol
uo te. et restituo te sanctis sa/
cramentis ecclesie et commu
nioni et unitati fidelium. In
noie p̄ris et fili⁹ et spūssci amē
h̄berando eum vsqz amen.

¶ Nota tñ q̄ ista forma q̄uis
debeat obseruari. vt habet ex
tra de sen. excom. c. nup. non
tñ est ita necessaria qn̄ simpli
ci h̄bo fieri posset fm̄ p̄c. de
pal. et Jo. de lig. Sicut ergo
excōicatio fieri pōt simplici
verbo. q̄uis non debeat fie/
ri. sic et absolutio. extra de re.
iuris. c. omnis res. sed qñ fie
ret huiusmodi absolutio i pu
blico vterga mulieres. forte
tunc esset omittenda huius/
modi verberatione denude/
tur peccatum. Si q̄s quis

propter rem ablata alteri esset ex-
coicatus. Quis restituerit non tamen
est absolutus. nisi iudex qui contulit
sententiam eum absoluerit. et hoc de
clarandum est personis post abso-
lutionem ab homini. vel si non est
aliquis sententia ligatus si habet aliquas ca-
sas peccatorum episcopo reservatorum
de quibus non potes absolvere. ni-
hilominus absolue eum ab illis.
a quibus potes sub hac forma
Si teneris aliquo vinculo ex-
coicationis minoris ego absol-
uo te. et restituo te sanctis sa-
cramentis ecclesie. In nomine
patris etc. Disceat tui. etc.
Filius dei per suam misericordi-
am te absoluat. et ego auctori-
tate quam fungor. absoluo te ab om-
nibus peccatis tuis a quibus possum
te absolvere. In nomine patris etc.
Peccata vero a quibus non potest
eum absolvere exprimat ei im-
ponens ut habeat recursum ad
episcopum vel eius vicarium propter
homini absolutionem. et dicat ea
sibi in confessione. vel si esset
simplex et nesciret ita bene ex-
primere factum suum scribat
confessor in cedula illud vel
illa si sunt plura ut illam por-
tet penitens episcopo vel eius vi-
cario sub hac forma vel simili
Latorem vel latricem presentium
per homicidium vel incestu. tali

gradu et homini commissio ab-
soluendum vestre paternitati
transmitto. ut absolutiois be-
neficio impendendo. et ei salu-
tarem penitentiam iniungendo ipsum
sancte ecclesie reconcilietis. Quod si
episcopus vel vicarius remittat eum
ad confessorem ipsum auctoritate il-
lius iterum absoluat ab omnibus.
et imponat penitentiam pro illo
pro quo nondum imposuerat
et cautum reddat illum ne illam
cedulam alteri legendam tra-
dat. Vel etiam ipse confessor
si potest vadat pro eo ad episcopum
per auctoritatem si sibi velit dare.

Si vero ille non habet casum de
reservatione. vel si habet. et confessor
potest de omnibus absolvere per
missam absolutionem ab excoicatione
minori. et aliis. ut supra.
Disceat etc. Filius dei etc.
Ego auctoritate qua fungor
absoluo te ab omnibus peccatis tuis
In nomine patris etc. et faciat tunc
signum crucis cum dicit In
nomine. super illum. nec est neces-
saria manus impositio super
penitentem. immo nec decem
per Theobaldum. precipue super mulie-
res. magis enim decet signatio
crucis. et postea addat. Pas-
sio domini nostri iesu christi et meri-
ta beate Marie virginis. et
omnium sanctorum et sanctarum

Interrogatoriū tertia pars

dei merita. et quicquid boni feceris vel proponis facere. et mala quae sustinebis sint tibi in remissionem omnium peccatorum tuorum. Que habita sunt omittenda. quae sunt magne utilitatis. scilicet omnia hominibus cum habeant vim satisfactionis et virtutis clauium. et sic magis valent. Tho.

De penitentia iniungenda penitenti.

¶ In iniungendo homo penitentiam penitenti hoc maxime attendendum est secundum omnes ut scilicet talem des quas credas cum omnino perficere quantumcumque sit magnus peccator. et secundum L. b. r. melius est in hominibus reddere rationem de nimia misericordia quam de nimia iusticia. xxvi. q. viii. c. alligant. Dando etiam libertatem quod cum una die omittit. scilicet orationem iniunctam vel ieiunium possit in alia die supplere. Si homo dubitat de aliquo ne faciat penitentiam. puta ieiunium. dicas quod faciat loco ieiunii elemosinam vel aliud. Orationes vero personis quae de facili solent recidivare in mortale raro danda sunt. vel per paucos dies danda sunt. Ieiunia vero elemosine et peregrinationes et hominibus possunt dari per plures dies. quod hominibus etiam si fiant in mortali non

sunt reiteranda. quia valent quantum ad effectum quem post se relinquunt post expletionem in satisfaciente. cum homo revertitur ad gratiam. Tho. Querendum est etiam a penitente si potest vel dubitat facere penitentiam sibi datam quae tunc non esset danda vel commutanda. vel remittenda esset. ¶ Declarandum est etiam peccatoribus magnis secundum Hostien. quod secundum regulas ecclesie tataras. xxi. q. i. c. predicandum. per alibi mortali est septenis penitentia iniungenda. et ideo non credat peccata sua lenia. quod quia datur ei penitentia. quod hoc fit ne eam dimittat. quod esset ei mortale et oportet ei confessionem iterare si esset oblitus eius. Potest etiam ad moneri quod faciat aliquod memoriale de penitentia sibi iniuncta ut melius illius recorderet. et si oblitisceret quod ad te revertatur vel si non posset bene facere illam tu commutabis eam sibi. Si homo postea recordatur de aliquo peccato criminali quo tunc fuit oblitus si potest tui habere copiam revertatur ad te. quod nisi non sit ei necessarium. vel vadat ad alium. nec teneat nisi tantum illud dicere. ¶ Si habet vota quae non potest implere vel dubitat si tu habes in hoc spe-

¶ Si ad penitentiam sibi

¶ Si

cialem auctoritatem dispensa. l'
 poti⁹ in aliud pium pmuta.
 Si fo nō habes auctoritatez
 remitte euz ad epūm vel eius
 vicariū. Laue etiam ne iniū
 gas pñiam p quā fit pñdici
 um alieno iuri. aut p quā def
 occasio rutne spūalis alicui.
 aut p quā possit manifestari
 alterius peccm occultū. Con
 fessum aut q̄tum potes stu
 deas ad p̄tritionem induce
 re verbis. siue ante siue in pro
 cessu siue post confessiōez. vt
 nō dicat peccata sua quasi fa
 bulas. sed cum detestatione.
 et vt ait Aug. Laute et astute
 aliqui interrogando q̄ credit
 illum ex verecundia occulta
 re. Circa vero turpia et car
 nalia peccā si descendas nimis
 ad p̄riculares circūstantias
 postq̄ habet species sufficiē
 peccati et h̄mōi. a remotis in
 terrogando ne addiscant ho
 mines malicias et peccata q̄
 nesciūt. Tho. Admonendo
 eū sup omnia vt vitet malas
 societates. frequenter p̄fessio
 nē. audiat sepe verbum dei. q̄
 rat orōnes et p̄cipatōnes bo
 norū q̄ fiunt in religiōibz et in
 dulgentias.

De infirmis
 Capitulum. xviij.

Arca ifir

c mos sic agendū est.

Aut em talis ē in pi
 culo mortis. aut non. Dico
 aut p̄iculum mortis nō solū.
 quia in extremis constitut⁹.
 sed quia frequenter contigit
 hoīes mori ex illa infirmita
 te. et medici dubitāt. In tali
 cāu potest q̄libet absolui a q̄
 libz sacerdote de quolibz pec
 cato. et a qualibet sentētia abs
 q̄ alia licentia cum p̄iculum
 est i mora. Talis em infirm⁹
 aut iam amissit loquelam vel
 vsum rōnis. puta quia iam
 freneticus. aut nō. et in p̄mo
 casu si bene viuebat vt bon⁹
 fidelis. et frequētabat p̄fessio
 nē. cōiōnem. et h̄mōi. si petier
 rit sacramenta q̄uis ex inspe
 rato ei talia acciderint. Vel
 etiam si malus et obstinatus
 diu pseuerans in peccatis et
 diu n̄ p̄fessus. si petijt sacer
 dotem vt confiteret. et ostēdit
 se velle facere omnia q̄ debet
 et interea fact⁹ ē mut⁹ vel fren
 etic⁹ et p̄iculum est in mora
 debet p̄supponi contritus.
 et faciente aliquo confessiōez
 generalē p eo sicut fit in po
 pulo sacerdos faciat absoluti
 onem ab omni sententia et

Interrogatorii pars tertia

peccato. et per iniungere circumstantibus aliquod pro faciendo vel heredibus aut sanguineis per eius aia si volunt acceptare. Deinde datur eucharistia a proprio sacerdote seculari. Quis non sit confessus. quia non potuit. l. ab alio sacerdote seculari. non autem religioso. si non habuit licentiam a proprio sacerdote vel episcopo. alio ipse religiosus incidet in excommunicationem papalem in hoc casu. Et hoc verum est. nisi timeretur de expunctione vel vomitu eius. quia tunc non deberet sibi dari eucharistia sed extrema unctio tantum. imo etiam si non potuit communicare. quia si propter frenum non permitteret se vinci. potest ligari. et sibi violenti dari. Stantibus autem infirmo debet credi si perhibent testimonium quod petierit confessionem. et ostenderit signa contritionis. Si autem non est diu confessus. vel quia notorius peccator incurrit subito amentiam et mutitatem vel infirmitatem. nec prius nec post ostendit signa contritionis. nil ei dari debet nec sacramenta. nec ecclesiastica sepultura. Si vero nec loquulam amiserit nec amentiam inciderit. datur ab eo exigi pura confessio peccatorum plus et minus secundum quod pa-

tetur ipse. Nam si est in extremis de principalibus est interrogandum primum maxime inducendum eum ad contritionem cum spe venie. sed si non est ita in extremis et vellet facere generalem confessionem de tota vita sua sicut multi infirmi fecerunt. Quis non sit necessarius de his que rite alius confessus est iterare confessionem admittenda est. et tandem absolutio impendenda ab omni infra excommunicationis. et ab omni preterito modo super dicto. in. c. precedenti. Ita tamen quod si ligatus esset aliquo excommunicatione a quo confessus extra illud preceptum non potuisset absolueri debet ei iniungi quod si evadat infirmitatem. quod citius pro modo poterit presentem se et ad quem ordinarius spectabat absolutio illius excommunicationis. alio si non faceret reincidentem in eandem excommunicationem. extra de sen. exco. c. eos. li. vi. Sed si erat detentus aliquo peccato de casibus episcopo reservatis. non oportet quod iniungatur ei quod per sanitatem ad episcopum vadat per absolutioem quia ad illud non tenet. sed sufficit sibi illa absolutio. ¶ Nota tamen quod si talis esset usurarius publicus non poterat admitti ad confessionem et ad alia sacramenta

nisi facta p[ro]p[ri]a cautio de resti-
tutione vsuraz. vel p[ro]missione
ab heredib[us] d[omi]ni h[um]ani. et si i[n] cau-
q[ue] amiserit ipe loq[ui]t[ur] v[er]u[m] v[er]u[m]
r[ati]onis o[mn]i[n]i dat post signa p[ro]tri-
t[i]o[n]is s[ecundu]m formam iuris q[ue] h[ab]et
i. c. q[ue]q[ue]. de vsu. li. vi. His pa-
ctis n[on] est p[ro]p[ri]a i[n]firmi i[n]iun-
genda. q[ui]a ea facere n[on] posset s[ed]
innotescenda. vt d[icitu]r. xxvi. q. vii
c. ab infirmis. declarando sibi
tale tibi dare p[ro]p[ri]az si esses sa-
nus. q[ui]s deberes facere m[ul]-
to maiore s[ecundu]m regulas eccl[esi]e.
sed q[ui] n[on] potes modo cu[m] eris
sanus facies s[ed] vel illud v[er]u[m] ve-
nies ad me et tibi dabo. Ist[ud]
t[ame]n v[er]u[m] n[on] videt[ur] securu[m]. q[ui]a
raro reuertit[ur] p[ro]p[ri]a. Si ve-
ro de[us] alie[us] d[omi]n[u]m te disponeret. di-
mittas p[ro]p[ri]a tua t[ame]n p[ro]p[ri]a.
Pot[est] etiam i[n]iungi amicis l[ite]r-
con sanguineis aliquid p[ro] pe-
nitentia. si vterq[ue] acceptat. et
si credatur q[ue] satisfaciens sit i[n]
statu g[ra]tie. Sup[er] omnia enim
auisandus est. vt si debet ali-
q[ui]d alicui. vel r[ati]one malefici l[ite]r-
p[ro]ctus vel depositi vel alie[us] de-
claret bene vt n[on] discedat cu[m]
alieno ab hoc seculo. ne i[n]et[er]-
nu[m] damnet[ur]. Et d[omi]n[u]s restitue[n]s et le-
gatis ad pias causas p[ro]p[ri]a
sua ita disponat q[ue] cito cogat
executores expedire. et non p[ro]-

longare sicut sepe et quotidie
faciunt. q[ue] si nollet sufficiens
disponere de restitutione sien-
da non est absolue[n]dus. Ex-
hortandus est aut[em] ad contri-
tione[m] simul et p[ro]fidentiam di-
uine misericordie ex[em]plo larro-
nis ex meritis passionis xpi.
Si aut[em] h[um]ani non possit copia
sacerdotis. q[ui]s bonu[m] sit ha-
beri i[n] h[um]ani p[er]iculis in mari vi-
delicet bello. vel infirmitate l[ite]r-
morte violenta p[ro] laico p[ro]fite-
ri. t[ame]n non est necessariu[m] quod
si fiat q[ue]s euadat. teneat talis
ite[m] de illis omnib[us] p[er]iculis co-
fiteri. quia n[on] habebat ille cla-
ues eccl[esi]e. Si h[um]o infirmus
non est i[n] periculo mortis si
h[ab]et casum exco[m]municationis. vel
peccata reseruata episcopo.
debet confessor ire vel mitte-
re ad ep[iscopu]m si potest p[ro]p[ri]a auctori-
tate h[um]ani. t[ame]n modo tali q[ue] non
p[ro]dat peccatozem. nisi p[ro]p[ri]a il-
le sibi dederit licentia[m] no[n] ian-
di cu[m]. Si h[um]o infirmus h[ab]et i[n]-
dulgencia[m] i[n] articulo mor-
tis a papa. appropinquante
morte sic potest fieri absolutio
post omnia supradicta p[ro]p[ri]a di-
cta indulgentia.

Forma absolutionis i[n] ar-
ticulo mortis

Interrogatoriū tertiā pars

Interrogat tui rē. Auctori
tate dñi nři ihu christi
et brōz apłoz Petri et
Pauli. et dñi nři Pape. N. et
sancte romane ecclesie in hac p
te tibi concessa specialr et mi
hi commissa. concedo et do ti
bi plenariam indulgentiaz et
remissionē omniū pctōz tuo
rum. de quibus ore confessus
es. Hora hic an melius sit di
cere. de quibus mō p̄fessus
es. an de quibus ore p̄fessus
es et corde p̄fessus. q̄ nō p̄missi
sti sub p̄cepto istius indulgentie
in q̄tū clauēs ecclesie se exten
dunt. que q̄dem plenaria in
dulgencia sit tibi. In augmen
tum virtutis et gratie et acq̄si
tionis vite eterne. In nomi
ne patris et filij et spiritus san
cti. Amen.

¶ Forma absolutionis ab ex
cōicatione minori.

Bo te absoluo a vincu
culo excōicationis quaz
incurristi precipiendo
cū excōicationis in cāu nō p̄ces
so in loq̄la. in cibo vel potu et
hōi. et restituo te sanctis sacra
mentis ecclesie. In nomine pa
tris et filij et sp̄s sancti amē. Ho
ra p̄o q̄ in absolutione ab ex
cōicatione maiori debet p̄mo
exigi iuramentū. vt. si iuret sta

re mandatis ecclesie. que scz ei
fient ab absolvente. p̄ tali ma
teria. q̄ facto imponi ei debēt
mandata rōnabilia. vt satisfi
ciat ei quem lesit vel damnifi
cauit si potest. si tamen pro
hōi est et communicatus.
precipue ei iniungendum est
ne amplius veniat q̄ illuz ca
nonem. vel si fuit excōicatus
propter verberationem cleri
ci non ampli⁹ verberet. Se
cundo exutis humeris absol
uendus debet liberari cū vir
ga. dicendo p̄s. **D**iferere mei
deus. vel alium psalmū peni
tencialem ad quemlibet ver
sum dādo vñū ictū. Postea
subiungat p̄ f̄ nři. Et ne uos
Salutē fac seruū tuū rē. put
paulo an sup̄ notatū ē. Deus
cui p̄p̄iū ē misereri rē. tādēz
habens auctoritatez absoluat
sic dicendo. Auctoritate oīpo
tentis dei rē. prout supra ple
ne dictum est.

¶ Forma absolutionis a pctis
excōicationis minoris.

Teneris aliq̄ vinclo
excōicationis vel p̄ci
pacionis a qua pos
sū te absoluerē ego absoluo te
et restituo te sanctis sacris ec
clesie. In noīe p̄ris et filij. rē.
Dñs nři ihesus x̄ps te absol

nat. et ego auctoritate q̄ fūgor
absoluo te a pctis tuis. In
noīe p̄ris rē. Dia bona q̄ fe-
ceris vel facies. et q̄cqd pate-
ris vel patieris sit tibi i remis-
sionē pctōz tuoz oīm. et i au-
gmentū grē et p̄mīū vite eter-
ne. Amen.

Forma sacramenti baptis-
matis.

Eg. +
Am. Do te baptizo. In no-
mine p̄ris et filiū et sp̄-
ritus sancti. amē. Tho.
in. iij. ego et amen nō sūt d̄ s̄
stantia sacri. m̄ dici debent ex
statuto et cōsuetudine ecclie.
Sed si dubitatur. si es bap-
tizatus non tere baptizo. Si
nō es baptizatus ego te bap-
tizo. In noīe p̄ris et filiū et sp̄s
sancti. Amen.

Forma confirmatiōis seu
chrismatis dande p̄ ep̄m.

c Onsigno te siḡ crucis
et chrismo te chrisma-
te salutis. In noīe pa-
tris et filiū et sp̄s sancti amen.
In fronte detur. et cum chr̄s-
mate cōsecrato ab ep̄o. Tho.
in quarto.

Absolutio a pctis.

c Do absoluo te a pctis
tuis In noīe p̄ris et fi-
liū et sp̄s sancti amen.
oīa p̄o alia sunt ad bene esse.

Thomas.

¶ Forma extreme vinctōis. et
p̄mo ad oculos.

Er istam sc̄tām vincti/
p onē et suā p̄ssimā mi-
sericordiā pcat tibi do-
min⁹ q̄cqd p̄ v̄sum deliquisti.
fm ordinē fratrū p̄dicatoz
vel sic fm clericos seculares.
q̄cqd vicioz oculo deliquisti
Inungo oculos tuos isto o-
leo sanctificato In noīe p̄ris
rē. Tho. in. iij. sed seruanda
est por. s. Gregoriana. Et fiē-
da est vinctio in sex locis cor-
poris ad minus. Primo in
vtr̄sqz oculis dicendo vt. s̄.
Sec̄do in vtr̄sqz auribus. di-
cendo. p̄ istaz rē. vt supra ad
illud. q̄cquid et exinde sic de-
liquisti per auditum. vel auri-
um vicio deliquisti Tercio i
naribus dicendo. per istam.
rē. quicquid deliquisti per o-
doratum. vel nariuz vicio de-
liquisti. Quarto in ore clauso
dicendo. per istam rē. quic-
quid per gustum deliquisti.
vel quicquid oris vicio deliquisti
Quinto in vtr̄sqz manibus
ab intra in palmis. dicendo.
Per istam sanctam rē. quic-
quid deliquisti per tactum.
vel tactus vicio. Sexto in
pedibus ambobus in parte

Interrogatoriū pars tertiā

superiori dicēdo. p istā rē. qd deliquisti p gressum vel icessum vel recessum vel taliū vicio deliquisti. Clerici seculares addūt septimū ad lūbos q fieri d3 vbi est p̄suetudo. licet n̄ vtať ordo p̄dicatoz erga fr̄es z sit in remibz. dicendo. p istā rē. qd quid lumborum vel p carnis viciuz deliquisti. z dū fiunt vnciones dicantur b̄ verba semel tantū.

Forma consecrationis corporis christi.

Ecce s̄m Tho. in. iij.

b Hoc est em̄ corp⁹ meum. em̄ n̄ non est v̄ sbstantia p̄secrationis. nihilo minus tñ non d3 omitti. al̄s peccaret mortalit̄.

Forma p̄secrationis sanguis.

b Ecce em̄ calix sanguis mei noui z eterni testamenti. mysteriū fidei q p̄ vobis z p multis effundetur in remissionem peccatorum. Omnia em̄ verba hec sunt de suba p̄secrationis p̄ter enim s̄m Thomam.

Forma ordinū in p̄mo.

q Uicū sint septem s̄m Tho. q̄libet h3 formā suā. Scienduz est s̄m Tho. in. iij. q̄ tñc imprimatur character seu recipit̄ ordo euz

porrectū instrumentū illius ordinis tanq̄s materiā ab ep̄o dicente formā illi⁹ ordinis tangit manū ordinantis ad illum ordinem.

Forma ostiarij.

i Lis q̄ ordinantur ad hunc ordinem tradit ep̄s clauel ecclesie dicēs Sic agite q̄si reddituri deorōnem pro his rebo q̄ his clauibz recludantur. Archidiaconus p̄o ostium ecclesie facit illos tangere.

Forma lectoratus.

b Uic tradit ep̄s codicē de quo lecturus verba sicut p̄phete. vt missale vel eplaz librū dicēs. Accipite z estote vbi dei lectores habituri si fidelit̄ z deuote impleueritis officiū v̄m partes cū his q̄ verbum dei ab initio ministrauerunt.

Forma exorcistatus.

b Uic tradit ep̄s libellū in q̄ scripti sunt exorcismi. vel illum vbi exorcizatur aq̄ benedicta. v̄ alium dicens. Accipite z p̄me date memorie. z habetote potestātē iponendi manus super energumios siue baptizatos siue cathecuminos.

Forma accolitus.

Ut tradit ep̄s. cerose
b rariū. i. candelabrum
 dicēs. Accipite cerose
 rariū cuz cereo. ⁊ sciatis vos
 ad accendenda luminaria ec
 clesie mancipatos. Accipiat
 etiaꝝ vrceolū vacuū ab archi
 dyacono dicente ep̄o. Accipi
 te vrceolū ad effundēdū vīnū
 ⁊ aquā in eucharistiā sangui
 nis christi.

Forma subdyaconatus

Ut dat calicē vacuus
b cū patena ab ep̄o ⁊ vr
 ceolus cū aq̄. a manili
 i. bacili ⁊ manutergio ab ar
 chidyacono dicente. Videte
 cuius ministeriū vobis tradi
 tur ⁊ iō si vsqꝫ nūc fuistis tar
 di ad eccliam. ammodo de
 betis eē assidui. Si vsqꝫ nūc
 fuistis somnolenti. ammodo vi
 giles. Si vsqꝫ nunc ebriosi
 ammodo sobrii. Si vsqꝫ nunc
 inbonesti. ammodo casti. Obla
 tōes q̄ veniūt in altari panes
 ppositōis appellant. de ip̄is
 oblatōibꝫ tārtū dꝫ poni in al
 tari q̄ntū possit pp̄lo suffice
 re. ne aliqd purridū in sacra
 rio remācat. Palle vero que
 sunt in substratoꝝia altaris ī
 alio vase debent lauari. In
 alio corporales ⁊ palle. Ubi
 aut corporales lotē fuerint. nul

lum aliud lintheamen ibidez
 debet lauari. Ip̄a aut aq̄ dꝫ ī
 baptistergio mergi. Iō ad
 moneo vt vos exhibeatis ita
 vt deo placere possitis.

Forma dyaconatus

Ut tradit ep̄s libꝝ
b euāgelioꝝ dicēs. Ac
 cipite p̄tatem legendi
 euāgelii in ecclia dei tam p
 viuis q̄ p defunctis. In no
 mine dñi amen Item ep̄s po
 nit manū sup caput eius di
 cens. Emitte in eum quesu
 mus sp̄m sanctum ⁊ c. Item
 dat ei stolam dicens. Accipi
 te stolam. vt patet in pontifi
 cali. In datione tantū euāge
 lioꝝ libri fm Tho. caracter ī
 primitur.

Forma p̄sbyteratus.

Ut ep̄s tradit calicē
b cū patena p̄parata. i.
 cū vino in calice ⁊ bo
 stia in patena. al̄s non recipe
 ret caracterem fm Tho. si n̄
 esset p̄parata dicens. Accipi
 te potestatem offerre sacrificiū
 deo missamqꝫ celebrare tam
 p viuis q̄ p defunctis. In
 nomine dñi amē. Itē ab ep̄o
 imponit man⁹ sup ordinan
 dū. ⁊ oēs sacerdotes cum eo
 ibi p̄sentes dicente ip̄o ep̄o.
 Orem⁹ dilectissimi domi ⁊ c

De restitutōe liber tertius

ut in pontificali. Petrus de thazarantasia dixit q in iposi
tione manuum impmat caract
Primu tñ veri? & z cōmuni?
fm Tbo. s. in porrectōe cali
cis pparati. Item inungunt
manus sacerdotū cū ordinat
ab epō dicente Cōsecraret sā
cificare zc. Itē aptat sibi sto
lā sup hūeros dicens. Acci
pite iugū dñi zc Itē vestit eū
com casula. l. planeta dicens.
Stola innocentie zc. Nota
ergo q si pñs fuerit omissū.
id est porrectio calicis ppari
torū dā iterari qñ nihil sit fa
ctum. Si pñ istud fuerit ob
servatū z aliqd de pñctis a/
lijs fuerit omissum. nullo mō
debz iterari ordinatio. sed qđ
omissum est debz suppleri ab
epō in alia ordinatiōe z inte
rim nō celebret.

Forma sacri mñimonij.

On est determinata.

n Est aut forma illa ex
pñsio pñsūs per pba
vnius in aliez iugū. ut acci
pio te in vrozem. vel accipio
te in virum. vel cū interroga
tur. si vult talē in vrozē vel vi
rū z rñdet q sic. vel si loq nō
pōt p septurā vñ alia signa ex
pñmentia pñsum.
¶ Finit tertia pō libri scđi. z

p consequens tot⁹ tractatus
siue sūmula de confessorē. cū
interrogationib⁹ fiendis. Re
uerendissimi fratris Antbo
nini Florentie archiepi.

Incipit liber

tertius pñtis tractatus de re
stitutionibus. Et primo d re
stitutionib⁹ in genere in q po
nunt viginti manus rapien
tium quarū qlibet habet qñ
q digitos seu modos. z sic se
centū modi in qbo sit restitū
tio vel erogatio. ut patet i se
cunda ptesumme. n. ij.

E prima

o māu feneratoria pñ
intelligit illud quod

fenec
toria

habet Apoē. xvij. Uidi muli
erem sedentem sup bestia co c
cineam. i. diabolum habentē
in manu ei⁹ poculum aureū.
Hec mulier est cupiditas. q
in manu. id ē in ope vñre hz
dinitias quas sitit. sed nō exti
guif eius sitis. sed solum de
lectatur in videndo. Hec au
tem habet quinqz modos si
cut manus habet quinqz di
gitos. ¶ Et primus est in pi/

gnoibz. qñ scz qñ p mutuo al
teri facto recipit pign⁹ ab eo
rei mobilis vt vestimentum.
seu lucrū equi. seu hñdi. aut
immobilis vt possessionem
ex q̄ capit fructum siue lucrū
non pputans in sortez. quod
usura est. nisi in casu cum ge
nera socero quousqz habeat
ab eo dotes sustinens onera
mñmonij accipit possēsiōez
ab eo in pignus. extra de usu
ris. c. salubriter. Et d̄ hoc dif
fule in. ij. pte summe. ti. i. c. vi.
¶ Secundus digius seu mo
dus est in depositiōibz. cū
scz qñ deponit pecuniam a
pud mercatorem vel campso
rem vt vtatur ea. saluo tñ ca
pitali suo. z cum intentione
pncipaliter aliquid p̄cipien
dī ultra sortem nulla tamē fa
cta pactione sup hoc. etiaz v
sura ē. xij. q. iij. si feneraueris
z de hoc in scda pte summe. ti.
i. c. ¶ Tertius mod⁹ in em
ptionibz z venditiōibz. cū. scz
vēdit merces ultra iustū p̄ci
um rōe dilatiōis t̄pis i solue
do p̄ciū. z h̄ nisi rē illam intē
dēdebat fuare i futurz qñ iñ
qñrū vēdit vlt⁹ p̄l⁹ sperabat va
lurā. Si r̄ qñ emit rem mi
nus iusto p̄cio. eo q̄ āticipat
t̄ps solutiōis p̄ciū anteq̄ reci

piat mercem. vt puta t̄p̄ver
triticum recolligendum. Et
hoc nisi dubium esset vtum
plus minus ve sit res illa va
lura. de h̄ extra d̄ usuris. c. i
ciuitate. z. c. nauiganti. Et d̄
hoc diffuse in. ij. pte summe. ti.
i. c. viij. ¶ Quartus in cāpsio
nibz z fictis assēcuratiōibz. vt
in cāb̄ijs que dicuntur p ve
netias. z camb̄ijs que fiunt i
romana curia pro bullis. q̄ se
vere mutua cum usura z cum
ipsemec sit satisfactor simula
tus z verus mutuator est. ar.
xij. q. iij. ca. pleriqz. Et de h̄
in. ij. pte summe. ti. i. cap. viij.
¶ Quintus in mutuis cū ex
p̄ssis lucri pactionibus siue i
pecunia siue in operibus siue
in alijs que precio possunt e
stimari. ar. xij. q. iij. ca. putāt
et de hoc in scda pte summe.
ti. i. c. viij. ¶ Danus raptoria
est que manifeste rapit aliena
De manu violēta. i. raptoria
eripit pauperem. s. de⁹. Tho
bie. xv. Et habet quinqz di
gitos seu modus. ¶ Primus
consistit in usurpatis domi
nijs ciuitatum. castrorum et
villaruz. ex q̄bus omne emo
limentū quod inde p̄cipit ra
pina est. ¶ Secundus est i ra
pijs iniustis. qñ. sōis ciuitatis

2
raptoria

De restitutōe liber tertius

ipōnit collectas vltra debitū
 p̄suetudis v̄l statuti. Fuitia i/
 debita opariorū exigit ⁊ non
 soluit eis de labore. vel si ciui
 tas est libera qm̄ nō p̄ rapta i/
 ponit ciuibz. s; nimis aliq̄s
 ḡuant. ¶ Tern⁹ ē in pedagūf
 ⁊ gabellis illicitis. qm̄. s. ipo/
 nūt dñi terraz vel ciues no/
 ua pedagia sine lñia p̄ncipis
 vel etiā si antiq̄ta vel noua cū
 lñia non seruant vias suas cū
 tamen possēt. ¶ Quartus in
 latrocinjs terrestribus l̄ ma
 ritinis vel piratis. qui discor
 runt p̄ mare p̄dando. ex nau/
 fragio etiam in mare piecta si
 bi accipere ad rapinam p̄ci
 net. Vel etiam de rep̄saljs
 illicitis. d̄ q̄b; in tertia pte. ti.
 iij. c. iij. ⁊. iij. ¶ Quint⁹ in p/
 sōis captiōis ⁊ v̄dēdis q̄ li
 bere sūt seu xp̄iane. naz ⁊ si pa
 gani vel saraceni capti in bel
 lo iusto efficiant serui capien
 tiū. vnde ⁊ vendi p̄nt vt serui
 ⁊ emi. nō tñ xp̄iani. debent ḡ
 ista restitui si p̄nt vt dīc̄ Aug.
 xij. q. vi. c. si res. De his ha/
 bes in sc̄da pte summe. tit. i.
 Manus furatoria est cū q̄s
 accipit occulte aliena nescien
 te dño. Apocal. Qui furaba/
 tur iam non furetur. sed ma/
 gis opetur manibz suis. Fur

videtur operari manibus ali
 enis inquantuz accipit lucz
 de manibus alienis. Et hec
 manus habz quinq; digitos
 ¶ Primus est in inuētoz de/
 tētiōe. qm̄. s. q̄s res alteri⁹ iue
 tas q̄ non habent p̄ derelicto
 sibi retinet. xij. q. iij. c. si qd.
 ⁊ d̄ hoc habes in. ij. pte sume
 ti. i. c. xv. ¶ Sc̄ds est in illici
 ta p̄scriptiōe. qm̄ scz q̄s p̄scri/
 bit aliena mala fide. sciens. s.
 illa eē aliena. nec aliq̄ iusto ti/
 tulo habuisse. ca. possessor. de
 reg. iur. in. vi. de hoc habes i
 ij. pte sume. ti. i. c. xv. ¶ Tert⁹
 est in rei pignorate. p̄modate
 vel depōsite vsu. s. qm̄ dñs rei
 non consentit. ⁊ tenet de vti/
 litate inde habita. ⁊ si amitte
 ret ex culpa sua tenet reddere
 Ray. de hoc in sc̄da pte sume
 titu i. ¶ Quartus in occulta
 rez vsurpatiōe. siue hoc fiat a
 filijs de rebus parentuz. siue
 ab vxore de reb⁹ viri ipso ne/
 sciente. siue a seruis de rebus
 dominorum suoz. a dispen/
 satoribz. de rebus patrono
 rum suozum. siue a discipu/
 lis de rebus magistroruz suo
 rum. siue ab extraneis de re
 bus aliorum. Etiam si
 hoc facerent dando inde ele/
 mosynas pauperibus. nisi

in extrema necessitate p'stitu-
tis. xiiij. q. iij. c. forte. de h in
scda pre. ti. i. p. totū. Quicunq
in religiosa approparōe qñ. s.
religiosus aliqd recipit vñ ne
sciēte plato suo. vel alteri dat
ppinq. vel extraneo. vel cum
occultat. 7 vñ ppa retinet acq
sita p cum. vel data n̄ parat
supiori libere assignare. xij. q.
l. c. non dicatis. 7 de hoc hēs
in. iij. pre. *Belator* Danus bellatoria
est vbi. s. rapiunt furta 7 rapi-
ne 7 sacrilegia. Danū suam
misit bonū. s. bellādo ad oīa d
siderabilia Treñ. i. Desidera-
bilia aut sunt blada. pecunie.
edificia. vasa aurea templi. et
alia ornancia ipsū templū
ad qd misit manum exercit
Rabnochodonosor bellans 5
hierosolimam rapiendo. 7 de-
struendo. 7 hēc manus habz
qñq digitos seu modos. vi.
delicet. ¶ Primus est cū dñs
vel cōtras aliq assumit inin-
stū bellum. nam q ad h con-
currūt adiunādo. cōsulendo.
coopando. de omnibz dñtis
illatis aduersarijs. etiaz si ni-
bil pueniret ad eos tenent sa-
tisfacere. xiiij. q. v. c. nō sane. i.
fi. ¶ Scdō ē q tenet de oībus
damnis 7 expensis quas pa-
riunt subditi sui qui inuolu-

tarij sunt et coacti. nam vltra
expensas qō faciunt aliqñ ab
aduersarijs debellant. 7 capi-
untur ipsi 7 bona eoz. Clar⁹
est em belli euentus. vt. ca. si
culpa. extra de iniur. 7 dā. da-
ro. Tert⁹ ē qz q bz iniustum
bellū ea q capit 7 destruit. vñ
hoc facere pmittit suis. sicut
cōiter faciūt satisfacere. tenet
xiiij. q. i. c. militare. bona aut
capra iuste ab inimicis q dñt
pdiuidi occultando 7 retinē-
do sibi furatur. xiiij. q. v. c. di-
cat. Quartus est cuz iuste bel-
lans rapit bona eccliarum n̄
in castellarum. aut bona cle-
ricoz. 5 rie partis. vel etiaz vi-
atores peregrinos 7 alios in-
nocentes. dis. lxxxvi. c. singu-
lis. Quintus est qñ habens
iustum bellū ex sua inertia et
crassa negligentia non defen-
dit suos cuz posset. 7 p̄cipue
cum est conductus mercede
ad bellandum. 7 similiter cuz
posset debellare inimicos. et
sic finem facere guerre. vt pl⁹
lucetur ex duracione prelij
vel quia corruptus ab aduer-
sarijs non fideliter gerit ne-
gocium tenetur. extra de in-
iur. 7 dā. da. c. si culpa. 7 de
his omnibus habes in. iij. pre-
titu. iij. cap. de bello. Dan⁹

De restitutōe liber tertius

5
damnificatoria

damnificatoria. Dicit puer.
cyi. Si manus ad māuz fue
rit non erit innocens manus
vt qñ vna man⁹ n̄ sufficit ad
vnū op⁹ alia inuat. sic aliquñ
si vn⁹ nō sufficeret ad rapien
dū vel furādū vel damnificā
dum alium. ⁊ tūc adhibet ad
tutoriū alter. ⁊ hec ē man⁹ ad
manū adiuncta. ⁊ talis qñ
nō sit pncipalis vel nil pueni
at de rapina vel damno ad eū
tamen tenetur. Et quia non
est innocens sed in cā. Et hec
habet qñq; digitos. qui con
tinent in h̄ v̄su. Iussio p̄siliū
p̄sensus palpo recursus. Pri
mus ē cū qñ mādāt fieri rapī
nā. furtū. vsurā vel aliud dā
nū. ⁊ ex hoc sequit̄ effect⁹ dā
ni. qđ alio nō fuisset factū. tal
tenet insolidū etiā si nil pue
nit ad eum. Sic ⁊ tutor cu
rator ⁊ pcurator ⁊ factor q̄ p
pupillis vel p alijs faciūt cō
tractus vsurarios tenent. si il
lip quibus fecerunt non satīs
faciant cum sint pncipalio
res. ¶ Scđs qñ p̄suluīt ita q
ex illo sequitur damnū qđ ali
as non fuisset factū talis etiā
tenet insolidū. etiā si nil pue
nit ad eum. Si aut̄ fuisset fa
ctū etiā sine illo consilio. ⁊ ali
qd plus factum est. ad illud

plus tenet. Inno. ⁊ Hostiā.
Tertius est p̄sensus. s. coopa
tionis. non mentis tñ. puta
qñ vn⁹ vel plures faciūt ali
qd furtum vel dānū s̄l. ita q
vnus nō faceret sine altero. te
net q̄libet insolidū. secus cu
etiā sine illo factū fuisset. tam
cū alijs se reppit ad dānificā
dū. tūc em̄ tenet solū de dam
no illato per euz q̄ etiā est me
diator. sciēter alicuius p̄ct⁹
fraudulenti vt sensales tenet
tales de damis. Quartus est
palpo. s. cum quis adulando
seu laudando aliqñ de furto
vel de damno scz q̄ sit strēnu
us. ⁊ ex hoc inducit euz ad fa
ciendum malum q̄ alio nō fe
cisset. ⁊ idem si detrahēdo eū
ad hoc inducit. Quintus est
recursus. i. cū qñ receptat fu
res ⁊ damnificantes ⁊ ex hoc
sequuntur damna. vel etiam
raptā rē cū querit. ⁊ ip̄e occi
tat. ppter qđ nō pōt recupa
re. Officialis etiam q̄ p̄t sine
sue p̄sone piclo obstare ne fi
at damnū v̄l rapinā v̄l mani
festare furcs ⁊ ablata et nō fa
cit. tenet hoc Tho. Albertus
Pe. Richar. in. iij. distic. xv.
Innocen. Ray. ⁊ Buil. De
his in. ij. pte sūme. ri. i. ca. xij.
¶ Dān⁹ participatoria. scz

6.
participa
toria

de refurata vel usuraria. et de hoc potest intelligi illud Ione. iij. Recedat unusquisque ab iniq[ua]tate que in manu sua est. Et hec habet quinque digitos ¶ Primus est participando de homini per donationem. talis enim cui donatum hoc scit debet reddere domino eius rem ablata donum autem datum ab usurario cum omnia bona sua sint obnoxia restitutioni. tenetur etiam reddere vel sibi vel his potius quibus usurarius habet restituere. ¶ Secundus est per victimam. Familia enim raptorum vel usurarii vel uxoris vel filii qui non habent nisi de rapinis vel usuris tenentur satisfacere de consumptis. sed habendo etiam alia bona comedendo vel vendendo rebus male ablatas in prima specie tenetur de eo quod consumit Ray. ¶ Tertius est per dotationem. filia enim que dotaliter per eum qui non habet nisi de usuris. vel alias male ablatas maritus qui hoc novit non potest recipere dotem. et receptam tenetur restituere creditoribus sociis. et ipsa etiam filia mortuo marito tenetur restituere dotes. Ray. De hoc in. ii. pre sumeti. i. c. xij. ¶ Quartus est participando de re rapta vel fu-

rata per emptorem. qui cum emit talia scienter vel ignorantia facti crassa tenetur restituere cum inuenit dominum rei vel pauperibus erogare si illud ignorat. Si etiam talia emit probabiliter estimans esse venditoris. postea sciens fuisse ablata tenetur nihilominus domino reddere si cognoscit. vel pauperibus rem vel precium erogare si non inuenit. Ray. et de hoc in. ii. pre sumeti. i. ¶ Quintus est per legatum vel hereditatem. Intelligitur enim hereditas deducto ere alieno. Heres ergo vel legatarius eius cuius bona sunt obnoxia restitutioni. vel ex contractu. vel ex quasi maleficio furri fraudis et usure. et homini. vel quasi omnia tenetur restituere de tali hereditate vel legato. extra de usuris. c. Michael. Danus sacrilega vice usurpatio circa sacra et ecclesiastica. Job xv. Tendit aduersus deum manum. scilicet sacrilegam. Hec est manus sacrilegi Michanoris quam extendit contra templum dei. cominatus ipsum funditus destruere. sed ipso occiso suspensa est lingua a Iuda Bachabeo contra templum. ut habetur secundo

p. sup. b.
v. sup. c.

Sacrilega
Dan.

icipa
ma

De restitutōe liber tertius

Dach. xv. et hec bz qñq; di-
gitos ¶ Prim⁹ ē cū auferunt
sacra vt calices et paramēta.
cruces. reliquie. et alia hmoi/
Scōs est qñ auferūt aliq. et
si nō sacra tñ de loco sacro: vt
in ecclia. et de vtroq; xvij. q.
iij. c. q̄s. Tertius est qñ sit
incendiū vel effractio in loco
sacro. i. iniuriose. tenet etiā sa/
tisfacere. vel etiā inferunt alia
dāna ecclījs vel psonis ecclē
siasticis. vt erigēdo gabellas
et pedagia. extra d celi. c. q̄s q̄s
in. vi. aut iponendo collectas
extra de iniur. et dā. da. ca. ad/
uersus. aut faciēdo rep̄salias
p̄ psonas ecclīasticas. ca. et si
pignoratōnes. extra de iniur.
Quartus ē cum clerici male
tractant bona ecclīarū dila/
pidando indebite. alienādo i
pompas et lasciuias expēdē/
do. consanguineos dirando.
xij. q. ij. c. nullus. et bona debi/
ta paupib; vel clericis vl re/
pationi ecclīe subtrahēdo d;
restituere. Quint⁹ cum sub/
trahunt legata facta ecclījs.
xij. q. ij. c. q̄ oblatōnes vel nō
soluūt decime vbi consueue/
runt solui. vel cum non ē legi/
time in beneficio cōstitutus.
sed p intrusionem vel p symo/
niam. vel habet aliqđ impe/

dimentū irregularitatis. tene/
tur em̄ fructus pceptos resti/
tuere. de regu. iur. lib. vi. De
his in. ij. pte summe. titulo. i.
Danus iniuste iudicatoria
Beatus q̄ excutit manus su/
as ab omni mūere. Isaie. lx/
xij. s. obsequij pecunie et lau/
dis. p munera em̄ frequēt p/
uertit iudiciū. et hec man⁹ bz
qñq; digitos. ¶ Prim⁹ ē qñ
iudex seu q̄cunq; official' dat
iniustam sniam ex certa scia
quacunq; de causa. siue odio
siue amore. siue corruptione
pecunie. et talis tenetur d om/
ni damno et interesse p̄i lese.
Ray. xi. q. iij. c. quatuor. Se/
cundus est qñ ex ignorantia
crassa p̄fert iniustam sniam.
non em̄ debebat se ponere ad
id ad qđ nō erat idoneus cuz
periculo alterius. secus si de/
ceptus consilio assessoris qui
putabatur idoneus ex mali/
cia vel ex ignorantia crassa
male p̄suleris. tunc tenebit as/
sessor p̄i de expēsis s̄m Ray.
Terti⁹ ē qñ ex notabili negli/
gentia. p̄tulit iniustam senten/
tiam. puta qz noluit laborare
ad legendum in libris. quod
potuisset inuenire. et videtur
etiam teneri. vt. c. si culpa. ex/
tra d iniur. Quartus quādo

iniuste iudicatoria

iniuste crassa

una solutio

accipit pecuniā p̄ iudicando
vel nō iudicādo aut bene aut
male. Ray. etiā talē pecuniā
sibi retinere nō p̄t. s̄ paupibz
dare v̄l reddere dāti. ¶ Qui-
tus cū nō vult iudicare et da-
re sniāz put p̄t r̄ d̄z. ne displi-
ceat hūi iniusticiā. aut vt dā-
nificet ius habētē. r̄ tal' tenet
si pars postea amittat iustāz
cām. vel si remittat penas vel
diminuat iniuste cū nō possz
tenet cōitaci. si auxerit penas
iniuste tenet ei q̄ soluit. Tho.
et Ray. De his in. ij. p̄t sūme
9 In iudicio. i. c. xij. ¶ Danus in iudi-
cio iniuste assistoria. De hoc.
In iustice a p̄p̄tione
¶ Ne iunges manū tuā vt pro
impio dicas falsum testimo-
nium. Exo. xxij. et Isa. xxi.
Eruī te oppressum de manu
calūniantis. Et hec h̄z quin-
qz digitos s̄m qz quinqz gene-
ra hominū ibi cōcurrūt. s. ad-
uocat⁹. iuriconsultus. actor
et procurator. testis et reus.
¶ Primus ē est aduocat⁹ q̄ si
scienter assumit ad defensan-
dū iniustā cām obtinēs vic-
toriā cause. de oīni dāno tene-
tur aduersario si clientul⁹ nō
satisfecit. Tho. ij. ij. q. lxxi. Si
vero nō obtinet tenet clientu-
lo de expensis qm̄ vicz dixit
sibi causam esse iustāz. cū alio

ille nō litigassz. Sed si assu-
mit causāz iustam et ex crassa
ignorātia vel notabili negli-
gentia. perdit. videtur teneri
clientulo de dāno suo. c. si cul-
pa. extra de iniur. r̄ dā. ¶ Se-
cūdus iuriscōsultus si sciēter
prestat malum consilium vel
fraudulentum. vnde ius ha-
bēs perdit causam. siue sit ille
cui consilium sine alter tenetur
de damnis inde secutis si ve-
ro fideliter consulit vt scit nō te-
net. vt. c. nemo ex consilio. de
reg. iur. li. vi. ¶ Tertius actor
et procurator q̄ accusat aliquem
falso crimine vel petit indebi-
tū scienter tenet de oīni dāno
qđ inde recipit etiā aduersa-
rius de expensis. Tho. ij. ij.
q. lxxij. Quartus est reus si
negat veritatem de qua iuri-
dice interrogat negādo inde-
bitum pecunie tenet actori.
negando aut crimen vnde se-
quitur accusatori mors vel mu-
tilatio vel alia pena. vel fati-
gando scienter appellacioni-
bus vel dilationibz tenet ad
arbitriū boni viri. ¶ Quintus
testis si ex falso testimonio ei⁹
scienter facto actor vel re⁹ in-
currūt aliquod damnum iniu-
ste tenet talis insoluduz. extra
de iniur. c. si culpa. r̄ si accipit

De restituōe liber tertius

20
Falsificatoria

pecuniā p testimonio ferēdo etia vere tenet illā paupibz erogare. xiiij. q. v. ca. nō sane. z debis oibz in. ij. pte sū. ti. i. c. xix. ¶ Danus fraudatoria. Job. xxi. In manibz meis non adhesit macula. scz fraudis. Et hec bz quibz digitos seu modos. ¶ Primus est i rez additate. dū. s. vna suba vendit p alia. vt vinū limphatū p puro. Aurū vel argētū alchimiatum p puro z hmōi. Scds est in qntitate. vt cuz dant diminute mensure l pōdera. putavncie. xi. plibza. vñ in vasis de vino. oleo. tritico z hmōi. vel in cannis de panis no lanco lineo z hmōi. Tertius ē in qlitate. vt cū vendit res defectuosa. vt vinū vñ caro corrupta pro bona aīal viciosum z claudicans p sano non diminuendo de precio. z multo magis grauius esservēdendo rem nociuam z piculo saz homi. Quartus est in pñ i eqlitate. vt cū vendit res pl iusto pñ qz valeat scient. vñ cum multo minus pñ emit quia venditor non cognoscit rem. vel qz ducit maxima necessitate. ¶ Quintus ē in ga belle debite vel pedagii sbira ctiōe. vñ qz occulte introdu

cit rem ad civitatē vel asserit eē p alio. vel minoris qntitatis vt minus soluat. Hi oēs tenent satisfacere. sm Tho. ij. ij. z Ray. De his oibz habes in scda pte sum. ti. i. Danus falsificatoria. Job. v. c. Qui dissipat cogitatōes malignorū ne possint manus eorum implere qd ceperunt. manifestando. s. falsitates eorum. Et hec bz qnqz digitos vel modos. ¶ Primus est in ponderibus et mensuris faciendo falsas monetas. vel eis vtendo falsis z diminutis in vendēdo z emēdo mēsuris excessiuis tenet etia talē dedānis i de securis illis talibz. ¶ Secundus est in falsis monetis fabricādo eas falsas l incidēdo. aut falsas z diminutis p legitimis sciēt vtendo. vñ p pñ tenet dedānis lesis. ¶ Tertius ē i bullis aplicis falsatis. vel p subreptionem obtentis. cuz. s. expressum est falsum in supplicatione obmissum illud exprimēdo. q enarrato non obtinisset. Beneficiū em vel grā sic obtēta non valet. vñ tenet satisfacere dē emolimento per ipsas obtentis. ¶ Quartus est instrumentis et scripturis falsificatis.

11
Falsificatoria

ut testamentis in quibus scribuntur legata aliter quam disponat a testatore. vel scripture ubi apparent debita et cassantur et in omni. ¶ Quintus est in falsis partibus. ut cum mulier percipit per adulterium. vel supponit sibi aliam non partem quam tenet de omnibus quam commisit filius putativus de bonis mariti. et de his quam ut filio legitimo sibi de hereditate relinquitur. c. si culpa. extra de iniuriis et de his in quibus premissis. ti. l. c. xviii. ¶ Proditoria. Danus proditoria. De qua Christus Luce. xxij. Ecce manus tradentis mecum est in mensa. Non enim sit proditio. nisi per familiares. Et hec habet quatuor digitos. ¶ Primus est in castis populis et terris. quoniam scilicet quis auferit a legitimo domino. et dat proditorie alteri quam ibi ius non habet. talis tenetur de omnibus damnis inde secutis. ¶ Secundus est in personis quoniam quis tradit dominum suum vel amicum in manus inimici occidendum vel redimendum vel impediendum a negociis suis tenetur illis ad omne interesse. ¶ Tertius in rebus quando pecunias vel alia bona sui domini vel amici percurat deestire ad manus inimicorum. aut cum associat se cum aliquo ut ducat ad locum

ubi spoliatur. ¶ Quartus est quando secreta reuelat sui domini ut damnificetur vel aduocatus secreta cause quam defendit aduersario pandit ut se possit defendere tenetur de damnis. extra de iniuriis. cap. si culpa. Et de his in secunda parte sume. ti. l. c. xxij. ¶ Quintus scilicet cum quis utitur insidiis. non seruando pacta promissa. etiam si esset hostis. dum modo et ipse se ei seruat fidem et non alias. ut. xxij. q. i. ca. noli. Danus symoniaca. Et de hac. iij. Regum. xij. Quicumque volebat implebat manum suam. scilicet pecunia quas dabat. et fiebat sacerdos. Et hec habet quatuor digitos. ¶ Primus est accipere pecuniam vel alia temporalia pro sacramentis aut beneficiis conferendis. vel collatis per modum precij non per modum elemosine. et talem pecuniam retinere non potest. sed pauperibus debet erogare. vel ecclesie in cuius iniuriam data est. Tho. ij. q. c. Secundus accipere pecuniam appropinquat pro alijs rebus sacris. ut ecclesijs. altaribus consecratis. aqua baptismali communi consecrata. oleo sancto. Et reliquis sanctorum. sepulchris

De restitutōe liber tertius

loci sacri iure patronatus. in
gressu religionis et hmoi. tal
pecunia n̄ p̄t retineri. sed op
tet paup̄ibz eā erogare. v̄l ec
clesie p̄ q̄ cōmissa est symonia
¶ Tertius est p̄ sp̄n̄alibz exerci
tijs. v̄l p̄ p̄dicādo. orādo. vi
sitādo. eligēdo. p̄firmādo a
corruptōe desistēdo. curā aīa
rū exercēdo p̄secrādo et hmoi
alia. recipiendo pecuniā ex ac
tione vel p̄tionalr. vel app̄ciari
ue tenet paup̄ibz erogare. vel
ecclesie in cuius iniuriā da
ta est. sed p̄ modum elemosy
ne sibi retinere pōt sic data.
¶ Quartus est qū accipit b̄n̄
ficiū simplex vel curarū aut
dignitatem symoniace. qz te
net resignare. et fructus inde p
ceptos restituere etiā p̄sump
tos. deductis exp̄sis factis i
utilitate b̄n̄ficii illi. etiā p̄ fru
ctibz colligēdis. ¶ Quintus
est de mediatoribz ad pcuran
dū officiū vel beneficium eccle
siasticū. vel aliq̄d sp̄uale. bi te
nent pecuniā p̄p̄t hoc recep
tā paup̄ibz erogare. Hec oīa
Tho. ii. q. c. Ray. et Inno.
De his in. ii. p̄t. sū. ti. i. c. v. p
totū. ¶ Sextus impeditōis
Eccl. xij. Ne duplici corde
manibus malefacientibz. i. i
pedientibz bona aliorū. Et b̄

h3 q̄ncq̄ digitos. Primus ē qū
q̄s impedit aliq̄uē a p̄secutio
ne alicuius officiū vel benefi
ciū. et si iā illud erat p̄secutus
et possidebat et iniuste pcura
uit auferri sibi tenet satisface
re in totū. Si p̄o nō duz erat
consecutus sed in viā haben
di tenet ad arbitriū boni viri
Tho. et Ricbar. in. iij. di. xv.
¶ Secundus est qū impedit fruc
tus puenturos alicuius agri
vel vinee. viz effodiendo se
mina. destruendo vineas. ar
bores et hmoi. q̄ tenebitur ad
q̄ntū estimant fructus in illo
dubio valituri. Tho. in. iij.
Tenendo etiā colūbarias et
non sufficienter pascendo co
lūbos. vnde d̄ anū inferūt se
minibz vel fructibz tenent de
damnis. De. de pal. in. iij.
¶ Tertius est de his q̄ faciūt
statuta vel capitula. ne vsure
solute possint repeti. l. q̄ pos
sint homines cogi ad soluen
dum. et qui iudicant fm̄ ea. l.
etiam sine statutis dant sn̄iaz
q̄ soluantur vsure vel solute n̄
reperant. bi tenet ad restituē
dum eas si vsurarij nō resti
tuant. Impediunt etiā restitū
tionē. xi. q. iij. c. qui consentit
¶ Quartus est de his q̄ dant
lras emunitōis debitoribz

iniuste ne possint cogi a cre-
ditoribus ad soluendum eis cum
possint. hi tenent illis de illis
dānis. ¶ Quartus ē d. iniuste i
pediētibz ne q̄s possit exequi
negocia sua honesta occultā-
do instrumēta v'l scripturas p
q̄ manifestat ius suū. v'l ipe-
diētes ne q̄s accedat ad iudi-
cē ecclesiasticū in cā q̄ p̄t vbi
sibi faciet iusticiā v'l aliter in-
iuste et maliciose impediens
iter suū ad iudiciū vel ad ne-
gocia sua vnder recipit dānu
et de his tenet. ¶ Danus lu-
soria. De q̄ p̄t intelligi illud
Job. xxxi. Si id est nō oscu-
lar' sum manū meā i abscondi-
to. Lusor em̄ cū vincit attri-
buit man' industrie. vñ aliqñ
osculat eam vt cām lucri. Et
hec habz q̄nqz digitos. ¶ Pri-
mus cū decipit in ludo. vide
licet p̄ falsos tarillos aut car-
tas. dicendo mēdaciū. z sic
vincit. tenet em̄ restituere d̄ p̄-
cepto. ¶ Secundus est qñ vincit
alijs q̄ alienare non possunt.
vt sūt serui. filij familias. p̄ci-
pue pupilli. vxores. religiosi.
z hmoi. hec optet restituere il-
lis q̄ habēt curā illoz. ¶ Ter-
cius qñ vincit ei quē induxit
ad ludendū mltā importuni-
tate cū nō vellet ludere. v'l vo-

lentē a ludo recedere inuitum
detinet. tenetur restituere.
¶ Quartus qñ vincit in locis
vbi phibet ludus. et p̄ leges
mandat fieri restitutio. q̄ nec
p̄ dissuetudinē sunt abrogate
et tūc etiā tenet restituere per-
denti s̄m Tho. .ij. q. xxiij.
Rich. in. iij. Ray. Innoc. et
alios. ¶ Quint' est qñ vincit
in locis vbi nō phibet ludus
vel si phibet leges sunt abro-
gate p̄ contrariā s̄suetudinē.
z tūc debet paupibz erogare
Utrū vero nō de necessitate
vel de honestate vide in. ij. p̄-
re sum. ii. i. c. xxiij. d. ludo. vbi
plene. Danus locationis et
cōductionis viciatoria. De
hac Deute. xxxij. Uidebit q̄
infirmata sit manus. i. defici-
ens opus in locando et con-
ducendo. Et hec habet q̄nqz
digitos. ¶ Primus qñ q̄s lo-
cat alteri rem viciosam sciēs.
vt equū claudicantem vel do-
mū ruiturā. q̄ tenet de dāno
inde secuto illi tali. ¶ Secun-
dus est quando nimis nota-
biliter exigit precium dere lo-
cata. domo. agro. veste. et hu-
iusmodi. vel quādo aufert ab
eo rem locatā sine cā rationa-
bili ante temp' conuentū. re-
netur em̄ ei de damno. Ray.

De restitutōe lib er tertius

¶ Tertius qñ pducit qd aliū ad opandū nimis pūo pūcio notabiliter vel debitā merce/ dem nimis tardat dare cū pē unde ille recipit damñū vel loco pecunie debite. dat sibi res quas optet eum vendere minori pūcio q̄ debz habere.

¶ Quartus si pducit ad ope/ ram ex festinantia vel negligē tia nō fidelit est opatus z bñ vñ seqtur damnum sue rei.

¶ Quintus qñ male tractauit rem sibi locatā. vt domūz vel agrū pmittendo destruere. vt equos boues. z hmōi nimis fatigando. z hmōi. tenet tal de hmōi damnis ad arbitriū boni viri. Ray. in sūma. Cla/ sallus aut q bona q̄ habet in feudūz a dñō male tractat ex malicia vel negligentia tenet de damnis. Et de his in. ij. p te sum. tit. c. xv. Danus tur/ piter lucratoria. d qna Isa. i. dñs ait. Danus vñe plene sūt sanguine. i. turpibz lucris Et hec habet qñqz digitos.

Primus ē lucrū ex ope carna li. vt meretricio. lenocinio cō cubinatu. a adulterio. z hmōi.

¶ Secundus est ex arte vñ ac tu phibito lucrari. vt ex arte mutuandi vel faciendi taxil/ los. caritas. fucos. torneamē

ta. histriionatu turpi. seruien/ do vsurario in nūerando pe/ cuniā ad vsuram. z scribēdo z hmōi. in faciendo diuinatō nes. incantatiōes. z hmōi. in scribendo instrumenta i frau dez vsurariū. ¶ Tertius ē lucrā do tpe phibito. vt dictū festi uis vendendo z emendo sine necessitate scribendo vel alia opa ad lucrū faciēdo. Quar/ tus est negociari in locis phī bitis. vt in ecclesijs vendendo velemendo. vel etiā mittēdo ad terras saracenoꝝ. vel por/ tando arma vñ lignamina vñ victualia. et quecunqz merci/ monia sine licentia pape. te/ netur illud qd lucratus est et tantundem de suo mittere in subsidium terre sancte.

¶ Quintus est ex intentione mere cupiditatis vacare ne/ gociationi. vel intentiōe itro/ ducēdi caristiā. hi oēs debēt acq̄sita paupibz erogare ma/ gis tñ ex honestate z consilio q̄ ex necessitate. xiiij. q. i. ca. q̄ habetis. et de his. in secunda pte summe titu. i. capi. xxiij.

Danus detractoria. p sal. Erue scilicet deus de manu canis. id est detractoris aiaz meam. id est vitam. Prouer/ biorum. viij. c. Dors z vita

17
Turpiter mēra
loria

48

De restitutōe lib er tertius

in manibus detractorie lin-
gue. Et hec h3 dñq3 digitos.
¶ Primus ē cum q3 scīenter
accusat aliquē de falso. ⁊ con-
uictus de crimine condēnat
talis ei tenet satisfacere. nō q3
dem detegendo falsitatē post
q3 est punitus reus. quia sibi
imminet piculum persone. ⁊
illi iam punito non satisfacere
ret. sed aliter ad arbitriū boni
viri ante satisfacere debet q3
puniat. debetq3 detegere fal-
sitate. vel desistere ab accu-
satione. ¶ Secundus est qñ
extra iudiciū infamat ali-
quem de crimine sciens non
esse verum. vel nesciens si est
verum. et tenetur illis quib3
dixit declarare se falsum dixisse
se. nisi sibi ex hoc immineret
magnum piculum vite. ⁊ hu-
iusmodi. nam tunc aliter put
potest debet satisfacere. vñ cū
libellos famosos super cri-
mine de eo componit vel can-
tilenas. quod peius ē. ¶ Ter-
tius qñ ad aliqd crimen com-
missum vere ab alio auget a-
liquā aliud notabile. quod ē
falsum. vt cum dicit se vel ali-
um turpia colloquia vel ge-
stus habuisse cū aliq. sed etiā
carnalem copulam. vel etiaz
cum aliq dicunt de eo turpitu-

dinem cum aliqua agere ta-
cet studiosē. vel aliqua signa
facit vt credant veruz esse qd
non est. ⁊ talis tenetur ad de-
clarandū falsuz esse. ¶ Quar-
tus ē cum dicit aliquod cri-
men alterius referens se audisse
quod occultum est. ⁊ ig-
noratur si est verum. ⁊ talis
quomodo satisfacere debeat.
habet in capitulo sequenti. §
tertio. ¶ Quintus est cum di-
cit crimen alterius vere ppe-
tratum. s3 occultuz. ⁊ talis de-
bet etiam famam restituere p
ut potest. vel etiam cuz dicit
contumeliaz in presentia alio-
rum. ⁊ talis debet petere ve-
niam. vel aliter se cum eis re-
conciliare. ¶ Sextus psona
lesoria Dichee. vij. Vir fra-
trem suū venat ad mortē. ma-
lum manuum suarum dicunt
bonū. Et hec habet quinq3
digitos. ¶ Primus est aufe-
rendo vitam occidendo ali-
um iniuste. id est extra iudici-
um ordinariū. ⁊ talis tene-
tur prout dicitur in capi. se-
quenti. §. i. de damno inde se-
cuto. ¶ Secundus est muti-
lando membrum iniuriose. ⁊
tenetur de expensa in medi-
cis ⁊ de lucro pdito. si ex mu-
tilatione non potest laborare.

De restitutōe liber tertius

Tertius est vulnerādo vel pec-
tiendo et sic tollēdo sospitatē.
et tenet ad dāna inde secuta ei
¶ **Quartus** incarcerando. et
sic tollēdo ei libertatē qđ faci-
endo absq; rōnabili cā tenet
de dāno qđ inde scđt. scđ si fa-
cit quia est ei obitor vt sibi ci-
tius soluat. ¶ **Quintus** cum
mittit in exiliū vel confinia i-
uste. et p hoc aufert ei patriā;
et oē dānū qđ inde recipit.
qđ cōiter est multū. et tenetur
ei satisfacere. **Dānus** aiarū
p datoria. et de hac **Sapē. i.**
Impij manib; et verbis mor-
tem accersunt. Et habet qñ/
q; digitos seu modos. ¶ **Pri-**
mus est qñ volentes ingredi
religionē ad seruiēdū dco ali-
qđ reuocat. vel iā ingressum
psuadendo educit. tenet hic
illū reducere qñ in eo ē vt se
vt aliū ponere in religiōem
Pe. de pal. ¶ **Secūs** qñ qđ p
suadet alicui aliqđ criminale
blandiendo vt decipiat. et mlt
to magis qñ qđ aufert alicui
virginitatē extra mrimoniū.
et debet eam ducere in vxorē.
vel eam dotare si pōt. de hoc
infra. ¶ **Tertius** est qñ quis
suo sermone trahit ad errorez
fidei vt faciunt heretici disse-
minantes falsam doctrinam

et hi tenent reuocare. ¶ **Quar-**
tus est cū plari vt patressami-
lias ex sua negligentia pmit-
tūt suū gregē pīre. nō corrigē-
tes et admonentes. et mltō pl
cum suis malis exemplis eos
ad mala puocant. tenent em
eos corrigere. ij. q. i. c. scelus.
¶ **Quin** cū hoīes suis pra-
uis actib; alios scandalizāt
vt mulieres suis ornatis et
alijs tripudijs ac ludis rixis
ac blasphemijs. et hi debēt sa-
tisfacere pnia et bonis actib;
edificando quos prius scan-
dalizauerant.

¶ **Capitulū** scđm de restituti-
onibus. in quo oñditur quid
quantum et quibus sit resti-
tuendū et q ordine.

Trca aut

c ipam restitutōem se-
octo videnda que in
hoc versu cōtinentur. Qu is
quid. vbi. per quos. cui. cur.
quō. quando. Et qz de pīo
dictum est sup. c. i. §. ij. et se. iō
primo omisso videndum est
de alijs. ¶ **Quantum** igitur
ad scđm. s. quid sit restituē-
dum et quantū. Sciendū q
ablatū si potest. xiiij. q. vi. ca.
si res. et si est aliquid fructifi-
cans etiam fructus eius. vel

aliter satisfaciendus qñ id re
stitui nō pōt. Sz p hmoi de
claratōe sciendū q dānū pōt
qdruplī inferri. Primo q ad
aiam auferendo ei vtutes in/
fusas z morales. Secdo quo
ad corpus inferendo ei lesio/
nes corpales. Tertio quo ad
honorem z famam per vitu/
perationes verbales. Quar/
to quo ad substantiam paci/
ones criminales. ¶ Quantuz
ad pñū notandū est q qñs
nemo possit esse causa suffici/
ens peccati alterius. n^o p cō/
seqñs ei auferre vtutes dire/
cte z efficaciter. quia volūtas
cogi non potest vbi consistit
pctm. ppter qd dicit Ambro/
Non est q cuiquam nostraz
ascribam^r criminā. nemo em
tenet ad culpam. nisi ppa vo/
luntate deflexerit. xv. q. i. ca. n^o
est. Pōt m aliqs esse alteri oc/
casio magna peccati. Et de/
cretal dicit. Qui occasionem
damni dat. damnum quoqz
dedisse videt. c. si culpa. extra
d iniur. et dam. da. Potest at
aliqs esse occasio damni alte/
rius quadrupliciter. Primo
verbo suo inducendo alium
ad peccatū. z sic q iducit aliū
ad malū suadendo consulē/
do picipiendo. id qd est mor

tale. est occasio pditionis illius
quia p hoc auferunt illi grā z
virtutes ab anima. Un^o Au/
gu. Si fratri tuo male psua/
des. occidis. s. illū quo ad a/
nimam. de pe. dil. i. c. noli. Et
talis damnificans fm Sco.
in. iij. tenetur restituere dam/
nū modo sibi possibili. s. idu/
cendo eum efficaciter ad pe/
nitentiam z ad virtutes siue
actus virtuosos. Et si sola in/
ductio p verba non sufficit.
quia facilius ē puertere qz cō/
uertere tenet qñtum pōt per
oratōnes suas z ab alijs. pec/
ratas. z p alioz suasiones ef/
ficaces. dum tñ illis nō pdat
pctm occultū pdicti. ¶ Quā/
tū ad scdm. s. reuocando ali/
quē a meliori pposito fit hoc
damnū alteri cum reuocat eū
a religione in qua pfect^o vi/
uit qz in secl^o. z tal^r damnifi/
cans tenet ipm reuocatū ab
eo reducere ad ingressum vel
reversionē ad religionē. Nā
fm Pe. de pal. in. iij. Non so
lum ille q inducit pfectum ad
egressum religiōis tenetur ad
inducendū ipsum ad ingres/
sum religionis vel ad reuertē/
dum. sed etiam qui retrahit il
lum qui volebat ingredi. nec
tamen intrauerat tenetur in

De restitutōe liber tertius

Inducere ad ingrediendū. q̄ si ille nollet intrare tenet alium eque idoneū pcurare. q̄ si n̄ possit. tenet ipe intrare. Qd̄ intelligēs Ray. Ordinis pdicatorū q̄ auerterat quendam ab ingressu religionis. postea p eo intrauit. Rō est. q̄ abstulit dño seruū suū noniciū vel intraturū. Hec Petrus. Sed Scotus dicit hoc esse verū de obligato ad religionē obligatōe pfessionis. non aut̄ de eo qui erat dispositus ad intrandum necdū intrauerat. Rō aduersitatis est quia inest inter habere et prope eē habere. Unde nō tenetur ad tantam restitutionem religiōi ad quantam teneret si fuisset in religione. sed tenetur ad aliquā restitutionem. scilicet aliqualem inductionem illius vel alterius equivalētis ad ingressum religionis. Hec Sco. Idez videt̄ dōm d̄ eo q̄ auerit noniciū religionē iam ingressus animo pmanēdi sicut de pfesso. naz talis obligatur religioni saltem in genere. et hoc intelligendum est si retraxerit illum intentione damnificandi religionē. tūc em̄ tenet religioni. Si autē hoc fecit intentione consulēdi

di p̄ueilitati sine fraude nō tenet religiōi quo ad eū q̄ n̄ dum intrauit. sed ipi p̄sōe q̄ retraxit p̄suasionibus et alijs bonis spūalibus ad equiuallentiam eorū in quibus dāficauit. Si aut̄ quis auerteret aliquem a religionis ingressu non simpliciter sed ab ea vbi dissolute viuunt interdens prouidere salutē illius a nullo tenet. ar. xxiij. q. v. de occidendis. Et ex his patet s̄m Jo. de rip. in quodam tractatu de contractibus qd̄ dōm sit de his qui scholares retrahunt et subtrahunt doctoribus cum q̄bus audiunt. quia aut hoc faciunt in odium doctorum. vel volentes sibi puidere. vel alijs puidere. vel volentes scholaribus puidere. Si p̄mo mō. aut subtrahit scholarē qui iam intrabat scholas et tunc tenet doctori ad restitutionem salarij et honoris sibi subtrahit. Si etia doctor cui talis subtrahit sit melior q̄ ille cui eum pcurat tenet tali pro quanto vtilitatem scientie sibi subtrahit. Si autem nondum scholas intrauit. s̄ intrare disponebat. nō tū tenet. licet obligetur scholares inducere vt redeat ad p̄mū

Si p̄sōe
retrahit

Si autem hoc facit volendo sibi puidere. puta est doctor et vult sibi de scholis puidere si sine fraude fecit. et scholaris non dum se dederit alicui doctori. non credo eum in aliquo obligari. cum cuilibet sit licitum. modo licito et debito procurare utilitatem suam. aliter non credo sibi licere. Si autem hoc si facit volens alii puidere sicut quando scholaris alicuius doctoris subtrahere conaretur scholares alius doctoribus ut intrarent cum doctore suo. in hoc solum honorem et utilitatem sui doctoris intendens si subtrahat intrantem cum alio doctore. credo ipsum obligari. nisi forte illius doctoris cui subtrahit eum insufficientia et scholaris aliquid specialis cura quam sibi tenet excuset. Si autem retrahat intrare volentem cum ex hoc nullum ius doctoris sit acquisitum. et hoc facit sine fraude. non credo eum doctori in aliquo obligari. Obliga autem scholari si eum retrahat ne audiat meliorem. Si autem si facit utilitari scholaris volens consulere. et super hoc a scolare requisitus consulit quod audiat alium doctorem meliorem bene facit. Et dicta in his casibus sunt ceteris paribus

intelligenda. iste enim casus est ita varijs modis circumferentialis quod vix potest dari certa regula. Hec ille. ¶ Quantum ad tertium. scilicet damnificando alios suo malo exemplo. sicut sancti dalizant prelati subditos suos pompis et lascivijs. et alijs multis moribus suis. Mulieres suis superfluis ornatibus et fucibus et tripudijs. et alij manifeste peccantes. et precipue quando hoc intendunt vel continent seu pui pendunt scandalum aliorum propter quod alij ruunt in diversa vicia. de quibus in euangelio Clemens tenentur ad satisfaciendum bonis exemplis manifestis. non autem tenentur ob hoc ad aliquam publicam penitentiam. ut dicit Albertus. sed ad edificandum alios bonis exemplis manifestis: sicut sancti dalizauerunt per mala manifestis. ¶ Quantum ad quartum scilicet de seducendo virginem et corrumpente extra matrimonium. dicitur Exodi. xxij. capitulo. Qui seducit virginem et dormit cum ea. dotabit eam. et habebit eam uxorem. aut reddet ei iuxta modum dotis quam virginem solent accipere. Damnificauit enim

et alij
fucibus

et alij
virginem

De restitutōe liber tertius

talīs illā in castitate virgiali
auferēdo ei thesaurū irrecupa
bilem. vnde tenet ei saltez ad
restitutōez castitatis coniugal
accipiendo eā in vporē v'l do
tando. Et si qdem pmississet
eam ducere in vporē tenet ad
hoc etiā rōne pmissionis nisi
esset nimis disparis pditōis
Nū frans potuit dephēdi.
et tūc satisfaciāt ad arbitriū
boni viri. et idē fort' qñ vio
lentauit eā. Quāuis autē pce/
ptū legis moysayce allegatur
sit iudiciale. et inqñtū h' n' ob
liget. tū inqñtū sumptum ē p
statuto ab ecclia vel aliq' ciui
rate obligat. sicut p3 extra de
iniur. et dam. da. c. i. et c. seqn.
De scda dānificatōe q. s. fit
corpi p lesionez aduertendū
est q quattuor modis ptingit
scz p occisione. p mutilatio
nē. p pcussione. et p incarcera
tionez. Si g fiat damnū pri
mo mō. fm Sco. p' satisfi
cere sustinendo penā talis
a iudice. nō autē a se. nec etiā
tenet iudici se offerre. sed cap
tū nō licet se dēfendere aut car
cerē infringere. sed inuēta o
portunitate. licet fugere fm
Tho. et Hen. et condemnat'
d3 patiet mortē ferre. Est et a
lius mod' fm Sco. sibi vri

lis ad satisfaciendū. Quis ad
h' non teneat necessario. s. vt
exponat vitam suā in cā insti
belli. vt cōtra inimicos fidei
et ecclie p restitutōe seu satisfi
factione fienda illi cuius vi
tam abstulit. Sed si nec hoc
vult facere tenet ad satisfiacti
onem spūalem p aia occisi. vt
ad faciendum elemosynas p
eo. vel ad sumendā aliquam
pgrinationē ad limina apo
stolorum vel sancti Jacobi et
h'mōi p aia eius et pcurando
alioz orōnes inqñtū p'. n' h'
sufficit. Sed si interfect' ha
buisset aliq's vt p'rem. m'rem
filios et h'mōi. quos opib' ma
nuū suarū sustinebat. tenet in
terfector oib' illis ad tantū
quantū illis abstulit subsidij
p occisionem eius. Insuper
occisor tenet placare lesos q
tum pōt. Dec Sco. Quan
tum ad scdm. s. de mutilatio
ne dicit idem Scotus q pro
h'mōi non est statuta aliqua
pena in ecclesia. nisi pecunia
ria. et ista debet respondere nō
solum damno qd quis intu
lit p mutilationem pro toto
tpe quo vsus esset quis mem
bro absciso. sed etiam expen
sis appositis in curatione. vt
h' extra de iur. et dā. da. ca. i.

liber de iur.
et dā. da. ca. i.

Et ultra B tenet ad placatōz
lesi q̄tū in ipso est. ⁊ p̄solatiōz
ip̄i afflictī q̄ afflictio p̄petua
ē. P̄i etiā pōderanda ē muti
latio paupis q̄ diuitis si ma
gis egebat p̄te abscisa ad vi
ctū necessariū. puta si abscisa
esset manus dextera scriptori
q̄ de illa arte vivebat. tūc em̄
magis tenet. Quātū ad terti
um videt̄ deū optime impo
nisse satisfactionem. s. in lesio
ne vel p̄cussione. vel vulnera
tione corporali. Exo. xxi. vbi d̄r
Si rixati fuerint viri ⁊ p̄cus
serit alter p̄mū suū lapide l'
pugno. ⁊ ille mortuus nō fue
rit sed iacuerit in lecto. si surre
xerit ⁊ ambulauerit sup bacu
lū suū. innocens erit q̄ p̄cus
serit. ka mortis pena sustinē
da. ita tū q̄ operas quas in
terim. scz neglexerit impedit̄
p̄cussura. ⁊ impensus in me
dicos restituat cui pena addē
da est reconciliatio quātū in
eo est. Quantum ad satisfacti
onem de quarta lesione. s. in
carceratione vel detentiōe sci
endum q̄ ultra recōciliatōez
⁊ veniā petitam leso fiet satis
factio iniurie. put sapiens de
terminabit. ⁊ si lesus p̄i vel
let exigere q̄ deberet ad illud
plus n̄ tenet ledens vt illum

recōciliet. Nec Scor^o. Sz
br̄is Tho. in sūma ⁊ in. iij.
dicit. q̄ in oibz dānis vbi n̄
in se nec in equalenti p̄t fieri
restitutio. vt in mutilatione
mēbz ⁊ hmōi. satisfactio fiet
p̄ recōpensatōez ad arbitriūz
boni viri. Idem Guil. ⁊ qz
tale exiliū reputat̄ vt qdā car
cer in iure. iō q̄ mittit aliquē
in exiliū. vel ad p̄finitū qd̄ est
exiliū ad tps iniuste. tā ip̄e q̄
oēs hmōi dantes auxilium.
aut p̄filiū efficac̄ ad hoc. tenē
tur exulāti de oī dāno inde se
cuto ex B ad satisfactiōē. ar.
extra de homi. c. sicut dignūz
⁊. xi. q. iij. ca. q̄ consentit. De
tertia dānificatione. s. i fama
⁊ honore. Sciendū q̄ quat
tuor modis p̄t p̄tingere. s. per
p̄tumeliā illatōez. p̄ detractōz
p̄ detractionis ab alijs facte
recitationem. p̄ vitatio nega
tione cum q̄s accusat̄ iuste
Quantū ad p̄mū d̄r q̄s con
tumeliari alteri seu p̄tumeliā
inferre cum p̄uatime ei vel co
rā alijs in facle dicit̄ p̄tumeli
am importantē notabilez de
fectū culpe vocando eū latro
nem. lenonē. p̄ditōrē. adulte
rū. ⁊ hmōi. vel cū dicit̄ verba
exp̄mentia d̄fectū nāte. vt cū
dic̄ intendens inde inturiari

De restitutōe liber tertius

vt vocādo eū strabonē vel il/
legitimuz et hmoi. qđ ppe dē
puiciū. Qñ igit qđ hoc facit
aio iniuriādi vltra offensam
mortale tenet satisfacere, pēio
leso. et ipm placare qñruz pōt
petendo veniā vel alio mō. et
h in puato vel publico fm q
ipe puatim vel publice iniu/
riā intulit seu pumeliā. nam
si in publico pumeliā intu/
lit. et hoc pumeliatus redrit.
vt in publico veniā petat te/
netur ad hoc. Et si in ipa con/
tumelia aliqđ criminale falso
expōsit tenet corā illis q h au/
dierūt expmēre se falsum di/
xisse. Aug. Ubi pctm ortum
fuerit tibi moriaf. ij. q. i. cap. si
peccauerit. vey si platus sub/
dito. pater filio. vir vxori. ma/
gister discipulo. dñs suo dic/
ēba pumeliosa faciens h ex/
correctione non tenet petere
veniā a tali. fm Aug. in regu/
la dicēte d platis. Si ipi mo/
dū vos excessisse sentitis. nō a
vobis exigif vt a nobis sub/
ditis veniā postulet. et c. Sz
si hoc faceret multū iniuriose
et liuore vindicte tūc teneret p/
latus a subdito petere veniā;
et reconciliare lesuz fm Ray.
Verū si pumeliā recipiens i
verbis. p^o pumeliā si dome/

stice puerfat cum pumelian/
te et familiariter videtur oñde
re sibi remissam iniuriā et re/
conciliatū fore. et psequēter nō
teneri als ad petendum veni/
am fm Durāñ. in sum. Quā/
tū ad scdm dāñū. s. p. detrac/
tionē. hoc contingit fieri pnci/
palit duobz modis. Primo
mō imponendo alicui falsuz
crimen verbo. canclena vñ fa/
moso libello. et talis tenet illis
corā qbz detrahit declarare se
falsum dixisse. qñ tūc qz ei ex/
inde exurgat erubescencia et
confusio. nisi ex hoc immine/
ret ei magnū piculum vite vñ
aliqđ magnū incōueniēs se/
qref. et si nouerit q is cui⁹ fa/
mā abstulit sciuerit detractio/
rem ipm tenet detrahēs com/
ponere cū infamato p cū d in/
iuria sibi facta. et veniā postu/
lare in ppa psona si audet. vñ
p aliū si p se apte non potest.
Sz si ignorat diffamatus de/
trahētē recōciliet ei tacito no/
mie suo. ¶ Secōdo mō ptingit
fieri detractio. dicendo aliqđ
crimiale d alio. sz hē ppetra/
tū occultū tñ. sed d debitum
ordinē infamie dictū. talis te/
net famā restituere infamato
qñcum potest. sine mendacio
tñ. vt. s. n. dicat mendacio se

illū infamasse. s; dicat se male dixisse et iniuste diffamasse. l' alio congruo mō vt si credatis ipm eē talez. male dixi et stulte locutus sum et hmoi. Addit Hosti. et dicit s; seruandū nī si ex tali publica recognitiōe ille infamat? ampli? infamaret. Et Bui. hoc etiā addit. nō tenet qn piculū sibi imieret expositiōe aduersarij. Uidet insup et hoc seruandū quādo crimē qd pus erat occultū post dñūciatōz factū ē manifestū p aliū modū q̄ p pba illi? nō tenet ad hmoi restitutiōez. Qñ ēt non p̄t qd famaz restituere fm Tbo. in sūma. dz p alium modū recōpensare dānū illud. Uez si qd crimen alicui occultum reuelat non ex odio vel ex loq̄itate. sed ex charitate vel iusticia. l' ex necessitate. puta dicit ecclesie fm ordinem fraterne correctionis. vel accusat eum corā iudice vel p̄fessore. cum non possit aliter pctm suū sufficere declarare. vel etiam vt cōfessor ore admoneat illū. Ut plato vt melius sibi p̄uideat et gregi suo. talis non tenet ad famerestitutōem fm Petrū Ray. et Alber. Quātū ad tertium dānū. s; recitādo detracti

ones auditas corā alijs nō ex se asserēdo. nec tāq̄ certūz dicēdo. sed q̄ audiuit tale vel tale crimē d' aliq̄ qd nescit ab auditoribz. Dicit Scotus i iij. q̄ talis incaute sic loq̄ns de alio falsum crimen. dicēdo forte ille fecit hoc. certe p̄t eē q̄ fecerit. aut dicendo ego audiui q̄ ille hoc fecit. nisi oñderet aliquā cōtitudinē maiorē q̄ ex relatōe cōi nō aufert ex natura actus illi famā i op̄iōe audientiū. qz si illi firmiter cōcipiūt et credūt illū d' q̄ est sermo criminofus leues sūt. quia q̄ cito credit leuis ē corde. Eccli. xix. Tercz qz a scādalo pusilloz cauere oportet. iuxta illud Matth. xvij. Qui scandalizauerit vnū de pusillis istis q̄ i me credunt. expediet ei vt suspendat mola azinaria in collo ei? et demergat in pfūdū. Et qz mlti sūt tales pusilli et leues. iō piculosū est corā eis talia audita referre. et si hoc fiat itēde mala. s; ledēdi famā ei?. n̄ facile p̄t excusari a mortali. Si aut fiat corā pusill' et lenibz ex incōsideratiōe. durū ē dicere q̄ sit mortale. et dicūt aliq̄ q̄ si qd ex tali relatōe alic? notā icurriss; in famie tenet famā fstituire co

De restitutōe liber tertius

rā illis q̄b locutus est de illo
S3 si nō ē secuta infamia n̄
tenet. Quātū ad q̄rtū dānuz
contingit hoc q̄n q̄s accusat
in iudicio de crimine qd̄ p̄mi
sit. sed occulto ⁊ nō sufficient
pbabili negat se p̄misisse. ⁊ sic
indirecte crimen ip̄onit accu
satori oñdens eū in hoc men
daciū et notat eum de calum
nia. Ubi dicit Scotus i. iij.
q̄ negans sic nō tenet retrac
tare negationem suā q̄n nega
uit in publico verū crimē. te
net tamen p̄ q̄daz q̄ba sobria
restituere famam illi accusan
ti quē indirecte notauit de ca
lumnia. dicendo. nō habeat
eū p̄ calūniatore credo q̄ ha
buit bonā intentionē in accu
sando ⁊ h̄mōi. Contra cum
q̄s accusat ab alijs falso d̄ a
liq̄ crimine ⁊ ex dolore tortu
re confessus est crimen qd̄ n̄
p̄misit eū se infamauerit. tene
tur inquātū pōt declarare se
falsū dixisse. magis est tene
re q̄s diligere se. ⁊ p̄r p̄seruatō
nē vite sue ⁊ fame q̄s alios Et
si ex h̄ seq̄ret infamia. imo eti
am mors accusatoris nō ei i
putat. sed malicie ip̄ius accu
satoris si aduertent hoc fecit
vel insipient. Si ex errore h̄
fecit sibi ḡimputet. quia ad h̄

indebite se posuit cum peri
culo alterius. Item nota s̄m
Petrus q̄ ex iniurijs illatis
q̄buscunq̄ modis solent tria
oriri per ordinem in leso Pri
mū est rancor in affectu. Se
cūdū ē signū rācoris in effec
tu. Tertiū est actio p̄ iniuriā
tem. Primū scz rancorē statim
debet dimittere iniurianti. i.
nūq̄s habere. Scd̄z debz di
mittere cum iniurians petit
veniam. ⁊ ista dimissio exteri
or non est aliud q̄ acceptatō
qd̄am satisfactionis. vel indi
catio reconciliationis verbo
vel facto expressa. vt cum off
fensus offendēt eleuat genu
flexū añ eū. vel cuz dicit. dñs
p̄cat vobis. ⁊ h̄mōi. Tertiū
aut. s. actionē de iniuria nō te
net dimittere. nisi facta satisfi
ctione. Sed aduertēdū ē cir
ca signa rancoris q̄ q̄dam se
remota. q̄dam pp̄inqua q̄ in
gerunt pbabilem suspicionē
de rancore. vt cū aliq̄s nūq̄s
vult iniurianti loqui. vel ob
uiās ei diuertit ab eo. aut tor
uo vultu semp̄ aspicit eum. ⁊
h̄mōi. Et ista siḡ nulli lz reti
nere nec añ nec post satisfi
ctionē sibi factam. quia ab om
ni specie mali abstinendum
est scd̄m apostolum. Unde

talio nō dī talia signa facere
p q credat pbabilr eē in odio
Signa hō remota sunt que
nō ingerūt de odio argumē-
tū. l. z odiū seqret. vt sūt sba-
ctio familiaritatis. z seruitio
rū aliqrū z filia. z illa l. z reti-
nere oib. siue post satisfactio-
nez siue ante. dūmō non fiat
malo aio. s. p maiori sui z al-
teri pace. nō aut tenet iniuri-
atus q̄rere pacē vel recōcilia-
tionem iniuriantis ipō nō pe-
nitēte. nisi in casu. s. cū crede-
ret pbabilr q ppe h liberarē
aiam ei a mortali odio. z nō
esset occasio mali. puta qz ex
hoc iniuriās supbiret vl au-
daciā sumeret filia faciēdi vl
oñderet ex h iniuriatū offen-
disse. z h mōi Nec oia Hum-
bertus i expositiōe regle. De-
bet aut fieri satisfactio vel re-
stitutio fame q̄citi p̄t et ad-
est op̄unitas sine alijs picul-
De quarta dānificatiōe. s. re-
rū exteriorū notandū p̄mo q
restituenda ē res rapta vel su-
rata l alio mō vsurpatine ha-
bita in p̄pa specie. imo in in-
diuiduo si ipa habet. n̄ pōt
dari alia p ea eiusdē bonitatis
nisi forte pecunia cū volūta-
tednī ip̄ rei. iij. q. i. c. re inte-
grāda sunt oia spoliatis. z h

vez nisi in casu cū vsurpatio
rei aliene esset occulta. z ex re/
stitutione eius in sua spē dere-
geret raptor. vel aliud incon-
ueniēs seqret. tūc em̄ suffice-
ret dare p̄ciū eius. Scdo no-
tandū q si ipa res male abla-
ta p̄t morte. vt aial. l. sibi au-
ferē. nihilominus restituere
tenet fm Ray. z alios. Si ac-
deteriorata est in bonitate. vl
dimiuta in p̄cio supplendū
est p̄ciū. qz debet restitui elus/
dem bonitatis fm Ray. naz
si equus vel bos ablatuſ est
penes raptorem debilitatus
ita vt estimet qnqz florenorū
q pus valebat decem restitui
et decem non qnqz. Similit
si furatus est sextarium frum̄
ti valentem tunc solid. xl. cū
hō restituit valet. xx. duo sex-
taria tenet reddere vel. xl. soli-
dos. nec sufficeret reddere sex-
tariū fm Ray. et alios. imo si
illo intermedio. s. inter vsur-
pationem z restitutiōez plus
valuit q̄ tpe vsurpatōnis illi
pluri p̄cio restituet fm aliq̄s
Tenet etiā raptor post resti-
tutiōem damni petere remis-
sioē de iniuria. saltem p ine-
positam psonam. vel p se ex-
p̄so noīe furis. vl tacito fm
q q̄litas negocij requirit. s. si est
p

De restitutōe liber tertius

manifestū vlt̄ occultū. ¶ Ter-
tio nota si ē res fructificās te-
nēt restituere rem cū oībo fru-
ctibz inde pceptis. ⁊ q̄ p̄cipi
potuissent a diligētī possesso-
re. puta vsurpauit agrū alte-
rius. ex q̄ nō p̄cipit de fructi-
bus nisi. xx. sectaria frumen-
ti. qz malefecit cultivare vbi
xxx. percepisset diligens cul-
tivator annuatim. talis resti-
tuere tenebitur nō solū. xx. p/
cepta. s. xxx. Sicut si equum
furatus ē cū q̄ lucratur ē men-
suatim florenū vnū vbi dñs
lucratus fuisset vnū cū dimi-
dio tenebit restituere ad rōnē
vni⁹ floreni cū dimidio p mē-
sem. ⁊ itelligit h̄ deductis ex-
pensis factis in vtilitatem et
cōseruatōem ip̄i⁹ rei necessa-
rijs. nō tñ supfluis. ⁊ expēsis
factis gr̄a colligēdoz fructu-
um. h̄mōi cū deducunt tam-
a male fidei q̄ a bōe fidei pos-
sessore. Ray. ⁊ Tho. Dāna ē
q̄ passus ē dñs ex carentia rei
sue tenet satisfacere. extra d̄ i/
iur. ⁊ dā. dā. c. si culpa. Tho.
⁊ Raym. ¶ Quarto nota q̄ si
plures concurrerent ad furtū.
vel ad damnū aliq̄ faciendū
ita q̄ vn⁹ non faceret sine alte-
ro. q̄libet tenet insolidū. i. ad
totū dānū restituēduz quous

q̄ sit illi satisfactū integre. ¶ I-
lo aut̄ restaurato per vnū illo-
rū tenet postea q̄libet eorum
p pte sua satisfacere ei q̄ totū
restituētm. Tho. Ray. In-
no. Hostiē. ⁊ Alber. extra de
homi. c. sicut dignū. puta cū
duo vel plures vadūt ad fu-
randum aliqd. ita q̄ vnus n̄
iret vel faceret sine altero. seu
cū mlti stipendiarij bellāt iuu-
ste ita q̄ vn⁹ n̄ faceret sine al-
tero. p̄cipue in p̄ncipalibus.
¶ Vlti⁹ p̄siliū p̄stāt ad faciendū
extorsiones vel expoliadū in-
iuste aliquē cinē. ita q̄ sine as-
sensu eoz non potuissent fieri.
oēs tenent insolidū. De h̄ tñ
plene habes i. ij. pte sū. tit. i. c.
ij. ¶ Quinto nota q̄ cū duo/
bus vlt̄ pluribz existentibz he-
redibz vsurarij vel raptorz si
alter facit ē n̄ soluēdo. si vn⁹ ē
tenet insolidū. si plures sūt q̄
libet tenet p pte sua ad resti-
tuendū q̄ vsurarie ⁊ vsurpati-
ne sunt accepta ab illo. s. vsq̄
ad q̄ntitatē q̄ puenit ad illos
de hereditate. nam omēs res
hereditarie obligate sunt. ex-
tra de vsu. Cōcor. Host. beñ.
Bos. Jo. an. Ad vlt̄ra aut̄ q̄
p̄cipit de hereditate p̄dicti v/
surarij vlt̄ raptorz n̄ tenet. q̄/
uis n̄ ēē p illa satisfactū in to

tū creditoribz vsuraz l' rapie.
¶ Sexto nota q' recipiens a re
ligioso 5 volūtatē supiorz sui
tenet illud restituere nisi in ex
trema necessitate illd accepit
ar. xij. q. i. c. nō dicatis. 7 reci
piens ab ipo prelato religio
so sine cā rōnabili. sed ex pen
ta vel turpitudine tenet ad
restitutionem monasterio. Fi
lia religiosi etiam abbatis do
tata notabilr de bonis mōa
sterij tenet restituere dotes. et
vir eius etiam si scit hoc. nisi
p modū elemosyne modera
te dotasset. ¶ Sed querit' vtz
omne lucrū qd q's fecit ex re
rapta furata vel p sen' acq'si
ta teneat restituere vel paupi
bus erogare. Ad h' rñdet per
distinctōz. aut em tal' res ē ex
se fructificans que etiā sui v/
su non psumit nec distrabit.
vt ager. vinea. plante. pratū.
domus. iumentū. 7 hmōi. et
de hmōi re dz restitui omne
lucrū inde pceptū fm Tho.
7 oēs alios. Aut talis res nō
est ex se fructificans 7 eius v/
sus ē psumptio vt granuz vi
nū oleuz. 7 hmōi. aut distrac
tio. vt pecunia et metalla. Et
circa hmōi res est triplex mo
dus dicendi. Nam qdam di
cūt q' omne lucrū inde pcep

tum debet restitui vel paupi
bus erogari. qz radice infecta
nullus bon' fruct' sed pōt vt
dz. i. q. i. c. fert. Cum 8 radix
illius lucri sit vsura vel rapia
videt' q' fruct' vel lucrū exin
de sit infectū 7 obnoxii resti
tutiōi vel erogationi. Alij di
cūt q' pecuniā raptam l' sene
brē teneat indubie restituere.
ac etiā dāna q' passus est is q'
soluit vsurā ex carentia ipius
pecunie solute. puta qz opor
tuit eum accipere ad vsuram p
suis necessitatibz. vel vende
re res suas multo minori pre
cio q' valerent. Lucrum ta
men perceptuz ex pecunia fe
nebrī per licita negocia non
tenetur restituere vel erogare
pauperibus. 7 h' tenet Tho.
scda sede. q. lxxviii. 7 Richar.
et Pet. de pal. in. iij. Johā.
an. 7 Johan. calderi. 7 Alb. i
ca. si. de vsuris. Et ad ratioēz
alioz dici potest q' radix iusti
lucri non est rapina vel senus
sed industria vtiētis ea. ex se
enim illa pecunia nihil lucri
attulisset. 7 sic non est radix i
fecta. quia industria de se est
bona. Sed si illa pecu
nia male acquisita vsus fuis
set in fraudibus similiter 7 in

De restitutōe liber tertius

alijs illicitis acq̄sitiōibz. tūc ra
dice infecta teneret. Alij dicūt
vt Lau. de idol. in supradic
to tractatu d̄ vsu. q̄ lucrū ex
tali pecunia q̄ situz tripharie
diuidet. z vnā q̄dem ptez ha
bebit vsurari⁹. ipe vics tātz
q̄rū debet expenselabori z i
dustrie. qd̄ boni viri dirimet
arbitrio. p̄tēqz aliam restituet
creditori suo. q̄. s. sibi dedit v/
suras. habito respectu ad dā
nū qd̄ ille sustinuit in bonis
ex carentia illius pecunie. vt
dicūt Tho. z sequaces. Resi
dū tanq̄ incertū dabit pau
peribz. Qd̄ sic pbat. penes v/
surariū nō dz remanere. ne. s.
ex hoc patet via vsuris z iui
tent hoīes ad peccandū. nec
dz creditori restitui. qz tūc re
cipiet vsuras de sorte sua. er
go paupibus est eroganduz.
Quia regula ē. q̄ qñ aliqd̄ ē
erogandū z nō apparet cui. il
lud ē paupibz dandū. ar. xiiij
q. v. c. Non sane. Ray. etiam
psuluit q̄ p̄ restōnē solū vsu
re recepte petat vsurari⁹ ab/
solutiōez ab eo si alijs teneret
ad cautelā. Dagne cōtratiui
det inniti ista vltia opinio. et
tūc sufficere videt absolutio
q̄ dz a brō Tho. cū alijs i sua
opinione. Itē q̄rit vtrū māi

festu vsurario p̄stante cautōz
de vsuris rest. tuendis. si ad p̄
ces eius aliquis fideiubeat p
co. teneatur ipe fideiussor cre
ditoribus vsurarum. vel cpo
vel pauperibus ad restitutio
nem omnium vsurarū extor/
taz certarū z incertaz. Ad q̄
rūdet Laurē. vbi sup̄ dicens
q̄ Lap⁹ cū plib⁹ alijs docto
ribz determinauit talē fideiuss/
sorē nō teneri vltra vires be
reditat⁹ p̄ncipal. etiā si se p̄n
cipales p̄stituisset. Et addit.
hāc etiā questionem disputa
uit Paulus de leaza. z deter/
minauit q̄ nō obligat fideiussor
vltra facultates vsurari⁹ ha/
bito respectu ad tps cautōis
qz si tpe cautōis p̄ncipal el
rat soluendo. dato etiā q̄ fa
cultates sint postea exhauste
nō restitutōe vsuraz nec etia
alieni. s. p̄ alios modos fidei/
ussor remanebit ad oīa obli
gat⁹. l. 3. effi exceptio inopie p
sit p̄ncipali. non tñ fideiussor
ri. sed si tempore p̄ncipalis
cautionis non erat soluendo
non tenetur vltra vires prin/
cipalis. Idem tamen Pau
lus distinguit inter fideiubē
tem pro cautōe. z se obligan
tem ad restitutionem vsuraz
cum ex alia causa. In primo

enim casu nō tenet fideiussor
ultra vires. qz nō ultra vires
restituere vlt cauere tenebatur
pncipal. In lcoo cau sec. qz
pncipalis est obligat. insoli/
dum. licet habeat exceptiōes
iopie vel sile. que exceptiō vt
pote psonalis non dirigit ad
fideiussorem. Item nota fm
Richar. in. iij. dis. xv. q. dā
nificat aliquē iniuste in sua li
bertate scz iniuste pcurādo eū
redigi in seruitutē. tenet se fa
cere seruū p eo. si nō pōt eum
aliē restituere libertati. nisi for
te talis esset conditio psonē q
hoc damnu intulit qd nota/
bilis redundaret in p iudiciū
boni pmunis. in q casu non
tenet se facere seruū. sed tenet
ad omne aliud interesse ad ar
bitriū boni viri. Quantūcū/
qz qd dānificaret aliquem in
alijs possessionibz nunqz te/
net p restitutione se facere ser
uum eius vel alteri. qz vt dī
ff. de re. iu. libertas inestima/
bilis res est. Qd aut dī Exo.
xxij. Si aut nō habuerit vñ
reddat venundet. Iudiciale
pceptum fuit vnde mō nō ob
ligat. Nec ille. Item si qd im
pedit aliquem iniuste ab offi
cio vel beneficio iam obten/
to. puta pcurans sibi auferri

ex aliqua sinistra causa vel fat
sa tenet ad satisfactionem d to
to fm Tho. z Richar. in. iij.
dist. xv. secus si iuste hoc pro
curat. quia meret priuari ex d
sectu suo. Sed si impedit a
beneficio consequēdo non te
net ad tñ qntū est beneficiū
sed ad arbitriū boni viri fm
Tho. z Richar. qd intelligē/
dum videtur qñ hoc facit ex
odio vel malicia. nam si facit
vt sibi vel amico suo magis
pvideretur q illi. puta testa/
tor aliquis vult legare. Al.
ego rogo q magis leget mihi
vel cuidam psonē mihi magis
dilecte. z ille sic facit. talis fm
Pet. de pal. in. iij. nulli tenet
qz nulli auferit ius suum. nā il
li nullū ius erat acq̄situm. et
nemini facit iniuriā qui v/
tit iure suo. cuilibz em licet se
alteri p̄mendare. vt donet si/
bi vel leget. p̄cipue cum indi/
get. Item querit vtrum cle
rici teneantur restituere illos
fructus quos voluptuose cō
sumūt nō facientes seruitiū
in ecclesia. scz non officiātes
vel officiādo. Rñdeo fm ar/
chi. dis. cluij. vtiqz tenentur. z
hoc tripliciter. Primo ratioe
dati. Secundo ratione sacri
legi. Tercio ratione odij.

De restitutiōe liber tertius

¶ Primo rōe dati nā illa bo/ na tali ecclie. iō data sūt vt of/ ferāt pcesz sacrificia p ipis q̄ dederūt. 7 ex residuo alentur paupes. Ad qd facit s̄bum Hiero. dicētis. Tibi o sacer/ dos de altario vinere. nō lu/ xuriari pmitit̄. dist. xliij. §. i. 7 q̄ h nō facit infidelie agit.

¶ Secdo rōne sacrilegij. qz de fraudāt totam eccliam. quaz suis p̄cibus et officiis iuuare deberēt ei pdesse. Tū Alex. papa. Ipsi sacerdotes p po/ pulo interpellāt. et p̄tā ppli comedūt. qz p̄cibz suis ea de/ lēt. i. q. i. c. ipi. ¶ Tercio rōne odij. qz puocāt irā dei 7 po/ pulū Bre. Lū is q̄ displicet ad intercedendū mittit̄. irati anim⁹ pculdubio ad deterio/ ra puocat. dist. xlij. §. i. Qd ve/ rū ē qñ pplus ē in causa ma/ licie sacerdotz. Sz qd si facit seruitiū ecclie. s̄ i mortali pse/ uerās. Rū. nō videt̄ teneri de fructibz. 7 rō est. qz etiaz mali ministri orōnes cōmunes vt officiū 7 misse. p̄sunt viuīs et defunctis s̄m Tho. i. iij. Sz qd de bonis omis̄is. nunq̄d tenet̄ restaurare totū. Rū dco s̄m archid. ex q̄litate deberet sibi iniūgi in p̄nia si possēt. s̄ nō ē necessariū. s̄ in h ē p̄nia

arbitraria sicut in alijs. et idē videtur sentire Pet⁹ de pal. in. iij.

Ubi sit fienda restitutio.

Capitulum. iij.

Quantum

q̄ ad terciū p̄ncipale. s. vbi fienda ē restitutio.

Circa h distinguēdū. qz aut p̄sona cui fienda est restitutio scit̄. aut inq̄rendo sciri p̄t. aut oīno ignorat̄. Si at̄ scit̄ aut inq̄rēdo sciri p̄t ip̄e vel heres ei⁹ ip̄o mortuo in loco vbi fa/ cta est rapina. vsura vel dam/ nū. si vterq̄ ibi est vel vbiq̄. qz adinuicē se pueniūt credi/ tor et debitor. Si autē alter ē absēs a loco vbi facta ē vsur/ patio vel damnificatio mit/ tet̄ expensis eius q̄ se absentia uit de loco. Si vero ē absens cui fienda est restitutio. pura qz mutauit domiciliū mittet sibi rem ablatā vel pecuniaz ip̄e q̄ abstulit exp̄sis illi⁹ qui habet restituere. Si vero ab sentauit se a dicto loco is qui rem vsurpauit. ip̄e suis pro/ prijs exp̄sis transmittet rē vel pecuniam s̄m Hostien. 7 Johan. an. et hoc p̄ tales mo/ dum q̄ non detegatur pecca/ tor si peccatum est occultum.

ar. ij. q. i. ca. si peccauerit. vel
etiā p̄t creditori significari p̄/
cipue qñ ē mltū remot⁹ ade/
bitore occulte v̄l maifeste fm
q̄ expedit ⁊ fm q̄ creditor oz
dinat. v̄l de mittēda illa re v̄l
reſeruāda v̄l aliter danda sic
agat debitor ⁊ liber erit. Si
āt ſuo p̄po motū rem illā de/
ſtinaret ſeu pecuniā debitor.
⁊ in via p̄iret vel auferret ſibi
periret ei q̄ ad h̄ teneret ad ſa/
tiſficiendum fm Jo. in glo.
Un̄ etiā ſi ſperat cito v̄tur⁹
ad locum p̄t ſibi rem ſeruare.
Et fm Tho. Hoſtiē. et Jo.
an. in edē ſacrā deponere. vel
alio tuto loco. Aut ſi res eſt
parui valoris. et creditor di/
ſtans multū ⁊ abundās fue/
rit. p̄t etiā fm Buil. p̄ aīa ei⁹
paupib⁹ erogari. Si vero
ignorat nec p̄quirēdo inueni/
ri p̄t cui reſtitutio fieri debet.
tūc erogāda eſt res ablata v̄l
p̄ciū ei⁹ paupib⁹ p̄ aīa illius ī
loco illo vbi facta eſt v̄ſura ra/
pina vel dampnū. vel in loco ī
quo habitat is cui ſienda eſt
reſtitutio. Et h̄ ideo quia me/
lius eſt q̄ vicini inde ſentiāt
comodū q̄ extranei. tum etiā
q̄ verifimile eſt ibi repiri dā/
num paſſum vel heredē eius
Ita notat Hoſt. Johā. an. et

Jo. de ligna. Vel ſaltē fiat ta/
lis erogatio ad arbitriū dyo/
ceſani loci vbi factū eſt dānū
v̄l rapina fm Ray. Si tamē
comode fieri nō poſſet in di/
cto loco cum h̄ nō ſit neceſſa/
riū. p̄t tūc ⁊ debet alibi fieri.
fm Buil. S; ⁊ bñs Tho. ī
h̄mōi caſu nil dicit de loco de/
terminato. ſ; q̄ p̄ aīa illi⁹ cu/
ius res erat debet paupib⁹
erogari. Unde ⁊ D. Hugo
peritus in vtroq; iure. et fra/
ter Clarus dicebant q̄ cum
pauperes ſint vt vnū mem/
brum in corpore eccleſie. nec
ab hac v̄nitate ſequeſtrentur
p̄pter locoꝝ diſtantiā. ſuffi/
cit ſi reſtitutio incertoꝝ detur
quibuſcunq; paupib⁹ etiā
alterius puincie. q̄ vbi facta
eſt rapina vel dampnū. ⁊ maxi/
me qui ſunt pauperes chriſti
et vtiliores eccleſie dei ⁊ ſalu/
ti animarū et ex hoc apparet
q̄ locus nō eſt de neceſſitate
reſtitutionis ſed de cōgruen/
tia. Idem tenet Fede. de ſe/
niſ. c. xxxij. operis ſui. Uſu/
re tamen incerte extorſe p̄ ma/
niſteſtos v̄ſurarios quō debe/
ant reſtitui. et in quo loco. ⁊ p̄
quē dyoceſanum. habes ī. ij.
parte ſumme. ti. i. ¶ Quāuis
enim quod habetur in iſto. ſ.

De restitutōe liber tertius

nō ptineat ad vbi. sed magis ad qd. tamen hic notabilr q. rit vtz fideiussor possit repetere a dōbitore vsuras q̄s p eo soluit creditori penes quē p ipō debitorē incescit. Ad qd Rñdet Lau. q. Jo. an. in qō ne sup mercuriali. in reglā dā nū. de re. iu. in. vi. hanc qōnē explanat notabilr. z ex ei⁹ pōctis elicit. xi. conclusiōes. q̄z p̄ima est talis. Non recipit fideiussor a debitorē obligati onē scienter contradicente v. suras suo solutas dōbitori. n^c etiam sorte nec qd aliud iūtiliter impensum. plus est enīz cōtradicere q̄s q̄ n̄ consentire extra de symo. cap. sicut tuia. Secda p̄clusio ē nō repetit a debitorē scienter z patiente. sz nō mādante obligatiōz fideiussor vsuras vel in debitum solutas. vel solutū creditori. z sibi ip̄tetur q̄ se obrulit. extra de regu. iu. c. bona fides. i. vi. repetit tñ sorte in debitu z qd soluit. Tertia p̄clusio ē. n̄ repetit a debitorē sciēte z mādante ip̄m obligari pro sorte tñ fideiussor soluens vsuras tñ qz sine mandato recessit. tñ quia ad illas obligatus n̄ erat Quarta conclusio est. nō recipit a debitorē fideiussor v

suras scienter z mandante ip̄z in oēm casū. vel simpliciter obligari siue fideiubere. patz. qz in generali mandato non inclusit indebitum de quo veri similiter in specie non mādasset. c. in generali. de re. iuris. in vi. Quinta conclusio est. repetit a debitorē scienter et mādante ip̄m p vsuris. cum sub nomine sortis inclusit eas. vt ē mortis obligari siue fideiubere ip̄e fideiussor vsuras. qm̄ iuste credere potuit illam sortē totū debitū. n^c p̄sumere debuit illud debitū sub noīe sortis p̄mittere. extra de p̄sū. ca. qz p̄sūlir. Sexta p̄clusio ē. repetit a debitorē scienter et mādante noiatiim p vsuris fideiuberi ip̄e fideiussor creditori solutas si iuravit illas soluere. z ista est cōis opinio. extra de fideiuss. c. ij. z istam opini. approbat Johan. an. b3 tñ si fideiussor optionē soluendi vlt̄ absolutiōes petēdi sicut b̄ret debitor. Septia p̄clusio ē. repetit a debitorē etiam noiatiim mandante p vsuris fideiuberi ip̄e fideiussor vsuras creditori solutas. etiam si non iuravit creditori illas soluere. Si ip̄i fideiussori debitor i. dēnitatem iuravit. dūmodo

alias ppter pignora data v'l a/
liā cām debitori fuit expedies
vsuras solui. c. puenit. extra d
fideius. Octaua conclusio ē. nō
repetit a debitore sciēte z mā/
dante noiātīm p vsuris fide
iuberi ipe fideiussor creditori
sponte solutas. si non iurauit
creditori illas soluere nec de/
bitor iurauit fideiussori indē/
nitatem. nec expediebat debi/
tori ppter pignora data vel
aliā cām ipas vsuras solui
z hoc de iure fori. Sed opio
theologoz q̄ fm Jo. an. ml/
tū fauet equitati ē q̄ vrgeat d
bitor ad soluendūz in foro cō
scie. de re. iur. c. scienti. lib. vi.
Nonā conclusio est. non repetit
a debitore sciēte z mandāte
noiātīm p vsuris fideiuberi
ipe fideiussor vsuras credito
ri coacte solutas si nō iuraue
rit creditori illas soluere nec
debitor iurauit fideiussori in
demnitatē. n^o expediebat de
bitori ppter pignora data v'l
aliā cām vsuras solui. si fuit
ipe fideiussor in culpa vt qz
nō excepit. sec^o si nō fuit i cul
pa. Decima conclusio ē q̄ in oī
cāu q̄ p̄t a debitore fideiussor
vsuras repetere. dz̄telligi si
nō intuenit frans p̄sone ad p
sonā. s. p̄stuentis ob b̄ fidei

iussorē. extra de puile. c. q̄nto
Undecima conclusio ē q̄ in oī
casu q̄ p̄t a debitore vsuras
repetere fideiussor poterit il/
las repetere a creditore cui
soluit. ff. mādati. l. si fideiussor
§. in omnibus.

Per q̄s dz̄ fieri restitutio

Capit. m. iij.

Quantum

q̄ ad q̄rtū. s. p̄ q̄s dz̄ fie
ri restitutō. p̄mo dōz
ē de incertis. scdo d̄ certis. Que
rit q̄ vtrū restitutio incertozū
debeat fieri p̄ eū q̄ hz̄ restitue
re. vel p̄ aliū cui p̄miserit. aut
solū p̄ dyocesanum. Rñ. cir
ca hoc sūt varie opinōes z p̄
rie. Hostien. sup. c. cum tu. d̄
vsu. z in. c. cū sit. de iude. z in
sū. sua. de pe. ca. si iuxta finem
tenet q̄ vn^o d̄ casibz̄ p̄tinenti
bus ad ep̄m ē restitutio male
ablatoz̄ icertoz̄. qd̄ etiam te/
net Jo. an. extra de pe. z re. in
c. si ep̄s. in glo. li. vi. Et in. c.
petm̄. de reg. in. li. vi. Ad qd̄
videt̄ facere qd̄ h̄r. xij. q. i. c. p̄
cipim^o. Addūt etiā aliq̄ q̄ h̄
tenēt hāc rōnē. Cū h̄mōi bo
na incerta sint p̄ alabz̄ eoz̄ q̄z
fuerūt fidelr̄ dispēsanda. ac p̄
p̄ns sint ad diuinū cultū co
ipo et sustentatiōem paup̄ez

De restitutōe liber tertius

ordinata. Sol^o at ecclastic^o
 platus sit rector et moderator
 diuini cul^o. et pater pauper.
 et dispensator rerū diuino cul/
 tui ordinandaz. vt patet dis/
 lxxxvj. c. diuine. et i mlt^{is} alijs
 ca. Jo fm iudiciū ei^o debita
 incerta sūt p eū dispensanda.
 Archi. aut in qdā qstione di/
 sputata p eū. et in rosario. xliij
 q. v. c. nō sane tenet. Jriū. et di/
 cit snia. Hosti. circa hec sup
 dicta esse verā in casu vbi nul/
 lus deputat^o est a testatore q
 h exequat^o. vt. xij. q. ij. c. delai/
 cis. Ubi vero certa psona de/
 putata est a testatore. illa pso/
 na dz exeq. vt in di. ca. delai^o
 extra de testa. c. tua. immo cre/
 do q iperaptor incerta q de/
 bent paupibz erogari p ipse
 paupibz erogare absq licētia
 vel auctoritate epi. vel alter^o
 iudic^{is} ecclesiastici. vt sac^o col/
 ligi^t in d. c. cū tu. Et h innu/
 it etiā clare glo. i. c. sic dignū.
 d homi. s. eos. Nec obstat. c.
 cum sit. de iude. p qd probat
 Host. suam opinionē. Nam
 illud. c. loquit^o de iudeo. non
 de christiano. cuius actus vl
 dispensatio merito habet su/
 spectā ab ecclesia q ad christi/
 anos. ideo iuste et bene dicit
 ibi fm puidentiā dyocessani.

q suspitio cessat in christiano
 et sic nō dubio q epi nō ha/
 bet se intromittere de talibus
 Nec archi. Jo. d ligna. idem
 sentit. et post adducit hāc rō/
 nē. Qui indebitū extorsit ob/
 ligat^o est ex maleficio vl q si il/
 lis qbz extorsit. si extant. als
 paupibz. Et regla hz q debi/
 tor p se p absolutōez liberare
 insti. q mo. tol. ob. p totum.
 Tu q dicis Jriū da mihi ca/
 sum expsum J regulā. nec est
 verū q sit i d. c. cū sit. qz nō lo/
 quit^o in christiano sz in iudeo
 vt dic^o Archi. Hāc opinionē
 seq^o Pau. zeñ. et Be. sup cle/
 men. i. de puit. Hoc etiā con/
 suluerūt Jo. cal. et Recupus
 Sz dñs Hugo vtriusq iu/
 ris pitis. et frater Clarus. vt
 h^o in qdā summula p corda/
 uerūt i h q nullū ius expsum
 h dicit. nec i decretis nec alibi.
 nisi q epi est pcurator pau/
 perū. Illud vero adaptat q
 p^o pcurare de suo pprio si hz.
 vel de bonis ecclē. i. de fructi/
 bus vel alijs modis. Sz qz
 sacerdotes simplices sunt im/
 periti p maiori pte. epi vero
 reputant^o sufficientes in scia.
 Hinc inoleuit q hmoi resti/
 tutiones remittunt^o ad epos.
 Unde si pffessor p^o sit. et sci/

at in hmoi sufficenter psulere
 nō ē necesse remitte ad epōs/
 hecibi. et in hac snia est Joh.
 mo. Hoc etiā inuuit Inno.
 extra de immunita. ec. c. quia
 pleriq. ar. xij. q. iij. c. si q. ro/
 mipetas. Ad rōem supius in
 ductā p alia opinione posset
 rñderi q. quibz epī z plati sūt
 dispensatores rerū datarū ec/
 clesijs. nō tñ sequit q. sint di/
 spensatores oīm q. fm deum
 sunt in diuinū cultū z in pau
 peres erogāda. s. solū in diui
 nū cultū iam ordiata. vt red/
 dit eccliaz z hmoi. Nā si es/
 sent dispēatores erogādorū
 oīm fm s. eēt etiā dispēato
 res oīm superfluoꝝ q. diuites
 ex diuio pcepto deberēt pau/
 pibz erogare. qd a nllō pcedi
 tur. Sz z Tho. ij. q. lxij. di
 cit. q. si ille cui dz fieri restitui
 tio sit oīno īgnus dz ei restitui
 sic p. s. dādo i elemosynas p
 saluteer. siue sit mortu. siue
 sit viuus. pmissa tñ diligenti
 inq. sit de eius. z de auctoritate
 epī nīl dic Scotus in. iij.
 di. xv. dicit. si q. ras p cui. ma
 nus debeant talia dispensari
 si incerta. Rñ. q. nō inueni q.
 necessario sit determinat. me
 diator ista paupibz dispēsan/
 do. Uidet at mibi q. p scipm

psilio nihilominus boni viri
 p. s. paupibz erogare. q. a tali
 mediatori ad dispensandum
 tribui posse de cuius fidelita
 te psumeret et nō sibi appro/
 priaret vel in alios vsus con
 uerteret q. deberet. Tñ vbi
 lex diuina vel ecclesiastica nō
 ligat seq. nda est rō naturalis.
 Illa aut dicit q. q. tenet resti
 tuere magis s. faciat p se q. p
 aliū. nō excludēdo tñ p s. con
 siliū boni viri. s. includendo
 Hec scot. Quidā alij faciūt
 circa s. distinctionē. videlicet
 q. n. eoz in q. b. cōpetit re/
 petitio. vt furto. rapina. vsu/
 ra. fraude. et hmoi dispēratio
 ī certoꝝ ptineat ad epm. Sz
 alioꝝ vbi nō cōpetit repeti
 tio. et si erogatio fienda ē pau
 peribz. vt in ludo et iniuste ac
 ceptis a iudice p iudicando.
 vel a teste p testimonio. a me/
 retrice p fornicatōe. et hmoi.
 q. libet p se possit dispensare.
 vel cū psilio cōfessoris. Ego
 credo scdaz opinionē scz Ar/
 cbi. et seq. cū oīno verā z sim
 pliciter. excepto vno casu. vi
 delicet in incertis publicoꝝ
 vsurarioꝝ. quem casum non
 dubito oīes illos excepisse
 intendere. quia ibi expresse et
 clare ius puidit. vt scilicet per

De restitutōe liber tertius

dispensationem dyocesani talia incerta determinent et dispensent. extra de usu. c. q̄q̄. libro. vi. ubi tradit forma de hmoi. de q̄ hēs in. ij. presum. ti. i. In hoc ḡ cāu tñ p̄t intel ligi illud qd̄ dicit p̄ tertiā opi nionē. s. in vsuris publicis i/ certis. Et si q̄rat̄ utrum ep̄s possit per sua synodalia h̄ sta tuere. ut. s. sibi retineat dispen sationē incertoz. et alijs n̄ pos sit se intromittere. Dicit in h̄ Jo. de ligna. sup. ca. cū sit. de usu. q̄ q̄cqd̄ dicit Jo. an. du/ biū est an possit. et Johā. cal. in q̄dam p̄cilio dicit expresse q̄ nō p̄t. Dugo et frat̄ Clar⁹ dicūt q̄ nō p̄t ep̄us excōicare de iure sacerdotes q̄ se intro/ mittūt de dispensatiōe incer/ toz. ¶ Quantiū ad scdm̄ p̄ q̄s d̄z fieri restitutō certoz bono rū. Ad qd̄ rñdet̄ q̄ p̄ eum q̄ abstulit seu recepit vsuras seu male ablata p̄t etiā et p̄ quacū q̄ aliā p̄sonā facere. in h̄ enīz vera est regula iuris. Qui p̄ a liū facit p̄inde ē ac si p̄ seipm̄ facere videat̄. de re. iu. lib. vi. Si tñ viciū vsure furti rapi ne vel alterius damni est oc/ cultū. et restitutio occulto mō p̄ se vel p̄ alium fienda ē ut n̄ detegat̄ p̄sona. ij. q. i. si pecca/

uerit. Caueat etiam diligēte qd̄ p̄ aliū facit ita caute faciat ut recipiat q̄ debet et non ille sibi retineat. q̄ non esset p̄ h̄ li beratus. nec confidat de con fessoribus nec p̄dicatoribus nec questuarijs q̄ querunt pe cunias n̄ aīaz salutē. Et si is q̄ rapinā vsurā vlt̄ fraudē fec̄ nō restituat. cuz heres teneat̄ ad oīa onera defūcti inq̄ntū sufficiat hereditas. teneat̄ et ip̄ se facere dictā restitutōz. d̄ v/ su. c. michael. et eadē rōne he res heredis. et sic in infinitūz cū scit̄ ab eis hereditas obli/ gata ad restōz p̄pter vsuras et rapinas et dāna p̄orib⁹ facta. et ubi nō sufficeret hereditas ad satisfaciendum tenentur lega tarij et donatarij. quia legari. nec donari potest alienum. nec excusarentur heredes sci entes vel dubitantes vel me rito dubitare debentes ex pu blica fama vel ex scripturis vel ex fideli relatu testatorem illicitos fecisse p̄tractus vel vsurarios. ex hoc q̄ null⁹ po nit querelam super hoc. vel postulat aliquid ab eis ut de/ bitum. Sed debent dili/ genter inquirere veritatem quaz possunt. Et si qd̄ inue niunt sic esse notificent. vel

notificare faciant illis q̄b̄ de
bent se offerentes ad restituti
onem. et si nō inuenerent pau
peribz erogādo. al̄s esset i eis
ignorātia crassa q̄ nō excusat
dis. xxxvii. §. si. et q̄uis defun
ctis non p̄stilla restitutio si
decesserint impenitentes. p/
dest t̄m imo necessaria est ip̄is
heredibz si volūt saluari. q̄ n̄
remittit p̄ctm̄ zē. de re. iur. li.
vi. Si aut̄ licitā artē exerce
bat vel p̄rimonialia t̄m habe
bat testator. nec apparet ex fa
ma vel scriptis de illicitis p̄
ctibus seu alieno p̄sumere de
bēt cū iuste acq̄sisse. q̄ nemo
iudicand⁹ est imemor p̄p̄e sa
lutis et diuini amoris. l. q. vii
c. sancim⁹. et p̄cipue in mortis
articulo. Itē nota q̄ d̄r Host.
in sum. tit. de vsu. q̄ si aliqua
honestā persona. puta sacer
dos vel ep̄s tractet int̄ debi
torē et creditorē de satisfaciē
do. et dicat creditori tal̄ medi
ator. t̄m facias tibi reddi si ex
corde residuū remittas. n̄ de
cipias me. q̄ mediator sum.
nec debitorē cui⁹ aīe salutem
q̄ro. et n̄det creditor se ex toto
corde liberare ip̄m debitorē.
q̄re nō dicam ip̄m liberatum
nō video. nec curo q̄litercun/
q̄ sit satisfactū. dūmō sit satis

factū ei. Si q̄ mouent in Fri
um h̄ faciūt in odiū vsurario
rū. Si q̄s cū ex alia cā al̄i i
iuriet. eādem h̄ admittet q̄li
bet theologus q̄ concordia i
ter p̄tes possit tractari. et pars
eius q̄d deberet ex pacto re/
mitti. al̄s titulus d̄ trāfactis
inutilis esset. et q̄re n̄ idē d̄ vsu
ra. D̄m ergo et tenendū q̄ p̄
cibo possit v̄l iussu iudicis vel
pactōe p̄tius remissio fieri. et
sic dicā vsurariū absolutum.
hec Hostiē. Que q̄dem itelli
go facē i foro p̄tioso. n̄ i fo
ro cōscie. vel etiā i foro p̄scie
q̄sum ad ea q̄ dubia essent.
vtrū deberent dari vel nō. q̄
rōnes sūt ad vtrāq̄ p̄tem v̄l
cū dubiū est q̄sum debeat sa
tisfacere p̄ dāno dato. Et ad
hoc faciūt rōnes q̄s facit ip̄se
Hostiē. Sed vbi certum v̄l
clarū ē debitū vel rōne vsura
rū vel alteri⁹ vsurpationis ni
si debitor liberalr̄ remittat il
lud q̄d remittit. etiā si de mil
le tantū decez remitteret. si h̄
facit q̄ putat se alie residuū n̄
posse h̄re nil valet illa remis
sio facta etiam publico pecca
to q̄ ad aīam. Unde caz mer
cator infortunia passus fallit
et occultat multa d̄ bonis su
is mobilibus. vt nō pueniāt

De restitutōe liber tertius

ad man⁹ creditor. et qrit ppo
sitiōem cū eis d̄ minori qnti/
tate q̄s debeat. puta cōuenit
rūdere singul creditoribz ad
rōnem. r. v. solidoz. p libra. cū
tñ posset totū dare vel cedere
bonis. cui ppositiōi assenti/
unt creditores. et ita recipien/
tes liberāt eū de residuo. cuz
illi non sponte s̄z coacte fece/
runt illā remissionez. volētes
illa pte potius carere q̄ toto.
qñ imo et si cederet bonis to/
talit̄ nihil sibi refuādo. et nō
sufficiūt bona illa ad satiffa/
ciendū. si postea puenerit ad
pinguiorē fortunā tenent de
residuo. de solu. c. odoardus.
¶ De dānis datis tēpe guerre
ad iuicē inf̄ civitates quōet p
q̄s p̄fici restitutio qñ faciūt
pactū cū certis pactis et capi/
tulis. ¶ Nota q̄ in qdā sūmu
la sic d̄r. q̄ q̄uis sint pupilli
multi et absentes q̄ non assen/
tiūt. et forte etiam aliq̄ d̄dicūt
ex p̄uictis q̄ receperunt dā/
na iniuste. Nec eis est satiffa/
ctū. nihilominus tñ est bo/
nū pacis q̄ q̄ bñt rēpublicaz
gerere pñt cum p̄sensu maio/
ris p̄s̄ subiectoz sibi pactis
pacis subdere. et licite relaxa/
re iuicē dāna data. et si fiat re/
laxatio p̄dicta. tenet et valet.

¶ Naz et b̄ mō pñt etiā p bono
reipublice sibi talias impōe/
re et h̄mōi. q̄s gabellas vocāt
De bonis s̄o clericoz et reli/
giosoz nō pñt laici facere re/
laxatōez: qz nō sūt eoz foro s̄b
dicti. nec d̄ bonis ecclesiasticis
p̄mittit̄ eis aliq̄ dispositio. vt
dis. xvi. Bñ pñt tñ hoc face/
re p̄lati sp̄iales terrarū adin/
uicē de consensu et conuenien/
tia clericoz et religiosoz q̄ dā/
na receperūt in guerra. Hāc
aut̄ relaxatōem q̄ ad laicos l̄
clericos intelligas de dānis
datis d̄ rebus p̄sumptis. nā
res extātes vt equos pānos
et h̄mōi q̄ hñt sciūt sua nō eē
vt puta qz bellū iustū non fu/
it ex pte suoz. vel si iustum ab
his acceperūt a quibz nō po/
terāt. ip̄a tenere non pñt. vñ d̄
si dños p̄pos inuenire possūt
eis reddere tenent. al̄s si non
inueniunt p̄cipibus eroga/
re. ¶ Idem videt̄ d̄m si d̄ iu/
sticia belli dubitāt. nam vbi
clare bellū iustum ē res acce/
pte efficiunt̄ capiētū. dis. i. c.
ius militare. q̄ si debēt inter
eos p̄portionabilr̄ distribui
per duces belli. vt xxiij. q. v.
c. dicat. nisi p̄ publicum edi/
ctum datum sit vnicuiqz q̄s
capit. Paup̄ez aut̄ innocē.

tum uō videt̃ intū bona au-
ferre. cū sint sine culpa. nisi s̃b
sit cā. cū sit aliq̃s puniendus
de reg. iur. li. vi. Pena tñ tpa
li frequē puniē vnus p̃ alio
diuersis de causis. vt. i. q. iij.
¶ De tutoribz. curatoribz ne/
gocioz alioz gestozibus filiis
familias z hmōi. q̃ extorsit
ysuras vel fecerunt rapinas
fraudes z dāna nomine alie/
no. s. p̃ pupillis. patronis vl
patribz suis. nil tñ eoz puenit
ad eos. sed ad pupillos dños
vel p̃ses eoz querit̃ utrū per
eos possit et̃ debeat fieri resti/
tutio ip̃is pupillis vel p̃f̃ibz
seu dñis nescientibz z iniuris
de bonis eoz ad q̃s puenit
talit̃ extorta. Rñ. dicūt q̃daz
indistincte q̃ sic in foro p̃cie
dū mō nō imineat inde picu/
lū vite conscie vel fame si de/
phenderet̃ aut scandalū seq̃t̃
puta qz aliq̃s credit̃ furatus
fuisse illa q̃ innocens ē z hu/
iusmōi. tales ei vt dicūt illi n̄
puertūt furtū occulte illa reci/
piētes. cū pecunia fructus vl
p rapinas z fraudes habita
ñ sint eoz. Et rō ē cū p̃ effica
cē cām p̃dictoz. s. tutorz cura
toz z hmōi. z p̃ intermediū il
loz tale iniustū lucrū deuenie
rit ad manus pupilloz. p̃o

noz vel patrū. z ad restitutōz
sunt obligati isti mediatores
iustū eē videt̃. vt q̃ cā illoz in
iuste ablata sunt nunc iuste
iniam habeat illa satisfacere.
ne ip̃i de p̃po satisfacere tene
ant. ar. ad hoc de reg. iuris. v/
bi dicit̃ Chriſ. Omnia res p̃
quascunqz cās p̃bitur p̃ eas/
dem dissoluit̃. p̃pterea ad ha
gendū p̃dicti tenent̃. z i s̃ ge/
runt vtilem curam sui. z illo/
rum qui iniuste detinent alie/
na. Alij aut̃ p̃fectius z equis
rñdunt p̃ distinctionem. vicz.
qz aut tales adhuc hñt̃ māi
bus administratiōez rez illo
rū aut nō. z in p̃mo cāu p̃nt
debent restituere de bonis il
loz ad q̃s puenit̃ lucrū. qd̃ ha
bent p̃ manibz si nolūt rema/
nere ip̃i obligati ad satisfaciē
duz de suo. Et hoc siue occul
te siue manifeste cum sufficiē
ti cautela. vt ab ip̃is nō pos
sit postea repeti. Et ad hoc
videtur facere ratio prime o/
pinionis cum regula illa. om
nis res. Si aut̃ non habent
amplius administrationem.
tunc subdistingendum ē. qz
aut p̃dicti tutores p̃curato
res z hmōi n̄ p̃nt illa restitue
re de suo. puta quia paupes
sunt aut p̃nt. z si non possunt

De restitutōe liber tertius

sufficit q̄ denunciēt p̄ncipa
libo p̄ q̄b̄ fecerūt vsuras. frau
des ⁊ h̄mōi. si ignorāt quo
mō fecerūt p̄ eis talia illicita
lucra q̄ ad eos deuenerūt. vñ
et obligati sūt ad restōem ⁊ si
nō satisfaciūt ip̄i p̄ncipales
habeant p̄positū satisfaciēdi
de suo cū poterūt. Ad accipi
endū aut̄ occulta a p̄dictis ad
B̄ non tenet. nec dñt. Et rō ē.
quia q̄ ad se excusati sunt a re
stitutione rōne impotētie. vt
xiiij. q. vi. c. si res. q̄ ad illos p̄
q̄b̄ fecerūt vsuras vel frau
des auferēdo ab eis occulte.
p̄ hoc non p̄uidet saluti eorū
cū remaneāt obligati in con
scia. ex q̄ sciūt talia fore facta.
nec velint satisfacere. ⁊ sic nō
dissoluit peccatū. vel obliga
tio quo ad estimationem eo
rū. Sed nec p̄t q̄s a p̄uata p̄
sona cogi ad restitutionē. ma
le ablatoy. nisi p̄ iudicē eccle
siasticū vel ciuilem. nec uidet
bñ posse excusari a furto. cuz
detet rem alienam inuito dñō
cū in vsura trāsferat dñūm.
p̄ B̄ etiā se exponit multis pi
culis. Si aut̄ tales mediato
res de quibz dictū est p̄nt re
stituere. cuz illi ad q̄s extorta
puenerūt nolūt restituere qui
p̄ncipaliter obligant p̄nt pete

re humiliter nō p̄ coactionez
vel fraudem a creditoribz vsu
rarū. vel fraudum remissionē
cū penes eos non remanserit
pecunia fenebris. ⁊ illi qui eā
habuerūt remaneant p̄ncipa
liter obligati. qz remissio ē ob
tenta libere ⁊ sponte amplius
nō tenebunt. sed tñ p̄ncipal
nisi ⁊ eis fieret remissio. q̄ si
remissionem facere nō vellent
tenet satisfacere de suo. ⁊ tūc
vsqz ad q̄ntitatē solutam. p̄ il
lis poterūt occulte accipere de
bonis eoy. si als p̄ viā iudi
cū habere nō p̄nt. ita tñ q̄ nō
sequat scandalū vel piculū q̄
sp̄ vitanda sūt. Ubi aut̄ me
diator talis sic satisfecit. debz
p̄ aliquoz modū cautū decla
rare illi q̄ sciebat se obligatū
ad illud amplius non teneri.
vt puta si dicat se non curare
ab eo illa recuperare. quasi ac
si donasset. vel declarare here
dibus suis q̄ nō recipiant a
tali p̄sona aliquid vt debituz
pro tali causa. ⁊ huiusmodi.
Bona em̄ fides non patit vt
semel exactum bis exigat. de
regulis iuris. li. vi.

Qui scienda sit restitutio.

Capitulū. v.

Quantum

ad qntū. s. cui fienda ē restitu-
tio seu datio rei ablata v'l als
illicite acq̄site. Pro fūdamē-
to notāda est distinctio quaz
pōit Tho. ij. q. xxij. dicēs.
Tripl'r p't aliqd esse acq̄sitū.
Uno mō qz id qd acq̄rit illi/
cite debet ei a q̄ acq̄sitū et ex/
toritū est. z siuenō trāsseratur
dominiū illius rei in accipiē-
tem vt in furto z rapina. siue
trāsserat vt in vsura. tñ com-
petit repetitio. Secdo mō dē
aliqd illicite acq̄situm. ita q
ille qui illicite atq̄siuit. nō p't
illd retinere. nec tñ debet illi
a q̄ acq̄siuit. qz ille p̄ iusticiāz
dedit. z ille p̄ iusticiā accepit.
vt in symonia z similib. in qui-
bus ip̄a datio z acceptio ē p̄
legē. Tertio mō dē illicite ac-
q̄sitū. nō q ip̄a acq̄sitiō sit il-
licita. sed illud ex q̄ acq̄rit ē il-
licituz. exq̄ trāssert dñiū.
nec ppetit repetitio. vt in me-
reticio z hmoi. nam meretrix
turpiter agit z legē dei forni-
cādo. sed ip̄a acq̄sitiō v'l da-
tio pecunie p hmoi illicitis n̄
ē illicita nec ptra legem dei. z
h ppe dē turpelucrū. De illi-
citis ergo isto tertio mō acq̄-
sitis s'm Tho. z Ray. potest
dari elemosyna. z pōt etiaz re-
tineri. nisi supflū p fraudez.

vel dolū mulier extorserit. q̄a
illud esset restituendū. Et ad
hoc p̄tinent lucra facta ex hi/
strionatu illicito. ex duello. ex
torneamento. ex sertis factis
de floribz z alijs hmoi. q̄rum
vsus ē cōit ad lasciuā. ex de/
cijs factis. ex arte mathema-
tica seu arte diuinatoria. ex lu-
cro negociationis. aduocati/
onis vel medicine in cāu nō
p̄cesso q̄ ad clericos. in his di-
xerūt aliq̄ n̄ posse fieri elemo-
synā. qz vt dē Prouer. iij. Ho-
nora deū d tua suba. Et iterū.
Honora deū de tuis iustis la-
boribz. xiiij. q. v. c. elemosyna
z. i. q. i. non ē putāda. Sz h
nō ē vez s'm Tho. z Ray. z a-
lios cōiter. Predicta aut ca-
pitula allegata hoc intendūt
qz non licet dare elemosynaz
de malis acq̄sitis. que. s. dñe
certis psonis restitui. vel qz n̄
debet aliq̄s aliqd facere illici-
tū vt det elemosynam. Et q̄-
nis quidam distinguant vt
dē Buil. qz in his q̄ phibita
sunt qz mala. z non puniunt
a iure. nisi infamia. vt meretri-
cium duellum z hmoi. talia
p̄t retineri. Sed q̄ mala sūt
quia prohibita a iure. vt tor-
neamenta. negociatio q̄ ad cle-
ricos z hmoi. z talia n̄ possūt

De restitutōe liber tertius

retineri ad vsum suū. sed dñt
paupibus erogari. Licet hec
distinctio videat eē pbabilis
tñ qz pene sunt restringende
non ampliande. 2 q nimis e/
mungit elicit sāguinē. *Beñ.*
Credo q in pdictis oibz ca/
sibz 2 silibz bonū est 2 salubre
q penitēs inducat ad erogā
dū paupibz. non tñ cogend⁹
ad h. nec si nō velit in h est iu/
dicād⁹ non eē in statu salutis.
si nō velit h mōi pñiam agere
l'accipe. s. q h mōi lucra pau/
peribz erogat. nisi in casib⁹ a
iure exp̄ssis. vt in symonia. et
idem de eo qd dat iudici ad
corrūpendū cum 2 h mōi. vt
infra dicet. fm ergo Thoñ.
Suiñ. Ray. 2 Inno. de h mōi
d; dari elemosyna debito ho/
nestatis 2 cōsiliū. non debito
necessitatis salutis. 2 sic intel/
ligit illud. xiiij. q. v. q habet.
Non ē g illud acceptū sic re/
stituendū ei a q acceptum ē.
qz in turpi cā melior est cōdi/
tio possidentis. ff. de p̄di. ob/
turpem cām. De illicite acq/
sitis scdo modo. vīcz cum il/
lud sit acq̄situm non debet ei
a q est sic acq̄situm. nec tñ ac/
qrens p̄t p̄feretinare. Illud
pōt 2 d; de necessitate salutis
nō soluz de p̄silio 2 honestate

paupibz erogari. 2 huius rō ē
fm Tho. ij. q. lxiij. qz ipa da/
tio 2 acceptio est lege phibita
vt in symonia. Quidā tñ ex/
tendūt istū scōm modum ad
oē lucrū in q p̄mittit p̄ctm i/
dante 2 i recipiēte nō solum i
symonia. sed etiā in pecunia
accepta ex adulterio. 2 p vsu/
ra cum qd accipit mutuū si/
ne cā rōnabili. puta vt ampli/
us dicit. 2 inde soluit vsuraz.
Illā vsurā vt dicunt q acci/
pit reticere nō pōt. nec tñ ei d;
reddere qui dedit. quia turpi/
ter operatus est dando mu/
tuū ei quem nouerat non idi/
gere. S; Tho. nō dic h. sed
cū datio ē 5 legē. in dicto aut
casu datio pecunie p mutuo
nō est p̄ctm. s; accipe illo mō
vsurario mutuū est p̄ctm. qd
dat illi occasionē mali. Unō
licet pccet mortaliter sic mu/
tuū accipiēdo. debet ramen
potius reddere illi a quo acce/
pit q pauperibz erogare. nisi
vbi nō inueniret ille a q acce/
pit. vel etiā si veller illā vsurā
reddere nō vsurario. sed his
a quibz extorsit ipē vsurarius
vsuras pro eo satisfaciendo p
illa parte. et tunc debet vsu/
rio significare ne iterum illi re/
stituatur. et precipue debet hoc

facere cū licentia epi. vt si di-
ctus vsurari⁹ vellet ab eo re-
petere. epi cogat illū desistere
a repetitōe. ⁊ ex q̄ vtilit̄ gestū
est negociū ratū h̄re d̄z. nō tñ
tenet ad h̄ sc̄z in d̄rere v̄l dare
his q̄b⁹ debitor est vsurarius
sed sufficit q̄ restituat a q̄ ac-
cepit paupib⁹ autem erogare
nō debet. cū nouit eū a q̄ acce-
pit. et pōt ei dare. qd̄ expresse
ostendit Aug⁹. dicēs. Nolite
facere elemosynas d̄ fenore ⁊
vsuris. xliij. q. v. nam cū dat
paupib⁹ qd̄ debet certe perso-
ne nō liberat a restitutōis ob-
ligatione ad illā psonā. vt ha-
betur extra de homici. ca. sic
dignū. circa fi. Sed in symo-
nia ip̄a datio ⁊ acceptio pecu-
nie est phibita. Unde d̄z. i. q.
i. ca. anathema danti anathe-
ma et accipienti. nec sibi reti-
nere valet. nec illi reddere qui
dedit. sed debet de necessitate
salutis paupib⁹ erogare si p̄t.
vel illi eccle in cui⁹ iniuriā da-
ta est pecunia applicari v̄l ali-
ter p̄uideri. put h̄s in. ij. p̄e-
sum. ri. i. c. i. Similiter i iudi-
cio phibitū est iudici v̄l asses-
sori cū habent certū salarium
accipere aliqd̄ a partib⁹ p̄ iudi-
cando vel nō iudicando. vel
iudicando bñ vel male. ⁊ testi

est phibitū accipere p̄ testimo-
nio ferendo. Unde August.
Ideo non debet vendere iu-
dex iustū iudiciū. aut testis ve-
rum testimoniū. quia vendit
aduocatus iustū patrociniū
et iuriscōsultus verū cōsiliū.
Illi em̄ inter vtrāq; partē ad
examen adhibent. isti ex vna
parte p̄sistūt. xliij. q. v. c. nō sa-
ne. Qd̄ ergo recipit iudex p̄
h̄mōi vel testis p̄ se retinere
nō potest. sed debet restituī il-
li q̄ dedit. si iuste dedit. puta
vt iuste iudicaret intendēs re-
dimere quodāmodo veratio-
nem suā. Unde Aug⁹. i dicto
ca. nō sane. Ille solet male si-
bi ablatā pecuniā repetere q̄
iustū iudiciū emit qm̄ venale
esse nō debuit. Sed si pecu-
nia data fuit iudici ad eū cor-
rumpendū. vel testi ad falsū
testimoniū dicendū. v̄l alicui
ad falso accusandū vel aduo-
cato ad iniuste aduocandum
illi datorē reddi nō debet. qz
turpiter dedit nec sibi retine-
re debet. sed pauperib⁹ elargi-
ri. vel illi in cui⁹ iniuriā data
est. ⁊ precipue si ex h̄ amisisset
iustā causam. habent̄ hec in
dicto capitulo. non sane. pro-
ut ibi notat Johan. an. et Ar-
chid. et. xi. q. iij. ca. qui recte.

De restitutōe liber tertius

2 Inno. extra d' imuni. eccle.
qz pleriqz. Ray. 2 Host. in su.
Sifr inferiores officiales vt
nuncij missi et hmoi si aliqd
extorqunt p improbitate vt d'
nariu puu 2 hmoi. tenet pau
peribz erogare. 2 hoc vbi cer
tu salariu recipiunt. vt dic gl.
in. c. no sane. Nam cu salariu
sufficiens recipiunt. si qua ex
torquent debent restituere si
est qd notabile. 2 idem videt
dom de nota. ijs. camerarijs
et hmoi q officio suo exigunt
aliqd a psonis. Si ei habet
sufficiens salariu tenent ad re
stitutionem eoz que accipiunt.
nec videt excusare psuando
cu sit irrationabilis. ar. xij. q. i.
c. militare. vel paupibz erga
re. si de facili non pot inueni
ri. Si po salarium no habe
rent vl non sufficiens credo
q psuetudo excusaret. qz ne
mo cogit suis stipendijs mi
litare. ar. insup d' his q accipi
unt pecunia ab accusatis vel
carceratis anteq pferat snia d'
eos vt intercedant p eis 2 li
berent. Sciendu q si accusati
vel incarcerati sunt culpabiles
vni 2 merito pdenadi. illa pe
cunia nec reddere debent da
toribz. qz turpiter dederunt n^o
sibi retinere pnt. qz turpiter ac

ceperunt impediētes iustici
am. sed debent paupibz ero
gari. ar. xij. q. v. q habetis.
Si po sunt innocentes 2 ad
redimenda sua vexationem de
derunt 2 pcuranda sui libera
tioz. si intercessores eoz sunt
officiales salariati. als pecu
nia p b receptam reddere de
bent vel paupibz erogare. ni
si data fuisset p modu doni 2
liberalitatis. 2 pcpue post li
berationez. qz tuc retineri pos
set. ar. i. q. ij. c. sicut epm. 2 sifr
si intercessores no sunt officia
les salariati sed puate psoe la
borando p hmoi iusta libera
tione iuste faciunt. 2 qd eis da
tur iuste retinere valent. Item
de pecunia data p adulterio
pmisso vl pmittendo. quibz q
daz dicat qd dari no ei q de
dit. nec sibi retineri. sed ei da
ri in cui⁹ iniuria data e. s. ma
rito. si vxor ei⁹ commisit ad
ulteriu. ex q pecuniaz habuit
videtur q poni⁹ debeat pau
peribus erogari. nisi ille mari
tus esset paup. qz ppter pau
peratē posset etiam pssor ipsi
mlieri taq paupi dimittere.
Et sifr d' viro pmittente adul
teriu q ad vxore caste viuere
2 videt ee i hmoi q i idem ius si
cut 2 i turpi lucro. vt i meret

exigunt psonas

tricio. qđ etiā p̄t retineri sic ac
q̄sitū. nisi q̄ leges p̄hibēt ad/
ulteria ⁊ puniūt. nō at simpli
cē fornicationez ⁊ meretricia.
Nihilomin⁹ de pecunia data
p̄ adulterio nil statuūt sic de
pecunia symoniaca. et alijs
hmōi. unde paupib⁹ erogari
pōt⁹ inducēdi sūt. xiiij. q. v.
c. nō sane. ¶ De acquisit⁹ p̄ lu
dos fortune extra illos casus
in q̄b⁹ d̄z acq̄sitū p̄ hmōi re/
stitui. debēt paupib⁹ erogari.
qñq̄ etiā posset sibi retinere.
S̄z de h̄ s. c. l. i. i. De illicite
acq̄sit⁹ p̄mo mō. i. cū debetur
illud acq̄sitū ei a q̄ acq̄sitū est
vt in furto. rapina. vsura. et
hmōi. regula est q̄ hmōi sunt
restituēda spoliatis. siue sint
dñi illaz rerū siue ad eos spec
tet dūmodo constat rem non
fuisse ablatā. vt accidit i pig/
nore deposito cōmodato. et
hmōi. licet em̄ tales q̄ habēt
pignora deposita et hmōi nō
sint dñi illarū rerū. tñ ex ho/
nesta causa illa tenent. iō hīs
debēt restitui talia ablata nō
dñis ipsaz rerum. ⁊ sic intelli
go illō. iij. q. i. c. reintegrāda
sūt oīa spoliati. extra de resti.
spol. p̄ totū. Si aut̄ res abla
ta est ab eo qui iniuste habue
rat. puta p̄ furtū vl̄ p̄ rapinā.

restituenda est dño illi⁹ rei. nō
illi furatori. q̄uis at malefa/
ceret talis restituendo furato
ria a quo ipse acceperat. ⁊ nō
domino rei ipsius quē nouit.
tñ fm̄ Uber. liberat⁹ ē ab ob
ligatione restituēdis. qz repo
suit in p̄stinū statū ⁊ gradum
Quidā tñ dicūt q̄ illud q̄ ac
q̄rit ex vsura mēali tñ. nō d̄z
illi restitui q̄ dedit. qz a se vo/
luntarie abdicauit. n̄ tñ sibi
d̄z retinere. quia p̄ legem acce
pit. extra de vsuris ca. p̄suluic
sed debet paupibus erogari.
ar. c. sicut dignus. extra d̄ ho.
mi. de vsuris. c. tū tu. S̄z ista
iura inducta vident̄ esse p̄ ta
lem opinionem. naz ibi d̄r q̄
debent ablata restitui eis q̄z
fuerūt si repiuntur. vel eorūz
heredibus. nec aliqđ ius nec
aliqđ doctor solēnis facit istā
distinctionem inter vsurā mē
talē ⁊ pactionalē vt prima de
beat restitui ei qui dedit sc̄da
aut̄ nō sed paupib⁹ erogari. s̄z
sicut indistincte dicit Aug. d̄
acceptis p̄ furtum ⁊ rapinaz
q̄ debent restitui. n̄ dari pau
peribus sic inq̄ens. Qui con
tra ius societatis humane.
furtis. rapinis. inuasionibus
oppressiōibus aliqua abstu
lerunt reddenda potius quā

De restitutōe liber tertius

donanda censem⁹. exēplo za-
chel. xiiij. q. v. c. sane. ita z idē
stincte dicit idem de vsuris
Nolite elemosynas facere de
vsuris. q. ead. q. i. dicat. b. red-
denda sūt nō paupib⁹ danda
cū. s. inueniunt^r q̄ dederūt ip-
sas vsuras. Et cū d^r q̄ dē-
dit vsuras volūtarie illō a se
abdicauit. Rñ. q̄ si dedit ex
liberalitatez p modū doni ve-
rū eēt. z tūc recipiēs s̄ sciens
ñ tenet restituere n⁹ paupib⁹
dare. S; si dedit rōe mutui
pncipalr non abdicauit illō
voluntarie. supplez p ditiōa-
te. ne mutuās reputaret se ḡ-
uatū. z istū ingratū. z sic alia
vice nō inueniret mutū. z idē
sibi debet restitui vsura. Si
autem nil accepit. vltra sortez
q̄nis hoc non intenderet. in
nullo tenet nec illi nec paupi-
bus. ¶ Pro hmoi aut maiori
declaratiōe sciendū q̄ in re q̄
debet restitui se aliq̄s triplici-
ter pōt habere. quia aut ē ve-
rus dñs. aut heres eius aut
solum est dispensator circa ip-
sam rem. z in pmo casu cum
sez ē verus dñs rei ablata d^r
sibi restitui si pōt. iij. q. i. c. re-
integrāda. z fere p totā qōnē
Et hoc nisi iusto bello vel iu-
sto edicto impiali vel ecclia-

stico ille cui res sublata est p-
uaret iure rehabendi simplr.
vel ad tps. nam cū conuinge-
ret hoc. puta qz tāq̄ heretic⁹
p̄demnatus ē dñs rei. vel de
crimine lese maieſtatis cōui-
ctus. in q̄b⁹ casib⁹ oīa p̄fiscā-
tur post sniam sup hoc nō si-
bi. s; fisco debēt oīa sua appli-
cari. extra d̄ here. c. ex cōicā⁹.
Insup si dñs rei ablata nō ha-
bet administratiōez bonoz suoz.
vt pupillus. d^r illō red-
di tutori vel curatori. In se-
cundo vero casu. s. cum legiti-
mus heres ē sibi debēt abla-
ta restitui. sed cū tali distictiōe
fm Ray. qz si heredes sūt plu-
res vniciq̄ fm pportiones
sue hereditarie pris restituen-
dū est. Si aut heres i aliq̄ de-
terminata q̄ntitate cōstitutus
sit puta in caplo vel domo. z
nō plus. tūc restitutio nō fiet
heredi. sed illi vel illis q̄b⁹ te-
stator p̄misit dispensatiōem
bonoz suoz. Si hō defūct⁹
in morte sua oīa bona sua le-
gavit paupibus z p̄ijs locis
q̄b⁹ illa legata sunt acquiri-
tus in bonis defuncti p̄fess-
bus z futuris. vñ et eis debz
restitu. In tertio casu. s. cū est
disp̄sator rez. vt ep̄i z alij p-
lati eccliarū z gubernatores

hospitaliū ē distinguēdū. qz cū dāt aliq alijs. aut dant de rebz suis ppijs. puta p̄mo nialibz v̄l p̄ industria acq̄sitis sic sc̄pture doctrine et h̄mō i. z de h̄mōi dādo quibuscūqz etiā malis vt meretricibus z bistriōibz q̄uis ḡuiter peccēt vt illō. lxxviiij. dī. c. donare. tñ nō tenēt ad restitutōez nec illi qui h̄mōi recipiūt ab eis fm Ray. z Buil. aut dant de fructibz ecclīaz suaz z locoz pioz ad mēfaz eoz seu vsum spēaliter deputat. z tūc etiā male vtēdo z dādo male faciunt. nō tñ tenent ad restitutō nē ipi. nec q̄ recipiunt ab eis. nisi sc̄pient p̄ extorsiones fraudes z violentias z h̄mōi. tūc tenerent. z h̄ fm Tho. ij. ij. q. clxxv. et fm Buil. Aut dant de bonis ecclesie deputat. ad cultū diuinū vel capitulo distribuēdis. aut paupibz erogandis specialit. vel cū etiā multipliciter cōmittūt disp̄sationi sue sine distinctōe sibi deputatoz ad vitā ab alijs. z tūc si dāt causa necessitat. seu elemosyne bñ faciunt. nec ipi tenent nec q̄ recipiūt ad restituenduz nisi darent de his q̄ sūt distincte deputata clericis. qz tūc tenent eis de eo qd ab

stulit ab eis. qz non danda est elemosyna de alieno. xliij. q. v. ca. neq. Si dant p̄sonis honestis p̄ patrocīnio et labore quē impendūt eccleshs etiā laudabiliter faciūt fm q̄ntita tē laboris et industrie. Ecclesiasticis em̄ vtilitatibz seruientes ecclesiastica oportet remunerationē gaudere. xij. q. ij. c. q̄l cūqz. Nec ḡ plati dantes nec recipiētes p̄ h̄mōi tenent in aliq̄ restituere. Sz si dant rōne parentele. cū tñ nō indigeant. vel causa fauoris hūani erga p̄ncipes nō faceret ad redimendā veritatē q̄ ad tyrānos z filios. vel dant cā turpitudinis vt meretricibus z h̄mōi. tenent ad restituenduz que sic male dederunt. non quidem de bonis ecclesie. sed de bonis patrimonialibus si habent. vel p̄ industria acq̄sitis. Illi etiā qui sic talia q̄ alijs debebāt male accipiūt. tenent restituere nisi ipse qui dedit satisfecit. Tho. vbi sup̄ debent autem dare v̄l successorī eius qui dedit. vel in vtilitatem ecclesie p̄uere cum licentia superioris. vel paupibus erogare. si illa pauperibz debebatur. Qui aut recipiūt a religiosis propter iniustam

De restitutōe liber tertius

causam. vñ sine lñia supioris debēt restituere plato ipi? monasterij. vel pñt? . vel als in vtilitatē monasterij conuere re vel expendere. pñpue si ipe plat? fuit q̄ male dedit. In oī aut cāu ex sup̄dictis dñ fieri. ita q̄ pctm̄ qd̄ est occultū nō manifestet. et ita q̄ nō sequat̄ mai? scandalū. ar. dist. xij. c. duo. Qui aut tenent alicui ec clesie vel loco pio debent illō dare gubernatori seu rectori eius loci. nisi ille rector n̄ haberet iustū titulū. sed vsurpatū vel pbabiliter credat̄ male vsurū. tūc em̄ posset in vtilitatē illi? loci cōueri vel successori reservare.

Cur fienda sit restitutio.

Capitulum. vi.

Quantum

q̄ ad sextū. s. cur sit fienda restitutio. Ad hoc bñs Tho. ij. q. lxij. affigē rōez. vñ qz restitutio ē actus iusticie. ad iusticiā at̄ habēdā et exercendā q̄libz tenet. Cōsi sit at̄ iusticia in q̄daz eq̄litate q̄ tollit p̄ vsurpationē et detē tionē aliene rei. et repari nō p̄t nisi p̄ iteratā dationē seu p̄ assignationē rei ei cui? erat si p̄. et ideo tenet restituere. Sz no

ta q̄ sic q̄libz q̄ est sui iuris p̄t donarē suā ita p̄t etia? remittere rem sibi debitā gratis et relaxare suo debitori. quere missio siue donatio libere facta sine fraude et coactōe post q̄ facta est p̄ pñiaz nō pōt reuocari. vt dicit Ray. ar. vij. q. i. c. q̄ piculosū. Sz sciēdū q̄ illi q̄ ponūt se in manibz creditorū p̄mittēdo seu offerēdo se ad dandū qd̄ peterēt. rogātes tñ q̄ totū vñ p̄tē dimittāt sz nō intendūt restituere. imo sperāt q̄ p̄ nihilo vñ modico q̄erabūt. als nō se ponerēt in manibz eoz. a pctō qd̄ rapine vsure seu alteri? male vsurpationis nō sūt absoluti. quia pctm̄ p̄ pñiaz et p̄fessionez dimittit̄ quā illi se nō hñt. Sz vtrū absoluti sint a debito seu obligatiōe restituendi. distinguendū est s̄m Egidij i q̄libet. quia si creditor p̄pā voluntate et liberalitate dimisit et donauit nō curās q̄ debitor intenderet non teneretur ipe debitor amplius restituere. si h̄ ei clare constar. Secus autez si creditor deceptus vñ coactus vel desperatus. i. q̄ nūq̄ sperabat se illud debitum ab eo posse habere vel non posse habere totū. et ideo potius vo

luit h̄re p̄tez q̄ n̄h̄l dubitās
ne n̄h̄l h̄ret si totū vellet h̄re
Talis em̄ remissio nō valz. z
ad huc obligat ad restituēdū.
S3 qz hec mat̄ia ē m̄ltū vti
lis z necessaria sciri. z i frequē
ti practica. iō seriosi? z plen?
tractāda. z qd sentiāt docto
res i h̄ referēdū. Cū ḡ q̄ritur
vix vsurario vl̄ cuilibz alteri
q̄ hz aliēa sufficiat i foro p̄scie
remissio sibi facta ab his a q̄/
b? extorsit vsuras vl̄ alia ma
le ablata. vel ab heredibz eorū
si illi nō viuūt. Rūdet diuersi
mode a diuersis. vt in. §. sequē
tibz. Si rar. de senis asserit q̄
h̄ns male ablata nisi reddat
aut sufficientē faciat cautōez
nō p̄t liberari a sua obligatio
ne p̄ aliū modū cū p̄t aliq̄ mō
restituere nec em̄ p̄t debitum
deobligari. Et p̄mo nec p̄ vi
am remissiois. Secdo nec p̄
viā satisfactōis. Tertio nec
p̄ viā liberatōis. Quarto nec
p̄ viā trāslatōis. Quinto nec
p̄ viā donatōis. Sexto nec
p̄ viā renūciatōis. Septimo
nec p̄ viā puenientie z discre
tionis. Inducit ad h̄ has rō
nes q̄ nō vident m̄ltū vige
re. sed sine multa difficultate
solui p̄nt p̄ eos q̄ tenēt q̄ abs
q̄ actuali restitutōe p̄t tolli

obligatio male ablatoruz ab
eo cui obligat p̄ quēlibz hoz
modorū. dūmodo nil fiat in
fraudē vel p̄ metū vel p̄ despe
rationē. s. nō rehabendi. sed li
bere spōte gratz z sciēter. Si
enim fraudulenter vel coacte
h̄mōi fieret talis deobligatio
locū hz qd d̄t z n̄ alit. Q. nō
possit tolli tal obligatio p̄ viā
remissiois nisi restituat. pbat
sic. Null? ē capax remissiois
nisi a pctō p̄us desistat. s3 ha
bens rem male ablata q̄ diu
remanet obligat? ad reddē
dū nō d̄t desistere a pctō. ergo
nō est capax remissiois. et per
p̄ns obligatio illa tolli nō p̄t
p̄ viā remissiois. Ad qd facit
regla p̄ctm̄. de reg. iu. li. vi.
Restitutio em̄ p̄ quā obliga
tio tollit est p̄uia remissioni
vnde nō videtur remissio fie
ri nisi p̄ restitutionē tollat pri
us obligatio. Sed ad hoc re
spōdet. maior p̄t intelligi du
pliciē. Uno mō vt intelligat
de remissioe debiti rei ablate.
et sic videt falsa. nam potest
alicui remitti debituz si vult
creditor libere et sponte. quā
uis ille debitor non intendat
dare. et non sibi amplius ob
ligatur fm̄ Egidium. ¶ Se
cundo modo vt intelligas de
q̄ s

De restitutōe liber tertius

remissione peccati. et tūc ē ha
maior. et minor falsa. nā hñs
male ablata si nō pōt restituere
villo mō remanet obligat⁹
ad restitutōem cū poterit. ex
tra de solu. ca. odoardus. et tñ
desistit a pctō si penitet et pro
ponit restituere i futurū. Sz
si pōt restituere sed male. et hoc
intendit facere si creditor nō
remittat. talis etiā adhuc re/
manet obligatus ad restituē/
dū. et tñ desistit a pctō penitē/
do. Et quod pendet ex reglā
Aug. pctm. q restitutio est p/
via remissionis. verū ē dere/
stitutio nō solū actuali sz etiā
am mentali. et in pposito et in
equalenti. Q, non tollat pvi
am satisfactōis pbat sic. Sa
tisfacere est pctōrum cās exci
dere. et eoz suggestionib⁹ ad/
itū non indulgere. de pe. dis.
ij. circa pñci. Cū ergo abla/
tio et detentio rei. s. pcti sit per
oppositū suū. s. restōem. igit
nisi restituat nō videt posse sa
tisfacere qntūcūq; acceptet
creditor. Insup cū p satisfac
tōem nō solū reparet amici/
cia sed etiā eq̄litas iusticie q
ablata erāt p vsurpatōez et de
tentōez alienoz nisi tollat cā
iniusticie et ineq̄litaris q sit p
restitutōez subtractoz dū cre

ditori reddif qd minus ha/
bebat q̄s debebat ab ipso vsur/
patore q plus habebat q̄s de/
bebat nō repabit iusticie eq̄li/
tas. et sic nō fiet satisfactio ni/
si reddat ablata. Satisfactio
em fieri d; p ipm debitore q
violavit iusticiam vsurpādo
aliena. non p creditore. Ad h
rñderi pōt q vtiq; pcti causa
excidi nō pōt nisi p restitutōez
sz restitutio nō solū fieri pōt
actu sz etiā mente et pposito.
als q nō pōt restituere cum nil
habeat. seq̄ret q nō posset sa/
tisfacere p pctis. qd est falsū.
Sitr etiā eq̄litas iusticie re/
parari pñnō solū p actualē re/
stitutōez. sz etiā p aliū modū.
p quē creditor vel iniuriā pas/
sus reputat sibi satisfactum.
Fit quoq; in hñmōi remissioe
satisfactio p debitore q viola
vit iusticiā dum h; animum
paratū et se offert ad restituē/
dum si non remittit. Tercio
probat q non tollatur p viā
liberatiōis sic. Chryso. dicit
extra de regu. iu. c. Omnis res
per quascūq; causas nascitur
per easdem dissoluitur. Sed
obligatio talis iniusti deten/
toris nascitur per solam eius
depravatam voluntatem. scz
rapiendo vel tenendo vl deti

nendo re alienā. & dissolui nō poterit nisi p volūtate. s. rectificatā. s. in restituēdo ablata: & sic videt q n̄ sufficiat volūtās ei? cui fieri d; restitutō ad tollendū obligatōz cū nō fuerit cā ipi? Alid qd rñderi p̄t q voluntas depuata vsurpatōnis rectificari pōt nō solū per actualē restituēdoez sed p intētionē voluntariā restituendi si ille. sponte noluerit remittere. & sic non solū volūtās creditoris sed & debitoris volūtās q̄ fuit cā obligatōis concurrit ad liberandū obligatorem dñ se offert ad satisfaciendū creditori ad placitū. Quātū ad q̄rtum. s. p viam trāslationis & acq̄sitionis dñi probat q non possit tolli obligatio sic. Presupposito q i vsura non trāsferat dñiuz fm q̄sdam tunc assumit tal̄ regula. Nullus p̄t in re detinenda in iust? titul? aduenire. nisi p̄us iust? auferat titul? nā iniust? titul? auferri nō p̄t absq; hoc q iustus titulus acq̄rat. & e cōuerso. & idcirco erit alia actio p quā iniust? titulus tollitur & p quā iustus titulus acq̄rit. Nullus ḡ aduenire poterit. iust? titulus p aliquā actiōem nisi ei auferat iniust? titulus

p aliā actiōez. Sed illis q̄ acq̄runt dñiū in re detinēda aduenit iust? titulus p domini acq̄sitionem. & si p̄us habuit iniustū titulū p rei alienatione vsurpationē & detentiōem optet q̄ dicat? titul? iniust? auferat p eiusdē rei restōem aut dñi acq̄sitiōem. & sic nō ē cāpardñi ante restitutōz. & mltō fort? in furtis & rapinis i q̄b; fm oēs nō trāsferat dñiū. Sed ad h̄ rñdet q̄ ad hoc videtur dictū est restitutio p quā auferat iniustus titulus i foro cōscie fieri pōt nō solū manualiter sed etiā mentalr. dum. s. ē paratus reddere realr si non vult dimittere. & sic ablato iniusto titulo p spontaneā & liberā remissionē creditoris acquirat dñiū. ¶ Quātū ad q̄ntū q non possit tolli p viā donatōis pbat sic per has ppositiones. Ille cui restitutō fieri debet donare non potest prius q̄ sit restitutus & ipse iniuste detinēs aliena anteq̄ restituat ablata certificari nō pōt de tali donatione verum sit vera donatio. p̄mam sic pbat. Donatio nisi sit libera n̄ est donatio & a. ff. d̄ adimē. l. e. ga. l. rem legatam. Iste autē qui talit̄ donat. scz anteq̄ sit

De restitutōe liber tertius

restitutus nō libere donet. qz non libere illud hz. cū non actualit̃ habeat. Et si dicat̃ qz libere restituendus p̃t h̃re z p̃ p̃ns libere p̃t donare. qz det̃ tot bonoz suoz parat̃ ē reddere. Talis instātia nihil valet. qz r̃stitued̃ cernificari ñ p̃t qz talis h̃ns sua male ablata sit patus ad ea restituēda. nisi ea statim cū pōt reddat. vel p̃ eis reddēdis sufficiētē cautionez facit. qd̃ p̃tinet ad scōaz p̃positionē. Nam z si videat̃ aliq̃ signa q̃b̃ separatū ad satisfaciendū oñdat nō pbat̃ eē sufficientia cū illis vti possit. ita ille q̃ non hz intentionem restituendi sicut ille qui hz. z talis alienozum detentor iniustus cui donatio sit añ restitutōz. nō pōt eam vt verā donatiōem acceptare vel accipere cū bona cōscia. Ad qd̃ r̃ndet̃ qz donari p̃nt nō solū res habite. sed etiam iura z actiōes z q̃ sperant̃ haberi. nec p̃pte/rea p̃t dici qz non sit donatio libera. qz res actu nō habet. z cū h̃ negocium agat̃ z disentiātm̃ foz cōscie vbi credēdū ē cuilibet p̃ se z contra se. z nemo sit arbitrand̃ imemor p̃pe salutis. vt d̃z. l. q. vij. sanctim̃. ex q̃ debitor offert se pa

ratū ad restituendū si vult rogat̃ tñ vt donet nō coact̃ nō decept̃. sed spontanẽ p̃t sibi p̃suadere z credere libere donasse. p̃cipue cū non egeat m̃tum. nec em̃ p̃sumit̃ de facili quis p̃ncere sua et donare. ¶ Quantū ad sextū qz ñ possit tolli p̃ viam renunciatiōis pbat̃ sic. vbi renunciatio non habet locū. obligatio tolli nō pōt p̃ viam renunciatiōis. sed anteq̃ fiat male ablatoz restitutio. non pōt ille cui restitutio fieri d̃z renunciare. ergo ñ pōt tolli obligatio detinentis aliena iniuste p̃ viam renunciatiōis. Maior est nota. minor p̃batur. nam renunciatio illa q̃ sit a spoliato ateq̃ restituať ip̃a decernit̃ eē nulla. sic patet. iij. q. i. c. ep̃is. z extra de resti. spolia. ca. sollicit̃. z hoc ideo. quia p̃sumitur nō libere fieri. qz non ē verisile qz sponte iuri suo fnūciauerit q̃ renūciat spoliatus. Sic i propo/ sito videtur dicendum qz creditoz renunciāns non restitutus non videtur sponte renūciare sed vt coactus z h̃mōi. Ad qd̃ r̃ndetur qz ea q̃ cōtinentur i dictis capitul̃ h̃nt locum in foro p̃tentioso vbi p̃cedit p̃ p̃sūptionem. s; i foro p̃scie

etiā spoliat? p̄t renūciare iuri suo vt in pposito. p̄terea eo ipso q̄ offert se ad restitutiōez si vult tam renūcit et restituit etiā iuri suo. ¶ Quantū ad septimū q̄ nō possit tolli p̄ viam puenientie et discretiōis pbat sic. Supposito dicto regule p̄ctm. li. vi. Obligatio illa q̄ iustus detentor alienorū ē obligatus ad restitutiōez. necesse est q̄ tollat p̄ viam restitutiōis vel aliam eq̄pollentē. Et q̄redo q̄ sit via eq̄pollens restitutiōi. si dicat q̄ sit remissiōis via vel donatiōis. seq̄t̄ iter alia istd̄ icōueniēs q̄ pōt dici restitutiō. et tñ in possessiōe minime possit. qd̄ patet eē falsum p̄ illd̄ qd̄ habet. ff. d̄ p̄bo. sig. l. plus est. d̄z etiā ibi q̄ restituere ē nō solū pecuniā rei p̄bere. sed etiā possessiōem fore facere. fructus q̄ reddere. quapropter nullus pōt dici restitutus. nisi in possessiōe fuerit restitutus. Si ḡ remissio q̄ sit añ restitutiōez eq̄polleret restitutiōi ip̄i. seq̄t̄ hoc in cōueniēs q̄ etiā non possit i possessiōe dici restitutus. S̄z ad h̄ r̄ndet q̄ in foro p̄scie et ab Augu. nō sumit ita stricte restitutiō sicut in foro p̄tētiōis s̄m iura. Nam q̄modocū.

q̄ impleat voluntas creditoris a debitore d̄z restitutiō facta. et cū q̄s cedit bonis. etiā anteq̄ ponat eos in possessiōē non restituit q̄ ad p̄sciaz. Querit̄ utrū vsurario vel cui cūq̄ alteri q̄ h̄z aliena sufficiat in foro cōscie remissio sibi facta ab his a q̄b̄ extorsit vsuras vel alias q̄cūq̄ male ablata. Hāc q̄onem de vsuris. Laurēt̄ in tractatu formās p̄us recitat opinionez doctorū. Dicit ḡ glo. et in regla. peccatū. tenet q̄ sic. Sed dicim̄ ibidē s̄. l. q̄ nō sufficit nisi pecunia sit restitutiōi parata. Aliq̄rū v̄o theologorū opinio fuit q̄ etiā nō sufficit q̄ res sit p̄ata restitutiōi. sed etiā optet q̄ offerat. Io. an. ibidē sup̄ glo. demum assumit viāz mediā dicens. q̄ aut gerit in mente vsurarius restituere. et remissio sufficiat. aut nō. Et tūc secus. Sed Fede. d̄ senis in ope suo format indistincte opinioez dicte glo. sic dicēs. Si is cui debet restitui pecunie vel male ablata nō coact̄ vel deceptus non circūuenit et omni dolo et vi et calliditate et metu cessantibus. etiā p̄cibus vel seruiciorum exhibitione inductus debitū sibi

De restitutōe liber tertius

pecuniā nō oblatā nec restitu
tioni paratā vsurario dimit/
tat. liberat^r ē vsurari^a restitu
tione. nō tñ a pctō qđ p^rtrarie
exercēdo vsuras. nisi 7 de illo
pctō pñiaz agat. Potest etiaz
dici qđ pl^r est qđ si vsurario p/
seuerare ī crimie 7 nō disposi
to ad aliquā restitutionē. is qđ
d3 recipere vsuras remittat il
las p^rprio motu. vel ad petiti
onē vsurarij. liberat^r est vsura
rius a restitutionē rei. 7 si non a
peccato. qz de h^o oportet satis/
facere deo p pñiaz. Hec ille.
Hanc opinionē videt firma
re Hosti. in sum. et Archi. in
c. ij. de vsuris. l. i. vi. sup verbo
satisfactū. dicēs. Satisfactū
accipimus quōcūq; volunta
ti^r creditoris satisfiat. Idem
Lap^r. Idē autē Lau. sic con
cludit. vt tollatur ois dubita
tio an sit vel non sit liber an/
mus remittētis. 7 p pñis cla
ra pscia vsurarij. Et vt facili
us inducant hoies ad p^rtriti
onē. 7 de cetero a talib; absti
neant. cautū ē p^rdicare qđ non
sufficit remissio facta. Quis
se disponat ad satisfaciendū.
si nō rmitteret creditor. 7 cau
tius qđ oportet qđ pecunia sit
restitutioni parā. 7 cautissime
qđ offerat pecunia. vl qđ pl^r

est qđ ponat in malis credito
ris. S3 d^r iure 7 in foro pscie
puto illā glo. cui^r opinionēz
sedt Fede. vt dictū ē esse ve/
rissimā. 7 ad h^o iducit ipe Fe/
de. p^rles rōnes. Et p^rma est ta
lis. In maiorib; criminibus
sic est in crimie furti vel rapi
ne vel violēcie. re furtina vel
rapta remanēte apud furē vl
raptorē de volūtate dñi pur/
gat viciū furti vel rapine sine
aliq; restitutione. vt. l. si fur. de
vsu. in pñ. 7. ff. de p^rca. l. si cer/
te. g purgat viciū vsure rema
nente vsura apud vsurarium
d^r volūtate dñi. Et qđ illa sine
maiora crimina patet ex ma/
iortate pene siue agat civiliter
siue criminaliter. Graui^r autē
est pctm qđ graui^r punif. vt
xxij. q. i. c. nō offeram^r. Se/
cūda rō est. qz in crimie vsura
rū 7 in alijs maiorib; sufficit
facere p^rdignā satisfactionem
vel emendationē. extra d^r rap/
to. c. i. vt sit qđ liberat^r a pec/
cato. c. qnto. extra d^r vsu. S3
satisfactū intelligit quōcūq;
desideriū creditoris impleat.
etiā si non soluat. ff. qđ satisfda.
co. l. i. Tercia ratio est que vi
detur p^rm cum insolubilis.
Sunt quidam speciales ca/
sus in quib; obligatis ad re

stitutionē nō sufficit remissio
 vt. c. exigit. d. cēsi li. vi. z ibi d.
 B. g. i. alijs casibz stabit regla
 q̄ sufficit remissio. Idē tenet
 Pe. d. pal. i. iij. di. xv. q̄ dicit
 q̄ obligat⁹ restitutioni excusat⁹
 pp̄ remissionē creditoris. qz
 p̄ acceptationē tollit. z B. nisi
 sit tal⁹ p̄sona q̄ nō habeat ad/
 ministrationē. vel q̄ nō p̄t do/
 nare. nec p̄ p̄ns remittere. q̄a
 remittere est dare. Itē q̄ i iu/
 re est cautū q̄ remissio nō va/
 leat tūc nō excusat sic i iudice
 delegato q̄ munera z expēsas
 recipiēs vel extorquēs tenet
 reddere nulla partiū remissio
 ne sibi p̄futura. extra d. resp.
 c. statutū. li. vi. Et de visitate
 iure ordinario recipiente mu/
 nus ad cuius duplū restituē/
 dū tenet. extra de censi. c. exi/
 git. li. vi. Nec Pe. q̄ si quis
 obijceret regulā Nō dimittit⁹
 pecūiā zc. qd̄ est verbū Aug. z
 restituere est rem in p̄stinū sta/
 tum reponere. vñ nō videt⁹ sa/
 tisfacere remissio. Ad qd̄ re/
 spōdent p̄dicti Pe. Lau. p.
 Fede. q̄ Aug. in dicta regla
 nō habuit respectū ad strictā
 significationē verbi. sed eius
 mens ē verbis p̄ferēda. extra
 de ver. sig. c. intelligenda fuit.
 q̄ si offendisti primū tuū ra/

piendo. furando. vsuras ex/
 torquēdo. recōcilies te cū ip̄o
 Et cōiter qz hoīes nō iactāt
 pecunias suas. sz volunt sibi
 restitui res ablatas. p̄pterea
 Aug. se retulit ad verbū resti/
 tuat. Qz autez sic intellexerit
 Aug. oñdit multipl̄r. Nec
 ille. Qd̄ at̄ dicit Lau. s. s. esse p̄/
 dicandū nō sufficere remissio
 nē nisi fiant ea q̄ dicūt diuer/
 si nō videt⁹ tutū vel cautum.
 Nam ex tali p̄dicatōe ita pōt
 seq̄ piculum aīaz sic cautela.
 Sic em̄ p̄dicatoz d̄z sibi ca/
 uere a p̄dicando ea q̄ habent
 homines inducere ad malū. z
 ab alleuiando mala. ita d̄z ca/
 uere a p̄dicādo scrupulosa et
 ardua. qñ cōis opinio est in/
 p̄trariū. B. em̄ cēt inijcere laq̄/
 um aīabz. qd̄ fieri n̄ d̄z. xxvij.
 q. i. c. viduas Audiēdo em̄ ta/
 lia z nō seruādo cū ex audit⁹
 format sibi p̄scia z B. sibi neces/
 sario fiendū q̄ bz h̄mōi remis/
 sionem. z ex difficultate nolit
 ponere se ad faciendū. erit in
 malo statu rōne p̄scie sibi fa/
 cte sup̄ eo i q̄ bñ potat trāsire
 cū bona p̄scia. Preterea si p̄/
 dicatoz B. dicat i p̄dicatōe. s.
 sibi nō sufficere remissionem
 nisi zc. z postea in audientia
 p̄fessionis faciat p̄riū z dicat

De restitutōe liber tertius

illi sufficere. nōne ex h̄ p̄t seq̄
magñū scādalū 5 doctrinā p̄
dicatōis. Ex h̄ cū poterunt
credere hoies sic eē d̄ multis
alijs q̄ p̄dicatores dicūt. s. q̄
non sunt simplr vera. sed ad
terrorē dicta. 7 sic piclirabiffi
dei doctrina. nō video etiam
cū bona p̄scia q̄ absq̄ sui ma
gno pctō possit h̄ dicere in p̄
dicatōe si sentiat cōtrariū: qz
hoc cōiter tenent doctores. s. 3
et si teneret aliquam aliā op̄i/
nionē cū ille sint scrupuloseñ
debet velle inducere homies
ad suos scrupulos. Non 8 p̄
dicando dicat q̄ sufficiat re/
missio. ne inducat occasionē
malī. 7 apiatur via vsuris. ne
qz dicat quod non sufficit ne
dicat mendacium vel scri/
pulos. 7 laq̄os inijciat audi/
toribz. S; dicat qd̄ dicit Au
gu. q̄ optet q̄ restituat si p̄t.
xiiij. q. vi. c. si res. 7 in restitū/
tione includit remissio. S;
qd̄ si post remissioez libere fa
ciā 7 vere vsurario. 7 vsurari/
us mādāt i testamēto suo red
di vsuras. nunqd̄ qd̄ semel re
missum ē d; restitui his q̄b;
tenebat prius. Dōm fm̄ Fe
de. q̄ in h̄ distinguendū ē. qz
aut talis testator locutus est
p̄ verba transference se ad fa

ctuz. v. puta qz iubet vsuras
restituere et q̄ p̄barent eas sol
uisse. 7 tūc non obstāte remis
sione tenebit satisfaccere heres
7 h̄ cāu loq̄t. c. ad n̄fam. de i.
iurys. Alut loq̄t p̄ verba trās/
ference se ad ius nō ad factū
v. puta iubet ea restituere q̄bus
debet. Et tūc secus dōm est.
Nec ille. ¶ Item sciendū q̄
cū alicui sit remissio libere 7
sine fraude. non tenet talis il
lud qd̄ sibi remissū est paup̄i
bus dare qd̄ sibi donatū est.
Dost. in sū. ti. de vsu. dicit q̄
si fenerator p̄tem pecunie se/
nebris restituat ei a q̄ habue
rat vel heredi suo. 7 de volun
tate ei p̄tem retineat dicunt
theologi indistincte q̄ n̄ eli/
beratus. nisi totū offerat. Tu
dicas q̄ si ex pacto fit nō ē li/
berat. ar. c. veniēs. extra d̄ sy.
Si aut vsurari p̄t sine pac
to liberalr soluat vt offerat. 7
de altera pte misericōiam petat.
7 creditor liberalr remittat. li
beratus est debitor nec tenet
vlterius ad restitutiōez sicut
nec tenet si gratis accepiss; 8
tis oblatum. fm̄ Boffredūz
Hic tamē bon⁹ iudex cer
tis coniecturis motū sui ani
mi formabit. Nā si creditor

est paup inops. et vsurari⁹ di-
ues et potēs. nō psumo q^d cre-
ditor ipm vsurariū sponte ex
corde liberet. s; h faciat q^d vl-
tra recuperare nō pōt vt illd tan-
tillū qd offert recuperet et nō
amitteret. Si pō creditor sic
dices et potēs q^d etiaz p^rsucuit
histrionib; et ioculatorib; tā-
tundē de suo donare vel plus
freq^unter psumi pōt q^d ex cor-
de h faciat. hec ille. Item in q^d
dam sūmula dicitur q^d si vsu-
rarius offert libere totam sū-
mam pecunie creditori ostē-
dens plenariā voluntatez cū
nō habeat. q^d si crederet q^d ali-
qd acciperet nō offerret. credi-
tor nihil penitus vult accipe-
re sed liberaliter dimittere totūz
iste plenarie satisfecit primo.
sed non deo. et iō postea suffi-
cit sibi sola contritio vt satis-
faciat deo. Unde consulēdū
est non contritis vt hant mi-
nus hanc liberam satisfactio-
nem faciant primo. Item se
et aliq^d vsurarij qui nitunt^r deci-
pere deū. q^d numeratā pecuni-
am et acceptam tūc exponūt
creditorib; credentes q^d illam
nō accipiāt. quia si crederēt q^d
illā recipent. nō illā repēsenta-
rent. ac ille timore vel verecū-
dia duct⁹ nihil vel parū reci-

pit residuū dans. et sic liti ta-
les dicerēt se satisfecisse. qd nō
est verum. Item nota sū q^d si
dam q^d sunt quinq; modi sa-
tisfaciendi. Primus modus
est cum pecunia libere offert.
Secundus mod⁹ ē cū pecu-
niam non habet et offert pig-
nora. Tertius modus est cū
pecuniam non habet nec pi-
gnora cōgruentia. facit tū cū
instrumentis vt heredes cō-
pellantur ad satisfactionem et
etiam ipemet. Quart⁹ mod⁹
est cūz mediante sacerdote vl'
aliquo alio religioso fit volū-
taria et libera concordia. Iste
tamen modus debet semp o-
stendere creditori velle et pos-
se liberuz debitoris. Quint⁹
modus ē cū cōsensu et miseri-
cordia creditoris ponit debi-
tor aliquā possessionem i ma-
nu alicui⁹ honesti viri. ex cu-
ius fructib; soluant^r p temp⁹
debita. deinde possessio ad he-
redes reuertat. vel ita debz p/
manere pro incertis. Nec ibi
¶ Item archidiaconus i ro-
sario. xiiij. q. v. c. non sane. di-
cit q^d Hostiē dicebat q^d i his
in quibus est peccatum mor-
tale sū legem diuinam vt in
furto vel rapina dispēsare nō
pōt ep^s. imo nō etiā papa vt

De restitutōe liber tertius

aliqui dicunt quod minus penam arguat et restitutio fiat si potest. extra de usu. c. cum tu. In his vero in quibus est peccatum mortale secundum ius positivum. et cum episcopis seu inferioribus pape interdicta est dispensatio. nullus dispensare vel dilationem prestare potest. nisi solus papa. iij. q. i. c. reintegranda. vel hi quibus specialiter commiserit. Si vero non est interdicta poterit. hec ibi. Sed quod dicitur papa non posse dispensare in his restitutionibus ubi est peccatum mortale propter autem in usurpatione legem divinam facit. ut furto. rapina. usura et homini. quod minus restitutio fiat si potest videtur intelligendum quod ad restitutionem certorum si sciunt persone. vel quod ad incerta cum dispensaret absque causa rationabili. vel saltem dubia pro libito voluntatis. Non enim potest tollere que sunt propria hominum et dare alijs sine causa. sed cum causa rationabili potest. puta pro modum pene. ut cum auferit regnum vel imperium alicui propter demerita sua. quod esset inimicus ecclesie hereticus. vel schismaticus. nec se vellet corrigere. vel cum faceret mouere bellum contra aliquam domum vel civitatem prosequente ecclesiam. vel fauente hereticis. vel detinente bona

ecclesie. et traderet alijs dignitate iura et bona illorum. sicut factum est pluries. Nec potest papa cum bona scientia quod pauperibus deberet dispensare dare divitiis sine causa rationabili. sed cum causa rationabili potest talibus obligatis remittere seu ut pauperibus dare ea que acquisierunt per furta. rapinas et usuras. cum sunt incerta secundum omnes. alias cum sit summus et universalis. propter pauperes magis quam episcopi qui hominibus solent dispensare. ut. lxxvij. dist. c. episcopi. Quia habet etiam plenitudinem potestatis in dispensatione bonorum ecclesiasticorum. et plenam iurisdictionem in terra ecclesie. forte de hominibus bonis. scilicet ecclesiarum. et hominum qui habitant in terra ecclesie posset remittere debita et furta rapina et usura etiam cum sciunt persone sine eorum consensu. et ex aliqua causa rationabili. nam quotidie fit ut iura unius ecclesie et fructus auferat. et det alteri quam curato illius ecclesie. cum causa tamen ut creditur rationabili. et sic multo magis in hominibus potest dare dilationem. quod plus est remittere debitum quam dilationem dare ad soluendum. Queritur vii. super incertis cum episcopo qui est pater pauperum possit fieri compositio vel tras-

actio. Rñdet Lau. Sciēduz
q̄ Pau. i. cle. de pe. z re. hunc
passum examiat. z finalr det
miat q̄ n̄ p illū ter. z p. c. si. de
offi. vica. li. vi. vult em̄ q̄ sine
mandato aplico id facere ne/
q̄ant ep̄i. nisi pponerēt de tan
ta q̄ntitate quanta est illa ad
quā ascēdūt. z nō de minori.
Contrariū seruaf licet facta
tacita cōpositiōe ferat demū
sententia taxatiua ip̄orum in
certoz. z si vera sunt que fat̄
est Pau. qd̄ videt̄ de iure. nec
videt̄ ōria cōsuetudo valere.
als multoz aie illa q̄arēt. Te
pus tamē illi(videre meo) n̄
pbāt ita clare. Un̄ forte pos/
set rñderi q̄ nō ē credendū q̄
papa q̄ p̄fecit ep̄os p̄res pau
perū indistincte non cōcessit/
set eis i specie q̄ ex causa pos
set cū talibz trāsfigere. z isti ha
bent maiorem potestatem q̄
illi q̄bz libera administratio cō
cessa est. Item non simplr do
nauit. Item papa scit hāc cō
suetudinē z diu tolerauit. Fi
unt tñ taxatōnes per sniam.
Nec Lau. Forte posset dici
q̄ ex quo ad ecclesiam militā
tem valet dictum Lauren. z
etiā q̄ ad deum et ecclesiā tri
umphantem cum ex causa ra
tionabili facit compositionē

de minori quantitate q̄s sint i
certa. puta quia residuum di
mittit ei. vt paup̄i. cum als n̄
posset viuere sine indecentia
sui status notabiliter. Sed
vbi absq̄ cā ep̄s scienter cō/
ponat de minori quantitate
notabiliter valet dictū Pau.
in foro dei. non em̄ credendū
est papam fecisse ep̄os dispē
satores bonorum pauperum
vt possent p libito voluntas
remittere vel pponere sup in/
certis. vt de his postmodū pō
posse viuāt. Nec ip̄e papa pos
set cum bona cōscia absq̄ ali
qua cā rationabili facere bu/
iusmodi taxatōes lōge minus
q̄ sit debituz incertoz. z resi
duum scienter illis d̄bitozibz
dare. cū oia bñ z plene possit
restituere. Sec⁹ cuz dubitat̄
vtz restituere possit debitor
p incertis. nā in dubio est sēp
interpretandū faciū pape pma
xime in bonū. vt di. cl. c. non
nos. cū glo. Papa em̄ z si ha
beat plenitudinē prātis erra
re pōt. vt hō. z int̄ cetera sue
prātis nō auferet sibi condi
tio ista cōis hoīm qn̄ possit
peccare mortalr. z descēdere
ad inferos. z gū⁹ ceteris puni
endus si deliquerit. vt dicit̄
dis. pl. cap. si papa. z in glosa

papa
et
non

De restitutōe liber tertius

Insup cū restitutio certorū
beat pcedere restitutō; incer-
torū q̄ epī circa vsurarios pu-
blicos vt licentiēt ad sacra-
ra ecclie ⁊ sepulturā p̄us cō-
ponant sup certa q̄ntitate p̄i-
certi q̄ sibi solēt ibursare ma-
gis q̄ paupibz dare. ⁊ de cer-
tis non prouideant sufficien-
ter vt reddant integralit̄ mī-
nus benefaciunt. q̄nīmo si n̄
sufficerent bona que remanēt
vsurarijs vel heredibus eorū
tenentur que acceperunt p̄ in-
certis contribuere p̄ restitutō-
ne certorum. al̄s fures sunt ⁊
latrones auferētes que debēt
certis psonis. extra de vsu. c.
cum tu. c. iij. q. vi. si res. Sed
consuetudo in hoc non excu-
sat. que potius dicenda ē cor-
ruptela. qz ī ius diuinū. di.
vii. c. q̄ ī mores. xxxij. q. viij.
ca. flagitia.

De mō ⁊ ordine restituēdi.

Capitū. viij.

Quantum

q̄ ad septimū. scz d̄ mō
restituendi seu ordie
Circa qd̄ p̄siderāda sūt tria.
Primū ē q̄ restitutio certorū
p̄ponēda ē restitutōi incerto-
rū. Sciendū igit q̄ certe oīa
obligata restitutōi. i. cum sci-

untur p̄sone q̄bz est faciēda
p̄us integraliter soluēda sūt
q̄ soluant incerta. q̄n. scitur
vel dubitatur bona restituen-
tis nō sufficere ad vtrūqz. nā
tūc restituēda sunt plene p̄
⁊ integralit̄ certa. et hoc tripli-
ci ratione. Primo rōne suc-
cessionis. Secdo rōne obliga-
tiōis. Tercio rōne similitudis.
¶ Quātū ad p̄mam rōnem. s.
successiōis aduertendū dīl-
genter q̄ nō succedit ī paupi-
bus ip̄e x̄ps. nisi q̄ nō repiū-
tur p̄sone certe q̄bz restitui de-
bent certa. vt q̄si p̄ substitutiō-
nem succedere videantur. ac
si diceret testator. dimitto me-
os heredes tales et tales q̄bz
debeo. vel etiam si non debeo
Sed si eos non repiri p̄in-
gat. substituo mibi christum
cū paup̄ibus suis. Quātū
ad scd̄am rōnem obligatiōis
pbat hoc sic. nā paup̄ibz n̄ te-
nēt heredes dare. s. p̄ restitui-
one dictorū incertorū. nisi vni-
ca rōne. s. in foro dei. sed credi-
toribus certis tenentur dupli-
ci rōne. s. in foro dei et foro mū-
di. qz heredes possūt a credi-
toribus in iudicio pueniri.
¶ Quātū ad terciā rōnem. s. simi-
litudinis pbat idē a fili de vo-
to simplici ⁊ solēni. Nā votū.

simplex n̄ ita obligat sicut id
qđ est solenne. nā qđ ad deum
simplex obligat. et solēne quo
ad deū et mundū. i. for. mūdi
vñd simplex votū ipedit m̄i
moniū s̄bendū. sed non diri
mit s̄ctū. Solēne autē impe
dit s̄bendū et cōtractum diri
mit. vt patet dis. xxvij. p. totū
Et rō bus? ē. qz in voto sim
plici est vñm vñculum li
gans. in solenni duplex. ¶ De
restitutione s̄o certorū scien
dū. qz restitutio etiā fieri de
bet cum quodā ordie. ¶ Pro
cuius declaratione scienduz
qz s̄m triplicē voluntatē cre
ditoris ptingit debitorē h̄re
substantiam eius. Prima est
violenta. Secda ēpditionata
Tertia s̄formata. Prima re
p̄itur in furto et silib. Secda
in vsura. Tertia in s̄ctib. lici
tis siue iustis. et s̄m hunc tri
plicem voluntatis gradū va
rie prius et posteri⁹ hō resti
tuere obligat. Quz igit p̄ma
voluntate. s. violenta debitor
tenet. vt puta qz abstulit per
furtum et rapinas et h̄mōi vi
olētias. talia p̄us restituenda
sunt q̄s vsura et alia s̄bita. et h̄
p̄p̄ tria. s. p̄p̄ offensioem. p̄
pter exprop̄atioē. et p̄pter cō
pulsioem. P̄p̄pter offensio

nē qđ dē. nā maior i eis infert i
iuria. qz illa penit⁹ sunt inuo
luntaria. s. rapina furtū. et hu
iusmōi. vsura s̄o aliqđ mō est
voluntaria. s. volūate p̄ditō
nata. p̄pterea de sui nata mi
norē iniuriā in p̄miz sapit.
alia s̄o debita sine iniuria fi
unt. qz sunt voluntaria. puta
id qđ debet rōne emptōis fa
cte alicui⁹ rei. vel rōe mutui
liciti. et h̄mōi. Et iō rapina et
furtum p̄us restitui debet q̄s
ip̄a vsura et alia debita licito
mō p̄tracta. et eadem rōne p̄
us rapina. qz grauior i ea fit
violencia et iniuria q̄s i furto.
Secdo debet suari talis ordo
p̄p̄ exprop̄atioem. Nam i ra
pina et furto s̄m oēs dñi nō
transfert. et iō talia nūq̄ tota
liter sunt possidentū. In v
sura s̄o dominium transferri
videtur. Tercio seruandus ē
talis ordo p̄pter compulsi
onem. magis em̄ debitor cō
pellit et artat a iure restituere
que extorsit p̄ furtū et rapinā
q̄s q̄ habuit p̄ vsuram. nā ad
restitutionem vsure cōpellit dī
uino et ecclīastico iure. sed ad
restituendū rapinaz cōpellit
vel artatur iure diuino et ecclē
siastico et ciuili. Ex quib⁹ seq̄
tur qz debitor si nō potest in/

De restitutōe liber tertius

solidū restituere qđ extorsit p
rapinam ⁊ furtū. ⁊ etiam qđ
habuit p vsuram. ⁊ h cū rōne
volūtatis cōcurrentis. qz in
soluēte vsurā aliq mō volūtas
ei⁹ pcurrit ad illā expoliatōz
vsure. Sed expoliatus p fur
tū seu rapinā s̄ omnem suaz
voluntatez expoliat. cum eti/
am rōne iuris coartātis. naz
a iure ciuili hō p̄pellit ad re/
stitutōz rapine ⁊ furti in soli/
dū. etiā si nō habeat ad resti/
tuendū vsuras. Quins sn̄e
est Bir. oz. heremitarū q̄ vide
tur rōnabiliter dicta. h̄ excepto
s. qđ d̄bet p̄us restitui rapina
furtū et vsura q̄ alia debita.
modo licito contracta. hoc ei
esset offerre holocaustū de ra/
pina. Sicut em̄ iniuste acci/
peret ab aliq diuite vt daret
elemosyna pauperi. Ut dicit
Aug. xiiij. q. v. c. forte. ita ⁊ i/
iustū videt̄ vt d̄ eo qđ iuste de/
bet alteri puta honesti mutui
vel emptōis vel alicuius lici
ri contractus restituat aliena
hoc em̄ esset rape alienum vt
reddat alienū. ⁊ non sunt faci
enda mala vt veniant bona.
ait ap̄los ad Ro. ar. ad B. xij.
ij. q. v. c. neqz em̄ q̄ Quātū ad
scđam voluntatem que dicit̄
conditionata. que sc̄z cadit i

vsura dicit Alex. lombardus
qđ p̄us tenet̄ q̄s restituere que
habuit p vsuram q̄ q̄ habu/
it p alios contractus factos
voluntarie. Et huius ratio ē
quia in restitutione debitorū
solum seruatur iusticia. sed in
restitutione vsure ⁊ male ab/
latorū non solū iusticia suat
sed etiam iniuria deo facta et
primo amouet̄. ⁊ ideo restitu
tio vsure p̄ferenda est. Si tñ
contrariū obseruet̄. qz. s. talia
iusta debita in satisfaccione p̄
ponātur male ablati aduer
tendū qđ duplici casu hoc fie/
ri potest. sc̄z quādo debita se
clare manifesta. Et restitutio
male ablatorum non sic. sed
obscure sic inquirendo. Se
cundo quando res que debe
tur est determinata. puta. l. vl
c. ⁊ male ablata indetermina
ta. nam clarum semper p̄ce/
dit obscurum in iure. et deter
minata ratio indeterminataz
Sed illud cōiter non obser/
uat̄ extra p̄dictos duos cas⁹.
quod etiaz videt̄ rationabiliter
fieri. quia indecens videtur
vsuram debere restitui d̄ re tu
ste alteri obligata. Nam per
hoc nō tollit̄ iniuria facta p/
ximo ⁊ deo. sed addit noua.
quia alienū ac̄tur. nec em̄

teneat deo et primo ratione usure
 perpetrata vel alteri male abla-
 ti nisi in quantum potest de iure.
 ar. extra de regu. iur. nemo ad
 impossibile obligatur. Si ergo
 non potest restituere usuram nisi sub-
 trahendo ius alteri potest ex-
 cusari a restitutione. propterea si
 magis erit violentia seu contra
 voluntatem eius cui debet ali-
 quid ratione tracti iusti siue li-
 citi. scilicet subtrahere suum creditum
 quam fuerit recipere usuram ab alio.
 Propterea non videtur rationabi-
 le ut de iusto obsequio quod fe-
 cit primo scilicet mutuando seu
 expectando precium rei vendi-
 te reportet incommodum et dan-
 num quod pertingeret hoc seruando.
 cum qui dedit usuram rece-
 perit iam commodum magnam
 ex mutuo sibi facto. et ideo de-
 bet sibi sufficere ut usurarius
 restituat sibi usuram cum pote-
 rit de suo et non alieno. quia secundum
 regulam. Nemo debet locu-
 pletari cum alterius iactura vel
 damno. de regu. iur. li. vi. et si
 nisi iura communia vel muni-
 cipalia aliter disponent. quia
 in hominibus seruanda sunt. nam iu-
 re humano possessiones et alia
 ut propria possident. ut patet
 di. viij. c. q. iure. ¶ Quantum
 ad tertiam voluntatem quam dicitur profor-

mata. Hec reperitur in con-
 tractibus licitis ubi volun-
 tas contrahentium conforma-
 tur insimul In restitutione etiam
 talium aliqua prius restituenda
 sunt. Nam prius restitui de-
 bent quaecumque certa debita quam
 quaecumque ad pias causas re-
 licta atque donata. Cuius ra-
 tio est. quia donatio et ad pi-
 as causas largitio sunt ex su-
 pererogationis consilio. vel
 sunt forte bona incerta. Resti-
 tutio autem male ablatorum
 seu aliorum debitorum certo-
 rum sunt ex obligationis pre-
 cepto. Prius enim restitui debent
 que sunt secundum necessitatem pre-
 cepti. quam que sunt secundum superero-
 gationem consilij. Huic sen-
 tentie concordat Archi. in. c.
 non sane. xiiij. q. v. Hinc etiam
 Ray. ait. quod si creditores vel le-
 gatarii simul venerant ad he-
 redem primo satisfaciendum
 est creditoribus. sed si veni-
 unt separatim liberabitur he-
 res soluendo per ordinem cui
 libet venienti siue creditori-
 bus siue legatario. dum tamen
 nil in dolo vel in fraude ope-
 retur. verumtamen si legatarii
 perveniunt creditores et acci-
 piunt. vel posteriores credito-
 res potiores et potiores in iure

De restitutōe liber tertius

preueniunt. Creditores post
modū venientes herede inde
tare nō debēt. nisi tñ de here-
ditate remanserit ei nō possit
adhuc satisfaccere illis. s3 hñt
tanq3 potiores ius suū saluū
3 legatarios q3 pmo acceperit
Sicr 7 creditores anteriores
cōtra posteriores q3 acceperit
Idem q3 Buil. ait. 7 addit. q3
si heres scit vel credit heredi-
tatem vltra debita non exten-
di: siue ex contractu vel quasi
seu ex maleficio vel quasi ni-
hil legatarijs d3 dare. Si 3o
quantitatem debitorum ne-
scit debet creditoribus satisfa-
cere primo. 7 si legatarij prius
vel simul cum creditoribus
legata petant etiam creditori-
bus potiorib3 pmo soluēdū
est. Si aut de hereditate ni-
hil remanet pmo solutis de-
bitis legatarijs nō tenet. Si
3o hñc ordinē mutauerit he-
res pmo. s. soluēdo legatarijs
seu secundarijs creditoribus
prioribus in foro pscie mime
liberat. nisi hoc faciat ignorā-
ter. reputās sc3 hereditatem
sufficere ad oīa soluenda vel
nesciēs hñc creditores eē po-
tiorē. His aut recordat No-
stien. q3 Itē nota q3 ceteris pa-
ribus seruāda ē regula. Qui

p3r ē tpe potior est iure. de re.
iur. l. i. vi. Tbi aut sūt pñilegia
paria. s. psonarū 7 actionū in
simul. 7 equalit satisfacciēdū ē
nisi de aliq3 illoz pbe3 q3 alte-
ri pferēd3 sit fm legē pacti l
scripti. vel vsus pbat. Nec
aut notari solēt. L. de autori-
tate iudi. possi. l. p d3bito. L. si
3 mercator vel alius frangit l
vt vulgariter d3 fallit nō suf-
ficiens satisfacere creditorib3
oib3 ex tēgro venientib3 cun-
ctis vt sibi satisfacciat. hic or-
do seruaf fm Bal. in. l. p de-
bito. L. 3 bo. autoritate iudi.
possi. Primo debet satisfacci
dñis rerū. 3bi g3a. de ponēti-
bus si deposita erant sibi fac-
ta. vt. ff. de pui. credi. l. fi. 7 l.
veteri. Secundo satisfcit mer-
ciū venditori si extāt merces
3 est tpe merces restituuntur
tanq3 singulariter p p3cio ob-
ligate. Si autem plus vale-
rent id plus redditur ad com-
modū creditor. vt. ff. de acti.
ven. l. iulianus. Si autēz tpe
merces nō extant sed vendite
sunt. 7 loco eaz alie subrogate
tales subrogate nō reddunt
loco carū. quia non sunt p-
cio obligate. ff. de in re 3so. l.
qdam. 3o rō assignaf q3 pre-
cium ex illa re redactum ob

ligatū nō erat. ergo nec etiam res que emi et habetur ex eo Idē qz in pmutatōe dictū est. qz vbi spēs in obligatōe ē nō succedit loco alteri altera vt notat. ff. de p. sig. l. labeo.

Tertio ceteris paribz preferit vxo: qā hypotecā habere cen set. 7 iō pferit. nedū pudenti bus psonalem obligatōez. sz etiam pudentibz tacitā hy potecam. vt. l. assiduis. L. q po. in pig. ha. nō tū pferit cre ditoribz habētibz hypotecas exp̄ssas. Fiscus qz simile ha bet priuilegium cuz muliere L. de pui. fisci. l. q̄uis. 7 d h etiā habes extra de pig. ca. ex lris. in glo. qm̄. Quarto post hypotecas veniunt deponen tes. l. si non extat deposituz. ff. de positi. l. si hoīs. §. si. h eniz p̄uilegiū datur cause depositi ppter frequentiaz contractu um depositoz. tñ sicut in. l. p dicta patet tali p̄uilegio non gaudent qui sub nomine de positi mutuant ad vsurā hy poteca aut est potior quia p̄i net ad ipam rem. ff. de pactis l. rescriptum. Quinto veni unt simplices p̄uilegiati. id ē hñtes p̄uilegia psonalia n̄ re alia. Sexto 7 vlamo veniūt cirographarij prata n̄ atten/

ta p̄oritate sctū. qz licitū est debitori p̄cūmulo creditorū facere deteriorē cām credito rū porū n̄ hñtiū dñiū nec hy potecam nec priuilegium ha bentium. vt. ff. de separatōe bonoz. l. i. §. cōtrario. Et ista est ratio. quia i cirogpharijs creditoribus non attendit tē pus. Nec ille. Veruz vbi lex municipalis seu statutum ci uitatis aliter disponderet. illi ē standum etiam in foro cōscie si nō sit exp̄sse s̄ deum qd nō de facili iudicandū est. qz ne mo est arbitrandus imemor diuini timoris 7 sue salutis. i. q. vii. c. sanxim⁹. nisi euidē ter appareret contrariū. Tñ in aliquibus ciuitatibus vt Florentie fallente mercatore p̄ s̄ndicos institutos a com munitate sup hmoi vbi non sufficiunt bona debitoris sal lēris ad plene restituendū oi bus satisfaciit vnicuiqz p ra ta fm facultatē bonoz illius 7 non prius vni q̄ alteri nisi aliquibus psonis priuilegia tis in h vt i mlieribz p dotibz rehabendis. 7 hmoi. quibus plene satisfaciit anteq̄ cuiqz a liorū. ¶ Item primo nota qz bi q̄ tenentur restituere si om nino non possunt soluere vel

De restitutōe liber tertius

restituere sufficit p̄tutio et p̄
positū restituēdi. qñ 7 cōmo/
de poterūt. xiiij. q. vi. c. si res.
qđ verū est cū nota sit paup/
tas. talis em̄ nō debet excōi/
cari. vt d̄r extra de sol. c. odo/
ardus. nec aliq̄ pena mulcta/
ri. extra de vsu. c. cū tu. Et d̄r
nota paupertas qñ cedit bonis
Ideoq; tali debet p̄sulare sa/
cerdos si d̄ paup̄tate dubitat
q̄ cedat bonis. ¶ Nota tamē
q̄ nō sufficit hec cessio ita q̄
nō sit ei aliqua penitētia in/
iungēda. qz nec solutio nec sa/
tisfactio plenaria sufficeret.
¶ Nam licet cessio seu solutio q̄
ad satisfactiōē homini suffi/
ciat. adhuc tñ nō est eccl̄ie sa/
tisfactus. ḡ iudex eccl̄ie
seu sacerdos p̄ vsurpatiōē rei
aliene iniungat sibi peniten/
tiam. Et in hoc offendūt plu/
rimi peccatores delinquētes
q̄ putant sufficere q̄ satisfaci/
ant. nec transgressionē quam
fecerūt postmodū p̄fiterentur.
¶ Nec Hostien. in sūma. ii. de
pñi i 7 re. ¶ Secūdo nota q̄
si talis puenit post ad pin/
guiores fortunā tenet satis/
facere etiā si cesserat bonis. qz
p̄ h̄ nō sūt liberati. s; talis ces/
sio ad h̄ eis pdest ne iudicati
trahantur in carcerē. L. q̄ bo/

nis cedere possunt. vbi etia;
dicit glo. q̄ cessio in hoc etia;
pdest q̄ postea nō poterūt cō/
ueniri nisi inq̄stū facere pñt.
et sic habetur ratio ne egeat. 7
p̄terea conueniri non debet
nisi tñ sit id quod acquisiuit
q̄ merito videatur debere cō/
ueniri. Nec in glosa. Sed q̄
habent restituere si conueniā/
tur ex maleficio si nō sunt sol/
uendo verberandi sunt p̄de/
bito. Sed si non cōueniunt
ex maleficio nō debent tales
verberari. sed sufficit q̄ cedāt
bonis. Archi. xiiij. q. vi. ca. si
res. ¶ Nota tertio q̄ si is qui
aliena abstulit potest restitue/
re et nō restituit nō est in statu
salutis. xiiij. q. vi. c. si res. Di/
cit autem Ray. in summa sua
q̄ dñs alicuius terre tenetur
restituere indebite exacta a se
vel a suis directe vel indirecte.
Glo. super indirecte. vt quan/
do denegat eis iusticiam vel
non defendit eos vt debet. et
sic extorquet aliqua. Si tali
domino ex aliquib; circum/
stantiis appareat multū diffi/
cile vel impossibile talis resti/
tutio satis videt q̄ possit cō/
suli huiusmodi q̄ in compen/
satione vel remittat eis cōmu/
niter cum eorū consensu 7 li/

17
21-22
fol. 17

bera voluntate aliquā seruitu-
tē vel annuā pstantiā i perpe-
tuū vel ad tēp⁹. ita q⁹ plenissi-
me videat ei satisfactū. v^l etiā
faciāt in remissione pctōz il-
loz q⁹ bō teneat aliq⁹ hospitale
vel aliq⁹ sile opus pietat⁹. cū
p⁹sesu tñ eozū dē si p⁹redq⁹ri. hec
ibi. ¶ Quarto nota q⁹ is q⁹ h⁹
aliena restituere et certis pso-
nis si potest in totū vel in par-
tem. sed nō cōmodet⁹ cū mul-
ta sui incōmoditate. tūc com-
ponat vel pueniat cū ipso leso
vel spoliato amicabilem de
redditi⁹ suis moderate. ita
q⁹ victus sibi remaneat assig-
nando sibi q⁹sq⁹ fuerit plena-
rie satisfactum vel paulatim
singulis annis vel mensibus
vel alijs temporibus emen-
det quod potest. et hoc cū vo-
luntate illius cui debet satis-
facere. quia si nullam inueni-
ret misericordiam apud eum
absq⁹ dilatione tenetur satis-
facere vel bonis cedere. quia
talis peccator semp est in mo-
ra. Hosti. et Ray. Sed h⁹ me-
lius declarabit in vltimo. §.
sequenti. Si autem predi-
c⁹ inueniat gratiam apud credi-
tores suos facientes sibi re-
missionem vel dilationem. tūc
potest ea vti q⁹ est in bono sta-

tu anime. si tamen habet in p-
posito faciendi q⁹ debuisset
si nō potuisset obtineri ipsaz
remissionem vel dilationem.

Quinto nota q⁹ vbi essent
plures creditores alicuius et
debitori petenti dilationē ali-
qui creditores volunt dare.
aliqui non. sed q⁹ cedat bonis
stabitur maiori parti credito-
rum. Et intellige maiore par-
tem vbi est maius et for⁹ de-
bitum. etiam si vnus esset cui
plus q⁹ omnibus debeatur.
Si vero par sit debitum stā-
dum est maiori numero cre-
ditorum. Si vero sunt paria
eligenda est clementior sentē-
tia. s. dilatio danda. L. de ces-
sione bonoz. l. si. Ray. ¶ Ho-
ta hic q⁹ Joban. an. super ca-
quamq⁹. d. vsu. lib. vi. mouet
questionem an heres vsurarij
quando hereditas nō sufficit
omnibus. debeat satisfacere
primo venientibus. et refert
se dixisse q⁹ non. imo fiet eis et
alijs satisfactio pro rata vnū
quēq⁹ contingente. ar. supra
de testa. cap. relatum. in fine.
Sed dicit ipse satis videtur
hoc casu haberi debere consi-
deratio temporis. vt ille qui
prius soluit vsuras recipiat
quod suum est integraliter.

De restitutōe liber tertius

et sic de singulis secundum regulam. l. d. reg. iur. Qui potest cum istorum par sit causa ut dixi ibi. et in hypotheca habet considerandum. Et qui potest in pig. ba. l. sed si fundus. et bona usurarii videntur esse hypothecata. d. vlu. c. cum tu. multi tamen doctores tenent primum. in h. si quod bona usurariorum sint hypothecata. ut Hosti. Archid. Fe. de. Boff. Et Jo. an. etiam dicit quod de hac hypotheca non habemus textum expressum. ¶ Sexto nota quod ubi aliud est institutum heres et non sufficit hereditas ad soluendum omnia legata et debita dicit Ray. quod credit in iudicio aie quod non teneat. nisi in quantum hereditas se extendit vel sufficit. etiam si non fecit inventarium. Idem Jo. an. et Fe. de. secus in iudicio contrario si non fecisset inventarium. sed si fecisset non teneret nisi durante hereditate. Disti. gunt tamen inter legata et debita. quia debita sine diminutione debet persolvere durante. scilicet ad huc hereditate. Delegatis potest tot sunt quod non remaneat legatum potest detrabere suam legatimam. et iterum quia secundum quod si fuit institutus heres. ¶ Et nota quod heres potest deducere etiam omnia expensas funeris et

alias necessarias quas fecit causa hereditatis. ut in testamentorum hominum. Expensas tamen quas fecisset superfluas ad honorem et pompam mundi. non posset cum tanta conscientia trahere de ere alieno sed facere intellexeret de suo. Pet. de pal. in iij. Si autem sunt plures heredes ad debita vel legata regulariter tenetur quilibet per hereditaria parte. l. de here. ar. l. iij. Sed dicit Raymū. Excipiuntur quoniam casus secundum ipsum Ray. Primus est si aliquod indviduum est in obligatione faciendi. vel non faciendi. tunc enim quilibet tenetur in solidum. ff. de verb. ob. l. in executi. onibus. §. ij. gl. ponit hic etiam plura. ut si testator permittit se aliquid opus facturum et permittit per se vel heredem suum non fieri quod minus per fundum suum tibi ire liceat. ad hoc quilibet heredum erit in solidum obligatus. Secundus casus est si res que debet restitui ab uno in solidum possideat. l. de acq. he. l. ij. §. nemo. Tertius est in alimentis legatis que per voluntate defuncti vel iudicis vel ab uno in solidum vel a pluribus per partibus designatis petuntur. ff. de alim. et leg. l. iij.

Quartus ē si testator ab vno heredū legauerit creditori hereditario animo pensandi. tunc em heres ille vsq; ad q̄ntitatē legati on^o illi^o debiti sustinebit. ff. de lega. iij. l. cu; ab vno. Quint^o in expēsis fune- ris vxoris. nō tñ astringit heredes p hereditarijs portiōibus. sed etiam virū p portione q̄ peruenit ad eum de dote vxor^{is} sue. puta si ad eū puerit centū. et in hereditate sint. cc. ipse vir tenebit p tertia et heredes p duabus partibus. ff. de re li. et sup̄ tribus funez. l. q̄tiens. et l. veluti. Nec oia etiā Hosti. ¶ Quō debeat fieri restitutio vxoris concipientis filius p adulteriū que; vir reputat suum de his q̄ psumit ipse filius spur^o de bonis p̄ris putatiui. et hereditate tota v^l p̄ead eum pueniente. Primo vidēdū ē de ipsa vxore adultera q̄ mō teneat et ad q̄d. Secūdo de ipso filio spurio si teneat et q̄ modo. Tercio vero d̄ ipso patre q̄ ex adulterio talem filium habuit quō et ad q̄ntum teneatur. Similis casus v^l q̄ pōit extra de pe. et re. ca. officij. s. d̄ muliere supponente sibi alie nū partū quem vir ei^o reputans suū nutrit et heredē insti-

et ipse non videtur.

tuit. Unde idem videtur dicendum quantum ad restitutionem de ipsa muliere et filio supposito. et huic fraudi danti operam efficacem. Et de muliere adultera querit primo si debeat h̄ reuelare marito. Ad h̄ dōm q̄ aliquā nō. aliquid sic. Nam vbi imineat aliq̄d eorū piculorū non debet reuelare marito. Primum periculum est infamie scilicet mulieris. quia hec taliter reuelādo cu; esset antea bone fame seipsam pessime ac turpissimē diffamaret. quod quidem magnum periculum est mulieri. Nam q̄d puer. xxij. sc̄p̄tū est. Velius ē bonū nomē q̄ diuitie multe. licet itelligat de viris. tamen et periculosi^o us in honestis infamia mulieribus ingerit notā. Secūdū est periculum scandali. sc̄z viri et consanguineorū et amicorū eius. si illis h̄ innotesceret malū. nā non solū apud se turbaret ex eo. sed vir ex tunc posset cum ea amicitiam et pacē ac p̄cordiam et societate h̄re. imo forte eam marit^o dimitteret. et ideo n̄ valētes forsitan p̄tinere vterq; adulteriū perpetraret. et sic innumera et irrecuperabilia in-

De restitutōe liber tertius

eos oriuntur mala. Tertiū ē
piculū mortis. s. et vxoris ⁊
sue spurie. plis atq; adulteri
sui. nam pbabilr timere pos-
set q; eius marit⁹ seu q;cuq; a-
lius dū occidere aliūz q̄reret
necaret fm Sco. in. iij. Cō-
currentibz p̄dictis piculis q̄
videntur valde pbabilia ⁊ in
pluribz euenientia. nō d; tal'
mulier suo cōiūgi reuolare. p/
pter bonū incertū restituēdi
hereditatē talibz periculis se
exponere manifeste. Quartū
ppter piculū iprobabilitatis
nā nec vir nec filius. nec etiā
publicus index hoc mulieri
reuelanti credere obligant. ni-
si p̄bet dicta sua p infallibilia
signa aut p violentas pbatio-
nes. siue per testes idoneos.
Nam ex solo eius dicto n̄ p̄t
exhereditare talem filiū. ma-
xime si in terris in quibus p/
mogenita ex p̄suetudine i to-
to vel in pte succedunt. Insu-
per fm Sco. in talibz terris
si pater crederet vxori sue. i h
non poss; tñ a spurio auferre
hereditatem nisi i publico fo-
ro eū pbaret talē. ⁊ tūc opterz
mulierē non tñ apud mari-
tū sed totā patriā diffamari.
Et isto p̄supposito. s. qñ de-
beat reuolare rationē malorū

grauiorum exinde cōtingen-
tiū. quō debeat talis mulier
satisfacere dicet infra. vbi tñ
nō immineret aliō piculū v/
malū nisi infamie ipsius adul-
tere vel mortis sue videt q; si
premoriat viro suo debeat añ
mortem ordinare cum cōfes-
sore vel alia persōa matura q;
si moriat postea reuelet ex pte
sua viro. qñ scz ex hoc p̄t ob-
uiari ne putatiuus filius ha-
beat hereditatem totam vel
partēz. Aliquando p̄o h ma-
rito vel alijs psonis extra cō-
fessionem tenet mulier reuela-
re. vicz si hec tria cōcurrāt sūt
Primo si apud maritū et ali-
os fortis et grauis suspitio i
pressa esset. ⁊ occasio suspicā-
di taliter. Secūdo si ex certis
⁊ sufficiētibz causis pōt ⁊ d;
vehementer ⁊ valde pbabili-
ter credi q; nihil de p̄mis pi-
culis supradictis hic subsequē-
retur aut cresceret. sed potius
minueretur. Tercio si firmi-
ter presumatur q; filius bōis
mariti voluntarie cedit. Sz
si paruulus est filius cessat
ista ratio. quia mittere potest
illū ad hospitale. cum nō tene-
atur alere alienos nisi i extre-
ma necessitate euz alij desunt
q; pvideant. His aut tribus

concurrētibz reuelare deberet et
 posset. Sz vix ista cōcurrūt
 et rarissime psumēdū ē qd con
 currāt. Insup dici posset fm
 Buil. qd etiā reuelare posset si
 nō timeret maritū. vel aliqd imi
 neret piculū. Sūt qdam viri
 qz viri sciēt vxoz adulteriū
 sustinentes vel etiā consentiē
 tes. imo qñqz vxores suas ad
 hoc hortantes. vel qz pprios
 filios nō pnt hñe vel alia qñcun
 qz pudenda occasiōe. Facta
 etiam hac notificatiōe añqz
 vir eius p educatiōe talis fi
 lij expendat videtur de obli
 gari a restitutione aliqua fiē
 da. quia fecit qd in se fuit vt
 damnū euitaret viri expensa
 rum in educando. et heredita
 riōis quo ad alios. ar. extra d
 iniur. et dam. da. cap. si culpa.
 Nec tamen dz māifestare ad
 ulterū ppter piculum psone
 et infamie detrimentū et odiū
 ad eum euitandū. et si añ mā
 nifestatiōez iam al iū psump
 set hñdō putatiuis filius te
 nebit ipa mar in qñtū pōt sa
 tisfacere si aliqd vt suū possi
 det. Et si magnus existēs qñ
 notificat nollēt ipse filius cre
 dere hoc nec cedere bonis pu
 tatiui pñs. pctens saltem le
 gitimaz q sine causis expñsis

a iure auferri non debet vt le
 gitimus filius. nec contrariū
 pōt pbari. tenebit nñbilo
 minus ipa mulier hereditibz
 de portiōe illa ablata sibi. de
 eo tamen qd pōt nō plus ex
 tra d. reg. iur. li. vi. c. nemo. et
 h qz fuit in mora notificandi
 quando potuit. puideri. Sz
 nunquid mlier talis debz re
 uelare crimen suū filio suo
 spurio. et inducere eum ad di
 mittendum hereditatem ve
 ro heredi. Ad hoc dicēdum
 fm Scotū. vbi sup q aut fi
 lius crederet matri. aut non.
 Si aut crederet nō aut pba
 bile est q ppter hoc dictaz di
 mitteret hereditatem. Nam
 paucos repire contingit qui
 ita pfecti sint q ppter conser
 uandaz iusticiam in foro dei
 dimittant m gnas possessio
 nes quas retinere pnt iure ex
 teriori et vellēt spurij reputa
 ri. nec h mñ psumere pōt nisi
 antea mltū fuissz expia d bo
 na volūate filij sui. Nō g dz
 se exponere piculo certo diffa
 mationis apud filium ppter
 incertam correptionem illi.
 Si vero non crederet. tunc
 sequeretur inde duplex ma
 lum. ¶ Primum quia ipsa
 diffamaretur. ¶ Secundum

De restitutōe liber tertius

q̄ ab illo sicut antea heredi/
tas possideret. Si q̄s at ob/
stet q̄ tali filio debeat reuela/
ri ne. s. ignorat forte copulare
tur p̄ m̄rimōiū sue sorori aut
alteri sue ppinā. seu alia face/
ret q̄ a iure spuris phibita se
dōm q̄ talis ignorantia dū
p̄seuerat oīno excusat cum sit
ignorantia facti. Si q̄n tam
factum veniret ad lucem tale
m̄rimoniū dirimendum esset
Si hō q̄ratur an dato q̄ tal
filius ex verbis matris se spu/
rium credat teneatur reddere
bōa que habuit a marito ma/
tris ceteris filiis atq̄ heredi/
bus alijs p̄dicti mariti. Di/
cendum q̄ si hoc indubitan/
ter creditur. rōnem illud cre/
dendi habet tenetur fm̄ denz
non tamē humano iure. Si
tū nō habet sufficientes cām
et rōne credendi illud. tū cred/
dere nō tenet ex q̄ p̄ se vel p̄ al/
terum sibi claret q̄ nō hz suf/
ficientem cām seu condignaz
rōnem credendi. Sūt autē i/
ter cetera quattuor signa que
reddunt suspectam talem ma/
trē. ita q̄ ei de facili nō d̄z cre/
di. Primū est amor. i. si p̄dili/
git aliā plem viri sui. Secū/
dū est odium. videlicet si p̄su/
mit matrem ip̄m vel eius vro

rem odire. Tertiū est stulticia
quia mulier fatua et leuis ē et
p̄tinacis sensus. Quartū est
incertitudo cum nō cōstat ip/
sam esse vel fuisse certā q̄ hūc
p̄cepit de adulterio vel d̄ viro
nō em̄ hoc p̄t omni adultere
ē certum. Sed qd̄ remediū
tali mulieri debz adhiberi. di/
cendum q̄ ei fm̄ Sco. vbi
supra triplex remedium dari
pōt. Primū est q̄ inducat fili/
um intrare religionem. et tam/
talem q̄ possit p̄fessionez suā
seruare. ne scz incidat ī scillas
volens vitare caribdim. Se/
cundū est q̄ clericus fiat. vñ
valet tū fm̄ deum ecclesiasti/
ca beneficia acceptare. et his
quasi sufficientibus merito iā
contentus dimittat heredita/
tem alteri fratri laico in secu/
lo remanenti. Si tū p̄ nullā
p̄suasione honestam cor ta/
lis filij m̄r flectere p̄t ut here/
ditatē dimittat. non videt q̄
debeat se p̄dere illi. cū certa n̄
sit q̄ tal̄ ab ea ipsuafibil̄ in a/
lijs tā licit̄ et honestis flecte/
ret ex illo. imo forte tenacius
retineret ne spurius putaret.
cū talem notā multi caueant
male nati. Tunc demum ter/
tiū remedium addendum ē. s.
q̄ saluo iure būano et absq̄

infamia sua. pōt z debz d sua
dote cū eā hēbit in prātez vel
de parafernalibz si hz z certis
bonis z laboribz z sudoribus
suis indemne facere virū z le
gitimā ei⁹ plē. Obligat em̄ sa
tisfacere viro de consumptis
ab illegitimo filio. S3 tal' fi
lius non tenet satisfacere que
psūpsit qdū bone fidei fuit
De hereditate aut mulier ob
ligat heredibz viri ab itestato
vel heredibz scptis. vel qbz ve
risit' credit q reliquisset here
ditatē. qd si nescit'z paupibz
erogari Tenet in qtu fm cor
respondentiā iusticie. nō em̄
dico q teneat ad restituendū
equales hereditati. qz supius
dictū ē. Plurimū qdē differt
in h're z ppe eē. S3 qz iste le
gitim⁹ heres nullā habuit he
reditatē. lz fm iusticiāz fuerit
ppe. ppter ea minus qz equa
lēs hereditati suffic' sibi p he
reditate fienda. illud aut mi
nus det'minet fm arbitrium
boni viri. Qz si nec hoc fieri
p't p'nc non obligat. tenebit
tū cū puenerit ad pinguiores
fortunā. extra de sol. c. odoar
d⁹. Si vō tal' mulier nūqz hz
vñ possit restituere. tūc ex ipo
tētia excusat. si habeat iati fa
ciendi ppositum. xliij. q. vi. si

res. q De adulterio autē cui⁹
ē fili⁹ ddm videt si scit vl cre
dit p'sit' illū eē suū. vbi ma
iōa satisfacere nō valeat. vidz
q teneat de expensis p'ri pu
tatio. qz cām efficacez dedit
tali dāno. extra de iniur. zdā.
da. c. si culpa. fm m̄ possibili
tatē suā z si mitteret ipā adul
tera ad hospitale. vel qā fin
xit mortuū pepisse. vel qz no
tificauit sine sui piculo nō eē
filium suū tenebit hospitali d
nutrimento z alijs expensis.
nisi notabilis paup'as excu
set eam. cū de iure naturali ad
hoc teneat. dis. i. c. ius natura
le. z hospitalia ppter paupes
nutriendos sint facta non p
pter diuites. Sed et de here
ditate vel dote si dotaret a pa
tre putatio. teneri videt ad
arbitriū boni viri. attenta sua
facultate. q tam satisfactio oc
culte fieri dz. cum sine piculo
manifestari non possit. ar. ij.
q. i. ca. si peccauerit. Si autē
dubitat adulter ex eo q mul
er leuis ē. z cū alijs adulterat
vel etiā qz ipā adultera dubi
tat utrū sit ei⁹ vel mariti. reli
qua iudicio dei cui oīa nu
da sunt z apta. z g'uari nō vi
det de restōne. Indecens est
em̄ vt i redubia certa detur.

De restitutōe liber tertius

sententia. ait Greg. xi. q. iij. et
dis. xxiij. habuisse. In nullo
tū cāu ad obuiādū hmōi pi/
culis vel mal' d'z adultera vel
adult' q'rere ab orfū vel mortē
puuli. xxiij. q. iij. c. faciāt.

¶ Qñ debeat fieri restitutio
quod p'tinet in se magnā dif/
ficultatem. Cap. viij.

Quantum

q ad octauū. l. qñ d'z sic
ri restitutio. d'r Tho.
ij. ij. q. lxiij. q. statiz. qz sicut ac/
cipe rem alienā est p' iusticiāz
ita et retinere eaz. qz p' hoc q'
aliq's detinet rem alienā inui/
to dño ipedit eum ab vsu rei
sue. z sic facit ei iniuriā. Ma/
nifestū ē autē q' nec p' modicū
tps l'z alicui ē pctō morari. sz
q'libet tenet statim pctm di/
mittere vel deferere. Tñ d'r q'
si a facie colub'z fuge peccatū
Et iō q'libet tenet statim resti/
tuere vel dilatiōem petere ab
eo q' pōt vsu rei cōcedere. z
si q'dē teneantur de incertis cū
illud cēt erogandum in pias
causas cū p'silio eccl'ie. si bu/
iusmodi p'sone hñtes restitu/
erere maneāt ita paupes cū fi/
lijs z familia q' n' habeāt vñ
viuāt. fiat dicit Ray. v' d'ixi i
casu filii sup' in ti. de decimis

Ibi autē sic dicit. Si q's reti/
nuit decimas lōgo tpe. z nūc
veniat ad satisfactiōē z po/
stulat iustitū dei z eccl'ie. z qz
h'z p'nā subam sibi remitti qd'
accepit tpe p'terito. cū alie op/
teret cū sua familia mēdicare.
q'mis eccl'ia oēs decimas pos/
set petere. si viderit istū contri/
tum z p'ccs eius iniri verita/
ti. d'z ei tanq' paupi dimitte/
re vñ viuat. cū hoc eēt ei datu/
rus postea. xvi. q. i. c. qm. hec
Ray. qd' intelligēdū videt' v/
bi dāt decie d' morte put' ē de
iure cōi. Nā sec' vbi de morte
ñ dāt. vel valde diminute. vi/
dent' excusari. De h' tñ plene
hēs in p'ma pte. ti. i. Et d'r ibi
glo. Bñl. q' illi q' resignāt in
manu penitentiarij q' h' n' fa/
cerēt nisi penitentiarij restitu/
erent eis p' pte vel p' toto. qñ
nescit cui fienda est restitutio
q' n' credit eos eē in statu salu/
tis. Dicit etiā paulo post q' n'
est necesse q' fiat hmōi restitu/
tio in manu penitentiarij. dū
mō tñ sit pat' ad arbitriū ei'
vel alteri' boni viri satisface/
re. Dicit et q' in h' cāu ep's q' ē
dispensator pauper' pōt dila/
tiōē dare vel partem dimit/
tere vel etiam totum si vide/
rit ei expēdire ad necessariam

sustentationē illius tanq̃ ali
cuius a leri⁹ panpis. ita tñ q̃
q̃nto vilius pōt gerat nego/
ciū illius cui faciēda estz resti/
tutio si p̃sona eius eēt nota.
vicz exponendo illa q̃ eēnt re/
stituēda in vsus tales q̃ ma/
gis ei possent p̃ficere q̃ ad de/
um. *Hec ibi. Si tenet ceris p̃*
sonis que nolūt dare dilatio
nē. ṽz ad petitionē ip̃orū abs/
q̃z dilacione satisfacere vel ce/
dere bonis. q̃z fur z raptor sp̃
est in mora. z iō sp̃ auget pec/
catū. ff. de p̃di. fur. l. in re fur/
ti. vbi lesi egeat fame pereūt
ne interueniēte paululū mo/
ra inueniri nō valeant q̃ redi
mant. dis. v. Semp̃ em̃ ē vi/
tanda mora vbi ē piculū. dis.
xxviii. c. de syracusane. z h̃ eti
am si oportet ipsum mendica
re. Unde non dico habito re
spectu ne egeat. Nam contra
hoc nota extra de vsuris ca.
cum m. tamen Buil. addit. si
ne culpa potest accipere vite
necessaria. sc̃z extreme Ray.
Moderate sibi vita retenta q̃
usq̃z plene sibi satisfaciāt Do
stien. h̃o sic dicit. Sed quid
si non im̃ mineat tale piculūz
necessitatis z is q̃ tenet resti/
tuere non potest induci ad re
stitutionem statim faciendaz

puta q̃ discretus sacerdos p̃e
conscientiam suam informa/
re et eo q̃ intendit vtiliter ge/
rere negocium creditorz. Nā
si videt q̃ aliter non potest re/
cupare in p̃petuū. vel non ita
cito vel ita p̃mode pōt recep/
to iuramento vel alia sufficiē
ti cautione si h̃re pōt dilatio/
nem p̃cedere. z sub hac p̃ditō
ne si hec adimplerit in talē di/
em peccatorem absolnere. Et
sic creditor quod ei debet re/
cupret. z peccator non rece/
dat a p̃sbytero despatus. hec
ille. S̃z qd̃ in fine huius. §. f.
q̃ absoluat sub p̃ditione. Fri/
um asserit Buil. dicens. q̃ ab/
solutio a peccatis nūq̃ debz
fieri sub conditōe. z ideo po/
test dici q̃ absoluat simpliciter
si est absolnendus. sed decla/
ret q̃ non valebit absolutio.
nisi adimpleat promissum.
Buil. Archidiaconus vero
sup̃ ca. si res. xiiij. q. vi. qui q̃
rit vtrum habenti restituere
debeat haberi respectus ne e/
geat. Et dicitur videtur q̃ sic. ff.
de reg. iur. l. in condēnari. ff. d̃
concel. bo. l. ij. Et sic nota per
Ber. de solu. c. odoardus. et
facit ad hoc qd̃ habet. xvi. q.
ij. quicunq̃. Sed Inno^c. p̃
no. in. c. cū tu. extra de vsuris

De restitutōe liber tertius

secus credūt fm canones. vt
ibi notāt Ala. Ber. z Hosti.
q̄ in soliduz tenent detētores
vsuraz z nō solū in q̄tū face/
re p̄nt. q̄ Hostien. i. sū. dicit q̄
q̄ h̄nt r̄stituere paulati singu/
lis mensibz soluāt creditoribz
si aliter non p̄nt sine magno
sui detrimento put poterūt l̄/
p̄ponant se cum expoliatis.
q̄ si nullā p̄nt inuenire mīaz
ap̄d eos absq̄ dilatiōe tūc te/
nent satisfacere vel bonis cre/
dere. qz p̄ctōz sp̄ ē in mora. ff.
de p̄di. fur. l. in re furtina. ex/
tra de symo. c. cum in ecclia.
Multi tenēt dictū p̄cedens
tanq̄ equū. scz q̄ tenēt solue/
re q̄tū p̄nt retēta sibi vite cō/
moda. ar. de cō. dī. v. c. dīsci/
pulos. extra de fur. c. si quis.
Sed archi. super. h. reddere.
eiusdē. c. ibi dīc q̄ statiz debz
reddere totū qd p̄t. allegās
Tho. ij. ij. q. lxij. q̄ dicit q̄ sta/
tim fienda ē restō. dictum tñ
Tho. p̄r dīcī n̄ ē si sane in/
telligat vt iſra dīcēt. ¶ S3 in
q̄dā sūma dīc q̄ q̄ h̄nt restitue/
re vsuras z male ablata z pro/
ponūt firmie reddere z n̄ p̄nt
statiz. qz nolūt cū familia ege/
re vel medicare. z tñ incipiūt
iuxta posse satisfacere vtz ta/
les p̄nt absolui z cōicari Rñ.

aut sciūt p̄sonas certas aut n̄
z si sciūt ip̄i habētes male ab/
lata. z ip̄i etiā q̄bz debent hu/
iusmōi nolūt tutū est q̄ de cō/
scia eoz stent ad terminū ip̄o/
rum z voluntatem. Si ſo ta/
les nesciūt dāna sibi data z re/
uelatio possz ēē p̄iculosa illis
q̄ volūt restituere tūc nō ē re/
uelandū illis. s3 p̄sumēdū qd
p̄fessor cām illoz vtilit̄ agat.
z p̄fiteōs intēdat z p̄mittat sa/
tisfacere q̄ cito p̄t. qz hīc h3
locū rarit̄ habitio d̄ bono z eq̄
z tūc p̄fiteōs absolui z cōicare
p̄t. qz est in via salutis. Si ſo
oīno nesciāt p̄sone q̄bz est re/
stitutio fienda. tūc ē liber in/
potestate p̄lati vel discreti cō/
fessoris dare z cōstitūtere ter/
minū p̄fiteōi sic viderit neces/
sitate z p̄ritiōez ei⁹ z volūta/
tē p̄mptam restituendā. z iſra
istū terminū tal̄ p̄t absolui et
cōicari. Itē vbi maior ē p̄tri/
tio ibi maior miscōia z venia
est fienda z remissio. z qz tot⁹
mūd⁹ fere ē inuolūt⁹ in rapis.
sic p̄ posse tuo curre p̄ medi/
um ne nimia securitas vel re/
missio p̄ire faciat q̄s discreta
eq̄ras potat renocare. Itē sp̄
iuriās z spoliās vl̄ p̄plices
eoz debēt hūilr postulare ve/
niā ab eis q̄s offēderūt ne illi

remaneāt in rācorer malavo
luntate. Quid autē debeat fa/
cere vxor ⁊ familia raptoris
⁊ vsurarij ⁊ hmōi q̄ n̄ hñt ni
si d̄ obligatj fñtōni habes su
pra i ca. de rapina. §. xij. in fi.
¶ Nota q̄ Ray. ⁊ Hosti. cir
ca istā materiā restōnis dicūt
Hoc notēt sacerdotes ⁊ reti
neāt q̄ fm q̄ maior vel mīor
fuerit fraus vel dolus vñ vio
lencia maior vel minor d̄ eē
discretio iudicantis. ⁊ fm h̄ i
vsuris q̄ fiūt in depositj vt di
ctū ē sup̄ i. c. de vsura. q̄ oīno
sunt restituende. tñ q̄ minor
est ibi violentia q̄ in ceteris
poterit confessor etiam cū sci
tur psona cui fienda ē restitū
tio magis moderare tps resti
tuendi retēta sibi vite pmoda
⁊ familie sue. Quidam circa
materiā istā dicūt ⁊ meo iu
dicio satj rōnabilr q̄ in ceris
casibz nō tenet q̄s ad statū rē/
stituendū actualr. etiā si habz
modū aliquale ad restituendū
⁊ ab eo cui tenet inuenire nō
possit nec dilatiōez nec remis
siōem. sed subitā velit fieri si
bi restōnē. qñ vicz ex restitū
tione statim vel statim restitū
endo seq̄ret inde euident vel
pbabile dānū spūale vel tpa/
le notabile ipi⁹ restituentj vñ

alioz. qd̄ pponderaret dāno
ei⁹ q̄ d̄z h̄re ex carētia illi⁹ rei
Pōt autē tale dānūz eē triplex
seu scādālū notabile vel dam
nū. Periculū mortis. Infa/
mia gūis. Periculū notabile
mortal culpe. Rō autē hmōi ē
q̄ sc̄z tal restitutio possit dis/
ferri. qz fm Scotū creditor
q̄ d̄z habere magis d̄z velle i
hmōi casibz vt maximū incō
modū seu dānū ei⁹ q̄ h̄z resti
tuere euitet in modica restitū
tōis dilatiōe q̄s suū modicuz
incōmodū vel dānū ex ca
rentia ad tps suerel. Et si ob
ijciatur q̄ restituere ē act⁹ ne
gatiui pcepti. qz rducitur seu
explicat. p hoc q̄ est non reti
nere alienū. sed pceptū negati
uū obligat sp̄ ⁊ ad semp. Rñ
detur fm Sco. q̄ alienū in
iuste ⁊ inuito dño retinere sim
pliciter pbibet. ppterea sēp ⁊
ad sēp isto mō necesse ē saluti
alienūz nō retinere. Sed qñ
q̄s h̄z voluntatē ⁊ ppositum
restituendi alienū p tpe opoz
tuno extūc tenet domino rei
volēte. i. velle debēte. Vult at
hoc dñs rei ⁊ si non actu eli
cito. tamen actu debito. et ho
nesto. quia velle debet q̄ qui
suum habet retineat quous
q̄ potuerit oportune. Et si

De restitutōe liber tertius

dicat. dñs rei B agit inite. r qz
nō vult q p qñtūcūqz tēpus
suū retineat. Dñm fm Sco.
q dñō etiā inordinate volen
re statiz rehabere suū r p pñs
i rectā rōnē nolente pñmūz
retinere suū. tñc tenens nō est
detentor iniustus. nā r depo
sitiū d3 redditōne strictissima
reddi cū repetit. vt. L. depōsi
tū. l. fi. r tñ inuito dñō volun
tate inordinata cum repetit.
vt cum eo malū faciat sibi vl
alteri pē retineri. Et Aug. dic
q multa bona sūt pstanda in
uitis. dum eoz potius vtili/
tati q voluntati cōsulit. dist.
xl. v. c. r q emendat. r exēpluz
ponit. xxiij. q. iij. ca. ipa pie/
tas. de eo. s. q i voluntatē suā
extrahit d domo ruitura. qd
laudabilē sit. q Est g vn⁹ ca/
sus cū imiet ex eius restitutō
ne subita piculū damni incō
pabiliter pualentis dāno qd
inde h3 creditor ex carētia rei
sue. puta cū ipe creditor ipu/
gnaret bonū comune r hñdo
illam rē seu pecuniā quaz qd
de suo retinet magis posset i/
pugnare r pualere i bonum
cōe. Nā tñc fm Richar. i. iij
non tenet illud restituere illi
sed fideliter reseruare. vt resti
tuat sibi vel heredibus suis

qñ B fieri poterit sine pñdi/
cio boni cōis. vl dpositare il
lud ordinando r puidēdo q
tpe suo restituat. Idem vide
tur dñm cū qd malevteret re
sua rehabita. puta gladio ad
occidendū se vel aliam vl hu
iūsmōi. Idem videt dñm cū
ex subita restitutōe ille q resti/
tueret rem ablatam p furtum
vel aliud viciū detegeret r in
de infamaret. cuz fama sit qd
notabilis suba tpali. vñ gui
us reputat pccñi detractiōis
q furti. ceteri pibz fm Tho.
ij. ij. q. lxxij. r. vi. q. i. deterio/
res. Lū g qlibet debeat pui/
dere pseruatōi fame sue. ar. xij
q. i. ca. nolo. pōt talia differre
restitutiōem vsqz ad tps quo
non dephendat in crimine r
infamet si aliter puideri nō pōt.
Idem dñm est cū id qd debz
restitu non possit restitu nisi
faciendo magnas expensas
ad mittendū sibi. qz in remo/
tis est creditor. Tunc em qd
agendū ē habes sup etiaz eo.
ti. c. iij. Et idem dñm qñ mu
lier h3 filiū p adulterium ne/
sciēte viro. vel supponit sibi
alienū ptū q nutrit de bonis
viri. vel etiā heres dimittit vt
ppri⁹ fili⁹. cum teneat mater
talio de omnibus que percit

pit talis fill? bonis. s. putati-
ui pñs. nō tñ dñ reudare fac-
tū qñ ex s scāret vel seq pba-
bilr posset mors sua vel plis
talis. vel etiā notabil ifamia
seu alia gñia scādala s Ray.
z Jo. neapol. in quolibet. de
quo habes sup plene co. li. ti.
i. c. d furto. vide ibi. Alius ca-
sus qñ ex hmoi fstitutōe pos-
set seq mors spūalis seu pctm
mortale pbabilr in restitutōe
vel familia eius. puta restitu-
endo q̄ habet aliena ad tātaz
venit paup̄tatem vel miseri-
am q̄ n̄ p̄t viuere vel puidere
filijs suis devictu z vestitu. et
cū sint alic? nobil? pditionis
mendicare nimis erubescunt
ab amicis ad sufficientiā nō
inueniūt. laborare nesciūt vel
nō pñt quia puuli vel infirmi
z sic restituēdo exponit p̄cu-
lo ip̄e cū familia sua furandi.
vel p̄stituēdi filias. vel despe-
ratiois vbi retinendo qd̄ ha-
bet alienū cū ip̄o z industria
sua puideret parce sibi z fami-
lie sue disponit ad satisfacien-
dum paulatim. Hoc sentire
videt Sco. in. iij. Hen. in q̄
libet. vi. q. xxiij. Et idem vi-
det dñm cum quis habet in-
strumenta artz sue vñ ex labo-
re suo gubernat se z suos z vē-

dendo vel tradēdo ea vt resti-
tuat suis creditoribz nō pote-
rit laborare z inde lucrari. pu-
ta libros q̄ ad iurispitos z me-
dicos. ferramenta q̄ ad artifi-
ces. Laborando aut cū p̄dic-
tis vltra sustentatiōez suā po-
terit in futurū paulatim satif-
facere. Nec credo esse s̄ h qd̄
dicit Tho. ij. q. lxxij. s. q̄ sta-
tim restituendū ē alienū sim-
pliciter. Nō em̄ ita amare s̄ba
accipienda sunt dicit lex s̄ ci-
uilr. z in sacra scriptura statim
dñ fieri qd̄ in pliro tpe. vt p̄z
Malach. iij. Statim veniet
ad tēplū z c. z p̄cipue cū ex cā
ita vrgenti differtur vt dictū
est. Potest etiam multipl̄ ca-
pi in iure. z non solū pro po-
tentia facti sed iuris z cōmo-
ditatis. vt patet. xxiij. q. iij. ca.
faciat in glo. Nec tñ non sūt
p̄dicanda neparetur via de-
tentiōi alienoz ad qd̄ nimis
psone sūt iclinate. s̄ cū maḡ
discretiōe in p̄fessioe z p̄silij
tractāda. z cū mltis circūstā-
tijs p̄siderāda q̄ honestent fa-
ctū. Ad hoc etiā facit qd̄ dīc
Jobā. neapol. in q̄libet. ix. q.
xxij. z Rich. in. iij. z Pet. de
palu. Item potenti restituere
mala ablata statim q̄ritur.
vtrum sufficiat relinquere in

De restitutōe liber tertius

testamento vel in instrumēto
q̄ heredes restituant. Rūdet
ad h̄ Jo. neapol. in. ix. q̄libet
q. xxi. q̄ hoc sufficit i duobz
casibz tñ q̄ p̄m^o ē qñ hñs
male ablata credit vere 7 pro
certo vl̄ q̄ si p̄ certo. q̄ tal̄ retē
tētio n̄ sit p̄ voluntatē dñi. tal̄
em̄ retentio n̄ ē iniuriosa vl̄ in
iusta. null^o em̄ patit̄ iniusticiā
volens. vt dī. v. c. bicozum
¶ Scd̄s casus qñ tal̄ retētio
rei aliene est p̄ voluntatē dñi.
sz inordinata. puta cū n̄ red/
dit gladi^o furioso cū repetit
ip̄m in furia. h̄ em̄ iuste sit. vt
xxij. q. ij. c. ne q̄s. Et si h̄ est
qñ vult rē suā statim h̄re q̄m re
tinēs n̄ pōt dare sine notabi/
li damno suo. 7 ecōtra ille cu/
ius est p̄ sine dāno 7 incōmo
do carere ad tps. Extra istos
casus n̄ sufficit ad salutē nisi
statim restituat. Rō est. qz de
necessitate salutis ē vitare pec
catū mortale. sed nō solū au/
ferre alienū. sed etiā detentio
rei aliene extra p̄dictos casus
ē mortale. qz p̄ iniusticiā qz cuz
faciat iniuriā p̄rio. 7 hoc cuz
p̄ restituere. Cū n̄ suffic̄ ad
salutē tali relinq̄re in instrumē
to vel p̄ testamētuz q̄ heredes
restituāt. sed de necessitate sa/
lutis ē statim restituere si pōt

Sz si ille cui^o ē res vl̄ cui ob
ligat n̄ p̄ illa re carere sine in/
cōmodo suo etiā ad tps op̄z
q̄ restituat etiā cū magis cō
modo suo. n̄ sufficeret dimit
tere p̄ testamētū. ¶ Tertius
casus excusans a restōe subi/
ta est. cū ex h̄ imineret piculū
mortis corporalis. Et nota fm̄
Richar. in. iij. dis. xv. q̄ si ille
q̄ dānū intulit h̄z aliqd̄ vltra
necessitatē sustentatiōis natu
re. q̄uis sibi necessariū ad vi
ctū fm̄ decentiā sue p̄sone re
stituere tenet. Non em̄ licituz
est de alieno vivere cū secula/
ri honore. Si aut̄ nō h̄z nisi
necessaria ad sustentatiōz na
ture tunc subdistingueduz ē.
quia aut̄ iste q̄ est passus dā/
nū nō indiget ad sustentatiōz
nature eo qd̄ ab eo ablatū ē. 7
ille q̄ abstulit p̄ retinere 7 re/
stituere nō tenetur. qz ex iure
nate licitus est vnicuiq̄ vsus
possessionis necessarie ad su/
stentatiōez nature. Extrema
em̄ necessitas facit omnia cō
munia. ff. ad. l. rodiam. de ia/
ctu. l. ij. §. cum in eadem. in te
xtu et glosa. Aut indiget ad
sustentationem nature. eo q̄
ablatum est. 7 tunc subdistin
guo. quia aut̄ primus. id est
dominus ipsius rei indiget

ista re ad sustentatōz sue natu
re pūsq̃ fuit necessaria ad su
stentationē nature illi? q̃ ab
stulit. aut eodē tpe vterq̃ idi
gens facit? ē ista re ad sustēta
tiōez sue nature. aut iste q̃ ab
stulit factus ē indigēs re ista
ad sustentatiōez sue nature p
usq̃ iste a q̃ ablata ē. Primo
mō z scdo pōt dici sine p̃iudi
cio q̃ iste q̃ abstulit ē istā te
neat restituere illia quo absta
lit. qz nūq̃ facta fuit res illi?
q̃ eā abstulit. s; sp̃ remansit il
lius de iure. postq̃em sum in
statu in q̃ res mea necessaria ē
mibi ad sustentatōem nature
nō pōt fieri alteri? me p̃dicen
te. Si tertio mō. tūc ille q̃ ab
stulit restituere nō tenet quia
ab isto tpe q̃ facta est necessa
ria sibi acq̃sītū fuit ius in illa
re illi qui abstulit. Et iō quā
uis damnuū passus veniat po
stea ad statū in q̃ res sibi abla
ta eēt sibi necessaria ad susten
tatiōem nature. n̄ ppe h̄ habz
maius ius ī ista re q̃ iste q̃ eā
abstulit. nisi iste qui eam ab
stulit deuenisset ad statum in
quo amplius res ista non eēt
sibi necessaria ad sustentatiōz
nature. Idem p̃ totum Pet.
de pal. in. iij. z Sco: Ex p̃di
ctis hoz patet q̃ tales q̃ h̄nt

restituere z si retineāt sibi qd̃
ammō necessaria ad sustenta
tiōez sui z familie ad vitādūz
multa picula anie z corpis q̃
visit sed possent bonis suis
cedēdo z oibz se expoliādo p
restōe fienda. qd̃ forte tutius
esset restituere z in deo cōfide
re. ctiaz si opteret mendicare
fm Ray. Ad h̄ nō vidēt tene
ri d̄ necessitate salutis. tū n̄ de
bent tales laute viuere z pō
pose vestiri cū familijs. z fili
as suas cū magnis dotez nu
ptui tradere. sicut si nō essent
obligati restōni. sed pce vine
re z puas dotes tradere. Et si
n̄ pnt nobili vl̄ mercatori nu
ptui dare debēt artifici et ple
beio tradere. z alia supflua re
secare. Cuz multa g̃ prudētia
h̄ negociū agendū ē. cum ef
ficaciter vident facere qd̃ pnt
ad restituendū z in alijs se bñ
h̄re. z cuz timore dei credo q̃
pnt absolui z cōicare Qui at
z de eo qd̃ pnt sp̃ pcrastināt z
annuatiz repiunt pmittere cō
fessoribus restitutionem face
re. z postea non faciunt nō vl̄
dentur absoluedi nisi prius
faciant vel disponant effica
citer negocium vt habeat exe
cutionē. z mltō min⁹ ei pmit
ti debz cōio sumi. q̃ nūz dico

De restitutōe liber tertius

spectat ad p̄siliū p̄fessoris. Nā
q̄m̄ ad sacerdotē q̄ h̄z cōica/
re cū ille se i manifestō ad h̄ i/
gerit. q̄d iur̄ habes in etiā p̄
teti. eo. ¶ De vsur ijs at ma/
nifestis quō sit agēdū cū eis i
restitutōe z collatōe sacramē/
toz. habes. s̄. eo. c. de vsuris.
Possent etiā tales petere re/
missionē a creditoribz quā si
sine fraudez spōte obtinēt nō
ip̄s ampli⁹ obligant. nec eti/
am pauperibz illa remissa eis
dare tenent. Nō tñ decēs eēt
vt dices a paup̄e z indigēs
parū a multū indigente pete/
ret remissōem. ¶ Querit vtz
ep̄s clapsis tribus vl. iij. xxx
vel. xl. annis possit agere p̄ be/
redes vel possessores bonorū
q̄ndam illius q̄ in testamen/
to reliq̄t mille libras soluen/
das nomine vsurarū incerta/
rū. cū de extorsione dictaz v/
surarū nō appareat nisi p̄ cō/
fessioz dicti testatoris. Rñdz
Lau. p̄. Fede. q̄ cuz actio q̄
cōpetit ex testamēto vl̄ cōdi/
tio q̄ p̄petit ep̄o p̄. l. nulli. C.
de ep̄i. z cle si p̄sonalis z spa/
tio. xxx. ānoz claudat p̄ p̄ns
L. de p̄scrip. xxx. vel. xl. anno/
rū. iō p̄ heredes bōa fide pos/
sidentes. q̄ sp̄ p̄sumit nō com/
petit actio ad dictas mille li-

bras. nisi p̄bareť heredē malā
fidē habuisse z sciuisset iur̄
z crimen defuncti. q̄ cāu dz i/
telligi. ca. tua nos. cum si. Et
idē si d̄ extorsione appareat p̄
aliud q̄s p̄ testamentū. Quo/
aūt ad possessores bonorū in
q̄s p̄ testatorē vel eius heredē
bona sūt alienata. nō ē aliq̄d
dub iū si possederūt spacio. x.
annorū. qz actō p̄sonalis non
p̄petit p̄ successorem singula/
rē. vt. l. i. s̄. heres. ff. ad trebel.
Nec obstant p̄mo dicta. s̄. q̄
actōnes ep̄o p̄petentes durāt
xl. annis. qz intelligit h̄ de ac/
tionibz p̄petentibz ep̄aui vel
ecclesijs collegiatis. sed hic n̄
p̄petit actio ep̄o vt ep̄o. sed vt
iconomo z admistratori bo/
norū pauperum. ¶ Querit/
tur quid si p̄missio generali
edicto q̄ quicunqz dederit v/
surarum noīe aliquid tali ve/
niat infra tot dies zc. Si ne/
mo veniat. nec etiā aliquas
vsuras certas vsurarius assi/
gnauerit infra terminum sibi
ad id statutū lataqz est senten/
tia p̄ ep̄um declarās illas esse
certas. vtrū vsurarius sit tu/
tus si postea appareant p̄so/
ne certe quibus est restitutio
fiēda. Federic⁹ d̄ sentis sentit
q̄ sic. etiā quo ad illos qui

nunc erant extra dyocesim. fa-
tetur tñ q talibz ppetit reue/
diū ptra epm vel paupes. sed
cogita dicit Lau. an sit verū
z prius practicať qñ nō ē de
terminatū q oīa veniant sub
noīe incertoz. hoc est qñ non
sit ratio vere. z fm quanti/
tate ad quā ascendūt. sed mi/
nor. z fm q inter eos pueniunt
est z de h iudici p cui? Inia a/
lio nō dato psumitur q stat le/
gitime. Aln āt talis practica/
sit iuri psona tuīpvide. Pro/
pti tñ sūt epī ad eius observa/
tionez. qz p seipīs incerta ibur/
sant. nec ad illoz volant resti/
tutionē venire vel teneri. s; sit
certa ratio fm puenitionez
fm q mori est. que tñ an pos/
sit de iur fieri videndum est.
¶ Querit etiam Archid. q si
qō decedens relinqt sibi here/
dem ex testamento vel ab in/
testato. z ordinavit qndaz exe/
cutorē tñ ad emendā suoz
forefactorz q decedens tempe/
mortis sue creditoribz teneba/
tur. z iā termini solutiōis flu/
xerant. Dicit rñdendo q iste
executor debita hñdi soluere
teneť. z pē pueniri. qz elapsis
terminis solutiōis cepit iniu/
riari creditoribz in nō soluen/
do defūcti. Ex pcepto autem

dñi ē solutiō faciēda. ar. xi. q. i.
c. maguū. xxiij. q. vi. ca. tribu/
tū. qz peccat in termio nō sol/
uēdo. tñ qz frangit pmissum
extra de pactis. ca. i. et. ij. tñ qā
illo elapso inuito dñō detiet
alienū. ff. de excep. doli. l. ij. §.
circa. z hoc tenent qdam. s. vt
noīe forefactorz hoc cāuveni/
ant debita qz terminus solu/
tiōis tpe mortis elapsus erat
z p illis agi posset. Sec^o de
debitis qz termi^o nāduenerat
Et ita notat spc. in Rubri. q/
liter scripta i iudicio pferri. §.
nūc fo. ¶ De eo fo demū cui
datū ē aliqd p errore dicit Jo.
de ri p. in tractatu de pñctibus
q in tali datiōe aut est error p/
sone vel fortune. vel alteri^o cō/
ditōis apposite Si pmo mō
puta intēdo dare petro z do/
martino. tunc martinus tene/
tur acceptum restituere vel dā/
ti vel illi cui intendebat dare.
ar. xxi. q. i. §. i. Si vero error
fortune. puta intēdo tibi da/
re vt pauperi et tu es diues.
dicitur q sic acceptum tene/
tur restituere danti vel alicui
pauperi. nisi recipiens inte/
rim effectus fuisset pauper.
¶ Si vero sit error alicuius
alterius conditionis. Puta
si ego credo te esse sanctum

De restitutōe liber tertius

cū tu n̄ sis. ⁊ iō dono tibi vel
credo te celebraturū missas.
iō do tibi. dē q̄ si receptori cō
stat de p̄cisa intētiōe dāt̄. s. qz
alio n̄ daret nisi ista p̄ditio s̄
esset. talis error obligat ad re
stituendū receptū. aut ad suf
ficienter supplendum p se v̄l
aliū intentiōem dāt̄. q̄rū rō ē
qz cū res in istuz nō transeat.
nisi eo mō q̄ vult dans trāffer
re si nō existat p̄ditio in ipsuz
res non trāffer̄. Alij autē di
cunt q̄ ad talē restitutiōez ta
lis error non obligat. nisi ip̄a
p̄ditio circa quaz errat cēt cā
moriua ⁊ final talis dāt̄ōis.
q̄ p̄bāt p̄ sile. Do tibi libras
cētū. qz credo te ēē amicū me
uz. dato q̄ accipēs n̄ sit ami
cus me⁹. n̄ obligat ad restitu
tiōez. Si autē amicitia sit cā
pp̄t quā do tibi cētū libras.
s. si sis amicus meus. ⁊ nisi a
micus fueris obligaris ad re
stitutōz. Ex his p̄z q̄ q̄stores
fieri anthoniū vel aliū q̄cunqz
nullo mō p̄nt sibi retinere ea
q̄ illis paupibz vel locz p̄ q̄bz
petūt dant. qz h̄ ē error p̄sone
Uerū qz null⁹ tenet p̄p̄rijs
stipēdijs militare. ne causas
alioz agere ad suas expensas
dico q̄ tales p̄nt viuere sup q̄
stus q̄s faciūt. ⁊ pōt eis mo

deratū salariū dari. Nec ille.
Illa s̄o que dant eis ex men
dacijs eoz q̄stoz. vicz qz asse
rūt q̄ dicēt multe misse. p̄ dā
tibo. v̄l habebūt talē indulgē
tiā. vel absoluent a v̄ris eoz
vel a casibz reservatis. vel q̄s
sient lectisternia in hospitali
de h̄mōi p̄ q̄bz illi dāt al̄s nō
datū. cū nec talia fiunt v̄l ve
ra sūt. totū ē rapina. ⁊ restitui
dūt dantibz ea. vel paupibz
erogari. ar. xiiij. q. v. c. nō sanc

*Finit libellus de restituti
onibz fratris Antonini archi
episcopi Florentini. in q̄ dis
fusse tractat de hac materia.*

Tabula

Incipit

i bula materiaz q̄ in b tractatu p̄tinet. Qui q̄dem tractatus sub se p̄tinet tres libros. Prim⁹ ē de p̄fessore. Scōs d̄ interrogatoris in p̄fessione faciendis. Tertius de restitutōe. Prim⁹ deniq̄ liber diuidit̄ in tres partes. Quaruz p̄ma est de p̄tate seu auctoritate cōfessoris. ⁊ habet xv capitula.

De p̄tate seu auctoritate cōfessoris. ⁊ q̄s possit vel n̄ possit audire confessiōes. Capitulū p̄mū. Folio. i.

De ordinario p̄fessore q̄ ad ecclesiasticas p̄sonas ⁊ clericos caplm. ij. Fo. i.

De cardinalibz. Fo. ij.

De p̄iarchis ⁊ alijs. fo. ij.

Abbatissa q̄d possit in spū alibus. Fo. iij.

Qui debeāt laici ordinarie p̄fiteri. caplm. iij. Fo. iij.

Casus octo in q̄b⁹ p̄t q̄s alteri p̄fiteri q̄ p̄po sacerdoti sine ei⁹ lnia. ca. iij. Fo. iij.

Quis possit p̄mittere ⁊ q̄s nō audientiam confessionuz. Caplm. v. Fo. vi.

Quō ⁊ q̄n curat⁹ vel p̄sbyr parochial possit dare vl de negare lniām alteri p̄fitendi

subito si petat illam. Capitulum. vi. Fo. vij.

De religiosis q̄ n̄ p̄nt audire confessiones sine lnia p̄lati sui. Ca. vij. Fo. vij.

De p̄tate audiēdi p̄fessiōes attributa fratribz p̄dicatoribus et minorib⁹ a iure p̄ rex. cle. dudū. §. ij. d̄ sepul. quō fieri possit ⁊ quō exponit. Capitulū. viij. Fo. viij.

De effectibz q̄ sequūt̄ ex cōmissione audiētie confessiōis alteri facte. ca. ix. Fo. ix.

Differentia inter fr̄es p̄fessatos fm formam cle. dudū. ⁊ differentia iter sacerdotes curatos. ca. x. Fo. x.

De casibz multiplicibz ep̄o reservatis. de q̄bus agit in fine cle. dudū. de sepul. Capitulū. xi. Fo. xi.

De sacerdote q̄ absoluit aliq̄ue a casu a quo nō p̄t absolueri. Ca. xij. Fo. xij.

An in generali p̄fessione cōtineat sp̄ialis. ca. xij. fo. xij.

Quid possint penitentiarij curie romane. ca. xij. fo. xij.

Quid faciendū q̄n p̄fessor nō intelligit penitentem. capitulum. xv. Fo. xij.

Finiūt capitula p̄me partis libri p̄mi.

Tabula

Incipit tabu

la septem libri pmi q̄ erit d
scia cōfessoris. Et h̄z q̄nq̄. §
Folio. xiiij.

Q̄ duplex ē clavis ordinis.
sc̄z sc̄re z potētie. §. i. fol. xiiij.
Quāta scia req̄ratur in p̄fesso
re. §. ij. Fo. xiiij.

An cōfessor teneatur sc̄re. an
p̄ctā in cōfessioe audita sint
mortalia vel venialia. §. iij. fo
lio. xv.

Q̄ iteranda est p̄fessio in sep
casibus. §. iij. Fo. xv.

An valeat cōfessio ab incon
trito facta. vt eam iterare non
opteat. §. v. Fo. xvij.

De attritione z contritione.
Folio. xvij.

Sedecim conditiones que
requirūtur in omni bona cō
fessione fienda. Fo. xix.

Finunt. §. secunde partis
libri primi.

Incipit tabu

la tercie ptis libri pmi que erit
de bonitate confessoris. z ba
bet. §. decem.

Qualiter cōfessor debet habe
re duo. s. timorem dei et zeluz
animarū. §. i. Fo. xx.

Duo debet habere p̄fessor bo
nus. fo. xx.

Quō se habere d̄beat p̄fessor
erga penitentem z de q̄bus i
terrogandum. z ibi p̄sus de
cem p̄ceptorum decalogi. et
versus septem peccatorz mor
talium. §. ij. Fo. xxi.

Quo ordine fieri debeant in
terrogatiōes. z de q̄b. fo. xxi
In interrogatiōibz fiendis
tria debent observari. fo. xxi.
De circūstantiis p̄ctōz. z ibi
p̄sus eaz. §. iij. Fo. xxij.

Circūstantie p̄ctōrum p̄fitē
de sunt in m̄ltiplici genere.
Ibidem.

Circūstantie que trahūt pec
catum ad aliud genus sūt cō
fitende. Fo. xxij.

Peccatum cōmissum die fe
sto trahitur ad circūstātiāz
aliā. Ibidem.

Peccatum diuiditur in tria.
Folio. xxij.

Regule q̄nq̄ ad cognoscen
dum peccatum mortale a ve
niali. Fo. xxij.

Que debeat seruare z sc̄re cō
fessor vtilia z necessaria i ip
so exercitio confessionis. §. q̄r
tus. Fo. xxv.

Quō se habere d̄beat p̄fessor
audiēdo mulieres. ibidē.
Qualis et quāta debeat in

Tabula

iungi satisfactio seu peniten-
tia a cōfessore penitenti. §. qn
tus.

Ibidez
Qualiter se hñe dbeat p̄fessor
penitētiā iniungēdo peni-
tentibz.

Fo. xxvi
Cōtraria pñia debz imponi
delicto.

Fo. xxvi.
Pro peccato occulto nō de-
bet dari manifesta penitētia.
Folio. xxvii.

Memoriale dicendum peni-
tenti circa penitentiā faciē-
dam. Ibidem

Quid fiendū quādo penitēs
nō confitetur aliqđ peccatum
mortale quod p̄fessor nouit
esse in eo.

Ibidez.
Sacerdos dñr soluere vel li-
gare triplr. ⁊ de mō ⁊ forma
absoluendi. §. vi. Fo. xxviii.

Forma verborū absoluendi
penitēte.

Ibidē.
Forma ⁊ vis s̄boz q̄ requirūt
in absolutōe

Fo. xxviii
Forma absolutōis ab oībz
censuris ⁊ penis. tā a iure q̄
ab hominelatis.

Ib dem
Quid fiendū quādo p̄fessor
absoluit penitēte de quo nō
debit.

Fo. xxix.
Quid de p̄fessore q̄ nō intel-
ligit penitēte.

Ibidez.
An penitēs teneat iterare pe-
nitētiā ei iniūctā ⁊ p̄ctō mor

tali factā in toto vel in pte. et
an dicta pñia taliter facta ei
valeat in foro militantis ec-
clesie. §. septimus Fo. xxix
Remedium tutius siue con-
silium dandum penitenti q̄li-
ter p̄ficere debeat penitentiā
sibi iniūctam. ⁊ que penitē-
tia debeat sibi dari securior.
Folio. xxxi.

De celatione confessionis. §.
octauus.

Ibidem.
Pñia confessoris confessio-
nem reuelantis.

Fo. xxxii.
Qui teneant ad sigillū p̄fessi-
onis. §. nonus.

Fo. xxxiii
Ad que se extendat sigillū cō-
fessionis. §. si.

Ibidem.
Quid fiendū quando cōfes-
sor indiget consilio sup aliq̄
casu.

Fo. xxxv.
Finiunt. §. tertie p̄tis et p
p̄sequens tractatus iste d̄ cō-
fessore.

Incipiunt ex
cōmunicationes sedi aplice
reseruate tam a iure q̄ p̄ p̄ces-
sum siue per extrauagantes
breuiter recollecte per ordinē
deinde sequuntur excoīcacio-
nes reseruate episcopis vni-
uscuiusq̄ dyoces. Fo. xxxv.

Tabula

Excoicationes papales pcer
nentes religiosos ⁊ religio/
sas. Fo. xxxvi.

Excoicationes epis ex iu/
re reseruate. Fo. xxxvii

Incipit tabu la sup interrogatorio.

Interrogatoriū qđ est scđs
liber hui⁹ opis in ordine di/
stinguīt in tres ptes pncipa
les. quarum pma est de inter/
rogationib⁹ fiendis a confes/
sore fm ordineꝝ decē pcepto/
rum decalogi. Et habet capi/
tula. xliiij. Fo. xliij.

Prīmū pceptum pñet tria
capitula. Ibidex.

De votis. c. i. ibidē

De voti trāsgressiōe. ibidē.

De supstitiōib⁹. ca. ij. ibidem.

De incātarōib⁹. ibidem.

De adoratiōe creaturarum.

Folio. xliij.

De diuinatōib⁹. Fo. xliij

De arte notoria. Ibidex.

De cōstellatiōib⁹ ibidex.

De sortib⁹. Fo. xliij.

De incantationibus. Ibidē

De breuib⁹. ibidem

De obseruatōe tēpor⁹. ibidex.

De somn⁹s. Ibidē.

De blasphemia dei ⁊ scđorū

multiplici. Cap. iij. ibidem.

Scđm pceptū habet ca/
pitula duo. Fo. xliij.

De pñrio. ca. i. ibidē

De adiuratiōe. ca. ij. ibidem.

Tertiū pceptum habet ca

pitula duo. Fo. xlv.

De obseruatōe festorū. capi/
tulum. i. ibidem

De auditōe misse dieb⁹ domi/
nicis ⁊ festiuis. ibidem.

De obseruatione ieiuniorū.

capl'm. ij. ibidem

Quartū pceptum pñet

duo capitula. Fo. xlvj.

De honore pentū. ca. i. ibidē.

De gubernatiōe familie. capi/
tulū. ij. ibidem.

Quintū pceptū habet vñi

cū capitulum

De homicidio triplici. s. cor/
de ore ⁊ ope. ca. i. Fo. xlvij.

Sextū pceptū hz vñicū

capl'm. Fo. xlvij.

De luxuria actuali ⁊ ei⁹ spe/
cieb⁹. c. i. ibidem.

Nonū pceptum hz vñum

capitulum.

De luxuria mētalī ⁊ eius spe/
ciebus. ca. i. Fo. xlix.

Septimū pceptum habz

capitula octo.

De vsurpatiōe rei aliene mul/
tiplici. ca. i. Ibidē

Circa vsuram. Ibidem

De soccedis aīaliū ibidē

Tabula

De veditōe ad terminū. fo. l.	Desymonia: Ca. i.	Ibidē.
Decambijs	De pōitiōe. ca. ij.	Ibidē
De mutuātibz sub spe. ibidē.	De acceptione personarum.	
De accipiētibz ad vsurā. fo. l.	Cap. iij.	Fo. lvi.
De facientibz statuta in fauo rem vsurarioz	De turpi lucro. Ca. iij. ibidē	
De emprōe impstitoz locoꝝ z mōtiū. ca. ij.	Deludo multiplici. Cap. v.	
Ibidem.	Ibidem.	
De fraudulentia q̄ mltis mo dis p̄mittit ca. iij.	De inq̄etudine. ca. vi fo. lvij.	
Ibidē	De inhūanitate retinendi te/ naciter. ca. vij.	Ibidem.
De falsificatōe. ca. iij. fo. li.	De auaricia amandi res ior/ dinate. ca. viij.	Ibidē
De iniusticia q̄ fit i iudicio.	De pdigalitate p̄ria auaricie	
Caplm. v.	cap. ix.	Ibidem.
Ibidēz.	De inuidia titulus scōs. z	
De furto. Ca. vi.	h3 cap. iij. Ca. i. fo. lvij.	
Ibidē	De odio z filiabo inuidie. Ca/ pitulū scōm.	Ibidē.
De sacrilegio qd̄ p̄mittit cir/ ca res sacras. Ca. vij. fol. lū.	De susurracione. ca. iij. ibidē.	
De rapina violēta. Ca. viij.	De exultatiōe in aduersis. ca pi. iij	Ibidē
Ibidem.	De tristicia in p̄speris. ibidē	
Decimū p̄ceptum h3 capi tulum vnū.	De ira titulus. iij. z habet capitula duo.	Fo. lvij
De d̄siderio hūdi res alienas	De ira ipsa. caplm. ibidem.	
Cap. i.	De filiabo ire. scz indignatōe.	
Fo. liij.	Ca. ij.	Fo. lix.
De tanū p̄ceptu3 habz ca/ pitula duo.	De timore mentis. ibidem.	
De mendacio. ca. i. fo. liij.	De clamore.	Ibidem
De detractōe. ca. ij. ibidē	De p̄tumelia	Ibidē.
Finit tabula sup̄ p̄ma p̄te interrogatoꝝ.	De blasphemia z maledictōe creaturarū.	Fo. lix.
I ncipit tabu	Derixa.	Ibidēz.
la icōe p̄ris interrogatoꝝ q̄ est	De seditione.	Ibidem.
d̄ septē vicijs capitalibz. z di stinguū in octo titulos.	De bello.	Ibidē
De auaricia titulus p̄mus		
z h3 capla. ix.		
Fo. ly.		

Tabula

De accidia titul ⁹ qre ⁹ . 7 h3	capitula tria.	ibidez.
capitula qnqz.	fo. lix.	
De accidia ipa. cap. i. ibidē.	De gula ipa. Caplm. i. ibidē.	
De filiabo accidie. ca. ij. fo. lx.	De ebrietate. Ca. ij. fol. lxiij.	
De desperatione	fo. lx.	De insensibilitate. ibidez
De malicia.	ibidem	De filiabo gule. 7 pmo de be-
De pusillanimitate. ibidem:		betudine. Ca. ij. fo. lxiij
De rancore.	ibidem.	De loquacitate. Ibidem.
De ociositate que pcedit ex te		De scurrilitate. ibidem.
dio.	fo. lx.	De inepta leticia. ibidez.
De torpore seu pigricia bene		De choreis. ibidem.
opandi.	ibidē	De immudicia seu pollutioe
De euagatioe mētis. ibidem.		pcurata. fol. lxiij.
De negligentia seu tepiditate		De luxuria titul ⁹ septim ⁹ . 7
Folio. lxi.		h3 capla duo. ibidez
De negligentia pfectiois. ca/		De luxuria 7 ptnētibz ad ip
pitulū. iij.	Ibidem	sam. Cap. i. fo. lxiij.
De negligentia circa cōionez		De olecratioe morosa. fo. lxxv
Cap. v.	fo. lxi.	De filiabo luxurie. c. ij. ibidē.
De inani glia titulus qntus		De cecitate mētis. ibidem
7 h3 tria capitula.	fo. lxiij.	De pceptatioe. ibidem.
De iani glia ipa. ca. i. ibidem		De incōsideratioe. ibidē.
De imodestia ornatus. ca. ij.		De incōstantia. fo. lxxv.
Ibidem.		De amore sui. ibidē.
De filiabo inanis glie. 7 pmo		De odio dei. ibidem.
de hypocrisi. Ca. ij. fo. lxiij.		De amore vite pntis. ibidez.
De iactantia	fo. lxiij	De horrore fusi seculi. ibidē.
De ironia.	Ibidem.	De supbia titul ⁹ octau ⁹ . 7 h3
De pentione.	Ibidē	duo capitula.
De discordia.	Ibidē	De supbia ipa. ca. i. fo. lxxv
De pntinacia.	fo. lxiij.	De filiabo supbie. 7 pmo de
De singularitate nouitatum.		risione. Cap. ij. ibidem
Ibidem.		De ambitioe ibidem
De inobedientia ibidem		De psumptioe fo. lxxvi.
De gula titulus sept ⁹ . 7 h3		De temeraria iudicatioe. ibidē
		De curiositate. ibidē

Tabula

De ingratitudine ibidem.
 De scandalo ibidē
 De adulatione ibidez.
 De blasphemia in spiritum/
 sanctū fo. lxxv
 De scismate ibidē
 De infidelitate paganorum z
 hereticorum ibidem
 Finit tabula scōe p̄is in/
 interrogatoriū.
Incipit tabu
 la tertie p̄is interrogatoriū q̄ est
 de statibz q̄ continet capitula
 xvij. fo. lxxv
 Ad p̄iugatos. ca. i. z habz. §.
 xxiij. fo. lxxv.
 De actu m̄imōij. z p̄tis cō/
 missis in eo. fo. lxxix.
 Interrogatiōes fiende circa
 p̄iugatos. fo. lxx.
 De p̄ncipibz rectoribz z ba/
 ronibz. Cap. ij. z habet. §. lv.
 Fo. lxxi.
 De iudicibz seu q̄buscūqz ha/
 bentibus auctoritatem. ca. iij.
 z bz. §. xix. fo. lxxiij
 De aduocatis p̄curatoribz et
 notar̄is. Cap. l̄m. iij. z bz. §.
 xxiij. fo. lxxiij
 De doctoribz z scholaribz. c.
 v. z bz. §. xv. fo. lxxvi.
 De medicis z aromatar̄is. c.
 vi. z bz. §. x. fo. lxxvij.
 De emulatiōe p̄o z detractōe

ne quā faciūt medici interrogā
 dū est put habes. §. lxxvij.
 De mercatoribz cāpsoribz z
 p̄seneris. Cap. vij. z habet. §.
 xvij. fo. lxxvij
 De artificibz z mechanicis.
 ca. viij. z bz. §. xvi. fo. lxxvij.
 De lanificibz. fo. lxxix
 De setariolo. fo. lxxix.
 De tabnario z hospite. lxxix.
 De macellario fo. lxxix.
 De pistore fo. ibidē
 De sutoze pannoz ibidem
 De aurificibz ibidez.
 De cerdonibus ibidem
 De fabris ibidem
 De locatoribz eq̄rū ibidez
 De h̄istrionibus ibidē
 De citharizantibz ibidem
 De seruitoribz z laboratoribz
 Ibidem
 De rusticis z agricolis. Ca.
 xi. z bz. §. xi. ibidem
 De pueris z puell. ca. x. fo. lxxx
 De clericis in cōi. ca. xi. z bz. §.
 xxvi Ibidem
 De b̄nficiis z canonicis. ca.
 xij. et bz. §. xlij. fo. lxxxij
 De religiosis masculis z femi/
 nis. Capitu. xij. et bz. §. xxxv
 Folio. lxxxv.
 De voto paupertatis ibidē
 De voto castitatis fo. lxxxvi
 De voto obediētie lxxxvi
 De officio diuino fo. Ibidē

Tabula

De exercitio.	Fo. lxxxvii	Forma lectoratus.	Ibi.
De orōe et p̄fessōe.	f. lxxxvii.	Forma exorcistat.	Ibidem
De amore parentū.	Ibid.	Forma accolitus.	Fo. c.
De p̄latis in cōi.	Ca. xv. et h3. §. xv.	Forma subdyaconat.	fol. c.
	fo. lxxxix.	Forma dyaconat.	fo. c.
De ep̄is et p̄latis sup̄ioribz		Forma p̄sbyteratus.	Ibidē
Ca. xiiij. et h3. §. xxij.	fo. xci.	Forma sacramenti matrimo-	nij.
De iudicando in foro contē-			Ibidem.
tiōso.	fo. xciiij.	Finit tabula sup̄ tertiā p̄-	
De absolutiōe et p̄nē iniunc-		te interrogatoriū.	
tiōne.	ca. xvi.	I ncipit tabu-	
De p̄nā iniūgēda penitenti.	Fo. xc.	la sup̄ tractatu de restitutiōi-	
Folio. xcvi.		bus qui in h̄ libro seu op̄e ter-	
De infirmis et q̄d agendū sit		tio loco ponit. de quo p̄z i se-	
erga eos.	ca. xvij. Fo. xcviij	cūda pte summe de vicijis ca-	
Forma absolutiōis i ar-		pitalibus eiusdem frat̄s An-	
ticulo mortis.	fo. xcviij.	thonini. ti. ij. per totum.	
Forma absolutiōis ab ex-		¶ Caplm p̄mū de restitutiōi-	
cōicatiōe minori.	Fo. xcviij.	bus in genere. in quo ponun-	
Forma absolutiōis a pec-		tur viginti manus rapientiū	
cat̄s mioris excoīcatō.	xcviij.	quarum quelibet habet q̄nqz	
Forma sacramenti baptis-		digitos seu modos. et sic sūt	
matis.	Fo. xcix.	centum modi in quibus fit	
Forma confirmatiōis seu		restitutiō vel erogatiō	
chrismatis.	Ibidē	fo. c.	
Forma absoluendi a pec-		Prima manus feneratoria.	
cat̄is.	Ibidē.	Ibidem.	
Forma extreme vinctiōis		Secūda man⁹ raptor̄ia. fo. ci.	
Ibidem.		Tertiā man⁹ furatoriā. ibid.	
Forma p̄secratiōis cor-		Quarta man⁹ bellatoriā. cij.	
poris christi.	Ibidē	Quinta manus damnifica-	
Forma consecratiōis s̄a		toriā. Ibidem.	
guinis christi.	Ibidē	Sexta manus p̄cipatoriā.	
Forma ordinū minorū.		Fo. cij.	
scz forma ostiarij.	Ibidē	Septima man⁹ sacrilega. ibidē	

Tabula

Octava manus iniuste iudi-
catoria. Ibidem.

Non a manus in iudicio iu-
ste assistoria. Fo. ciiij.

Decima manus fraudatoria
Ibidem.

Undecima manus falsifica-
toria. Ibidem.

Duodecima manus prodi-
toria. Fo. cv.

Tredecima manus symonia
ca. Fo. cv.

Quartadecima man⁹ impe-
ditoria Ibidem.

Quintadecima manus luso-
ria. Fo. cvi.

Sextadecima manus loca-
tionis et conductionis vicia
toria. Fo. cvi.

Decima septima manus tur-
piter lucratória. Ibidem.

Decima octava man⁹ detra-
ctoria. Fo. cvi.

Decima nona manus psone
lesoria. Fo. cvij.

Uigesima manus aiaru pre-
datoria Fo. cvij.

Incipit capi

culu scdm de restitutionibz i q

on dicit qd qntu quibz et q or-
dine sit restituendum. et habz
quatuor. s.

Prim⁹. s. est de dāno qd

infertur homini quo ad aīas
auferendo ei hrutes infusas
et morales. qd contingit fieri
quatuor modis. Fo. cvij.

Sec^{da}. s. ē de dāno qd in-
fert homini q ad corpus in-
ferēdo ei lesiōes corpales. qd
etiam ptingit fieri quatuor
modis. Fo. cix.

Tertio. s. ē de dāno qd in-
fertur homini quo ad famaz
et honorem p vituperatiōes
verbales. quod etiā fit quat-
tuor modis. Fo. cx.

Quartus. s. est de dāno q
infert homini q ad substantiā
tpalē put ptnet ad restitutōz
male ablatoz certozum et
incertozum. Fo. cxij.

An clerici teneant restituere
fructus voluptuose consum-
ptos. Fo. cxij.

Lapl^m terciū vbi fienda
est restitutio. Fo. cxij.

An fideiussoz possit repetere
a debitoze vsuras p eo solu-
tas. Fo. cxv.

Lapl³ quartū p quos fie-
ri debeat restitutio. Et pmo
de restitutione incertozum.
Folio. cxvi.

Quantuz ad scdm per quos
fieri debet restitutio incerto-
rum. Fo. cxvij.

De damnis datis tēpe guer-

Tabula

Rechnung

rarium.

Fo. cxviii

De tutorum et curatorum vel negotiorum gestorum restitutione.

Fo. cxix.

Capitulum quintum cui fienda est restitutio.

Fo. cxx.

De illicite acquisitis secundo modo.

Ibidem

De illicite acquisitis per ludum.

Fo. cxxi.

Capitulum sextum. Cur sit fienda restitutio.

Fo. cxxii.

Capitulum septimum de modo restituendi seu ordine.

Fo. lio. cxxix.

De restitutione certorum.

Fo. cxxx.

Quo fieri debeat restitutio uxoris concipientis per adulterium.

Fo. cxxxiiij.

Capitulum octavum. In quo fieri debeat restitutio.

Folio cxxxvi.

Utilissima confessio summa a reuerendissimo in christo patre ac domino. domino Antonino archiepiscopo Florentino edita. Argentine impressa per Martinum Flach. Anno domini. M. cccc. xclx. Finit feliciter.

